

EFEKTY ÚZEMNĚ DETERMINOVANÝCH PROJEKTŮ

Metodika hodnocení územních dopadů intervencí/projektů

T A
Č R

BermanGroup
economic development services

Metodika byla zpracována konsorciem společností Cassia Development & Consulting, s.r.o., Berman Group, s.r.o. a Fakulta Architektury ČVUT.

Autoři:

Ing. Petr Friedek

RNDr. Jan Vozáb, PhD.

Ing. Arch. Karel Maier

Ing. Arch. Jakub Vorel

Mgr. Pavel Jovanovič

Mgr. Vojtěch Kadlec

Mgr. Jana Hanušová

Ing. Markéta Valdmanová

Vilém Čekajle, Dipl. Ek.

Ing. Tomáš Vlasák

Recenzovali:

Mgr. Ing. Luděk Fráně, Regionální rozvojová agentura jižních Čech - RERA a.s.

Mgr. Jelena Kriegelsteinová, Karlovarská agentura rozvoje podnikání, p. o.

Metodika je výstupem výzkumného projektu „TB040MMR002 - Efekty územně determinovaných projektů“ Technologické agentury České Republiky.

Obsah

1	Úvod	4
2	Důvod a cíle zpracování metodiky, srovnání novosti postupu	6
2.1	Definice/vymezení problému / popis existujícího stavu	6
2.2	Proč hodnotit územní dopady	10
2.3	Srovnání novosti postupu.....	11
3	Základní popis metodického postupu hodnocení územních dopadů a jeho uplatnění	15
4	Detailní popis procesu/metodického postupu hodnocení územních dopadů	19
4.1	1. Kolo hodnocení - Posouzení významnosti projektu	19
4.1.1	Hodnocení jednotlivých aspektů projektu	20
4.1.2	Zařazení projektů do jednotlivých kategorií.....	25
4.2	2. Kolo - hodnocení dopadů středně významných projektů/investičních záměrů do území (A) 28	
4.2.1	Vstupní popis/definice projektu, popis teorie změny	28
4.2.2	Identifikace dotčených subjektů/cílových skupin	30
4.2.3	Vyhodnocení relevance a významnosti dopadů (identifikace dopadů a jejich roztřídění pro daný projekt/případ).....	32
4.2.4	Specifikace dále hodnocených dopadů	39
4.2.5	Postup pro vyhodnocení jednotlivých dopadů.....	40
4.2.6	Shrnutí výsledků hodnocení	44
4.3	2. Kolo - hodnocení dopadů významných projektů/investičních/záměrů do území (B)	46
4.3.1	Vstupní popis/definice projektu, popis teorie změny	46
4.3.2	Identifikace dotčených subjektů/cílových skupin	48
4.3.3	Vyhodnocení relevance a významnosti dopadů (identifikace dopadů a jejich roztřídění pro daný projekt/případ).....	50
4.3.4	Specifikace dále hodnocených dopadů	57
4.3.5	Postup pro vyhodnocení jednotlivých dopadů.....	58
4.3.6	Shrnutí výsledků hodnocení	64
4.4	2. Kolo - hodnocení dopadů zásadních projektů/investičních/záměrů do území (C)	65
4.4.1	Vstupní popis/definice projektu, popis teorie změny	65
4.4.2	Identifikace dotčených subjektů/cílových skupin	67
4.4.3	Vyhodnocení relevance a významnosti dopadů (identifikace dopadů a jejich roztřídění pro daný projekt/případ).....	69
4.4.4	Specifikace dále hodnocených dopadů	76
4.4.5	Postup pro vyhodnocení jednotlivých dopadů.....	77

4.4.6	Shrnutí výsledků hodnocení	83
5	Přílohy.....	84
5.1	Seznam literatury a použitých zdrojů.....	84
5.2	Východiska metodiky hodnocení územních dopadů projektů	88
5.2.1	Významová hierarchie projektů a intervencí	88
5.2.2	Územní rozměr intervencí a teoretická východiska pro jeho stanovení.....	89
5.2.3	Porovnání jednotlivých projektů, variant projektů/intervencí a standardizace hodnocení.....	92
5.2.4	Mechanismus působení intervencí v území a omezení jeho sledování	93
5.3	Dedikace	96
5.4	Oponenti.....	97
5.5	Kontakty na osoby předkladatele metodiky.....	98
5.6	Prohlášení předkladatele metodiky	100
5.7	Seznam zkratk.....	101
5.8	Vysvětlení pojmů	104
5.9	Hodnotící tabulka pro posouzení významnosti záměru	109
5.10	Matice relevance dopadů.....	112
5.11	Detailní popis hodnocení jednotlivých dopadů v rámci varianty A.....	113
5.12	Detailní popis hodnocení jednotlivých dopadů v rámci varianty B.....	169
5.13	Detailní popis hodnocení jednotlivých dopadů v rámci varianty C.....	231

1 Úvod

Metodika hodnocení efektů územně determinovaných projektů / hodnocení územních dopadů byla vypracována na základě výzkumné potřeby Ministerstva pro místní rozvoj ČR (MMR), výzkum byl zadán Technologickou agenturou ČR (TAČR) v programu Beta.

Metodika specifikuje a popisuje postup pro kvalifikovaný odhad územních dopadů projektů různorodého tematického (oborového/odvětvového) zaměření, se snahou o postižení široké škály různých dopadů (ekonomických, sociálních, environmentálních). Kromě mezioborové aplikovatelnosti metodiky, tzn. možnosti využití pro hodnocení územních dopadů projektů v podstatě jakéhokoli tematického zaměření, a to jak investiční, tak neinvestiční povahy, byla dalším cílem možnost využít metodiku v různých stádiích plánování a přípravy projektů. Tzn. umožnit hodnocení jak ve fázi „záměru“, kdy obec/město či potenciální investor teprve zvažuje možnost realizace záměru, aniž by podrobněji řešil jeho obsahovou stránku a technickou proveditelnost a měl k dispozici zpracovanou projektovou dokumentaci, vydána nejrůznější povolení apod., tak v pozdějších stádiích, např. ve fázi po vypracování dokumentace pro stavební povolení, zpracování podrobného položkového rozpočtu projektu, apod.

Hlavním zadáním bylo navrhnout hodnocení ex-ante, s ohledem na využití metodiky pro předběžný odhad/hodnocení územních dopadů připravovaných záměrů podpořených především z ESIF, ovšem navržené metodické postupy umožňují za určitých podmínek využití metodiky i pro ex-post hodnocení realizovaných projektů a zpětné ověření reálných územních dopadů plynoucích z jejich realizace.

Z metodologického hlediska je metodika inspirována obecnými principy territorial impact assessment (TIA), který je zejména na úrovni EU využíván již delší dobu pro hodnocení dopadů sektorových politik, principy regulatory impact assessment (RIA), který je v EU i v ČR využíván k hodnocení dopadů legislativních návrhů, a specifickým způsobem využívá principů cost-benefit analýzy (CBA). Dílčí postupy uvedených tří přístupů jsou modifikovány, kombinovány a doplněny novými postupy do uceleného, široce využitelného metodického postupu pro hodnocení územních dopadů na projektové úrovni, případně za určitých podmínek na úrovni programové. Metodika je založena na komplexním geografickém pohledu na území, zohledňuje hierarchický charakter území a sídelní struktury i typologickou odlišnost jednotlivých území, počítá se složitým propojením jednotlivých složek a prvků v území, využívá geografických pravidelností v uspořádání území a současně bere v úvahu v podstatě jedinečnou povahu každé intervence.

Metodika byla sestavena tak, aby bylo umožněno alespoň její základní využití řadovými pracovníky jednotlivých subjektů veřejné správy a samosprávy, kteří nemusejí mít žádné specifické vzdělání a mohou základní části metodiky aplikovat pouze se znalostí posuzovaného záměru a znalostí dotčeného území.

Navrhovaný postup hodnocení je proto rozčleněn na dvě základní fáze. První fáze představuje základní posouzení záměru, jeho velikosti a významnosti z pohledu možných územních dopadů a určuje, zda je daný projekt natolik významný, aby bylo vhodné/nutné posuzovat jeho územní dopady. Toto základní hodnocení by měl být schopen provést jakýkoliv pracovník zabývající se územním

rozvojem, či investicemi v daném území/měště. Provedené hodnocení by tak mělo jednotlivým obcím a územním celkům umožnit posoudit, zda by bylo vhodné jejich záměr posoudit z hlediska územních dopadů a zároveň určit, jak detailní hodnocení by mělo být.

Následující druhá fáze již obsahuje vlastní hodnocení územních dopadů, které již vyžaduje specifické znalosti jednotlivých tematických oblastí, které budou projektem ovlivněny. V této fázi se proto počítá jak s využitím odborných pracovníků úřadu/subjektu, pokud jsou k dispozici, případně s využitím specializovaných expertů, kteří se na podobná hodnocení zaměřují a mají s nimi dostatečné zkušenosti.

Metodika nenahrazuje nástroje jako je studie proveditelnosti a nebere v úvahu, zdali je projekt vhodný či možné realizovat z hlediska finanční či ekonomické návratnosti. Stejně tak nebere v úvahu, zdali projekt je či není možné realizovat podle stávajících platných norem (soulad s územně plánovací dokumentací, legislativa v oblasti ochrany životního prostředí apod.) a **nenahrazuje** jiné procesy posuzování a povolování projektů jako je **SEA** či **EIA**, ani **posuzování projektu v kontextu ÚPD apod.** Účelem metodiky je poskytnout uživatelům nástroj, který otevřeně a co nejvíce srovnatelným způsobem ukáže, jak se změní území a jeho složky či podmínky pro jednotlivé skupiny subjektů, které v něm působí, za předpokladu, že se projekt bude realizovat, poukáží na všechny relevantní náklady a přínosy a umožní nezávislému čtenáři výsledného hodnocení je posoudit a porovnat.

Předložená metodika tak představuje nástroj, jehož pomocí lze ukázat, jak se daný projekt (či veřejná intervence) promítnou v území, jakého druhu budou důsledky projektu a jak se projeví v jednotlivých složkách či charakteristikách území, a umožňuje spočítat či kvalitativně odhadnout rozsah a význam/závažnost předpokládaných dopadů. Metodika má tedy za cíl poskytnout odpovědi na otázky „**Kdyby se projekt realizoval, co se v území změní a jak se to změní?**“.

2 Důvod a cíle zpracování metodiky, srovnání novosti postupu

2.1 Definice/vymezení problému / popis existujícího stavu

Současný stav hodnocení dopadů projektů v ČR

Zpracování metodiky bylo zadáno Ministerstvem pro místní rozvoj (v programu TAČR Beta) v roce 2015 s cílem získat nástroj, který umožní posoudit dopady intervencí v území a poskytnout tento nástroj orgánům a organizacím veřejné správy v Česku. V ČR se v současnosti provádí hodnocení dopadů veřejných intervencí zejména pomocí posouzení nákladů a přínosů (CBA, cost-benefit analýzy) nebo pomocí studií proveditelnosti, jichž je CBA hlavní součástí. Toto hodnocení se používá především v případě projektů podpořených ze strukturálních fondů (fondů ESIF). CBA je buď z metodického hlediska, nebo kvůli způsobu použití omezující tím, že se soustřeďuje především na posouzení efektivnosti a účinnosti dosažení cílového stavu a související, zejména další územní efekty nebo územní rozměr intervence obvykle opomíjí. Omezením CBA je také silný důraz na finanční hodnocení nebo na hodnocení ekonomické vyjádřené finančními částkami – na specifické kvantitativní hodnocení. Je však zřejmé, že některé dopady nelze dostatečně věrohodně kvantifikovat, či nelze tuto kvantifikaci zobecnit, přestože se jedná o dopady, které by měly být brány v úvahu. Metodika CBA je založena na tom, že hodnotitel sám určuje dopady, kterými se v hodnocení bude zabývat. Hodnocení CBA tedy v určitých případech může celou řadu dopadů opomíjet.

Dle zadání v České republice

„... neexistuje souhrnná metodika jak měřit dopad/efekt rozvojových projektů determinujících a ovlivňujících rozvoj konkrétního území...“,

a to platí zejména, pokud jsou předmětem hodnocení dopady projevující se různě v různých územích nebo intervence, které mají dopady různého druhu a v jednom území se projevují různým způsobem.

V ČR se v posledních letech realizuje velké množství rozvojových projektů podpořených Evropskými strukturálními a investičními fondy, které jen svým množstvím ovlivňují a přetvářejí území Česka. Pro projekty od určité velikosti je vyžadováno hodnocení CBA, které bývá zaměřeno na náklady a přínosy vzhledem k dosažení cíle projektu a nebere obvykle v úvahu změny (dopady), které jsou z hlediska dosažení cíle vedlejší, ale v území se mohou významně projevit. Hodnocení územních efektů sice v obecné rovině metodika CBA předpokládá, ale neobsahuje specifická doporučení, jak k hodnocení územních efektů přistupovat. Hodnocení CBA proto nemusí zahrnout území dopady nebo, pokud je zahrnuje, jsou územní dopady posuzovány značně rozdílnými způsoby a jejich vzájemná srovnatelnost je omezená i u podobných projektů, protože závisí na zkušenosti hodnotitele.

Dalším problémem využití CBA je skutečnost, že velikost projektu není jediným kritériem významnosti dopadu, tím méně dopadu, který se projeví změnami v území. Například modernizace silnice II. třídy v délce 30 km v periferní oblasti může stát více než 500 mil. Kč, pokud se však jedná převážně o rekonstrukci, budou územní dopady takového projektu zpravidla menší, než zavedení nového způsobu organizace veřejné dopravy, jehož náklady mohou být v malém periferním území o řád či dokonce o dva řády nižší. Posuzování územních dopadů proto nemůže být závislé na velikosti projektu, musí zohlednit i další kritéria, podle nichž lze význam dopadů v území posuzovat.

S ohledem na shora uvedené zvyklosti při posuzování rozvojových projektů v ČR zadalo MMR zpracování metodiky, která bude zaměřena výslovně na hodnocení územních dopadů projektů a bude respektovat různé podmínky v území (např. rozdíl „periferní území – venkov v zázemí měst –

metropolitní oblast“, atd.) a bude přiměřeně jednoduchá alespoň v úvodních fázích, aby mohla být používána samosprávou buď přímo k hodnocení projektů, nebo jako vodítko pro zadání hodnocení náročnějších projektů. Vzhledem k tomu, že i CBA do určité míry umožňuje hodnocení územních dopadů, ale tento její rys není využíván, představuje nově navržená metodika také určitou formalizaci postupů při hodnocení, které by výslovně vedlo zadavatele i zpracovatele jak při výběru dopadů v území, tak při způsobu, jímž budou hodnoceny. I při zohlednění v podstatě individuálního charakteru projektů a území, v nichž se realizují, představuje formalizace postupů hodnocení cestu k větší porovnatelnosti hodnocení, která jsou realizována různými organizacemi na různých úrovních správy.

Zdroje a východiska metodiky hodnocení územních dopadů

Metodika je založena na kombinaci, modifikaci a doplnění několika různých přístupů, které se pro hodnocení dopadů používají, i když každý k poněkud jiným účelům, za jiných podmínek a slouží jiným cílům, než hodnocení územních dopadů projektů či regionálních/národních programů. Ani jeden přístup není sám o sobě využitelný jako nástroj hodnocení požadovaných v zadání, ale každý z níže uvedených přístupů obsahuje prvky, které byly využity, adaptovány a kde to bylo možné i formalizovány tak, aby tvořily požadovanou metodiku.

Hlavním východiskem je hodnocení územních dopadů (territorial impact assessment, TIA), které se používá zejména pro hodnocení unijních sektorových politik a jejich programů, tedy k hodnocení na nadregionální úrovni nebo pro převážně sektorově vybrané druhy intervencí nebo dopadů. Nejedná se o jedinou metodiku, ale různé přístupy, jímž je společný zájem o zjišťování, jaké budou dopady intervence (politiky, programu) v různých územích, jak se dopady v územích budou lišit.

Obecný přístup k TIA, který je rámcově využit i v navrhované metodice, popisuje hodnocení územních dopadů ve třech krocích (Greiving et al. 2008; Zonneveld, Waterhout 2009). Prvním krokem je Stanovení rozsahu (scoping) intervence, tedy zvážení možných dopadů, vč. příčinných vztahů. Po tomto kroku následuje analýza (analysing) intervencí a možných efektů kvalitativní či kvantitativními metodami. Posledním krokem je samotné posouzení (assessing) dopadů ve vztahu k analyzované politice a sledovanému území. V rámci posouzení dopadů Golobič a Marot (2011) zdůrazňují potřebu závěrečné syntézy zjištění, která přináší novou přidanou hodnotu k samotným zjištěním a umožňuje vhodnější pohled na komplexně podmíněné sociální, ekonomické a environmentální prostředí. Navrhovaná metodika doplňuje tento přístup úvodním hrubým stanovením významnosti intervence, ještě před tím, než jsou popsány dopady a jejich příčinné vztahy. Podobně jako v metodice Evropské komise (EC 2013) se i v navrhované metodice na počátku rozhoduje o tom, zdali je či není třeba hodnocení územních dopadů, zde se však úvodní krok zabývá nejen odlišením, zda je či není třeba hodnocení, ale i v jaké podrobnosti či náročnosti. Navrhovaná metodika dále poněkud formálněji uvádí požadavek ve fázi stanovení rozsahu (scoping) pomocí přístupů teorie změny (theory of change). Vlastní metody hodnocení jednotlivých dopadů používané v různých postupech TIA na evropské úrovni nebo v zahraničí jsou však pro projektovou úroveň jen obtížně využitelné a nejsou v navrhované metodice využívány jako východisko hodnocení.

Mezi další zdroje inspirace metodiky patří Příručka hodnocení dopadů (Impact Assessment Guidelines, EC 2009), která obsahuje přehled dopadů ve třech pilířích (ekonomickém, sociálním a environmentálním), jež sloužily jako základ pro rozšířený a modifikovaný seznam dopadů v navržené metodice. Jako inspirace bylo využito i rozdělení dopadů podle požadované podrobnosti hodnocení, které v „Příručce..“ (EC 2009) navrhováno, i když v navržené metodice je pojato jiným způsobem

vhodným pro projektovou úroveň. V případě výběru dopadů a jejich závažnosti je metodika volně inspirována modelem STeMA (ESPON 3.3. 2006), jehož hodnocení je však pro účely této metodiky považováno za příliš zjednodušující, a modelem EATIA (ESPON EATIA 2012), který zdůrazňuje územní diferenciaci dopadů v závislosti na typu území, v němž k nim dochází. Model ARTS (ESPON ARTS 2012) pracuje s konceptem „expozice (exposure) – citlivost (sensitivity) – územní dopad (territorial impact)“, jehož principy jsou v této metodice využity k identifikaci/rozčlenění dopadů podle významu/závažnosti, a to tak, že se prvotní významnost dopadu (před dalším podrobným hodnocením) posuzuje z hledisek „intenzita – pravděpodobnost – územní rozsah – velikost dotčené skupiny“. Ve svém hodnocení TIA považuje Medeiros (2014) přístupy modelů EATIA a ARTS za značně náročné na odbornou expertizu již v prvních stádiích hodnocení, což je jejich značná nevýhoda, na druhou stranu odborná náročnost v pozdějších stádiích zvyšuje pravděpodobnost věrohodných výsledků hodnocení.

Dalším rysem, kterým „Příručka..“ (EC 2009) inspirovala tuto metodiku, byla určitá flexibilita ve způsobu hodnocení jednotlivých dopadů. V příručce Evropské komise se metody hodnocení ponechávají na výběru zpracovatele a uvádějí se pouze obecná doporučení, vč. možnosti ekonometrického modelování. Tuto flexibilitu navrhovaná metodika přejímá v tom smyslu, že konkrétní obsah hodnocení dílčích dopadů váže na teorii změny (v „Příručce..“ jde o vazbu na „kauzální řetězce“ stromu problémů), ale na rozdíl od „Příručky..“ (EC 2009) pro každý dopad udává určité parametry či postupy, které je při hodnocení daného dopadu třeba respektovat. Navržená metodika současně převážně nedoporučuje použití ekonometrických modelů z důvodů přílišné nákladnosti, složitosti a rovněž díky tomu, že modelování je nakonec vždy zatíženo nutností přílišných zjednodušení, která vedou ke zkreslení výsledků hodnocení (Madlener, Koller 2005; Ejdemo, Soderholm 2011).

Součástí TIA je často také typologie území a snaha identifikovat a dopředu popsat či modelovat (mechanismy působení) dopady v těchto odlišných územích. Příklady dílčích, zpravidla sektorových aplikací a jejich použití uvádějí např. Lord (2011), Camagni (2009) nebo Balalia, Rauhut (2012). Pro hodnocení projektů nejsou uvedené postupy TIA bezprostředně použitelné, buď pro přílišná zjednodušení, nebo pro náročnost získávání dat, nebo pro jejich dočasnou relevanci. Přístupy TIA používané/doporučované Evropskou komisí však obsahují výčet dopadů, případně i indikátorů těchto dopadů (Lord 2011) nebo (EC 2009), které lze adaptovat a doplnit pro úroveň projektů a pro menší než národní území. Bylo možné využít a adaptovat také obecný sled dílčích kroků hodnocení (Zonneveld, Waterhout 2009).

Hodnocení dopadů regulace (regulatory impact assessment, RIA) je přístup používaný pro hodnocení dopadů legislativních návrhů. RIA je **komparativní analýzou**, využívající kvalitativní nebo kvantitativní postupy pro hodnocení dopadů na různé cílové skupiny. Metodika RIA nemá explicitní územní dimenzi, i když ji může obsahovat. Lze vymezit čtyři hlavní způsoby užití (Dunlop et. al. 2012), z nichž pro navrženou metodiku je nejvýznamnější využití RIA jako instrumentálního nebo komunikačního nástroje. Instrumentální užití RIA je založeno na vytvoření a pochopení příčin a efektů jednotlivých politik a na identifikaci, popsání a vysvětlení mechanismů, jimiž se jednotlivé politiky či jejich varianty promítají do dopadů pro různé cílové skupiny (Meuwes 2008). RIA jako instrumentální a komunikační nástroj identifikuje, verifikuje a popisuje **význam dílčích determinant**, které ovlivňují průběh a dosažené výsledky (Mathison 2005, Taplin et. al. 2013). Tímto směrem jde i navržená metodika, která právě dílčí determinanty a jejich „příčinné vazby“ chápe jako výchozí krok pro výběr dopadů a pro vstupní odhad jejich závažnosti. Na druhou stranu navržená metodika nelpí na striktně

příčinných vazbách a pracuje s nimi spíše ve významu asociací, protože v komplexních sociálních systémech kauzality ve fyzikálním či sociálním chápání toho slova není možné identifikovat.

Důležité je problémové zaměření RIA, důraz na podrobnou identifikaci a charakter cílových skupin a na kombinaci kvantitativních a kvalitativních hodnocení, které jsou za určitých podmínek přenositelné do hodnocení územních dopadů projektů. Pro navrhovanou metodiku lze využít i ve srovnání s TIA větší formalizaci kroků, které jsou v RIA předepsány a formální strukturu hodnotících zpráv a jejich obsahu.

Hodnocení nákladů a přínosů (cost-benefit analýza, CBA) je i součástí hodnocení RIA. CBA se používá především k hodnocení investičních projektů, rozlišuje, podobně jako RIA, různé dopady na jednotlivé cílové skupiny. CBA rovněž umožňuje rozlišovat dopady na různá území, která se však, pokud vůbec, provádějí s využitím průměrných hodnot paušalizovaně a nezohledňují tak charakter a podmínky jednotlivých území ani specifika příslušného investičního záměru. Z toho důvodu mohou být snadno značně zavádějící. Další možnosti (a nedostatky) CBA byly popsány výše. Pro hodnocení územních dopadů projektů se z CBA adaptuje především posuzování a srovnávání nákladů a přínosů.

Teorie změny (theory of change) se zabývá mechanismem působení intervencí a jejich popisem. V širším smyslu (Kritsonis 2004; James 2011) teorie změny zahrnuje rovněž řízení změn, pracuje s ovlivňováním a chováním jednotlivých hráčů, kterých se změny dotýkají, a zabývá se organizačními záležitostmi. V tomto pojetí se do určité míry blíží strategickému plánování. Blamey a Mackenzie (2007) popisují teorii změny velmi podobně postupům, užívaným při přípravě projektů (project development) případně při řízení projektového cyklu (project cycle management). Teorie změny jako komplex nástrojů plánovacích a implementačních není vhodná pro využití v metodice hodnocení územních dopadů. Navržená metodika chápe teorii změny v užším smyslu popisu intervenční logiky či popisu mechanismu působení intervence, podobně jako ji uvádějí např. Taplin, Clarke (2012) nebo Stein, Valters (2012).

Využití teorie změny v navržené metodice vychází ze dvou metodických přístupů: **(i) hodnocení evaluačního mechanismu (Intervening Mechanism Evaluation)** a **(ii) hodnocení ovlivňujících mechanismů (Moderating Mechanism Evaluation)** (Chen 2014, Stein, Valters 2012). Podle prvního přístupu se navrhuje tzv. „**změnový model**“, který využívá zaměření a cíle intervencí a na jejich základě popisuje vztahy „intervence-determinanty-výsledky (interventions-determinants-outcomes), s cílem identifikovat, verifikovat a v praxi popsat **význam dílčích determinant**, které ovlivňují průběh a dosažené výsledky (Mathison 2005, Taplin et. al. 2013). V praxi – a v kontextu zadání – to znamená, že se popisují podmínky dané intervence, působení jednotlivých aktivit intervence na dotčené skupiny či na identifikovaná území (mechanismus intervence) a na tomto základě se popisuje řetězec „příčin a následků“, které vedou k určitým dopadům. S využitím přístupu Moderating Mechanism Evaluation se určují klíčové faktory či jejich kombinace, jejichž změny či vlivy jsou pro dosažení výsledku či pro způsobení změn v území nejvýznamnější. Tento přístup slouží k identifikaci dopadů různé významnosti, resp. k výběru dopadů pro další hodnocení. Jednotlivé dopady se dále kvalitativně nebo kvantitativně posuzují a srovnávají. Teorie změny je tedy výchozím postupem pro navržení mechanismu působení intervence v území.

2.2 Proč hodnotit územní dopady

Potřeba více posuzovat vliv rozvojových projektů v území vyplývá jak z potřeby české veřejné správy, tak z rostoucího důrazu kohezní politiky na územní působení intervencí. V obou případech se jedná o potřebu identifikovat a posuzovat důsledky veřejných intervencí, které nemusí být na první pohled zjevné, které jsou z hlediska cílů intervence vedlejší, ale mohou být podstatné, nebo které se mohou lišit podle toho, v jakém území působí.

V zadání bylo požadováno:

„...zpracování návrhu metod a nástrojů využitelných na národní, regionální a lokální úrovni k zjištění rozvojových efektů územně diferencovaných projektů (tj. dopadů rozvojových projektů) do typologicky různorodých území.“

Ze zadání vyplývá potřeba používat metodiku pro různě velká území a pro různé úrovně správy a potřeba uplatnit ji v územích různého typu, jejichž charakteristiky jsou odlišné. MMR chce samosprávám i orgánům na centrální úrovni nabídnout metodiku, která umožní ve větší podrobnosti posuzovat, zda jsou prostředky vynakládány na takové projekty, které budou mít v území co největší efekt nebo zda zamýšlený projekt nebude mít na některá území významnější negativní než pozitivní efekt. Nabídkou metodiky chce MMR zároveň motivovat jednotlivé úrovně veřejné správy k zamýšlení nad územními dopady jejich intervencí a k jejich formalizovanějšímu hodnocení. Metodika byla připravena především z důvodů ex-ante hodnocení projektů, ale je stejně tak využitelná pro hodnocení projektů ex-post.

Požadavkem, který nebyl výslovně v zadání uveden, který z něj však vyplývá, je požadavek vytvořit metodický návod, který umožní, aby hodnocení byla vzájemně porovnatelnější než v současnosti. Tím budou hodnocení použitelná pro porovnání podobných projektů mezi sebou či pro porovnání dopadů jednoho projektu (nebo jednoho druhu intervence) v typologicky různých územích. Typy území, s nimiž metodika pracuje, stejně jako možnosti, podmínky a omezení při porovnávání dopadů v typologicky rozdílných územích jsou podrobněji vysvětleny v další kapitole.

Dalším požadavkem byla možnost používat metodiku pro hodnocení různých druhů projektů, např. infrastrukturních investic i projektů pro rozvoj lidských zdrojů. Různé druhy projektů působí v území různými způsoby, proto ovlivňují různé charakteristiky v území, mají různý územní průmět a ve výsledku mají jinou skladbu dopadů, v závislosti na charakteru projektu. Navržená metodika tedy musí umožňovat široké použití, musí být do určité míry univerzální v tom smyslu, jak vyplývá ze zadání.

Cílem řešeného výzkumného záměru tedy bylo vytvořit metodiku, umožňující objektivní hodnocení projektů s ohledem na jejich územní dopady, které bude u různých projektů stejného/srovnatelného typu (tedy projektů stejného či obdobného oborového/tematického zaměření či obdobného významu) pokud možno vzájemně porovnatelné.

Dalším cílem, který ze zadání vyplývá, bylo navrhnout postupy, které budou alespoň částečně standardizované, aby se zajistilo, že podobné projekty budou hodnoceny podobnými způsoby, resp. že při jejich hodnocení budou použity podobné postupy, které povedou k výběru podobných dopadů a tyto dopady budou hodnoceny podobným způsobem. Vzhledem ke komplexitě prostředí, v němž se projekty realizují a vzhledem k různorodosti projektů samotných, kdy i malá odlišnost v konceptu projektu může vést k rozdílným dopadům, je zřejmé, že hodnocení bude vždy do určité míry závislé na odbornosti, pečlivosti a poctivosti hodnotitelů. Navržená metodika poskytuje hodnotitelům

vodítka, které je provede hodnocením stejnými kroky a stejným směrem. V každém kroku hodnotitelům poskytuje návod, jak daný krok provést, čímž na jedné straně pomáhá hodnotitelům, na druhé straně omezuje jejich volbu a přispívá ke srovnatelnosti výsledků. Pro uživatele hodnocení, pro zadavatele, je pak snazší posoudit, zdali se hodnocení neodchýlilo od požadovaných postupů a zdali hodnocení zohledňuje všechny podstatné skutečnosti.

V tomto kontextu navržená metodika představuje nástroj, který slouží k několika účelům:

- Umožňuje hodnotit projekty či obecněji intervence podle toho, jaké mají v území efekty, jaké změny (pozitivní i negativní, přímé i nepřímé, zamýšlené i nezamýšlené) v území mohou způsobit, v jakých tematických oblastech, v jakých dílčích územích a v jakém rozsahu. Pomocí navržené metodiky je možno popsat, posoudit a srovnat různé dopady jedné intervence v území.
- Na základě hodnocení toho budou moci veřejné (i soukromé) subjekty, především však města, obce, kraje, ministerstva a jejich organizace, snáze rozhodovat, zdali danou intervenci realizovat či nikoliv nejen z hlediska jejich deklarovaných cílů, ale z hlediska různých dopadů intervence v území.
- Umožňuje rozhodování, zda, resp. který projekt z určitého výběru (počtu předložených žádostí do určitého dotačního programu) má větší efekt/přínos v území, přispívající k naplnění nějakého cíle.
- Umožňuje kvalifikovaný výběr projektů/záměrů či jejich variant (porovnání 2 či více variant), které představují nejefektivnější řešení nejen z hlediska nákladů a přínosů v oblasti, kterou chce investor/realizátor řešit, ale z hlediska nákladů a přínosů v relevantních územích, která jsou intervencí dotčena, a která mohou být v jednotlivých případech odlišná od území, s nímž investor/realizátor počítá pro cíle projektu.

2.3 Srovnání novosti postupu

Metodika vychází z potřeb veřejné správy v ČR (např. z požadavků ze strany EU na ex-ante hodnocení územních dopadů veřejných intervencí) a poskytuje uživatelům – zejména orgánům územní samosprávy (města a obce, ORP, kraje) či státní správy (ministerstva), a dále soukromým investorům, popř. organizacím z neziskové sféry, profesním sdružením, apod. – návod, jak postupovat při hodnocení potenciálních dopadů zamýšlených intervencí v území. Metodika vychází ze zkušeností a dílčích postupů jiných metod (TIA, RIA, CBA – viz výše), které adaptuje na projektovou úroveň a jedinečným způsobem je kombinuje, doplňuje je o další nové dílčí postupy do uceleného souboru kroků a dílčích metodických postupů. Nedostatky či omezení TIA, RIA i CBA jsou uvedeny výše, navržená metodika se jim vyhýbá a současně zohledňuje potřeby hodnocení územních dopadů na projektové úrovni.

Metodika zohledňuje různorodost území, a to jak ve smyslu řádovostním, tedy např. různorodost dopadů téže intervence v malém a velkém městě, tak ve smyslu horizontálním, tedy např. různorodost dopadů v periferiích nebo ve venkovském prostoru na straně jedné a v metropolitních oblastech na straně druhé. TIA je explicitně územně orientovaným přístupem, kterým se posuzují regionální dopady (i) na různých řádovostních úrovních a (ii) v různých typech regionů/území, avšak zabývá se převážně hodnocením sektorových politik na úrovni EU nebo na úrovni národní. Postupy

TIA nejsou pro úroveň programovou nebo projektovou přímo přenositelné, částečně kvůli přílišným zobecněním či zjednodušením, k nimž nevyhnutelně vede použití většiny modelů a která nezohledňují individuální charakter intervencí, částečně proto, že typy/typologie území, s nimiž různé TIA pracují (Medeiros 2014) jsou konstruovány pro jinou řádovostní úroveň a zpravidla končí na regionální úrovni NUTS 2 nebo NUTS 3. Předložená metodika pracuje se dvěma územními hledisky – hierarchickým (vertikálním) a horizontálním a je použitelná pro úroveň nadregionální (více regionů NUTS 2 nebo NUTS3) a nižší a zpravidla i na úrovni národní pro hodnocení projektů, či specifických programů, které mohou mít dopady národního významu.

Hierarchické hledisko navržené metodiky je založeno na sociálněgeografické regionalizaci ČR (HAMPL, 2005), která rozlišuje mikro-, mezo- a makroregionální úroveň, a to jak ve smyslu regionálním, tak ve smyslu sídelním. Metodika bere v úvahu, na jaké úrovni se daná intervence odehrává, resp. jaká je zamýšlená řádovostní působnost intervence, a dále rozlišuje řádovostní úroveň působení jednotlivých dopadů. Zohledňuje tedy skutečnost, že v případě jedné intervence/projektu mohou být některé dopady lokální a jiné mohou být regionální či národní a usnadňuje jejich vzájemné srovnání.

Hledisko horizontální je založeno na typologii území ČR a v zásadě rozlišuje mezi periferním územím, územím venkovským, a územím metropolí. Podobně jako v případě řádovostní diferenciaci i diferenciaci jednotlivých typů území podmiňuje, jak bude konkrétní intervence působit, jakého druhu a významu budou její dopady. Územní diferenciaci bere do určité míry v úvahu typologii navrženou ve **Strategii regionálního rozvoje ČR¹**, a přestože metodika samotná se na tuto typologii neomezuje, jsou především metropolitní území a území periferní vhodnou aproximací typů, které jsou použity i v této metodice. Specifičnost navržené metodiky a její rozdílnost od postupů TIA spočívá v tom, že pracuje se subregionální dimenzí, resp. umožňuje posuzovat různorodé působení dopadů na subregionální či lokální úrovni. A dále v tom, že je navržena pro specifický případ územní diferenciaci České republiky.

Metodika zohledňuje různorodost intervencí, což znamená, že umožňuje posuzovat projekty v oblasti životního prostředí i projekty na podporu ekonomického rozvoje nebo projekty v oblasti sociální. Umožňuje také hodnotit projekty investiční („tvrdé“ intervence) i projekty neinvestiční („měkké“ intervence) a v rámci těchto hrubých kategorií celou škálu odlišných intervencí či jejich kombinací. Není tedy konstruována účelově pro hodnocení určitého typu intervencí, její omezení spočívají v tom, že je zaměřena na projekty či programy, u nichž lze popsat mechanismy působení, intervenční logiku v dostatečné míře podrobnosti, aby bylo možné od ní odvíjet předpokládané (zamýšlené i nezamýšlené) dopady. Tím se přibližuje RIA (a CBA), jejíž podstatou je problémové zaměření a popis mechanismu, intervenční logiky, jež působí na řešení problému. Na rozdíl od RIA, která je určena pro hodnocení dopadů legislativních návrhů, je navržená metodika určena především pro hodnocení projektů či intervencí veřejných výdajových programů. Dalším rozdílem od RIA je explicitní územní orientace metodiky ve všech jejích fázích, tedy rozlišování územního rozměru působení intervence a jejích dopadů. Metodika zohledňuje také **různorodé mechanismy intervencí** (různorodost intervenční logiky či teorie změny), a tím umožňuje postihnout individuální povahu intervencí v konkrétním území a jejich působení na konkrétní skupiny subjektů, které jsou intervencí dotčené.

¹ MMR (2013): Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020. 150 s. Dostupné z: <www.mmr.cz/cs/Regionalni-politika-a-cestovni-ruch/Podpora-regionu/Koncepce-Strategie/Strategie-regionalniho-rozvoje-CR-2014-2020>

Umožňuje rovněž posuzovat **široké spektrum dopadů**, a také umožňuje rozlišovat **různou významnost dopadů** v hierarchickém pohledu. Metodika vychází z TIA (EC 2009), která obsahuje výčet/seznam dopadů, které je vhodné brát v úvahu při hodnocení dopadů politik EU. Tyto dopady však není možné bezprostředně převzít, protože jsou konstruovány pro národní nebo nadnárodní politiky. Mezi dopady v dané TIA (EC 2009) jsou proto uváděny dopady, které jsou na úrovni projektů či programových intervencí nepravděpodobné, dopady, které mají poněkud jiný obsah a mnohé dopady naopak chybí. Navržená metodika adaptuje, doplňuje a nově definuje výčet dopadů vycházející z TIA (EC 2009). Z navrženého seznamu se pro konkrétní intervenci/projekt vybírají ty, které jsou pro daný případ relevantní (podobně jako v TIA), avšak na základě do určité míry formalizovaného postupu multikriteriálního hodnocení na rozdíl od TIA, kde je výběr prováděn především hodnotiteli na základě pomocných otázek a popisu logiky intervence. Multikriteriální analýza klade důraz na prostorový rozměr dopadů, a to jak při počátečním stanovení jejich významnosti, tak při jejich dalším hodnocení. Zohledňuje tak skutečnost, že v případě dané intervence jsou některé její dopady lokální, zatímco jiné mohou být regionální či národní.

Značnou výhodou metodiky a její odlišností od postupů, jimiž je inspirována, je skutečnost, že **umožňuje hrubé posouzení intervencí ve fázi záměru**, kdy je nedostatek informací o připravované intervenci. V této fázi navržené postupy jednak umožní odhad rozsahu potenciálních dopadů a jejich závažnosti, jednak nasměrují uživatele metodiky na to, jaké informace v jakých oblastech a o jakých skutečnostech bude třeba pro další hodnocení získat.

Metodický postup je navrhován ve dvou kolech, která jsou inspirována postupem TIA, jež rozlišuje tři fáze (i) stanovení rámce (scoping), (ii) analýzu (analysing) a (iii) posuzování (assessing), (Fischer et al, 2013). Tyto tři fáze lze identifikovat i v navržené metodice, avšak dvoukolový postup, který je použit, je navržen specificky pro danou metodiku:

- V 1. kole dojde k obecnějšímu posouzení významnosti projektu s využitím multikriteriálního hodnocení založeného na posouzení několika základních socioekonomických oblastí/sfér (hodnocení významnosti projektu z hlediska dopadů na zaměstnanost, životní prostředí, dopravu, trh/konkurenceschopnost, kvalitu života/nabídku veřejných služeb a ekonomický rozvoj území). Významnost je v tomto případě posuzována především z hlediska územního/řádivostního nebo z hlediska velikosti cílové skupiny, případně jejich kombinací, přičemž každá oblast může mít jiný významový rozsah.

Toto hodnocení by s ohledem na nízkou míru jeho náročnosti měl být schopen provést pověřený/odpovědný zástupce investora/realizátora projektu/záměru, který má jednak dostatečné povědomí o předmětném projektu/záměru a jednak také určitou míru odbornosti, nezbytnou pro vyhodnocení velikosti či typu projektem potenciálně dotčeného převažujícího území, popř. velikosti dotčené populace v jednotlivých dílčích socioekonomických oblastech (např. posouzení, jaký bude mít projekt dopad na dopravu – zda bude tento dopad převažovat pouze na lokální úrovni, tzn. na úrovni města/obce dotčeného projektem nebo zda bude tento dopad postihovat širší území, např. mikroregion, region atd.).

Takovouto osobou může být starosta obce (v případě menších obcí), vedoucí odboru či odborný referent městského/obecního úřadu (v případě měst či ORP), vedoucí odboru / odborný referent krajského úřadu, apod.

- Ve 2. kole metodiky se provádí identifikace jednotlivých dopadů podle toho, jak bude navržená intervence/projekt působit (logika intervence, teorie změny). Součástí výběru dopadů je také posouzení jejich významnosti pomocí multikriteriální analýzy z hlediska územního rozsahu daného dopadu, jeho závažnosti, jeho pravděpodobnosti a velikosti dotčené skupiny. Vybrané dopady jsou pak dále hodnoceny.

S ohledem na vyšší nároky na odbornou způsobilost při zpracování tohoto hodnocení metodika předpokládá, že hodnocení bude prováděno odborným zpracovatelem nebo zpracovatelským týmem s odpovídajícími hodnotitelskými zkušenostmi pro jednodušší hodnocení, případně odborníky v příslušných oblastech hodnocení, např. v oblasti dopravního plánování, hodnocení dopravních projektů, životního prostředí, apod.

Navržený dvoukolový postup je nový v tom, že do jisté míry formalizuje rozhodování, zdali se nějaký projekt má hodnotit z hlediska územních dopadů či nikoliv a v jaké podrobnosti. Dále umožňuje, opět formalizovaným způsobem, identifikovat dopady, které pravděpodobně nastanou a rozřadit je podle významnosti, která určuje náročnost a podrobnost hodnocení toho kterého dopadu.

3 Základní popis metodického postupu hodnocení územních dopadů a jeho uplatnění

Postup hodnocení vychází z několika základních předpokladů, které vyplývají z praxe při přípravě a realizaci rozvojových záměrů a jejich posuzování:

- Velká část záměrů by měla být a patrně i bude posuzována ve stadiu přípravy, často i před zahájením vlastní přípravy projektu. O záměru tak budou z počátku k dispozici velmi omezené informace;
- Dopady projektů mohou být velmi variabilní a jejich výskyt a velikost není dán pouze velikostí záměru/projektu (jak finanční, tak fyzickou), ale také charakterem projektu a zejména jeho umístěním v území;
- Aby hodnocení mělo smysl, musí být metodicky natolik sjednocené, aby bylo reálné výsledná hodnocení vzájemně porovnávat a posuzovat tak, který projekt/záměr má na území menší negativní, nebo větší pozitivní vliv;
- Ne každý projekt, který je v území realizován může dané území nějak ovlivnit, mnoho projektů má navíc na dotčené území natolik zanedbatelný vliv a dopad, že není potřeba jej specificky hodnotit a posuzovat;

Aby bylo možno provést hodnocení územních dopadů řešeného záměru/projektu, je potřeba nejprve posoudit, zda se jedná o záměr, který má potenciál nějaké změny v území způsobit, případně určit jak velké změny to patrně mohou být.

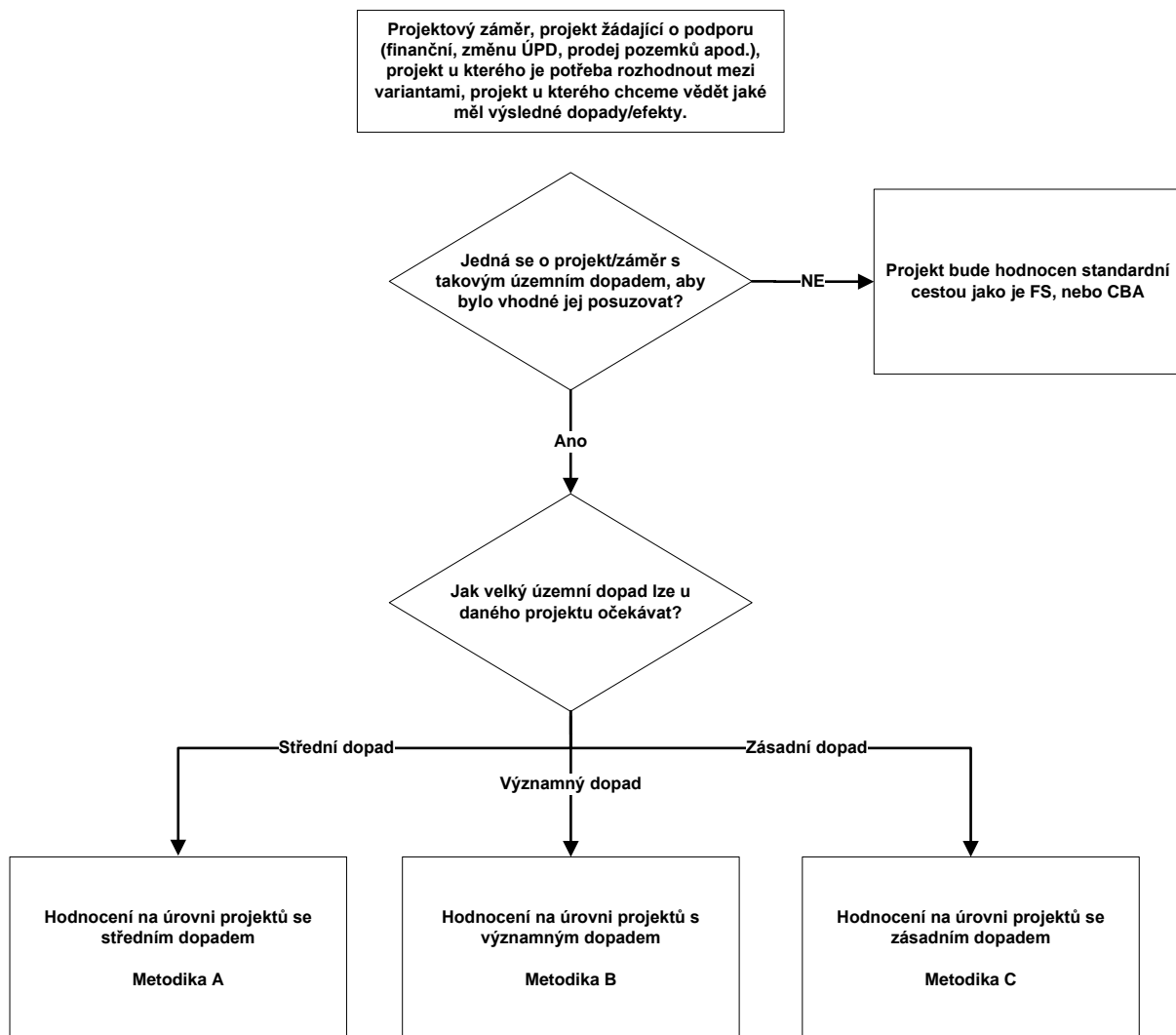
Metodika v kontextu výše uvedeného představuje nástroj, který umožní uživateli v první fázi vyhodnotit, zda daný projekt může mít nějaké územní dopady, případně jak velké. U projektů, u kterých byla identifikována pravděpodobnost územních dopadů, pak následně specifikuje postup pro jejich identifikaci, popis a vyhodnocení. To vše tak, aby výsledné hodnocení bylo pokud možno co nejobjektivnější.

Hodnocení je proto dvoukolové přičemž první kolo hodnocení určuje, zda se jedná o projekt, který může mít nějaké významnější územní dopady a je vhodné jej dále detailněji posuzovat, případně zda se naopak jedná o projekt, které územní dopady nemá, nebo se jedná o zanedbatelné dopady, které nemá význam hlouběji posuzovat.

Druhé návazné kolo hodnocení se pak týká pouze projektů, u kterých byla v rámci prvního kola identifikována potřeba možné územní dopady projektu podrobněji posoudit.

Jednoduché schéma procesu hodnocení je znázorněno v následujícím obrázku.

Obrázek 1 - Schéma hodnocení projektu

Posouzení, zda projekt může, či nemůže mít nějaké územní dopady, je provedeno formou vyhodnocení následujících socioekonomických aspektů projektu/záměru:

- Potenciální vliv na zaměstnanost
- Potenciální vliv na životní prostředí
- Potenciální vliv na dopravu v území
- Potenciální vliv na trh a konkurenci v území
- Potenciální vliv na kvalitu života a nabídku veřejných služeb
- Charakter a kvalita řešeného záměru/projektu

Důležité je přitom vždy nejenom zda bude mít projekt nějaký vliv na danou oblast, ale také v jaké míře, tedy jak velký vliv lze očekávat. U mnohých oblastí je navíc potřeba brát v potaz v jakém území se projekt nachází a zda tak dojde k ovlivnění zaměstnanosti např. v krajském městě, nebo na venkově či v periferní oblasti, případně na jak velkém území bude daná oblast ovlivněna, tedy například zda bude doprava ovlivněna pouze lokálně, či na úrovni celého regionu.

Vyhodnocením uvedených základních informací dojde k rozhodnutí, zda projekt může mít územní dopady, případně jak velké tyto dopady lze očekávat. To ovlivňuje jednak obecné rozhodnutí zda je vhodné projekt dále hodnotit, ale také jakým způsobem. Projekt, jehož předmětem je vybudování výrobní haly v malém městečku o 5 tis. obyvatel, který vytvoří 20 nových pracovních míst, má sice prokazatelné dopady na dotčené území protože ovlivní dopravu a zaměstnanost v území, dopad na zaměstnanost však bude spíše menší a dopravu projekt ovlivní spíše na lokální úrovni a jedná se tak o projekt, který může mít územní dopady, ale dopady menšího rázu.

Takový projekt není smysluplné vyhodnocovat detailním postupem, který bude sledovat možné dopady na dodavatele a odběratele a vliv na další podnikatele v území apod., pro zhodnocení jeho územních dopadů postačí jednoduché vyhodnocení vlivu na vybrané klíčové dopady, které mohou být u daného projektu nejvýznamnější. Hodnocení navíc postačí ve zjednodušené podobě, založené na jednoduchých průzkumech v území, případně na expertním odhadu hodnotitele, který dané území zná a je s projektem dostatečně obeznámen.

Metodika proto v rámci dalšího postupu rozlišuje 3 hlavní typy dopadů s ohledem na skutečnost, jak velký územní dopad u nich lze očekávat a to:

- Projekty se středním dopadem (Kategorie A)
- Projekty s významným dopadem (Kategorie B)
- Projekty se zásadním dopadem (Kategorie C)

Výstupem prvního kola hodnocení je tak nejen určení, zda projekt může mít nějaké územní dopady, ale i určení, o jak významné dopady se může jednat a zda se jedná o projekt kategorie A, B nebo C.

V případě, že v rámci prvního kola dojde k rozhodnutí, že projekt nemá územní dopady, nebo se jedná o natolik nevýznamné dopady, které nemohou dotčené území nikterak zásadně ovlivnit, není projekt dále hodnocen, respektive není potřebné, aby bylo prováděno podrobnější hodnocení územních dopadů daného projektu. Projekt může být dále posuzován jinými způsoby, jako je studie proveditelnosti, analýza nákladů a přínosů apod., není však potřebné provádět specifické hodnocení jeho dopadů do území.

Pokud v rámci hodnocení v prvním kole dojde k rozhodnutí, že se jedná o projekt, který má, respektive může mít nějaké územní dopady a že se navíc jedná o dopady, které je vhodné dále hodnotit, přistupuje se k tzv. druhému kolu hodnocení, které se již zaměřuje na vlastní vyhodnocení dopadů v území.

Tento postup je s ohledem na výše uvedené rozdělen na 3 varianty, které odpovídají předpokládané významnosti dopadů, které projekt může v území způsobit. Jednotlivé varianty, označované dále jako Metodika A, Metodika B a Metodika C se liší zejména v úrovni detailu, který je u jednotlivých variant vyžadován a to jak ve smyslu požadovaných informací a hloubky hodnocení, tak též ve smyslu požadavků na počet dopadů, které by u daného projektu spadajícího do té či oné kategorie měly být hodnoceny.

Cílem tohoto rozdělení je snaha zohlednit jak velké dopady může projekt v území způsobit a zajistit tak, aby hodnocení odpovídalo „významnosti“ projektu a jeho možných vlivů na dotčené území.

Uživatel metodiky bude proto dále postupovat vždy podle té části metodiky, která odpovídá výsledku hodnocení z prvního kola hodnocení. V případě, že byl řešený projekt v rámci prvního kola zařazen do kategorie A, bude následné hodnocení provedeno dle postupu uvedeného v Metodice A. V případě, že byl projekt zařazen do kategorie B, případně C, bude hodnocení provedeno dle postupu uvedeného v části metodiky označené jako Metodika B, případně Metodika C.

Jednotlivé části metodiky jsou pro lepší orientaci odlišeny barevným pruhem po straně stránky. Metodický postup je přitom popsán tak, aby uživatel metodiky nemusel používat jakoukoliv jinou část metodiky, než právě tu, která odpovídá kategorii hodnoceného projektu.

4 Detailní popis procesu/metodického postupu hodnocení územních dopadů

4.1 1. Kolo hodnocení - Posouzení významnosti projektu

Jak již bylo uvedeno v přechozích částech metodiky, postup hodnocení je rozčleněn na dvě kola. První kolo hodnocení je společné pro všechny projekty a jeho cílem je určení, zda projekt může mít nějaké územní dopady, případně o jak významné dopady se může jednat. Jinými slovy v rámci tohoto kola dochází k rozhodování, zda má být projekt hodnocen s ohledem na možné územní dopady, nebo zda se jedná o projekt, který územní dopady nemá, nebo jsou natolik zanedbatelné, že není smysluplné je detailněji posuzovat.

Toto hodnocení „významnosti projektu“ je provedeno s využitím multikriteriálního hodnocení založeného na posouzení následujících základních socioekonomických aspektů projektu:

1. Možný vliv na zaměstnanost
2. Možný vliv na životní prostředí
3. Možný vliv na dopravu
4. Možný vliv na trh/konkurenci
5. Možný vliv na kvalitu života/zlepšení nabídky veřejných služeb (oblast hodnocena pouze u veřejných projektů/projektů zaměřených na veřejnou infrastrukturu a služby, občanskou vybavenost)
6. Charakter a „kvalita/progresivita“ investice (oblast hodnocena pouze u soukromých/firemních investic, popřípadě výzkumu a vývoje – např. výzkumných center, i veřejných; jakmile je intervence zaměřena na veřejnou službu – a získá body v předchozí oblasti, nesmí být hodnocena zde²)

V každé příslušné oblasti je potřeba projekt posoudit z hlediska územního/řádivostního, případně z hlediska velikosti projektem ovlivněné cílové skupiny. Tzn. například v případě investice do rekonstrukce silnice uživatel metodiky posoudí, na jaké území či případně na jak velkou populaci – v závislosti na tom, který faktor bude ve vztahu k dané hodnocené socioekonomické oblasti relevantnější, bude mít projekt dopad (např. u dopadu na zaměstnanost bude hodnocena velikost potenciálně dotčené populace, tedy proveden odhad počtu zaměstnanců, kterých se pravděpodobně dotknou práce na realizaci projektu, případně pracovní místa, která budou v rámci projektu vytvořena; u dopadu na životní prostředí bude hodnoceno, zda projekt vyžaduje hodnocení EIA či leží v území se zvláštní ochranou (NATURA, NP, CHKO, NPR, CHOPAV apod.), u dopadu na dopravu bude hodnoceno, jak velkého území se realizace projektu dotkne, což bude vyplývat primárně z lokalizace, typu a délky dotčené komunikace – např. silnice III. třídy sloužící k propojení periferní oblasti/zázemí

² Jinými slovy, v rámci hodnocení 1 konkrétního projektu v 1. kole (fázi) bude posouzení významnosti projektu prováděno vždy pro oblasti 1 – 4, přičemž v případě oblastí 5 a 6 hodnotitel zvolí jednu relevantní oblast (v případě projektů zaměřených na veřejnou infrastrukturu a služby oblast 5, v případě projektů zaměřených na soukromé investice či do oblasti výzkumu a vývoje oblast 6), kterou bude dále posuzovat. Výsledné bodování tedy bude u každého projektu provedeno za 5 oblastí, přičemž 1 oblast (buďto oblast 5, nebo 6) bude s ohledem na charakter projektu irelevantní a nebude tudíž obodována.

se spádovým centrem – okresním městem – bude mít pravděpodobně dopad na dopravu na mikroregionální úrovni).

Pro každou z těchto definovaných základních socioekonomických oblastí je specifikována dále uvedená škála variant odpovědí a jí odpovídající bodová stupnice. Výsledný dopad na danou socioekonomickou oblast je pak dán přiděleným počtem bodů v dané oblasti (reflektujícím dopad do území, popř. dopad na populaci), případně součtem či násobkem těchto bodů v případě, že v rámci dané oblasti dopadu je hodnocení vícekriteriální (např. u zaměstnanosti je posuzován jednak počet vytvořených pracovních míst a jednak převažující kategorie území, odkud se budou zaměstnanci rekrutovat – tzn. výsledné hodnocení dopadu je dáno součinem přidělených bodů za každé toto kritérium).

4.1.1 Hodnocení jednotlivých aspektů projektu

Možný vliv na zaměstnanost v území

V oblasti „Zaměstnanost“ uživatel posoudí dopad projektu z hlediska 2 kritérií, a sice: 1) z hlediska počtu nově vytvořených, případně zaniklých trvalých pracovních míst, a 2) z hlediska převažujícího typu území, z něhož se bude rekrutovat (či v něm eventuálně zanikne) rozhodující část zaměstnanců na projektem vytvořených (zaniklých) pracovních pozicích.

Pro každé z těchto kritérií zvolí uživatel jednu konkrétní variantu odpovědi a jí odpovídající počet bodů (např. v případě, že lze očekávat, že realizací projektu vznikne cca do 10ti pracovních míst, bude zvolena varianta 1–19, tzn. v rámci hodnocení dopadu projektu na počet vytvořených pracovních míst budou přiděleny 2 body; s ohledem na charakter či lokalizaci projektu se předpokládá jeho hlavní dopad na vytvoření pracovních míst ve venkovském území – tzn. přiděleny 4 body).

Celkové bodové hodnocení vlivu na zaměstnanost představuje **součet bodů přidělených v každém z kritérií** – tzn. součet bodů za počet vytvořených (zaniklých) pracovních míst a bodů za typ území, z něhož bude majoritní část zaměstnanců pocházet.

V případě, že v rámci projektu nevzniknou (ani nezaniknou) žádná pracovní místa, bude v prvním posuzovaném kritériu projekt bodován nulovou hodnotou, z čehož následně logicky v součinu obou kritérií vyplyne také nulová celková dosažená hodnota v oblasti „Zaměstnanost“ (tzn. v případě, že nevzniknou ani nezaniknou pracovní místa v důsledku projektu, je daná oblast z hlediska hodnocení irelevantní).

Tabulka 1 – Kritéria, varianty odpovědí a bodování v oblasti „Zaměstnanost“

Pořadí	Hlavní kategorie/podotázka	Varianty odpovědi	Varianty bodování	Hodnocení projektu
1	Zaměstnanost	0	0	
		1-19	2	
		20-49	4	
		50-99	6	
		100-499	8	
		500+	10	
	Počet vytvořených/zaniklých trvalých pracovních míst (kolik může projekt přinést pracovních míst / kolik míst může v důsledku projektu zaniknout)?			

Pořadí	Hlavní kategorie/podotázka	Varianty odpovědi	Varianty bodování	Hodnocení projektu
	Kategorie/typ území - Odkud se bude rekrutovat majoritní část zaměstnanců?	napříč regionem	3	
		periferie	5	
		venkov	4	
		mikroregionální centrum a jeho zázemí	3	
		regionální centrum a jeho zázemí	2	
		nadregionální centrum a jeho zázemí	1	
	Celkové hodnocení vlivu na zaměstnanost			0

Možný vliv na životní prostředí

V rámci hodnocení oblasti „**Životní prostředí**“ posoudí uživatel, zda 1) projekt spadá do seznamu záměrů podléhajících hodnocení EIA, a zda 2) leží na území se zvláštním režimem ochrany. Výsledné bodové hodnocení v dané oblasti bude **součtem přidělených bodů** v rámci odpovědi na obě tyto otázky/ za obě tato kritéria.

Pozn.: Posouzení, zda projekt spadá do seznamu záměrů podléhajících hodnocení EIA, bude provedeno s využitím přílohy č. 1 zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, v platném znění, která obsahuje přehled záměrů podléhajících vždy posouzení a záměrů vyžadujících zjišťovací řízení. V případě přetrvávajících nejasností, zda záměr podléhá hodnocení EIA či nikoli, se doporučuje konzultovat problematiku s dotčenými orgány, tzn. Ministerstvem životního prostředí či orgány krajů (odborníky ŽP krajských úřadů).

Posouzení, zda projekt leží na území se zvláštním režimem ochrany, bude provedeno s využitím existujících mapových podkladů či informací v územně plánovací dokumentaci apod.

Tabulka 2 – Kritéria, varianty odpovědi a bodování v oblasti „Životní prostředí“

Pořadí	Hlavní kategorie/podotázka	Varianty odpovědi	Varianty bodování	Hodnocení projektu
2	Životní prostředí			
	Spadá projekt do seznamu záměrů podléhajících hodnocení EIA?	Ano Ne	10 0	
	Leží projekt na území, nebo v těsné blízkosti území NATURA, CHKO, Národní park, CHOPAV, přírodní park, případně v blízkosti jiného území s režimem ochrany?	Ano Ne	5 0	
	Celkové hodnocení vlivu na ŽP			0

Možný vliv na dopravu

Dopad projektu v oblasti „**Doprava**“ posoudí uživatel zodpovězením otázky, zda a případně na jak velkém území bude doprava realizací projektu ovlivněna. Jedná se o určení území, na něž má projekt z hlediska dopravy – dopravních toků a jejich intenzit – **primární dopad** (např. rekonstrukce silnice III. třídy mezi venkovskou oblastí/ zázemím a centrem/ okresním městem může mít částečně dopad i na

dopravu na navazujících komunikacích vyšších tříd – kdy lze očekávat, že část dopravních toků bude směřovat např. i do vyšších správních center (např. krajské město) –, primární dopad z hlediska dopravních toků a jejich intenzity lze nicméně očekávat právě v relaci „zázemí – centrum/ okresní město“, tzn. na mikroregionální úrovni).

Tabulka 3 – Kritéria, varianty odpovědí a bodování v oblasti „Doprava“

Pořadí	Hlavní kategorie/podotázka	Varianty odpovědi	Varianty bodování	Hodnocení projektu
3	Doprava Bude mít projekt nějaký vliv na dopravu v dotčeném území? Pokud ano, na jak velkém území bude doprava ovlivněna?	Ne Ano - lokální (obec/město) Ano - mikroregionální (ORP, velké město + nejbližší zázemí) Ano - regionální (kraj nebo větší část kraje) Ano - nadregionální (více krajů) Ano - národní (celá ČR) nebo nadnárodní	0 2 4 6 8 10	
	Celkové hodnocení vlivu na dopravu			0

Možný vliv na trh/konkurenci

V oblasti „Trh/konkurence“ posoudí uživatel velikost potenciálního vlivu projektu (ať již v pozitivním či negativním smyslu) na případnou konkurenci na trhu, přičemž velikost dopadu bude opětovně vyjádřena velikostí ovlivněného území.

Tabulka 4 – Kritéria, varianty odpovědí a bodování v oblasti „Trh/konkurence“

Pořadí	Hlavní kategorie/podotázka	Varianty odpovědi	Varianty bodování	Hodnocení projektu
4	Trh/konkurence Ovlivní projekt ať již pozitivně, nebo negativně fungování podobného zařízení, nebo zařízení působící ve stejném oboru/oblasti a nabízející služby pro stejnou cílovou skupinu/klientelu? Pokud ano, na jak velkém území? <i>Ovlivní realizace projektu nabídku určitého typu zboží/služeb či poptávku po nich v území, kde již produkty pro stejnou cílovou skupinu určité zařízení nabízí? Pokud ano, na jak velkém území?</i>	Ne Ano - lokální (obec/město) Ano - mikroregionální (ORP, velké město + nejbližší zázemí) Ano - regionální (kraj nebo větší část kraje) Ano - nadregionální (více krajů) Ano - národní (celá ČR) nebo nadnárodní	0 2 4 6 8 10	
	Celkové hodnocení vlivu na trh/konkurenci			0

Možný vliv na kvalitu života v území/ změnu nabídky veřejných služeb

V rámci hodnocení oblasti „Kvalita života/ změna nabídky veřejných služeb“ posoudí uživatel, jakou měrou projekt přispěje ke změně (zlepšení či zhoršení) dostupnosti či kvality určité služby veřejného charakteru. Daná oblast hodnocení tedy je **relevantní pouze pro intervence (projekty) zaměřené na nabídku veřejných služeb**. Pojem „veřejná služba“ je přitom potřeba chápat nikoli ve smyslu vlastnictví, ale **ve smyslu rozšíření nabídky služeb primárně pro obyvatelstvo či návštěvníky určité oblasti** (např. rozšíření zařízení občanské vybavenosti). Z hlediska relevantnosti projektu tedy **není rozhodující subjekt vlastníka, ale povaha intervence** (jinými slovy investorem či provozovatelem dané služby může být i soukromý vlastník, rozhodující je přitom skutečnost, zda charakter investice přispívá ke zlepšení kvality života/ nabídky infrastruktury a služeb pro obyvatelstvo – tzn. např. akvapark provozovaný soukromým investorem rozšiřuje nabídku služeb sportovně-rekreačního využití pro obyvatele či návštěvníky města/regionu, a je tudíž projektem relevantním pro hodnocení v rámci dané oblasti; naopak např. výstavba průmyslového závodu je v kontextu výše uvedeného irelevantní).

Dopad projektu v dané oblasti posoudí uživatel z hlediska 2 kritérií, a sice: 1) z hlediska počtu dotčených obyvatel, a 2) z hlediska převažujícího typu území, v jehož rámci bude služba poskytována. Celkové bodové hodnocení dopadu představuje **součet bodů přidělených v každém z kritérií**.

Tabulka 5 – Kritéria, varianty odpovědi a bodování v oblasti „Kvalita života/ zlepšení nabídky veřejných služeb“

Pořadí	Hlavní kategorie/podotázka	Varianty odpovědi	Varianty bodování	Hodnocení projektu
5	Kvalita života/zlepšení nabídky veřejných služeb (otázka pouze pro veřejné projekty/projekty zaměřené na veřejnou infrastrukturu a služby) Přispěje projekt k zlepšení nebo zhoršení dostupnosti, efektivity, nebo kvality nějaké veřejné služby? Jak velkému počtu obyvatel bude přibližně služba sloužit, případně jak velkému počtu dotčená služba již slouží? Kategorie/typ území - na kterém bude/je služba poskytována?	Ne	0	
		Ano - do 500 obyvatel	2	
		Ano - 500 až 1 999 obyvatel	4	
		Ano - 2 000 až 9 999 obyvatel	6	
		Ano - 10 000 až 49 999 obyvatel	8	
		Ano - více než 50 000 obyvatel	10	
		napříč regionem	3	
		periferie	5	
		venkov	4	
		mikroregionální centrum a jeho zázemí	3	
regionální centrum a jeho zázemí	2			
nadregionální centrum a jeho zázemí	1			
	Celkové hodnocení vlivu na zlepšení veřejných služeb			0

Možný vliv na charakter/kvalitu/progresivitu investice

V oblasti „Charakter a kvalita/progresivita investice“ zhodnotí uživatel charakter daného záměru/investice ve smyslu inovativnosti a potenciálu pro přínos pro ekonomický rozvoj území. Hodnocení je zaměřeno primárně na rozlišení, zda se vytvářená pracovní místa týkají pouze „montážních závodů“, nebo provozů s vyšší přidanou hodnotou a inovativností, které mají potenciál do území přilákat kvalifikovanou pracovní sílu.

Hodnocení se z principu týká pouze soukromých firemních investic, případně investic do rozvoje výzkumných center (i veřejných).

Intervence zaměřené na veřejné služby – které získaly body v hodnocení předchozí socioekonomické oblasti – jsou pro tuto oblast irelevantní a nebudou v jejím rámci hodnoceny.

Výsledné bodové hodnocení v dané oblasti bude **součtem přidělených bodů** v rámci odpovědí na otázky/kritéria týkající se 1) typu aktivit, a 2) lokalizace projektu. Za předpokladu, že projekt obdrží v rámci prvního uváděného kritéria (typ aktivit) nulové bodové hodnocení, nebude lokalizace projektu bodována – tzn. projekt v součtu obdrží 0 bodů.

Tabulka 6 – Kritéria, varianty odpovědí a bodování v socioekonomické oblasti „Charakter a kvalita/progresivita investice“

Pořadí	Hlavní kategorie/podotázka	Varianty odpovědi	Varianty bodování	Hodnocení projektu			
6	Charakter a "kvalita/progresivita" investice	Věda/základní výzkum	2				
		Design/konstrukce/průmyslový výzkum/vývoj	2				
		Jaké aktivity a v jaké fázi produkčního řetězce budou v území díky realizaci intervence umístěny?	Výroba/montáž/distribuce		0		
		Marketing/prodejní a poprodejní služby	2				
		Řídící ústředí/HQ	2				
		Kde je projekt lokalizován?	napříč regionem		3		
			periferie		5		
			venkov		4		
			mikroregionální centrum a jeho zázemí		3		
			regionální centrum a jeho zázemí		2		
			nadregionální centrum a jeho zázemí		1		
			Celkové hodnocení vlivu na charakter investice				0

Přestože je výše popsané členění a hodnocení velmi zjednodušeným pohledem na hodnocení možných socioekonomických aspektů posuzovaného záměru/projektu, představuje dostatečný nástroj, který umožní zjednodušenou a rychlou cestou určit, zda se jedná z hlediska územních dopadů o projekt, u kterého se nepředpokládají žádné územní dopady, projekt, u kterého se předpokládají střední územní dopady, projekt, u kterého se předpokládají významné územní dopady a projekt, u kterého se předpokládají zásadní územní dopady.

4.1.2 Zařazení projektů do jednotlivých kategorií

Na základě provedeného vstupního hodnocení – obodování projektu – určí uživatel v závislosti na dosaženém celkovém počtu bodů, zda se jedná o projekt, který je z hlediska územních dopadů významný a vyžaduje další hodnocení či nikoli.

V případě, že projekt dosáhne v celkovém součtu nulového či minimálního bodového ohodnocení – tj. 0 – 9 bodů – je považován za projekt z hlediska územních dopadů nevýznamný a projekt není potřeba dále hodnotit z pohledu jeho dopadů do území. Projekt může být dále v případě potřeby či rozhodnutí nositele projektu posuzován s využitím dalších standardních metod jako je např. economic appraisal, FS, CBA, nejedná se však o projekt, který by mohl v území generovat natolik zásadní dopady, aby bylo nutné je specificky identifikovat a hodnotit.

V případě, že projekt dosáhne v celkovém součtu bodové hranice minimálně 10 bodů či vyšší, je považován za projekt s možnými významnými územními dopady. U takového projektu by měl uživatel metodiky provést podrobnější hodnocení možných dopadů do území, tedy identifikaci možných zapříčiněných dopadů a jejich vyhodnocení s využitím dále stanovených standardních postupů.

Toto hodnocení bude provedeno v tzv. 2. kole hodnocení, které je popsáno v následujících kapitolách metodiky. Jak již bylo uvedeno, tato část metodiky je členěna s ohledem na významnost jednotlivých projektů, které by měly být hodnoceny a je tudíž členěna na 3 hlavní části a to:

- Metodiku A pro projekty se středně velkými územními dopady (dosažená bodová hranice v 1. Kole 10 – 19 bodů včetně)
- Metodiku B pro projekty s významnými územními dopady (dosažená bodová hranice v 1. Kole 20 - 29 bodů včetně)
- Metodiku C pro projekty se zásadními územními dopady (dosažená bodová hranice v 1. Kole 30 a více bodů včetně)

Kompletní tabulka s přehledem všech hodnocených oblastí v 1. kole hodnocení je v přílohouvé části metodiky přiložena jako příloha č. 5.9. Tabulka je pro zjednodušení hodnocení přiložena rovněž ve formátu MS excel s již přednastavenou škálou odpovědí a výpočtů pro stanovení bodového hodnocení posuzovaných záměrů.

Jak již bylo uvedeno, přestože se jedná o velmi jednoduchý postup hodnocení, který vychází ze základní znalosti daného záměru a znalosti dotčeného území, jedná se o postup, který umožní základní objektivní posouzení, zda je projekt vhodné dále posuzovat či nikoliv.

Hodnotitel přitom v případě tohoto hodnocení nemusí být přímo expertním pracovníkem specializované společnosti, ale jakýkoliv pracovník či osoba, která má k dispozici dostatečné informace o hodnoceném záměru a disponuje potřebnou znalostí území, aby byl schopen vyhodnotit výše uvedené aspekty.

Aby bylo možné provedené vyhodnocení „zkontrolovat“ případně posoudit, zda bylo postupováno správně, je důležité, aby výsledek hodnocení příslušný uživatel metodiky náležitě okomentoval a popsal tak, aby z provedeného prvního kola hodnocení bylo zřejmé, jakým způsobem k hodnocení přistupoval, jaké informace o projektu bral v potaz, případně jakým způsobem jednotlivé informace vyhodnotil.

Příklad stručného popisu provedeného hodnocení včetně ukázky posuzování vybraného vzorového záměru je uveden v následujícím příkladu.

Příklad 1 – Příklad hodnocení v 1. kole

Příklad postupu hodnocení projektu v 1. kole – Investice do výstavby výrobní haly ve městě Borovany

Stručný popis projektu:

Předmětem projektu je výstavba nové výrobní haly včetně pořízení jejího strojního vybavení ve městě Borovany (Jihočeský kraj, cca 18 km od Českých Budějovic), které je menším spádovým centrem pro okolní mikroregion (počet obyvatel ve městě: cca 4 tis.).

Hala (cca 5 000 m²) bude vybudována na soukromém pozemku stávající firmy působící ve městě již několik let v oblasti strojírenské výroby pro automobilový průmysl. Půjde tedy fakticky o rozšíření stávající výroby (cca na dvojnásobek). V ÚPD města je území pro výstavbu haly vymezeno jako průmyslová část města. Realizací projektu se předpokládá vznik cca 70 pracovních míst. Ze strany města dojde k podpoře investice v podobě výstavby přístupové komunikace k objektu haly.

Hodnocení z hlediska dílčích oblastí:

- Zaměstnanost

S ohledem na předpokládanou kapacitu se očekává vytvoření zhruba 70 pracovních míst, což z hlediska bodového hodnocení představuje 6 bodů. Vzhledem ke stávající situaci v oblasti zaměstnanosti v regionu a požadavkům na charakter pracovních míst se předpokládá obsazení většiny pracovních míst zaměstnanci ze širšího regionu a jeho zázemí (čistě v rámci mikroregionu lze očekávat nedostatek disponibilní pracovní síly jak z hlediska množství, tak z hlediska potřebné kvalifikace) – 2 body. Výsledný dopad na zaměstnanost je tedy ohodnocen **8 body** (6 + 2 b.).

- Životní prostředí

Projekt nespadá do seznamu záměrů podléhajících hodnocení EIA (jedná se sice o záměr v oblasti strojírenské a elektrotechnické výroby, nicméně výrobní plocha haly nepřekračuje 10 000 m²), ani se nenachází v území se zvláštním režimem ochrany. Výsledný dopad na životní prostředí je hodnocen **0 bodů**.

- Doprava

S ohledem na předpokládaný nárůst počtu zaměstnanců lze očekávat zvýšení individuální automobilové dopravy (dojíždka do zaměstnání) v řádu několika desítek osobních automobilů denně. Z hlediska dopravy materiálu do výroby a odvozu hotové produkce lze očekávat mírný nárůst nákladní (kamionové) dopravy; výrobní produkce firmy zahrnuje vesměs malé komponenty pro automobilový průmysl, zvýšení intenzity nákladní dopravy se tedy v kontextu celkové intenzity dopravy ve městě a okolí předpokládá minimální (nárůst dopravy vstupního materiálu a expedice hotové produkce v řádu jednotek kamionů týdně).

Vzhledem ke stávajícím intenzitám dopravy na hlavním dopravním tahu (cca 3 620 vozidel/den, z toho cca 3 140 osobních vozidel/den a cca 430 nákladních vozidel/den, dle údajů posledního sčítání dopravy) lze tudíž hlavní dopady projektu v oblasti dopravy očekávat na lokální úrovni (město; v širším regionu budou dopady projektu na dopravu prakticky zanedbatelné). Dopad na dopravu je hodnocen **2 body**.

- Trh/konkurence

Vzhledem k zaměření společnosti a jejímu postavení v rámci dodavatelsko-odběratelského řetězce v odvětví automobilového průmyslu (jedná se o firmu, pro niž je jedním z hlavních odběratelů společnost

Robert BOSCH Č. Budějovice) lze konstatovat, že se jedná o subjekt regionálního významu, který představuje konkurenci pro několik průmyslových podniků obdobného zaměření působících v kraji. Realizace projektu tudíž bude mít primární dopad na tyto subjekty. Dopad na trh je v kontextu uvedeného hodnocen jako regionální (kraj či větší část kraje), a to **6 body**.

- Kvalita života/ zlepšení nabídky veřejných služeb

S ohledem na skutečnost, že předmětná investice není zaměřena na zlepšení nabídky veřejných služeb, je daná oblast z hlediska hodnocení irelevantní a v této oblasti tudíž investice není hodnocena.

- Charakter a „kvalita/progresivita“ investice

Projekt bude sice realizován v sídle společnosti, kde je tudíž situováno vedení společnosti a realizovány aktivity související s řízením firmy, nicméně pro posouzení charakteru a progresivity investice je v daném případě rozhodující zejména zaměření konečného výstupu projektu, tedy vybudované výrobní haly, a charakter jejího provozu. V tomto ohledu lze konstatovat, že v rámci provozu výrobní haly budou realizovány zejména jednoduché výrobní a montážní práce pro automobilový průmysl a kontrolní a třídící práce na montážních komponentech. Projekt se tedy vyznačuje spíše nízkou přidanou hodnotou pro dané odvětví. V rámci kritéria typu zajišťovaných aktivit je tedy projekt ohodnocen **0 body**, a takto je tudíž v konečném důsledku hodnocen i výsledný dopad na charakter a „kvalitu/progresivitu“ investice.

Konečný výsledek hodnocení projektu v rámci 1. kola činí v součtu dosažených bodů v hodnocených dílčích oblastech **celkem 16 bodů**. S ohledem na tuto skutečnost **spadá projekt do kategorie A – tzn. středně významný projekt** – a jako takový bude v dalším kole hodnocení územních dopadů **posuzován dle metodiky hodnocení dopadů středně významných projektů/investičních záměrů do území (A)**.

4.2 2. Kolo - hodnocení dopadů středně významných projektů/investičních záměrů do území (A)

Tato část metodiky se vztahuje k hodnocení projektů, které byly v rámci 1. kola hodnocení významnosti **vyhodnoceny jako středně významné projekty / projekty se středním dopadem do území**, tedy projekty zařazené do kategorie **A**.

Metodika popisuje jednotlivé dílčí kroky, které uživatel musí v rámci hodnocení provést, aby bylo zajištěno, že bude hodnocení co nejobektivnější a že bude provedeno takovým způsobem, aby bylo možné hodnocení stejných projektů ve stejném území vzájemně porovnávat, případně aby bylo možné zkontrolovat, zda bylo hodnocení provedeno objektivně a v souladu se zpracovanou metodikou.

Jednotlivé kroky hodnocení na sebe vzájemně navazují a je vhodné je proto v rámci zpracovaného hodnocení zahrnout jako samostatné kapitoly.

Každou část hodnocení by měl přitom uživatel metodiky náležitě okomentovat a popsat, uvést jakým způsobem bylo hodnocení provedeno, s jakými daty uživatel pracoval a jakou cestou či způsobem proběhlo jejich vyhodnocení a následná interpretace výsledků. V případech, kdy hodnocení nebylo možné či smysluplné provádět s využitím dále uvedených metodických postupů (např. z důvodu nedostupnosti dat), musí hodnocení obsahovat jak zdůvodnění odlišnosti postupu, tak alespoň základní slovní hodnocení daného aspektu/dopadu s využitím těch dat, která dostupná jsou.

4.2.1 Vstupní popis/definice projektu, popis teorie změny

Jako první krok prováděného podrobného hodnocení je potřeba zpracovat podobný/detailní popis projektu/záměru a to nejen ve smyslu specifikace důvodů pro realizaci projektu, ale též ve smyslu popisu jak bude/respektive jak by měl záměr fungovat, jakými mechanismy a dílčími kroky by měl dosáhnout stanovených cílů, přispět k řešení problémů, případně využít potenciál v území. Tento popis zpracuje uživatel s využitím tzv. teorii změny.

Teorie změny představuje širší pohled na intervenční logiku projektu nebo obecněji intervence. Intervenční logika popisuje, jaké aktivity budou přinášet jaké výstupy, jak se tyto výstupy skládají ve výsledky a jak se společným působením výsledků naplňují cíle projektu. Jedním z možných příkladů postupu návrhu/popisu intervenční logiky je logický rámec (logframe), existují ovšem další postupy. Teorie změny představuje širěji a zejména komplexněji pojatý koncept, než intervenční logika v užším smyslu. Návrh teorie změny tedy znamená nejen popsat v podstatě lineární sled „příčin a následků“ vztažených k žádoucímu cíli, ale vyžaduje, rovněž identifikovat a popsat podmínky, které na intervenci působí a zohlednit dílčí, z pohledu intervence vnější, faktory, které ovlivňují dosažení výsledku a mohou modifikovat vlastní logiku intervence.

Návrh teorie změny je klíčovým výchozím postupem, který umožní později identifikovat jednotlivé dotčené skupiny a cílové skupiny, bude možné vymezit dotčená území, a budou vybrány jednotlivé dílčí dopady projektu do území, aby mohly být dále hodnoceny. Navrhnout teorii změny pro hodnocení územních dopadů projektů znamená:

- Popsat projekt a jeho jednotlivé prvky či části a jejich vzájemný vztah

- Popsat žádoucí výsledky a cíle projektu/intervence – tedy popsat **čeho chceme projektem dosáhnout**
- Popsat výstupy a aktivity, které jsou pro dosažení výsledků a cílů nezbytné a uvést jejich logickou návaznost nejen ve smyslu „aktivita-výstup-výsledek“, ale také je třeba zohlednit a popsat vzájemné působení (spolupůsobení) více aktivit nebo výstupů a uvést, jak se budou podílet na realizaci výsledků a dosažení cílů projektu – je tedy třeba popsat, **jak chceme projektem dosáhnout požadovaných změn**

Popis samotného projektu, jeho cílů, výsledků, výstupů a aktivit je zpravidla možné získat od investora/iniciátora (jímž může být veřejný i soukromý subjekt), někdy jsou pro získání dostatečně podrobných informací nutné konzultace a postupné doplňování informací. Pro investiční projekty je obvykle třeba, aby byly známy dostatečně podrobné technické informace, i když ne nutně informace z technické dokumentace projektu.

Dále je třeba v návrhu teorie změny:

- Identifikovat vnější faktory či podmínky, které na projekt působí, popsat mechanismus tohoto působení pro každý dílčí identifikovaný faktor a uvést na jaké aktivity či výstupy budou tyto faktory působit a jakým způsobem, a jak toto působení ovlivní požadovaný výsledek; je třeba rovněž zohlednit kombinované působení jednotlivých faktorů, tedy působení více faktorů na jednu aktivitu či výstup projektu nebo působení téhož faktoru na více aktivit či výstupů – jde tedy o to, popsat **co všechno může chystanému záměru pomoci nebo co jej může ohrozit, a jak.**

Shora popsáný postup se stále týká především projektu samotného, jeho výsledků a cílů, a také podmínek, za nichž je možné či účelné jich dosáhnout. Zaměřuje se především na podmínky úspěchu projektu samotného a lze jej považovat za teorii změny v užším smyslu. Pro hodnocení územních dopadů projektů je však třeba postoupit o krok dále a zabývat se širšími vztahy projektu. Proto je třeba pro dopracování teorie změny:

- Popsat mechanismus, kterým bude intervence působit přímo i nepřímo, případně též zprostředkovaným způsobem, na relevantní okolí, v němž se bude odehrávat. Pro jednotlivé prvky projektu či intervence se identifikují jednotliví aktéři, kteří budou příslušnou částí projektu ovlivněni, bez ohledu na to, zdali představují či nepředstavují cílovou skupinu projektu, popíše se mechanismus tohoto ovlivnění, uvede se, zdali se jedná o ovlivnění negativní či pozitivní a popíše se povaha tohoto ovlivnění. Podobně se identifikují a popíší území, která budou jednotlivými prvky projektu ovlivněna a uvede se mechanismus či způsob a povaha tohoto ovlivnění.

Prvky projektu se zpravidla míní jeho dílčí aktivity nebo více aktivit najednou, představují-li společné působení na nějakou skupinu aktérů nebo v nějakém území. Při identifikaci a popisu přímých i nepřímých či zprostředkovaných vlivů se v případě této metodiky ještě nehodnotí jejich důležitost či velikost, to je předmětem hodnocení v další části metodiky.

Teorie změny představuje první dílčí krok pro pozdější výběr dopadů a pro hodnocení jejich významnosti, resp. pro jejich rozřídění podle významnosti. Je východiskem pro kvantifikaci dopadů v pozdějších fázích hodnocení, a proto musí být tam, kde je to již možné, projekt popsán včetně příslušných kvantitativních údajů. Musí být tedy uveden rozsah navrhovaných aktivit, rozsah výstupů a výsledků a kvalitativní požadavky, které jsou na ně kladeny.

Příklad 2 – Příklad teorie změny

Příklad jednoduché teorie změny: Modernizace silničního napojení okresního města, které leží na periférii ČR ve venkovském prostoru, na dálnici

Stručný popis projektu (a očekávané výsledky, přímé vlivy): Modernizovaná silnice má zlepšit/zrychlit napojení města a okolí na TEN-T a zlepšit dostupnost na dálnici D1. Délka celého úseku je 23 km, dopravní čas se zkrátí z 28' na 26,5'. Intenzita dopravy (2010) byla v blízkosti města 3-5 tis. vozidel/24 hod., směrem k D1 klesala pod 3 tis./24 hod., až pod 1 tis./24 hod. Mezi r. 2005-10 intenzita dopravy na větší části modernizovaného úseku klesala, na ostatních tazích mezi okresním městem a D1 dopravní intenzita mezi r. 2005-10 rovněž klesala. Očekává se zvýšení propustnosti komunikace, zvýšení plynulosti dopravy a v důsledku toho snížení emisí a spotřeby paliva, snížení nehodovosti.

Předmětem modernizace je (prvky projektu/aktivity a výstupy): Rozšíření profilu v několika úsecích, výstavba nové komunikace podél stávající silnice u okresního města v délce cca 2 km, která povede nově těsně za hranicí intravilánu přilehlé městské části namísto touto městskou částí, dokončení obchvatu obce Nadlesí cca 10 km od nájezdu na D1 v délce cca 1 km, odstranění dvou bodových závad – špatný most a nebezpečná křižovatka, zlepšení parametrů (napřimění, rozšíření komunikace, změna poloměrů zatáček) v délce cca 3 km přibližně v půlce mezi okresním městem a D1. Část nové výstavby se odehrává na hranici přírodního parku, ale víceméně podél stávající komunikace. Celkové náklady jsou cca 335 mil. Kč.

Vlivy projektu mimo vlastní cíle (vedlejší a nepřímé vlivy): projekt může ovlivnit přírodní prostředí v místech, kdy prochází přes či po hranici přírodního parku, kde protíná potoční nivu (ovšem těsně vedle stávajícího vedení komunikace) a kde prochází přes dva remízky, může přitáhnout (ve střednědobém horizontu) větší množství automobilů z konkurenčních dopravních tahů a zvýšit zatížení obyvatel v obcích podél komunikace emisemi a hlukem, projekt zabere plochy při výstavbě, krátkodobě po dobu výstavby se zvýší prašnost, bude třeba záboru ZPF a budou dotčeny pozemky přes které povedou nové úseky (vykoupení pozemků) nebo pozemky v blízkosti nových vedení komunikace (zhoršení dostupnosti, potenciální znečištění). Materiál se bude na stavbu dovážet a nepochází z místa, rovněž zaměstnanci firem, které komunikaci budou modernizovat, budou pocházet převážně odjinud.

4.2.2 Identifikace dotčených subjektů/cílových skupin

V návaznosti na zpracovaný vstupní popis projektu/ teorii změny proveden uživatel identifikaci dotčených subjektů/cílových skupin, které budou projektem/opatřením ovlivněny.

Dotčené subjekty/cílové skupiny představují osoby či organizace:

- zapojené do procesu plánování, přípravy a realizace projektu
- ovlivněné procesem realizace projektu
- užívající konečné výstupy projektu
- přímo či zprostředkovaně ovlivněné výstupy projektu

Označením „dotčené subjekty“ nejsou myšleny pouze orgány, kterých se například investiční záměr bude týkat z hlediska správního řízení (schvalování projektové dokumentace, vydání příslušných povolení atd.), ale všechny projektem potenciálně ovlivněné subjekty (obyvatelstvo, instituce veřejné správy, firmy atd.). Stejně tak „cílovými skupinami“ nejsou myšleny pouze koneční uživatelé výstupů projektu, ale i všechny ostatní potenciálně ovlivněné subjekty či osoby, na které může realizace projektu či jeho „provoz“ mít přímý či nepřímý dopad.

Jasně definování cílových skupin je přitom klíčovým krokem pro stanovení relevantních dopadů projektu do území a tvoří jeden ze základů pro zpracování návazného hodnocení relevance a významnosti dopadů.

V případě, že byla v rámci předchozího kroku správně a dostatečně podrobně zpracována teorie změny projektu, mělo by být určení cílových skupin a dotčených subjektů poměrně jednoduché. Jednotlivé dotčené subjekty a cílové skupiny z teorie změny automaticky vyplývají. Vždy je potřeba mít na paměti, že každá jednotlivá dotčená cílová skupina, nebo dotčený subjekt může být v rámci projektu ovlivněn několikrát, podle toho zda jaké dopady/vliv na něj daný záměr může mít. Vždy je proto vhodné uvést v takovém případně dotčenou cílovou skupinu/subjekt několikrát vždy s uvedením konkrétního důvodu zmínění dané skupiny.

Např. pokud je předmětem záměru rekonstrukce komunikace propojující menší obec s dálnicí D1, budou patrně dotčené subjekty a cílové skupiny následující:

- Obyvatelé dané obce a všech obcí podél komunikace, pro které se dostupnost D1 a příslušných návazných center stane plynulejší a patrně i bezpečnější a rychlejší
- Obyvatelé dané obce a všech obcí podél komunikace, pro které může dojít ke zlepšení životního prostředí v důsledku plynulejší jízdy, případně vybudování protihlukových stěn apod. u nově zrekonstruované komunikace
- Obyvatelé dané obce a všech obcí podél komunikace, pro které může dojít ke zhoršení životního prostředí v důsledku indukované dopravy, či přilákání nákladní dopravy
- Apod.

Aby bylo možné využít identifikovaných cílových skupin/dotčených subjektů pro návazné hodnocení dopadů v území, je potřeba v rámci identifikace cílových skupin u každé dílčí skupiny (segmentu) určit územní vymezení skupiny/dotčených subjektů (např. obyvatelé přilehlých 10 obcí, podnikatelé v ORP XY apod.) a následně popsat její základní charakteristiky – tzn. zejména její předpokládanou velikost (početnost) a základní charakteristiky (věk, pohlaví, vzdělání, velikost podniku, zaměření podniku atp.). Pokud je dopad na danou cílovou skupinu/subjekt (ovlivnění dané cílové skupiny/subjektu) spojen s nějakým specifickým problémem či nějakou specifickou vlastností/charakteristikou dané skupiny, je potřeba specifikovat i tento problém/charakteristiku (např. obyvatelé dojíždějící do práce automobilem, nezaměstnaní obyvatelé území, podnikatelé v cestovním ruchu apod.).

Kromě výše zmíněného popisu územní příslušnosti cílových skupin / dotčených subjektů ve smyslu velikosti území a popisu jejich charakteristik, je potřeba v rámci specifikace cílových skupin určit rovněž charakter území, ve kterém se jednotlivé subjekty/cílové skupiny nachází a působí. Toto vymezení by mělo být provedeno ve smyslu sociogeografické regionalizace – tedy určení, zda se jedná např. o území periferie, venkova, zázemí většího centra, krajské město apod.

Toto určení je velmi důležité pro následnou specifikaci možných dopadů a určení jejich působení na jednotlivé skupiny/subjekty. Z hlediska územních dopadů je totiž zcela běžné, že u 2 projektů stejného tematického zaměření – např. výstavba výrobní haly – realizovaných v odlišných územích, ve venkovském území a v krajském městě, budou vedle dopadů např. na zaměstnanost či trh, které budou pro oba projekty shodné a budou se pravděpodobně lišit co do úrovně významnosti, odlišné dopady např. na přírodu a krajinu, vývoj cen nemovitostí v území, změnu způsobu využití půdy či

retenční schopnost krajiny apod. – kdy tyto druhy dopadů pravděpodobně nastanou u projektu ve venkovském území, zatímco u projektu v krajském městě nemusí nastat buďto vůbec, anebo pouze v zanedbatelné míře; vliv na přírodu a krajinu či vývoj cen nemovitostí bude s ohledem na realizaci projektu v oblasti určené pro průmyslovou zástavbu nulový, zatímco ve venkovském území může být krajinný ráz i ceny pozemků výstavbou haly ovlivněny významně).

Příklad 3 – Identifikace cílových skupin

Příklad identifikace dotčených subjektů/cílových skupin – Výstavba dopravního terminálu Sokolov:

Stručný popis projektu:

Předmětem projektu je výstavba nového dopravního terminálu v Sokolově, splňujícího kritéria evropského standardu pro přepravu osob VHD. Jedná se o stavbu nového autobusového nádraží v těsné blízkosti vlakového nádraží (pro zajištění vzájemné provázanosti obou těchto módů veřejné hromadné dopravy, a tím zlepšení možností využití VHD a zkvalitnění komfortu cestování), parkoviště pro osobní automobily, modernizace souvisejících komunikací a modifikace okolního prostředí.

Rozpočet projektu činí cca 110 mil. Kč.

Identifikace cílových skupin:

Výstavbou dopravního terminálu budou primárně dotčeni **místní obyvatelé** vyjíždějící z města za prací či do škol a **obyvatelé dojíždějící do Sokolova z okolního spádového území**.

Velikost této cílové skupiny lze tedy odhadem stanovit počtem obyvatel města Sokolov a jeho zázemí (spádové oblasti), nicméně vzhledem ke skutečnosti, že pouze část obyvatel využívá pro dojížděku veřejnou hromadnou dopravu, lze velikost cílové skupiny zpřesnit kupříkladu s využitím údajů ČSÚ ze Sčítání lidu, domů a bytů o dojížděce/vyjížděce obyvatelstva. Na základě posledních dostupných údajů lze tedy cílovou skupinu obyvatel, kteří využijí nový dopravní terminál, odhadovat na cca XX osob denně.

V důsledku zlepšení komfortu cestování a zkvalitnění provázanosti jednotlivých druhů veřejné hromadné dopravy (BUS – vlak) lze přitom očekávat zvýšení poptávky po cestování veřejnou hromadnou dopravou a tedy i nárůst počtu obyvatel tuto dopravu pravidelně využívajících.

Z hlediska demografických charakteristik půjde primárně o obyvatelstvo v produktivním věku a ve věkové skupině 6 – 15 let (děti a mládež dojíždějící do škol).

Dotčeným územím bude město Sokolov a jeho zázemí (okolní obce s převažující dojížděkou do Sokolova).

Přínos nového dopravního terminálu pro cílovou skupinu bude spočívat zejména v integraci přepravních systémů, zlepšení přepravních podmínek, zkvalitnění dopravní obslužnosti včetně propojení místní a regionální veřejné dopravy, v rozvoji regionálního integrovaného dopravního systému a v modernizaci informačního odbavovacího systému. Dopravní terminál seskupí nástupní, výstupní a přestupní prostory veřejné dopravy do vzájemného sousedství.

Jako další cílovou skupinu lze označit **dopravce** (provozovatelé veřejné hromadné dopravy). V jejich případě lze přínos projektu spatřovat v předpokládaném vyšším využití veřejné hromadné dopravy ze strany obyvatel a tedy v nárůstu tržeb.

4.2.3 Vyhodnocení relevance a významnosti dopadů (identifikace dopadů a jejich roztřídění pro daný projekt/případ)

Aby bylo možno přistoupit k vlastnímu hodnocení jednotlivých dopadů je potřeba nejprve identifikovat, které dopady u příslušného projektu/záměru mohou nastat (jsou relevantní) a v jaké intenzitě, tedy jak významný daný dopad může být.

K provedení tohoto posouzení slouží tzv. matice hodnocení významnosti územních dopadů³, která obsahuje komplexní přehled potenciálních dopadů, jež mohou v souvislosti s realizací investičních i neinvestičních projektů/záměrů v území vzniknout/nastat.

Jako základní vstup pro hodnocení slouží zpracovaná teorie změny a identifikace dotčených subjektů a cílových skupin. Pokud je teorie změny zpracována dostatečně kvalitně a podrobně, mělo by být reálné bez větších problémů určit, které dopady u daného projektu mohou nastat, případně jak intenzivní dopad lze očekávat.

Identifikaci relevantních dopadů provede uživatel opětovně pomocí bodového hodnocení několika dílčích aspektů, které ovlivňují, zda lze daný dopad v kontextu řešeného/hodnoceného projektu/záměru považovat za relevantní a jak významný daný dopad s ohledem na charakter projektu a území, ve kterém se projekt nachází, případně které projekt ovlivňuje, může být. Hodnoceny budou následující dílčí aspekty/kritéria:

- pravděpodobnost vzniku/výskytu daného dopadu
- velikost dotčeného území, resp. dotčené populace (zde uživatel vybere to kritérium, které je s ohledem na charakter projektu relevantnější – tedy zda pro význam daného dopadu důležitější ovlivněné území, nebo velikost dotčené populace – a bude hodnotit pouze jedno z uvedených kritérií)
- intenzita dopadu⁴

Přehled jednotlivých kritérií, včetně bodovací stupnice obsahuje následující tabulka.

Tabulka 7 – Kritéria hodnocení relevance a významnosti dopadů, varianty hodnocení a bodování

Kritérium hodnocení	Varianta hodnocení	Bodování
Pravděpodobnost vzniku dopadu	žádná	0 bodů
	minimální	1 bod
	pravděpodobná	5 bodů
	hraničící s jistotou	10 bodů
Dotčené území	lokální (město/obec)	2 body
	mikroregionální (ORP, velké město + zázemí)	4 body
	regionální (kraj)	6 bodů
	nadregionální	8 bodů
	národní	10 bodů
Velikost dotčené populace	do 500 obyvatel	2 body
	do 2 000 obyvatel	4 body

³ Matice je přílohou metodiky č. 5.10

⁴ Intenzita dopadu představuje míru ovlivnění dotčeného území příslušným dopadem (jak zásadním způsobem může daný dopad dotčené území ovlivnit/změnit) - např. u záměru, jehož předmětem je 100 nových pracovních míst v nové výrobní hale v regionálním centru sice přispěje k snížení zaměstnanosti, z pohledu regionálního centra (ve vztahu k počtu obyvatel, počtu pracujících a počtu nezaměstnaných) bude ale změna téměř zanedbatelná, respektive nevýrazná, zatímco v případě, že by se jednalo o 100 pracovních míst na periferii v malé obci, může stejný počet pracovních míst znamenat zásadní ovlivnění zaměstnanosti v daném území a intenzita dopadu zde tudíž bude velká.

Kritérium hodnocení	Varianta hodnocení	Bodování
	do 10 000 obyvatel	6 bodů
	do 50 000 obyvatel	8 bodů
	nad 50 000 obyvatel	10 bodů
Intenzita dopadu	žádná	0 bodů
	minimální	1 bod
	střední	5 bodů
	vysoká	10 bodů

Výsledek hodnocení každého dílčího dopadu bude dán součtem přidělených bodů za pravděpodobnost vzniku dopadu, velikost dotčeného území, nebo dotčené populace a intenzitu dopadu.

Jak již bylo uvedeno v případě velikosti populace a velikosti území vybere uživatel buďto kritérium území, anebo populace v závislosti na tom, který z těchto parametrů bude pro příslušný dopad u daného projektu více relevantní. Příkladem může být dopad na zvýšení regulace podnikání v určitém oboru. Projekt bude patrně realizován na území celé ČR, pro intenzitu daného dopadu ale není podstatné, že se jedná o celou ČR, ale jak velká bude skupina podnikatelů, kterých se projekt dotkne.

Stejně tak v případě, že se jedná například o záměr výstavby nové komunikace a dopad ve smyslu zlepšení dostupnosti území, se jako relevantní nabízí kritérium velikost dotčeného území v okolí komunikace. Pro faktický dopad je ale důležitější nikoliv dotčené území nebo spádové území, ale kolik obyvatel bude danou komunikaci využívat, tedy kolik obyvatel bude reálně v daném směru cestovat do zaměstnání atd.

Vzhledem ke skutečnosti, že pravděpodobnost výskytu, intenzita a velikost dotčeného území či populace se může v případě některých projektů/záměrů lišit v závislosti na jejich životním cyklu, tzn. v období realizace či v období po ukončení realizace projektu (např. v případě projektu spočívajícího ve výstavbě nové silnice může být jeho dopad na zaměstnanost v průběhu realizace střední až významný – z důvodu potřeby zaměstnat po přechodnou dobu realizace projektu dodatečnou pracovní sílu –, nicméně po ukončení realizace bude takovýto dopad fakticky nulový – v souvislosti s provozem silnice nevzniknou žádná nová pracovní místa, případně pouze omezený počet pracovních míst v důsledku lepší dostupnosti trhu pro vybrané podnikatele), bude bodování každého dopadu provedeno ještě v členění na období realizace projektu a období po ukončení realizace.

Na základě výsledné hodnoty bodového součtu u daného dopadu (součet bodů u kritérií za období realizace a za období po ukončení realizace) pak hodnotitel stanoví, zda se v případě předmětného projektu jedná o dopad takové významnosti, který je třeba dále detailně hodnotit.

V případě, že výsledná hodnota bodového součtu za období realizace a období po ukončení realizace projektu bude odlišná, bude jako rozhodující pro posouzení, zda bude daný dopad posuzován jako relevantní a významný, brána vyšší hodnota bodového součtu.

Aby bylo zajištěno, že bude hodnocení obsahovat všechny dopady, které u daného záměru/projektu mohou nastat, proveden uživatel výše uvedené hodnocení u všech dopadů obsažených v matici. Tím dojde jednak k zajištění, že nebyl žádný relevantní dopad opomenut, ale také k zajištění alespoň částečné porovnatelnosti stejných záměrů ve stejném typu území, neboť podobné záměry by měly v konečném důsledku přinášet v území stejné či podobné dopady.

Uživatel tak vyhodnotí **všechny v matici uváděné dopady. Dopady, které z logiky věci v kontextu příslušného projektu nedávají smysl, tzn. jsou irelevantní, budou v rámci daného označení obodovány nulovou hodnotou** - tak, aby bylo z výsledné matice jednoznačně patrné, jaké dopady byly označeny jako relevantní a jaká je u nich předpokládána intenzita.

Výstupem výše uvedeného postupu je obodování jednotlivých dopadů stanovenou bodovou škálou, která rozčlení dopady na následující kategorie

- 0 b. – daný dopad je nevýznamný nebo irelevantní
- 1 – 10 b. – jedná se o dopad malého významu
- 11 – 20 b. – jedná se o dopad středního významu
- 21 – 30 b. – jedná se o významný dopad

Vzor matice hodnocení významnosti územních dopadů je uveden v následující tabulce. Kompletní matice dopadů (s přehledem všech hodnocených dopadů včetně návodných otázek) je uvedena v přílohové části metodiky jako příloha č. 5.10. Matice je rovněž přiložena jako samostatná příloha metodiky ve formátu MS Excel s již přednastavenými hodnotami pro hodnocení.

Tabulka 8 – Vzor matice hodnocení významnosti územních dopadů (TIM)

Název dopadu	<p>Pomocné otázky/popis a specifikace dopadu, které by měly pomoci zpracovatelům hodnocení v pochopení, co je daným dopadem přesně míněno, čeho se všeho týká apod.</p> <p>V některých případech se všechny návodné otázky týkají jednoho dopadu, v některých případech se bude dopad "rozpadat" na několik dílčích, které budou hodnoceny samostatně.</p>	Hodnocení významnosti dopadu								Součet v období realizace	Součet v období po ukončení realizace
		V období realizace				V období po ukončení realizace					
		Pravděpodobnost výskytu dopadu ¹⁾	Dotčené území ²⁾	Velikost dotčené populace ³⁾	Intenzita dopadu ⁴⁾	Pravděpodobnost výskytu dopadu ¹⁾	Dotčené území ²⁾	Velikost dotčené populace ³⁾	Intenzita dopadu ⁴⁾		
Dopad na trh a konkurenční prostředí	Povede projekt/investice/opatření k omezení volby spotřebitelů, zvýšení cen v důsledku nižší konkurence, nebo k vytvoření bariér pro nové dodavatele a poskytovatele služeb? Může projekt vést k vzniku chování potlačujícího konkurenci, vzniku monopolů nebo ohrožení trhu?										
	Bude projekt znamenat zvýšení konkurence pro již existující subjekty poskytující stejné produkty / fungující na stejných cílových trzích?										
.....										

Pozn.: ¹⁾ Pravděpodobnost výskytu dopadu: 0 b. - žádná; 1 b. - minimální; 5 b. - pravděpodobná; 10 b. - hraničí s jistotou

²⁾ Dotčené území: 2 b. - lokální (město/obec); 4 b. - mikroregionální (ORP, velké město + zázemí); 6 b. - regionální (kraj); 8 b. - nadregionální; 10 b. – národní

³⁾ Velikost dotčené populace: 2 b. - do 500 obyv.; 4 b. - do 2 tis. obyv.; 6 b. - do 10 tis.; 8 b. - do 50 tis.; 10 b. - nad 50 tis.

⁴⁾ Intenzita dopadu: 0 b. - žádná; 1 b. - minimální; 5 b. - střední; 10 b. - vysoká

Výstupem této dílčí části hodnocení je seznam dopadů, kterými se bude hodnotitel/uživatel v rámci dalších fází hodnocení dále povinně zabývat a jakým způsobem budou jednotlivé dopady hodnoceny.

Příklad 4 – Příklad hodnocení relevance a významnosti dopadů

Příklad hodnocení relevance a významnosti dopadů – Investice do výstavby výrobní haly ve městě Borovany:

Stručný popis projektu:

Předmětem projektu je výstavba nové výrobní haly včetně pořízení jejího strojního vybavení ve městě Borovany (Jihočeský kraj, cca 18 km od Českých Budějovic), které je menším spádovým centrem pro okolní mikroregion (počet obyvatel ve městě: cca 4 tis.).

Hala (cca 5 000 m²) bude vybudována na soukromém pozemku stávající firmy působící ve městě již několik let v oblasti strojírenské výroby pro automobilový průmysl. Půjde tedy fakticky o rozšíření stávající výroby (cca na dvojnásobek). V ÚPD města je území pro výstavbu haly vymezeno jako průmyslová část města. Realizací projektu se předpokládá vznik cca 70 pracovních míst. Ze strany města dojde k podpoře investice v podobě výstavby přístupové komunikace k objektu haly.

Ukázka postupu/hodnocení:

Dopad na trh a konkurenční prostředí

(Pomocná otázka: Bude projekt znamenat zvýšení konkurence pro již existující subjekty poskytující stejné produkty / fungující na stejných cílových trzích?)

V období realizace projektu (výstavby haly) nebude z logiky věci představovat konkurenci pro již existující subjekty na trhu, tzn. veškerá hodnocená kritéria (pravděpodobnost výskytu dopadu, dotčené území, resp. velikost dotčené populace a intenzita dopadu) budou hodnocena jako nulová (**0 bodů**).

V období po ukončení realizace projektu se předpokládá navýšení produkčních kapacit (v důsledku výstavby haly) na cca 2násobek. Přestože kapacita rozšířeného závodu nebude příliš velká, a dopad na konkurenci nebude nikterak zásadní je téměř jisté, že nějaké ovlivnění konkurence v důsledku zvýšení kapacit a tím i zabrání většího podílu na trhu nastane. V tomto ohledu je tedy pravděpodobnost výskytu dopadu hodnocena jako **hraničící s jistotou**, a tomu odpovídající bodové hodnocení na úrovni **10 bodů**.

Dotčeným (převažujícím) územím bude s ohledem na působnost společnosti a její dodavatelsko-odběratelské vazby primárně území širšího regionu (kraj) – **6 bodů**.

Intenzitu dopadu lze označit jako minimální – společnost je jedním z mnoha dodavatelů v dané oblasti a zvýšení její produkce výrazněji neovlivní působení ostatních firem v daném oboru na trhu – **1 bod**.

Celkový součet bodů v rámci dopadu na zaměstnanost a trh práce tedy činí **17 bodů**.

Dopad na zaměstnanost a trh práce

(Pomocná otázka: Povede projekt/opatření přímo či nepřímo k vzniku nebo zániku pracovních míst?)

V období realizace projektu – tzn. po dobu výstavby haly – lze hypoteticky očekávat nárůst počtu nových pracovních míst u stavebních firem/ dodavatelů zakázky. Je ale pravděpodobné, že s ohledem na charakter a technologickou i finanční nenáročnost investice (půjde o investici technologicky nenáročnou a s relativně nízkým rozpočtem v řádu několika milionů Kč) budou dodavatelé stavby po toto přechodné období schopni zakázku realizovat buďto s využitím svých stávajících personálních kapacit, anebo případně s využitím subdodavatelů, a k vytvoření nových pracovních míst tedy nedojde. S ohledem na tuto „nejednoznačnost“, kdy výskyt dopadu je možný, ale zároveň jej nelze stanovit s úplnou jistotou, lze tedy jako nejvhodnější zvolit variantu, že **výskyt dopadu bude pravděpodobný**, a tomu odpovídající bodové hodnocení na úrovni **5 bodů**.

V souvislosti s provozem výstupů projektu, tzn. nově vybudované výrobní haly se dle základních informací a vstupního popisu/ teorie změny projektu předpokládá vytvoření cca 70 nových pracovních pozic. Pravděpodobnost vzniku nových pracovních míst je tedy v daném případě jistá, projekt tudíž v tomto kritériu

obdrží **10 bodů**.

Jak v rámci realizace projektu, tak v rámci následného provozu nově vybudované haly se budou případní noví zaměstnanci rekrutovat z obyvatel přílehlého regionu. Pro posouzení daného dopadu není důležité kolik jich, bude (tento aspekt je zahrnut v intenzitě dopadu), ale jak velké území bude dopadem ovlivněno. Pokud tedy budou pracovní místa obsazena pracovníky z mikroregionu a přílehlého okolí, bude daný dopad bodován **4 body**.

Jak již bylo uvedeno, v případě realizace investice bude vliv na zaměstnanost patrně velmi malý (**1b.**). V době po ukončení realizace a zahájení provozu haly je potřeba zohlednit o jaké území se jedná, hala vyrostne v mikroregionálním centru, kde je i 70 pracovních míst již znatelný počet, zaměstnanci se navíc budou patrně rekrutovat z mikroregionu a dopad proto bude hodnocen jako střední a bude hodnocen **5b**.

Celkový součet bodů v rámci dopadu na zaměstnanost a trh práce tedy činí **19 bodů** (s ohledem na skutečnost, že výsledné součty za období realizace a za období po ukončení realizace se liší, je v souladu s metodikou brán jako rozhodující vyšší z dosažených součtů – tzn. součet za období po ukončení realizace projektu).

4.2.4 Specifikace dále hodnocených dopadů

V rámci provedeného hodnocení v předchozím kroku byly jednotlivé dopady vyhodnoceny s ohledem na jejich relevanci a intenzitu. Aby bylo možno postoupit k faktickému hodnocení, je vhodné provést rekapitulaci provedeného hodnocení a specifikovat jednotlivé dopady s ohledem na jejich předchozí hodnocení.

Jedná se tedy primárně o jakousi sumarizaci předchozí kapitoly, která by měla v roztříděné/přehledné podobě obsahovat seznam:

- dopadů, byly ve vztahu k projektu hodnoceny jako významné
- dopadů, byly ve vztahu k projektu hodnoceny jako střední

U každého dopadu bude uveden krátký slovní popis a zdůvodnění hodnocení, na jehož základě byl daný dopad zařazen do příslušné kategorie.

Příklad 5 – Příklad specifikace dále hodnocených dopadů

Příklad specifikace dále hodnocených dopadů – Investice do výstavby výrobní haly ve městě Borovany:
<p>Stručný popis projektu:</p> <p>Předmětem projektu je výstavba nové výrobní haly včetně pořízení jejího strojního vybavení ve městě Borovany (Jihočeský kraj, cca 18 km od Českých Budějovic), které je menším spádovým centrem pro okolní mikroregion (počet obyvatel ve městě: cca 4 tis.).</p> <p>Hala (cca 5 000 m²) bude vybudována na soukromém pozemku stávající firmy působící ve městě již několik let v oblasti strojírenské výroby pro automobilový průmysl. Půjde tedy fakticky o rozšíření stávající výroby (cca na dvojnásobek). V ÚPD města je území pro výstavbu haly vymezeno jako průmyslová část města. Realizaci projektu se předpokládá vznik cca 70 pracovních míst. Ze strany města dojde k podpoře investice v podobě výstavby přístupové komunikace k objektu haly.</p>
<p>Dopad na trh a konkurenční prostředí</p> <p>(Pomocná otázka: Bude projekt znamenat zvýšení konkurence pro již existující subjekty poskytující stejné produkty / fungující na stejných cílových trzích?)</p> <p>Dopad projektu na konkurenční prostředí byl hodnocen jako střední (17 bodů). V důsledku realizace projektu dojde ke zdvojnásobení produkce investora, což bude mít vliv na firmy působící ve stejném oboru v území, na kterém se firma pohybuje. Dotčené firmy budou zasaženy poklesem tržeb, případně zaměstnanosti, pokud budou nuceny v důsledku nové, respektive nárůstu konkurence a poklesu tržeb propustit zaměstnance. Dotčené budou zejména firmy působící ve stejném oboru na území regionu Jihočeského kraje, protože firma dodává převažující část své produkce právě firmám v regionu, jejichž další dodavatelé jsou rovněž převážně z regionu.</p>
<p>Dopad na zaměstnanost a trh práce</p> <p>(Pomocná otázka: Povede projekt/opatření přímo či nepřímo k vzniku nebo zániku pracovních míst?)</p> <p>Dopad projektu na zaměstnanost a trh práce byl hodnocen jako střední (19 bodů). Jedná se o pozitivní dopad spočívající ve vytvoření nových pracovních míst v oblasti zpracovatelského průmyslu. Konečným kvantifikovatelným dopadem bude a) změna výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti v případě že budou nová pracovní místa obsazena nezaměstnanými, b) změna daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) v souvislosti s výběrem daní z příjmů fyzických osob (jako důsledek změny disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) dotčených projektem/opatřením).</p>

4.2.5 Postup pro vyhodnocení jednotlivých dopadů

Po zpracování přehledu a specifikace hodnocených dopadů je možno přistoupit k vlastnímu hodnocení jednotlivých dopadů, které byly v předchozích částech hodnoceny jako relevantní a které byly posouzeny jako natolik významné, aby bylo požadováno jejich podrobnější vyhodnocení.

Z tohoto důvodu byly v rámci posuzování relevance jednotlivých dopadů dopady rozčleněny na

- Irelevantní dopady, nebo dopady zanedbatelného významu
- Dopady malého významu
- Dopady středního významu
- Významné dopady

Cílem rozčlenění na několik kategorií je zajištění, aby se hodnocení zaměřilo primárně na klíčové dopady, které mohou v rámci daného projektu způsobit v území největší změny a naopak aby uživatel/hodnotitel nebyl zahlcen hodnocením desítek dopadů, které budou s ohledem na charakter a umístění projektu pravděpodobně zanedbatelné či jsou dokonce irelevantní.

S ohledem na výše uvedené se další hodnocení zaměří **pouze na hodnocení dopadů, které byly v rámci matice dopadů vyhodnoceny (obodovány) jako dopady střední a významné** (viz následující tabulka). Dopady, které byly vyhodnoceny ve vztahu k danému projektu jako irelevantní či malé, nebudou předmětem dalšího hodnocení.

Kromě rozlišení, které dopady budou a které nebudou dále hodnoceny, slouží rozčlenění na několik kategorií také k určení způsobu, jakým bude uživatel/hodnotitel dopady hodnotit/posuzovat. Zatímco dopady středního významu je možné posoudit zjednodušeným hodnocením s využitím expertních znalostí hodnotitele a jejich dopad do území slovně popsat, významné dopady je potřeba posoudit detailně s využitím dále uváděného metodického postupu, který stanovuje, jakým způsobem by k vyhodnocení jednotlivých dopadů mělo být přistupováno.

Bližší specifikaci rozčlenění dopadů a způsobu jejich hodnocení uvádí následující tabulka.

Tabulka 9 – Možné varianty výsledku hodnocení dopadů a z toho vyplývající další postup hodnocení dopadů

Výsledek hodnocení příslušného dopadu projektu ve 2. kole	Další postup hodnocení
Žádný, zanedbatelný, nebo irelevantní dopad – 0 b.	Nehodnotí se
Malý dopad – 1-10 b.	Nehodnotí se
Střední dopad – 11-20 b.	Dopad bude hodnocen pomocí zjednodušeného hodnocení a bude slovně popsán
Významný dopad – 21-30 b.	Dopad bude hodnocen detailně v souladu s metodickým popisem uvedeným v další části kapitoly

Hodnocení jednotlivých dopadů bude provedeno s využitím „konstrukce rozkladu“ zpracované pro jednotlivé dopady v rámci předchozí kapitoly. Tato konstrukce by měla obsahovat popis, co všechno bude ovlivněno, jakým způsobem/mechanismem, co přesně každá změna způsobí/jak bude každá

změna působit (logika působení změny, řetězec „příčin a následků“), aby bylo možné určit, jaký bude finální dopad, který se v území projeví. Například dopad v podobě zvýšené administrativní zátěže podnikatelů se promítne ve větší zátěži podnikatelů, respektive jejich zaměstnanců, to způsobí nárůst mzdových nákladů, případně pokles tržeb, protože se zaměstnanec nemůže věnovat produktivní činnosti, to ve finále způsobí pokles daňové výtěžnosti. Pokud by zatížení v tomto ohledu bylo výrazné, mohlo by v některých případech vést až ke krachu firmy, která nebude schopná nové administrativní náklady unést a tím nárůstu nezaměstnanosti. V případě, že bude nárůst zátěže výrazný, může naopak vést k nárůstu zaměstnanosti (firma bude potřebovat novou pracovní sílu). Faktickým dopadem do území tak není nárůst nákladů firmy, ale až konečný důsledek tohoto nárůstu, kterým je vliv na zaměstnanost, případně vliv na daňovou výtěžnost.

V případě, že je to z povahy dopadu reálné, bude provedena kvantifikace finálních dopadů ve finančním vyjádření, optimálně v členění na období realizace a období po ukončení realizace (např. nárůst/úspora nákladů státu na zaměstnanost v Kč/rok).

Při hodnocení bude hodnotitel klást důraz na to, aby konečné dílčí dopady nebyly započteny duplicitně (u většího počtu dopadů specifikovaných v rámci matice hodnocení územních dopadů je výsledným efektem např. dopad na daňovou výtěžnost a zaměstnanost – v případě že tedy byl takovýto dopad vyhodnocen již v rámci některého z předchozích hodnocení, hodnotitel toto explicitně uvede a slovně zdůvodní, proč se daný dopad již dále nehodnotí/nekvantifikuje).

4.2.5.1 Postup pro hodnocení středních dopadů

Jak již bylo uvedeno, středně významné dopady budou hodnoceny stručným zhodnocením s využitím expertní znalosti hodnotitele, případně s využitím jednoduchých srovnání a následně slovně popsán.

Slovní popis středních dopadů musí obsahovat alespoň základní informace o charakteru dopadu a jeho působení v území vycházející ze zpracované konstrukce rozpadu dopadu a podrobnější komentář, jakou změnu dopad v projektu dotčeném území a cílových skupinách způsobí. Hodnotitel uvede alespoň rámcový slovní popis dopadu do dotčeného území a na dotčené cílové skupiny – tento by měl reflektovat velikost a charakter dotčeného území a velikost dotčených cílových skupin tak, jak byly definovány v předchozích částech hodnocení.

Příklad 6 – Příklad stručného zhodnocení a slovního popisu dopadu

Příklad stručného zhodnocení a slovního popisu dopadu – Nová knihovna v Písku:

Stručný popis projektu:

Předmětem projektu je zřízení nové knihovny v centru města Písek (v blízkosti hlavního náměstí) prostřednictvím komplexní rekonstrukce a modernizace stávající staré budovy (ve vlastnictví města) a jejím rozšířením do podkroví. Do zrekonstruovaného objektu bude následně přesunut stávající provoz knihovny, která sídlí v objektu zcela nevyhovujícím potřebám tohoto zařízení.

Rozpočet projektu je odhadován na 200 mil. Kč.

Vedle samotných prostor knihovny bude nové zařízení nabízet i další činnosti a prostory – zejména vzdělávací centrum, volnočasové centrum (a la domov dětí a mládeže, tedy různé kroužky atd.).

Klienty/cílovou skupinu zařízení budou tvořit zejména místní obyvatelé, popř. obyvatelé z blízkého okolí do

<p>města pravidelně dojíždějící za prací či do škol.</p> <p>Realizací projektu vznikne cca 5 nových pracovních míst, zbývající pracovní pozice obsadí stávající pracovníci současné knihovny.</p> <p>Z hlediska kapacit a vybavenosti půjde o v podstatě jediné zařízení svého charakteru v území okresu (v menších obcích se nacházejí lokální knihovny, významností a nabízenými službami – jak co do rozsahu, tak do kvality – fakticky nesrovnatelné s navrhovaným zařízením).</p>
<p>Ukázka postupu/hodnocení:</p> <p>Dopad na zaměstnanost a trh práce</p> <p>Pomocná otázka: Povede projekt/opatření přímo či nepřímo k vzniku nebo zániku pracovních míst?</p> <p>V rámci realizace projektu se v období jeho realizace nepředpokládá dopad na vznik nebo zánik pracovních míst. V období po ukončení realizace projektu dojde v souvislosti s provozem nově vybudované městské knihovny v Písku ke vzniku nových pracovních míst, čímž se sníží nezaměstnanost v dotčeném území. V důsledku snížení nezaměstnanosti dojde k úspoře výdajů státu na výplatách podpor v nezaměstnanosti u části nově zaměstnaných obyvatel, u nichž lze rovněž předpokládat zvýšení disponibilních příjmů. Zvýšení disponibilních příjmů obyvatel se na jedné straně projeví ve zvýšení jejich daňové povinnosti, a tedy na nárůstu daňové výtěžnosti státu (odvody na daních z příjmů fyzických osob), na straně druhé pak také v nárůstu spotřebních výdajů obyvatel (útraty za zboží a služby ve firmách/obchodech), což zapříčiní zvýšení tržeb/zisků podnikatelského sektoru s konečným dopadem opětovně na daňovou výtěžnost státu (odvody na daních z příjmů právnických osob).</p> <p>S ohledem na charakter projektu (výstavba nové knihovny v Písku) se předpokládaný počet nově vzniklých pracovních míst bude pohybovat v řádu jednotek, přičemž jako území primárně dotčené dopadem na zaměstnanost a trh práce lze identifikovat město Písek jakožto mikroregionální centrum a případně jeho zázemí.</p> <p>V rámci projektu nejsou předpokládány žádné negativní dopady v oblasti zaměstnanosti a trhu práce.</p>

4.2.5.2 Postup pro hodnocení významných dopadů

V případě **významných dopadů provede hodnotitel jejich detailní vyhodnocení** s využitím metodických pokynů a doporučení uvedených v rámci kapitoly 5.11 Detailní popis hodnocení jednotlivých dopadů. V rámci detailního vyhodnocení budou dopady pokud možno kvantifikovány – vyjádřeny ve finančních či jiných jednotkách. Text vyhodnocující příslušný dopad v takovém případě bude obsahovat celý popis vyhodnocení daného dopadu, včetně popisu jeho kvantifikace. V případě, že nebude kvantifikace některého z dopadů z objektivních důvodů (nedostupnost dat, nemožnost kvantifikace bez podrobnějšího hodnocení, které v daném stádiu rozpracovanosti projektu není proveditelné apod.) proveditelná, hodnotitel zpracuje hodnocení dopadu s využitím adekvátních kvalitativních metod (např. multikriteriální analýza).

Příklad 7 – Příklad detailního hodnocení dopadu

<p>Příklad detailního hodnocení dopadu – nová legislativa v oblasti podnikání:</p>
<p>Stručný popis projektu:</p> <p>Předmětem projektu může být například zavedení podávání kontrolního hlášení k DPH, případně jakéhokoliv regulačního opatření, které povede k vyšší administrativní zátěži podnikatelů.</p>
<p>Ukázka postupu/hodnocení:</p> <p>Dopad na snížení nebo zvýšení administrativní zátěže podnikatelů</p> <p>Pomocná otázka: Ovlivní projekt/opatření povinnosti podnikatelů? (struktura, rozsah a četnost odevzdávání dat, výkazů, dokladů apod.)</p>

Realizace projektu přinese úsporu času podnikatelů v souvislosti s vyřizováním příslušné administrativní agendy. Časová úspora pak bude mít za následek i pokles finančních nákladů spojených s vyřizováním agendy.

Hodnotitel s využitím mezinárodní metodiky International Standard Cost Model Manual⁵ provedl identifikaci a kvantifikaci relevantních administrativních úkonů a dotčených relevantních segmentů podniků (stanovení cílové skupiny a její velikosti).⁶ Z těchto zjištění vyplývá, že realizace projektu se dotkne celkem XX firem v dotčeném území, přičemž frekvence provádění těchto úkonů je n-krát/ročně. Předpokládaná časová úspora v souvislosti s vyřizováním agendy činí cca XX % původního času věnovaného agendě.

Dále hodnotitel s využitím metodiky MPO⁷, která specifikuje postup kvantifikace administrativních nákladů s využitím tzv. standardního nákladového modelu (SCM), provedl samotnou kvantifikaci nákladů administrativní zátěže podnikatelů. Z metodiky vyplývá, že časová náročnost jednoho administrativního úkonu činí X hodin.

Při fixní průměrné hodinové sazbě mezd příslušných pracovníků vyřizujících danou agendu ve výši XX Kč/hod. bude roční úspora nákladů spojených s vyřizováním agendy kalkulována dle vzorce:

počet dotčených subjektů x četnost úkonů (roční) x počet hodin věnovaných agendě x úspora času věnovaného agendě x hodinová sazba mezd = **XXX Kč/rok**

Takto kvantifikované náklady slouží jako vstup pro odvození (kvantifikaci) finálních dopadů, a sice:

- dopadů na zaměstnanost (v důsledku úbytku počtu zaměstnanců ve firmách v důsledku snížení náročnosti administrativních agend) a s tím souvisejících dopadů na stát (v důsledku nárůstu výdajů na podpory v nezaměstnanosti v souvislosti s propuštěním části zaměstnanců, resp. snížením daňové výtěžnosti z daní z příjmů fyzických osob)
V důsledku realizace projektu se předpokládá úbytek cca XX administrativních zaměstnanců ve firmách, což představuje navýšení ročních výdajů na podpory v nezaměstnanosti na úrovni XX Kč a zároveň snížení daňové výtěžnosti (DzP FO) o XX Kč ročně.
- dopadů na změny daňové výtěžnosti plynoucí ze zisků/tržeb podnikatelů do státního rozpočtu (nárůst zisků/tržeb v důsledku úspory nákladů na administrativní agendy).
V důsledku realizace projektu se v souvislosti s úsporou administrativních nákladů firem a jejím vlivem na nárůst zisků/tržeb firem předpokládá zvýšení daňové výtěžnosti o XX Kč ročně.

Dopad na soukromí, správu a bezpečnost soukromých dat

Pomocná otázka: Ovlivní nějakým způsobem projekt/opatření administrativní zátěž jednotlivců či skupin?

Realizace projektu přinese úsporu časového zatížení obyvatel v důsledku zefektivnění vyřizování příslušné administrativní agendy. V konečném důsledku tato časová úspora přispěje také k úspoře finančních nákladů administrativní zátěže obyvatel.

Pro kvantifikaci úspory nákladů obyvatel hodnotitel využil standardního nákladového modelu (Standard Cost Model - SCM) modifikovaného na výpočet administrativní zátěže občanů (Standard Cost Model for citizens) dle „Metodiky hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí“⁸.

Vstupní data a informace pro kvantitativní hodnocení celkové administrativní zátěže byla získána ze sekundárních zdrojů / průzkumu mezi občany⁹. Ze zjištěných výsledků vyplývá, že časová náročnost vyřízení

⁵ Standard Cost Model Network (2004): International Standard Cost Model Manual. Measuring and reducing administrative burdens for businesses. OECD. 63 s. Dostupné z: <www.oecd.org/gov/regulatory-policy/34227698.pdf>

⁶ V rámci popisu příkladu je popis hodnocení proveden ve zjednodušené podobě. Při samotném hodnocení konkrétního dopadu hodnotitel detailně popíše postup hodnocení včetně informace, jak byly dosaženy či odvozeny konkrétní hodnoty vstupních dat pro zpracování kvantifikace daného dopadu.

⁷ MPO (2013): Metodika měření a přeměrování administrativní zátěže podnikatelů. Verze 2.0. 29 s. Dostupné z: <www.mpo.cz/dokument142876.html>

⁸ Vláda ČR. *Metodika hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí*. Červen 2015. 37 s. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/doprovodne-metodiky-procesu-ria-134038/>>

⁹ Hodnotitel v závislosti na zvoleném postupu zjišťování dat tento postup blíže specifikuje a uvede konkrétní zdroje, z nichž byla vstupní data získána.

agendy v současnosti činí X hodin, přičemž odhadovaná časová úspora v souvislosti s realizací projektu se předpokládá cca na úrovni XX %, frekvence agendy je n-krát/ročně, přičemž velikost dotčené cílové skupiny (obyvatel) činí XXX osob/rok¹⁰ a jejich finanční náklady na informační povinnost činí XX Kč na 1 případ. Na základě těchto vstupních údajů lze konečný dopad na změnu (snížení) časové náročnosti vyřizování agend ze strany občanů, vyčíslený ve formě změny (úspory) celkových nákladů agendy odhadovat ve výši XXX Kč za rok.

Dopad na zatížení a náklady veřejné správy

Pomocné otázky: Povede projekt/opatření k zvýšení nebo snížení zatížení veřejné správy v důsledku nových agend, nebo naopak k zvýšení efektivity vyřizování některých agend?

Realizace projektu přinese změnu (úsporu) časového zatížení úřadů při vyřizování příslušné administrativní agendy a tím i úsporu nákladů souvisejících přímo s výkonem dané agendy.

Pro kvantifikaci úspory nákladů hodnotitel využil postup pro vyčíslení nákladů veřejné správy uváděný v materiálu Ministerstva vnitra „Metodika stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy“.

Za účelem zjištění vstupních údajů (zejm. informací o dosavadní a předpokládané časové náročnosti na výkon příslušné agendy – tzn. o předpokládané úspoře času –, cílové skupině a počtu klientů, frekvenci agendy) provedl hodnotitel šetření/rozhovorů se zástupci dotčených územně samosprávných celků (ÚSC) identifikovaných dle parametrů projektu uvedených v teorii změny.

Z výsledků šetření vyplývá, že časová náročnost agendy v současnosti činí X hodin, přičemž odhadovaná časová úspora v souvislosti s realizací projektu se předpokládá cca na úrovni XX %, běžná frekvence výkonu agendy je n-krát/ročně, přičemž velikost dotčené cílové skupiny (obyvatel) činí XXX osob/rok . Na základě těchto vstupních údajů lze konečný dopad na změnu (snížení) časové náročnosti vyřizování agend, vyčíslený ve formě změny (úspory) celkových nákladů agendy odhadovat ve výši XXX Kč za rok¹¹.

4.2.6 Shrnutí výsledků hodnocení

Závěrečná část hodnocení představující syntézu zjištěných informací z předchozího hodnocení jednotlivých územních dopadů daného projektu.

Předmětem shrnutí bude stručná rekapitulace projektu a jeho hlavních aspektů (shrnutí vstupního popisu projektu/teorie změny, identifikace dotčených subjektů/cílových skupin), shrnutí procesu identifikace relevantních dopadů a určení jejich významnosti a dále pak shrnutí výsledků hodnocení územních dopadů projektu, z něhož bude patrné, jaké z celého procesu hodnocení vyplynuly dopady a v jakém členění (rozdělení dopadů z hlediska jejich významnosti, resp. relevance ve vztahu k projektu), jakým způsobem bylo hodnocení dílčích dopadů provedeno a jaké lze z těchto dopadů vyvodit důsledky pro dotčené území či populaci.

Kromě odhadu kvantifikovatelných ukazatelů uživatel doplní shrnutí výsledků hodnocení o kvalitativní hodnocení dopadů (např. multikriteriální analýzy, případně jiných použitých postupů/metod hodnocení).

V případě, že to zlepší přehlednost hodnocení, může být v rámci závěrečného shrnutí uveden tabulkový sumarizující dosažené výsledky (odhadované hodnoty) jednotlivých kvantifikovaných dopadů, doplněného o slovní hodnocení.

¹⁰ Stanoveno např. na základě stávajícího počtu osob, pro který je ročně daná agenda zajišťována a předpokládaného odhadu budoucího vývoje.

¹¹ Popř. v podrobnějším rozdělení např. na náklady v 1. roce platnosti regulace a v dalších letech platnosti regulace, za předpokladu, že se tyto náklady budou lišit.

Cílem hodnocení a tedy ani závěrečného shrnutí není jednoznačné stanovisko, zda lze či nelze projekt s ohledem na provedené hodnocení doporučit. Jednotlivé dopady jsou často natolik odlišné a vzájemně nesrovnatelné, že není možné hodnocení uzavřít jednoznačným doporučením. Souhrnné hodnocení výsledků by tak mělo představovat ucelený popisný text, který umožní čtenáři zjistit, jaké dopady daný projekt v území může způsobit, jakým způsobem se jednotlivé dopady v území projeví, které z nich jsou pozitivní a které negativní, tedy poskytnout potřebný podklad pro další rozhodování o realizaci, nerealizaci, a nebo případné modifikaci projektu/záměru.

4.3 2. Kolo - hodnocení dopadů významných projektů/investičních/záměrů do území (B)

Tato část metodiky se vztahuje k hodnocení projektů, které byly v rámci 1. kola hodnocení významnosti **vyhodnoceny jako významné projekty / projekty se významným dopadem do území**, tedy projekty zařazené do kategorie B.

Metodika popisuje jednotlivé dílčí kroky, které uživatel musí v rámci hodnocení provést, aby bylo zajištěno, že bude hodnocení co nejobektivnější a že bude provedeno takovým způsobem, aby bylo možné hodnocení stejných projektů ve stejném území vzájemně porovnávat, případně aby bylo možné zkontrolovat, zda bylo hodnocení provedeno objektivně a v souladu se zpracovanou metodikou.

Jednotlivé kroky hodnocení na sebe vzájemně navazují a je vhodné je proto v rámci zpracovaného hodnocení zahrnout jako samostatné kapitoly.

Každou část hodnocení by měl přitom uživatel metodiky náležitě okomentovat a popsat, uvést jakým způsobem bylo hodnocení provedeno, s jakými daty uživatel pracoval a jakou cestou či způsobem proběhlo jejich vyhodnocení a následná interpretace výsledků. V případech, kdy hodnocení nebylo možné či smysluplné provádět s využitím dále uvedených metodických postupů (např. z důvodu nedostupnosti dat), musí hodnocení obsahovat jak zdůvodnění odlišnosti postupu, tak alespoň základní slovní hodnocení daného aspektu/dopadu s využitím těch dat, která dostupná jsou.

4.3.1 Vstupní popis/definice projektu, popis teorie změny

Jako první krok prováděného podrobného hodnocení je potřeba zpracovat podobný/detailní popis projektu/záměru a to nejen ve smyslu specifikace důvodů pro realizaci projektu, ale též ve smyslu popisu jak bude/respektive jak by měl záměr fungovat, jakými mechanismy a dílčími kroky by měl dosáhnout stanovených cílů, přispět k řešení problémů, případně využít potenciál v území. Tento popis zpracuje uživatel s využitím tzv. teorii změny.

Teorie změny představuje širší pohled na intervenční logiku projektu nebo obecněji intervence. Intervenční logika popisuje, jaké aktivity budou přinášet jaké výstupy, jak se tyto výstupy skládají ve výsledky a jak se společným působením výsledků naplňují cíle projektu. Jedním z možných příkladů postupu návrhu/popisu intervenční logiky je logický rámec (logframe), existují ovšem další postupy. Teorie změny představuje širěji a zejména komplexněji pojatý koncept, než intervenční logika v užším smyslu. Návrh teorie změny tedy znamená nejen popsat v podstatě lineární sled „příčin a následků“ vztažených k žádoucímu cíli, ale vyžaduje, rovněž identifikovat a popsat podmínky, které na intervenci působí a zohlednit dílčí, z pohledu intervence vnější, faktory, které ovlivňují dosažení výsledku a mohou modifikovat vlastní logiku intervence.

Návrh teorie změny je klíčovým výchozím postupem, který umožní později identifikovat jednotlivé dotčené skupiny a cílové skupiny, bude možné vymezit dotčená území, a budou vybrány jednotlivé dílčí dopady projektu do území, aby mohly být dále hodnoceny. Navrhnout teorii změny pro hodnocení územních dopadů projektů znamená:

- Popsat projekt a jeho jednotlivé prvky či části a jejich vzájemný vztah

- Popsat žádoucí výsledky a cíle projektu/intervence – tedy popsat **čeho chceme projektem dosáhnout**
- Popsat výstupy a aktivity, které jsou pro dosažení výsledků a cílů nezbytné a uvést jejich logickou návaznost nejen ve smyslu „aktivita-výstup-výsledek“, ale také je třeba zohlednit a popsat vzájemné působení (spolupůsobení) více aktivit nebo výstupů a uvést, jak se budou podílet na realizaci výsledků a dosažení cílů projektu – je tedy třeba popsat, **jak chceme projektem dosáhnout požadovaných změn**

Popis samotného projektu, jeho cílů, výsledků, výstupů a aktivit je zpravidla možné získat od investora/iniciátora (jímž může být veřejný i soukromý subjekt), někdy jsou pro získání dostatečně podrobných informací nutné konzultace a postupné doplňování informací. Pro investiční projekty je obvykle třeba, aby byly známy dostatečně podrobné technické informace, i když ne nutně informace z technické dokumentace projektu.

Dále je třeba v návrhu teorie změny:

- Identifikovat vnější faktory či podmínky, které na projekt působí, popsat mechanismus tohoto působení pro každý dílčí identifikovaný faktor a uvést na jaké aktivity či výstupy budou tyto faktory působit a jakým způsobem, a jak toto působení ovlivní požadovaný výsledek; je třeba rovněž zohlednit kombinované působení jednotlivých faktorů, tedy působení více faktorů na jednu aktivitu či výstup projektu nebo působení téhož faktoru na více aktivit či výstupů – jde tedy o to, popsat **co všechno může chystanému záměru pomoci nebo co jej může ohrozit, a jak.**

Shora popsáný postup se stále týká především projektu samotného, jeho výsledků a cílů, a také podmínek, za nichž je možné či účelné jich dosáhnout. Zaměřuje se především na podmínky úspěchu projektu samotného a lze jej považovat za teorii změny v užším smyslu. Pro hodnocení územních dopadů projektů je však třeba postoupit o krok dále a zabývat se širšími vztahy projektu. Proto je třeba pro dopracování teorie změny:

- Popsat mechanismus, kterým bude intervence působit přímo i nepřímo, případně též zprostředkovaným způsobem, na relevantní okolí, v němž se bude odehrávat. Pro jednotlivé prvky projektu či intervence se identifikují jednotliví aktéři, kteří budou příslušnou částí projektu ovlivněni, bez ohledu na to, zdali představují či nepředstavují cílovou skupinu projektu, popíše se mechanismus tohoto ovlivnění, uvede se, zdali se jedná o ovlivnění negativní či pozitivní a popíše se povaha tohoto ovlivnění. Podobně se identifikují a popíší území, která budou jednotlivými prvky projektu ovlivněna a uvede se mechanismus či způsob a povaha tohoto ovlivnění.

Prvky projektu se zpravidla míní jeho dílčí aktivity nebo více aktivit najednou, představují-li společné působení na nějakou skupinu aktérů nebo v nějakém území. Při identifikaci a popisu přímých i nepřímých či zprostředkovaných vlivů se v případě této metodiky ještě nehodnotí jejich důležitost či velikost, to je předmětem hodnocení v další části metodiky.

Teorie změny představuje první dílčí krok pro pozdější výběr dopadů a pro hodnocení jejich významnosti, resp. pro jejich rozřídění podle významnosti. Je východiskem pro kvantifikaci dopadů v pozdějších fázích hodnocení, a proto musí být tam, kde je to již možné, projekt popsán včetně příslušných kvantitativních údajů. Musí být tedy uveden rozsah navrhovaných aktivit, rozsah výstupů a výsledků a kvalitativní požadavky, které jsou na ně kladeny.

Příklad 8 – Příklad teorie změny

Příklad jednoduché teorie změny: Modernizace silničního napojení okresního města, které leží na periferii ČR ve venkovském prostoru, na dálnici

Stručný popis projektu (a očekávané výsledky, přímé vlivy): Modernizovaná silnice má zlepšit/zrychlit napojení města a okolí na TEN-T a zlepšit dostupnost na dálnici D1. Délka celého úseku je 23 km, dopravní čas se zkrátí z 28' na 26,5'. Intenzita dopravy (2010) byla v blízkosti města 3-5 tis. vozidel/24 hod., směrem k D1 klesala pod 3 tis./24 hod., až pod 1 tis./24 hod. Mezi r. 2005-10 intenzita dopravy na větší části modernizovaného úseku klesala, na ostatních tazích mezi okresním městem a D1 dopravní intenzita mezi r. 2005-10 rovněž klesala. Očekává se zvýšení propustnosti komunikace, zvýšení plynulosti dopravy a v důsledku toho snížení emisí a spotřeby paliva, snížení nehodovosti.

Předmětem modernizace je (prvky projektu/aktivity a výstupy): Rozšíření profilu v několika úsecích, výstavba nové komunikace podél stávající silnice u okresního města v délce cca 2 km, která povede nově těsně za hranicí intravilánu přilehlé městské části namísto touto městskou částí, dokončení obchvatu obce Nadlesí cca 10 km od nájezdu na D1 v délce cca 1 km, odstranění dvou bodových závad – špatný most a nebezpečná křižovatka, zlepšení parametrů (napřimění, rozšíření komunikace, změna poloměrů zatáček) v délce cca 3 km přibližně v půlce mezi okresním městem a D1. Část nové výstavby se odehrává na hranici přírodního parku, ale víceméně podél stávající komunikace. Celkové náklady jsou cca 335 mil. Kč.

Vlivy projektu mimo vlastní cíle (vedlejší a nepřímé vlivy): projekt může ovlivnit přírodní prostředí v místech, kdy prochází přes či po hranici přírodního parku, kde protíná potoční nivu (ovšem těsně vedle stávajícího vedení komunikace) a kde prochází přes dva remízky, může přitáhnout (ve střednědobém horizontu) větší množství automobilů z konkurenčních dopravních tahů a zvýšit zatížení obyvatel v obcích podél komunikace emisemi a hlukem, projekt zabere plochy při výstavbě, krátkodobě po dobu výstavby se zvýší prašnost, bude třeba záboru ZPF a budou dotčeny pozemky přes které povedou nové úseky (vykoupení pozemků) nebo pozemky v blízkosti nových vedení komunikace (zhoršení dostupnosti, potenciální znečištění). Materiál se bude na stavbu dovážet a nepochází z místa, rovněž zaměstnanci firem, které komunikaci budou modernizovat, budou pocházet převážně odjinud.

4.3.2 Identifikace dotčených subjektů/cílových skupin

V návaznosti na zpracovaný vstupní popis projektu/ teorii změny proveden uživatel identifikaci dotčených subjektů/cílových skupin, které budou projektem/opatřením ovlivněny.

Dotčené subjekty/cílové skupiny představují osoby či organizace:

- zapojené do procesu plánování, přípravy a realizace projektu
- ovlivněné procesem realizace projektu
- užívající konečné výstupy projektu
- přímo či zprostředkovaně ovlivněné výstupy projektu

Označením „dotčené subjekty“ nejsou myšleny pouze orgány, kterých se například investiční záměr bude týkat z hlediska správního řízení (schvalování projektové dokumentace, vydání příslušných povolení atd.), ale všechny projektem potenciálně ovlivněné subjekty (obyvatelstvo, instituce veřejné správy, firmy atd.). Stejně tak „cílovými skupinami“ nejsou myšleny pouze koneční uživatelé výstupů projektu, ale i všechny ostatní potenciálně ovlivněné subjekty či osoby, na které může realizace projektu či jeho „provoz“ mít přímý či nepřímý dopad.

Jasně definování cílových skupin je přitom klíčovým krokem pro stanovení relevantních dopadů projektu do území a tvoří jeden ze základů pro zpracování návazného hodnocení relevance a významnosti dopadů.

V případě, že byla v rámci předchozího kroku správně a dostatečně podrobně zpracována teorie změny projektu, mělo by být určení cílových skupin a dotčených subjektů poměrně jednoduché. Jednotlivé dotčené subjekty a cílové skupiny z teorie změny automaticky vyplývají. Vždy je potřeba mít na paměti, že každá jednotlivá dotčená cílová skupina, nebo dotčený subjekt může být v rámci projektu ovlivněn několikrát, podle toho zda jaké dopady/vliv na něj daný záměr může mít. Vždy je proto vhodné uvést v takovém případně dotčenou cílovou skupinu/subjekt několikrát vždy s uvedením konkrétního důvodu zmínění dané skupiny.

Např. pokud je předmětem záměru rekonstrukce komunikace propojující menší obec s dálnicí D1, budou patrně dotčené subjekty a cílové skupiny následující:

- Obyvatelé dané obce a všech obcí podél komunikace, pro které se dostupnost D1 a příslušných návazných center stane plynulejší a patrně i bezpečnější a rychlejší
- Obyvatelé dané obce a všech obcí podél komunikace, pro které může dojít ke zlepšení životního prostředí v důsledku plynulejší jízdy, případně vybudování protihlukových stěn apod. u nově zrekonstruované komunikace
- Obyvatelé dané obce a všech obcí podél komunikace, pro které může dojít ke zhoršení životního prostředí v důsledku indukované dopravy, či přilákání nákladní dopravy
- Apod.

Aby bylo možné využít identifikovaných cílových skupin/dotčených subjektů pro návazné hodnocení dopadů v území, je potřeba v rámci identifikace cílových skupin u každé dílčí skupiny (segmentu) určit územní vymezení skupiny/dotčených subjektů (např. obyvatelé přilehlých 10 obcí, podnikatelé v ORP XY apod.) a následně popsat její základní charakteristiky – tzn. zejména její předpokládanou velikost (početnost) a základní charakteristiky (věk, pohlaví, vzdělání, velikost podniku, zaměření podniku atp.). Pokud je dopad na danou cílovou skupinu/subjekt (ovlivnění dané cílové skupiny/subjektu) spojen s nějakým specifickým problémem či nějakou specifickou vlastností/charakteristikou dané skupiny, je potřeba specifikovat i tento problém/charakteristiku (např. obyvatelé dojíždějící do práce automobilem, nezaměstnaní obyvatelé území, podnikatelé v cestovním ruchu apod.).

Kromě výše zmíněného popisu územní příslušnosti cílových skupin / dotčených subjektů ve smyslu velikosti území a popisu jejich charakteristik, je potřeba v rámci specifikace cílových skupin určit rovněž charakter území, ve kterém se jednotlivé subjekty/cílové skupiny nachází a působí. Toto vymezení by mělo být provedeno ve smyslu sociogeografické regionalizace – tedy určení, zda se jedná např. o území periferie, venkova, zázemí většího centra, krajské město apod.

Toto určení je velmi důležité pro následnou specifikaci možných dopadů a určení jejich působení na jednotlivé skupiny/subjekty. Z hlediska územních dopadů je totiž zcela běžné, že u 2 projektů stejného tematického zaměření – např. výstavba výrobní haly – realizovaných v odlišných územích, ve venkovském území a v krajském městě, budou vedle dopadů např. na zaměstnanost či trh, které budou pro oba projekty shodné a budou se pravděpodobně lišit co do úrovně významnosti, odlišné dopady např. na přírodu a krajinu, vývoj cen nemovitostí v území, změnu způsobu využití půdy či

retenční schopnost krajiny apod. – kdy tyto druhy dopadů pravděpodobně nastanou u projektu ve venkovském území, zatímco u projektu v krajském městě nemusí nastat buďto vůbec, anebo pouze v zanedbatelné míře; vliv na přírodu a krajinu či vývoj cen nemovitostí bude s ohledem na realizaci projektu v oblasti určené pro průmyslovou zástavbu nulový, zatímco ve venkovském území může být krajinný ráz i ceny pozemků výstavbou haly ovlivněny významně).

Příklad 9 – Identifikace cílových skupin

Příklad identifikace dotčených subjektů/cílových skupin – Výstavba dopravního terminálu Sokolov:

Stručný popis projektu:

Předmětem projektu je výstavba nového dopravního terminálu v Sokolově, splňujícího kritéria evropského standardu pro přepravu osob VHD. Jedná se o stavbu nového autobusového nádraží v těsné blízkosti vlakového nádraží (pro zajištění vzájemné provázanosti obou těchto módů veřejné hromadné dopravy, a tím zlepšení možností využití VHD a zkvalitnění komfortu cestování), parkoviště pro osobní automobily, modernizace souvisejících komunikací a modifikace okolního prostředí.

Rozpočet projektu činí cca 110 mil. Kč.

Identifikace cílových skupin:

Výstavbou dopravního terminálu budou primárně dotčeni **místní obyvatelé** vyjíždějící z města za prací či do škol a **obyvatelé dojíždějící do Sokolova z okolního spádového území**.

Velikost této cílové skupiny lze tedy odhadem stanovit počtem obyvatel města Sokolov a jeho zázemí (spádové oblasti), nicméně vzhledem ke skutečnosti, že pouze část obyvatel využívá pro dojížděku veřejnou hromadnou dopravu, lze velikost cílové skupiny zpřesnit kupříkladu s využitím údajů ČSÚ ze Sčítání lidu, domů a bytů o dojížděce/vyjížděce obyvatelstva. Na základě posledních dostupných údajů lze tedy cílovou skupinu obyvatel, kteří využijí nový dopravní terminál, odhadovat na cca XX osob denně.

V důsledku zlepšení komfortu cestování a zkvalitnění provázanosti jednotlivých druhů veřejné hromadné dopravy (BUS – vlak) lze přitom očekávat zvýšení poptávky po cestování veřejnou hromadnou dopravou a tedy i nárůst počtu obyvatel tuto dopravu pravidelně využívajících.

Z hlediska demografických charakteristik půjde primárně o obyvatelstvo v produktivním věku a ve věkové skupině 6 – 15 let (děti a mládež dojíždějící do škol).

Dotčeným územím bude město Sokolov a jeho zázemí (okolní obce s převažující dojížděkou do Sokolova).

Přínos nového dopravního terminálu pro cílovou skupinu bude spočívat zejména v integraci přepravních systémů, zlepšení přepravních podmínek, zkvalitnění dopravní obslužnosti včetně propojení místní a regionální veřejné dopravy, v rozvoji regionálního integrovaného dopravního systému a v modernizaci informačního odbavovacího systému. Dopravní terminál seskupí nástupní, výstupní a přestupní prostory veřejné dopravy do vzájemného sousedství.

Jako další cílovou skupinu lze označit **dopravce** (provozovatelé veřejné hromadné dopravy). V jejich případě lze přínos projektu spatřovat v předpokládaném vyšším využití veřejné hromadné dopravy ze strany obyvatel a tedy v nárůstu tržeb.

4.3.3 Vyhodnocení relevance a významnosti dopadů (identifikace dopadů a jejich roztřídění pro daný projekt/případ)

Aby bylo možno přistoupit k vlastnímu hodnocení jednotlivých dopadů je potřeba nejprve identifikovat, které dopady u příslušného projektu/záměru mohou nastat (jsou relevantní) a v jaké intenzitě, tedy jak významný daný dopad může být.

K provedení tohoto posouzení slouží tzv. matice hodnocení významnosti územních dopadů¹², která obsahuje komplexní přehled potenciálních dopadů, jež mohou v souvislosti s realizací investičních i neinvestičních projektů/záměrů v území vzniknout/nastat.

Jako základní vstup pro hodnocení slouží zpracovaná teorie změny a identifikace dotčených subjektů a cílových skupin. Pokud je teorie změny zpracována dostatečně kvalitně a podrobně, mělo by být reálné bez větších problémů určit, které dopady u daného projektu mohou nastat, případně jak intenzivní dopad lze očekávat.

Identifikaci relevantních dopadů provede uživatel opětovně pomocí bodového hodnocení několika dílčích aspektů, které ovlivňují, zda lze daný dopad v kontextu řešeného/hodnoceného projektu/záměru považovat za relevantní a jak významný daný dopad s ohledem na charakter projektu a území, ve kterém se projekt nachází, případně které projekt ovlivňuje, může být. Hodnoceny budou následující dílčí aspekty/kritéria:

- pravděpodobnost vzniku/výskytu daného dopadu
- velikost dotčeného území, resp. dotčené populace (zde uživatel vybere to kritérium, které je s ohledem na charakter projektu relevantnější – tedy zda pro význam daného dopadu důležitější ovlivněné území, nebo velikost dotčené populace – a bude hodnotit pouze jedno z uvedených kritérií)
- intenzita dopadu¹³

Přehled jednotlivých kritérií, včetně bodovací stupnice obsahuje následující tabulka.

Tabulka 10 – Kritéria hodnocení relevance a významnosti dopadů, varianty hodnocení a bodování

Kritérium hodnocení	Varianta hodnocení	Bodování
Pravděpodobnost vzniku dopadu	žádná	0 bodů
	minimální	1 bod
	pravděpodobná	5 bodů
	hraničící s jistotou	10 bodů
Dotčené území	lokální (město/obec)	2 body
	mikroregionální (ORP, velké město + zázemí)	4 body
	regionální (kraj)	6 bodů
	nadregionální	8 bodů
	národní	10 bodů
Velikost dotčené populace	do 500 obyvatel	2 body
	do 2 000 obyvatel	4 body

¹² Matice je přílohou metodiky č. 5.10

¹³ Intenzita dopadu představuje míru ovlivnění dotčeného území příslušným dopadem (jak zásadním způsobem může daný dopad dotčené území ovlivnit/změnit) - např. u záměru, jehož předmětem je 100 nových pracovních míst v nové výrobní hale v regionálním centru sice přispěje k snížení zaměstnanosti, z pohledu regionálního centra (ve vztahu k počtu obyvatel, počtu pracujících a počtu nezaměstnaných) bude ale změna téměř zanedbatelná, respektive nevýrazná, zatímco v případě, že by se jednalo o 100 pracovních míst na periferii v malé obci, může stejný počet pracovních míst znamenat zásadní ovlivnění zaměstnanosti v daném území a intenzita dopadu zde tudíž bude velká.

Kritérium hodnocení	Varianta hodnocení	Bodování
	do 10 000 obyvatel	6 bodů
	do 50 000 obyvatel	8 bodů
	nad 50 000 obyvatel	10 bodů
Intenzita dopadu	žádná	0 bodů
	minimální	1 bod
	střední	5 bodů
	vysoká	10 bodů

Výsledek hodnocení každého dílčího dopadu bude dán součtem přidělených bodů za pravděpodobnost vzniku dopadu, velikost dotčeného území, nebo dotčené populace a intenzitu dopadu.

Jak již bylo uvedeno v případě velikosti populace a velikosti území vybere uživatel buďto kritérium území, anebo populace v závislosti na tom, který z těchto parametrů bude pro příslušný dopad u daného projektu více relevantní. Příkladem může být dopad na zvýšení regulace podnikání v určitém oboru. Projekt bude patrně realizován na území celé ČR, pro intenzitu daného dopadu ale není podstatné, že se jedná o celou ČR, ale jak velká bude skupina podnikatelů, kterých se projekt dotkne.

Stejně tak v případě, že se jedná například o záměr výstavby nové komunikace a dopad ve smyslu zlepšení dostupnosti území, se jako relevantní nabízí kritérium velikost dotčeného území v okolí komunikace. Pro faktický dopad je ale důležitější nikoliv dotčené území nebo spádové území, ale kolik obyvatel bude danou komunikaci využívat, tedy kolik obyvatel bude reálně v daném směru cestovat do zaměstnání atd.

Vzhledem ke skutečnosti, že pravděpodobnost výskytu, intenzita a velikost dotčeného území či populace se může v případě některých projektů/záměrů lišit v závislosti na jejich životním cyklu, tzn. v období realizace či v období po ukončení realizace projektu (např. v případě projektu spočívajícího ve výstavbě nové silnice může být jeho dopad na zaměstnanost v průběhu realizace střední až významný – z důvodu potřeby zaměstnat po přechodnou dobu realizace projektu dodatečnou pracovní sílu –, nicméně po ukončení realizace bude takovýto dopad fakticky nulový – v souvislosti s provozem silnice nevzniknou žádná nová pracovní místa, případně pouze omezený počet pracovních míst v důsledku lepší dostupnosti trhu pro vybrané podnikatele), bude bodování každého dopadu provedeno ještě v členění na období realizace projektu a období po ukončení realizace.

Na základě výsledné hodnoty bodového součtu u daného dopadu (součet bodů u kritérií za období realizace a za období po ukončení realizace) pak hodnotitel stanoví, zda se v případě předmětného projektu jedná o dopad takové významnosti, který je třeba dále detailně hodnotit.

V případě, že výsledná hodnota bodového součtu za období realizace a období po ukončení realizace projektu bude odlišná, bude jako rozhodující pro posouzení, zda bude daný dopad posuzován jako relevantní a významný, brána vyšší hodnota bodového součtu.

Aby bylo zajištěno, že bude hodnocení obsahovat všechny dopady, které u daného záměru/projektu mohou nastat, proveden uživatel výše uvedené hodnocení u všech dopadů obsažených v matici. Tím dojde jednak k zajištění, že nebyl žádný relevantní dopad opomenut, ale také k zajištění alespoň částečné porovnatelnosti stejných záměrů ve stejném typu území, neboť podobné záměry by měly v konečném důsledku přinášet v území stejné či podobné dopady.

Uživatel tak vyhodnotí **všechny v matici uváděné dopady. Dopady, které z logiky věci v kontextu příslušného projektu nedávají smysl, tzn. jsou irelevantní, budou v rámci daného označení obodovány nulovou hodnotou** - tak, aby bylo z výsledné matice jednoznačně patrné, jaké dopady byly označeny jako relevantní a jaká je u nich předpokládána intenzita.

Výstupem výše uvedeného postupu je obodování jednotlivých dopadů stanovenou bodovou škálou, která rozčlení dopady na následující kategorie

- 0 b. – daný dopad je nevýznamný nebo irelevantní
- 1 – 10 b. – jedná se o dopad malého významu
- 11 – 20 b. – jedná se o dopad středního významu
- 21 – 30 b. – jedná se o významný dopad

Vzor matice hodnocení významnosti územních dopadů je uveden v následující tabulce. Kompletní matice dopadů (s přehledem všech hodnocených dopadů včetně návodných otázek) je uvedena v přílohové části metodiky jako příloha č. 5.10. Matice je rovněž přiložena jako samostatná příloha metodiky ve formátu MS Excel s již přednastavenými hodnotami pro hodnocení.

Tabulka 11 – Vzor matice hodnocení významnosti územních dopadů (TIM)

Název dopadu	<p>Pomocné otázky/popis a specifikace dopadu, které by měly pomoci zpracovatelům hodnocení v pochopení, co je daným dopadem přesně míněno, čeho se všeho týká apod.</p> <p>V některých případech se všechny návodné otázky týkají jednoho dopadu, v některých případech se bude dopad "rozpadat" na několik dílčích, které budou hodnoceny samostatně.</p>	Hodnocení významnosti dopadu								Součet v období realizace	Součet v období po ukončení realizace
		V období realizace				V období po ukončení realizace					
		Pravděpodobnost výskytu dopadu ¹⁾	Dotčené území ²⁾	Velikost dotčené populace ³⁾	Intenzita dopadu ⁴⁾	Pravděpodobnost výskytu dopadu ¹⁾	Dotčené území ²⁾	Velikost dotčené populace ³⁾	Intenzita dopadu ⁴⁾		
Dopad na trh a konkurenční prostředí	Povede projekt/investice/opatření k omezení volby spotřebitelů, zvýšení cen v důsledku nižší konkurence, nebo k vytvoření bariér pro nové dodavatele a poskytovatele služeb? Může projekt vést k vzniku chování potlačujícího konkurenci, vzniku monopolů nebo ohrožení trhu?										
	Bude projekt znamenat zvýšení konkurence pro již existující subjekty poskytující stejné produkty / fungující na stejných cílových trzích?										
.....										

Pozn.: ¹⁾ Pravděpodobnost výskytu dopadu: 0 b. - žádná; 1 b. - minimální; 5 b. - pravděpodobná; 10 b. - hraničí s jistotou

²⁾ Dotčené území: 2 b. - lokální (město/obec); 4 b. - mikroregionální (ORP, velké město + zázemí); 6 b. - regionální (kraj); 8 b. - nadregionální; 10 b. – národní

³⁾ Velikost dotčené populace: 2 b. - do 500 obyv.; 4 b. - do 2 tis. obyv.; 6 b. - do 10 tis.; 8 b. - do 50 tis.; 10 b. - nad 50 tis.

⁴⁾ Intenzita dopadu: 0 b. - žádná; 1 b. - minimální; 5 b. - střední; 10 b. - vysoká

Výstupem této dílčí části hodnocení je seznam dopadů, kterými se bude hodnotitel/uživatel v rámci dalších fází hodnocení dále povinně zabývat a jakým způsobem budou jednotlivé dopady hodnoceny.

Příklad 10 – Příklad hodnocení relevance a významnosti dopadů

Příklad hodnocení relevance a významnosti dopadů – Investice do výstavby výrobní haly ve městě Borovany:

Stručný popis projektu:

Předmětem projektu je výstavba nové výrobní haly včetně pořízení jejího strojního vybavení ve městě Borovany (Jihočeský kraj, cca 18 km od Českých Budějovic), které je menším spádovým centrem pro okolní mikroregion (počet obyvatel ve městě: cca 4 tis.).

Hala (cca 5 000 m²) bude vybudována na soukromém pozemku stávající firmy působící ve městě již několik let v oblasti strojírenské výroby pro automobilový průmysl. Půjde tedy fakticky o rozšíření stávající výroby (cca na dvojnásobek). V ÚPD města je území pro výstavbu haly vymezeno jako průmyslová část města. Realizací projektu se předpokládá vznik cca 70 pracovních míst. Ze strany města dojde k podpoře investice v podobě výstavby přístupové komunikace k objektu haly.

Ukázka postupu/hodnocení:

Dopad na trh a konkurenční prostředí

(Pomocná otázka: Bude projekt znamenat zvýšení konkurence pro již existující subjekty poskytující stejné produkty / fungující na stejných cílových trzích?)

V období realizace projektu (výstavby haly) nebude z logiky věci představovat konkurenci pro již existující subjekty na trhu, tzn. veškerá hodnocená kritéria (pravděpodobnost výskytu dopadu, dotčené území, resp. velikost dotčené populace a intenzita dopadu) budou hodnocena jako nulová (**0 bodů**).

V období po ukončení realizace projektu se předpokládá navýšení produkčních kapacit (v důsledku výstavby haly) na cca 2násobek. Přestože kapacita rozšířeného závodu nebude příliš velká, a dopad na konkurenci nebude nikterak zásadní je téměř jisté, že nějaké ovlivnění konkurence v důsledku zvýšení kapacit a tím i zabránění většího podílu na trhu nastane. V tomto ohledu je tedy pravděpodobnost výskytu dopadu hodnocena jako **hraničící s jistotou**, a tomu odpovídající bodové hodnocení na úrovni **10 bodů**.

Dotčeným (převažujícím) územím bude s ohledem na působnost společnosti a její dodavatelsko-odběratelské vazby primárně území širšího regionu (kraj) – **6 bodů**.

Intenzitu dopadu lze označit jako minimální – společnost je jedním z mnoha dodavatelů v dané oblasti a zvýšení její produkce výrazněji neovlivní působení ostatních firem v daném oboru na trhu – **1 bod**.

Celkový součet bodů v rámci dopadu na zaměstnanost a trh práce tedy činí **17 bodů**.

Dopad na zaměstnanost a trh práce

(Pomocná otázka: Povede projekt/opatření přímo či nepřímo k vzniku nebo zániku pracovních míst?)

V období realizace projektu – tzn. po dobu výstavby haly – lze hypoteticky očekávat nárůst počtu nových pracovních míst u stavebních firem/ dodavatelů zakázky. Je ale pravděpodobné, že s ohledem na charakter a technologickou i finanční nenáročnost investice (půjde o investici technologicky nenáročnou a s relativně nízkým rozpočtem v řádu několika milionů Kč) budou dodavatelé stavby po toto přechodné období schopni zakázku realizovat buďto s využitím svých stávajících personálních kapacit, anebo případně s využitím subdodavatelů, a k vytvoření nových pracovních míst tedy nedojde. S ohledem na tuto „nejednoznačnost“, kdy výskyt dopadu je možný, ale zároveň jej nelze stanovit s úplnou jistotou, lze tedy jako nejvhodnější zvolit variantu, že **výskyt dopadu bude pravděpodobný**, a tomu odpovídající bodové hodnocení na úrovni **5 bodů**.

V souvislosti s provozem výstupů projektu, tzn. nově vybudované výrobní haly se dle základních informací a vstupního popisu/ teorie změny projektu předpokládá vytvoření cca 70 nových pracovních pozic. Pravděpodobnost vzniku nových pracovních míst je tedy v daném případě jistá, projekt tudíž v tomto kritériu

obdrží **10 bodů**.

Jak v rámci realizace projektu, tak v rámci následného provozu nově vybudované haly se budou případní noví zaměstnanci rekrutovat z obyvatel přílehlého regionu. Pro posouzení daného dopadu není důležité kolik jich, bude (tento aspekt je zahrnut v intenzitě dopadu), ale jak velké území bude dopadem ovlivněno. Pokud tedy budou pracovní místa obsazena pracovníky z mikroregionu a přílehlého okolí, bude daný dopad bodován **4 body**.

Jak již bylo uvedeno, v případě realizace investice bude vliv na zaměstnanost patrně velmi malý (**1b.**). V době po ukončení realizace a zahájení provozu haly je potřeba zohlednit o jaké území se jedná, hala vyrostne v mikroregionálním centru, kde je i 70 pracovních míst již znatelný počet, zaměstnanci se navíc budou patrně rekrutovat z mikroregionu a dopad proto bude hodnocen jako střední a bude hodnocen **5b**.

Celkový součet bodů v rámci dopadu na zaměstnanost a trh práce tedy činí **19 bodů** (s ohledem na skutečnost, že výsledné součty za období realizace a za období po ukončení realizace se liší, je v souladu s metodikou brán jako rozhodující vyšší z dosažených součtů – tzn. součet za období po ukončení realizace projektu).

4.3.4 Specifikace dále hodnocených dopadů

V rámci provedeného hodnocení v předchozím kroku byly jednotlivé dopady vyhodnoceny s ohledem na jejich relevanci a intenzitu. Aby bylo možno postoupit k faktickému hodnocení, je vhodné provést rekapitulaci provedeného hodnocení a specifikovat jednotlivé dopady s ohledem na jejich předchozí hodnocení.

Jedná se tedy primárně o jakousi sumarizaci předchozí kapitoly, která by měla v roztříděné/přehledné podobě obsahovat seznam:

- dopadů, byly ve vztahu k projektu hodnoceny jako významné
- dopadů, byly ve vztahu k projektu hodnoceny jako střední

U každého dopadu bude uveden krátký slovní popis a zdůvodnění hodnocení, na jehož základě byl daný dopad zařazen do příslušné kategorie.

Příklad 11 – Příklad specifikace dále hodnocených dopadů

Příklad specifikace dále hodnocených dopadů – Investice do výstavby výrobní haly ve městě Borovany:
<p>Stručný popis projektu:</p> <p>Předmětem projektu je výstavba nové výrobní haly včetně pořízení jejího strojního vybavení ve městě Borovany (Jihočeský kraj, cca 18 km od Českých Budějovic), které je menším spádovým centrem pro okolní mikroregion (počet obyvatel ve městě: cca 4 tis.).</p> <p>Hala (cca 5 000 m²) bude vybudována na soukromém pozemku stávající firmy působící ve městě již několik let v oblasti strojírenské výroby pro automobilový průmysl. Půjde tedy fakticky o rozšíření stávající výroby (cca na dvojnásobek). V ÚPD města je území pro výstavbu haly vymezeno jako průmyslová část města. Realizací projektu se předpokládá vznik cca 70 pracovních míst. Ze strany města dojde k podpoře investice v podobě výstavby přístupové komunikace k objektu haly.</p>
<p>Dopad na trh a konkurenční prostředí</p> <p>(Pomocná otázka: Bude projekt znamenat zvýšení konkurence pro již existující subjekty poskytující stejné produkty / fungující na stejných cílových trzích?)</p> <p>Dopad projektu na konkurenční prostředí byl hodnocen jako střední (17 bodů). V důsledku realizace projektu dojde ke zdvojnásobení produkce investora, což bude mít vliv na firmy působící ve stejném oboru v území, na kterém se firma pohybuje. Dotčené firmy budou zasaženy poklesem tržeb, případně zaměstnanosti, pokud budou nuceny v důsledku nové, respektive nárůstu konkurence a poklesu tržeb propustit zaměstnance. Dotčené budou zejména firmy působící ve stejném oboru na území regionu Jihočeského kraje, protože firma dodává převažující část své produkce právě firmám v regionu, jejichž další dodavatelé jsou rovněž převážně z regionu.</p>
<p>Dopad na zaměstnanost a trh práce</p> <p>(Pomocná otázka: Povede projekt/opatření přímo či nepřímo k vzniku nebo zániku pracovních míst?)</p> <p>Dopad projektu na zaměstnanost a trh práce byl hodnocen jako střední (19 bodů). Jedná se o pozitivní dopad spočívající ve vytvoření nových pracovních míst v oblasti zpracovatelského průmyslu. Konečným kvantifikovatelným dopadem bude a) změna výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti v případě že budou nová pracovní místa obsazena nezaměstnanými, b) změna daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) v souvislosti s výběrem daní z příjmů fyzických osob (jako důsledek změny disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) dotčených projektem/opatřením).</p>

4.3.5 Postup pro vyhodnocení jednotlivých dopadů

Po zpracování přehledu a specifikace hodnocených dopadů je možno přistoupit k vlastnímu hodnocení jednotlivých dopadů, které byly v předchozích částech hodnocení hodnoceny jako relevantní a které byly posouzeny jako natolik významné, aby bylo požadováno jejich podrobnější vyhodnocení.

Z tohoto důvodu byly v rámci posuzování relevance jednotlivých dopadů dopady rozčleněny na

- Irelevantní dopady, nebo dopady zanedbatelného významu
- Dopady malého významu
- Dopady středního významu
- Významné dopady

Cílem rozčlenění na několik kategorií je zajištění, aby se hodnocení zaměřilo primárně na klíčové dopady, které mohou v rámci daného projektu způsobit v území největší změny a naopak aby uživatel/hodnotitel nebyl zahlcen hodnocením desítek dopadů, které budou s ohledem na charakter a umístění projektu pravděpodobně zanedbatelné či jsou dokonce irelevantní.

S ohledem na výše uvedené se další hodnocení zaměří **na hodnocení všech relevantních dopadů, tzn. dopadů, které byly v rámci matice dopadů vyhodnoceny (obodovány) jako dopady málo významné, střední a významné** (viz následující tabulka). Dopady, které byly vyhodnoceny ve vztahu k danému projektu jako irelevantní, nebudou předmětem dalšího hodnocení.

Kromě rozlišení, které dopady budou a které nebudou dále hodnoceny, slouží rozčlenění na několik kategorií také k určení způsobu, jakým bude uživatel/hodnotitel dopady hodnotit/posuzovat. Zatímco dopady malého významu je možné posoudit zjednodušeným hodnocením s využitím expertních znalostí hodnotitele a jejich dopad do území slovně popsat, střední a významné dopady je potřeba posoudit detailně s využitím dále uváděného metodického postupu, který stanovuje, jakým způsobem by k vyhodnocení jednotlivých dopadů mělo být přistupováno.

Bližší specifikaci rozčlenění dopadů a způsobu jejich hodnocení uvádí následující tabulka.

Tabulka 12 – Možné varianty výsledku hodnocení dopadů a z toho vyplývající další postup hodnocení dopadů

Výsledek hodnocení příslušného dopadu projektu ve 2. kole	Další postup hodnocení
Žádný, zanedbatelný, nebo irelevantní dopad – 0 b.	Nehodnotí se
Malý dopad – 1-10 b.	Dopad bude hodnocen pomocí zjednodušeného hodnocení a bude slovně popsán
Střední dopad – 11-20 b.	Dopad bude hodnocen detailně v souladu s metodickým popisem uvedeným v další části kapitoly
Významný dopad – 21-30 b.	Dopad bude hodnocen detailně v souladu s metodickým popisem uvedeným v další části kapitoly

Hodnocení jednotlivých dopadů bude provedeno s využitím „konstrukce rozkladu“ zpracované pro jednotlivé dopady v rámci předchozí kapitoly. Tato konstrukce by měla obsahovat popis, co všechno bude ovlivněno, jakým způsobem/mechanismem, co přesně každá změna způsobí/jak bude každá změna působit (logika působení změny, řetězec „příčin a následků“), aby bylo možné určit, jaký bude

finální dopad, který se v území projeví. Například dopad v podobě zvýšené administrativní zátěže podnikatelů se promítne ve větší zátěži podnikatelů, respektive jejich zaměstnanců, to způsobí nárůst mzdových nákladů, případně pokles tržeb, protože se zaměstnanec nemůže věnovat produktivní činnosti, to ve finále způsobí pokles daňové výtěžnosti. Pokud by zatížení v tomto ohledu bylo výrazné, mohlo by v některých případech vést až ke krachu firmy, která nebude schopná nové administrativní náklady unést a tím nárůstu nezaměstnanosti. V případě, že bude nárůst zátěže výrazný, může naopak vést k nárůstu zaměstnanosti (firma bude potřebovat novou pracovní sílu). Faktickým dopadem do území tak není nárůst nákladů firmy, ale až konečný důsledek tohoto nárůstu, kterým je vliv na zaměstnanost, případně vliv na daňovou výtěžnost.

V případě, že je to z povahy dopadu reálné, bude provedena kvantifikace finálních dopadů ve finančním vyjádření, optimálně v členění na období realizace a období po ukončení realizace (např. nárůst/úspora nákladů státu na zaměstnanost v Kč/rok).

Při hodnocení bude hodnotitel klást důraz na to, aby konečné dílčí dopady nebyly započteny duplicitně (u většího počtu dopadů specifikovaných v rámci matice hodnocení územních dopadů je výsledným efektem např. dopad na daňovou výtěžnost a zaměstnanost – v případě že tedy byl takovýto dopad vyhodnocen již v rámci některého z předchozích hodnocení, hodnotitel toto explicitně uvede a slovně zdůvodní, proč se daný dopad již dále nehodnotí/nekvantifikuje).

4.3.5.1 Hodnocení malých dopadů

Jak již bylo uvedeno, málo významné dopady budou hodnoceny stručným zhodnocením s využitím expertní znalosti hodnotitele, případně s využitím jednoduchých srovnání a následně slovně popsány.

Slovní popis málo významných dopadů musí obsahovat alespoň základní informace o charakteru dopadu a jeho působení v území vycházející ze zpracované konstrukce rozpadu dopadu a podrobnější komentář, jakou změnu dopad v projektu dotčeném území a cílových skupinách způsobí. Hodnotitel uvede alespoň rámcový slovní popis dopadu do dotčeného území a na dotčené cílové skupiny – tento by měl reflektovat velikost a charakter dotčeného území a velikost dotčených cílových skupin tak, jak byly definovány v předchozích částech hodnocení.

Příklad 12 – Příklad stručného zhodnocení a slovního popisu dopadu

Příklad stručného zhodnocení a slovního popisu dopadu – Investice do výstavby výrobní haly ve městě Borovany:

Stručný popis projektu:

Předmětem projektu je výstavba nové výrobní haly včetně pořízení jejího strojního vybavení ve městě Borovany (Jihočeský kraj, cca 18 km od Českých Budějovic), které je menším spádovým centrem pro okolní mikroregion (počet obyvatel ve městě: cca 4 tis.).

Hala (cca 5 000 m²) bude vybudována na soukromém pozemku stávající firmy působící ve městě již několik let v oblasti strojírenské výroby pro automobilový průmysl. Půjde tedy fakticky o rozšíření stávající výroby (cca na dvojnásobek). V ÚPD města je území pro výstavbu haly vymezeno jako průmyslová část města. Realizací projektu se předpokládá vznik cca 70 pracovních míst. Ze strany města dojde k podpoře investice v podobě výstavby přístupové komunikace k objektu haly.

Ukázka postupu/hodnocení:

Dopad na dopravu a využití energií

Pomocná otázka: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na objem dopravy v dotčeném území? Ovlivní nějakým způsobem dělbu přepravní práce?

V rámci projektu se v období jeho realizace předpokládá přechodný nárůst těžké nákladní dopravy s ohledem na dopravu stavebního materiálu na stavenišť. V kontextu celkového stávajícího objemu dopravy bude nicméně tento nárůst prakticky zanedbatelný.

V období po ukončení realizace projektu dojde v souvislosti s předpokládaným navýšením kapacit výrobní haly k nárůstu objemu nákladní dopravy v dotčeném území. Tento lze nicméně s ohledem na charakter výroby v nové hale (výroba malých součástek pro automobilový průmysl) a frekvenci její expedice považovat za relativně nízký v kontextu celkových intenzit dopravy ve městě a okolí (zejména tedy na hlavních dopravních tazích).

V důsledku realizace projektu lze s ohledem na navýšení objemu výroby v hale na cca 2-násobek očekávat **nárůst nákladní dopravy s dopadem na město a okolí** v řádu XX kamionů týdně, což s ohledem na poslední výsledky celostátního sčítání dopravy činí nárůst o cca XX %. Primárně dotčeným územím bude tedy město a jeho zázemí.

4.3.5.2 Hodnocení středních dopadů

Jak již bylo uvedeno, středně významné dopady budou hodnoceny stručným zhodnocením s využitím expertní znalosti hodnotitele, případně s využitím jednoduchých srovnání a následně slovně popsán.

Slovní popis středních dopadů musí obsahovat alespoň základní informace o charakteru dopadu a jeho působení v území vycházející ze zpracované konstrukce rozpadu dopadu a podrobnější komentář, jakou změnu dopad v projektu dotčeném území a cílových skupinách způsobí. Hodnotitel uvede alespoň rámcový slovní popis dopadu do dotčeného území a na dotčené cílové skupiny – tento by měl reflektovat velikost a charakter dotčeného území a velikost dotčených cílových skupin tak, jak byly definovány v předchozích částech hodnocení.

Příklad 13 – Příklad hodnocení dopadu

Příklad hodnocení dopadu – Investice do výstavby výrobní haly ve městě Borovany:

Stručný popis projektu:

Předmětem projektu je výstavba nové výrobní haly včetně pořízení jejího strojního vybavení ve městě Borovany (Jihočeský kraj, cca 18 km od Českých Budějovic), které je menším spádovým centrem pro okolní mikroregion (počet obyvatel ve městě: cca 4 tis.).

Hala (cca 5 000 m²) bude vybudována na soukromém pozemku stávající firmy působící ve městě již několik let v oblasti strojírenské výroby pro automobilový průmysl. Půjde tedy fakticky o rozšíření stávající výroby (cca na dvojnásobek). V ÚPD města je území pro výstavbu haly vymezeno jako průmyslová část města. Realizací projektu se předpokládá vznik cca 70 pracovních míst. Ze strany města dojde k podpoře investice v podobě výstavby přístupové komunikace k objektu haly.

Ukázka postupu/hodnocení:

Dopad na zaměstnanost a trh práce

Pomocná otázka: Povede projekt/opatření přímo či nepřímo k vzniku nebo zániku pracovních míst?

V rámci realizace projektu se v období jeho realizace nepředpokládá dopad na vznik nebo zánik pracovních míst. V období po ukončení realizace projektu dojde v souvislosti s provozem nově vybudované výrobní haly v Borovanech ke vzniku cca 70 nových pracovních míst, čímž se sníží nezaměstnanost v dotčeném území. V důsledku snížení nezaměstnanosti dojde k **úspoře výdajů státu na výplatách podpor v nezaměstnanosti u části nově zaměstnaných obyvatel**, u nichž lze rovněž předpokládat zvýšení disponibilních příjmů. Zvýšení

disponibilních příjmů obyvatel se na jedné straně projeví ve zvýšení jejich daňové povinnosti, a tedy na nárůstu **daňové výtěžnosti státu (odvody na daních z příjmů fyzických osob)**, na straně druhé pak také v nárůstu spotřebních výdajů obyvatel (útraty za zboží a služby ve firmách/obchodech), což zapříčiní zvýšení tržeb/zisků podnikatelského sektoru s konečným dopadem opětovně na **daňovou výtěžnost státu (odvody na daních z příjmů právnických osob)**.

V rámci hodnocení daného dopadu bude provedeno šetření/průzkum (např. formou dotazníkového šetření/osobních konzultací) v území dopadu a v cílové skupině ovlivněných subjektů identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny. Z šetření budou zjištěny informace o celkovém počtu nově vzniklých či zaniklých pracovních míst, a to jak přímo v dotčených oblastech/sektorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sektorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených¹⁴. Průzkum by měl pokrývat dodavatelský řetězec minimálně v základní úrovni¹⁵ včetně návazných odvětví.

Tyto údaje budou následně použity jako vstupy pro kvantifikaci konečných dopadů na:

- změnu (nárůst/pokles) disponibilních příjmů zaměstnanců v členění dle hlavních tříd zaměstnání a tomu odpovídajícího platového ohodnocení (v důsledku nábory nových/propouštění stávajících zaměstnanců) a
- v kontextu změny (nárůst/úbytek) počtu pracovníků současně dopad na státní rozpočet (SR) spočívající ve změně (nárůst/pokles) výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti a ve změně (nárůst/pokles) daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) z daní z příjmů fyzických osob

Kalkulace změny disponibilních příjmů zaměstnanců (nárůst/pokles disponibilních příjmů obyvatel) bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce apod.) o průměrné čisté mzdě dle hlavních tříd zaměstnání a tomu odpovídajícího platového ohodnocení – v přímo v dotčených oblastech/sektorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sektorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených –, popřípadě na základě údajů o skutečné výši platového ohodnocení hlavních tříd zaměstnání zjištěných v rámci provedeného průzkumu.

Kalkulace průměrných ročních příjmů v nezaměstnanosti bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce, popř. specifických studií a publikací – např. studie Unicorn College¹⁶, publikace VÚPSV¹⁷) o výplatách podpor v nezaměstnanosti.

Následně bude vyčíslen rozdíl ročních čistých mezd nových/propouštěných zaměstnanců dle hlavních tříd zaměstnání v přímo v dotčených oblastech/sektorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sektorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených dle zjištěných sekundárních dat či údajů z provedeného průzkumu a průměrného ročního příjmu ubyvších/přibývajících nezaměstnaných z výplat podpor v nezaměstnanosti. Výsledkem bude vyčíslení a) celkové změny výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti, b) celkové změny disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) dotčených projektem/opatřením. Z těchto disponibilních příjmů (které lze vnímat jako transfery s ohledem na předpoklad, že je obyvatelé dále utratí za zboží či služby a tyto prostředky se tedy přesunou k podnikatelům či dalším institucím) bude následně jako konečný dopad vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) v souvislosti s výběrem daní z příjmů fyzických osob.

V rámci projektu nejsou předpokládány žádné negativní dopady v oblasti zaměstnanosti a trhu práce.

¹⁴ např. projekt zaměřený na vybudování nové investice – výrobního závodu – předpokládá vytvoření přímých nových pracovních míst v tomto závodě a po přechodné období výstavby závodu také ve stavebních firmách realizujících tuto investici, dále lze očekávat zprostředkovaně vznik pracovních míst u subdodavatelů, popř. odběratelů a v návazných odvětvích (např. stravovací služby, ubytovací služby apod.)

¹⁵ Např. v případě investice do dřevozpracujícího závodu obdobné výrobní závody v dotčeném území a dále také veškeré potenciální dodavatele (těžební společnosti, dopravci) a odběratele (velkoobchody se dřevem a stavebním materiálem, hobbymarkety apod.) na 1. úrovni – tzn. dodavatele/odběratele dodávající/odebírající vstupy/výstupy přímo do/z těchto závodů.

¹⁶ Čadil, J. *Analýza nákladů veřejných rozpočtů na středního nezaměstnaného*. 2011. 49 s. Dostupné z: <http://server.universium.cz/publikace/10_analyza_nakladu_ver_rozpocetu_stredni_nezamestnany.pdf>

¹⁷ Jahoda, R., Godarová, J. *Odhad nákladů veřejných rozpočtů vynakládaných na jednoho nezaměstnaného*. VÚPSV, v.v.i., Praha, 2016. 47 s. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_412.pdf>

4.3.5.3 Hodnocení významných dopadů

V případě **významných dopadů provede hodnotitel jejich detailní vyhodnocení** s využitím metodických pokynů a doporučení uvedených v rámci přílohy č. 5.12. V rámci detailního vyhodnocení budou dopady pokud možno kvantifikovány – vyjádřeny ve finančních či jiných jednotkách. Text vyhodnocující příslušný dopad v takovém případě bude obsahovat celý popis vyhodnocení daného dopadu, včetně popisu jeho kvantifikace. V případě, že nebude kvantifikace některého z dopadů z objektivních důvodů (nedostupnost dat, nemožnost kvantifikace bez podrobnějšího hodnocení, které v daném stádiu rozpracovanosti projektu není proveditelné apod.) proveditelná, hodnotitel zpracuje hodnocení dopadu s využitím adekvátních kvalitativních metod (např. multikriteriální analýza).

Příklad 14 – Příklad detailního hodnocení dopadu

Příklad detailního hodnocení dopadu – nová legislativa v oblasti podnikání:
Stručný popis projektu: Předmětem projektu může být například zavedení podávání kontrolního hlášení k DPH, případně jakéhokoliv regulačního opatření, které povede k vyšší administrativní zátěži podnikatelů.
Ukázka postupu/hodnocení: Dopad na snížení nebo zvýšení administrativní zátěže podnikatelů Pomocná otázka: Ovlivní projekt/opatření povinnosti podnikatelů? (struktura, rozsah a četnost odevzdávání dat, výkazů, dokladů apod.) Realizace projektu přinese úsporu času podnikatelů v souvislosti s vyřizováním příslušné administrativní agendy. Časová úspora pak bude mít za následek i pokles finančních nákladů spojených s vyřizováním agendy. Hodnotitel s využitím mezinárodní metodiky International Standard Cost Model Manual ¹⁸ provedl identifikaci a kvantifikaci relevantních administrativních úkonů a dotčených relevantních segmentů podniků (stanovení cílové skupiny a její velikosti). ¹⁹ Z těchto zjištění vyplývá, že realizace projektu se dotkne celkem XX firem v dotčeném území, přičemž frekvence provádění těchto úkonů je n-krát/ročně. Předpokládaná časová úspora v souvislosti s vyřizováním agendy činí cca XX % původního času věnovaného agendě. Dále hodnotitel s využitím metodiky MPO ²⁰ , která specifikuje postup kvantifikace administrativních nákladů s využitím tzv. standardního nákladového modelu (SCM), provedl samotnou kvantifikaci nákladů administrativní zátěže podnikatelů. Z metodiky vyplývá, že časová náročnost jednoho administrativního úkonu činí X hodin. Při fixní průměrné hodinové sazbě mezd příslušných pracovníků vyřizujících danou agendu ve výši XX Kč/hod. bude roční úspora nákladů spojených s vyřizováním agendy kalkulována dle vzorce: <i>počet dotčených subjektů x četnost úkonů (roční) x počet hodin věnovaných agendě x úspora času věnovaného agendě x hodinová sazba mezd = XXX Kč/rok</i> Takto kvantifikované náklady slouží jako vstup pro odvození (kvantifikaci) finálních dopadů, a sice:

¹⁸ Standard Cost Model Network (2004): International Standard Cost Model Manual. Measuring and reducing administrative burdens for businesses. OECD. 63 s. Dostupné z: <www.oecd.org/gov/regulatory-policy/34227698.pdf>

¹⁹ V rámci popisu příkladu je popis hodnocení proveden ve zjednodušené podobě. Při samotném hodnocení konkrétního dopadu hodnotitel detailně popíše postup hodnocení včetně informace, jak byly dosaženy či odvozeny konkrétní hodnoty vstupních dat pro zpracování kvantifikace daného dopadu.

²⁰ MPO (2013): Metodika měření a přeměrování administrativní zátěže podnikatelů. Verze 2.0. 29 s. Dostupné z: <www.mpo.cz/dokument142876.html>

- dopadů na zaměstnanost (v důsledku úbytku počtu zaměstnanců ve firmách v důsledku snížení náročnosti administrativních agend) a s tím souvisejících dopadů na stát (v důsledku nárůstu výdajů na podpory v nezaměstnanosti v souvislosti s propuštěním části zaměstnanců, resp. snížením daňové výtěžnosti z daní z příjmů fyzických osob)
V důsledku realizace projektu se předpokládá úbytek cca XX administrativních zaměstnanců ve firmách, což představuje navýšení ročních výdajů na podpory v nezaměstnanosti na úrovni XX Kč a zároveň snížení daňové výtěžnosti (DzP FO) o XX Kč ročně.
- dopadů na změny daňové výtěžnosti plynoucí ze zisků/tržeb podnikatelů do státního rozpočtu (nárůst zisků/tržeb v důsledku úspory nákladů na administrativní agendy).
V důsledku realizace projektu se v souvislosti s úsporou administrativních nákladů firem a jejím vlivem na nárůst zisků/tržeb firem předpokládá zvýšení daňové výtěžnosti o XX Kč ročně.

Dopad na soukromí, správu a bezpečnost soukromých dat

Pomocná otázka: Ovlivní nějakým způsobem projekt/opatření administrativní zátěž jednotlivců či skupin?

Realizace projektu přinese úsporu časového zatížení obyvatel v důsledku zefektivnění vyřizování příslušné administrativní agendy. V konečném důsledku tato časová úspora přispěje také k úspoře finančních nákladů administrativní zátěže obyvatel.

Pro kvantifikaci úspory nákladů obyvatel hodnotitel využil standardního nákladového modelu (Standard Cost Model - SCM) modifikovaného na výpočet administrativní zátěže občanů (Standard Cost Model for citizens) dle „Metodiky hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí“²¹.

Vstupní data a informace pro kvantitativní hodnocení celkové administrativní zátěže byla získána ze sekundárních zdrojů / průzkumu mezi občany²². Ze zjištěných výsledků vyplývá, že časová náročnost vyřízení agendy v současnosti činí X hodin, přičemž odhadovaná časová úspora v souvislosti s realizací projektu se předpokládá cca na úrovni XX %, frekvence agendy je n-krát/ročně, přičemž velikost dotčené cílové skupiny (obyvatel) činí XXX osob/rok²³ a jejich finanční náklady na informační povinnost činí XX Kč na 1 případ. Na základě těchto vstupních údajů lze konečný dopad na změnu (snížení) časové náročnosti vyřizování agend ze strany občanů, vyčíslený ve formě změny (úspory) celkových nákladů agendy odhadovat ve výši XXX Kč za rok.

Dopad na zatížení a náklady veřejné správy

Pomocné otázky: Povede projekt/opatření k zvýšení nebo snížení zatížení veřejné správy v důsledku nových agend, nebo naopak k zvýšení efektivity vyřizování některých agend?

Realizace projektu přinese změnu (úsporu) časového zatížení úřadů při vyřizování příslušné administrativní agendy a tím i úsporu nákladů souvisejících přímo s výkonem dané agendy.

Pro kvantifikaci úspory nákladů hodnotitel využil postup pro vyčíslení nákladů veřejné správy uváděný v materiálu Ministerstva vnitra „Metodika stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy“.

Za účelem zjištění vstupních údajů (zejm. informací o dosavadní a předpokládané časové náročnosti na výkon příslušné agendy – tzn. o předpokládané úspoře času –, cílové skupině a počtu klientů, frekvenci agendy) provedl hodnotitel šetření/rozhovorů se zástupci dotčených územně samosprávných celků (ÚSC) identifikovaných dle parametrů projektu uvedených v teorii změny.

Z výsledků šetření vyplývá, že časová náročnost agendy v současnosti činí X hodin, přičemž odhadovaná časová

²¹ Vláda ČR. *Metodika hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí*. Červen 2015. 37 s. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/doprovodne-metodiky-procesu-ria-134038/>>

²² Hodnotitel v závislosti na zvoleném postupu zjišťování dat tento postup blíže specifikuje a uvede konkrétní zdroje, z nichž byla vstupní data získána.

²³ Stanoveno např. na základě stávajícího počtu osob, pro který je ročně daná agenda zajišťována a předpokládaného odhadu budoucího vývoje.

úspora v souvislosti s realizací projektu se předpokládá cca na úrovni XX %, běžná frekvence výkonu agendy je n-krát/ročně, přičemž velikost dotčené cílové skupiny (obyvatel) činí XXX osob/rok²⁴. Na základě těchto vstupních údajů lze konečný dopad na změnu (snížení) časové náročnosti vyřizování agend, vyčíslený ve formě změny (úspory) celkových nákladů agendy odhadovat ve výši XXX Kč za rok²⁵.

4.3.6 Shrnutí výsledků hodnocení

Závěrečná část hodnocení představující syntézu zjištěných informací z předchozího hodnocení jednotlivých územních dopadů daného projektu.

Předmětem shrnutí bude stručná rekapitulace projektu a jeho hlavních aspektů (shrnutí vstupního popisu projektu/teorie změny, identifikace dotčených subjektů/cílových skupin), shrnutí procesu identifikace relevantních dopadů a určení jejich významnosti a dále pak shrnutí výsledků hodnocení územních dopadů projektu, z něhož bude patrné, jaké z celého procesu hodnocení vyplynuly dopady a v jakém členění (rozdělení dopadů z hlediska jejich významnosti, resp. relevance ve vztahu k projektu), jakým způsobem bylo hodnocení dílčích dopadů provedeno a jaké lze z těchto dopadů vyvodit důsledky pro dotčené území či populaci.

Kromě odhadu kvantifikovatelných ukazatelů uživatel doplní shrnutí výsledků hodnocení o kvalitativní hodnocení dopadů (např. multikriteriální analýzy, případně jiných použitých postupů/metod hodnocení).

V případě, že to zlepší přehlednost hodnocení, může být v rámci závěrečného shrnutí uveden tabulkový sumarizující dosažené výsledky (odhadované hodnoty) jednotlivých kvantifikovaných dopadů, doplněného o slovní hodnocení.

Cílem hodnocení a tedy ani závěrečného shrnutí není jednoznačné stanovisko, zda lze či nelze projekt s ohledem na provedené hodnocení doporučit. Jednotlivé dopady jsou často natolik odlišné a vzájemně nesrovnatelné, že není možné hodnocení uzavřít jednoznačným doporučením. Souhrnné hodnocení výsledků by tak mělo představovat ucelený popisný text, který umožní čtenáři zjistit, jaké dopady daný projekt v území může způsobit, jakým způsobem se jednotlivé dopady v území projeví, které z nich jsou pozitivní a které negativní, tedy poskytnout potřebný podklad pro další rozhodování o realizaci, nerealizaci, a nebo případné modifikaci projektu/záměru.

²⁴ Stanoveno např. na základě stávajícího počtu osob, pro který je ročně daná agenda zajišťována a předpokládaného odhadu budoucího vývoje.

²⁵ Popř. v podrobnějším rozdělení např. na náklady v 1. roce platnosti regulace a v dalších letech platnosti regulace, za předpokladu, že se tyto náklady budou lišit.

4.4 2. Kolo - hodnocení dopadů zásadních projektů/investičních/záměrů do území (C)

Tato část metodiky se vztahuje k hodnocení projektů, které byly v rámci 1. kola hodnocení významnosti **vyhodnoceny jako zásadní projekty / projekty se zásadním dopadem do území**, tedy projekty zařazené do kategorie C.

Metodika popisuje jednotlivé dílčí kroky, které uživatel musí v rámci hodnocení provést, aby bylo zajištěno, že bude hodnocení co nejobektivnější a že bude provedeno takovým způsobem, aby bylo možné hodnocení stejných projektů ve stejném území vzájemně porovnávat, případně aby bylo možné zkontrolovat, zda bylo hodnocení provedeno objektivně a v souladu se zpracovanou metodikou.

Jednotlivé kroky hodnocení na sebe vzájemně navazují a je vhodné je proto v rámci zpracovaného hodnocení zahrnout jako samostatné kapitoly.

Každou část hodnocení by měl přitom uživatel metodiky náležitě okomentovat a popsat, uvést jakým způsobem bylo hodnocení provedeno, s jakými daty uživatel pracoval a jakou cestou či způsobem proběhlo jejich vyhodnocení a následná interpretace výsledků. V případech, kdy hodnocení nebylo možné či smysluplné provádět s využitím dále uvedených metodických postupů (např. z důvodu nedostupnosti dat), musí hodnocení obsahovat jak zdůvodnění odlišnosti postupu, tak alespoň základní slovní hodnocení daného aspektu/dopadu s využitím těch dat, která dostupná jsou.

4.4.1 Vstupní popis/definice projektu, popis teorie změny

Jako první krok prováděného podrobného hodnocení je potřeba zpracovat podobný/detailní popis projektu/záměru a to nejen ve smyslu specifikace důvodů pro realizaci projektu, ale též ve smyslu popisu jak bude/respektive jak by měl záměr fungovat, jakými mechanismy a dílčími kroky by měl dosáhnout stanovených cílů, přispět k řešení problémů, případně využít potenciál v území. Tento popis zpracovává uživatel s využitím tzv. teorie změny.

Teorie změny představuje širší pohled na intervenční logiku projektu nebo obecněji intervence. Intervenční logika popisuje, jaké aktivity budou přinášet jaké výstupy, jak se tyto výstupy skládají ve výsledky a jak se společným působením výsledků naplňují cíle projektu. Jedním z možných příkladů postupu návrhu/popisu intervenční logiky je logický rámec (logframe), existují ovšem další postupy. Teorie změny představuje širěji a zejména komplexněji pojatý koncept, než intervenční logika v užším smyslu. Návrh teorie změny tedy znamená nejen popsat v podstatě lineární sled „příčin a následků“ vztahených k žádoucímu cíli, ale vyžaduje, rovněž identifikovat a popsat podmínky, které na intervenci působí a zohlednit dílčí, z pohledu intervence vnější, faktory, které ovlivňují dosažení výsledku a mohou modifikovat vlastní logiku intervence.

Návrh teorie změny je klíčovým výchozím postupem, který umožní později identifikovat jednotlivé dotčené skupiny a cílové skupiny, bude možné vymezit dotčená území, a budou vybrány jednotlivé dílčí dopady projektu do území, aby mohly být dále hodnoceny. Navrhnout teorii změny pro hodnocení územních dopadů projektů znamená:

- Popsat projekt a jeho jednotlivé prvky či části a jejich vzájemný vztah
- Popsat žádoucí výsledky a cíle projektu/intervence – tedy popsat **čeho chceme projektem dosáhnout**

- Popsat výstupy a aktivity, které jsou pro dosažení výsledků a cílů nezbytné a uvést jejich logickou návaznost nejen ve smyslu „aktivita-výstup-výsledek“, ale také je třeba zohlednit a popsat vzájemné působení (spolupůsobení) více aktivit nebo výstupů a uvést, jak se budou podílet na realizaci výsledků a dosažení cílů projektu – je tedy třeba popsat, **jak chceme projektem dosáhnout požadovaných změn**

Popis samotného projektu, jeho cílů, výsledků, výstupů a aktivit je zpravidla možné získat od investora/iniciátora (jímž může být veřejný i soukromý subjekt), někdy jsou pro získání dostatečně podrobných informací nutné konzultace a postupné doplňování informací. Pro investiční projekty je obvykle třeba, aby byly známy dostatečně podrobné technické informace, i když ne nutně informace z technické dokumentace projektu.

Dále je třeba v návrhu teorie změny:

- Identifikovat vnější faktory či podmínky, které na projekt působí, popsat mechanismus tohoto působení pro každý dílčí identifikovaný faktor a uvést na jaké aktivity či výstupy budou tyto faktory působit a jakým způsobem, a jak toto působení ovlivní požadovaný výsledek; je třeba rovněž zohlednit kombinované působení jednotlivých faktorů, tedy působení více faktorů na jednu aktivitu či výstup projektu nebo působení téhož faktoru na více aktivit či výstupů – jde tedy o to, popsat **co všechno může chystanému záměru pomoci nebo co jej může ohrozit, a jak.**

Shora popsaný postup se stále týká především projektu samotného, jeho výsledků a cílů, a také podmínek, za nichž je možné či účelné jich dosáhnout. Zaměřuje se především na podmínky úspěchu projektu samotného a lze jej považovat za teorii změny v užším smyslu. Pro hodnocení územních dopadů projektů je však třeba postoupit o krok dále a zabývat se širšími vztahy projektu. Proto je třeba pro dopracování teorie změny:

- Popsat mechanismus, kterým bude intervence působit přímo i nepřímo, případně též zprostředkovaným způsobem, na relevantní okolí, v němž se bude odehrávat. Pro jednotlivé prvky projektu či intervence se identifikují jednotliví aktéři, kteří budou příslušnou částí projektu ovlivněni, bez ohledu na to, zdali představují či nepředstavují cílovou skupinu projektu, popíše se mechanismus tohoto ovlivnění, uvede se, zdali se jedná o ovlivnění negativní či pozitivní a popíše se povaha tohoto ovlivnění. Podobně se identifikují a popíší území, která budou jednotlivými prvky projektu ovlivněna a uvede se mechanismus či způsob a povaha tohoto ovlivnění.

Prvky projektu se zpravidla míní jeho dílčí aktivity nebo více aktivit najednou, představují-li společné působení na nějakou skupinu aktérů nebo v nějakém území. Při identifikaci a popisu přímých i nepřímých či zprostředkovaných vlivů se v případě této metodiky ještě nehodnotí jejich důležitost či velikost, to je předmětem hodnocení v další části metodiky.

Teorie změny představuje první dílčí krok pro pozdější výběr dopadů a pro hodnocení jejich významnosti, resp. pro jejich roztřídění podle významnosti. Je východiskem pro kvantifikaci dopadů v pozdějších fázích hodnocení, a proto musí být tam, kde je to již možné, projekt popsán včetně příslušných kvantitativních údajů. Musí být tedy uveden rozsah navrhovaných aktivit, rozsah výstupů a výsledků a kvalitativní požadavky, které jsou na ně kladeny.

Příklad 15 – Příklad teorie změny

Příklad jednoduché teorie změny: Modernizace silničního napojení okresního města, které leží na periférii ČR ve venkovském prostoru, na dálnici

Stručný popis projektu (a očekávané výsledky, přímé vlivy): Modernizovaná silnice má zlepšit/zrychlit napojení města a okolí na TEN-T a zlepšit dostupnost na dálnici D1. Délka celého úseku je 23 km, dopravní čas se zkrátí z 28' na 26,5'. Intenzita dopravy (2010) byla v blízkosti města 3-5 tis. vozidel/24 hod., směrem k D1 klesala pod 3 tis./24 hod., až pod 1 tis./24 hod. Mezi r. 2005-10 intenzita dopravy na větší části modernizovaného úseku klesala, na ostatních tazích mezi okresním městem a D1 dopravní intenzita mezi r. 2005-10 rovněž klesala. Očekává se zvýšení propustnosti komunikace, zvýšení plynulosti dopravy a v důsledku toho snížení emisí a spotřeby paliva, snížení nehodovosti.

Předmětem modernizace je (prvky projektu/aktivity a výstupy): Rozšíření profilu v několika úsecích, výstavba nové komunikace podél stávající silnice u okresního města v délce cca 2 km, která povede nově těsně za hranicí intravilánu přilehlé městské části namísto touto městskou částí, dokončení obchvatu obce Nadlesí cca 10 km od nájezdu na D1 v délce cca 1 km, odstranění dvou bodových závad – špatný most a nebezpečná křižovatka, zlepšení parametrů (napřímění, rozšíření komunikace, změna poloměrů zatáček) v délce cca 3 km přibližně v půlce mezi okresním městem a D1. Část nové výstavby se odehrává na hranici přírodního parku, ale víceméně podél stávající komunikace. Celkové náklady jsou cca 335 mil. Kč.

Vlivy projektu mimo vlastní cíle (vedlejší a nepřímé vlivy): projekt může ovlivnit přírodní prostředí v místech, kdy prochází přes či po hranici přírodního parku, kde protíná potoční nivu (ovšem těsně vedle stávajícího vedení komunikace) a kde prochází přes dva remízky, může přitáhnout (ve střednědobém horizontu) větší množství automobilů z konkurenčních dopravních tahů a zvýšit zatížení obyvatel v obcích podél komunikace emisemi a hlukem, projekt zabere plochy při výstavbě, krátkodobě po dobu výstavby se zvýší prašnost, bude třeba záboru ZPF a budou dotčeny pozemky přes které povedou nové úseky (vykoupení pozemků) nebo pozemky v blízkosti nových vedení komunikace (zhoršení dostupnosti, potenciální znečištění). Materiál se bude na stavbu dovážet a nepochází z místa, rovněž zaměstnanci firem, které komunikaci budou modernizovat, budou pocházet převážně odjinud.

4.4.2 Identifikace dotčených subjektů/cílových skupin

V návaznosti na zpracovaný vstupní popis projektu/ teorii změny proveden uživatel identifikaci dotčených subjektů/cílových skupin, které budou projektem/opatřením ovlivněny.

Dotčené subjekty/cílové skupiny představují osoby či organizace:

- zapojené do procesu plánování, přípravy a realizace projektu
- ovlivněné procesem realizace projektu
- užívající konečné výstupy projektu
- přímo či zprostředkovaně ovlivněné výstupy projektu

Označením „dotčené subjekty“ nejsou myšleny pouze orgány, kterých se například investiční záměr bude týkat z hlediska správního řízení (schvalování projektové dokumentace, vydání příslušných povolení atd.), ale všechny projektem potenciálně ovlivněné subjekty (obyvatelstvo, instituce veřejné správy, firmy atd.). Stejně tak „cílovými skupinami“ nejsou myšleny pouze koneční uživatelé výstupů projektu, ale i všechny ostatní potenciálně ovlivněné subjekty či osoby, na které může realizace projektu či jeho „provoz“ mít přímý či nepřímý dopad.

Jasně definování cílových skupin je přitom klíčovým krokem pro stanovení relevantních dopadů projektu do území a tvoří jeden ze základů pro zpracování návazného hodnocení relevance a významnosti dopadů.

V případě, že byla v rámci předchozího kroku správně a dostatečně podrobně zpracována teorie změny projektu, mělo by být určení cílových skupin a dotčených subjektů poměrně jednoduché. Jednotlivé dotčené subjekty a cílové skupiny z teorie změny automaticky vyplývají. Vždy je potřeba mít na paměti, že každá jednotlivá dotčená cílová skupina, nebo dotčený subjekt může být v rámci projektu ovlivněn několikrát, podle toho zda jaké dopady/vliv na něj daný záměr může mít. Vždy je proto vhodné uvést v takovém případně dotčenou cílovou skupinu/subjekt několikrát vždy s uvedením konkrétního důvodu zmínění dané skupiny.

Např. pokud je předmětem záměru rekonstrukce komunikace propojující menší obec s dálnicí D1, budou patrně dotčené subjekty a cílové skupiny následující:

- Obyvatelé dané obce a všech obcí podél komunikace, pro které se dostupnost D1 a příslušných návazných center stane plynulejší a patrně i bezpečnější a rychlejší
- Obyvatelé dané obce a všech obcí podél komunikace, pro které může dojít ke zlepšení životního prostředí v důsledku plynulejší jízdy, případně vybudování protihlukových stěn apod. u nově zrekonstruované komunikace
- Obyvatelé dané obce a všech obcí podél komunikace, pro které může dojít ke zhoršení životního prostředí v důsledku indukované dopravy, či přilákání nákladní dopravy
- Apod.

Aby bylo možné využít identifikovaných cílových skupin/dotčených subjektů pro návazné hodnocení dopadů v území, je potřeba v rámci identifikace cílových skupin u každé dílčí skupiny (segmentu) určit územní vymezení skupiny/dotčených subjektů (např. obyvatelé přilehlých 10 obcí, podnikatelé v ORP XY apod.) a následně popsat její základní charakteristiky – tzn. zejména její předpokládanou velikost (početnost) a základní charakteristiky (věk, pohlaví, vzdělání, velikost podniku, zaměření podniku atp.). Pokud je dopad na danou cílovou skupinu/subjekt (ovlivnění dané cílové skupiny/subjektu) spojen s nějakým specifickým problémem či nějakou specifickou vlastností/charakteristikou dané skupiny, je potřeba specifikovat i tento problém/charakteristiku (např. obyvatelé dojíždějící do práce automobilem, nezaměstnaní obyvatelé území, podnikatelé v cestovním ruchu apod.).

Kromě výše zmíněného popisu územní příslušnosti cílových skupin / dotčených subjektů ve smyslu velikosti území a popisu jejich charakteristik, je potřeba v rámci specifikace cílových skupin určit rovněž charakter území, ve kterém se jednotlivé subjekty/cílové skupiny nachází a působí. Toto vymezení by mělo být provedeno ve smyslu sociogeografické regionalizace – tedy určení, zda se jedná např. o území periferie, venkova, zázemí většího centra, krajské město apod.

Toto určení je velmi důležité pro následnou specifikaci možných dopadů a určení jejich působení na jednotlivé skupiny/subjekty. Z hlediska územních dopadů je totiž zcela běžné, že u 2 projektů stejného tematického zaměření – např. výstavba výrobní haly – realizovaných v odlišných územích, ve venkovském území a v krajském městě, budou vedle dopadů např. na zaměstnanost či trh, které budou pro oba projekty shodné a budou se pravděpodobně lišit co do úrovně významnosti, odlišné dopady např. na přírodu a krajinu, vývoj cen nemovitostí v území, změnu způsobu využití půdy či

retenční schopnost krajiny apod. – kdy tyto druhy dopadů pravděpodobně nastanou u projektu ve venkovském území, zatímco u projektu v krajském městě nemusí nastat buďto vůbec, anebo pouze v zanedbatelné míře; vliv na přírodu a krajinu či vývoj cen nemovitostí bude s ohledem na realizaci projektu v oblasti určené pro průmyslovou zástavbu nulový, zatímco ve venkovském území může být krajinný ráz i ceny pozemků výstavbou haly ovlivněny významně).

Příklad 16 – Identifikace cílových skupin

Příklad identifikace dotčených subjektů/cílových skupin – Výstavba dopravního terminálu Sokolov:

Stručný popis projektu:

Předmětem projektu je výstavba nového dopravního terminálu v Sokolově, splňujícího kritéria evropského standardu pro přepravu osob VHD. Jedná se o stavbu nového autobusového nádraží v těsné blízkosti vlakového nádraží (pro zajištění vzájemné provázanosti obou těchto módů veřejné hromadné dopravy, a tím zlepšení možností využití VHD a zkvalitnění komfortu cestování), parkoviště pro osobní automobily, modernizace souvisejících komunikací a modifikace okolního prostředí.

Rozpočet projektu činí cca 110 mil. Kč.

Identifikace cílových skupin:

Výstavbou dopravního terminálu budou primárně dotčeni **místní obyvatelé** vyjíždějící z města za prací či do škol a **obyvatelé dojíždějící do Sokolova z okolního spádového území**.

Velikost této cílové skupiny lze tedy odhadem stanovit počtem obyvatel města Sokolov a jeho zázemí (spádové oblasti), nicméně vzhledem ke skutečnosti, že pouze část obyvatel využívá pro dojížděku veřejnou hromadnou dopravu, lze velikost cílové skupiny zpřesnit kupříkladu s využitím údajů ČSÚ ze Sčítání lidu, domů a bytů o dojížděce/vyjížděce obyvatelstva. Na základě posledních dostupných údajů lze tedy cílovou skupinu obyvatel, kteří využijí nový dopravní terminál, odhadovat na cca XX osob denně.

V důsledku zlepšení komfortu cestování a zkvalitnění provázanosti jednotlivých druhů veřejné hromadné dopravy (BUS – vlak) lze přitom očekávat zvýšení poptávky po cestování veřejnou hromadnou dopravou a tedy i nárůst počtu obyvatel tuto dopravu pravidelně využívajících.

Z hlediska demografických charakteristik půjde primárně o obyvatelstvo v produktivním věku a ve věkové skupině 6 – 15 let (děti a mládež dojíždějící do škol).

Dotčeným územím bude město Sokolov a jeho zázemí (okolní obce s převažující dojížděkou do Sokolova).

Přínos nového dopravního terminálu pro cílovou skupinu bude spočívat zejména v integraci přepravních systémů, zlepšení přepravních podmínek, zkvalitnění dopravní obslužnosti včetně propojení místní a regionální veřejné dopravy, v rozvoji regionálního integrovaného dopravního systému a v modernizaci informačního odbavovacího systému. Dopravní terminál seskupí nástupní, výstupní a přestupní prostory veřejné dopravy do vzájemného sousedství.

Jako další cílovou skupinu lze označit **dopravce** (provozovatelé veřejné hromadné dopravy). V jejich případě lze přínos projektu spatřovat v předpokládaném vyšším využití veřejné hromadné dopravy ze strany obyvatel a tedy v nárůstu tržeb.

4.4.3 Vyhodnocení relevance a významnosti dopadů (identifikace dopadů a jejich roztřídění pro daný projekt/případ)

Aby bylo možno přistoupit k vlastnímu hodnocení jednotlivých dopadů je potřeba nejprve identifikovat, které dopady u příslušného projektu/záměru mohou nastat (jsou relevantní) a v jaké intenzitě, tedy jak významný daný dopad může být.

K provedení tohoto posouzení slouží tzv. matice hodnocení významnosti územních dopadů²⁶, která obsahuje komplexní přehled potenciálních dopadů, jež mohou v souvislosti s realizací investičních i neinvestičních projektů/záměrů v území vzniknout/nastat.

Jako základní vstup pro hodnocení slouží zpracovaná teorie změny a identifikace dotčených subjektů a cílových skupin. Pokud je teorie změny zpracována dostatečně kvalitně a podrobně, mělo by být reálné bez větších problémů určit, které dopady u daného projektu mohou nastat, případně jak intenzivní dopad lze očekávat.

Identifikaci relevantních dopadů provede uživatel opětovně pomocí bodového hodnocení několika dílčích aspektů, které ovlivňují, zda lze daný dopad v kontextu řešeného/hodnoceného projektu/záměru považovat za relevantní a jak významný daný dopad s ohledem na charakter projektu a území, ve kterém se projekt nachází, případně které projekt ovlivňuje, může být. Hodnoceny budou následující dílčí aspekty/kritéria:

- pravděpodobnost vzniku/výskytu daného dopadu
- velikost dotčeného území, resp. dotčené populace (zde uživatel vybere to kritérium, které je s ohledem na charakter projektu relevantnější – tedy zda pro význam daného dopadu důležitější ovlivněné území, nebo velikost dotčené populace – a bude hodnotit pouze jedno z uvedených kritérií)
- intenzita dopadu²⁷

Přehled jednotlivých kritérií, včetně bodovací stupnice obsahuje následující tabulka.

Tabulka 13 – Kritéria hodnocení relevance a významnosti dopadů, varianty hodnocení a bodování

Kritérium hodnocení	Varianta hodnocení	Bodování
Pravděpodobnost vzniku dopadu	žádná	0 bodů
	minimální	1 bod
	pravděpodobná	5 bodů
	hraničící s jistotou	10 bodů
Dotčené území	lokální (město/obec)	2 body
	mikroregionální (ORP, velké město + zázemí)	4 body
	regionální (kraj)	6 bodů
	nadregionální	8 bodů
	národní	10 bodů
Velikost dotčené populace	do 500 obyvatel	2 body
	do 2 000 obyvatel	4 body

²⁶ Matice je přílohou metodiky č. 5.10

²⁷ Intenzita dopadu představuje míru ovlivnění dotčeného území příslušným dopadem (jak zásadním způsobem může daný dopad dotčené území ovlivnit/změnit) - např. u záměru, jehož předmětem je 100 nových pracovních míst v nové výrobní hale v regionálním centru sice přispěje k snížení zaměstnanosti, z pohledu regionálního centra (ve vztahu k počtu obyvatel, počtu pracujících a počtu nezaměstnaných) bude ale změna téměř zanedbatelná, respektive nevýrazná, zatímco v případě, že by se jednalo o 100 pracovních míst na periferii v malé obci, může stejný počet pracovních míst znamenat zásadní ovlivnění zaměstnanosti v daném území a intenzita dopadu zde tudíž bude velká.

Kritérium hodnocení	Varianta hodnocení	Bodování
	do 10 000 obyvatel	6 bodů
	do 50 000 obyvatel	8 bodů
	nad 50 000 obyvatel	10 bodů
Intenzita dopadu	žádná	0 bodů
	minimální	1 bod
	střední	5 bodů
	vysoká	10 bodů

Výsledek hodnocení každého dílčího dopadu bude dán součtem přidělených bodů za pravděpodobnost vzniku dopadu, velikost dotčeného území, nebo dotčené populace a intenzitu dopadu.

Jak již bylo uvedeno v případě velikosti populace a velikosti území vybere uživatel buďto kritérium území, anebo populace v závislosti na tom, který z těchto parametrů bude pro příslušný dopad u daného projektu více relevantní. Příkladem může být dopad na zvýšení regulace podnikání v určitém oboru. Projekt bude patrně realizován na území celé ČR, pro intenzitu daného dopadu ale není podstatné, že se jedná o celou ČR, ale jak velká bude skupina podnikatelů, kterých se projekt dotkne.

Stejně tak v případě, že se jedná například o záměr výstavby nové komunikace a dopad ve smyslu zlepšení dostupnosti území, se jako relevantní nabízí kritérium velikost dotčeného území v okolí komunikace. Pro faktický dopad je ale důležitější nikoliv dotčené území nebo spádové území, ale kolik obyvatel bude danou komunikaci využívat, tedy kolik obyvatel bude reálně v daném směru cestovat do zaměstnání atd.

Vzhledem ke skutečnosti, že pravděpodobnost výskytu, intenzita a velikost dotčeného území či populace se může v případě některých projektů/záměrů lišit v závislosti na jejich životním cyklu, tzn. v období realizace či v období po ukončení realizace projektu (např. v případě projektu spočívajícího ve výstavbě nové silnice může být jeho dopad na zaměstnanost v průběhu realizace střední až významný – z důvodu potřeby zaměstnat po přechodnou dobu realizace projektu dodatečnou pracovní sílu –, nicméně po ukončení realizace bude takovýto dopad fakticky nulový – v souvislosti s provozem silnice nevzniknou žádná nová pracovní místa, případně pouze omezený počet pracovních míst v důsledku lepší dostupnosti trhu pro vybrané podnikatele), bude bodování každého dopadu provedeno ještě v členění na období realizace projektu a období po ukončení realizace.

Na základě výsledné hodnoty bodového součtu u daného dopadu (součet bodů u kritérií za období realizace a za období po ukončení realizace) pak hodnotitel stanoví, zda se v případě předmětného projektu jedná o dopad takové významnosti, který je třeba dále detailně hodnotit.

V případě, že výsledná hodnota bodového součtu za období realizace a období po ukončení realizace projektu bude odlišná, bude jako rozhodující pro posouzení, zda bude daný dopad posuzován jako relevantní a významný, brána vyšší hodnota bodového součtu.

Aby bylo zajištěno, že bude hodnocení obsahovat všechny dopady, které u daného záměru/projektu mohou nastat, proveden uživatel výše uvedené hodnocení u všech dopadů obsažených v matici. Tím dojde jednak k zajištění, že nebyl žádný relevantní dopad opomenut, ale také k zajištění alespoň částečné porovnatelnosti stejných záměrů ve stejném typu území, neboť podobné záměry by měly v konečném důsledku přinášet v území stejné či podobné dopady.

Uživatel tak vyhodnotí **všechny v matici uváděné dopady. Dopady, které z logiky věci v kontextu příslušného projektu nedávají smysl, tzn. jsou irelevantní, budou v rámci daného označení obodovány nulovou hodnotou** - tak, aby bylo z výsledné matice jednoznačně patrné, jaké dopady byly označeny jako relevantní a jaká je u nich předpokládána intenzita.

Výstupem výše uvedeného postupu je obodování jednotlivých dopadů stanovenou bodovou škálou, která rozčlení dopady na následující kategorie

- 0 b. – daný dopad je nevýznamný nebo irelevantní
- 1 – 10 b. – jedná se o dopad malého významu
- 11 – 20 b. – jedná se o dopad středního významu
- 21 – 30 b. – jedná se o významný dopad

Vzor matice hodnocení významnosti územních dopadů je uveden v následující tabulce. Kompletní matice dopadů (s přehledem všech hodnocených dopadů včetně návodných otázek) je uvedena v přílohové části metodiky jako příloha č. 5.10. Matice je rovněž přiložena jako samostatná příloha metodiky ve formátu MS Excel s již přednastavenými hodnotami pro hodnocení.

Tabulka 14 – Vzor matice hodnocení významnosti územních dopadů (TIM)

Název dopadu	<p>Pomocné otázky/popis a specifikace dopadu, které by měly pomoci zpracovatelům hodnocení v pochopení, co je daným dopadem přesně míněno, čeho se všeho týká apod.</p> <p>V některých případech se všechny návodné otázky týkají jednoho dopadu, v některých případech se bude dopad "rozpadat" na několik dílčích, které budou hodnoceny samostatně.</p>	Hodnocení významnosti dopadu								Součet v období realizace	Součet v období po ukončení realizace
		V období realizace				V období po ukončení realizace					
		Pravděpodobnost výskytu dopadu ¹⁾	Dotčené území ²⁾	Velikost dotčené populace ³⁾	Intenzita dopadu ⁴⁾	Pravděpodobnost výskytu dopadu ¹⁾	Dotčené území ²⁾	Velikost dotčené populace ³⁾	Intenzita dopadu ⁴⁾		
Dopad na trh a konkurenční prostředí	Povede projekt/investice/opatření k omezení volby spotřebitelů, zvýšení cen v důsledku nižší konkurence, nebo k vytvoření bariér pro nové dodavatele a poskytovatele služeb? Může projekt vést k vzniku chování potlačujícího konkurenci, vzniku monopolů nebo ohrožení trhu?										
	Bude projekt znamenat zvýšení konkurence pro již existující subjekty poskytující stejné produkty / fungující na stejných cílových trzích?										
.....										

Pozn.: ¹⁾ Pravděpodobnost výskytu dopadu: 0 b. - žádná; 1 b. - minimální; 5 b. - pravděpodobná; 10 b. - hraničící s jistotou

²⁾ Dotčené území: 2 b. - lokální (město/obec); 4 b. - mikroregionální (ORP, velké město + zázemí); 6 b. - regionální (kraj); 8 b. - nadregionální; 10 b. – národní

³⁾ Velikost dotčené populace: 2 b. - do 500 obyv.; 4 b. - do 2 tis. obyv.; 6 b. - do 10 tis.; 8 b. - do 50 tis.; 10 b. - nad 50 tis.

⁴⁾ Intenzita dopadu: 0 b. - žádná; 1 b. - minimální; 5 b. - střední; 10 b. - vysoká

Výstupem této dílčí části hodnocení je seznam dopadů, kterými se bude hodnotitel/uživatel v rámci dalších fází hodnocení dále povinně zabývat a jakým způsobem budou jednotlivé dopady hodnoceny.

Příklad 17 – Příklad hodnocení relevance a významnosti dopadů

Příklad hodnocení relevance a významnosti dopadů – Investice do výstavby výrobní haly ve městě Borovany:

Stručný popis projektu:

Předmětem projektu je výstavba nové výrobní haly včetně pořízení jejího strojního vybavení ve městě Borovany (Jihočeský kraj, cca 18 km od Českých Budějovic), které je menším spádovým centrem pro okolní mikroregion (počet obyvatel ve městě: cca 4 tis.).

Hala (cca 5 000 m²) bude vybudována na soukromém pozemku stávající firmy působící ve městě již několik let v oblasti strojírenské výroby pro automobilový průmysl. Půjde tedy fakticky o rozšíření stávající výroby (cca na dvojnásobek). V ÚPD města je území pro výstavbu haly vymezeno jako průmyslová část města. Realizací projektu se předpokládá vznik cca 70 pracovních míst. Ze strany města dojde k podpoře investice v podobě výstavby přístupové komunikace k objektu haly.

Ukázka postupu/hodnocení:

Dopad na trh a konkurenční prostředí

(Pomocná otázka: Bude projekt znamenat zvýšení konkurence pro již existující subjekty poskytující stejné produkty / fungující na stejných cílových trzích?)

V období realizace projektu (výstavby haly) nebude z logiky věci představovat konkurenci pro již existující subjekty na trhu, tzn. veškerá hodnocená kritéria (pravděpodobnost výskytu dopadu, dotčené území, resp. velikost dotčené populace a intenzita dopadu) budou hodnocena jako nulová (**0 bodů**).

V období po ukončení realizace projektu se předpokládá navýšení produkčních kapacit (v důsledku výstavby haly) na cca 2násobek. Přestože kapacita rozšířeného závodu nebude příliš velká, a dopad na konkurenci nebude nikterak zásadní je téměř jisté, že nějaké ovlivnění konkurence v důsledku zvýšení kapacit a tím i zabránění většího podílu na trhu nastane. V tomto ohledu je tedy pravděpodobnost výskytu dopadu hodnocena jako **hraničící s jistotou**, a tomu odpovídající bodové hodnocení na úrovni **10 bodů**.

Dotčeným (převažujícím) územím bude s ohledem na působnost společnosti a její dodavatelsko-odběratelské vazby primárně území širšího regionu (kraj) – **6 bodů**.

Intenzitu dopadu lze označit jako minimální – společnost je jedním z mnoha dodavatelů v dané oblasti a zvýšení její produkce výrazněji neovlivní působení ostatních firem v daném oboru na trhu – **1 bod**.

Celkový součet bodů v rámci dopadu na zaměstnanost a trh práce tedy činí **17 bodů**.

Dopad na zaměstnanost a trh práce

(Pomocná otázka: Povede projekt/opatření přímo či nepřímo k vzniku nebo zániku pracovních míst?)

V období realizace projektu – tzn. po dobu výstavby haly – lze hypoteticky očekávat nárůst počtu nových pracovních míst u stavebních firem/ dodavatelů zakázky. Je ale pravděpodobné, že s ohledem na charakter a technologickou i finanční nenáročnost investice (půjde o investici technologicky nenáročnou a s relativně nízkým rozpočtem v řádu několika milionů Kč) budou dodavatelé stavby po toto přechodné období schopni zakázku realizovat buďto s využitím svých stávajících personálních kapacit, anebo případně s využitím subdodavatelů, a k vytvoření nových pracovních míst tedy nedojde. S ohledem na tuto „nejednoznačnost“, kdy výskyt dopadu je možný, ale zároveň jej nelze stanovit s úplnou jistotou, lze tedy jako nejvhodnější zvolit variantu, že **výskyt dopadu bude pravděpodobný**, a tomu odpovídající bodové hodnocení na úrovni **5 bodů**.

V souvislosti s provozem výstupů projektu, tzn. nově vybudované výrobní haly se dle základních informací a vstupního popisu/ teorie změny projektu předpokládá vytvoření cca 70 nových pracovních pozic. Pravděpodobnost vzniku nových pracovních míst je tedy v daném případě jistá, projekt tudíž v tomto kritériu

obdrží **10 bodů**.

Jak v rámci realizace projektu, tak v rámci následného provozu nově vybudované haly se budou případní noví zaměstnanci rekrutovat z obyvatel přílehlého regionu. Pro posouzení daného dopadu není důležité kolik jich, bude (tento aspekt je zahrnut v intenzitě dopadu), ale jak velké území bude dopadem ovlivněno. Pokud tedy budou pracovní místa obsazena pracovníky z mikroregionu a přílehlého okolí, bude daný dopad bodován **4 body**.

Jak již bylo uvedeno, v případě realizace investice bude vliv na zaměstnanost patrně velmi malý (**1b.**). V době po ukončení realizace a zahájení provozu haly je potřeba zohlednit o jaké území se jedná, hala vyrostle v mikroregionálním centru, kde je i 70 pracovních míst již znatelný počet, zaměstnanci se navíc budou patrně rekrutovat z mikroregionu a dopad proto bude hodnocen jako střední a bude hodnocen **5b**.

Celkový součet bodů v rámci dopadu na zaměstnanost a trh práce tedy činí **19 bodů** (s ohledem na skutečnost, že výsledné součty za období realizace a za období po ukončení realizace se liší, je v souladu s metodikou brán jako rozhodující vyšší z dosažených součtů – tzn. součet za období po ukončení realizace projektu).

4.4.4 Specifikace dále hodnocených dopadů

V rámci provedeného hodnocení v předchozím kroku byly jednotlivé dopady vyhodnoceny s ohledem na jejich relevanci a intenzitu. Aby bylo možno postoupit k faktickému hodnocení, je vhodné provést rekapitulaci provedeného hodnocení a specifikovat jednotlivé dopady s ohledem na jejich předchozí hodnocení.

Jedná se tedy primárně o jakousi sumarizaci předchozí kapitoly, která by měla v roztříděné/přehledné podobě obsahovat seznam:

- dopadů, byly ve vztahu k projektu hodnoceny jako významné
- dopadů, byly ve vztahu k projektu hodnoceny jako střední

U každého dopadu bude uveden krátký slovní popis a zdůvodnění hodnocení, na jehož základě byl daný dopad zařazen do příslušné kategorie.

Příklad 18 – Příklad specifikace dále hodnocených dopadů

Příklad specifikace dále hodnocených dopadů – Investice do výstavby výrobní haly ve městě Borovany:
Stručný popis projektu: Předmětem projektu je výstavba nové výrobní haly včetně pořízení jejího strojního vybavení ve městě Borovany (Jihočeský kraj, cca 18 km od Českých Budějovic), které je menším spádovým centrem pro okolní mikroregion (počet obyvatel ve městě: cca 4 tis.). Hala (cca 5 000 m ²) bude vybudována na soukromém pozemku stávající firmy působící ve městě již několik let v oblasti strojírenské výroby pro automobilový průmysl. Půjde tedy fakticky o rozšíření stávající výroby (cca na dvojnásobek). V ÚPD města je území pro výstavbu haly vymezeno jako průmyslová část města. Realizací projektu se předpokládá vznik cca 70 pracovních míst. Ze strany města dojde k podpoře investice v podobě výstavby přístupové komunikace k objektu haly.
Dopad na trh a konkurenční prostředí (Pomocná otázka: Bude projekt znamenat zvýšení konkurence pro již existující subjekty poskytující stejné produkty / fungující na stejných cílových trzích?) Dopad projektu na konkurenční prostředí byl hodnocen jako střední (17 bodů). V důsledku realizace projektu dojde ke zdvojnásobení produkce investora, což bude mít vliv na firmy působící ve stejném oboru v území, na kterém se firma pohybuje. Dotčené firmy budou zasaženy poklesem tržeb, případně zaměstnanosti, pokud budou nuceny v důsledku nové, respektive nárůstu konkurence a poklesu tržeb propustit zaměstnance. Dotčené budou zejména firmy působící ve stejném oboru na území regionu Jihočeského kraje, protože firma dodává převažující část své produkce právě firmám v regionu, jejichž další dodavatelé jsou rovněž převážně z regionu.
Dopad na zaměstnanost a trh práce (Pomocná otázka: Povede projekt/opatření přímo či nepřímo k vzniku nebo zániku pracovních míst?) Dopad projektu na zaměstnanost a trh práce byl hodnocen jako střední (19 bodů). Jedná se o pozitivní dopad spočívající ve vytvoření nových pracovních míst v oblasti zpracovatelského průmyslu. Konečným kvantifikovatelným dopadem bude a) změna výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti v případě že budou nová pracovní místa obsazena nezaměstnanými, b) změna daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) v souvislosti s výběrem daní z příjmů fyzických osob (jako důsledek změny disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) dotčených projektem/opatřením).

4.4.5 Postup pro vyhodnocení jednotlivých dopadů

Po zpracování přehledu a specifikace hodnocených dopadů je možno přistoupit k vlastnímu hodnocení jednotlivých dopadů, které byly v předchozích částech hodnoceny jako relevantní a které byly posouzeny jako natolik významné, aby bylo požadováno jejich podrobnější vyhodnocení.

Z tohoto důvodu byly v rámci posuzování relevance jednotlivých dopadů dopady rozčleněny na

- Irelevantní dopady, nebo dopady zanedbatelného významu
- Dopady malého významu
- Dopady středního významu
- Významné dopady

Cílem rozčlenění na několik kategorií je zajištění, aby se hodnocení zaměřilo primárně na klíčové dopady, které mohou v rámci daného projektu způsobit v území největší změny a naopak aby uživatel/hodnotitel nebyl zahlcen hodnocením desítek dopadů, které budou s ohledem na charakter a umístění projektu pravděpodobně zanedbatelné či jsou dokonce irelevantní.

S ohledem na výše uvedené se další hodnocení zaměří **na hodnocení všech relevantních dopadů, tzn. dopadů, které byly v rámci matice dopadů vyhodnoceny (obodovány) jako dopady málo významné, střední a významné** (viz následující tabulka). Dopady, které byly vyhodnoceny ve vztahu k danému projektu jako irelevantní, nebudou předmětem dalšího hodnocení.

Kromě rozlišení, které dopady budou a které nebudou dále hodnoceny, slouží rozčlenění na několik kategorií také k určení způsobu, jakým bude uživatel/hodnotitel dopady hodnotit/posuzovat. Zatímco dopady malého významu je možné posoudit zjednodušeným hodnocením s využitím expertních znalostí hodnotitele a jejich dopad do území slovně popsat, střední a významné dopady je potřeba posoudit detailně s využitím dále uváděného metodického postupu, který stanovuje, jakým způsobem by k vyhodnocení jednotlivých dopadů mělo být přistupováno.

Bližší specifikaci rozčlenění dopadů a způsobu jejich hodnocení uvádí následující tabulka.

Tabulka 15 – Možné varianty výsledku hodnocení dopadů a z toho vyplývající další postup hodnocení dopadů

Výsledek hodnocení příslušného dopadu projektu ve 2. kole	Další postup hodnocení
Žádný, zanedbatelný, nebo irelevantní dopad – 0 b.	Nehodnotí se
Malý dopad – 1-10 b.	Dopad bude hodnocen pomocí zjednodušeného hodnocení a bude slovně popsán
Střední dopad – 11-20 b.	Dopad bude hodnocen detailně v souladu s metodickým popisem uvedeným v další části kapitoly
Významný dopad – 21-30 b.	Dopad bude hodnocen detailně v souladu s metodickým popisem uvedeným v další části kapitoly

Hodnocení jednotlivých dopadů bude provedeno s využitím „konstrukce rozkladu“ zpracované pro jednotlivé dopady v rámci předchozí kapitoly. Tato konstrukce by měla obsahovat popis, co všechno

bude ovlivněno, jakým způsobem/mechanismem, co přesně každá změna způsobí/jak bude každá změna působit (logika působení změny, řetězec „příčin a následků“), aby bylo možné určit, jaký bude finální dopad, který se v území projeví. Například dopad v podobě zvýšené administrativní zátěže podnikatelů se promítne ve větší zátěži podnikatelů, respektive jejich zaměstnanců, to způsobí nárůst mzdových nákladů, případně pokles tržeb, protože se zaměstnanec nemůže věnovat produktivní činnosti, to ve finále způsobí pokles daňové výtěžnosti. Pokud by zatížení v tomto ohledu bylo výrazné, mohlo by v některých případech vést až ke krachu firmy, která nebude schopná nové administrativní náklady unést a tím nárůstu nezaměstnanosti. V případě, že bude nárůst zátěže výrazný, může naopak vést k nárůstu zaměstnanosti (firma bude potřebovat novou pracovní sílu). Faktickým dopadem do území tak není nárůst nákladů firmy, ale až konečný důsledek tohoto nárůstu, kterým je vliv na zaměstnanost, případně vliv na daňovou výtěžnost.

V případě, že je to z povahy dopadu reálné, bude provedena kvantifikace finálních dopadů ve finančním vyjádření, optimálně v členění na období realizace a období po ukončení realizace (např. nárůst/úspora nákladů státu na zaměstnanost v Kč/rok).

Při hodnocení bude hodnotitel klást důraz na to, aby konečné dílčí dopady nebyly započteny duplicitně (u většího počtu dopadů specifikovaných v rámci matice hodnocení územních dopadů je výsledným efektem např. dopad na daňovou výtěžnost a zaměstnanost – v případě že tedy byl takovýto dopad vyhodnocen již v rámci některého z předchozích hodnocení, hodnotitel toto explicitně uvede a slovně zdůvodní, proč se daný dopad již dále nehodnotí/nekvantifikuje).

4.4.5.1 *Hodnocení malých dopadů*

Jak již bylo uvedeno, málo významné dopady budou hodnoceny stručným zhodnocením s využitím expertní znalosti hodnotitele, případně s využitím jednoduchých srovnání a následně slovně popsány.

Slovní popis málo významných dopadů musí obsahovat alespoň základní informace o charakteru dopadu a jeho působení v území vycházející ze zpracované konstrukce rozpadu dopadu a podrobnější komentář, jakou změnu dopad v projektu dotčeném území a cílových skupinách způsobí. Hodnotitel uvede alespoň rámcový slovní popis dopadu do dotčeného území a na dotčené cílové skupiny – tento by měl reflektovat velikost a charakter dotčeného území a velikost dotčených cílových skupin tak, jak byly definovány v předchozích částech hodnocení.

Příklad 19 – Příklad stručného zhodnocení a slovního popisu dopadu

Příklad stručného zhodnocení a slovního popisu dopadu – Investice do výstavby výrobní haly ve městě Borovany:

Stručný popis projektu:

Předmětem projektu je výstavba nové výrobní haly včetně pořízení jejího strojního vybavení ve městě Borovany (Jihočeský kraj, cca 18 km od Českých Budějovic), které je menším spádovým centrem pro okolní mikroregion (počet obyvatel ve městě: cca 4 tis.).

Hala (cca 5 000 m²) bude vybudována na soukromém pozemku stávající firmy působící ve městě již několik let v oblasti strojírenské výroby pro automobilový průmysl. Půjde tedy fakticky o rozšíření stávající výroby (cca na dvojnásobek). V ÚPD města je území pro výstavbu haly vymezeno jako průmyslová část města. Realizací projektu se předpokládá vznik cca 70 pracovních míst. Ze strany města dojde k podpoře investice v podobě

výstavby přístupové komunikace k objektu haly.

Ukázka postupu/hodnocení:

Dopad na dopravu a využití energií

Pomocná otázka: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na objem dopravy v dotčeném území? Ovlivní nějakým způsobem dělbu přepravní práce?

V rámci projektu se v období jeho realizace předpokládá přechodný nárůst těžké nákladní dopravy s ohledem na dopravu stavebního materiálu na stavenišť. V kontextu celkového stávajícího objemu dopravy bude nicméně tento nárůst prakticky zanedbatelný.

V období po ukončení realizace projektu dojde v souvislosti s předpokládaným navýšením kapacit výrobní haly k nárůstu objemu nákladní dopravy v dotčeném území. Tento lze nicméně s ohledem na charakter výroby v nové hale (výroba malých součástek pro automobilový průmysl) a frekvenci její expedice považovat za relativně nízký v kontextu celkových intenzit dopravy ve městě a okolí (zejména tedy na hlavních dopravních tazích).

V důsledku realizace projektu lze s ohledem na navýšení objemu výroby v hale na cca 2-násobek očekávat **nárůst nákladní dopravy s dopadem na město a okolí** v řádu XX kamionů týdně, což s ohledem na poslední výsledky celostátního sčítání dopravy činí nárůst o cca XX %. Primárně dotčeným územím bude tedy město a jeho zázemí.

4.4.5.2 Hodnocení středních dopadů

Jak již bylo uvedeno, středně významné dopady budou hodnoceny stručným zhodnocením s využitím expertní znalosti hodnotitele, případně s využitím jednoduchých srovnáním a následně slovně popsán.

Slovní popis středních dopadů musí obsahovat alespoň základní informace o charakteru dopadu a jeho působení v území vycházející ze zpracované konstrukce rozpadu dopadu a podrobnější komentář, jakou změnu dopad v projektem dotčeném území a cílových skupinách způsobí. Hodnotitel uvede alespoň rámcový slovní popis dopadu do dotčeného území a na dotčené cílové skupiny – tento by měl reflektovat velikost a charakter dotčeného území a velikost dotčených cílových skupin tak, jak byly definovány v předchozích částech hodnocení.

Příklad 20 – Příklad hodnocení dopadu

Příklad hodnocení dopadu – Investice do výstavby výrobní haly ve městě Borovany:

Stručný popis projektu:

Předmětem projektu je výstavba nové výrobní haly včetně pořízení jejího strojního vybavení ve městě Borovany (Jihočeský kraj, cca 18 km od Českých Budějovic), které je menším spádovým centrem pro okolní mikroregion (počet obyvatel ve městě: cca 4 tis.).

Hala (cca 5 000 m²) bude vybudována na soukromém pozemku stávající firmy působící ve městě již několik let v oblasti strojírenské výroby pro automobilový průmysl. Půjde tedy fakticky o rozšíření stávající výroby (cca na dvojnásobek). V ÚPD města je území pro výstavbu haly vymezeno jako průmyslová část města. Realizací projektu se předpokládá vznik cca 70 pracovních míst. Ze strany města dojde k podpoře investice v podobě výstavby přístupové komunikace k objektu haly.

Ukázka postupu/hodnocení:

Dopad na zaměstnanost a trh práce

Pomocná otázka: Povede projekt/opatření přímo či nepřímo k vzniku nebo zániku pracovních míst?

V rámci realizace projektu se v období jeho realizace nepředpokládá dopad na vznik nebo zánik pracovních míst. V období po ukončení realizace projektu dojde v souvislosti s provozem nově vybudované výrobní haly v

Borovanech ke vzniku cca 70 nových pracovních míst, čímž se sníží nezaměstnanost v dotčeném území. V důsledku snížení nezaměstnanosti dojde k **úspoře výdajů státu na výplatách podpor v nezaměstnanosti u části nově zaměstnaných obyvatel**, u nichž lze rovněž předpokládat zvýšení disponibilních příjmů. Zvýšení disponibilních příjmů obyvatel se na jedné straně projeví ve zvýšení jejich daňové povinnosti, a tedy na nárůstu **daňové výtěžnosti státu (odvody na daních z příjmů fyzických osob)**, na straně druhé pak také v nárůstu spotřebních výdajů obyvatel (útraty za zboží a služby ve firmách/obchodech), což zapříčiní zvýšení tržeb/zisků podnikatelského sektoru s konečným dopadem opětovně na **daňovou výtěžnost státu (odvody na daních z příjmů právnických osob)**.

V rámci hodnocení daného dopadu bude provedeno šetření/průzkum (např. formou dotazníkového šetření/osobních konzultací) v území dopadu a v cílové skupině ovlivněných subjektů identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny. Z šetření budou zjištěny informace o celkovém počtu nově vzniklých či zaniklých pracovních míst, a to jak přímo v dotčených oblastech/sektorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sektorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených²⁸. Průzkum by měl pokrývat dodavatelský řetězec minimálně v základní úrovni²⁹ včetně návazných odvětví.

Tyto údaje budou následně použity jako vstupy pro kvantifikaci konečných dopadů na:

- změnu (nárůst/pokles) disponibilních příjmů zaměstnanců v členění dle hlavních tříd zaměstnání a tomu odpovídajícího platového ohodnocení (v důsledku nábory nových/propouštění stávajících zaměstnanců) a
- v kontextu změny (nárůst/úbytek) počtu pracovníků současně dopad na státní rozpočet (SR) spočívající ve změně (nárůst/pokles) výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti a ve změně (nárůst/pokles) daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) z daní z příjmů fyzických osob

Kalkulace změny disponibilních příjmů zaměstnanců (nárůst/pokles disponibilních příjmů obyvatel) bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce apod.) o průměrné čisté mzdě dle hlavních tříd zaměstnání a tomu odpovídajícího platového ohodnocení – v přímo v dotčených oblastech/sektorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sektorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených –, popřípadě na základě údajů o skutečné výši platového ohodnocení hlavních tříd zaměstnání zjištěných v rámci provedeného průzkumu.

Kalkulace průměrných ročních příjmů v nezaměstnanosti bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce, popř. specifických studií a publikací – např. studie Unicorn College³⁰, publikace VÚPSV³¹) o výplatách podpor v nezaměstnanosti.

Následně bude vyčíslen rozdíl ročních čistých mezd nových/propouštěných zaměstnanců dle hlavních tříd zaměstnání v přímo v dotčených oblastech/sektorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sektorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených dle zjištěných sekundárních dat či údajů z provedeného průzkumu a průměrného ročního příjmu ubyvších/přibyvších nezaměstnaných z výplat podpor v nezaměstnanosti. Výsledkem bude vyčíslení a) celkové změny výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti, b) celkové změny disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) dotčených projektem/opatřením. Z těchto disponibilních příjmů (které lze vnímat jako transfery s ohledem na předpoklad, že je obyvatelé dále utratí za zboží či služby a tyto prostředky se tedy přesunou k podnikatelům či dalším institucím) bude následně jako konečný dopad vyčíslena změna daňové

²⁸ např. projekt zaměřený na vybudování nové investice – výrobního závodu – předpokládá vytvoření přímých nových pracovních míst v tomto závodě a po přechodné období výstavby závodu také ve stavebních firmách realizujících tuto investici, dále lze očekávat zprostředkovaně vznik pracovních míst u subdodavatelů, popř. odběratelů a v návazných odvětvích (např. stravovací služby, ubytovací služby apod.)

²⁹ Např. v případě investice do dřevozpracujícího závodu obdobné výrobní závody v dotčeném území a dále také veškeré potenciální dodavatele (těžební společnosti, dopravci) a odběratele (velkoobchody se dřevem a stavebním materiálem, hobbymarkety apod.) na 1. úrovni – tzn. dodavatele/odběratele dodávající/odebírající vstupy/výstupy přímo do/z těchto závodů.

³⁰ Čadil, J. *Analýza nákladů veřejných rozpočtů na středního nezaměstnaného*. 2011. 49 s. Dostupné z: <http://server.universium.cz/publikace/10_analyza_nakladu_ver_rozpocetu_stredni_nezamestnany.pdf>

³¹ Jahoda, R., Godarová, J. *Odhad nákladů veřejných rozpočtů vynakládaných na jednoho nezaměstnaného*. VÚPSV, v.v.i., Praha, 2016. 47 s. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_412.pdf>

výtěžnosti státu (státního rozpočtu) v souvislosti s výběrem daní z příjmů fyzických osob.

V rámci projektu nejsou předpokládány žádné negativní dopady v oblasti zaměstnanosti a trhu práce.

4.4.5.3 Hodnocení významných dopadů

V případě **významných dopadů provede hodnotitel jejich detailní vyhodnocení** s využitím metodických pokynů a doporučení uvedených v rámci přílohy č. 5.13. V rámci detailního vyhodnocení budou dopady pokud možno kvantifikovány – vyjádřeny ve finančních či jiných jednotkách. Text vyhodnocující příslušný dopad v takovém případě bude obsahovat celý popis vyhodnocení daného dopadu, včetně popisu jeho kvantifikace. V případě, že nebude kvantifikace některého z dopadů z objektivních důvodů (nedostupnost dat, nemožnost kvantifikace bez podrobnějšího hodnocení, které v daném stádiu rozpracovanosti projektu není proveditelné apod.) proveditelná, hodnotitel zpracuje hodnocení dopadu s využitím adekvátních kvalitativních metod (např. multikriteriální analýza).

Příklad 21 – Příklad detailního hodnocení dopadu

Příklad detailního hodnocení dopadu – nová legislativa v oblasti podnikání:

Stručný popis projektu:

Předmětem projektu může být například zavedení podávání kontrolního hlášení k DPH, případně jakéhokoliv regulačního opatření, které povede k vyšší administrativní zátěži podnikatelů.

Ukázka postupu/hodnocení:

Dopad na snížení nebo zvýšení administrativní zátěže podnikatelů

Pomocná otázka: Ovlivní projekt/opatření povinnosti podnikatelů? (struktura, rozsah a četnost odevzdávání dat, výkazů, dokladů apod.)

Realizace projektu přinese úsporu času podnikatelů v souvislosti s vyřizováním příslušné administrativní agendy. Časová úspora pak bude mít za následek i pokles finančních nákladů spojených s vyřizováním agendy.

Hodnotitel s využitím mezinárodní metodiky International Standard Cost Model Manual³² provedl identifikaci a kvantifikaci relevantních administrativních úkonů a dotčených relevantních segmentů podniků (stanovení cílové skupiny a její velikosti).³³ Z těchto zjištění vyplývá, že realizace projektu se dotkne celkem XX firem v dotčeném území, přičemž frekvence provádění těchto úkonů je n-krát/ročně. Předpokládaná časová úspora v souvislosti s vyřizováním agendy činí cca XX % původního času věnovaného agendě.

Dále hodnotitel s využitím metodiky MPO³⁴, která specifikuje postup kvantifikace administrativních nákladů s využitím tzv. standardního nákladového modelu (SCM), provedl samotnou kvantifikaci nákladů administrativní zátěže podnikatelů. Z metodiky vyplývá, že časová náročnost jednoho administrativního úkonu činí X hodin.

Při fixní průměrné hodinové sazbě mezd příslušných pracovníků vyřizujících danou agendu ve výši XX Kč/hod. bude roční úspora nákladů spojených s vyřizováním agendy kalkulována dle vzorce:

počet dotčených subjektů x četnost úkonů (roční) x počet hodin věnovaných agendě x úspora času věnovaného

³² Standard Cost Model Network (2004): International Standard Cost Model Manual. Measuring and reducing administrative burdens for businesses. OECD. 63 s. Dostupné z: <www.oecd.org/gov/regulatory-policy/34227698.pdf>

³³ V rámci popisu příkladu je popis hodnocení proveden ve zjednodušené podobě. Při samotném hodnocení konkrétního dopadu hodnotitel detailně popíše postup hodnocení včetně informace, jak byly dosaženy či odvozeny konkrétní hodnoty vstupních dat pro zpracování kvantifikace daného dopadu.

³⁴ MPO (2013): Metodika měření a přeměrování administrativní zátěže podnikatelů. Verze 2.0. 29 s. Dostupné z: <www.mpo.cz/dokument142876.html>

agendě x hodinová sazba mezd = XXX Kč/rok

Takto kvantifikované náklady slouží jako vstup pro odvození (kvantifikaci) finálních dopadů, a sice:

- dopadů na zaměstnanost (v důsledku úbytku počtu zaměstnanců ve firmách v důsledku snížení náročnosti administrativních agend) a s tím souvisejících dopadů na stát (v důsledku nárůstu výdajů na podpory v nezaměstnanosti v souvislosti s propuštěním části zaměstnanců, resp. snížením daňové výtěžnosti z daní z příjmů fyzických osob)
V důsledku realizace projektu se předpokládá úbytek cca XX administrativních zaměstnanců ve firmách, což představuje navýšení ročních výdajů na podpory v nezaměstnanosti na úrovni XX Kč a zároveň snížení daňové výtěžnosti (DzP FO) o XX Kč ročně.
- dopadů na změny daňové výtěžnosti plynoucí ze zisků/tržeb podnikatelů do státního rozpočtu (nárůst zisků/tržeb v důsledku úspory nákladů na administrativní agendy).
V důsledku realizace projektu se v souvislosti s úsporou administrativních nákladů firem a jejím vlivem na nárůst zisků/tržeb firem předpokládá zvýšení daňové výtěžnosti o XX Kč ročně.

Dopad na soukromí, správu a bezpečnost soukromých dat

Pomocná otázka: Ovlivní nějakým způsobem projekt/opatření administrativní zátěž jednotlivců či skupin?

Realizace projektu přinese úsporu časového zatížení obyvatel v důsledku zefektivnění vyřizování příslušné administrativní agendy. V konečném důsledku tato časová úspora přispěje také k úspoře finančních nákladů administrativní zátěže obyvatel.

Pro kvantifikaci úspory nákladů obyvatel hodnotitel využil standardního nákladového modelu (Standard Cost Model - SCM) modifikovaného na výpočet administrativní zátěže občanů (Standard Cost Model for citizens) dle „Metodiky hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí“³⁵.

Vstupní data a informace pro kvantitativní hodnocení celkové administrativní zátěže byla získána ze sekundárních zdrojů / průzkumu mezi občany³⁶. Ze zjištěných výsledků vyplývá, že časová náročnost vyřízení agendy v současnosti činí X hodin, přičemž odhadovaná časová úspora v souvislosti s realizací projektu se předpokládá cca na úrovni XX %, frekvence agendy je n-krát/ročně, přičemž velikost dotčené cílové skupiny (obyvatel) činí XXX osob/rok³⁷ a jejich finanční náklady na informační povinnost činí XX Kč na 1 případ. Na základě těchto vstupních údajů lze konečný dopad na změnu (snížení) časové náročnosti vyřizování agend ze strany občanů, vyčíslený ve formě změny (úspory) celkových nákladů agendy odhadovat ve výši XXX Kč za rok.

Dopad na zatížení a náklady veřejné správy

Pomocné otázky: Povede projekt/opatření k zvýšení nebo snížení zatížení veřejné správy v důsledku nových agend, nebo naopak k zvýšení efektivity vyřizování některých agend?

Realizace projektu přinese změnu (úsporu) časového zatížení úřadů při vyřizování příslušné administrativní agendy a tím i úsporu nákladů souvisejících přímo s výkonem dané agendy.

Pro kvantifikaci úspory nákladů hodnotitel využil postup pro vyčíslení nákladů veřejné správy uváděný v materiálu Ministerstva vnitra „Metodika stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy“.

Za účelem zjištění vstupních údajů (zejm. informací o dosavadní a předpokládané časové náročnosti na výkon příslušné agendy – tzn. o předpokládané úspoře času –, cílové skupině a počtu klientů, frekvenci agendy) provedl hodnotitel šetření/rozhovorů se zástupci dotčených územně samosprávných celků (ÚSC) identifikovaných dle parametrů projektu uvedených v teorii změny.

³⁵ Vláda ČR. *Metodika hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí*. Červen 2015. 37 s. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/doprovodne-metodiky-procesu-ria-134038/>>

³⁶ Hodnotitel v závislosti na zvoleném postupu zjišťování dat tento postup blíže specifikuje a uvede konkrétní zdroje, z nichž byla vstupní data získána.

³⁷ Stanoveno např. na základě stávajícího počtu osob, pro který je ročně daná agenda zajišťována a předpokládaného odhadu budoucího vývoje.

Z výsledků šetření vyplývá, že časová náročnost agendy v současnosti činí X hodin, přičemž odhadovaná časová úspora v souvislosti s realizací projektu se předpokládá cca na úrovni XX %, běžná frekvence výkonu agendy je n-krát/ročně, přičemž velikost dotčené cílové skupiny (obyvatel) činí XXX osob/rok³⁸. Na základě těchto vstupních údajů lze konečný dopad na změnu (snížení) časové náročnosti vyřizování agend, vyčíslený ve formě změny (úspory) celkových nákladů agendy odhadovat ve výši XXX Kč za rok³⁹.

4.4.6 Shrnutí výsledků hodnocení

Závěrečná část hodnocení představující syntézu zjištěných informací z předchozího hodnocení jednotlivých územních dopadů daného projektu.

Předmětem shrnutí bude stručná rekapitulace projektu a jeho hlavních aspektů (shrnutí vstupního popisu projektu/teorie změny, identifikace dotčených subjektů/cílových skupin), shrnutí procesu identifikace relevantních dopadů a určení jejich významnosti a dále pak shrnutí výsledků hodnocení územních dopadů projektu, z něhož bude patrné, jaké z celého procesu hodnocení vyplynuly dopady a v jakém členění (rozdělení dopadů z hlediska jejich významnosti, resp. relevance ve vztahu k projektu), jakým způsobem bylo hodnocení dílčích dopadů provedeno a jaké lze z těchto dopadů vyvodit důsledky pro dotčené území či populaci.

Kromě odhadu kvantifikovatelných ukazatelů uživatel doplní shrnutí výsledků hodnocení o kvalitativní hodnocení dopadů (např. multikriteriální analýzy, případně jiných použitých postupů/metod hodnocení).

V případě, že to zlepší přehlednost hodnocení, může být v rámci závěrečného shrnutí uveden tabulkový sumarizující dosažené výsledky (odhadované hodnoty) jednotlivých kvantifikovaných dopadů, doplněného o slovní hodnocení.

Cílem hodnocení a tedy ani závěrečného shrnutí není jednoznačné stanovisko, zda lze či nelze projekt s ohledem na provedené hodnocení doporučit. Jednotlivé dopady jsou často natolik odlišné a vzájemně nesrovnatelné, že není možné hodnocení uzavřít jednoznačným doporučením. Souhrnné hodnocení výsledků by tak mělo představovat ucelený popisný text, který umožní čtenáři zjistit, jaké dopady daný projekt v území může způsobit, jakým způsobem se jednotlivé dopady v území projeví, které z nich jsou pozitivní a které negativní, tedy poskytnout potřebný podklad pro další rozhodování o realizaci, nerealizaci, a nebo případné modifikaci projektu/záměru.

³⁸ Stanoveno např. na základě stávajícího počtu osob, pro který je ročně daná agenda zajišťována a předpokládaného odhadu budoucího vývoje.

³⁹ Popř. v podrobnějším rozdělení např. na náklady v 1. roce platnosti regulace a v dalších letech platnosti regulace, za předpokladu, že se tyto náklady budou lišit.

5 Přílohy

5.1 Seznam literatury a použitých zdrojů

ANDĚL, J. (1996): Sociogeografická regionalizace. 1. vyd. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 85 s. ISBN 80-7044-112-7, s. 7, 25.

Camagni, R. (2005): "The rationale for territorial cohesion: issues and possible policy strategies", in Boscaino, P.: Present and Future of the European Spatial Development Perspective. Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti, Alinea, Firenze, s. 121-138.

Camagni, R. (2006): Territorial impact assessment – TIA: A methodological proposal. Scienze Regionali – Italian Journal of Regional Science, 2, s. 135–146.

Camagni, R. (2009): Territorial Impact Assessment for European regions: A methodological proposal and an application to EU transport policy. Evaluation and Program Planning, 32, s. 342-350.

CE Delft (2008): Handbook on estimation of external costs in the transport sector. Produced within the study Internalisation Measures and Policies for All external Cost of Transport (IMPACT). Version 1.1. Delft, February 2008, s. 275-279.

Čadil, J. (2011): Analýza nákladů veřejných rozpočtů na středního nezaměstnaného. 49 s.

ČADIL, J. a kol. (2011): Odhad nákladů nezaměstnanosti z pohledu veřejných rozpočtů, Politická ekonomie, č. 5, s. 618-637.

Dunlop, C. A., Maggetti, M., Radaelli, C. M., Russel, D. (2012): The many uses of regulatory impact assessment: A meta-analysis of EU and UK cases, Regulation & Governance, Volume 6, Issue 1, s. 23-45.

Ejdemo, T., Soderholm, P. (2011): Mining investment and regional development: A scenario-based assessment for Northern Sweden. Resources Policy, Volume 36, Issue 1, s. 14–21.

Elise Boyas et al. (2012): Conditions affecting the usefulness of pre- and post-tests for assessment purposes, Assessment & Evaluation in Higher Education, Volume 37, Issue 4, s. 27-37.

ESPON. (2004b). ESPON Project 3.1: Integrated tools for European spatial development, Final Report. Bonn: Bundesamt für Bauwesen und Raumordnung, 2nd edition, revised version, 819 s. ISBN 3-87994-021-5

ESPON (2006): ESPON Project 3.3 Territorial dimension of the Lisbon-Gothenburg strategy, Final Report Revisited, Part One. Centre for International Studies on Economic Growth, University of Rome "Tor Vergata", Italy, 506 s. ISBN 88-548-0504-1

ESPON (2012): EATIA ESPON and Territorial Impact Assessment, Final Report, Version 29/06/2012. ESPON & University of Liverpool, Luxemburg, 2012, 130 s. ISBN 978-2-919777-20-4

ESPON (2012): ESPON ARTS Assessment of Regional and Territorial Sensitivity, Final Report, Version 30/07/2012. ESPON & ÖIR, BEST, OTB, PBL, Luxemburg, 2012, 304 s. ISBN 978-2-919777-02-0

European Commission (2009): Impact Assessment Guidelines. Brussels, 15. 1. 2009, 51 s.

European Commission (2010): Lisbon Treaty. Official Journal of European Union, C 83, Volume 53. Brussels, 408 s. ISSN 1725-2423

European Commission (2013): Assessing territorial impacts: Operational guidance on how to assess regional and local impacts within the Commission Impact Assessment Systems. Brussels, 17. 1. 2013, 45 s.

Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (2007): FACTS - Hodnocení prevence pracovních úrazů na firemní úrovni z ekonomického hlediska. 4 s.

Fisher, T. B., Gore T., Golobič, M., Marot, N. (2013): Territorial Impact Assessment – a new policy assessment tool to support territorial cohesion. 33rd Annual Meeting of the International Association for Impact Assessment, Calgary, 13. –16. 5. 2013, 6 s.

Golobič, M., Marot, N. (2011): Territorial impact assessment: Integrating territorial aspects in sectoral policies. Evaluation and Program Planning, 34, s. 163–173.

Greiving, S., Fleischhauer, M., Tarvainen, T., Schmidt-Thorne, P., larva, J. (2008): A Methodological Concept for Territorial Impact Assessment Applied to Three ED Environmental Policy Elements. Raumforschung und Raumordnung, 66(1), s. 36-51.

Hampl, M. (2005): Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext. Praha, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 147 s.

Hampl, M., Gardavský, V., Kühnl, K. (1987): Regionální struktura a vývoj systému osídlení ČSR. Praha, Univerzita Karlova v Praze, 255 s.

HEATCO Developing Harmonised European Approaches for Transport Costing and Project Assessment (2006): Deliverable 5, Proposal for Harmonised Guidelines (actual submission date 02/2006, Second revision). 193 s.

Hertin, J., Turnpenny, J., Jordan, A., Nilsson, M., Russel, D., Nykvist, B. (2009): Rationalizing the Policy Mess? Ex Ante Assessment and the Utilization of Knowledge in the Policy Process. Environment and Planning A 41, s. 1185–1200.

Hill, L. and Betz, D. (2005): Revisiting the Retrospective Pretest. American Journal of Evaluation, Vol. 26. no. 4, s. 501-517.

Chen, H.-T. (2014): Practical Program Evaluation: Theory-Driven Evaluation and the Integrated Evaluation Perspective, Second Edition, Sage Publications, Inc., 464 s.

Imbens, G. W., Wooldridge, J. M. (2009): Recent Developments in the Econometrics of Program Evaluation. Journal of Economic Literature 47 (1), s. 5–86.

Jacob, K., Hertin, J., Hjerp, P., Radaelli, C. M., Meuwese, A., Wolf, O. et al. (2008): Improving the Practice of Impact Assessment. EVIA Consortium, Berlin, 17 s.

Jahoda, R., Godarová, J. (2016): Odhad nákladů veřejných rozpočtů vynakládaných na jednoho nezaměstnaného. VÚPSV, v.v.i., Praha. 47 s.

Karásková, I. (2011): Rekvalifikace a jejich vliv na zaměstnatelnost uchazečů o zaměstnání v okrese Brno-venkov. FÓRUM sociální politiky, odborný recenzovaný časopis, 04/2011, s. 2-12.

Konečná, J. a kol. (2014): Hodnocení ekonomických aspektů protierozní ochrany zemědělské půdy. Brno, 50 s.

- Lord, F. (2011): Understanding social impacts by using new variables and a causal model diagram in New England fisheries. *Impact Assessment and Project Appraisal* 29 (1), s. 59-68
- Máca, V., Melichar, J. (2013): *Metodika kvantifikace externalit z dopravy*. Praha. 47 s.
- Madlener, R., Koller, M. (2005): *Evaluierung der wirtschaftlichen Auswirkungen der Förderung von Biomasse-Anlagen durch das Land Vorarlberg. Studie im Auftrag des Amtes der Vorarlberger Landesregierung. Centre for Energy Policy and Economics, Zürich, 12 s.*
- Mathison, S. (2005): *Encyclopedia of Evaluation*, Sage Publications, Inc., 520 s.
- MD ČR. *Metodika pro hodnocení ekonomické efektivity a ex-post posuzování nákladů a výnosů, projektů železniční infrastruktury, pozemních komunikací a dopravně významných vodních cest*. 32 s.
- MD ČR. (2013): *Věstník dopravy, Informace z resortu ministerstva dopravy. Číslo 11/2013. Metodika hodnocení efektivity investic – železniční infrastruktura*. 22. května 2013. 74 s.
- Medeiros, E. (2012): *A Coesão Territorial. O Conceito e o seu significado na Política de Coesão da EU, Núcleo de Estratégias Territoriais. Centro de Estudos Geográficos, IGOT, Lisbon University, Lisbon, 221 s.*
- Medeiros, E. (2013): *Assessing Territorial Impacts of the EU Cohesion Policy: The Portuguese Case. European Planning Studies*, online 27. 1. 2013, DOI: 10.1080/09654313.2013.813910.
- Medeiros, E. (2014): *Territorial Impact Assessment (TIA). Concept, Methods and Techniques. Centro de Estudos Geográficos da Universidade de Lisboa (CEG) – Instituto de Geografia e Ordenamento do Território (IGOT). Lisbon University, 126 s. ISBN 978-972-636-246-3*
- Medeiros, E. (2015): *Territorial Impact Assessment and Cross-Border Cooperation. Regional Studies, Regional Science*, 2(1) 97-115, DOI: 10.1080/21681376.2014.999108
- Meuwese, A. C. M. (2008): *Impact Assessment in EU Lawmaking. Kluwer Law International, The Hague, 328 s. ISBN: 9789041127204*
- Ministerstvo vnitra (2007): *Metodika stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy. MVČR*. 17 s.
- MMR (2013): *Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020*. 150 s.
- Moran, M. (2003) *The British Regulatory State: High Modernism and Hyper-Innovation. Oxford University Press, Oxford, 252 s. ISBN: 9780199247578*
- MPO (2013): *Metodika měření a přeměňování administrativní zátěže podnikatelů. Verze 2.0*. 29 s.
- Musil, J., Müller, J. (2008): *Vnitřní periferie v České republice jako mechanismus sociální exkluze. Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 44, č. 2, s. 321–348.
- OECD (2009): *Regulatory Impact Analysis: A Tool for Policy Coherence. OECD PUBLISHING, Paris, 185 s. ISBN 978-92-64-04354-1*
- OECD (1997): *Regulatory Impact Analysis: Best Practices in OECD Countries. OECD PUBLICATIONS, Paris, 280 s. ISBN 92-64-15603-8*
- Perlín, R., Kučerová, S., Kučera, Z. (2010): *Typologie venkovského prostoru Česka. Geografie*, 115, č. 2, s. 161–187.

Raabová, T. Návrh certifikované metodiky pro výpočet ekonomických dopadů kulturní organizace. Institut umění – Divadelní ústav. 33 s.

Radaelli, C. M. (2010b): Rationality, Power, Management and Symbols: Four Images of Regulatory Impact Assessment. Scandinavian Political Studies, Volume 33, Issue 2, s. 164–188.

Rodrigue, J.-P., Comtois, C., Slack, B. (2009) The Geography of Transport Systems, second edition. Routledge, Taylor & Francis Group, 352 s. ISBN 0-415-48324-7

Standard Cost Model Network (2004): International Standard Cost Model Manual. Measuring and reducing administrative burdens for businesses. OECD. 63 s.

Stein, D., Valters, C. (2012): Understanding Theory of Change in International Development. London School of Economics and Political Science, 26 s. ISSN 2051-0926

Šišák, L. a kol. (2010): Metodika hodnocení společenské sociálně-ekonomické významnosti funkcí lesa. Praha, 32 s.

Šišák, L. a kol. (2012): Metodický postup vyjádření společenské sociálněekonomické významnosti funkcí lesa včetně praktických příkladů. Praha, 68 s.

Taplin, H., Clark, H., Collins, E., Colby, D. C. (2013): Theory of Change Technical Papers: A Series of Papers to Support Development of Theories of Change Based on Practice in the Field. ActKnowledge, New York, NY, 22 s.

Trochim, W. M. K., Donnelly, J. P. (2006): The Research Methods Knowledge Base. Atomic Dog Publishing, 361 s.

USAID (2007): Developing a causal model for private sector development projects: Private sector development impact assessment initiative. Impact assessment primer series, Publication no. 4. 11 s.

Vačkář, D. a kol. (2014): Metodologický rámec integrovaného hodnocení ekosystémových služeb v České republice. Praha, 35 s.

Vláda ČR. (2015): Metodika hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí. 37 s.

Voltr, V. a kol. (2011): Metodika ocenění půdy pro bonitované půdně-ekologické jednotky (BPEJ). Praha, 282 s.

VÚBP, v.v.i. (2015): Rizikovost ekonomických činností v ČR. 29 s.

Wauters, B. (2012): Sourcebook on results based management in the European Structural Funds. Community of Practice on Results Based Management, 240 s.

World Bank (2011): Impact Evaluation, Evaluation Techniques. World Bank, Washington, D.C.

Zonneveld, W., Waterhout, B. (2009): EU Territorial Impact Assessment: Under What Conditions? 49th European Congress of Regional Science Association, Łódź, Poland, 25. – 29. 8. 2009, 27 s.

5.2 Východiska metodiky hodnocení územních dopadů projektů

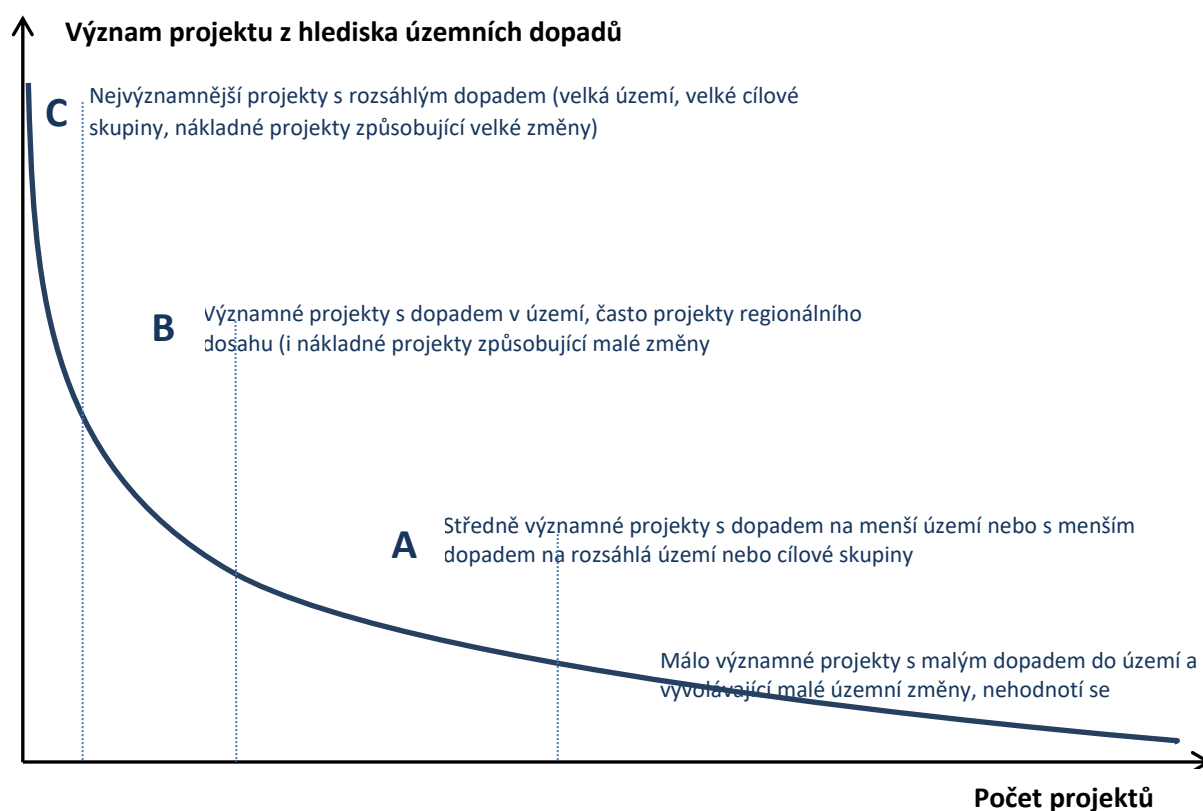
5.2.1 Významová hierarchie projektů a intervencí

Navržená metodika vychází ze skutečnosti, že intervence ovlivňující rozvoj území mají komplexní charakter v tom smyslu, že i jednotlivá, úzce zaměřená intervence má obvykle více různorodých, žádoucích i nežádoucích, přímých i nepřímých dopadů v území, neboť samo území má komplexní charakter. Prvky území jsou složitě propojeny a vícenásobně se ovlivňují, proto i intervence/projekt cílící na jednotlivý prvek v území má dopady i na ostatní prvky, buď přímo, nebo nepřímo. Pro takové soubory (komplexních jevů) platí, že rozložení jejich velikostních a významových charakteristik je krajně asymetrické, na rozdíl od rozložení unimodálního symetrického (Gaussova), které platí pro většinu jevů, které kolem sebe běžně vnímáme a které se pohybují v různé vzdálenosti kolem průměru, jako např. velikost či váha dospělých lidí (Hampl, 1998)⁴⁰. Příkladem asymetrického rozložení je např. velikost obcí, kdy velkých obcí je málo, malých obcí hodně a tato charakteristika se vztahuje na velikostní znaky mnoha komplexních, často právě socioekonomických jevů.

Shora popsané rozložení platí pro významovou hierarchii intervencí, které ovlivňují území a jeho rozvoj. Znamená to, že nejvýznamnějších projektů, které mají velké dopady v území a mají potenciál radikálně je změnit, projektů či intervencí, které ovlivňují území rozsáhlé a současně velmi významně, je málo, zatímco projektů, které mají dopady menší nebo ovlivňují sice rozsáhlé území, ale v menší míře, je mnohem více. Největší je četnost projektů, které sice mají určité dopady v území, ale jejich význam je malý nebo změny, které jsou jimi vyvolané, jsou v nejlepším případě lokální, a proto hodnocení jejich územních dopadů není potřebné. Stylizované rozložení projektů dle významnosti je ilustrováno na následujícím obrázku.

⁴⁰ Hampl, M. (1998): Realita, společnost a geografická organizace: hledání integrálního řádu. Praha, Karolinum.

Obrázek 2 – Stylizované rozložení rozvojových projektů dle významnosti

Navržená metodika využívá významovou charakteristiku komplexních či komplexně působících jevů pro rozdělení projektů v prvním kroku hodnocení. Také rozdělení dopadů dle významnosti ve druhém kroku vychází z výše uvedené pravidelnosti. Praktickým důsledkem této pravidelnosti je skutečnost, že nejsložitějším a nejnáročnějším způsobem hodnocení bude procházet malé množství nejvýznamnějších projektů, rovněž nejnáročnější a nejpodrobnější hodnocení jednotlivých dopadů bude prováděno jen v menší míře. Nejčtenějšími projekty, které mají územní dopad, budou takové, které budou procházet nejjednodušším hodnocením územních dopadů.

5.2.2 Územní rozměr intervencí a teoretická východiska pro jeho stanovení

Hodnocení rozsahu území, na které mají projekty/intervence dopad, hodnocení povahy a závažnosti těchto dopadů a posouzení různorodosti dopadů v typově či hierarchicky různých územích je základním rysem této metodologie. V případě každé intervence a každého dopadu, který tato intervence způsobí, vede metodika uživatele k tomu, aby posuzoval jejich územní rozměr (4 Detailní popis procesu/metodického postupu hodnocení územních dopadů). Územní průmět projektů/intervencí a jejich dopadů se během postupu hodnocení, který navrhuje tato metodika, stanovuje vícekrát, a to vždy v závislosti na konkrétní oblasti dopadu. Kromě rozsahu a charakteru území měří a hodnotí metodika rozsah a povahu územních dopadů ještě pomocí velikosti dotčené populace – pouze však v případě, že v konkrétní oblasti dopadů je tento postup pro daný projekt/intervenci relevantnější⁴¹. Územní rozměr projektů metodika chápe jako průmět jejich

⁴¹ Např. při detailním vyhodnocení relevance a významnosti dopadu na rovné příležitosti a sociální inkluzi u projektu řešícího usnadnění návratu na trh práce pro osoby po výkonu trestu dává větší smysl hodnotit rozsah dopadu přes velikost dotčené populace (konkrétně přes pravděpodobný počet uživatelů, na které bude projekt cílit).

dopadů do hierarchické struktury územních jednotek, prakticky tedy jako vymezení rozsahu a/nebo typu území, které bude konkrétními dopady ovlivněno.

Pojetí územního rozměru intervencí vychází v této metodice z kombinace několika teoretických přístupů. Stěžejním je princip sociogeografické regionalizace (Hampl, 2005, Hampl a kol., 1987). Velmi zjednodušeně sociogeografická regionalizace představuje metodu vymezení sociogeografických regionů a jejich hierarchické (řádovostní) rozlišení, což představuje základ pro nastavení škály územního rozměru v této metodice.

Územní/regionální dimenzi projektů je třeba při hodnocení zohlednit především (i) z důvodu odlišného územního rozsahu dopadů intervencí a také (ii) z důvodu odlišného mechanismu působení intervencí v různých typech území podle jejich řádovostní úrovně. Zohlednění těchto dvou dimenzí je i příčinou vymezení dále popsaných dvou typologií/škál, které se při samotném hodnocení aplikují.

První používaná škála rozlišuje převažující typ/charakter území (nikoliv jeho rozsah), v kterém budou patrné konkrétní dopady projektu/intervence, a to z hlediska jednotlivých hierarchických úrovní⁴². Tato škála posuzování územního rozměru se používá pro posouzení významnosti projektu v 1. kole hodnocení, konkrétně pro rozlišení charakteru a typu území, v němž lze předpokládat dopady realizované intervence. Škála vychází nejen ze sociogeografické regionalizace (Hampl 2005), ale kombinuje ji i s vymezením periferií (Musil, Müller, 2008) a venkovského prostoru (Perlín a kol., 2010). Rozlišuje tři základní hierarchické úrovně center (mikroregionální, regionální a nadregionální). Nadregionální úroveň odpovídá dle sociogeografické regionalizace (Hampl, 2005) makroregionálním střediskům (Praha, Brno), regionální úroveň pak mezoregionálním střediskům 1. a 2. stupně (většina krajských měst) a mikroregionální úroveň odpovídá v pojetí sociogeografické regionalizace mikroregionálním střediskům 1. a 2. stupně (bývalá okresní města a většina ORP). K centrům jsou vázána jejich zázemí, byť ne striktně dle principů sociogeografické regionalizace. Zázemí je v této škále totiž chápáno pouze jako nejbližší území silně spjaté s centrem, které tvoří jako celek urbanizované území. Naproti tomu Hampl (2005) uvažuje zázemí jako území, které je funkčně spjato s centrem – na úrovni mikroregionů 1. stupně (elementární funkční celky a základní stavební jednotky sociogeografické regionalizace) jsou to všechny podřízené obce spjaté pracovní dojížděkou s centrem.

Škála rozlišující typ území zahrnuje i vymezení venkovského a periferního území. Vymezení periferního území vychází z práce Musila a Müllera (2008), venkovské území pak z typologie Perlína a kol. (2010). Stěžejní pro rozlišení těchto typů území je jejich venkovský resp. periferní charakter, přičemž pokud se jedná o rys určitého většího a celistvého území, jsou takové lokality přednostně přiřazeny do kategorie venkov/periferie, nikoliv jako zázemí mikroregionálních center. I ve venkovském nebo periferním území se totiž vyskytují mikroregionální centra, ale jsou to pouze ta sídla, která mají vytvořené funkční a reálně existující vztahy se svým zázemím⁴³. Zázemí takových center ve venkovském/periferním území zařazujeme do kategorie mikroregionální centra pouze, jsou-li v jejich těsné blízkosti a mají současně charakter urbanizovaného území.

Druhá škála používaná pro stanovení územního rozměru hodnocení se vztahuje k rozsahu území ovlivněného realizací daného projektu/intervence. V metodice je používána jak v 1. kole pro posouzení významnosti projektu, tak v podrobném vyhodnocení relevance a významnosti dopadů v 2. kole. I v této typologii vychází jednotlivé stupně částečně z hierarchických úrovní vymezených sociogeografickou regionalizací (Hampl, 2005), přičemž na rozdíl od předchozí typologie uvažují celé

⁴² Viz. kapitola 5.8 Vysvětlení pojmů

⁴³ Dle požadavků sociogeografické regionalizace je to na nejnižší úrovni dojížděka za prací (Hampl, 2005)

území (tedy vždy centrum i s komplexně vymezeným zázemím)⁴⁴. Rozdíl v započtení kompletního zázemí s sebou nese požadavek na vymezení nejširšího území, které je realizací projektu v dané oblasti ještě ovlivněno.

Smyslem výše uvedeného dvoustupňového rozlišování charakteru/typu a rozsahu území je potřeba zohlednit různé rozsahy/velikost území, které může být dotčeno dopady jednoho konkrétního projektu v odlišných tematických oblastech (viz rámeček níže).

Příklad: Odlišné dopady projektu v různých oblastech

Projekt předpokládá výstavbu závodu na zpracování surového dřeva v obci s rozšířenou působností (ORP). Závod bude při plném provozu zaměstnávat zhruba 500 pracovníků, což bude mít dopad na trh práce v celém mikroregionu, odkud se bude rekrutovat většina zaměstnanců⁴⁵. Kapacita závodu však bude díky vysokému stupni automatizace velká a závod svou poptávkou po surovém dřevě vyšší kvality ovlivní trh zhruba v okruhu 200-300 km ve svém okolí. Dopad na trh a konkurenci tedy bude na nadregionální až národní úrovni. Provoz splňuje vysoký ekologický standard (mj. součástí bude zařízení vyrábějící elektrickou energii a teplo ze zbytkové biomasy, které pokryje celou spotřebu závodu), a proto dopad na životní prostředí bude malý a jen lokálního charakteru (má smysl zvažovat pouze bezprostřední okolí závodu).

Současně samotný odlišný charakter území, v kterém je projekt realizován, předpokládá i jiný mechanismus působení a ovlivnění situace v daném území. Zohlednění územního působení je tedy klíčové pro pochopení mechanismu, jak projekt v konkrétním území působí, a proto je stanovení rozsahu a charakteru území také důležitou součástí teorie změny (Kapitola 4 Detailní popis procesu/metodického postupu hodnocení územních dopadů). Jak může dopad projektu do území být ovlivněn charakterem území, je popsáno na praktickém příkladu v rámečku níže.

Příklad: Odlišné dopady projektu dle charakteru území

Projekt nového výrobního závodu předpokládá vznik 400 nových pracovních míst ve zpracovatelském průmyslu. Bude-li takový projekt realizován v periferním nebo ve venkovském území, bude jeho územní dopad v oblasti zaměstnanosti velmi pravděpodobně intenzivnější a má potenciál ovlivnit širší území, neboť trh práce v takové lokalitě nenabízí příliš mnoho volných pracovních míst a zároveň je zde nadprůměrná nezaměstnanost. Realizací projektu tedy bude ovlivněn celý mikroregion, případně i větší část periferie kraje. Pokud by takový projekt byl realizován v nadregionálním centru (v Praze nebo Brně), bude dopad na trh práce podstatně méně intenzivní (z důvodu rozvinutějšího trhu práce i větší koncentrace ekonomických subjektů v území). Mechanismus a způsob působení intervence na zaměstnanost a trh práce by tak v těchto dvou územích byl velmi rozdílný.

Zohlednění komplexní povahy dopadů projektů/intervencí do území dává ve svém důsledku možnost rozhodnout se efektivněji o celkovém přínosu projektu případně porovnat dopady více projektů a rozhodnout se, který z nich je v území přínosnější realizovat.

⁴⁴ ⁴⁴ Viz. kapitola 5.8 Vysvětlení pojmů

⁴⁵ Lze předpokládat, že některé specializovanější pozice mohou obsadit i lidé z větší vzdálenosti, ale většina pracovních pozic bude obsazena zaměstnanci ze spádové oblasti ORP.

5.2.3 Porovnání jednotlivých projektů, variant projektů/intervencí a standardizace hodnocení

Metodiku lze použít k porovnávání dopadů různých projektů v území. Toto porovnání je však svázáno s celou řadou dílčích omezení, která je znesnadňují. Omezení vyplývají z komplexní povahy intervencí a území. Hodnocení územních dopadů je zaměřeno nejen na dopady, které projekt zamýšlí – tedy v podstatě na to, zdali a za jakých podmínek dosáhne intervence zamýšlených cílů, které nejsou často svázány s daným územím – ale snaží se postihnout celou škálu různých dopadů, které intervence v území způsobí či může způsobit. Hodnocení toho, zdali projekt/intervence dosáhne svého zamýšleného cíle je implicitní součástí hodnocení, avšak hodnocení se na ně neomezuje.

Jelikož území, které je intervencemi ovlivněno, má komplexní charakter, i dopady intervencí mají zpravidla komplexní povahu (viz výše). Z toho vyplývá, že každá intervence a její územní projevy je jedinečná a vzájemné srovnání intervencí je vždy spojeno s určitým zjednodušením a je možné je provádět jen za určitých okolností a v některých případech.

1. V případě, kdy se srovnávají dva různé projekty nebo dvě varianty intervence, musí být splněn předpoklad, že mají stejný účel/cíl a jsou zaměřeny na stejný problém. V takovém případě lze srovnávat (i) rozdílnou skladbu dopadů, resp. rozdílnou skladbu nákladů a přínosů projektu a jejich působení na změny v území nebo (ii) rozdílnou výši či kvalitu jednotlivých (stejných, srovnatelných) dopadů a srovnávat je kvalitativně nebo kvantitativně, formálními postupy (např. CBA, MCA) nebo slovním posouzením. Hodnocení je potom zaměřeno nejen na to, který projekt nebo která varianta dosáhne cíle s větší účinností (efficiency) a efektivitou (effectiveness), ale hodnocení územních dopadů je zejména zaměřeno na ostatní okolnosti působení intervence na různé cílové skupiny a na různá území.

Příklad: Odlišná skladba územních dopadů v případě jednoduchých projektů se stejným cílem

Předmětem projektu je zlepšení (rozsáhlá modernizace) silničního spojení z mikroregionálního centra na cca 20 km vzdálenou dálnici. Spojení je možné vést dvěma trasami, které jsou z hlediska dosažení cíle – časové zkrácení, zlepšení plynulosti jízdy, náklady na modernizaci – v podstatě srovnatelné. Územní dopady se však liší: jedna trasa se dotýká chráněného území, zatímco druhá nikoliv, jedna trasa se dotkne vlastnických práv desítek drobných vlastníků-zemědělců, kteří je intenzivně obhospodařují, druhá se dotkne více pozemků velkých společností, které je obhospodařují extenzivně, ale představuje zásah do provozu lokální nábytkářské firmy. Projekty se liší také tím, které obce podél modernizované trasy budou mít z modernizace užitek.

Z uvedeného příkladu plyne, že ani v tomto jednoduchém případě není plná kvantitativní srovnatelnost možná, neboť ne všechny dopady lze převést na srovnatelné jednotky, lze však ukázat územní rozsah dopadů a srovnat je, lze ukázat závažnost a míru dopadu na různě velké dotčené skupiny a lze uvést (odhadnout), zdali a jak se dotčené území v jednom či druhém případě promění.

2. Možnost standardizovaného či alespoň srovnatelného posouzení dopadů intervencí ve stejných či podobných územích, resp. stanovení typických dopadů a typických územních efektů intervencí pro jednotlivé typy území je podmíněno tím, aby existovala typologie, která je obecně přijímána a současně je dlouhodobě stálá a současně charakteristiky jednotlivých typů území se v čase mění jen málo či vůbec. Za těchto předpokladů by bylo možné pokusit se o zjednodušení a navrhnout typické dopady typických intervencí v jednotlivých typech území za předpokladu, že

mechanismus působení intervencí je stejný. Z uvedených podmínek vyplývají omezení: (i) i dílčí a malé odlišnosti v projektu v kombinaci s malými odlišnostmi území mohou vést k významným rozdílům v mechanismu působení projektu, což vede k rozdílným dopadům (jejich skladbě či výši). (ii) Podobně i dílčí odlišnosti v charakteristikách cílových skupin vedou k rozdílným konečným projevům dopadů v kombinaci s dílčími charakteristikami území.

3. Možnost typizovaných hodnocení dopadů v určitých, dopředu vymezených typech území ovlivňuje také faktor podrobnosti (granularity) vymezení území a množství vymezovaných typů. Např. periferní území může být vymezeno (i) stejně pro celou ČR, nebo (ii) lze dále odlišit periferii v bývalých Sudetech, vnitřní periferii a periferii moravsko-slovenského pomezí, (iii) periferii v bývalých Sudetech lze dále členit na periferii Krušnohoří, Pošumaví a Českého lesa, Jesenicka, České Kanady, atd... Každé z uvedených území má poněkud jiné charakteristiky a proto i dopady stejných či podobných projektů v nich budou odlišné podle toho, jak podrobně bude daný typ území členěn. Metodika proto používá hrubé členění typů území pro odhad významnosti projektu či dílčího dopadu, ale vlastní identifikace dopadů a jejich hodnocení se provádí vždy pro konkrétní území a konkrétní intervenci.

Navržená metodika ze shora uvedených důvodů umožňuje do určité míry srovnání dopadů projektů/intervencí podobného druhu, a to i v různých územích. Ale metodika nenavrhuje postupy, které by vedly k tomu, že určité typy intervencí mají určité, dopředu známé územní dopady v nějakých typech území. Každá intervence je z hlediska územních dopadů chápána jako jedinečná a kombinace konkrétních územních dopadů, jejich rozsahu a kvality musí být pro každou intervenci/projekt určována zvlášť. Typologie území, s nimiž metodika pracuje, se používá jen k rozřazení projektů a jejich potenciálních dopadů podle významnosti.

5.2.4 Mechanismus působení intervencí v území a omezení jeho sledování

„Kauzalita“ příčin a následků intervencí, logické řetězce dopadů

Významnou součástí metodiky je popsání mechanismu, jímž bude intervence působit, a to v dostatečné podrobnosti, aby bylo možné na tomto základě identifikovat jednotlivé dopady v území. Podobný krok je součástí různých metodik TIA (např. EC 2009, ESPON 2013) i RIA (např. Meuwes 2008, OECD 2009) i metodických postupů v jiných oblastech, např. v plánování intervencí a v poslední době je rozpracován v konceptech teorie změny (např. Chen 2014, Stein, Valters 2012). Mechanismus působení intervencí na dosažení cíle intervence i na další efekty intervence, které tvoří územní dopady, je zpravidla popisován pomocí „kauzálních řetězců“ (např. Lord 2011, USAID 2007, EC 2009) nebo popisu „příčin a následků“ (např. ESPON ARTS 2012), pomocí nichž se vysvětluje logika intervence, uvádí se ovlivňující (drivers) a ovlivňované faktory, jejich vztah a rozsah vzájemného vlivu.

Navržená metodika s tímto konceptem rovněž pracuje, je však třeba mít na paměti, že v případě komplexních geografických systémů, v jejichž kontextu se dopady hodnotí, nelze chápat příčiny a následky, resp. kauzalitu v jejich fyzikálním smyslu. V jednom z dílčích kroků metodiky se působení intervence/projektu na základě intervenční logiky (teorie změny) rozkládá do dílčích řetězců působení v území, avšak neznamená to, že takový rozklad je jednou pro vždy daný a intervence by působila stejně, pokud by se realizovala v jiném území nebo v jiném čase. Komplexita území a mnohočetnost

faktorů, které se v něm navzájem ovlivňují a do nichž intervence vnáší další prvek, způsobuje, že tatáž intervence v různých, i podobných územích, přestože má stejný cíl a je pravděpodobné, že bude mít i stejný výsledek, kvůli němuž se realizuje, může mít odlišné další, vedlejší nebo nezamýšlené dopady v území v závislosti na tom, o jaké území se jedná.

Výše uvedená skutečnost má další důsledek. V případě mnohých intervencí je jejich působení natolik složité, že lze jejich dopady jen odhadovat nebo na konečné dopady působí takové množství dalších faktorů/proměnných, že dopady intervence samotné se neprojeví, ale ukáží se až v součinnosti menšího či většího počtu dalších intervencí, často s delším časovým odstupem. Ne všechny další potřebné intervence jsou však v okamžiku odhadu dopadů známy, takže odhadovat některé dopady je přinejmenším obtížné a nelze, než se zaměřit na kvalitativní popis podmínek a na kvalitativní hodnocení dopadů.

Příklad: Zlepšení čistoty vody v řece/povodí a jeho důsledky pro kvalitu života (a atraktivitu pro obyvatele a návštěvníky)

Předmětem projektu je zlepšení (rozsáhlá modernizace) ČOV v malém povodí s cílem snížit množství fosforu v odpadních vodách vypouštěných do řeky. Fosfor se do řeky dostává převážně bodovými zdroji – tedy právě z čistíren odpadních vod – a jejich modernizací se jeho objem sníží o řád. Náklady modernizace jsou v desítkách mil. Kč, zvýší se i provozní náklady. V důsledku toho se zvýší stočné pro obyvatele i firmy daného povodí. Zvýšení poplatků bude **v průměru** v řádu korun za m³. Pro malé ČOV, které navíc mají zastaralejší technologii, však bude představovat investice do zlepšeného čištění relativně vysokou investici vzhledem k jejich ročnímu obratu i nákladům na provoz, a proto se pro obyvatele venkovských obcí zvýší stočné více a bude znamenat vyšší zatížení rodinného rozpočtu i vzhledem k tomu, že na venkově jsou nižší průměrné příjmy. Skutečné dopady v území ve smyslu snížení počtu návštěvníků, snížení atraktivity pro obyvatele a změna migrace budou přesto nepatrné, i když sociální dopady mohou být pro určité malé skupiny obyvatel citelné. Na druhou stranu investice do lepšího odstranění fosforu nemusí přinést zlepšení kvality vody, neboť ji ovlivňují až desítky dalších znečišťujících látek. Nižší obsah fosforu ve vypouštěných odpadních vodách bude měřitelný i dále ve vodním toku, ale územní dopady potenciálně značně nákladné investice budou patrně neměřitelné, pokud obsah fosforu v povrchových vodách není přímou a hlavní příčinou např. nižších výnosů rybářství, zemědělství (při použití vody na zavlažování), apod.

Uvedený příklad neznamená, že by se daná investice neměla realizovat, znamená však, že její důsledky v území budou dlouhodobé, a to jen za předpokladu, že budou následovat další, patrně rovněž nákladné investice. Metodika hodnocení územních dopadů v daném případě umožňuje ukázat a spočítat náklady (a jejich dopady v území) na straně jedné a kvalitativně odhadnout přínosy na straně druhé. Jejich srovnání je pak v zásadě možné jen slovním popisem.

Přímé, nepřímé a zprostředkované efekty intervencí

Různé přístupy k TIA, např. modely TEQUILA či ARTS (Medeiros 2014) zpravidla rozlišují dopady přímé, nepřímé, případně ještě zprostředkované/kumulativní (Rodrigue, Comtois, Slack 2009). Za **přímé** dopady se považují ty, které jsou bezprostředně způsobeny intervencí – např. modernizace silnice zkrátí časovou vzdálenost nebo způsobí úsporu paliva pro definovatelnou skupinu obyvatel na určitém území, investice do průmyslové zóny (v případě lokalizace firem) způsobí vzrůst počtu pracovních míst a zaměstnanosti. **Nepřímými** dopady jsou ty, které investice vyvolává, a nastávají jen za určitých podmínek, v případě modernizace silnice to může být snížení nehodovosti, změna ceny přilehlých pozemků, apod., v případě průmyslové zóny to jsou pracovní místa vytvořená u subdodavatelů či místních firem poskytujících služby v průmyslové zóně usídleným firmám.

Zprostředkované (indukované) efekty jsou nejobtížněji odhadnutelné a závisí na celé řadě faktorů, vlastní investicí obtížně neovlivnitelných. V případě modernizace silnice to může být zvýšení provozu na silnici tím, že přitáhne nové řidiče, zlepšení atraktivity sídla nebo jeho části v důsledky odklonu dopravního tahu do jiné trasy a v dlouhodobějším pohledu i změna migrace, v případě průmyslové zóny mohou být zprostředkovanými efekty zvýšené příjmy místních obchodníků v důsledku toho, že lidé v místě vydělají více peněz a také je v místě utratí.

V případě různých intervencí je různě obtížné identifikovat a popsat vznik a podmínky vzniku přímých a nepřímých dopadů a dopadů zprostředkovaných. Změny v území, územní dopady se často projevují právě jako zprostředkované dopady. Zprostředkované dopady mohou být navíc vyvolány v několika stupních. Metodika na tento problém reaguje tak, že pro každý jednotlivý typ dopadu navrhuje úroveň/podrobnost v níž jsou dopady ještě identifikovány, odhadovány nebo počítány, případně kvalitativně popisovány a hodnoceny. V případě dopadů do podnikání jsou tedy odhadovány dopady do zaměstnanosti ve skupině firem, na které intervence přímo míří (přímé dopady) a jsou odhadovány jejich důsledky pro příjmy obyvatel a pro náklady a příjmy státu (dávky, daňové výnosy). Dopady u subdodavatelů jsou brány v úvahu až v případě nejpodrobnějších úrovní hodnocení.

5.3 Dedikace

Metodika byla vytvořena s finanční podporou Technologické agentury ČR v rámci řešení výzkumného projektu „TB040MMR002 - Efekty územně determinovaných projektů“ Technologické agentury České Republiky.

5.4 Oponenti

Metodika byla oponována následujícími odbornými pracovníky:

- Ing. Tomáš Cílek, Regionální rozvojová agentura Jihočeského kraje, RERA a.s.
- Mgr. Jelena Kriegelsteinová, Karlovarská agentura rozvoje podnikání, p. o.

5.5 Kontakty na osoby předkladatele metodiky

Ing. Petr Friedek

Cassia Development & Consulting s.r.o.

Telefon: +420 723 498 755

E-mail: friedek@cassia.cz

RNDr. Jan Vozáb, PhD.

Berman Group s.r.o.

Telefon: +420 723 850 804

E-mail: vozab@bermangroup.cz

Mgr. Jana Hanušová

Berman Group s.r.o.

Telefon: +420 721 771 871

E-mail: hanusova@bermangroup.cz

Ing. Tomáš Vlasák

Berman Group s.r.o.

Telefon: +420 602 375 594

E-mail: vlasak@bermangroup.cz

prof. Ing. arch. Karel Maier, CSc.

ČVUT, fakulta architektury (člen týmu Berman Group)

Telefon: +420 224 356 324

E-mail: maier@fa.cvut.cz

doc. Ing. arch. Jakub Vorel, Ph.D.

ČVUT, fakulta architektury (člen týmu Berman Group)

Telefon: +420 224 356 321

E-mail: vorel@fa.cvut.cz

Ing. Markéta Valdmanová

Cassia Development & Consulting s.r.o.

Telefon: +420 602 650 082

E-mail: valdmanova@cassia.cz

Vilém Čekajle, Dipl. Ek.

Cassia Development & Consulting s.r.o.

Telefon: +420 602 166 628

E-mail: cekajle@cassia.cz

Mgr. Pavel Jovanovič

Cassia Development & Consulting s.r.o.

Telefon: +420 605 925 356

E-mail: jovanovic@cassia.cz

Mgr. Vojtěch Kadlec

Cassia Development & Consulting s.r.o.

Telefon: +420 737 701 586

E-mail: kadlec@cassia.cz

5.6 Prohlášení předkladatele metodiky

Předkladatel metodiky tímto prohlašuje, že zpracovaná metodika nezasahuje do práv jiných osob z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví.

Předkladatel tímto rovněž prohlašuje, že souhlasí s uveřejněním metodiky na webových stránkách MMR.

V Českých Budějovicích dne 10. září 2016

Vilém Čekajle

Jednatel společnosti

Cassia Development & Consulting, s.r.o.

5.7 Seznam zkratek

ARTS	Hodnocení regionální a teritoriální citlivosti (z angl. <i>Assessment of Regional and Territorial Sensitivity</i>)
BPEJ	Bonitovaná půdně-ekologická jednotka
BRKO	Biologicky rozložitelný komunální odpad
CBA	Cost-benefit analýza (z angl. <i>Cost-benefit Analysis</i>)
CEP	Centrální evidence projektů
CEZ	Centrální evidence výzkumných záměrů
CŽV	Celoživotní vzdělávání
ČOV	Čistírna odpadních vod
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DPH	Daň z přidané hodnoty
DPFO / DzP FO	Daň z příjmů fyzických osob
DPPO / DzP PO	Daň z příjmů právnických osob
EATIA	ESPON a hodnocení územních dopadů (z angl. <i>ESPON and Territorial Impact Assessment</i>)
EC / EK	Evropská komise (z angl. <i>European Commission</i>)
EIA	Vyhodnocení vlivů na životní prostředí (z angl. <i>Environmental Impact Assessment</i>)
ESI fondy / ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
ESPON	Evropská monitorovací síť pro územní rozvoj a soudržnost (z angl. <i>European Spatial Planning Observation Network</i>)
EU	Evropská unie
FADN	Zemědělská účetní datová síť (z angl. <i>The Farm Accountancy Data Network</i>)
FS	Studie proveditelnosti (z angl. <i>Feasibility Study</i>)
GFŘ	Generální finanční ředitelství
HDP	Hrubý domácí produkt
HRRE	Hrubý roční rentní efekt
CHKO	Chráněná krajinná oblast
CHOPAV	Chráněná oblast přirozené akumulace vod
ISCED	Klasifikace vzdělání (z angl. <i>International standard classification of education</i>)
ISCO	Klasifikace zaměstnání (z angl. <i>International standard classification of occupations</i>)
LPF	Lesní půdní fond

MCA	Multikriteriální analýza (z angl. <i>Multicriteria analysis</i>)
MD	Ministerstvo dopravy
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSP	Malý a střední podnik / malý a střední podnikatel
NACE	Klasifikace ekonomických činností (z fr. <i>Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes</i>)
NP	Národní park
NPR	Národní přírodní rezervace
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek, (z fr. <i>Nomenclature des Unites Territoriales Statistiques</i>)
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (z angl. <i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
ORP	Obec s rozšířenou působností
OÚ	Obecní úřad
OZE	Obnovitelné zdroje energie
PHM	Pohonné hmoty
RES	Registr ekonomických subjektů
RIA	Hodnocení dopadů regulace (z angl. <i>Regulatory Impact Analysis</i>)
RIV	Rejstřík informací o výsledcích
SCM	Standardní nákladový model (z angl. <i>Standard Cost Model</i>)
SEA	Posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí (z angl. <i>Strategic Impact Assesment</i>)
SKO	Směsný komunální odpad
SŠ	Střední škola
STeMA	Přístup udržitelného teritoriálního ekonomického / environmentálního řízení (z angl. <i>Sustainable Territorial economic / environmental Management Approach</i>)
TAČR	Technologická agentura České republiky
TEN-T	Transevropská dopravní síť (z angl. <i>Trans-European Transport Networks</i>)
TIA	Hodnocení územních dopadů (z angl. <i>Territorial Impact Assessment</i>)
ÚP	Úřad práce
ÚPD	Územně plánovací dokumentace
ÚSC	Územně samosprávný celek
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
VaV	Výzkum a vývoj
VO	Výzkumná organizace

VŠ	Vysoká škola
v.v.i.	Veřejná výzkumná instituce
VÚPSV	Výzkumný ústav práce a sociálních věcí
ZP	Zemědělský půdní fond
ŽP	Životní prostředí

5.8 Vysvětlení pojmů

CBA / Analýza nákladů a přínosů (Cost-benefit Analysis)

Analýza nákladů a výnosů slouží k hodnocení investičních projektů. Jejím účelem je vyčíslit nejen finanční náklady na realizaci projektu a výnosy, které z něj bezprostředně plynou zřizovateli, ale současně i finančně zhodnotit všechny další společenské přínosy (např. zlepšení zdravotního stavu obyvatel, oživení turistického ruchu, vliv na životní prostředí...) které projekt přinese - pro místní obyvatele, obec, stát.

Evropské strukturální a investiční fondy (ESI fondy / ESIF)

Fondy EU určené k realizaci Společného strategického rámce: Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR), Evropský sociální fond (ESF), Fond soudržnosti (FS), Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EZFRV), Evropský námořní a rybářský fond (ENRF) a Evropská územní spolupráce (EÚS). ([http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-a-dokumenty/slovník-pojmu/E/Evropske-strukturalni-a-investicni-fondy-\(ESI-fond\)](http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-a-dokumenty/slovník-pojmu/E/Evropske-strukturalni-a-investicni-fondy-(ESI-fond)))

FS / Studie proveditelnosti (Feasibility Study)

Studie proveditelnosti je dokument, který podává souhrnné informace a popisuje investiční (popř. neinvestiční) záměr s ohledem na všechny důležité faktory. Úkolem tohoto dokumentu je posoudit všechny možné alternativy a realizovatelnost daného projektu. Zároveň podává hodnotiteli veškeré podklady pro samotné investiční rozhodnutí. Studie proveditelnosti se využívá při přípravě a před realizací záměru v podnikatelském sektoru, ale stejně tak i ve veřejné sféře.

Hierarchická úroveň center – základní členění:

- **Nadregionální úroveň**

Nadregionální úroveň odpovídá v pojetí sociogeografické regionalizace (Hampl, 2005) makroregionálním střediskům (Praha, Brno).

- **Regionální úroveň**

Regionální úroveň odpovídá v pojetí sociogeografické regionalizace (Hampl, 2005) mezoregionálním střediskům 1. a 2. stupně (většina krajských měst).

- **Mikroregionální úroveň**

Mikroregionální úroveň odpovídá v pojetí sociogeografické regionalizace (Hampl, 2005) mikroregionálním střediskům 1. a 2. stupně (bývalá okresní města a většina ORP).

Hodnocení ex-ante

Předběžné hodnocení projektu/programu. Probíhá na začátku projektového/programového cyklu v rámci příprav projektu/ strategie programu. Cílem tohoto hodnocení je zlepšit kvalitu projektu/koncepce připravovaného programu, posoudit jeho účinnost a předpokládaný územní dopad/efekt.

Hodnocení ex-post

Hodnocení prováděné po ukončení projektu/programu za účelem zpětného ověření reálných územních dopadů plynoucích z jeho realizace.

Intervence

Intervence představuje jakoukoliv akci/opatření, které je realizováno v konkrétním území s nějakým konkrétním cílem. Intervence může mít charakter jak investiční (výstavba komunikace, výstavba školy, atp.), tak neinvestiční (propagace regionu, rekvalifikační kurzy pro nezaměstnané, nový zákon stanovující nějaké nové požadavky nebo pravidla apod.)

Intervenční logika

Intervenční logika popisuje, jakým způsobem by měla intervence v území působit. Správně sestavená intervenční logika proto obsahuje popis, jaké aktivity budou realizovány, jaké budou k jejich realizaci použity vstupy, jaké konkrétní hmatatelné výstupy vzniknou po realizaci jednotlivých aktivit, jakým způsobem se jednotlivé výstupy projeví v střednědobém horizontu, neboli k jakým povedou výsledkům a jakým způsobem se v kombinaci s dalšími faktory projeví v dlouhodobějším horizontu, neboli k jakým povedou dopadům. Kromě zmíněného popisu struktury působení intervence v území by měla intervenční logika popisovat, jaké předpoklady musejí být splněny, aby jednotlivé návaznosti celková intervenční logika fungovala, jak se liší působení intervenční logiky s ohledem na charakter dotčeného území a charakter dotčených subjektů a cílových skupin.

Řádovostní úroveň území

Řádovostní úroveň území slouží k identifikaci řádu rozsahu dopadu, tedy jak rozsáhlé území může být dopadem intervence ovlivněno. Za tímto účelem bylo vymezeno pět řádovostních úrovní, které zhruba vychází z územně správních jednotek.

- **lokální úroveň** představují jednotlivé obce a města (vyjma krajských měst)
- **mikroregionální úroveň** reprezentují obce s rozšířenou působností a krajská města s jejich nejbližším zázemím
- **regionální úroveň** odpovídá kraji či jeho větší části
- **nadregionální úroveň** zahrnuje dva a více krajů, nikoliv však celou Českou republiku
- **národní a nadnárodní úroveň** představuje celá Česká republika a případně další státy

Při rozřazování do kategorií řádovostních úrovní je nutné mít na zřeteli rozdíl mezi přeshraničními a nadnárodními projekty. Zatímco nadnárodní projekty ovlivní celé státy, tak přeshraniční projekty a jejich dopady lze zařadit do jedné z výše uvedených kategorií, a to v závislosti na jejich skutečném rozsahu (pokud např. budou zahrnovat jen území několika obcí, ale na obou stranách hranice, budou zařazeny do kategorie lokální nebo nanejvýš mikroregionální úroveň).

Typologie území

Typologie území umožňuje vhodně postihnout typ území, kde daná intervence působí a tím lépe určit jaké dopady může intervence mít, resp. jaké procesy a aktéry může ovlivnit.

- **napříč regionem** představuje heterogenní území, jehož společným znakem je spolupůsobení intervence a jejích dopadů na typově různé území (venkovská/periferní území, ale i na jádrové oblasti v regionu).
- **periferie** se vyznačuje především vyšším podílem zaměstnaných v priméru, nižší hustotou zalidnění, vyšším přirozeným úbytkem obyvatel, vyšší mírou nezaměstnanosti, horší vzdělanostní strukturou, menším podílem zaměstnaných v terciéru a špatnou dopravní dostupností center osídlení a jádrových oblastí.

- **venkov** pro účely této metodiky reprezentuje území mimo jádrové oblasti popsané níže a zároveň se tento typ území vyznačuje tím, že nespĺňuje jednu nebo více charakteristik periferie.
- **mikroregionální centrum a jeho zázemí** je nejmenší přirozenou jádrovou jednotku, která koncentruje služby denní potřeby (ZŠ/SŠ, běžné nákupy) a se svým zázemím vytváří přirozené územní jednotky uzavřené denními pohyby za zaměstnáním. V těchto centrech již řada ekonomických subjektů, ale jejich hustota dosahuje nízké úrovně. Intervence v těchto oblastech tak mohou mít relativně významné dopady do území. Mezi tato území patří města s funkcí ORP.
- **regionální centrum a jeho zázemí** odpovídají krajským městům a jejich blízkému okolí, která již kromě služeb denní potřeby nabízejí také služby vyššího řádu, často spojené s výkonem státní správy, nabídky vyššího vzdělávání či kulturních akcí regionální úrovně. Hustota ekonomických subjektů dosahuje v těchto centrech vysoké úrovně a dopady projektů do území tak musí mít komplexnější charakter, aby mohly vztahy mezi ekonomickými subjekty ovlivnit
- **nadregionální centrum a jeho zázemí** v kontextu Česka představuje pouze Hlavní město Praha. V něm se nachází zdaleka nejvyšší hustota ekonomických subjektů. Dopady projektů do území tak musí představovat zásadní intervence, které změní vztahy v území a ovlivní jejich fungování výraznějším způsobem.

MCA / Multikriteriální analýza (Multi-criteria Analysis)

Multikriteriální analýza se zabývá hodnocením možných alternativ podle několika kritérií, přičemž alternativa hodnocená podle jednoho kritéria zpravidla nebývá nejlépe hodnocená podle kritéria jiného. Metody vícekritériálního rozhodování poté řeší konflikty mezi vzájemně protikladnými kritérii. Jde o metodu, která má za cíl shrnout a utřídit informace o variantních projektech.

NATURA (Natura 2000)

Natura 2000 je soustava chráněných území, kterou společně vytvářejí členské státy Evropské unie. Je určena k ochraně nejzácnejších a nejvíce ohrožených druhů živočichů, rostlin a nejzácnejších přírodních stanovišť na území Evropské unie.

Projekt

Projekt je časově ohraničená a ucelená sada činností a procesů, jejímž cílem je zavedení, vytvoření nebo změna něčeho konkrétního.

RIA / Hodnocení dopadů regulace (Regulatory Impact Analysis)

Hodnocení dopadů regulace zahrnuje soustavu analytických metod směřujících k systematickému hodnocení očekávaných dopadů navrhovaných politik a právních předpisů, kterými jsou implementovány.

Sociogeografická regionalizace

Regionalizace je proces směřující k formování regionů a zároveň i produkt – obraz regionu (jeho struktura). Hlavním znakem regionalizace je vymezování územních jednotek na základě určitých znaků a oddělování od území, která tyto znaky postrádají. Velké území je zde členěno na dílčí celky.

Pojem sociogeografický souvisí se sociální geografii (sociogeografií). To je vědní disciplína, která se zabývá sociální sférou krajiny, tj. společností a prvky vytvořenými člověkem. Předmětem je zde

organizace společnosti v krajině. Složkami sociogeografické sféry jsou: obyvatelstvo, sídla, zemědělství, průmysl, doprava, služby a rekreace. (Anděl, 1996⁴⁶)

Spin-off / spin-out firma

Podnikatelský subjekt založený za účelem komercializace duševního vlastnictví vytvořeného na výzkumné organizaci. Provázání firmy a univerzity může být různě těsné. Škola přímo vkládá svoje duševní vlastnictví do nově vznikajícího podniku a získává v něm podíl, nebo vkládá duševní vlastnictví do podniku formou licence, nebo nový podnik založí zaměstnanci univerzity na svém osobním know-how a vazby na školu jsou pouze neformální.

Start-up

Podnikatelský subjekt, typicky popisovaný jako nově založená či začínající společnost a rychle se vyvíjející a měnící společnost. V ČR se za start-up zpravidla označuje podnikatelský záměr, jenž se nachází alespoň ve stádiu nápadu, který má potenciál být zpeněžen a který se snaží inovativně řešit situaci na trhu či podnikatelský problém. Start-upem pak může být jakákoliv nově začínající společnost, především technologického zaměření, jenž se snaží problémy řešit místně a časově inovativním způsobem.

Teorie změny (Theory of Change)

Teorie změny se zabývá mechanismem působení intervencí a jejich popisem. V užším smyslu ji lze chápat jako popis intervenční logiky či popis mechanismu působení intervence.

TIA / Hodnocení územních dopadů (Territorial Impact Assessment)

Hodnocení územních dopadů se používá zejména pro hodnocení unijních sektorových politik a jejich programů, tedy k hodnocení na nadregionální úrovni nebo pro převážně sektorově vybrané druhy intervencí nebo dopadů. Nejedná se o jedinou metodiku, ale různé přístupy, jimž je společný zájem o zjišťování, jaké budou dopady intervence (politiky, programu) v různých územích, jak se dopady v územích budou lišit.

Územní dimenze

Územní dimenzi lze chápat z několika různých pohledů, které se liší s ohledem na účel použití daného pojmu. Nejčastějším případem použití pojmu územní dimenze je jeho využití ve vztahu k čerpání fondů ESI. Z pohledu ESI fondů je Územní dimenze chápána jako možnost koncentrovat prostředky z programů ESI fondů ve specifických typech území podporující jednak konkurenceschopnost (v závislosti na rozvojový potenciál) ČR a také zohledňující požadavek na vyrovnávání územních disparit (ve vztahu k vnitřní diferenciaci území a koncentraci problémů ekonomického, sociálního či environmentálního charakteru). V tomto případě tedy územní dimenze znamená skutečnost, že projekty zohledňují potřebu koncentrace prostředků do území, kde je intervence nejvíce potřeba a kde může intervence nejvíce pomoci k zlepšení konkurenceschopnosti daného území.

Vnímání pojmu územní dimenze v rámci této metodiky je poněkud odlišné. Územní dimenzi metodika chápe jako jeden z aspektů projektu, který specifikuje, jak velké území bude projektem ovlivněno, o jaké území se jedná a jakým způsobem na něj projekt reaguje v rámci svého nastavení. Jinými slovy, pokud má projekt územní dimenzi, znamená to, že je nastaven tak, aby zohledňoval podmínky

⁴⁶ ANDĚL, J. (1996): Sociogeografická regionalizace. 1. vyd. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 85 s. ISBN 80-7044-112-7, s. 7, 25.

v území, což ve finále vede k tomu, že má projekt v jiném typu území jiné nastavení a tím i jiné dopady.

Územní dopad

Územní dopad je v rámci metodiky chápán jako změna, kterou může intervence/projekt v území způsobit. Jedná se přitom o takovou změnu, která ovlivní chování či další rozvoj daného území, přičemž z popisu daného dopadu musí být jasné, jakým způsobem bude dané území ovlivněno. Typickým příkladem územního dopadu je změna nezaměstnanosti, ale třeba též změna ceny nemovitostí, změna dostupnosti území apod.

Záměr (projektový záměr)

Konkrétní představa o plánovaném projektu definující cíle projektu, zdroje financování, způsoby realizace, časový harmonogram a předpokládané výstupy projektu apod.

5.9 Hodnotící tabulka pro posouzení významnosti záměru

Přehled základních socioekonomických oblastí, variant odpovědí a bodování v 1. kole hodnocení

Pořadí	Hlavní kategorie/podotázka	Varianty odpovědi	Varianty bodování	Hodnocení projektu
1	Zaměstnanost	0	0	
		1-19	2	
		20-49	4	
		50-99	6	
		100-499	8	
		500+	10	
		Napříč regionem	3	
		periferie	5	
		venkov	4	
		mikroregionální centrum a jeho zázemí	3	
		regionální centrum a jeho zázemí	2	
nadregionální centrum a jeho zázemí	1			
	Kategorie/typ území - Odkud se bude rekrutovat majoritní část zaměstnanců?			
	Celkové hodnocení vlivu na zaměstnanost			0

2	Životní prostředí				
		Spadá projekt do seznamu záměrů podléhajících hodnocení EIA?	Ano Ne		10 0
		Leží projekt na území, nebo v těsné blízkosti území NATURA, CHKO, Národní park, CHOPAV, přírodní park, případně v blízkosti jiného území s režimem ochrany?	Ano Ne		5 0
		Celkové hodnocení vlivu na ŽP			0

3	Doprava			
		Bude mít projekt nějaký vliv na dopravu v dotčeném území? Pokud ano, na jak velkém území bude	Ne Ano - lokální (obec/město)	

Pořadí	Hlavní kategorie/podotázka	Varianty odpovědi	Varianty bodování	Hodnocení projektu
	doprava ovlivněna?	Ano - mikroregionální (ORP, velké město + nejbližší zázemí)	4	
		Ano - regionální (kraj nebo větší část kraje)	6	
		Ano - nadregionální (více krajů)	8	
		Ano - národní (celá ČR) nebo nadnárodní	10	
	Celkové hodnocení vlivu na dopravu			0

4	Trh/konkurence Ovlivní projekt ať již pozitivně, nebo negativně fungování podobného zařízení, nebo zařízení působící ve stejném oboru/oblasti a nabízející služby pro stejnou cílovou skupinu/klientelu? Pokud ano, na jak velkém území? <i>Ovlivní realizace projektu nabídku určitého typu zboží/služeb či poptávku po nich v území, kde již produkty pro stejnou cílovou skupinu určité zařízení nabízí? Pokud ano, na jak velkém území?</i>	Ne	0	
		Ano - lokální (obec/město)	2	
		Ano - mikroregionální (ORP, velké město + nejbližší zázemí)	4	
		Ano - regionální (kraj nebo větší část kraje)	6	
		Ano - nadregionální (více krajů)	8	
		Ano - národní (celá ČR) nebo nadnárodní	10	
	Celkové hodnocení vlivu na trh/konkurenci			0

5	Kvalita života/zlepšení nabídky veřejných služeb (otázka pouze pro veřejné projekty/projekty zaměřené na veřejnou infrastrukturu a služby) Přispěje projekt k zlepšení nebo zhoršení dostupnosti, efektivity, nebo kvality nějaké veřejné služby? Jak velkému počtu obyvatel bude přibližně služba sloužit, případně jak velkému počtu dotčená služba již slouží? Kategorie/typ území - na kterém	Ne	0	
		Ano - do 500 obyvatel	2	
		Ano - 500 až 1 999 obyvatel	4	
		Ano - 2 000 až 9 999 obyvatel	6	
		Ano - 10 000 až 49 999 obyvatel	8	
		Ano - více než 50 000 obyvatel	10	
		napříč regionem	3	

Pořadí	Hlavní kategorie/podotázka	Varianty odpovědi	Varianty bodování	Hodnocení projektu
	bude/je služba poskytována?	periferie	5	
		venkov	4	
		mikroregionální centrum a jeho zázemí	3	
		regionální centrum a jeho zázemí	2	
		nadregionální centrum a jeho zázemí	1	
	Celkové hodnocení vlivu na zlepšení veřejných služeb			0

6	Charakter a "kvalita/progresivita" investice			
	Jaké aktivity a v jaké fázi produkčního řetězce budou v území díky realizaci intervence umístěny?	Věda/základní výzkum	2	
		Design/konstrukce/průmyslový výzkum/vývoj	2	
		Výroba/montáž/distribuce	0	
		Marketing/prodejná a poprodejná služby	2	
		Řídící ústředí/HQ	2	
	Kde je projekt lokalizován?	napříč regionem	3	
		periferie	5	
		venkov	4	
		mikroregionální centrum a jeho zázemí	3	
		regionální centrum a jeho zázemí	2	
		nadregionální centrum a jeho zázemí	1	
	Celkové hodnocení vlivu na charakter investice			0

CELKOVÉ HODNOCENÍ ZA 1. KOLO (součet bodů za všechny hodnocené oblasti)			0
--	--	--	----------

5.10 Matice relevance dopadů

Příloha je s ohledem na její rozsah přiložena jako samostatný soubor ve formátu MS Excel (xlsx).

5.11 Detailní popis hodnocení jednotlivých dopadů v rámci varianty A

Následující komentáře uvádí stručný popis metodických postupů směřujících ke stanovení a kvantifikaci, popř. zpracování kvalitativního hodnocení konkrétních dopadů.

V případě, že pro stanovení finálního dopadu existuje certifikovaná metodika či obdobný materiál popisující metodický postup jeho stanovení, obsahují komentáře příslušný odkaz na tento materiál.

Pokud takováto metodika neexistuje, je v komentářích uváděn konkrétnější postup, jak by mělo hodnocení a kvantifikace dopadu probíhat.

Tento přehled představuje závazný návod, kterým by se hodnotitelé měli řídit v rámci zpracování hodnocení jednotlivých identifikovaných dopadů.

Dopad na trh a konkurenční prostředí

Pomocné otázky: Povede projekt/investice/opatření ke změně možností volby spotřebitelů, změně cen v důsledku změny konkurence, nebo k vytvoření bariér pro dodavatele a poskytovatele služeb? Může projekt vést k vzniku chování potlačujícího konkurenci, vzniku monopolů nebo ohrožení trhu?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jestli opatření/intervence/projekt povede ke změně možností volby spotřebitelů nebo povede ke změně cen v území pro konečné spotřebitele v důsledku vytvoření situace, kdy se změní konkurence na trhu, případně vznikne monopolní postavení určitého subjektu. Současně bude hodnocen potenciální dopad na firmy, zda projekt povede k vytvoření bariér pro dodavatele nebo poskytovatele služeb.

Pro zajištění potřebných dat a informací je nutné kontaktovat subjekt odpovědný za realizaci intervence/projektu, u něhož je předpoklad ovlivnění volby spotřebitelů případně vzniku monopolní či jiné situace na trhu, která má dopad na koncové spotřebitele. Současně (je-li to možné) je třeba zajistit informace o podobném projektu v referenčním území, který již byl realizován a u něhož také byly předpokládány dopady na podmínky koncových spotřebitelů.

Od investora/realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném zaměření investice/intervence, jejich rozsahu, charakteristikách a konkrétních parametrech. Zejména bude nutné zjistit informace o konkurenci na stejném/podobném trhu a jak realizace intervence ovlivní tuto konkurenci a promítne se do možností volby koncových spotřebitelů a cenové hladiny (například příchod pobočky maloobchodního řetězce do periferního území a ovlivnění ostatních subjektů zde působících a z toho plynoucí změna cenové hladiny pro koncové spotřebitele). V případě zjištěného potenciálního dopadu na firmy, dodavatele/poskytovatele služeb, je nutné získat informace o tom, jaký typ firem bude ovlivněn (v jakém oboru), jakým způsobem se změní jejich náklady v důsledku vytvoření bariér případně změny cen určitých dodavatelských vstupů apod. Pokud je k dispozici studie nebo alespoň informace a data o dopadu podobné intervence na možnosti volby spotřebitelů a na cenovou hladinu případně na změnu konkurence na trhu a zprostředkovaně na dodavatele či zprostředkovatele služeb v referenčním území (s podobnými charakteristikami), je možné ji využít pro odhad dopadů v daném území s přihlédnutím ke konkrétní situaci v daném případě.

Zjištěná data a informace hodnotitel použije pro odhad dopadů na cílovou skupinu spotřebitelů a firem. V případě růstu/poklesu cen pro konečné spotřebitele bude konečným dopadem pokles/růst disponibilních příjmů spotřebitelů, k němuž budou použity průměrné hodnoty příjmů/mezd v daném

území a zjištění o očekávané změně cenové hladiny. U zjištěného vlivu na firmy budou konečné dopady odhadnuty z očekávané změny cen vstupů, které povedou ke změně v tržbách/výkonech firem a tudíž ke změně v jejich daňové výtěžnosti. K výpočtu budou použity průměrné informace o firmách v daném odvětví v území dopadu a jejich tržbách, průměrné hodnoty vstupů budou odvozeny z input-output tabulek (SIOT) poskytovaných ČSÚ⁴⁷, z nichž je možné určit podíl daného typu vstupů na výkonové spotřebě a tržbách a tím odhadnout z agregátních dat dopad na firmy v konkrétním odvětví v území dopadu. S využitím dostupných studií popisujících dopady podobně zaměřené intervence v jiném území bude odhadnut vliv na zaměstnanost dotčených firem a provedeno slovní hodnocení rozsahu těchto dopadů.

Pomocné otázky: Bude projekt znamenat změnu konkurence pro již existující subjekty poskytující stejné produkty / fungující na stejných cílových trzích?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak opatření/intervence změní konkurenci na trhu pro již existující subjekty, které poskytují stejné nebo obdobné produkty/služby nebo fungují na stejných cílových trzích.

Pro získání dat a informací potřebných k vyhodnocení dopadů je nutné kontaktovat cílovou skupinu firem, která bude ovlivněna zvýšením nebo naopak snížením konkurence na trhu, na kterém působí. Současně bude kontaktován investor/realizátor opatření, které svou realizací povede ke zvýšení konkurence na trhu v daném území.

Od investora/realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném zaměření investice/intervence, jejich rozsahu, charakteristikách a konkrétních parametrech, což budou základní informace pro vyhodnocení, k jak velkému dopadu na již existující firmy na daném trhu může dojít a jaké typy firem postihne nejpravděpodobněji a s jakou intenzitou. Budou tak doplněny a rozšířeny informace o intervenci uvedené v teorii změny v předchozích krocích hodnocení.

S těmito informacemi provede hodnotitel průzkum (terénní šetření/on-line dotazníkové šetření) v území dopadu a v cílové skupině ovlivněných subjektů identifikovaných dle parametrů projektu uvedených v teorii změny⁴⁸. Průzkum by měl v souladu s teorií změny projektu/opatření zohledňovat alespoň základní členění dotčených firem s ohledem na jejich velikost, případně územní rozložení tak, aby pokrýval hlavní druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Vzorek firem pro průzkum je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišným způsobem vyplývajícím z jeho intervenční logiky⁴⁹. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit několik zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence. Je-li k dispozici studie, která mapuje dopad obdobného projektu/intervence zaměřeného na podobnou cílovou skupinu a realizovaného ve stejném typovém území, je možné data a informace o rozsahu a povaze dopadů na cílovou skupinu získat z takové studie a tyto informace jen ověřit průzkumem na menším vzorku subjektů v konkrétní lokalitě.

⁴⁷ Dostupné na: http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkaout.dod_uziti?mylang=CZ

⁴⁸ např. mezi společnostmi provozujícími lyžařské areály a ostatní aktivity zimních sportů při hodnocení dopadů investice do rozšíření/vybudování nového skiareálu

⁴⁹ např. investice do velkého skiareálu může určitým způsobem působit na menší skiareály v okolí, ale jiným způsobem na ostatní poskytovatele služeb v cestovním ruchu v daném území

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o tom, zda a za jakých podmínek lze předpokládat, že realizace projektu/opatření při daném nastavení opravdu změní konkurenci již existujících subjektů fungujících na stejných trzích / poskytujících stejné produkty/služby. Případně pokud ano, jakého druhu tato změna bude, v jakém rozsahu a v jakých aspektech podnikání ovlivní fungování dotčených subjektů, jak změněná konkurence na trhu ovlivní růst a rozvoj firem a v jakých konkrétních oblastech, např. nižší/vyšší poptávka po zboží/službách a tím snížení/zvýšení odbytu apod., a jak se to může projevit na jejich výkonech, případně tvorbě pracovních míst.

Výstupem bude hodnocení popisující, zda daný projekt/opatření ovlivní konkurenci pro již existující subjekty působící na stejných trzích nebo poskytujících služby/produkty stejným cílovým skupinám. Hodnocení na základě dostupných informací a dat popíše, do jaké míry může ovlivnit realizace projektu změnu odbytu/poptávky po zboží/službách (a jakým konkrétním způsobem) a hodnotitel provede odhad kvantifikace dopadu a jeho dopočetění na celou předpokládanou cílovou skupinu dle rozsahu a zaměření opatření popsaných v teorii změny, zejména s důrazem na změnu tržeb/výkonů firem a tvorbu/zánik pracovních míst, ke kterým přispěje realizace opatření/projektu.

Výsledné hodnoty předpokládaného dopadu na zaměstnanost a výkonnost firem (tržby), budou sloužit k jednoduchému přepočtu na koncové dopady, kterými jsou zejména změněná daňová výtěžnost v důsledku změny tržeb/ziskovosti dotčených firem, změna výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti vyvolané snížením/zvýšením počtu zaměstnanců v důsledku dopadů intervence a tím změny příjmů obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změna daňové výtěžnosti v důsledku změny zaměstnanosti.

Dopad na konkurenceschopnost firem a tok investic

Pomocné otázky: Jaký bude mít daný projekt dopad na konkurenceschopnost firem v dotčeném území? Bude nějak ovlivněna produktivita firem například v důsledku změny kvalifikace a odbornosti/schopnosti pracovní síly v regionu?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak ovlivní projekty/intervence různého zaměření⁵⁰ konkurenceschopnost firem, tedy zejména jejich produktivitu, prosazení se na nových trzích (produktově i geograficky), zavádění nových nebo inovovaných produktů apod.

Pro získání potřebných informací a dat je třeba získat údaje jednak od subjektu, který bude realizátorem opatření (např. od SŠ v regionu při opatření zaměřeného na vzdělávání) a jednak od potenciální cílové skupiny firem, na které je opatření/ projekt primárně zaměřen a bude na ni mít předpokládaný dopad.

Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní konkurenceschopnost firem v daném území.

S těmito informacemi hodnotitel provede kvalitativní průzkum (terénní šetření/on-line dotazníkové šetření) mezi firmami v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. firmy v určitém odvětví, které budou benefitovat z intervence

⁵⁰ např. intervence zaměřené na technologickou modernizaci firemních provozů, zlepšení marketingu firem ale i na zkvalitnění vzdělávání a odbornosti/schopnosti pracovní síly ve vztahu k potřebám trhu práce

zaměřené na vzdělávání v určitém konkrétním oboru apod.). Průzkum by měl s ohledem na intervenční logiku projektu/opatření popsanou v teorii změny zohledňovat základní členění dotčených firem s ohledem na jejich velikost tak, aby pokrýval nejčetnější druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Vzorek firem v průzkumu by měl mít obecné členění a měl by zahrnovat hlavní/nejčastější typů subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit několik zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat rozdílný mechanismus působení intervence na různé typy subjektů.

Průzkum bude zaměřen na zjištění základních informací a dat o tom, zda a za jakých podmínek lze předpokládat, že dané opatření opravdu při jeho konkrétním nastavení ovlivní konkurenceschopnost firem v cílové skupině. Pokud ano, pak jakým konkrétním způsobem bude konkurenceschopnost a rozvojové podmínky firem změněny, v jakém rozsahu, jaké dílčí aspekty fungování firem budou ovlivněny⁵¹, v jaké míře a jak bude projekt působit na změnu výkonů nebo produktivity firem, jejich schopnost prosadit se na nových trzích nebo s novými produkty a jak to ovlivní tvorbu nových pracovních míst nebo jejich zánik.

Získané informace a data v průzkumu budou použity pro hodnocení, jakým způsobem daný projekt/opatření přispěje ke změně konkurenceschopnosti a rozvoji u předmětného vzorku firem (a v jakých konkrétních oblastech). Hodnotitel provede odhad kvantifikace dopadu a jeho dopočtení na celou předpokládanou cílovou skupinu firem dle rozsahu a zaměření opatření popsaných v teorii změny, zejména s důrazem na změnu výkonů firem, úspory nebo dodatečné náklady, které jim opatření přinese a případnou tvorbu/zánik pracovních míst, ke kterým přispěje realizace opatření/projektu. Výsledné hodnoty předpokládaného dopadu na výkonnost firem, budou sloužit k jednoduchému přepočtu na koncové dopady, tedy na změnu daňové výtěžnosti v souvislosti s růstem výkonů firem nebo poklesem nákladů a tím zvýšení jejich ziskovosti. Dopady na zaměstnanost a budou přepočteny na změnu výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti a zvýšení/snížení příjmů obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změna daňové výtěžnosti v důsledku změny zaměstnanosti.

Pomocné otázky: Povede projekt k podpoře přílivu investic, a to jak nových, tak realokaci stávajících (přesun z jiných regionů než je území dopadu)?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak ovlivní projekty/intervence příliv investic do území (a to jak nových – zahraničních i domácích, tak i relokaci stávajících z jiných regionů). Do této oblasti dopadů není zahrnuto hodnocení projektů představujících přímo příchod nového investora do území, ale pouze hodnocení intervencí a opatření, které k přílivu investic mají napomáhat⁵² případně situaci, kdy nově přichodí investor může vzhledem ke své velikosti a širším vazbám vyvolat významnější atraktivitu území/regionu a tím přilákat další na sebe navázané investice.

Od realizátora opatření budou získány a vyhodnoceny informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření intervence/opatření, které budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní příliv nových investic do území a v jakém rozsahu. Zejména se jedná o rozsah

⁵¹ Např. snížení nákladů na zaučení nových zaměstnanců při intervenci zaměřené na zlepšení relevance vzdělávání vzhledem k potřebám trhu práce.

⁵² např. průmyslová zóna, systém regionálních investičních pobídek nebo asistenční nástroje přímo zaměřené na lákání investorů do území

intervence (např. kapacita průmyslové zóny nebo finanční objem investičních pobídek) a její zaměření (podporované obory, typy firem apod.). Tím budou doplněny informace o projektu popsané v teorii změny v úvodu hodnocení.

Vyhodnocení parametrů intervence povede ke zjištění předpokládaného/očekávaného rozsahu přilákaných nových investic do území, přičemž bude zohledněn i mechanismus působení dané intervence uvedený v teorii změny (jaké jsou podmínky úspěchu intervence, očekávané zaměření apod.). Budou zjištěna data a informace o předpokládaném počtu nově přilákaných investorů, jejich velikosti, oborovému zaměření (alespoň v hrubé struktuře – zda se bude jednat o průmyslové podniky nebo o investory ve službách) a očekávanému počtu nově vzniklých pracovních míst. K tomu mohou být jako doplněk využity podklady a informace z případových studií v jiných regionech, které podobná opatření/intervence realizovaly v minulosti. Vždy však musí být přihlédnuto k povaze území a mechanismu působení intervence, jež by měly být zohledňovány při přepočtu dopadů v konkrétním území, kde hodnocení probíhá.

Zjištěné informace o potenciálních nově vzniklých pracovních místech v důsledku realizace opatření budou použity ke kalkulaci předpokládaných mezd zaměstnanců na nově vzniklých pracovních pozicích na základě dostupných údajů (ČSÚ, MPSV, Úřad práce v regionu apod.) o průměrné čisté mzdě v daném regionu. Bude provedena rovněž kalkulace průměrných ročních příjmů v nezaměstnanosti – na základě dostupných údajů (ČSÚ, MPSV, ÚP, popř. specifických studií – např. studie Unicorn College⁵³) o výplatách podpor v nezaměstnanosti. Při předpokladu obsazení nových pozic nezaměstnanými osobami bude porovnáním čisté mzdy v daném území a průměrné výše podpory v nezaměstnanosti proveden hrubý přepočet na koncové dopady intervence do území, kterými je zvýšená koupěschopnost obyvatel, kteří získají zaměstnání u nově přichozích investorů. Obdobně bude vypočten koncový dopad změny zaměstnanosti na státní rozpočet porovnáním uspořené finanční prostředků na výplaty dávek v nezaměstnanosti a daňové výtěžnosti osob nově zaměstnaných u přichozích investorů.

Současně budou s využitím předpokládaných parametrů projektu (dle teorie změny a rozhovoru s realizátorem opatření) odhadnuty předpokládané výkony nově přichozích firem a z toho odvozeny koncové dopady na zvýšení daňových příjmů státu⁵⁴.

Dopad na operativní náklady a chování podnikatelů a MSP

Pomocné otázky: Bude mít projekt nějaký dopad na dostupnost a ceny základních výrobních zdrojů (energie, suroviny, pohonné hmoty) včetně subdodávek, či dodávek dílů?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak ovlivní opatření/intervence dostupnost a ceny základních výrobních zdrojů (energie, suroviny, pohonné hmoty) případně dílčích subdodávek a jak se to projeví na operativních nákladech a fungování podnikatelů a malých a středních firem (MSP).

V úvodu hodnocení je třeba získat podrobné informace o nastavení a rozsahu opatření/intervence od organizace, která jeho realizaci navrhuje nebo má na starosti její přípravu a rozšířit tím již údaje

⁵³ ČADIL, J. a kol. (2011): Odhad nákladů nezaměstnanosti z pohledu veřejných rozpočtů, Politická ekonomie, č. 5, s. 618-637. Dostupné z: <www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=811.pdf>

⁵⁴ V případě hodnocení opatření typu investičních pobídek nebo jakýchkoliv daňových nebo finančních úlev, musí být tento efekt brán v potaz, neboť může značně ovlivňovat výši konečných příjmů státního rozpočtu z činnosti podpořených firem

uvedené v teorii změny. Současně je nutné získat informace také od potenciální cílové skupiny, na kterou bude mít opatření/intervence dopad.

Klíčovým vstupem budou informace o nastavení a konkrétních parametrech opatření, které má potenciální vliv na ceny a dostupnost základních výrobních zdrojů či subdodávek. S vědomím těchto informací provede hodnotitel kvalitativní průzkum (terénní šetření/on-line dotazníkové šetření) mezi firmami v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny. Průzkum by měl s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat alespoň základní členění dotčených firem, minimálně jejich velikost a vlastnictví tak, aby pokrýval nejčastější druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit několik zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o tom, zda a za jakých podmínek lze předpokládat, že dané opatření/intervence opravdu při daném nastavení přinese změnu v dostupnosti a ceně základních výrobních zdrojů nebo subdodávek v cílové skupině a jakého rozsahu/významu tato změna bude a jakých aspektů fungování firem se dotkne, jaké skupiny/typy firem postihne nejčastěji/v nejvyšší míře. A jak tyto změny budou působit na změnu výkonové spotřeby dotčených firem a tím její ekonomické fungování a ziskovost.

V případě, že jsou dostupné konkrétní datové podklady o způsobu a míře ovlivnění ceny nebo dostupnosti určitého druhu zdrojů/surovin (např. i ze studie dopadů referenčního projektu v podobném území), lze počítat s průměrnou procentuální změnou cen těchto zdrojů jako vstupů do produkce u firem v konkrétním odvětví. Následně je možné využít statistiky input-output tabulek (SIOT) poskytovaných ČSÚ⁵⁵ a určit podíl daného typu vstupů na výkonové spotřebě a tržbách a tím odhadnout z agregátních dat potenciální dopad na firmy v konkrétním odvětví.

Výstupem bude hodnocení, zda intervence/opatření může ovlivnit cenu nebo dostupnost základních výrobních zdrojů nebo subdodávek a tím výkonovou spotřebu firem a u jakých typů firem toto bude nejčastější. Následně bude provedeno dopočetění na základní soubor všech potenciálně dotčených firem v území dopadu a proveden jednoduchý přepočet na koncové dopady, jimiž bude změna ziskovosti firem a tím změněná daňová výtežnost a příjmy pro státní rozpočet.

Pomocné otázky: Ovlivní realizace projektu/opatření dostupnost možností financování pro MSP?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak ovlivní dostupnost financování (např. cena získání financí, objem financí dostupných pro určitou skupinu, změna/výše rizika spojená s financováním) podnikání a rozvojové možnosti malých a středních podniků (MSP).

Pro získání potřebných informací a dat je třeba získat údaje jednak od banky nebo jiného subjektu, který bude poskytovatelem financování, jednak od potenciální cílové skupiny, na kterou bude mít opatření/ projekt dopad.

Od banky/poskytovatele budou získány informace o předpokládaném zaměření intervence, podmínkách a konkrétních parametrech poskytování financování, kterými budou doplněny informace o intervenční logice opatření uvedené v teorii změny. To budou klíčové vstupy pro určení, zda a případně v jakém rozsahu projekt ovlivní dostupnost financování.

⁵⁵ Dostupné na: http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkaout.dod_uziti?mylang=CZ

S těmito informacemi hodnotitel provede kvalitativní průzkum (terénní šetření/on-line dotazníkové šetření) mezi firmami v dotčeném území a v cílové skupině subjektů, na něž by mělo být opatření zaměřeno (např. MSP v případě programu zaručených úvěrů, nebo u firem poptávajících spolupráci ve VaV v případě inovačních voucherů). Průzkum by měl s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat alespoň základní členění dotčených firem dle jejich velikosti a vlastnictví tak, aby pokrýval nejčtenější druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit několik zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o tom, zda a za jakých podmínek lze předpokládat, že daný projekt opravdu při daném nastavení přinese změnu dostupnosti financování, případně pokud ano, jakého druhu tato změna bude, jakého rozsahu, jak změněná dostupnost financování ovlivní růst a rozvoj firem a v jakých oblastech (např. usnadnění vstupu na nové trhy, vyšší produktivita, apod.) a jak se to může projevit na jejich výkonech, případně tvorbě pracovních míst.

Výstupem bude hodnocení, zda daný projekt/opatření přispěje ke změně dostupnosti financování u předmětného vzorku firem a do jaké míry může přispět opatření k rozvoji dotazovaných firem (a v jakých konkrétních oblastech). Bude proveden odhad kvantifikace dopadu (jeho dopočtení) na celou předpokládanou cílovou skupinu dle rozsahu a zaměření opatření uvedeného v teorii změny, zejména s důrazem na dopad intervence na změnu výkonů firem a tvorbu/zánik pracovních míst. Výsledné hodnoty předpokládaného dopadu na zaměstnanost a výkonnost firem (tržby), budou sloužit k jednoduchému přepočtu na koncové dopady, jako je změna výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti, změna příjmů obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změna daňové výtěžnosti jak v důsledku změny zaměstnanosti, tak v důsledku změněné výkonnosti firem.

Pomocné otázky: Může projekt/opatření přispět k větší míře podnikavosti lidí/častějšímu zakládání podniků, nebo naopak způsobit vyšší míru ukončení podnikání?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak ovlivní realizace konkrétního opatření/intervence (např. podnikatelských inkubátor nebo program zaručených úvěrů pro začínající podnikatele) podnikavost lidí a častější zakládání firem nebo naopak, jak může přispět k vyšší míře ukončování podnikání.

Před samotným hodnocením je třeba získat podrobné informace a data o parametrech intervence od subjektu, který její realizaci navrhuje nebo ji má na starosti. Zejména údaje o předpokládaném počtu podpořených podnikatelů/začínajících firem, jakého budou typu/zaměření (např. kolik firem může obsluhovat nový podnikatelský inkubátor, nebo jaká je kapacita programu zaručených úvěrů pro začínající podnikatele – kolik jich může být v průměru podpořeno) a jaký bude předpokládaný dopad na zaměstnanost. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a v jakém rozsahu opatření ovlivní míru podnikavosti a zakládání nových firem případně častější ukončování podnikání.

U regulatorních/měkkých opatření bude proveden odhad změny míry podnikatelské aktivity vyvolané podobným opatřením v jiném území/zahraničí (je-li dostupné) a bude jím doplněn údaj o očekávaných efektech intervence, získaný od subjektu, který její realizaci navrhuje nebo ji má na starosti.

Ze statistiky (např. Registr ekonomických subjektů - ČSÚ) bude zjištěn průměrný počet nově vznikajících podnikatelských subjektů v daném území v minulých letech a porovnán s tím, jak míru podnikatelské aktivity změní realizace opatření dle zjištěných parametrů v předchozím kroku. V případě specifických podpor, např. inovačních inkubátorů, bude srovnání provedeno pouze s příslušným typem firem (např. jen s nově vzniklými firmami v určitém oboru, pokud je inovační inkubátor oborově zaměřen). Z toho bude odvozen čistý příspěvek opatření ke změně intenzity zakládání nových podnikatelských subjektů.

Získané údaje o vlivu opatření na míru podnikatelské aktivity (zakládání nových firem/častější ukončování podnikání) a srovnání s intenzitou vzniku nových firem v území budou přepočtena na skutečné koncové dopady. To bude provedeno s využitím dat o průměrných daňových výnosech podnikatelských subjektů z DPH a DPFO/DPPO v konkrétním území (dostupná na vyžádání z Generálního finančního ředitelství ČR – GFŘ ČR). Bude odhadnut průměrný výnos/ztráta pro státní rozpočet dle očekávaného nárůstu/poklesu počtu podnikatelských subjektů v souvislosti s realizací opatření a to s využitím průměrného daňového výnosu pro podnikatelský subjekt odvozený z dat GFŘ ČR.

U dopadů na zaměstnanost budou využity odhady o očekávaném počtu nově vzniklých pracovních míst (jsou-li k dispozici). Předpokladem je, že budou obsazeny nezaměstnanými osobami. K přepočtu na koncové dopady poslouží data o průměrných ročních příjmech v nezaměstnanosti – na základě dostupných údajů (ČSÚ, MPSV, ÚP, popř. specifických studií – např. studie Unicorn College⁵⁶) o výplatách podpor v nezaměstnanosti a ty budou porovnány s údaji o průměrné mzdě v daném území. Výsledné hodnoty předpokládaného dopadu na zaměstnanost budou sloužit k přepočtu na koncové dopady, kterými jsou změna výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti, změna výše příjmů obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změna daňové výtěžnosti v důsledku změny zaměstnanosti.

Pomocné otázky: Povede projekt/opatření k zvýhodnění nějaké skupiny podnikatelů?

V této oblasti dopadu se bude hodnocení zaměřovat na to, jestli realizace konkrétního opatření/intervence povede ke zvýhodnění určité skupiny podnikatelů a firem na úkor jiných, například při poskytování dotace, omezení určitého typu/způsobu poskytování služeb/výroby (např. kvůli zavádění různých norem apod.).

Před samotným hodnocením je třeba získat podrobné informace a data o parametrech intervence od subjektu, který její realizaci navrhuje nebo je za ni zodpovědný. Především se jedná o odhad, jakým konkrétním způsobem bude určitá skupina podnikatelů/firem zvýhodněna, jaké bude mít toto zvýhodnění parametry a rozsah (vzhledem k rozsahu opatření/intervence) a jaké bude vymezení a charakter skupiny firem, které působí na stejném trhu/nabízí produkty pro podobnou cílovou skupinu a zvýhodněné konkrétním opatřením nebudou – bude tedy identifikována skupina znevýhodněných firem. Tyto informace musí být v souladu s mechanismem intervence popsáním v teorii změny a budou je dále rozšiřovat a zpřesňovat.

V případě, že je k dispozici studie mapující dopady opatření na zvýhodnění určité skupiny podnikatelů/firem, je možné využít její výstup pro odhadnutí dopadů v území. V ostatních případech

⁵⁶ ČADIL, J. a kol. (2011): Odhad nákladů nezaměstnanosti z pohledu veřejných rozpočtů, Politická ekonomie, č. 5, s. 618-637. Dostupné z: <www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=811.pdf>

je nutné provést terénní šetření (nebo on-line průzkum) mezi cílovou skupinou zvýhodněných firem/podnikatelů a analogicky mezi skupinou znevýhodněných podnikatelů/firem působících na podobném trhu (oborově i územně). Tento průzkum by měl s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat u obou skupin firem (zvýhodněné a znevýhodněné) alespoň základní členění tak, aby pokrýval nejčetnější typy subjektů (minimálním požadavkem je členění subjektů dle jejich velikosti a vlastnictví). Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval u zvýhodněných i znevýhodněných firem různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišným způsobem. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit několik zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat rozdílné dopady na firmy/podnikatele uvnitř dané skupiny.

Průzkum bude zaměřen na zjištění způsobu a míry zvýhodnění firem v cílové skupině, zejména ovlivnění jejich růstového potenciálu, možností expandovat na nové trhy (produktově i geograficky), zavádění nových nebo inovovaných výrobků/služeb a to analogicky i u znevýhodněných firem. Cílem průzkumu je zejména získat konkrétní kvantifikované informace o rozsahu přínosů zvýhodnění firem ve výše popsaných aspektech a jejich dopad na výkony firem a zaměstnanost a současně u znevýhodněných firem informace o nákladech, které jim opatření způsobí, a to alespoň v hrubé struktuře a jaký bude mít opatření případný dopad na zaměstnanost.

Takto získané údaje a data z průzkumu o změně výkonů budou dopočteny na základní soubor všech firem, které mohou být opatřením ovlivněny v daném území. Poté budou použita k hrubému přepočtu na koncové dopady v území. Těmi jsou zvýšená daňová výtěžnost zvýhodněných firem v souvislosti s růstem jejich výkonů a zisků a současně snížená daňová výtěžnost znevýhodněných firem v souvislosti s jejich zvýšenými náklady, které jim realizace opatření přinesla. Hodnocení by mělo oba tyto dopady porovnat a odhadnout čistý příspěvek dopadů do území. Analogicky bude hodnocení postupovat i kvantifikace dopadu na zaměstnanost, kdy výsledné hodnoty předpokládaného dopadu na zaměstnanost budou sloužit k přepočtu na koncové dopady, jako je změna výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti, změna příjmů obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změna daňové výtěžnosti v důsledku změny zaměstnanosti.

Dopad na snížení nebo zvýšení administrativní zátěže podnikatelů

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření povinnosti podnikatelů? (struktura, rozsah a četnost odevzdávání dat, výkazů, dokladů apod.).

Daný dopad se promítá v podobě změny (snížení nebo zvýšení) zátěže podnikatelů, kterou jim přináší nové administrativní povinnosti a s tím souvisejících dopadů v podobě změny (snížení/zvýšení) administrativních nákladů, potenciálních změn zaměstnanosti a zisků/tržeb podnikatelů a od toho odvozených dopadů na stát (nárůst/úspora výdajů na podporách v nezaměstnanosti, změny daňové výtěžnosti).

Postup stanovení nákladů, které podnikatelé uspoří, nebo, které budou muset nově vynaložit, vychází z mezinárodní metodiky International Standard Cost Model Manual⁵⁷, která podrobně specifikuje jednotlivé postupové kroky pro ověření, jakého množství subjektů se projekt dotkne a postup pro

⁵⁷ Standard Cost Model Network (2004): International Standard Cost Model Manual. Measuring and reducing administrative burdens for businesses. OECD. 63 s. Dostupné z: <www.oecd.org/gov/regulatory-policy/34227698.pdf>

zjištění nákladů vyvolaných konkrétními administrativními opatřeními. S využitím této metodiky bude provedena zejména identifikace a kvantifikace relevantních administrativních úkonů a dotčených relevantních segmentů podniků (stanovení cílové skupiny, její podrobnější struktury, velikosti atd.).

Samotná kvantifikace nákladů administrativní zátěže bude provedena s využitím metodiky MPO⁵⁸, která specifikuje postup kvantifikace administrativních nákladů s využitím tzv. standardního nákladového modelu (SCM) a uvádí základní referenční hodnoty potřebné pro výpočet v podmínkách ČR (např. průměrný čas potřebný pro splnění jednotlivých administrativních činností, průměrná hodinová sazba mezd apod.). Výstupem hodnocení bude kvantifikace nákladů, které firmám vzniknou či je naopak uspoří v souvislosti s novými administrativními povinnostmi, popř. v souvislosti se zrušením určitých stávajících agend apod.

Takto kvantifikované náklady budou sloužit jako vstup pro následné odvození (kvantifikaci) finálních dopadů, kterými mohou být dopady na zaměstnanost (např. v důsledku nárůstu/poklesu počtu zaměstnanců ve firmách v důsledku zavedení/úpravy/zrušení konkrétních administrativních agend) a s tím související dopady na stát (např. v důsledku nárůstu/úspory výdajů na podpory v nezaměstnanosti), případně změny daňové výtěžnosti plynoucí ze zisků/tržeb podnikatelů do státního rozpočtu.

Pro kvantifikaci těchto nákladů budou využita dostupná sekundární data o:

- průměrných mzdách relevantních administrativních pracovníků ve firmách
- průměrných nákladech na podpory v nezaměstnanosti
- průměrných nákladech a tržbách / průměrné ziskovosti firem dle jednotlivých odvětví

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření jakýmkoliv způsobem snížení, nebo zvýšení vstupních bariér pro podnikání?

V této oblasti dopadu se bude hodnocení zaměřovat na to, jestli realizace konkrétního opatření/intervence povede ke snížení nebo zvýšení vstupních bariér pro podnikání a to pouze bariér administrativní povahy (např. různá povolení a úkony nutné k založení živnosti/firmy apod.). Smyslem hodnocení je určit, jak a do jaké míry ovlivní opatření intenzitu zakládání nových firem a vstup lidí do podnikání.

Informace a data potřebná pro provedení hodnocení budou zajištěna jednak od realizátora opatření a poté od podnikatelských subjektů v daném území, které v nedávné době zahájily své podnikání. V případě existence studie mapující dopady zavedení stejného nebo velmi podobného opatření v jiném regionu nebo zahraničí, je možné její výstupy použít pro toto hodnocení s přihlédnutím k charakteru území a odlišnostem podnikatelského prostředí v ČR.

Před samotným hodnocením je třeba získat podrobné informace a data o parametrech intervence od subjektu, který její realizaci navrhuje nebo je za ni zodpovědný. Zejména informace o rozsahu a povaze intervence, jejím obsahu a konkrétním způsobu, kterým bude podle předpokladů ovlivňovat zakládání firem/vstup do podnikání a na jaké úkony/procesy bude působit. Tím budou doplněny informace uvedené v teorii změny. Současně (není-li dostupná podobná studie z jiného

⁵⁸ MPO (2013): Metodika měření a přeměrování administrativní zátěže podnikatelů. Verze 2.0. 29 s. Dostupné z: <www.mpo.cz/dokument142876.html>

území/zahraničí) je nutné průzkumem mezi podnikatelskými subjekty zjistit, jak by jejich vstup do podnikání byl ovlivněn realizací intervence případně zavedením změn s ní souvisejících.

Hodnotitel provede průzkum (terénní šetření/online dotazníkové šetření dle povahy a rozsahu intervence) zaměřené na nově založené podnikatelské subjekty (maximálně do 3 let stáří) v území, které bude realizací opatření ovlivněno. Při výběru subjektů musí být zohledněno zaměření intervence a její případná specifická působnost na určitý typ podnikatelských subjektů (např. bude se týkat jen určitého oboru nebo velikostní kategorie firem či pouze živnostníků apod.), která je popsána v teorii změny a měla by být ověřena v úvodu hodnocení rozhovorem s realizátorem opatření. Vzorek v průzkumu by měl být diferenciován podle různých typů subjektů, u nichž lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišným způsobem. Minimálním požadavkem je členění firem dle velikosti a vlastnictví. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit několik zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat vnitřní variabilitu působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na objasnění, jakým konkrétním způsobem opatření ovlivní osoby nebo subjekty vstupující do podnikání a jaký aspekt procesu zakládání firmy bude ovlivněn nově vzniklými případně naopak odstraněnými administrativními bariérami případně zjednodušením určitých postupů a úkonů apod. Hodnotitel pomocí průzkumu zjistí rozsah a dodatečné náklady/úspory, které v procesu zakládání firmy/živnosti vzniknou (nebo budou odstraněny) v souvislosti s realizací opatření a zejména, jaký dopad na začínající podnikatele to bude mít ve smyslu, zda bude zcela ohroženo zahájení jejich podnikání nebo vzniknou pouze dodatečné náklady/úspory během tohoto procesu. Současně bude průzkumem zjištěn potenciální vliv zavedení opatření na vznik, případně zánik pracovních míst.

Data a informace zjištěné průzkumem případně z dostupné studie mapující dopad podobného opatření v referenčním území budou využity pro odhad dopadů do území. Bude zjištěna průměrná intenzita zakládání nových podnikatelských subjektů v území dopadu v posledních třech letech z dat Registru ekonomických subjektů (ČSÚ) nebo z jiných informačních databází ekonomických subjektů. Tento údaj bude porovnán se zjištěním v průzkumu (či z dostupné studie), které vyjadřuje, jakým způsobem bude ovlivněno snížení/zvýšení počtu nově zakládaných podnikatelských subjektů (v procentuálním vyjádření) v souvislosti se snížením nebo zvýšením administrativní zátěže v důsledku realizace intervence. Z toho bude odvozen čistý přírůstek/úbytek počtu nově zakládaných podnikatelských subjektů. Konečným dopadem do území bude daňová výtěžnost těchto firem vypočtená z jejich průměrné změny výkonů/zisků. Ta bude odhadnuta s využitím dat o daňových výnosech podnikatelských subjektů z DPH a DPFO/DPPO v konkrétním území (dostupná na vyžádání z Generálního finančního ředitelství ČR – GFŘ ČR). Bude vypočten průměrný výnos/ztráta pro státní rozpočet dle očekávaného nárůstu/poklesu počtu podnikatelských subjektů v souvislosti s realizací opatření a to s využitím průměrného daňového výnosu pro podnikatelský subjekt odvozený z dat GFŘ ČR. V případě, že dopadem budou pouze dodatečné náklady nebo naopak úspory podnikatelských subjektů v procesu zahajování podnikání, bude slovně ohodnocen potenciální dopad na fungování firem v prvotní fázi ve smyslu uspořené nebo naopak vynaložené finanční prostředků. Současně bude odhadnut konečný dopad na zaměstnanost v souvislosti s realizací opatření. Zjištěné informace o vlivu na zaměstnanost v průzkumu budou dopočteny na základní soubor všech dotčených firem s využitím informační databáze ekonomických subjektů (RES – ČSÚ nebo jiný zdroj). Z toho bude vypočten průměrný počet pracovních míst, které díky realizaci opatření vznikly nebo naopak nevznikly. Předpokladem bude, že tyto osoby pocházely z řad nezaměstnaných nebo poté byly zařazeny mezi uchazeče o zaměstnání na Úřadu práce (ÚP). Údaje o průměrné mzdě v území

dopadu (dostupné z ČSÚ nebo ÚP) a průměrných nákladech státu na podporu v nezaměstnanosti (ČSÚ, MPSV, ÚP, popř. specifických studií – např. studie Unicorn College⁵⁹) budou sloužit k přepočtu na koncové dopady, jako je změna výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti, zvýšení/snížení příjmů obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změna daňové výtěžnosti v důsledku změny zaměstnanosti.

Dopad na zatížení a náklady veřejné správy

Pomocné otázky: Povede projekt/opatření k zvýšení nebo snížení zatížení veřejné správy v důsledku nových agend, nebo naopak k zvýšení efektivity vyřizování některých agend?

V dané oblasti je hodnocena změna časového zatížení úřadů v důsledku zavedení nových agend, popř. změny ve vyřizování agend.

Postup pro vyčíslení nákladů veřejné správy je uváděn např. v materiálu Ministerstva vnitra „Metodika stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy“⁶⁰.

Za účelem zjištění vstupních údajů (zejm. informací o časové náročnosti na výkon příslušné agendy, cílové skupině a počtu klientů, frekvenci agendy dle kapitoly 4.2 citované metodiky) se s ohledem na významnost projektu/opatření předpokládá provedení šetření/rozhovorů se zástupci dotčených územně samosprávných celků (ÚSC) identifikovaných dle parametrů projektu uvedených v teorii změny. V závislosti na počtu dotčených ÚSC, popř. jejich velikostní kategorii (budou-li se ÚSC odlišovat) bude šetření provedeno na omezeném vzorku těchto ÚSC (předpoklad oslovení 1 ÚSC za každou relevantní velikostní kategorii; počet zástupců každé kategorie bude nicméně zohledňovat celkový počet ÚSC zařazených do velikostní kategorie – viz také příloha č. 3 citované metodiky).

Konečný dopad na změnu (snížení/zvýšení) časové náročnosti vyřizování agend je vyčíslen ve formě změny celkových nákladů regulace v 1. roce platnosti regulace a v dalších letech platnosti regulace.

Pomocné otázky: Vyžaduje projekt vytvoření zcela nového nebo zásadní restrukturalizaci stávajícího úřadu?

V dané oblasti dopadu bude posuzováno, jaký vliv bude mít vytvoření nového či zásadní restrukturalizace stávajícího úřadu zejména na změnu (nárůst/úbytek) počtu pracovníků ve veřejné správě (např. v souvislosti se zavedením nových agend, popř. úpravou stávajících agend – digitalizace apod.), případně na změnu nákladů spojených se zřízením/restrukturalizací a fungováním úřadu (může souviset se změnou počtu pracovníků, ale případně také se změnou rozsahu či administrativní/časové náročnosti vykonávaných agend⁶¹).

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude provedeno šetření s využitím dostupných sekundárních dat, popř. průzkum u vybraného reprezentativního vzorku úřadů

⁵⁹ ČADIL, J. a kol. (2011): Odhad nákladů nezaměstnanosti z pohledu veřejných rozpočtů, Politická ekonomie, č. 5, s. 618-637. Dostupné z: <www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=811.pdf>

⁶⁰ Ministerstvo vnitra (2007): Metodika stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy. MVČR. 17 s. Dostupné z: <www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/doprovodne-metodiky-procesu-ria-134038/>

⁶¹ Zde je potřeba vyhnout se případnému duplicitnímu započtení dopadů na zatížení veřejné správy v důsledku zavádění nových agend / zvýšení efektivity vyřizování agend v případě, že již byly tyto dopady kvantifikovány s využitím metodiky Ministerstva vnitra „Metodika stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy“.

ovlivněných projektem/opatřením v dotčeném území. Z šetření/průzkumu by měla vzejít informace o:

- celkové změně počtu dotčených pracovníků,
- popř. celkové změně nákladů spojených se zřízením/restrukturalizací a fungováním úřadu

Tyto údaje budou následně použity jako vstupy pro kvantifikaci konečných dopadů na:

- změnu (nárůst/pokles) disponibilních příjmů zaměstnanců (v důsledku nábory nových/propouštění stávajících zaměstnanců) a
- v kontextu změny (nárůst/úbytek) počtu pracovníků ve veřejné správě současně dopad na státní rozpočet (SR) spočívající ve změně (nárůst/pokles) výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti a ve změně (nárůst/pokles) daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) z daní z příjmů fyzických osob
- popř. změnu výdajů veřejné správy spojených se zřízením/restrukturalizací a fungováním úřadu / změnu efektivity veřejné (státní) správy

Kalkulace změny disponibilních příjmů zaměstnanců (nárůst/pokles disponibilních příjmů obyvatel) bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce apod.) o průměrné čisté mzdě ve veřejné správě – na pozici/-ích, jejichž vznik/zánik lze předpokládat v souvislosti s vytvořením či restrukturalizací úřadu.

Kalkulace průměrných ročních příjmů v nezaměstnanosti bude provedena opětovně na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce, popř. specifických studií a publikací – např. studie Unicorn College⁶², publikace VÚPSV⁶³) o výplatách podpor v nezaměstnanosti.

Následně bude vyčíslen rozdíl ročních čistých mezd nových/propouštěných zaměstnanců ve veřejné správě dle zjištěných sekundárních dat a průměrného ročního příjmu ubyvších/přibyvších nezaměstnaných z výplat podpor v nezaměstnanosti. Výsledkem bude vyčíslení a) celkové změny výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti, b) celkové změny disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) dotčených projektem/opatřením. Z těchto disponibilních příjmů (které lze vnímat jako transfery s ohledem na předpoklad, že je obyvatelé dále utratí za zboží či služby a tyto prostředky se tedy přesunou k podnikatelům či dalším institucím) bude následně jako konečný dopad vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) v souvislosti s výběrem daní z příjmů fyzických osob.

Případná změna efektivity veřejné (státní) správy bude vyčíslena jako rozdíl mezi stávajícím a plánovaným rozpočtem nového/restrukturalizovaného úřadu s využitím sekundárních dat (srovnání rozpočtů úřadů o různé velikosti/zajišťujících různé typy agend), popřípadě průzkumu provedeného u vybraného vzorku úřadů (zjištění stávajících nákladů na realizaci agend a předpokládaných nových nákladů/úspory).

⁶² Čadil, J. (2011): Analýza nákladů veřejných rozpočtů na středního nezaměstnaného. 49 s. Dostupné z: <http://server.universium.cz/publikace/10_analyza_nakladu_ver_rozpocetu_stredni_nezamestnany.pdf>

⁶³ Jahoda, R., Godarová, J. (2016): Odhad nákladů veřejných rozpočtů vynakládaných na jednoho nezaměstnaného. VÚPSV, v.v.i., Praha. 47 s. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_412.pdf>

Dopad na vlastnická práva a vývoj cen nemovitostí v dotčeném území

Pomocné otázky: Dotkne se projekt/opatření vlastnických práv (půda, nemovitý majetek) soukromých osob a subjektů? Bude nějakým způsobem omezovat nákup, prodej nebo nakládání s majetkem soukromých osob a subjektů?

V této části se bude hodnotit dopad opatření/intervence na vlastnická práva soukromých osob a subjektů k půdě nebo jinému nemovitému majetku, a také bude hodnoceno to, jestli se realizací projektu změní podmínky vlastníků pro nakládání s tímto majetkem (nákup, prodej, přestavba, využívání k podnikatelské činnosti apod.).

Pro zajištění potřebných informací a dat je třeba získat údaje od realizátora samotného opatření, poté od vlastníků nemovitostí v dotčeném území a tyto informace budou doplněny expertním posouzením očekávaného/předpokládaného vývoje na trhu nemovitostí od vybraných realitních kanceláří.

Před samotným hodnocením bude nutné získat podrobné informace o parametrech projektu/opatření od subjektu, který její realizaci navrhuje nebo ji má na starosti. Zejména je nutné zjistit konkrétní nastavení projektu, jeho zaměření (o jaký typ projektu se jedná, jaké jsou jeho dílčí části apod.), rozsah a očekávaný dopad na vlastnická práva a nakládání s majetkem přímo dotčených subjektů v území, které bude projekt ovlivňovat, tak jak je vidí samotný realizátor opatření. Tím budou doplněny informace o opatření uvedené v teorii změny.

S těmito informacemi bude proveden průzkum (terénní šetření) mezi vlastníky nemovitostí v bezprostředním okolí realizace projektu (minimálně je předpokládáno rámcové pokrytí dotčených subjektů). Vzorek subjektů v průzkumu by měl být diferenciován podle různých typů subjektů⁶⁴, u nichž lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišným způsobem. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit několik zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat vnitřní variabilitu.

Průzkum bude zaměřen na předpokládané ovlivnění vlastnických práv dotčených subjektů a jejich subjektivní percepci dílčích aspektů, které se váží ke způsobu nakládání s vlastním majetkem (např. ztížená/zlepšená možnost prodeje/pronájmu, restrikce/zlepšení týkající se rekonstrukce/přestavby nebo rozšíření, provozování podnikatelských činností apod.). U podnikatelských subjektů provozujících v území dopadu svou činnost budou otázky zaměřeny na získání informací a dat o tom, jakým konkrétním způsobem bude jejich podnikání ovlivněno (např. při vybudování obchvatu obce/rychlostní komunikace nahrazující současnou silnici se rapidně sníží počet projíždějících osob, kterým může podnik nabízet své služby apod.) a jak se to může projevit na jejich výnosech/obratech.

Informace získané průzkumem v terénu a rozhovorem s realizátorem opatření/projektu budou využity k rámcovému popisu toho, jestli dojde ke změně podmínek nakládání s nemovitém majetkem, v jakých konkrétních oblastech a s jakou intenzitou (formou slovního hodnocení). Toto hodnocení bude doplněno o kvantifikaci (odhad) konečného dopadu, kterým může být nejčastěji hrubé vyčíslení změny ceny nemovitosti srovnáním s podobným územím (kde došlo v minulosti k realizaci podobného projektu) a to např. s využitím dat inzertních serverů nemovitostí nebo rozhovorem/dotazem na několik vybraných realitních kanceláří a jejich expertním zhodnocením situace. U podnikatelských subjektů provozujících v území dopadu svou činnost bude hodnocení doplněno o hrubé vyčíslení změny výnosů/obratu při změně možností využití nemovitost k podnikání,

⁶⁴ Minimálně by měl být vzorek členěn na soukromé vlastníky nemovitého majetku a podnikatelské subjekty

a to na základě dat a informací z rozhovorů s vlastníky firem, případně s využitím srovnání s podobnými firmami v jiné lokalitě.

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření cenu nemovitostí v území?

V této části se bude hodnotit dopad opatření/intervence na cenu nemovitostí v území, tedy na to, jak jeho realizace konkrétně ovlivní hodnotu nemovitého majetku vlastníků v dotčeném území dopadu.

Před samotným hodnocením bude nutné získat podrobné informace o parametrech projektu/opatření od subjektu, který je za její realizaci zodpovědný nebo ji navrhuje. Zejména je nutné zjistit konkrétní nastavení projektu, jeho zaměření (o jaký typ projektu se jedná, jaké jsou jeho dílčí části apod.), rozsah či způsoby, jimiž se bude projevovat dopad na cenu nemovitostí v území. Tím budou doplněny informace o projektu uvedené v teorii změny. Současně budou kontaktovány subjekty na reálním trhu (makléři, realitní kanceláře) pro získání expertních informací o cenách a poměrech, které ceny ovlivňují v dané lokalitě.

Jako první krok v samotném hodnocení bude provedeno porovnání s referenční lokalitou s podobnými charakteristikami, kde byl realizován obdobný projekt, přičemž musí být zajištěna porovnatelnost, tedy minimálně musí jít o typ území s příbuznými charakteristikami ve smyslu rozdělení venkovské vs. městské území a velikosti daného sídla, s podobnou strukturou dotčených subjektů. Retrospektivně bude v referenčním území zjištěn vývoj cen před a po realizaci dle cenové mapy (je-li dostupná) nebo dotazem na realitní kancelář působící v dané oblasti. Toto zjištění bude provedeno na vzorku nemovitostí, který bude alespoň rámcově pokrývat strukturu typů nemovitostí v území dopadu (alespoň v členění na rodinné domy, bytové domy, podnikatelské nemovitosti, apod.).

Vzorek by měl být diferenciován podle různých typů subjektů, u nichž lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišným způsobem. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit několik zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Informace získané tímto průzkumem „od stolu“ budou využity k dopočtu na celý soubor dotčených nemovitostí a hodnotitel provede kvantifikaci (odhad) dopadů – tedy vypočtení snížení/zvýšení hodnoty majetku vlastníků v území dopadu o určitou část (vyjádřenou procentuálním nárůstem/poklesem). Tyto údaje spolu s informacemi o povaze opatření použije hodnotitel k slovnímu popisu hodnocení možných koncových dopadů a projevů na cílové skupině (např. zhoršená/zlepšená finanční situace domácností vlastníků nemovitostí, zhoršená/zlepšená dostupnost úvěrů kvůli nižší možnosti ručení apod., nižší/vyšší potenciální příjmy při prodeji/pronájmu nemovitostí).

Dopad na intenzitu vědy a výzkumu

Pomocné otázky: Bude mít realizace projektu/opatření dopad na zvýšení rozsahu/kvality výzkumných aktivit ve výzkumných organizacích (zahrnuje akademické instituce i veřejné výzkumné instituce)?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak se změní ekonomický přínos uplatnění absolventů (výzkumníků) na trhu práce, přínos vzniku spin-off/spin-out firem v dotčeném území a nepřímé

dopady do území (např. vyšší útrata studentů, větší koncentrace osob s vyšším platem apod.) v důsledku změny kvality nebo rozsahu výzkumu ve výzkumných organizacích.

Pro zjištění potřebných informací a dat je nutné kontaktovat dotčené výzkumné organizace a v případě intervencí zaměřených na aplikovaný či orientovaný výzkum také dotčené firmy, na které bude mít intervence dopad. Kontaktován bude také realizátor opatření, od něhož budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

Od výzkumných organizací a firem budou získány informace o předpokládaných dopadech na rozsah/kvalitu výzkumných aktivit ve výzkumných organizacích, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají, nebo ji mohou omezovat. Otázky budou směřovat také na důsledky změn pro výzkumnou organizaci a na to, jak se změny vyvolané intervencí projeví v chování výzkumné organizace jako celku, v jejím postavení, apod. Dále budou otázky směřovat na konkrétní přínosy změn ve výzkumné organizaci pro území, které je intervencí ovlivněno.

Hodnotitel provede kvalitativní průzkum (terénní šetření/on-line dotazníkové šetření) mezi výzkumnými organizacemi, případně také firmami v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. výzkumné organizace orientované na přírodní vědy v případě intervencí zaměřených na odvětví life-sciences a firmy podnikající v oblasti spojené s life-science nebo využívající jeho výstupy). Průzkum by měl s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat alespoň základní členění dotčených výzkumných organizací a firem s ohledem na jejich velikost a vlastnictví tak, aby pokrýval nejčtenější druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit několik zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o spolupráci firem s akademickou sférou a uplatnění absolventů VŠ v praxi (tj. v případě VŠ, kam absolventi odcházejí a v případě firem, odkud absolventy získávají a jak jim vyhovují; jak se intenzita a charakter spolupráce (včetně komercializace) projeví na platech a počtech výzkumníků a jejich ochotě zakládat spin-off společnosti či start-upy). V případě změn v kvalitě/rozsahu výzkumu, které se nedotýkají bezprostředně firem/aplikací, se musí otázkami zjistit, jaké jiné konkrétní přínosy ze změny kvality/rozsahu výzkumu pro území plynou či jak se mohou projevit. Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změny kvality/rozsahu výzkumu (např. výdaje/útraty studentů, zaměstnanců a akcí, jež vznikly či případně nevznikly v důsledku změny kvality výzkumu ve výzkumných organizacích), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálně dopad na změnu kvality/rozsahu výzkumu a jak se tato změna v území projeví (tedy například přilákáním studentů a jejich udržením v území po absolvování studia, častějším pořádáním prestižních akcí v oblasti vědy, apod.). To bude provedeno kvantifikací (odhadem) ekonomických dopadů změny kvality/rozsahu výzkumu, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území prostřednictvím udržení/přilákání absolventů v území a jejich uplatnění na trhu práce, zvýšením počtu/kvality vědeckých pracovníků a tím jejich platů či počtem spin-off společností a start-upů. Tyto hodnoty předpokládaného dopadu

budou přepočteny na skutečný konečný dopad v podobě ekonomického přínosu, tedy na změnu výše platů (průměrná výše mezd bez ohledu na pozici a odvětví), koupěschopnosti těchto osob, a tedy daňové výtěžnosti, stejně jako daňové výtěžnosti spin-off společností a start-upů vzniklých v důsledku změny kvality a rozsahu výzkumu na VO. Dalším výsledkem bude zjištění rozsahu přínosů výsledků VaV z VO pro firmy, což představuje nepřímý dopad zvýšení kvality a rozsahu výzkumu ve VO. Dopad bude hodnocen ve finančním vyjádření, kdy na základě informací zjištěných v průzkumu bude odhadnuta změna tržeb v důsledku inovací produktů/procesů, k nimž mohou přispět výstupy VaV z VO. Dále bude zjištěna a vyčíslena daňová výtěžnost předpokládaných spin-off firem výzkumných organizací, k jejichž založení může intervence dle jejího zaměření pravděpodobně v přímém či nepřímém důsledku vést (dle parametrů a obsahu intervence), a dále daňová výtěžnost existujících podniků zejména v oblasti služeb v dotčeném území.

Pomocné otázky: Bude mít realizace projektu/opatření dopad na zvýšení rozsahu a kvality výzkumných aktivit ve firemním sektoru?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít opatření/intervence na změnu kvality nebo rozsahu firemních výzkumných aktivit, jak se tato změna projeví na ekonomické výkonnosti dotčených firem a jaké budou konkrétní dopady v území.

Pro zjištění potřebných informací a dat o obsahu intervence a jejích předpokládaných dopadech na cílovou skupinu je nutné kontaktovat nejprve samotného realizátora opatření a pak také dotčené firmy v cílové skupině, na které bude mít intervence dopad. Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

Od firem budou získány informace o předpokládaných dopadech na rozsah výzkumných aktivit ve firmě, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají, nebo ji mohou omezovat. Otázky budou směřovat také na důsledky změn v rozsahu, kvalitě nebo zaměření vlastních výzkumných aktivit pro samotnou firmu a na to, jak se změny vyvolané intervencí projeví v chování firmy jako celku, v jejím postavení na trhu, ekonomických charakteristikách, apod. Dále budou otázky směřovat na konkrétní přínosy změn vyvolaných intervencí ve firmách, které se mohou projevit v území dopadu.

Hodnotitel provede kvalitativní průzkum (terénní šetření/on-line dotazníkové šetření) mezi firmami v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. zaměření projektu na podporu VaV aktivit určité velikostní skupiny firem, oborového zaměření či regionu – strukturálně postižené regiony apod.). Průzkum by měl s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat alespoň základní členění dotčených firem, např. s ohledem na jejich velikost a vlastnictví tak, aby pokrýval nejčtenější druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně, tedy například firmy, které VaV vykonávají soustavně a dlouhodobě a vedle nich i firmy, které VaV aktivity dosud nevykonávaly (nebo pouze příležitostně) a opatření by pravidelné VaV aktivity mohlo podnítit. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit několik zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o změně rozsahu a kvality výzkumných aktivit v dotčených firmách vyvolaných realizací opatření, jaké mají tyto změny povahu a jak se projeví ve fungování firmy (např. rychlejší/efektivnější vyvinutí nové technologie používané ve firmě, rychlejší zavádění produktových inovací apod.). V případě změn v rozsahu/kvalitě výzkumu, které se nedotýkají bezprostředně aplikací výsledků výzkumu do komerční praxe, se musí otázkami zjistit, jaké jiné konkrétní přínosy ze změny rozsahu/kvality výzkumu pro firmy a zprostředkovaně pro území plynou či jak se mohou v budoucnu projevit. Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změny rozsahu výzkumu (např. výdaje/útraty zaměstnanců pracujících ve VaV, jejichž místa vznikla v důsledku změny rozsahu/kvality výzkumu ve firmách), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsánému v teorii změny.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálně dopad na změnu rozsahu nebo kvality výzkumu ve firmách a jak se tato změna výzkumných aktivit firem v území projeví (např. zvýšenou konkurenceschopností firem v důsledku růstu vytvořené přidané hodnoty na základě výstupů výzkumu aplikovaného ve firemních aktivitách, nebo ve změně koupěschopnosti dané růstem platů VaV zaměstnanců). To bude provedeno kvantifikací (odhadem) ekonomických dopadů změny rozsahu výzkumných aktivit ve firmách, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území prostřednictvím změny vytvořené přidané hodnoty/zisků firem a změny výše mezd osob zaměstnaných ve VaV ve srovnání s ostatním personálem. Tyto hodnoty předpokládaného dopadu budou přepočteny na konečný dopad v podobě ekonomického přínosu pro dané území, tedy prostřednictvím změny počtu VaV pracovníků či jejich mezd, což povede ke změně koupěschopnosti těchto osob a potažmo změně kupní síly v dotčeném území. V kombinaci se změnou vytvořené přidané hodnoty a zisků/výkonů dotčených firem bude vyjádřena změněná daňová výtěžnost jako dopad do území. V rámci nepřímých dopadů vzniklých především v důsledku zvýšené koupěschopnosti nových zaměstnanců ve VaV, budou kvantifikovány změny v růstu zisků existujících podniků zejména v oblasti služeb v dotčeném území prostřednictvím konečného dopadu v podobě daňové výtěžnosti, a to odhadem změny výkonů.

Pomocné otázky: Povede projekt k intenzivnější spolupráci firemního sektoru s akademickými/výzkumnými institucemi?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít realizovaná intervence na změnu intenzity a povahy spolupráce akademického a soukromého sektoru a jaký to přinese oběma stranám ekonomický přínos v dotčeném území a jak to ovlivní realizaci inovací (produktů/procesů) ve firmách vzniklých v důsledku spolupráce s výzkumnými organizacemi (VO⁶⁵).

Pro zjištění potřebných informací a dat o obsahu intervence a jejích předpokládaných dopadech na cílovou skupinu je nutné provést průzkum mezi dotčenými výzkumnými organizacemi a firmami, na které bude mít intervence dopad. Současně také rozhovorem s realizátorem intervence bude ověřeno zaměření a charakter samotné intervence a její konkrétní parametry a očekávané výstupy a způsoby ovlivnění cílové skupiny. Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o

⁶⁵ Zahrnuje akademické výzkumné organizace, veřejné i soukromé výzkumné instituce

intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

Od výzkumných organizací a firem budou získány informace o předpokládaných dopadech intervence na intenzitu jejich současné či potenciální spolupráce s VO, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají, nebo ji mohou omezovat. Otázky budou směřovat také na důsledky změn pro výzkumné organizace a firmy a na to, jak se změny vyvolané intervencí projeví v chování výzkumné organizace a firmy jako celku, v jejich postavení na trhu či v mezinárodní konkurenceschopnosti (a to i VO), apod. Dále budou otázky směřovat na konkrétní přínosy změn ve výzkumných organizacích a firmách pro území, které je intervencí ovlivněno.

Hodnotitel provede kvalitativní průzkum (terénní šetření/on-line dotazníkové šetření) mezi výzkumnými organizacemi a firmami v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. výzkumné organizace orientované na materiálové vědy a strojírenství v případě intervencí zaměřených na strojírenský průmysl a firmy podnikající v oblasti spojené se strojírenstvím nebo firmy, které jsou na jeho výstupech závislé). Průzkum by měl s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat alespoň základní členění dotčených výzkumných organizací a firem, např. s ohledem na jejich velikost a vlastnictví tak, aby pokrýval nejčtenější druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit několik zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o intenzitě a povaze výzkumné spolupráce firem s akademickou sférou a mechanismu působení intervence ve smyslu ovlivnění rozsahu, předmětu a výsledků této spolupráce. Zejména bude průzkum zjišťovat konkrétní projevy zlepšené spolupráce obou sektorů na ekonomickou výkonnost a konkurenceschopnost firem (efektivnější vyvinutí inovací a jejich ekonomický přínos pro firmu, zajištění kvalitnějších lidských zdrojů, vyřešení konstrukčních či vývojových problémů apod.), konkrétně jak jsou v tomto důsledku ovlivněny výkony/tvorba přidané hodnoty firem. V případě změn v intenzitě vzájemné spolupráce, které se nedotýkají bezprostředně firem/VO, se musí otázkami zjistit, jaké jiné konkrétní přínosy ze změny intenzity spolupráce pro území plynou či jak se mohou projevit. Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změny spolupráce firem a VO (např. zvýšení atraktivity území v důsledku pozitivní „atmosféry“ pro spolupráci příchodem VaV center zahraničních firem⁶⁶), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálně dopad na změnu intenzity a povahy spolupráce firem a výzkumných organizací a jak se tato změna v území projeví (tedy například vznikem spin-off firem, které přispějí k růstu regionálně zakořeněného sektoru domácích firem, zlepšením kvality VaV ve firmách a v jeho důsledku vyšší inovační výkonnosti apod.). To bude provedeno kvantifikací (odhadem) ekonomických dopadů změny intenzity a povahy spolupráce, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území prostřednictvím (potenciálního) vzniku spin-off firem a inovací (produktů/procesů) ve firmách vzniklých v důsledku spolupráce s VO. Tyto

⁶⁶ Jedná se především o posun stávajících poboček v rámci firemní hierarchie (hodnotového řetězce), což vede k růstu/poklesu vytvořené přidané hodnoty, či přilákáním zcela nových společností, které budou v území realizovat aktivity s vysokou/nízkou přidanou hodnotou (např. vývoj nebo podnikový výzkum).

hodnoty předpokládaného dopadu budou s využitím informací a dat z průzkumu přepočteny na skutečný konečný dopad v podobě ekonomického přínosu, kdy bude odhadnuta změna tržeb v důsledku inovací produktů/procesů, k nimž mohou přispět výstupy VaV z VO a v tomto důsledku daňová výtěžnost firem. Dále bude zjištěna a vyčíslena daňová výtěžnost předpokládaných spin-off firem, k jejichž založení může intervence dle jejího zaměření pravděpodobně v přímém či nepřímém důsledku vést (dle parametrů a obsahu intervence).

Dopad na inovační výkonnost

Pomocné otázky: Ovlivní projekt inovační výkonnost - zavádění nových/inovovaných produktů, technologií, výrobních procesů, nových způsobů přístupu k zákazníkům?

V této oblasti se bude hodnotit to, jakým způsobem ovlivňuje realizace opatření/intervence inovační výkonnost podniků v území a tím přispívá k zavádění inovovaných produktů, procesů a inovacím jiných aspektů fungování firem (např. způsobu přístupu k zákazníkům), jež ovlivňují jejich celkovou ekonomickou výkonnost.

Pro samotné hodnocení dopadů do území je nutné získat podrobné informace a data od subjektu, jenž je zodpovědný za přípravu a realizaci opatření/intervence a také od firem, na něž má toto opatření působit a které jsou cílovou skupinou pro realizaci intervence. Určení této skupiny firem/podnikatelů by mělo vycházet z obsahu samotné intervence a předpokládaného mechanismu působení, který je popsán v teorii změny sestavené v úvodu celého hodnocení a mělo by být ověřeno rozhovorem s realizátorem intervence.

Od subjektu zodpovědného za realizaci opatření je nutné získat informace o konkrétním obsahu dané intervence (jakým způsobem a jakými nástroji bude vyšší inovační výkonnost firem podporována, jak budou tyto nástroje fungovat), jaký je rozsah intervence a očekávané cílové skupiny firem, které budou z realizace opatření benefitovat, jaké jsou podmínky úspěšnosti intervence a naopak bariéry, které její fungování mohou ohrozit. Tím budou doplněny informace o projektu uvedené v teorii změny. Současně je nutné v průzkumu mezi firmami z cílové skupiny získat informace o očekávaných změnách v jejich fungování, které intervence vyvolá a jak tyto změny budou působit na zvýšení inovační výkonnosti podniků a růst jejich konkurenceschopnosti a ekonomické výkonnosti a jak se tyto změny projeví v území.

Hodnotitel provede průzkum ve formě terénního šetření případně on-line dotazníkového šetření⁶⁷ mezi firmami v cílové skupině, které budou identifikovány v souladu s teorií změny a na základě obsahu a zaměření intervence (např. MSP s potenciálem využití výsledků výzkumu/služeb výzkumných organizací pro zvýšení své inovační výkonnosti v případě projektu inovačních voucherů v určitém území). Průzkum by měl s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat alespoň základní členění dotčených firem s ohledem na jejich velikost a vlastnictví tak, aby pokrýval nejčastější druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval nejčastější typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně a z každé takové skupiny alespoň několik zástupců, aby bylo možné postihnout variabilitu působení dané intervence.

⁶⁷ Volba metody průzkumu je odvislá od rozsahu opatření, počtu firem v cílové skupině a jejich umístění v území

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o tom, jak čelní představitelé firem (majitelé, manažeři řídící podnik) hodnotí příspěvek intervence ke změně inovační výkonnosti firem, v jakých konkrétních aspektech fungování firmy bude inovační výkonnost díky intervenci ovlivněna (budou snadněji/ve větší míře zaváděny inovované produkty/procesy nebo dojde k obsazení nových trhů v produktovém nebo geografickém smyslu, změní se přístup k zákazníkům) nebo zdali budou odstraněny bariéry, které vzniku nebo využívání inovací brání. A jak se tyto změny, ke kterým intervence přispěje, projeví na celkovém fungování firmy, zejména na jejích růstových charakteristikách (jak se změní exportní výkonnost, tržby/výkony firmy, případně zda intervence povede ve svém důsledku ke vzniku/zániku pracovních míst).

Získané informace a data budou využity k odhadu dopadu intervence do území. Na základě zjištěného ovlivnění inovační výkonnosti v dotazovaných firmách bude proveden dopočet na celý základní soubor firem (vzhledem k předpokládanému rozsahu intervence) a bude kvantifikován (odhadnut) vliv na změnu výkonů firem. Konečným dopadem do území bude v tomto případě změna v daňové výtěžnosti firem v souvislosti se změnami v jejich výkonech/ziscích. U vlivu na zaměstnanost (nastane-li) bude dopadem do území zvýšená/snížená koupěschopnost obyvatel v důsledku tvorby/zániku pracovních míst. V případě zaměstnanosti bude uvažováno, že nová pracovní místa budou obsazena nezaměstnanými osobami. K přepočtu na koncové dopady poslouží data o průměrných ročních příjmech v nezaměstnanosti. Tyto údaje (dostupné z ČSÚ, MPSV, ÚP, popř. specifických studií – např. studie Unicorn College⁶⁸) o výplatách podpor v nezaměstnanosti budou porovnány s údaji o průměrné mzdě v daném území (s využitím dat o průměrných mzdách v regionu z ČSÚ případně ÚP) a tím zjištěn rozdíl v příjmech nově zaměstnaných osob vůči jejich předchozí podpoře v nezaměstnanosti. Pokud intervence povede ke ztrátě pracovních míst, bude hodnotitel postupovat opačným způsobem a budou tak odhadnuty vzniklé náklady státního rozpočtu v souvislosti se změnou zaměstnanosti.

Dopad na zaměstnanost a trh práce

Pomocné otázky: Povede projekt/opatření přímo či nepřímo k vzniku nebo zániku pracovních míst?

V dané oblasti dopadu bude posuzováno, jaký vliv bude mít projekt/opatření na změnu (nárůst/pokles) zaměstnanosti.

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude provedeno šetření s využitím dostupných sekundárních dat, popř. průzkum v území dopadu a v cílové skupině ovlivněných subjektů identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny.

Z šetření/průzkumu by měla vzejít informace o celkovém počtu nově vzniklých či zaniklých pracovních míst, a to jak přímo v dotčených oblastech/sektorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sektorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených⁶⁹.

⁶⁸ ČADIL, J. a kol. (2011): Odhad nákladů nezaměstnanosti z pohledu veřejných rozpočtů, Politická ekonomie, č. 5, s. 618-637. Dostupné z: <www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=811.pdf>

⁶⁹ např. projekt zaměřený na vybudování nové investice – výrobního závodu – předpokládá vytvoření přímých nových pracovních míst v tomto závodě a po přechodné období výstavby závodu také ve stavebních firmách realizujících tuto investici, dále lze očekávat zprostředkovaně vznik pracovních míst u subdodavatelů, popř. odběratelů a v návazných odvětvích (např. stravovací služby, ubytovací služby apod.)

Tyto údaje budou následně použity jako vstupy pro kvantifikaci konečných dopadů na:

- změnu (nárůst/pokles) disponibilních příjmů zaměstnanců (v důsledku nábory nových/propouštění stávajících zaměstnanců) a
- v kontextu změny (nárůst/úbytek) počtu pracovníků současně dopad na státní rozpočet (SR) spočívající ve změně (nárůst/pokles) výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti a ve změně (nárůst/pokles) daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) z daní z příjmů fyzických osob

Kalkulace změny disponibilních příjmů zaměstnanců (nárůst/pokles disponibilních příjmů obyvatel) bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce apod.) o průměrné čisté mzdě v přímo v dotčených oblastech/sektorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sektorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených.

Kalkulace průměrných ročních příjmů v nezaměstnanosti bude provedena opětovně na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce, popř. specifických studií a publikací – např. studie Unicorn College⁷⁰, publikace VÚPSV⁷¹) o výplatách podpor v nezaměstnanosti.

Následně bude vyčíslen rozdíl ročních čistých mezd nových/propuštěných zaměstnanců v dotčených oblastech/sektorech/odvětvích ekonomiky dle zjištěných sekundárních dat a průměrného ročního příjmu ubyvných/přibyvších nezaměstnaných z výplat podpor v nezaměstnanosti. Výsledkem bude vyčíslení a) celkové změny výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti, b) celkové změny disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) dotčených projektem/opatřením. Z těchto disponibilních příjmů (které lze vnímat jako transfery s ohledem na předpoklad, že je obyvatelé dále utratí za zboží či služby a tyto prostředky se tedy přesunou k podnikatelům či dalším institucím) bude následně jako konečný dopad vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) v souvislosti s výběrem daní z příjmů fyzických osob.

Pomocné otázky: Ovlivňuje projekt/opatření nějakým způsobem zaměstnatelnost vybraných cílových skupin? (handicapovaní, matky po mateřské dovolené, absolventi, pracující v předdůchodovém věku apod.)

V dané oblasti dopadu bude posuzováno, jaký vliv bude mít projekt/opatření na změnu (nárůst/pokles) zaměstnanosti (zaměstnatelnosti) tzv. ohrožených cílových skupin.

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů se předpokládá provedení šetření na trhu práce v území dopadu ve vybraných ohrožených cílových skupinách (handicapovaní, matky po mateřské dovolené, absolventi, pracující v předdůchodovém věku apod.) s využitím dostupných sekundárních dat, popř. průzkumu ve vzorku firem dotčených projektem/opatřením, zaměřeného na zjišťování ochoty zaměstnavatelů zaměstnat ohrožené cílové skupiny.

Z šetření/průzkumu by měla vzejít informace o celkové situaci na trhu práce ve vazbě na dotčené cílové skupiny (tzn. např. údaje o počtu evidovaných absolventů, osob v předdůchodovém věku, handicapovaných atd. na úřadech práce v dotčeném území, údaje o zaměstnávání těchto cílových skupin – např. počet zaměstnaných v daných cílových skupinách za uplynulý rok apod.), z níž bude

⁷⁰ Čadil, J. (2011): Analýza nákladů veřejných rozpočtů na středního nezaměstnaného. 49 s. Dostupné z: <http://server.universium.cz/publikace/10_analyza_nakladu_ver_rozpocetu_stredni_nezamestnany.pdf>

⁷¹ Jahoda, R., Godarová, J. (2016): Odhad nákladů veřejných rozpočtů vynakládaných na jednoho nezaměstnaného. VÚPSV, v.v.i., Praha. 47 s. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_412.pdf>

hodnotitel moci odvodit předpokládaný trend vývoje (tj. např. k jaké změně zaměstnatelnosti těchto cílových skupin – v % či absolutních hodnotách – může dojít v důsledku realizace projektu/opatření).

Na základě těchto údajů dojde ke kvantifikaci počtu nově vzniklých či zaniklých pracovních míst u ohrožených cílových skupin, a to jak přímo v dotčených oblastech/sectorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sectorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených⁷².

Tyto údaje budou následně použity jako vstupy pro kvantifikaci konečných dopadů na:

- změnu (nárůst/pokles) disponibilních příjmů zaměstnanců (v důsledku nábory nových/propouštění stávajících zaměstnanců) a
- v kontextu změny (nárůst/úbytek) počtu pracovníků současně dopad na státní rozpočet (SR) spočívající ve změně (nárůst/pokles) výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti, popř. dalších pobíraných dávek podpor (např. invalidní důchod, dávky pomoci v hmotné nouzi apod.), a ve změně (nárůst/pokles) daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) z daní z příjmů fyzických osob

Kalkulace změny disponibilních příjmů zaměstnanců v rámci vybraných cílových skupin (nárůst/pokles disponibilních příjmů obyvatel) bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce apod.) o průměrné čisté mzdě – na pozici/-ích, jejichž vznik/zánik lze předpokládat v souvislosti s realizací projektu/opatření.

Kalkulace průměrných ročních příjmů v nezaměstnanosti bude provedena opětovně na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce, popř. specifických studií a publikací – např. studie Unicorn College⁷³, publikace VÚPSV⁷⁴) o výplatách podpor v nezaměstnanosti, popř. dalších pobíraných dávek podpor (např. invalidní důchod, dávky pomoci v hmotné nouzi apod.).

Následně bude vyčíslen rozdíl ročních čistých mezd nových/propuštěných zaměstnanců v rámci vybraných cílových skupin dle zjištěných sekundárních dat a průměrného ročního příjmu ubyvších/přibyvších nezaměstnaných z výplat podpor v nezaměstnanosti. Výsledkem bude vyčíslení a) celkové změny výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti, b) celkové změny disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) z ohrožených cílových skupin dotčených projektem/opatřením. Z těchto disponibilních příjmů (které lze vnímat jako transfery s ohledem na předpoklad, že je obyvatelé dále utratí za zboží či služby a tyto prostředky se tedy přesunou k podnikatelům či dalším institucím) bude následně jako konečný dopad vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) v souvislosti s výběrem daní z příjmů fyzických osob.

⁷² např. projekt zaměřený na vybudování nové investice – výrobního závodu – předpokládá vytvoření přímých nových pracovních míst v tomto závodě a po přechodné období výstavby závodu také ve stavebních firmách realizujících tuto investici, dále lze očekávat zprostředkovaně vznik pracovních míst u subdodavatelů, popř. odběratelů a v návazných odvětvích (např. stravovací služby, ubytovací služby apod.)

⁷³ Čadil, J. (2011): Analýza nákladů veřejných rozpočtů na středního nezaměstnaného. 49 s. Dostupné z: <http://server.universium.cz/publikace/10_analyza_nakladu_ver_rozpocetu_stredni_nezamestnany.pdf>

⁷⁴ Jahoda, R., Godarová, J. (2016): Odhad nákladů veřejných rozpočtů vynakládaných na jednoho nezaměstnaného. VÚPSV, v.v.i., Praha. 47 s. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_412.pdf>

Dopad na strukturu/kvalitu pracovních míst

Pomocné otázky: Ovlivňuje projekt/opatření kvalitu pracovních míst v dotčeném území?

V dané oblasti bude hodnoceno, zda a případně jakou měrou může projekt/opatření kvalitativně ovlivnit změnu struktury pracovních pozic v dotčeném území, tzn. například, zda realizace projektu přispěje k nárůstu potřeby pracovních pozic s vyšší kvalifikací.⁷⁵

Tato potřeba by se měla projevit ve změně disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) v dotčeném území v důsledku změny (předpoklad zvýšení) požadované kvalifikace a v konečném důsledku pak ve změně daňové výtěžnosti státu z odváděných daní z příjmů fyzických osob (kdy lze předpokládat, že vyšší požadovaná kvalifikace se promítne do vyššího platového ohodnocení zaměstnanců).

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude provedeno šetření s využitím dostupných sekundárních dat, popř. průzkum v území dopadu a v cílové skupině ovlivněných subjektů identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny.

Z šetření/průzkumu hodnotitel stanoví velikost dotčené cílové skupiny – tzn. počet pracovních pozic ve firmách v dotčeném území, u nichž je reálný předpoklad, že budou vyžadovat pracovní sílu s vyšší kvalifikací oproti kvalifikaci stávající.

Dále hodnotitel s využitím sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úradů práce apod.) o průměrné čisté mzdě – na pozicích dotčených změnou kvalifikace – vyčíslí rozdíl ve mzdách současných pracovních pozic (se stávající kvalifikací) a nových pracovních pozic (po změně kvalifikace), z něhož bude vyčíslena celková změna disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců).

Z této změny bude následně vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu z odváděných daní z příjmů fyzických osob.

Pomocné otázky: Ovlivňuje projekt/opatření nějakým způsobem přístup pracujících a nezaměstnaných k dalšímu vzdělávání a rekvalifikacím?

V této oblasti bude zjišťováno, jak intervence ovlivní nabídku (kapacitu), přístupnost a využívání kurzů celoživotního vzdělávání (CŽV) či rekvalifikací a jaký bude jejich dopad na uplatnitelnost absolventů kurzů CŽV/rekvalifikací na trhu práce. V konečném důsledku bude tedy zjišťován dopad na změnu nezaměstnanosti dotčených osob a z toho vyplývající daňovou výtěžnost státu (jako důsledek změny výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti a změny daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) z daní z příjmů fyzických osob, vyvolané změnou jejich disponibilních příjmů).

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude provedeno šetření s cílem určení velikosti cílové skupiny (počtu osob) dotčené výstupy projektu/opatření s využitím dostupných sekundárních dat (např. statistiky rekvalifikace MPSV, pololetní/roční zprávy úřadu práce se statistikami počtu účastníků rekvalifikací), popř. průzkumem v území dopadu a v cílové skupině

⁷⁵ Fakticky by se nemělo jednat o vytvoření nových pracovních pozic (případný vznik nových pracovních míst by měl být předmětem hodnocení v rámci jiného dopadu: „Dopad na zaměstnanost a trh práce“), ale například o změnu pracovního zařazení zaměstnance na stávající pozici či spíše náhradu stávajícího pracovníka s nižší kvalifikací pracovníkem s kvalifikací vyšší, resp. „restrukturalizaci“ pracovních pozic v rámci firmy (např. snížení počtu pozic v dělnických profesích a navýšení počtu pozic v odborných/specializovaných profesích v důsledku pořízení nových technologií ve firmě apod.) bez vlivu na celkový počet pracovních pozic.

potenciálně dotčených osob identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (nezaměstnaní evidovaní na ÚP, zařazení do některého z rekvalifikačních kurzů).

Konečnou velikost skupiny dotčených osob budou představovat osoby, které po absolvování rekvalifikačních kurzů nalezly zaměstnání a kterým se podařilo toto zaměstnání udržet, tzn. nebyly opětovně zařazeny (nevrátily se) do evidence úřadu práce.

U těchto osob bude následně jednoduchým výpočtem kvantifikován finanční dopad spočívající v celkové změně disponibilních příjmů (rozdíl mezi čistými mzdami a průměrnými výplatami podpor v nezaměstnanosti) a následně vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu z odváděných daní z příjmů fyzických osob. Tuto změnu (předpokládaný nárůst příjmů státu z daní) je nicméně potřeba ještě dále očistit o průměrné náklady na zajištění rekvalifikačních kurzů.

Pomocné otázky: Ovlivní projekt nějakým způsobem bezpečnost, zdraví a důstojnost pracujících?

V dané oblasti budou hodnoceny zejména potenciální dopady projektu na bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Tyto dopady budou s využitím sekundárních dat a případně dat z vlastních průzkumů provedených hodnotitelem kvantifikovány v podobě změny (nárůst/úspora) nákladů a ztrát vyplývajících z pracovních úrazů a nemocí z povolání.

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude provedeno šetření s využitím dostupných sekundárních dat, popř. průzkum v území dopadu a v cílové skupině ovlivněných subjektů (zaměstnavatelů) identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny.

Cílem šetření bude vyhodnocení míry účinnosti projektu/opatření na změnu bezpečnosti a ochranu zdraví při práci, resp. změnu pracovní úrazovosti a nemocí z povolání – tzn. srovnání varianty „bez projektu“ a varianty „s projektem“ (jak se změní pracovní úrazovost/nemocnost po realizaci projektu) a z toho vyplývající změny nákladů.

Za účelem získání vstupních údajů pro vybrané proměnné (smrtelné nehody, úmrtí, absence nebo nemocenská, fluktuace kvůli špatnému pracovnímu prostředí nebo předčasnému odchodu do důchodu a invaliditě, předčasný odchod do důchodu nebo invalidita) budou použity snadno dostupné údaje z firemních záznamů a účetního systému, případně odhady epidemiologických studií, údaje vnějších zdrojů, vyvozování z firemních údajů. Odhadem nebo použitím analytických technik bude určena míra účinků (poranění, nemocí a/nebo intervencí) např. použitím informací obdobných případů, kalkulace pomocí scénářů či analýzy dopadu (vyvozování podle intervenčních cílů).⁷⁶

Pro účely kvantifikace nákladů a ztrát vyplývajících z pracovních úrazů a nemocí z povolání bude využita sazba průměrných nákladů na 1 případ dle metodiky certifikované MPSV „Rizikovitost ekonomických činností v ČR“⁷⁷.

⁷⁶ Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (2007): FACTS - Hodnocení prevence pracovních úrazů na firemní úrovni z ekonomického hlediska. 4 s. Dostupné z: <https://osha.europa.eu/sites/default/files/publications/documents/cs/publications/factsheets/cs_28.pdf/cs_28.pdf>

⁷⁷ VÚBP, v.v.i. (2015): Rizikovitost ekonomických činností v ČR. 29 s. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/16331>>

Kvantifikace změny (nárůstu/úspory) nákladů a ztrát vyplývajících z pracovních úrazů a nemocí z povolání bude následně provedena jednoduchým výpočtem jako součin celkového předpokládaného počtu případů pracovní neschopnosti v cílové skupině ovlivněných subjektů v území dopadu, předpokládané změny pracovní úrazovosti (v %) a sazby průměrných nákladů na 1 případ dle výše uváděné metodiky.

Dopad na rovné příležitosti a sociální inkluzi

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký dopad na přístupnost trhu práce, případně na vstup nebo opuštění trhu práce?

V dané oblasti dopadu bude posuzováno, jaký vliv bude mít projekt/opatření na změnu (nárůst/pokles) zaměstnanosti (zaměstnatelnosti) osob.

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude provedeno šetření s využitím dostupných sekundárních dat, popř. průzkum v území dopadu a v cílové skupině ovlivněných subjektů identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny.

Z šetření/průzkumu by měla vzejít informace o celkovém počtu nově vzniklých či zaniklých pracovních míst, a to jak přímo v dotčených oblastech/sektorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sektorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených⁷⁸.

Tyto údaje budou následně použity jako vstupy pro kvantifikaci konečných dopadů na:

- změnu (nárůst/pokles) disponibilních příjmů zaměstnanců (v důsledku nábory nových/propouštění stávajících zaměstnanců) a
- v kontextu změny (nárůst/úbytek) počtu pracovníků současně dopad na státní rozpočet (SR) spočívající ve změně (nárůst/pokles) výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti a ve změně (nárůst/pokles) daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) z daní z příjmů fyzických osob

Kalkulace změny disponibilních příjmů zaměstnanců (nárůst/pokles disponibilních příjmů obyvatel) bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce apod.) o průměrné čisté mzdě – na pozici/-ích, jejichž vznik/zánik lze předpokládat v souvislosti s realizací projektu/opatření.

Kalkulace průměrných ročních příjmů v nezaměstnanosti bude provedena opětovně na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce, popř. specifických studií a publikací – např. studie Unicorn College⁷⁹, publikace VÚPSV⁸⁰) o výplatách podpor v nezaměstnanosti.

Následně bude vyčíslen rozdíl ročních čistých mezd nových/propuštěných zaměstnanců dle zjištěných sekundárních dat a průměrného ročního příjmu ubyvších/přibyvších nezaměstnaných z výplat podpor v nezaměstnanosti. Výsledkem bude vyčíslení a) celkové změny výše výdajů na podpory

⁷⁸ např. projekt zaměřený na vybudování nové investice – výrobního závodu – předpokládá vytvoření přímých nových pracovních míst v tomto závodě a po přechodné období výstavby závodu také ve stavebních firmách realizujících tuto investici, dále lze očekávat zprostředkovaně vznik pracovních míst u subdodavatelů, popř. odběratelů a v návazných odvětvích (např. stravovací služby, ubytovací služby apod.)

⁷⁹ Čadil, J. (2011): Analýza nákladů veřejných rozpočtů na středního nezaměstnaného. 49 s. Dostupné z: <http://server.universium.cz/publikace/10_analyza_nakladu_ver_rozpocpu_stredni_nezamestnany.pdf>

⁸⁰ Jahoda, R., Godarová, J. *Odhad nákladů veřejných rozpočtů vynakládaných na jednoho nezaměstnaného*. VÚPSV, v.v.i., Praha, 2016. 47 s. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_412.pdf>

v nezaměstnanosti, b) celkové změny disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) dotčených projektem/opatřením. Z těchto disponibilních příjmů (které lze vnímat jako transfery s ohledem na předpoklad, že je obyvatelé dále utratí za zboží či služby a tyto prostředky se tedy přesunou k podnikatelům či dalším institucím) bude následně jako konečný dopad vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) v souvislosti s výběrem daní z příjmů fyzických osob.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na dostupnost služeb a zboží v území, případně dostupnost služeb a zboží pro nějakou skupinu obyvatel? (pošta, úřady, internet, obchod, lékař)

Dopady na dostupnost služeb komerčního charakteru (obchod, komerční služby) budou vyčísleny jako změna časového zatížení v důsledku změny dostupnosti – tzn. docházkové či dojížděkové doby za příslušnou službou – a z toho vyplývající změna (úspora/nárůst) finančních nákladů.⁸¹

Pro hodnocení je doporučováno využít kupříkladu:

- Metodiku kvantifikace externalit z dopravy⁸²
- popř. dílčí výstupy zpracované v rámci mezinárodního projektu HEATCO⁸³, na něž se česká metodika odvolává, resp. pracuje s aktualizovanými výstupy z této metodiky

Pro výpočet finanční hodnoty změny časové zátěže v souvislosti s projektem/opatřením se z těchto materiálů použije hodnota času za rok (resp. sledované období) ze změny (zkrácení/prodloužení) jízdní doby za osobní dopravu – s ohledem na charakter hodnoceného dopadu by se mělo jednat o ukazatele tzv. krátké dojížděky, popř. ostatní cesty – krátké, a jim odpovídající hodnoty ocenění cestovního času.

Dále bude s využitím dostupných sekundárních dat (srovnatelné studie a šetření, odhady změny časové dostupnosti služeb), popř. rámcového průzkumu zpracován odhad velikosti dotčené populace a změny časové dostupnosti vybraných služeb dotčených projektem/opatřením v území dopadu a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny.

Vyčíslení celkové změny (úspory/nárůstu) ve finančních nákladech bude provedeno jako násobek velikosti dotčené populace, změny (úspory/nárůstu) časové zátěže a doporučených finančních hodnot cestovního času v osobní dopravě (krátká dojížděka, popř. ostatní cesty – krátké) uváděných v certifikované metodice (případně upravených na cenovou úroveň aktuálního/sledovaného roku).

V případě **dopadů na dostupnost služeb veřejného charakteru** – zejména služeb poskytovaných úřady – pro hodnocení změny časového zatížení obyvatel a s tím související změny výše finančních nákladů administrativní zátěže obyvatel využít standardního nákladového modelu (Standard Cost

⁸¹ Zde je potřeba vyhnout se případnému duplicitnímu započtení dopadů na změnu časového zatížení obyvatel v případě, že tyto dopady byly/budou kvantifikovány v rámci dopadů na dopravu a využití energií (vlivy na dostupnost území či plynulost dopravy), kde by měl být postup kvantifikace minimálně u části dopadů (dopady krátké dojížděky/docházky) analogický.

⁸² Máca, V., Melichar, J. (2013): Metodika kvantifikace externalit z dopravy. Praha. 47 s. Dostupné z: <https://www.tacr.cz/dokums_raw/Certifikovan%C3%A9%20metodiky/TB010MD017-Metodika_externality_fin.pdf>

⁸³ HEATCO Developing Harmonised European Approaches for Transport Costing and Project Assessment (2006): Deliverable 5, Proposal for Harmonised Guidelines (actual submission date 02/2006, Second revision). 193 s.

Model - SCM) modifikovaného na výpočet administrativní zátěže občanů (Standard Cost Model for citizens) dle „Metodiky hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí“⁸⁵, která podrobněji specifikuje postup hodnocení dopadu.

Vstupní data a informace pro kvantitativní hodnocení celkové administrativní zátěže budou dle specifik dané problematiky a řešeného problému získávána, pokud možno, přednostně ze sekundárních zdrojů (tzn. pevná data z existujících statistických databází a dalších informačních zdrojů).

Konečný dopad – celková administrativní zátěž – bude vyčíslen v časových a finančních nákladech na vypořádání administrativních úkonů.

Dopad na soukromí, správu a bezpečnost soukromých dat

Pomocné otázky: Ovlivní nějakým způsobem projekt/opatření administrativní zátěž jednotlivců či skupin?

V této oblasti bude hodnocena změna časového zatížení obyvatel v důsledku zavedení nových agend, popř. změny ve vyřizování agend. V konečném důsledku bude kvantifikován dopad na změnu (snížení/zvýšení) časové náročnosti vyřizování agend a v souvislosti s tím na změnu výše finančních nákladů administrativní zátěže obyvatel.

Hodnocení dopadu bude provedeno s využitím standardního nákladového modelu (Standard Cost Model - SCM) modifikovaného na výpočet administrativní zátěže občanů (Standard Cost Model for citizens) dle „Metodiky hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí“⁸⁶.

Vstupní data a informace pro kvantitativní hodnocení celkové administrativní zátěže budou dle specifik dané problematiky a řešeného problému získávána, pokud možno, přednostně ze sekundárních zdrojů (tzn. pevná data z existujících statistických databází a dalších informačních zdrojů).

Konečný dopad – celková administrativní zátěž – bude vyčíslen v časových a finančních nákladech na vypořádání administrativních úkonů.

Pomocné otázky: Bude mít projekt nějaký dopad na ochranu soukromí jednotlivců?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít změna ochrany soukromí jednotlivců v důsledku realizace opatření na percepci pocitu bezpečí cílovou skupinou v dotčeném území.

⁸⁴ Vláda ČR. (2015): Metodika hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí. 37 s. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/doprovodne-metodiky-procesu-ria-134038/>>

⁸⁵ Vláda ČR. (2015): Metodika hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí. 37 s. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/doprovodne-metodiky-procesu-ria-134038/>>

⁸⁶ Vláda ČR. (2015): Metodika hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí. 37 s. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/doprovodne-metodiky-procesu-ria-134038/>>

Pro zjištění potřebných informací a dat je nutné realizovat anketu mezi cílovou skupinou v dotčeném území, na které bude mít intervence dopad, a kontaktovat zástupce Policie ČR, jež jsou schopni kvalifikovaně odhadnout přínosy a rizika intervence a jejich dopad na oblast ochrany soukromí. Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

Od jednotlivců v rámci cílové skupiny budou získány informace o předpokládaných dopadech na ochranu soukromí (např. zda nebude narušeno soukromí při zavedení kamerového systému sledujícího pouliční kriminalitu apod.), jak bude cílová skupina vnímat dopad intervence ve vztahu ke svému bezpečí, jaká bude povaha této změny, její rozsah a faktory, které změnu vyvolávají. Otázky budou směřovat také na důsledky těchto změn pro každodenní chování jednotlivců a na to, jak se změny v chování jednotlivců mohou v území projevit (např. odliv obyvatel z určitých částí území, vznik sociálně vyloučených lokalit apod.). Sledovány budou jak pozitivní, tak negativní dopady a projevy intervence v území.

Hodnotitel provede anketu (formou jednoduchého terénního šetření nebo on-line průzkumem v závislosti na povaze a rozsahu území a intervence) mezi jednotlivci v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. obyvatelé určité místní části či například obchodníci v dotčeném území). Anketa by měla s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat alespoň základní členění dotčených osob v území dle věku, pohlaví či konkrétního bydliště v území dopadu, na které by mělo mít opatření vliv. Vzorek pro anketu je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy osob nebo sociálních skupin, kteří tak mohou vykazovat odlišnou percepci v případě dané intervence. Z každé typově odlišné skupiny osob je třeba oslovit několik zástupců, aby bylo možné popsat odlišné dopady na různé sociální skupiny a osoby a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Anketa bude zaměřena na zjištění informací a dat o změně percepce bezpečí jednotlivci ve veřejném prostoru a jejich vnímání ochrany soukromí, v souvislosti např. se zaváděním monitorovacích systémů, které zvyšují bezpečnost, ale současně mohou vést k pocitu narušení soukromí osob v daném území. Průzkum se zaměří na potenciální hodnocení lokality a změny její atraktivity pro bydlení a pohyb ve veřejném prostoru v souvislosti s realizací opatření. Současně budou dotázáni zástupci Policie ČR a zjištěn jejich odborný názor na potenciální dopad intervence na ochranu bezpečí a zároveň zajištění soukromí jednotlivců v území. Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změn v ochraně soukromí (např. zvýšení atraktivity území v důsledku většího pocitu bezpečí obyvatel a vyšší kvality života) a to jak ovlivňují společnost v území.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na změnu ochrany soukromí jednotlivců a jejich vnímání bezpečí a jak se tyto změny v území projeví (tedy například vznikem sociálně vyloučených lokalit či naopak růstem populace v důsledku větší bezpečnosti a atraktivity pro život rodin s dětmi v dotčeném území). To bude provedeno kvantifikací (odhadem) ekonomických dopadů změny ochrany soukromí jednotlivců a jejich vnímání soukromí a bezpečí, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území prostřednictvím (potenciálního) přírůstku či naopak úbytku obyvatel, kteří do/z území v důsledku intervence přijdou/odejdou. Tyto hodnoty předpokládaného dopadu budou přepočteny na skutečný konečný dopad v podobě

ekonomického přínosu, kdy na základě informací zjištěných v průzkumu bude odhadnuta změna velikosti populace v území. Dále bude zjištěna a vyčíslena změna daňové výtěžnosti⁸⁷ způsobená změnou velikosti populace trvale pobývajících v dotčeném území s využitím průměrných daňových výnosů obyvatel bez ohledu na jejich sociální příslušnost.

Pomocné otázky: Bude projekt vyžadovat sběr, uchovávání a zpracování osobních dat nebo přístup k osobním datům?

Hodnocení v této oblasti se bude zabývat tím, jaký dopad bude mít intervence zaměřená na změnu ochrany soukromí na percepci pocitu bezpečí a náklady cílové skupiny ve vztahu ke sběru, uchovávání a zpracování osobních údajů v dotčeném území.

Pro zjištění potřebných informací a dat je nutné nejprve provést rozhovor s realizátorem opatření s cílem poznat obsah a zaměření intervence a definovat cílovou skupinu – zda se bude jednat o jednotlivce, podnikatelské subjekty nebo obě skupiny. Poté hodnotitel provede průzkum mezi cílovou skupinou v dotčeném území, na které bude mít intervence dopad, a kontaktuje zástupce Policie ČR v dotčeném území, kteří jsou schopni kvalifikovaně odhadnout přínosy a rizika intervence a jejich dopad na oblast ochrany osobních dat. Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

V rámci cílové skupiny budou získány informace o předpokládaných dopadech opatření na vnímání bezpečnosti cílovou skupinou v souvislosti se sběrem, uchováváním a zpracováním osobních dat, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které tuto změnu vyvolávají. Otázky budou směřovat také na důsledky těchto změn pro každodenní chování členů cílové skupiny a na to, jak se změny v jejich chování mohou v území projevit (např. zvýšení atraktivity dotčeného území v důsledku poklesu administrativní zátěže vzniklým vyšší efektivitou sdílení osobních údajů mezi orgány veřejné správy apod.). Sledovány budou jak pozitivní, tak negativní dopady intervence.

Hodnotitel provede jednoduchý průzkum (terénní šetření/online dotazníkové šetření) mezi členy cílové skupiny identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. občané pobírající určitý druh sociální podpory, po kterých bude v důsledku intervence vyžadováno více osobních údajů či podniky určité velikosti, na které může mít úspora nákladu spojená s efektivnějším sdílením osobních údajů velký dopad). Průzkum by měl s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat alespoň základní členění dotčených členů cílové skupiny dle věku, pohlaví či rozmístění v případě jednotlivců a velikost a oborové zaměření v případě podnikatelských subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Vzorek pro průzkum je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy jednotlivců a podnikatelských subjektů, kteří tak mohou vykazovat odlišné dopady po realizaci intervence. Z každé typově odlišné skupiny jednotlivců/podniků je třeba oslovit několik zástupců, aby dosáhla anketa alespoň minimální vypovídací hodnoty a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o změně percepce bezpečí jednotlivci/podniky ve vztahu ke sběru, sdílení a uchovávání osobních údajů v cílové skupině vymezené v teorii změny. Současně budou dotázáni zástupci Policie ČR a zjištěn jejich odborný názor na potenciální dopad

⁸⁷ dle Rozpočtového určení daní

intervence na způsob získávání, zpracovávání a uchovávání dat a jejich vliv na vnímání bezpečí jednotlivými zástupci cílové skupiny. Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změn v ochraně osobních údajů, kterými jsou zejména úspory plynoucí z efektivnější komunikace nebo činnosti, výměny dat mezi různými registry a dalšími konkrétními způsoby využití osobních dat a údajů (např. efektivnější komunikace s orgány veřejné správy v dalších oblastech jejich působnosti v důsledku rozvoje e-governmentu jako jednoho z prostředků sdílení a uchovávání osobních údajů), které budou vyplývat z mechanismu působení intervence a mohou být také dopadem do území.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na změnu ochrany osobních údajů jednotlivců/podniků a jejich vnímání bezpečí v souvislosti s nakládáním s osobními daty a jak se tyto změny v území projeví (tedy např. efektivnějším výkonem veřejné správy či samosprávy z důvodu sdílení dat klientů a menší čekací dobou na přepážkách úřadů). To bude provedeno kvantifikací ekonomických dopadů změny ochrany osobních údajů jednotlivců/podniků a jejich vnímání bezpečí ve vztahu k uchovávání a sdílení citlivých dat, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území prostřednictvím (potenciálních) úspor či ztrát času a finančních prostředků v důsledku realizace intervence. Tyto hodnoty předpokládaného dopadu budou přepočteny na skutečný konečný dopad v podobě ekonomického přínosu, kdy na základě informací zjištěných v průzkumu bude prostřednictvím modelu Standart cost model⁸⁸ spočítána změna nákladů spojená s benefity, které opatření přináší v souvislosti se sběrem a nakládáním s osobními údaji. Současně bude s využitím informací z průzkumu v cílové skupině a rozhovorem se zástupci Policie ČR provedeno slovní hodnocení konečných dopadů intervence na hrozbu zneužití osobních údajů – tedy jaké mohou být potenciální dopady zneužití získaných osobních údajů (jak pravděpodobné a jak závažné) a v jakých oblastech mohou být tato data zneužita (např. krádež osobní identity, odcizení platebních/bankovních údajů, zveřejnění citlivých informací obchodní povahy apod.).

Dopad na bezpečnost a zdraví

Pomocné otázky: Bude mít projekt nějaký dopad na kvalitu života v dotčeném území?

V této oblasti se hodnocení bude zaměřovat na to, jaký dopad bude mít intervence na změnu zdraví, bezpečnosti, úmrtnosti, úrazovosti, naděje na dožití, dostupnosti a kvality vzdělávání a dalších souvisejících faktorů spojených s lepšími socioekonomickými podmínkami, tedy kvalitou života v dotčeném území.

Před samotným hodnocením bude proveden rozhovor s realizátorem opatření pro získání přesných informací o obsahu a parametrech intervence. Pro zjištění potřebných informací a dat je nutné realizovat průzkum mezi cílovou skupinou v dotčeném území, na které bude mít intervence dopad, a dle teorie změny zvolit vhodnou metodu pro odhad rozsahu a povahy dopadů do území odrážející intervenční mechanismus konkrétního hodnoceného projektu. Přehled vhodných metod kvantifikace lze nalézt mezi ostatními navrhovanými metodami hodnocení a to podle toho, na jaký konkrétní

⁸⁸ Ministerstvo průmyslu a obchodu. Metodika měření a přeměrování administrativní zátěže podnikatelů. Verze 2.0. Červen 2013. 29 s. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/doprovodne-metodiky-procesu-ria-134038/>>

aspekt kvality života, je projekt zaměřen. Pro měření by měly být vybrány vždy ty oblasti dopadu, které přímo vycházejí ze zaměření intervence popsané v teorii změny a ověřené před samotným hodnocením rozhovorem s realizátorem projektu.

V rámci cílové skupiny budou získány informace o předpokládaných dopadech intervence na jednotlivé aspekty kvality života, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají, nebo ji mohou omezovat. Otázky budou směřovat také na důsledky těchto změn pro každodenní chování členů cílové skupiny a na to, jak se změny v jejich chování mohou v území projevit (např. zvýšení atraktivity dotčeného území a tím přílivu obyvatel v důsledku lepších podmínek pro život odrážejících zlepšující se kvalitu životního prostředí, dostupnost služeb apod.). Sledovány budou jak pozitivní, tak negativní dopady intervence.

Hodnotitel provede průzkum (terénní šetření/online dotazníkové šetření dle rozsahu intervence a jejího zaměření) mezi členy cílové skupiny identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. v oblasti zdraví mezi občany a poskytovateli zdravotní péče na téma životního stylu, stravování apod.) v dotčeném území. Anketa by měla zohledňovat alespoň základní členění dotčených osob v cílové skupině a to dle věku, pohlaví či rozmístění v případě jednotlivců. Vzorek pro průzkum je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy a skupiny osob, které tak mohou vykazovat odlišné dopady a vnímání konkrétní změny v kvalitě života. Z každé typově odlišné skupiny aktérů je třeba oslovit několik zástupců, aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o konkrétních aspektech kvality života v cílové skupině a to dle mechanismu působení intervence vymezené v teorii změny, podle kterého budou vybrány konkrétní oblasti sledování (např. bezpečnost veřejného prostoru, hluk, dostupnost a kvalita vzdělávání apod.). Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změn v kvalitě života nejen na cílovou skupinu, ale i v širším slova smyslu například na veřejné rozpočty případně společnost (např. nižší výdaje na zdravotní a sociální péči), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na změnu kvality života, na jaké konkrétní aspekty související s kvalitou života a jak se tyto změny v území projeví (např. vyšší atraktivitou dotčeného místa a růstem populace). To bude provedeno odhadem dopadů změny kvality života, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území, a to prostřednictvím metod popsaných v ostatních typech dopadů v kombinaci s šetřením v cílové skupině. Jelikož oblast kvality života zahrnuje široké spektrum dílčích tematických oblastí a také dopadů, nelze předem omezit hodnocení pouze na některé z nich. Z tohoto důvodu hodnotitel vybere na základě intervenční logiky a očekávaných dopadů pouze ty relevantní, které nejvíce odpovídají charakteru plánované intervence. Výsledné hodnocení tedy bude vždy odpovídat postupu v ostatních typech dopadů a bude zohledňovat informace získané v průběhu šetření mezi cílovou skupinou. Závěrem bude provedeno souhrnné slovní hodnocení s využitím výstupů z měření ostatních oblastí dopadů, které bude popisovat celkový rozsah a způsob změny kvality života v dané lokalitě a jak se tyto změny mohou projevit na chování a projevech cílové skupiny v území.

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření zdraví a bezpečnost obyvatel v důsledku změny dopravní bezpečnosti, nebo změny vlivů na okolní prostředí (emise, čistota vody apod.)?

V této oblasti budou hodnoceny dopady dopravy na obyvatelstvo a okolní prostředí. Jako stěžejní dopady dopravy, které lze s využitím dostupných metodiky kvantifikovat, lze přitom vnímat zejména:

- dopady na bezpečnost v dopravě – změny (snížení/zvýšení) nákladů v souvislosti se změnami v dopravní nehodovosti (újma na životech, náklady na léčení zranění, hmotné škody)
- změnu hlukové zátěže z dopravy – sestává z vyčíslení obtěžování hlukem, rušení spánku, kardiovaskulárních nemocí (riziko infarktu) a pravděpodobnosti hypertenze, tzn. finančních dopadů spojených se změnou velikosti/rozsahu těchto dílčích faktorů na obyvatele
- změnu emisní zátěže z dopravy – sestává ze 4 oblastí dopadů emisní zátěže a s nimi souvisejících nákladů: 1) efekty na lidské zdraví, 2) snížení úrody zemědělských plodin / škody na zemědělské produkci, 3) znehodnocení kovových, stavebních a nátěrových materiálů, 4) dopady emisí skleníkových plynů

Podrobnější postup kvantifikace jednotlivých výše uváděných typů externích nákladů z dopravy je uveden v „Metodice kvantifikace externalit z dopravy“⁸⁹.

Stanovení změny nákladů souvisejících s bezpečností dopravy bude provedeno na základě vyčíslení změny nehodovosti, tj. změny počtu dopravních nehod a průměrných nákladů na dopravní nehodu dle jejího typu (smrtelná, těžké/lehké zranění, pouze hmotná škoda).

Za tímto účelem bude proveden sběr statistických dat o průměrné nehodovosti na typově srovnatelných komunikacích, např. z existujících studií, odborných článků, statistik Policie ČR apod. Dále bude provedeno ocenění rizika/následků nehod (úmrtí, těžký úraz, lehký úraz, škody na majetku) a odhad snížení rizika nehod. Změna celkových nákladů nehod bude kalkulována jako součin předpokládaného počtu nehod a ocenění rizika/následků nehod.

Stanovení změny nákladů souvisejících se změnou hlukové zátěže z dopravy bude provedeno určením velikosti dotčené populace (pro každou z kategorií dopadu, tzn. obtěžování, rušení spánku, riziko infarktu a hypertenze), odvozením % lehce, středně a silně ovlivněných osob v případě obtěžování a vynásobením počtů těchto osob referenčními hodnotami jednotkových externích nákladů pro lehce, středně a silně ovlivněné, resp. pro rušení spánku, riziko vzniku infarktu a hypertenze.

Za účelem kvantifikace nákladů emisní zátěže z dopravy bude proveden odhad celkové změny koncentrace znečišťujících látek, velikosti dotčené populace, resp. rozsahu dotčené úrody, materiálů a množství skleníkových plynů. Dále bude provedeno vynásobení jednotkovými referenčními náklady pro jednotlivé hodnocené oblasti (dopad na zdraví, zemědělské produkci, materiály, skleníkové plyny) uváděnými v Metodice kvantifikace externalit z dopravy.

⁸⁹ Máca, V., Melichar, J. (2013): Metodika kvantifikace externalit z dopravy. Praha. 47 s. Dostupné z: <https://www.tacr.cz/dokums_raw/Certifikovan%C3%A9%20metodiky/TB010MD017-Metodika_externality_fin.pdf>

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření nějakým způsobem pravděpodobnost výskytu rizik jako jsou požáry, povodně, exploze apod.?

Dopad projektu na pravděpodobnost výskytu rizik bude vyjádřen pravděpodobností, resp. změnou pravděpodobnosti jejich vzniku (tzn. srovnáním „nulové varianty/bez projektu“ a „investiční varianty/s projektem“) v určitém období.

Na základě informací o projektu popsanych v rámci teorie změny hodnotitel provede kvalifikovaný odhad výskytu příslušných rizik, která mohou v závislosti na charakteru a významnosti projektu v dotčeném území vzniknout (např. požáry, povodně) a stanoví míru jejich frekvence. Kvalifikovaný odhad bude proveden s využitím dostupných sekundárních dat z relevantních dokumentů (např. z havarijních plánů, povodňových plánů apod.), popř. informací poskytnutých příslušným relevantním subjektem, v jehož kompetenci je řešení problematiky rizik v dotčeném území (např. hasičský záchranný sbor, příslušný odbor krajského úřadu apod.).

Na základě stanovení předpokládané změny míry rizika bude proveden odhad velikosti (plochy) dotčeného území a předpokládané výše škod v tomto území při zohlednění frekvence vzniku škod (např. v případě vzniku povodní odhad/prognóza na základě dřívějšího výskytu povodňových situací se zohledněním provedených protipovodňových opatření ke zmírnění rozsahu škod apod.).

Kvalifikovaný odhad bude proveden **ve zjednodušené podobě pro převažující druh pozemků v dotčeném území** – např. v případě domovní a bytové zástavby bude odhadnut počet dotčených domů a ploch (pozemků) a zjištění jejich obvyklé (průměrné/referenční) ceny (s využitím cenových map, průzkumů u realitních kanceláří apod.), na základě čehož budou určeny předpokládané náklady potenciálně vzniklých škod.

Dopad na kriminalitu, terorismus a bezpečnost

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na bezpečnost, kriminalitu nebo hrozbu terorismu?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na kriminalitu, terorismus a bezpečnost a jak se tyto změny konkrétně projeví v území změnou podnikatelské aktivity a cen nemovitostí jako indikátorů rozvoje území.

Pro zjištění potřebných informací a dat provede realizátor hodnocení srovnáním s lokalitou s podobnými znaky, kde byla stejná či podobná intervence uskutečněna v minulosti s předpokládaným dopadem na kriminalitu, bezpečnost nebo hrozbu terorismu. Využije k tomu existujících cenových map (referenčního území a území dopadu) a znalostí aktérů realitního trhu (makléři, realitní kanceláře, jichž se bude tázat na rámcové (očekávané) změny/dopady v důsledku intervence na výběrovém souboru nemovitostí). Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

Jako první krok v samotném hodnocení bude provedeno porovnání s referenční lokalitou s podobnými charakteristikami, kde byl realizován obdobný projekt, u něhož byl předpoklad, že ovlivní úroveň kriminality a bezpečnosti v území. Musí být zajištěna porovnatelnost, tedy minimálně musí jít o typ území s příbuznými charakteristikami ve smyslu rozdělení venkovské vs. městské území a

velikosti daného sídla, s podobnou strukturou dotčených subjektů. Retrospektivně bude v referenčním území zjištěn vývoj cen před a po realizaci dle cenové mapy (je-li dostupná) nebo dotazem na realitní kancelář působící v dané oblasti. Toto zjištění bude provedeno na vzorku nemovitostí, který bude alespoň rámcově pokrývat strukturu typů nemovitostí v území dopadu (alespoň v členění na rodinné domy, bytové domy, podnikatelské nemovitosti, apod.). Dále budou využita data o podnikatelské aktivitě z Organizační statistiky Českého statistického úřadu. Konkrétně se bude jednat o počty vzniklých a zaniklých ekonomických subjektů s vnitřním členěním na fyzické a právnické osoby⁹⁰.

Vzorek pro určení změny ceny nemovitostí v důsledku intervence zaměřené na bezpečnost, kriminalitu či hrozbu terorismem by měl být diferenciován podle různých typů subjektů, u nichž lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišným způsobem. Z každé takovéto skupiny je třeba vybrat několik zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Informace získané průzkumem „od stolu“ budou využity k dopočtu na celý soubor dotčených nemovitostí a hodnotitel provede kvantifikaci (odhad) dopadů – tedy vypočtení snížení/zvýšení hodnoty majetku vlastníků v území dopadu o určitou část (vyjádřenou procentuálním nárůstem/poklesem). Dále provede hodnotitel kvantifikaci konečného dopadu prostřednictvím podnikatelské aktivity a její povahy. Na základě organizační statistiky dotčeného místa odhadne procentuální změnu podnikatelské aktivity s vnitřní diferenciací na fyzické a právnické podnikatelské osoby. Následně odhadne možnou změnu daňové výtěžnosti⁹¹.

Tyto údaje spolu s informacemi o povaze opatření použije hodnotitel k slovnímu popisu hodnocení možných koncových dopadů a projevů na cílové skupině (např. zhoršená/zlepšená finanční situace domácností vlastníků nemovitostí, zhoršená/zlepšená dostupnost úvěrů kvůli nižší možnosti ručení apod., nižší/vyšší příjmy obcí v území z daní z příjmu z podnikání atd.).

Dopad na kvalitu a dostupnost vzdělávání

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření jakýmkoliv způsobem přístup jednotlivců či skupin k veřejnému/soukromému vzdělávání a celoživotnímu učení?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na dostupnost vzdělávání a celoživotního vzdělávání (CŽV) a jak se tento dopad projeví na uplatnitelnosti absolventů vzdělávacího systému na trhu práce.

Pro samotné hodnocení dopadů do území je nutné nejprve prověřit informace o obsahu a parametrech opatření od jeho realizátora. Poté je třeba získat informace a data prostřednictvím průzkumu od ředitelů vzdělávacích zařízení, na které je intervence zaměřena, studentů a jejich rodičů, na něž má toto opatření působit a kteří jsou cílovou skupinou pro realizaci intervence. V případě intervencí zaměřených na CŽV budou v rámci ankety dotázáni i personalisté firem užívajících nejčastěji CŽV v dotčeném území. Určení této cílové skupiny by mělo vycházet z obsahu samotné intervence a předpokládaného mechanismu působení, který je popsán v teorii změny sestavené

⁹⁰ <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=statistiky#katalog=30831>

⁹¹ V případě fyzických osob z daně z příjmu fyzických osob a v případě podnikatelských osob z daně z příjmu právnických. Procentuální změna počtu podnikatelských subjektů bude sloužit jako proxy pro odhad změny daňové výtěžnosti.

v úvodu celého hodnocení. Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

V rámci cílové skupiny budou získány informace o předpokládaných dopadech na dostupnost a přístupnost specifických forem vzdělávání a CŽV pro cílovou skupinu, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají, nebo ji mohou omezovat (prostorové, sociální a ekonomické bariéry či jejich kombinace). Otázky budou směřovat také na důsledky těchto změn pro každodenní chování členů cílové skupiny a na to, jak se změny v jejich chování mohou v území projevit (např. zvýšení atraktivity dotčeného území v důsledku vyšší kvality vzdělávacích zařízení, kvalitních vzdělávacích programů a jejich úspěšného naplňování a omezeným výskytem či absencí sociálně patologických jevů, jejichž znakem je mimo jiné také nízké vzdělání populace, v které se vyskytují). Sledovány budou jak pozitivní, tak negativní dopady intervence.

Hodnotitel provede průzkum (terénní šetření/online dotazníkové šetření) mezi subjekty identifikovanými dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. při intervencích na střední vzdělávání bude vzorek dotazovaných subjektů zahrnovat jak ředitele dotčených vzdělávacích zařízení, tak i rodiče a žáky, kteří dotčené vzdělávací zařízení navštěvují). Průzkum by měl s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat alespoň základní členění dotčených osob cílové skupiny dle věku/třídy, do níž dochází, pohlaví či rozmístění v území. Vzorek pro průzkum je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy aktérů, na něž může intervence působit odlišným způsobem a z každé takové skupiny aktérů je třeba oslovit alespoň několik zástupců, aby bylo možné popsat vnitřní rozdíly v působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o změně přístupu jednotlivců či skupin ke vzdělávání a CŽV v cílové skupině vymezené v teorii změny (např. podpora on-line výukových metod umožňující efektivnější přístup širší skupině uživatelů CŽV nebo zavedení podnikových kurzů CŽV přímo na pracovišti apod.). Zejména to, jakým konkrétním způsobem bude přístup zlepšen, jaké jsou pro to podmínky v území a v cílové skupině, jaký je očekávaný výstup a výsledek zlepšení přístupu ke vzdělávání ve vztahu k uplatnění na trhu práce a nezaměstnanosti absolventů vzdělávání a kurzů CŽV. V případě změn v přístupu ke vzdělávání a CŽV, které se jich bezprostředně nedotýkají, se musí otázkami zjistit, jaké jiné konkrétní přínosy/dopady ze změny v přístupu ke vzdělávání pro území plynou či jak se mohou projevit (například růst populace v důsledku zvýšení kvality vzdělávání). Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změn v přístupu ke vzdělávání a CŽV (např. nižší výdaje na programy spojené se sociální exkluzí určité skupiny obyvatel), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má opatření reálný dopad na změnu přístupu ke vzdělávání a CŽV a jak se tyto změny v území projeví (např. vyšší atraktivitou dotčeného místa a růstem populace). To bude provedeno kvantifikací (odhadem) dopadů změny přístupu ke vzdělávání a CŽV, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území, kterým je zlepšení uplatnitelnosti absolventů vzdělávání a kurzů CŽV na trhu práce a to prostřednictvím změny výdajů státu na dávky v nezaměstnanosti. Kvantifikace (odhad) konečného dopadu bude provedena jako výpočet/odhad potenciálních úspor/výdajů státu na základě informací zjištěných od respondentů v rámci průzkumu (například pokud se v rámci CŽV podaří dlouhodobě uplatnit X absolventů tohoto typu vzdělávání na

trhu práce, bude to pro stát představovat úsporu ve výši X průměrných dávek v nezaměstnanosti v daném území). Slovně budou popsány širší společenské dopady realizace opatření na zvýšení atraktivity dotčeného území v důsledku vyšší kvality vzdělávacích zařízení a omezeným výskytem či absencí sociálně patologických jevů a to dle rozsahu intervence a povahy území.

Pomocné otázky: Ovlivní projekt kvalitu a zaměření vzdělávacího systému ve vztahu k potřebám trhu práce a zaměstnavatelů?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na kvalitu a zaměření vzdělávacího systému a jak se tento dopad projeví na uplatnitelnosti absolventů vzdělávacího systému na trhu práce.

Pro samotné hodnocení dopadů do území je nutné získat nejprve přesný obsah a parametry intervence od jejího realizátora. Poté je nutné zajistit informace a data prostřednictvím průzkumu od ředitelů vzdělávacích zařízení, na které je intervence zaměřena, od personalistů firem, jež zaměstnávají absolventy, kteří jsou cílovou skupinou pro realizaci intervence, a od pracovníků úřadu práce, jež disponují přehledem o přebytku a nedostatku konkrétních pracovních pozic v ekonomice dotčeného místa. Pokud to podstata intervence a její teorie změny vyžadují, je možné realizovat anketu také mezi studenty a jejich rodiči, neboť i na ně má v závislosti na povaze intervence změna kvality a zaměřené vzdělávacího systému dopad. Určení této cílové skupiny by mělo vycházet z obsahu samotné intervence a předpokládaného mechanismu působení, který je popsán v teorii změny sestavené v úvodu celého hodnocení.

V rámci cílové skupiny budou získány informace o předpokládaných dopadech intervence na kvalitu a zaměření vzdělávacího systému pro cílovou skupinu, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají, nebo ji mohou omezovat (získané kompetence a znalosti v průběhu procesu vzdělávání). Otázky budou směřovat také na důsledky těchto změn pro každodenní chování členů cílové skupiny a na to, jak se změny v jejich chování mohou v území projevit (např. zvýšení atraktivity dotčeného území v důsledku vyšší kvality vzdělávacích zařízení, kvalitních vzdělávacích programů a jejich úspěšného naplňování, které povedou k růstu podnikového sektoru a v důsledku celé ekonomiky dotčeného území). Sledovány budou jak pozitivní, tak negativní dopady intervence.

Hodnotitel provede průzkum (terénní šetření případně online průzkum) mezi subjekty identifikovanými dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. při intervencích na střední odborné vzdělávání v oblasti strojírenství bude vzorek dotazovaných subjektů zahrnovat jak ředitele dotčených vzdělávacích zařízení, tak i personalisty firem působících ve strojírenství a získávajících absolventy z dotčených vzdělávacích zařízení). Průzkum by měl s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat alespoň základní členění dotčených členů cílové skupiny dle velikosti, oborového zaměření v případě podnikatelských subjektů a vzdělávacích zařízení, na které má mít opatření vliv. V případě dopadů na jednotlivce by pak mělo členění zohledňovat věk/třídou, do níž jednotlivci dochází, pohlaví či rozmístění. Vzorek pro průzkum je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy aktérů, kteří tak mohou vykazovat odlišnou percepci v případě dané intervence. Z každé typově odlišné skupiny aktérů je třeba oslovit několik zástupců, aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o kvalitě a zaměření vzdělávacích zařízení, jak je mohou dopady plánované intervence ovlivnit a jak se projeví v cílové skupině a území vymezeném v teorii změny. Zejména tedy bude nutné získat informace o tom, jaké konkrétní aspekty vzdělávacího procesu budou ovlivněny (např. praxe studentů ve firmách, oborové zaměření studia apod.) a jakou mají potenciální vazbu na zlepšení uplatnitelnosti absolventů na trhu práce a jejich lepšímu připravení na požadavky zaměstnavatelů. Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změn v kvalitě a zaměření vzdělávání (např. nižší výdaje státu na podporu v nezaměstnanosti mladých v důsledku větší uplatnitelnosti absolventů na trhu práce), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny. Průzkum mezi firmami v území dopadu, které budou nejčastěji absolventy využívat, se zaměří na konkrétní přínosy změn pro fungování a rozvoj firmy – tedy např. snížené náklady na zaučení nových zaměstnanců, zvýšená produktivita práce, růst zaměstnanost v důsledku možnosti otevření nových pracovních pozic, pro něž nebyli dostupné adekvátně vzdělané osoby apod.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na změnu kvality a zaměření vzdělávacího systému a jak se tyto změny v území projeví (např. růstem produktivity místních firem v důsledku vhodnějších kompetencí zaměstnanců získaných v průběhu vzdělávání). To bude provedeno kvantifikací dopadů změny kvality a zaměření vzdělávacího systému, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území, a to prostřednictvím změny výdajů státu na podporu v nezaměstnanosti mladých absolventů a změnou ve fungování dotčených firem. Konečným dopadem změny kvality vzdělávání a jeho zaměření je totiž uplatnitelnost absolventů na trhu práce a růst produktivity firem v důsledku zaměstnávání pracovní síly s vhodnějšími kompetencemi. Kvantifikace konečného dopadu bude provedena jako výpočet/odhad potenciálních úspor/výdajů státu a růstu produktivity firem na základě informací zjištěných od respondentů v rámci ankety. Například pokud se díky intervenci podaří snížit míru nezaměstnanosti absolventů, bude to pro stát představovat úsporu v souvislosti s uspořenémi dávkami v nezaměstnanosti v daném území a současně růst koupěschopnosti obyvatel v důsledku vyšších příjmů (bude uvažována průměrná mzda v regionu). Zároveň pokud se podaří vzdělávacímu systému produkovat absolventy s vhodnějšími kompetencemi, povede to k úsporám a vyšší produktivitě firem, což lze vyjádřit změnou jejich výkonů/zisků a daňovou výtěžností.

Dopad na kulturu

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký dopad na zachování kulturního dědictví?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na zachování kulturního dědictví a jak se tento dopad projeví na ekonomickém rozvoji dotčeného území.

Nejprve je potřeba získat informace o povaze a zaměření intervence od jejího realizátora. Pro samotné hodnocení dopadů do území je nutné získat informace a data prostřednictvím průzkumu od návštěvníků kulturní památky či akce, kteří jsou cílovou skupinou pro realizaci intervence, a z dokumentů souvisejících s realizací či provozem dané kulturní památky či akce (např. návštěvnost). Určení cílové skupiny by mělo vycházet z obsahu samotné intervence a předpokládaného mechanismu působení, který je popsán v teorii změny sestavené v úvodu celého hodnocení.

Průzkum bude zaměřen na návštěvníky kulturní památky/kulturní akce a měl by zohledňovat jejich členění alespoň dle věku a původu (domácí vs. zahraniční). Průzkum by měl zahrnovat dostatečný počet respondentů v každém z dílčích typů/skupin návštěvníků, u nichž je předpokládáný odlišný dopad intervence.

V rámci cílové skupiny návštěvníků budou průzkumem získány informace o jejich původu (z daného místa, kraje, ČR či ze zahraničí) a jejich nákladech/výdajích spojených s kulturní akcí (náklady na dopravu, vstupné či stravu apod.) a v neposlední řadě také o velikosti cílové skupiny (tj. počtu návštěvníků).

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na zachování kulturního dědictví a jak se intervence v území projeví (např. růstem zisku podnikatelských subjektů v dotčeném území v důsledku růstu návštěvnosti kulturní památky). To bude provedeno kvantifikací dopadů intervence na zachování kulturního dědictví, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území, a to prostřednictvím dopadu na ekonomický rozvoj dotčeného území měřeného větším počtem návštěvníků a jejich zvýšenou útratou, které představují příjmy pro místní podnikatele. Kvantifikace těchto konečných dopadů bude probíhat na základě certifikované metodiky pro výpočet ekonomických dopadů kulturní organizace⁹². Hodnotitel může pro výpočet využít internetové aplikace⁹³, která popsané konečné dopady kvantifikuje. Výsledné hodnocení tak bude obsahovat kvantifikované dopady na ekonomický rozvoj v dotčeném území a bude také obsahovat slovní hodnocení dopadu na zachování kulturního dědictví ve smyslu, zda nebude intervencí ovlivněno a případně jaké z toho mohou plynout důsledky pro místní komunitu a pro návštěvnost dané kulturní památky.

Současně bude zahrnovat i odhad vlivu na vznik nových pracovních míst u místních podnikatelů, kde konečným dopadem bude jejich zvýšená koupěschopnost a daňová výtěžnost a související uspořené náklady na dávky v nezaměstnanosti (předpokladem je, že nová pracovní místa budou obsazena nezaměstnanými osobami). Pro kvantifikaci je možné využít základních sekundárních dat dostupných z veřejných statistik, a to bez rozlišení vnitřní struktury pracovních míst.

Pomocné otázky: Ovlivní nějakým způsobem projekt/opatření kulturní rozmanitost a angažovanost obyvatel v kulturním dění, dostupnost kultury a rozsah kulturní nabídky?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na kulturní rozmanitost angažovanost obyvatel v kulturním dění, dostupnost kultury a rozsah kulturní nabídky a jak se tento dopad projeví na ekonomickém rozvoji dotčeného území.

Před hodnocením je třeba zjistit obsah a konkrétní parametry intervence od jejího realizátora. Pro samotné hodnocení dopadů do území je nutné získat informace a data prostřednictvím ankety od návštěvníků kulturních akcí⁹⁴ v dotčeném území, kteří jsou cílovou skupinou pro realizaci intervence, obyvatel dotčeného území a z dokumentů souvisejících z realizací či provozem kulturních akcí (např.

⁹² Raabová, T. Návrh certifikované metodiky pro výpočet ekonomických dopadů kulturní organizace. Institut umění – Divadelní ústav. 33 s. Dostupné z: <www.idu.cz/media/document/metodika_vypocet_ek_dopadu_df11p01ovv031.pdf>

⁹³ <http://kulkal.cz>

⁹⁴ Mezi kulturní akce patří události v oblasti umění a společenského života vyjma události sportovních.

návštěvnost). Určení cílové skupiny by mělo vycházet z obsahu samotné intervence a předpokládaného mechanismu působení, který je popsán v teorii změny sestavené v úvodu celého hodnocení.

V rámci průzkumu v cílové skupině návštěvníků budou získány informace o jejich původu (z daného místa, kraje, ČR či ze zahraničí) a nákladech/výdajích spojených s kulturní akcí (náklady na dopravu, vstupné či stravu apod.) a v neposlední řadě také o velikosti cílové skupiny. Dále se bude v rámci cílové skupiny návštěvníků i obyvatel zjišťovat poptávka (tj., které kulturní akce z pohledu svého zaměření v území chybí) a nabídka (počet kulturních akcí, o kterých cílová skupina ví) kulturních akcí. Mezi obyvateli se také budou prostřednictvím ankety sbírat odpovědi na otázky zapojení místních obyvatel do kulturního dění a aktivitu místních spolků.

Bude proveden také průzkum mezi podnikatelskými subjekty, které budou benefitovat z rozšířené nabídky kulturních akcí a z jejich zvýšené návštěvnosti. Průzkum by měl zahrnovat alespoň základní členění subjektů, dle jejich velikosti a zaměření a měl by obsahovat různé typy subjektů, u nichž je předpokládán různý dopad intervence na jejich fungování.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na kulturní rozmanitost a angažovanost obyvatel v kulturním dění a jak se intervence v území projeví (např. růstem zisku podnikatelských subjektů v dotčeném území v důsledku větší nabídky kulturních akcí). To bude provedeno kvantifikací dopadů intervence na změnu kulturní rozmanitosti, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území, a to prostřednictvím dopadu na ekonomický rozvoj dotčeného území měřeného zisky podnikatelů v souvislosti s rozšířenou nabídkou kulturního dění v území. Kvantifikace těchto konečných dopadů bude probíhat na základě certifikované metodiky pro výpočet ekonomických dopadů kulturní organizace⁹⁵, kdy se budou do výpočtů dosazovat celkové hodnoty za všechny pořádané akce v území. Hodnotitel může pro výpočet využít i internetové aplikace⁹⁶, která popsané konečné dopady kvantifikuje. V neposlední řadě hodnotitel provede slovní hodnocení vnímání poptávky a nabídky po kulturních akcích cílovou skupinou obyvatel a jejich aktivitu v kulturním životě území v souvislosti s kulturní rozmanitostí a jejími ekonomickými přínosy pro území. Výsledné hodnocení tak bude obsahovat kvantifikované dopady na ekonomický rozvoj a slovní hodnocení dopadu na změnu kulturní rozmanitosti.

Dopad na dopravu a využití energií

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření dopad na zvýšení nebo snížení poptávky po energiích nebo pohonných hmotách?

V dané oblasti bude hodnoceno, jak projekt/opatření ovlivní změnu spotřeby energií či pohonných hmot (PHM).

Dopady spočívající ve změně spotřeby energií lze očekávat zejména u projektů/opatření zaměřených kupříkladu na snižování energetické náročnosti (v budovách, v průmyslové výrobě apod.), výstavby,

⁹⁵ Raabová, T. Návrh certifikované metodiky pro výpočet ekonomických dopadů kulturní organizace. Institut umění – Divadelní ústav. 33 s. Dostupné z: <www.idu.cz/media/document/metodika_vypocet_ek_dopadu_df11p01ovv031.pdf>

⁹⁶ <http://kulkal.cz>

rekonstrukce či likvidace energetických zařízení (elektrárny, teplárny apod), zavádění limitů spotřeby energií či limitů na povolenou maximální energetickou náročnost v souvislosti s provozem nejrůznějších zařízení apod.

Dopady spočívající ve změně spotřeby PHM lze předpokládat primárně u dopravních investic (např. výstavba, rekonstrukce či modernizace silniční a dálniční sítě apod.).

Dopady na změnu spotřeby energií se projevují zejména ve vlivech na znečištění ovzduší, což se přeneseně projevuje ve vlivech na zdraví obyvatelstva (změny úmrtnosti, nemocnosti, nemoci z povolání) a životní prostředí (zemědělská produkce, materiály, lesy a ekosystémy). Dopady na zdraví a životní prostředí by nicméně měly být řešeny v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území (tzn. v rámci hodnocení dopadů na kvalitu ovzduší) tak, aby nedocházelo k jejich případnému duplicitnímu započtení.

V rámci hodnocení **vlivů na poptávku po energiích** bude na základě odhadu velikosti cílové skupiny dle informací o projektu popsanych v rámci teorie změny proveden odhad celkové změny (nárůst/snížení) spotřeby energií v relevantních jednotkách.

Předpokládá se provedení zjednodušeného expertního odhadu, popř. rámcového průzkumu u dotčené cílové skupiny (minimálně u hlavních segmentů, u nichž lze předpokládat různou míru působení intervence), v rozsahu dle charakteru a významnosti intervence.

Na základě odhadu změny spotřeby energií bude následně jednoduchým přepočtem s využitím jednotkových cen spotřebované energie vyčíslena změna ročních výdajů vymezené cílové skupiny (soukromých osob/domácností, podnikatelů apod.) na energie (např. při úvaze, že zavedení opatření stanovujícího limity na maximální povolený příkon u vysavačů pro domácnosti se ročně dotkne cca 1/10 domácností – uvažováno s postupnou obnovou/vyřazováním starých a nákupem nových vysavačů v průběhu nadcházejících cca 10 let, tzn. každý rok cca u 1/10 domácností –, a u 1 domácnosti tak dojde k roční průměrné úspoře ve výši X % (X kWh/rok), bude celková roční úspora energií⁹⁷ činit X Kč), popř. změna příjmů státu z hrazených daní provozovatelů energetických sítí (DzP PO) vyplývající ze změny konečné spotřeby a v důsledku toho z předpokládané změny příjmů těchto subjektů.

Za účelem hodnocení **dopadů na změnu spotřeby pohonných hmot (PHM)** v dopravě bude hodnotitel s využitím informací o parametrech projektu v území dopadu uvedených v teorii změny, popř. z informací z dostupných relevantních sekundárních dat (již existující studie, analýzy či hodnocení zpracovaná v rámci investic srovnatelných parametrů, výsledky celostátního sčítání dopravy, materiály ŘSD – např. „Příloha C – Prováděcích pokynů pro hodnocení ekonomické efektivity projektů silničních a dálničních staveb“) zjišťovat informace o ekonomických cenách PHM a o předpokládaných dopravních výkonech (např. vyhodnocení změny ujetých vozokilometrů na úseku/-cích komunikace/-í dotčených realizací projektu). Odhad předpokládaných dopravních výkonů bude proveden souhrnně za všechny druhy dopravy – tzn. bez podrobnějšího členění např. na osobní a nákladní dopravu – např. na základě údajů z celostátního sčítání dopravy na dané komunikaci, popř.

⁹⁷ při zjednodušené úvaze, že touto úsporou dojde ke snížení celkové spotřeby energií domácnosti, a tudíž i celkové kumulované spotřeby energií v hospodářství

v případě výstavby nové komunikace bude předpokládaná skladba dopravního proudu stanovena s využitím údajů z celostátního sčítání dopravy na parametrově srovnatelných komunikacích.

Z informací o předpokládaných dopravních výkonech v souvislosti s hodnoceným projektem/opatřením, resp. jejich změně (nárůst/úspora ujetých vozokm na dotčeném úseku komunikace) bude odvozena předpokládaná změna spotřeby PHM. Ta bude stanovena jako „referenční“ zjednodušeně pouze pro osobní automobily jakožto hlavní dopravní segment, resp. pro zjištěný hlavní dopravní segment vozidel (zde předpoklad, že u převážné většiny intervencí bude hlavní dopravní segment tvořen právě osobními automobily).

Zjištěné ekonomické ceny PHM (ceny za 1 l PHM) a zpracovaný odhad změny celkové spotřeby PHM pak budou využity pro jednoduchou kvantifikaci změny (nárůstu/snížení) nákladů souvisejících se spotřebou PHM (součin ceny a změny celkové spotřeby PHM), případně změny příjmů státu z výběru spotřební daně⁹⁸.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na závislost ekonomiky na energiích?

Závislost ekonomiky na energiích se promítá v několika dílčích aspektech, zejména v:

- změně nákladů uživatelů (dopad řešený v rámci hodnocení dopadů na poptávku po energiích)
- dopadech na životní prostředí (řešeny v rámci hodnocení dopadů na životní prostředí – např. dopady na kvalitu ovzduší, biodiverzitu apod.)
- dopadech na soběstačnost ekonomiky (např. v důsledku zvýšení dovozů ropy či zemního plynu může dojít ke změně struktury/objemu dovozu a v důsledku toho ke zvýšení závislosti ekonomiky na těchto surovinách a potenciálnímu ohrožení stability ekonomiky)

V dané oblasti bude hodnoceno, jakým způsobem a měrou se realizace projektu/opatření promítne do změny tzv. míry energetické závislosti⁹⁹ dotčeného území (stát, kraj, město/obec – v závislosti na vymezení dotčeného území a cílové skupiny identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny) a jaký tedy bude dopad případných změn v dovozu energií na ceny energií a v důsledku toho na hospodářský vývoj v území (daný zejména vývojem/změnou HDP).

Vzhledem k charakteru hodnoceného dopadu se přitom předpokládá provedení hodnocení formou kvalitativního posouzení či expertního odhadu v rozsahu a detailu odpovídajícím charakteru a významnosti projektu/opatření. V rámci hodnocení bude popsán možný dopad ve smyslu změny cen energií a následných dopadů na obyvatelstvo či podnikatelskou sféru (slovní/kvalitativní hodnocení toho, jak intervence ovlivní spotřebu energií domácností/firem).

⁹⁸ při zjednodušené úvaze, že touto úsporou PHM u dotčené cílové skupiny dojde také ke snížení celkové spotřeby PHM v hospodářství

⁹⁹ Míra energetické závislosti, s níž pracuje např. Eurostat, ukazuje, do jaké míry závisí daná ekonomika na dovozu, aby uspokojila svou energetickou poptávku.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na podíl využití obnovitelných zdrojů energií? Bude mít nějaký dopad na strukturu využívaných paliv a energií?

V dané oblasti bude hodnoceno, jak projekt v daném území a dotčené cílové skupině vymezené v teorii změny ovlivní využití obnovitelných zdrojů energie (OZE) na výrobě/spotřebě elektrické energie, případně jaký bude mít dopad na strukturu využívaných paliv a energií.

Kvantifikace změny v podobě nárůstu či poklesu podílu OZE bude provedena s využitím jednoduché kontrafaktuální analýzy (srovnání stávající situace před realizací projektu/opatření s předpokládaným stavem po realizaci projektu/opatření) využívající jako vstupní informace pro srovnání údaje o celkovém instalovaném výkonu zařízení využívajících OZE vzniklých realizací projektu/opatření (dle údajů poskytnutých investorem, popř. z technické dokumentace, pokud již ve stadiu přípravy projektu je k dispozici apod.) a stávajícím instalovaném výkonu všech existujících zařízení na výrobu energií v dotčeném území, a informace o odhadované předpokládané spotřebě zařízení využívajících OZE vzniklých realizací projektu/opatření a stávající spotřebě všech existujících zařízení na výrobu energií v území dopadu.

Pro stanovení dosažené změny v podílu využití OZE bude zapotřebí v rámci zjišťování informací o stávajících zařízeních na výrobu energií v dotčeném území zjistit jejich strukturu dle zdrojů energie – minimálně v členění na energii z obnovitelných a neobnovitelných zdrojů. Za účelem zjištění potřebných informací o stávajícím stavu v oblasti výroby energií provede hodnotitel sběr dostupných sekundárních dat, popř. rámcový průzkum v dotčeném území (šetření u provozovatelů energetických zařízení za účelem zjištění základních dat o instalovaném výkonu zařízení a dosahované spotřebě/odběru energií, expertní odhad dopadů na ceny energií).

Provedený sběr dat či průzkum by měl odpovídat charakteru a významnosti projektu v kontextu jeho potenciálních dopadů do dotčeného území, resp. na cílovou skupinu.

Na základě kvantifikace změny ve využití OZE bude následně vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu ze změny (předpoklad zvýšení) příjmů vlastníků/provozovatelů zařízení na výrobu OZE na základě jednoduchého propočtu změny objemu energie dodávané do sítě a její ceny a z toho odvozené změny příjmů (v případě, že změna daňové výtěžnosti není kvantifikována již v rámci některého z jiných, dříve hodnocených dopadů – např. dopadů na trh a konkurenční prostředí, dopadů na konkurenceschopnost firem a tok investic, popř. dopadů na operativní náklady a chování podnikatelů a MSP).

Další externí dopady (např. na kvalitu ovzduší, zdraví obyvatelstva, biodiverzitu, krajinu apod.) budou v případě jejich výskytu řešeny vždy v rámci kvantifikace daného konkrétního dopadu tak, aby se zabránilo vzniku duplicit (duplicitnímu započtení těchto dopadů).

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na objem dopravy v dotčeném území? Ovlivní nějakým způsobem dělbu přepravní práce?

V dané oblasti bude hodnocen dopad projektu/opatření na změnu přepravních dob, tzn. bude posuzována změna časové zátěže (úspora/nárůst času přepravního času) z dopravy v souvislosti s realizací projektu/opatření a v důsledku toho změna (úspora/nárůst) souvisejících nákladů.

V závislosti na charakteru/typu investice (silniční či železniční infrastruktura, popř. letecká) hodnotitel využije některou z relevantních metodik, zejména:

- Metodiku pro hodnocení ekonomické efektivity a ex-post posuzování nákladů a výnosů, projektů železniční infrastruktury, pozemních komunikací a dopravně významných vodních cest¹⁰⁰
- Metodiku hodnocení efektivity investic projektů železniční infrastruktury¹⁰¹
- Metodiku kvantifikace externalit z dopravy¹⁰²
- popř. dílčí výstupy zpracované v rámci mezinárodního projektu HEATCO¹⁰³, na něž se většina českých metodik v oblasti dopravy odvolává či pracuje s aktualizovanými výstupy z této metodiky

Z těchto metodik bude převzata jednotková hodnota času v dopravě – pro zjednodušení se předpokládá využití jedné „průměrné“/referenční hodnoty (tzn. bez podrobnějšího členění např. na nákladní a osobní dopravu) –, přičemž tato hodnota bude přepočtena na aktuální cenovou úroveň, a následně bude vyčíslena finanční hodnota změny časové zátěže v souvislosti s projektem/opatřením.

Pro výpočet finanční hodnoty změny časové zátěže v souvislosti s projektem/opatřením se použije hodnota času za rok (resp. sledované období) ze změny (zkrácení/prodloužení) jízdní doby za osobní a nákladní přepravu.

V případě silniční dopravy bude proveden odhad změny časové zátěže s využitím předpokládané změny (zrychlení/zpomalení) dopravy na nových, popř. rekonstruovaných silnicích, a odhad intenzit dopravy např. s využitím údajů z celostátního sčítání dopravy (pro konkrétní existující úseky silnic), popř. údajů z dostupných studií a metodik uvádějících např. průměrné/referenční intenzity dopravních toků pro určité kategorie silnic (pro nově navržené úseky silnic). Odhad bude proveden ve zjednodušené podobě souhrnně za všechny druhy dopravy – tzn. bez podrobnějšího členění např. na osobní a nákladní dopravu.

V případě železniční dopravy se odhad časové úspory pro jednotlivé typy dopravy (existující, převedená a vytvořená nebo indukovaná doprava) a prognóza vývoje dopravy provede dle postupů uváděných v Metodice hodnocení efektivity investic projektů železniční infrastruktury (str. 40 – 41, resp. 19 – 21)¹⁰⁴.

Kalkulace změny nákladů souvisejících se změnou časové zátěže z dopravy bude provedena jako součin vyčíslené změny časové zátěže pro jednotlivé kategorie vozidel/typy dopravy v relevantních jednotkách (např. osobohodiny/rok, tunohodiny/rok apod.), prognózovaných intenzit dopravy (opět

¹⁰⁰ MD ČR. Metodika pro hodnocení ekonomické efektivity a ex-post posuzování nákladů a výnosů, projektů železniční infrastruktury, pozemních komunikací a dopravně významných vodních cest. 32 s. Dostupné z: <<http://www.szdc.cz/modernizace-drahy/ekonomicke-hodnoceni.html>>

¹⁰¹ MD ČR. (2013): Věstník dopravy, Informace z resortu ministerstva dopravy. Číslo 11/2013. Metodika hodnocení efektivity investic – železniční infrastruktura. 22. května 2013. 74 s. Dostupné z: <http://www.mdcr.cz/NR/ronlyres/1184767E-37D5-4111-BCA0-605F802FFB4B/0/130522_Vestnik_dopravy_11.pdf>

¹⁰² Máca, V., Melichar, J. (2013): Metodika kvantifikace externalit z dopravy. Praha. 47 s. Dostupné z: <https://www.tacr.cz/dokums_raw/Certifikovan%C3%A9%20metodiky/TB010MD017-Metodika_externality_fin.pdf>

¹⁰³ HEATCO Developing Harmonised European Approaches for Transport Costing and Project Assessment (2006): Deliverable 5, Proposal for Harmonised Guidelines (actual submission date 02/2006, Second revision). 193 s.

¹⁰⁴ MD ČR. (2013): Věstník dopravy, Informace z resortu ministerstva dopravy. Číslo 11/2013. Metodika hodnocení efektivity investic – železniční infrastruktura. 22. května 2013. 74 s. Dostupné z: <http://www.mdcr.cz/NR/ronlyres/1184767E-37D5-4111-BCA0-605F802FFB4B/0/130522_Vestnik_dopravy_11.pdf>

v relevantních jednotkách – např. počet přepravených osob či tun materiálu/zboží na daném úseku dopravní sítě) a příslušných jednotkových hodnot času.

Kalkulace by měly zohledňovat také dopady případných kongescí (týká se zejména silniční dopravy), v případě, že k nim v souvislosti s projektem/opatřením bude (může) docházet. Postup kvantifikace, resp. zohlednění kongescí, je součástí kupříkladu výše zmiňovaných metodik kvantifikace externalit z dopravy či HEATCO.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na dostupnost území? Bude mít projekt nějaký vliv na plynulost dopravy?

V dané oblasti bude hodnocen dopad projektu/opatření na změnu přepravních dob, tzn. bude posuzována změna časové zátěže (úspora/nárůst času přepravního času) z dopravy v souvislosti s realizací projektu/opatření a v důsledku toho změna (úspora/nárůst) souvisejících nákladů.

V závislosti na charakteru/typu investice (silniční či železniční infrastruktura, popř. letecká) hodnotitel využije některou z relevantních metodik, zejména:

- Metodiku pro hodnocení ekonomické efektivity a ex-post posuzování nákladů a výnosů, projektů železniční infrastruktury, pozemních komunikací a dopravně významných vodních cest¹⁰⁵
- Metodiku hodnocení efektivity investic projektů železniční infrastruktury¹⁰⁶
- Metodiku kvantifikace externalit z dopravy¹⁰⁷
- popř. dílčí výstupy zpracované v rámci mezinárodního projektu HEATCO¹⁰⁸, na něž se většina českých metodik v oblasti dopravy odvolává či pracuje s aktualizovanými výstupy z této metodiky

Z těchto metodik bude převzata jednotková hodnota času v dopravě – pro zjednodušení se předpokládá využití jedné „průměrné“/referenční hodnoty (tzn. bez podrobnějšího členění např. na nákladní a osobní dopravu) –, přičemž tato hodnota bude přepočtena na aktuální cenovou úroveň, a následně bude vyčíslena finanční hodnota změny časové zátěže v souvislosti s projektem/opatřením.

Pro výpočet finanční hodnoty změny časové zátěže v souvislosti s projektem/opatřením se použije hodnota času za rok (resp. sledované období) ze změny (zkrácení/prodloužení) jízdní doby za osobní a nákladní přepravu.

V případě silniční dopravy bude proveden odhad změny časové zátěže s využitím předpokládané změny (zrychlení/zpomalení) dopravy na nových, popř. rekonstruovaných silnicích, a odhad intenzit

¹⁰⁵ MD ČR. Metodika pro hodnocení ekonomické efektivity a ex-post posuzování nákladů a výnosů, projektů železniční infrastruktury, pozemních komunikací a dopravně významných vodních cest. 32 s. Dostupné z: <<http://www.szdc.cz/modernizace-drahy/ekonomicke-hodnoceni.html>>

¹⁰⁶ MD ČR. (2013): Věstník dopravy, Informace z resortu ministerstva dopravy. Číslo 11/2013. Metodika hodnocení efektivity investic – železniční infrastruktura. 22. května 2013. 74 s. Dostupné z: <http://www.mdcz.cz/NR/rdonlyres/1184767E-37D5-4111-BCA0-605F802FFB4B/0/130522_Vestnik_dopravy_11.pdf>

¹⁰⁷ Máca, V., Melichar, J. (2013): Metodika kvantifikace externalit z dopravy. Praha. 47 s. Dostupné z: <https://www.tacr.cz/dokums_raw/Certifikovan%C3%A9%20metodiky/TB010MD017-Metodika_externality_fin.pdf>

¹⁰⁸ HEATCO Developing Harmonised European Approaches for Transport Costing and Project Assessment (2006): Deliverable 5, Proposal for Harmonised Guidelines (actual submission date 02/2006, Second revision). 193 s.

dopravy např. s využitím údajů z celostátního sčítání dopravy (pro konkrétní existující úseky silnic), popř. údajů z dostupných studií a metodik uvádějících např. průměrné/referenční intenzity dopravních toků pro určité kategorie silnic (pro nově navržené úseky silnic). Odhad bude proveden ve zjednodušené podobě souhrnně za všechny druhy dopravy – tzn. bez podrobnějšího členění např. na osobní a nákladní dopravu.

V případě železniční dopravy se odhad časové úspory pro jednotlivé typy dopravy (existující, převedená a vytvořená nebo indukovaná doprava) a prognóza vývoje dopravy provede dle postupů uváděných v Metodice hodnocení efektivnosti investic projektů železniční infrastruktury (str. 40 – 41, resp. 19 – 21)¹⁰⁹.

Kalkulace změny nákladů souvisejících se změnou časové zátěže z dopravy bude provedena jako součin vyčíslené změny časové zátěže pro jednotlivé kategorie vozidel/typy dopravy v relevantních jednotkách (např. osobohodiny/rok, tunohodiny/rok apod.), prognózovaných intenzit dopravy (opět v relevantních jednotkách – např. počet přepravených osob či tun materiálu/zboží na daném úseku dopravní sítě) a příslušných jednotkových hodnot času.

Kalkulace by měly zohledňovat také dopady případných kongescí (týká se zejména silniční dopravy), v případě, že k nim v souvislosti s projektem/opatřením bude (může) docházet. Postup kvantifikace, resp. zohlednění kongescí, je součástí kupříkladu výše zmiňovaných metodik kvantifikace externalit z dopravy či HEATCO.

Dopad na kvalitu ovzduší

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na kvalitu ovzduší v dotčeném území? Ovlivní projekt jakýmkoliv způsobem množství či strukturu znečišťujících látek v ovzduší včetně produkce skleníkových plynů?

V dané oblasti bude provedena kvantifikace vlivu projektu/opatření na kvalitu ovzduší v dotčeném území, resp. u dotčené populace, podrobněji vymezených a popsanych v rámci teorie změny.

Fyzické dopady budou následně přepočteny na ekonomické škody (externí náklady) pomocí jednotkových hodnot stanovených pomocí oceňovacích metod pro následující dílčí kategorie efektů (v případě, že budou s ohledem na charakter projektu/opatření relevantní):

- efekty na lidské zdraví (úmrtnost, nemocnost)
- efekty na zemědělskou produkci (snížení úrody zemědělských plodin / škody na zemědělské produkci)
- znehodnocení kovových, stavebních a nátěrových materiálů
- efekty na emise skleníkových plynů

Odhad změny množství a struktury znečišťujících látek bude proveden buďto s využitím údajů z technické dokumentace projektu (údaje o základních parametrech projektu – např. o předpokládané míře emisního zatížení ovzduší hlavními sledovanými polutanty v souvislosti s provozem nově

¹⁰⁹ MD ČR. (2013): Věstník dopravy, Informace z resortu ministerstva dopravy. Číslo 11/2013. Metodika hodnocení efektivnosti investic – železniční infrastruktura. 22. května 2013. 74 s. Dostupné z: <http://www.mdcz.cz/NR/rdonlyres/1184767E-37D5-4111-BCA0-605F802FFB4B/0/130522_Vestnik_dopravy_11.pdf>

vybudované teplárny), v případě že tato v době zpracování hodnocení existuje, popř. s využitím dostupných hodnocení typově a velikostně srovnatelných projektů apod.

Obdobně další vstupní data potřebná pro provedení kvantifikace změny externích nákladů jednotlivých výše uváděných dílčích efektů (informace o prostorovém rozložení či věkovém složení dotčené populace, zastoupení rizikových skupin, rozložení zemědělských plodin a materiálů v území dopadu) budou v maximální možné míře zjištěna z dostupných sekundárních dat, popř. kvalifikovaným odhadem či rámcovým průzkumem v území.

Podrobnější informace o potřebných vstupních datech pro zpracování kvantifikace změny externích nákladů z emisí do ovzduší, stejně tak jako postup samotné kvantifikace dílčích dopadů na ovzduší, jsou uváděny např. v Metodice kvantifikace externalit z dopravy¹¹⁰. Postupy kvantifikace externalit popsané v předmětné metodice lze přitom uplatnit nejen u projektů v oblasti dopravy, ale i u projektů/opatření z jiných oblastí, jelikož jde o postupy vycházející z evropské metodiky ExternE, které jsou obecně platné pro hodnocení externalit v zásadě v jakékoli oblasti ekonomických činností.

Dopad na biodiverzitu, přírodu a krajinu

Pomocné otázky: Může mít projekt nějaký dopad na biodiverzitu v dotčeném území, množství živočichů a rostlin v území, případně jejich rozmanitost a strukturu?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na biodiverzitu, množství živočichů a rostlin, jejich rozmanitost a strukturu v dotčeném a jak se tento dopad projeví v kvalitě životního prostředí v dotčeném území.

Před hodnocením je třeba zjistit obsah a konkrétní parametry intervence od jejího realizátora. Samotné hodnocení pak provádí expert na biodiverzitu z dotčeného či blízkého území, případně kvalifikovaná osoba s hlubokou znalostí dotčeného území. Oslovený odborník provede posouzení dopadů intervence do dotčeného území v intencích uvedených v teorii změny.

Kvalitativní posouzení dopadů intervence by mělo pokrývat biodiverzitu v dotčeném území komplexně. Mělo by tedy zahrnovat hodnocení dopadů na všechny živočišné a rostlinné druhy včetně jejich vzájemných konkurenčních a kooperačních vztahů, a to v kontextu jejich přirozeného vývoje. Zároveň je nutné v rámci posouzení biodiverzity zohlednit vliv dalších biomů v blízkém území, které mohou na konkrétní lokalitu působit, a nebo mohou být naopak ovlivněny změnami vyvolanými realizovaným opatřením.

Výsledkem tohoto kvalitativního posouzení bude hodnocení potenciálních změn v druhové rozmanitosti jak živočichů, tak rostlin a jak se tyto změny projeví na kvalitě životního prostředí ve vztahu k dalšímu rozvoji území (tzn. např. omezení biodiverzity spolu s homogenizací funkce krajiny povede k poklesu atraktivity krajinného rázu a tím možnému odlivu turistů z dané lokality). Konečný dopad intervence tak bude slovně popsán na základě expertních odhadů změn biodiverzity a jejich dopadů do dotčeného území.

¹¹⁰ Máca, V., Melichar, J. (2013): Metodika kvantifikace externalit z dopravy. Praha. 47 s. Dostupné z: <https://www.tacr.cz/dokums_raw/Certifikovan%C3%A9%20metodiky/TB010MD017-Metodika_externality_fin.pdf>

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření dopad na chráněné nebo ohrožené druhy a jejich přírodní stanoviště a biotopy?

V této oblasti se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na chráněné nebo ohrožené druhy a jejich přírodní stanoviště a biotopy a jak se tento dopad projeví v kvalitě životního prostředí v dotčeném území.

Před hodnocením je třeba zjistit obsah a konkrétní parametry intervence od jejího realizátora. Samotné hodnocení pak provádí expert na konkrétní chráněné nebo ohrožené druhy z dotčeného či blízkého území, případně s hlubokou znalostí dotčeného území. Oslovený odborník provede posouzení dopadů intervence do dotčeného území v intencích uvedených v teorii změny.

Kvalitativní posouzení odborníkem by mělo pokrývat možný dopad intervence na ohrožené a chráněné druhy v dotčeném území komplexně. Mělo by tedy zahrnovat dotčené ohrožené a chráněné živočišné a rostlinné druhy včetně jejich vzájemných konkurenčních a kooperačních vztahů, a to v kontextu jejich přirozeného vývoje. Zároveň je nutné v rámci posouzení dopadu na chráněné a ohrožené druhy zohlednit vliv dalších biotopů v blízkém území.

Výsledkem expertního posouzení dopadů na dotčené chráněné a ohrožené druhy bude kvalitativní hodnocení potenciálních změn ve výskytu ohrožených a chráněných živočichů a rostlin, jejich životních podmínek a toho, jak se tyto změny projeví na kvalitě životního prostředí ve vztahu k dalšímu rozvoji území (např. nenávratná ztráta ohroženého druhu povede k poklesu atraktivity krajiny/území a tím k možnému odlivu turistů z dané lokality). Konečný dopad intervence tak bude slovně popsán na základě expertních odhadů změn v rozšíření ohrožených a chráněných druhů a jejich dopadů do dotčeného území.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření vliv na fragmentaci krajiny, nebo narušení či jiné ovlivnění migračních koridorů nebo jejich ochranných pásem?

V dané oblasti se bude hodnotit míra vlivu intervence na fragmentaci krajiny či narušení migračních koridorů živočichů nebo jejich ochranných pásem. S ohledem na skutečnost, že u vlivů tohoto typu lze očekávat vysokou míru subjektivity hodnocení (v závislosti na tom, kdo bude hodnocení provádět), lze v případě jejich posuzování očekávat spíše kvalitativní hodnocení.

Dopad na fragmentaci krajiny, tzn. rozdělení určitého dotčeného území (např. v důsledku výstavby liniové stavby typu dálnice, železničního koridoru apod., ale i např. vybudováním výrobního závodu „na zelené louce“ s vlivem na okolní území apod.) se může projevit také v několika dalších oblastech, mezi něž lze zejména zařadit:

- 1) vliv na migrační koridory a ochranná pásma
- 2) vliv na krajinný ráz (měl by být řešen v rámci hodnocení jiného dopadu)
- 3) vliv na narušení stávajících biotopů v dotčeném území (měl by být řešen v rámci hodnocení jiného dopadu)

Je přitom velmi pravděpodobné, že výše uvedené dílčí vlivy nastanou u mnoha projektů souběžně, jelikož se v mnoha případech jedná v podstatě o „spojité nádoby“. Hodnocení dopadů projektu/opatření na fragmentaci krajiny by tudíž mělo být prováděno nikoli izolovaně, ale v kontextu dalších dopadů na biodiverzitu, přírodu a krajinu – tedy jakožto ucelené, souhrnné hodnocení všech relevantních dopadů tohoto typu, jež v důsledku projektu/opatření nastanou.

Výsledkem bude expertní hodnocení založené na odborném kvalitativním posouzení předpokládaného vlivu na fragmentaci krajiny a následný popis dopadů do území.

Hodnocení by měl provádět expert na danou problematiku se znalostí příslušného dotčeného území (např. zpracovatel ÚPD obce/ORP/kraje, urbanista...).

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na ráz krajiny?

V dané oblasti se bude hodnotit míra vlivu intervence na krajinný ráz, tzn. charakter krajiny, kterým je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti. S ohledem na skutečnost, že u vlivů tohoto typu lze očekávat vysokou míru subjektivity hodnocení (v závislosti na tom, kdo bude hodnocení provádět), lze v případě jejich posuzování očekávat spíše kvalitativní hodnocení.

Dopad na krajinný ráz určitého dotčeného území se může v závislosti na charakteru a rozsahu realizovaného projektu/opatření projevit také v několika dalších oblastech, mezi něž lze zejména zařadit:

- 1) vliv na fragmentaci krajiny, migrační koridory a ochranná pásma
- 2) vliv na narušení stávajících biotopů v dotčeném území (měl by být řešen v rámci hodnocení jiného dopadu)

Je přitom velmi pravděpodobné, že výše uvedené dílčí vlivy nastanou u mnoha projektů souběžně, jelikož se v mnoha případech jedná v podstatě o „spojité nádoby“. Hodnocení dopadů projektu/opatření na krajinný ráz by tudíž mělo být prováděno nikoli izolovaně, ale v kontextu dalších dopadů na biodiverzitu, přírodu a krajinu – tedy jakožto ucelené, souhrnné hodnocení všech relevantních dopadů tohoto typu, jež v důsledku projektu/opatření nastanou.

Výsledkem bude expertní hodnocení založené na odborném kvalitativním posouzení předpokládaného vlivu na krajinný ráz a následný popis dopadů do území.

Hodnocení by měl provádět expert na danou problematiku se znalostí příslušného dotčeného území (např. zpracovatel ÚPD obce/ORP/kraje, urbanista...).

Dopad na kvalitu a zdroje vody

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření kvalitu a množství povrchových a podzemních vod, včetně dostupnosti a kvality pitné vody?

V této oblasti budou hodnoceny dopady projektu/intervence na povrchové a podzemní vody, zejména jejich kvalitu a množství. S využitím dostupné certifikované Metodiky¹¹¹, která popisuje způsob vyčíslení ekonomické hodnoty jednotlivých typů ekosystémových služeb (mj. i kvality a dodávek vody), bude nejprve stanoven výchozí stav daného vodního ekosystému, který bude projektem ovlivněn. K tomu budou využity údaje o stavu konkrétní lokality dostupné z relevantních

¹¹¹ Vačkář, D. a kol. (2014): Metodologický rámec integrovaného hodnocení ekosystémových služeb v České republice. Praha, 35 s. Dostupné z: <<http://www.ecosystemservices.cz/cs/metodologicky-ramec-integrovaneho-hodnoceni-ekosystemovych-sluzeb-v-ceske-republice/>>

zdrojů¹¹² a budou doplněny odhadem odborně způsobilé osoby na základě postupů doporučených Metodikou.

Následně budou identifikovány a odborně způsobilou osobou kvalitativně posouzeny možné dopady projektu/opatření na kvalitu a dostupnost podzemních/povrchových vod, tedy bude odhadnuta změna, která bude v dané lokalitě realizací opatření vyvolána. K tomu budou použity informace o zaměření a rozsahu intervence uvedené v teorii změny, případně doplněny situací v referenčním území, kde již byl podobný projekt realizován.

Slovně budou posouzeny dopady na kvalitu lidského života v důsledku změn vodních ekosystémů a jejich služeb ovlivňujících kvalitu života. S využitím přístupů uvedených v Metodice budou zhodnoceny možné dopady na společnost a její přínosy nebo náklady, které není možné vyjádřit finančně.

Současně bude s využitím Metodiky a v ní uvedených referenčních ekonomických hodnot ekosystémových služeb (EUR/ha) vyčíslen koncový dopad v území, kterým budou peněžní užítky poskytované vodními ekosystémovými službami, které lze rozdělit na:

- produkci vody (množství povrchové nebo podpovrchové vody)
- regulaci odtoku vody
- regulaci kvality vody (včetně kvality pitné vody)

Expertním posouzením bude odhadnuta celková změna ekosystémových služeb a ekonomické zhodnocení jejich peněžních užiteků, přičemž hodnotitel bude rozlišovat dle Metodiky užité hodnoty (hmotné i nehmotné povahy) a neúžitné hodnoty. Hodnocení bude obsahovat konečný slovní souhrnný popis dopadů v území s expertním odhadem peněžních užiteků ekosystémových služeb.

Dopad na kvalitu a využití půdy

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření kvalitu či znečištění půdy? Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na erozi půdy?

V této oblasti budou hodnoceny dopady projektu/intervence na kvalitu či znečištění půdy, případně na její erozi. Jako hlavní projevy těchto dopadů do území je možné s využitím dostupných metodik vnímat především změnu využitelnosti půdy, její výnosnost a s tím související cenu.

V případě identifikovaných potenciálních dopadů projektu na erozi půdy v dotčeném území bude využito postupu hodnocení navrhovaného Metodikou¹¹³. Hodnocení bude provedeno relevantním odborným subjektem, který odhadne ekonomickou bilanci protierozních opatření. To bude spočívat v porovnání nákladů na jejich výstavbu a údržbu a přínosů plynoucích z těchto opatření. Pro stanovení nákladů na výstavbu (a údržbu) stejně jako nákladů spojených s úpravou hospodaření a nákladů na odstranění škod souvisejících s erozí budou využity průměrné ceny uváděné Metodikou. Přínosy budou vyjádřeny ve škodách, které v důsledku zavedení protierozní ochrany nenastanou. Pokud by nastaly, měly by být adekvátní finanční prostředky vynaloženy na nápravu (využita metoda tzv. replacement costs). Ve finančním vyjádření je možné kvantifikovat odnesený objem půdy erozí s pomocí její průměrné ceny na trhu, což je jedním z přínosů realizace těchto opatření.

¹¹² Například Český hydrometeorologický ústav, státní podnik konkrétního Povodí a jiné relevantní.

¹¹³ Konečná, J. a kol. (2014): Hodnocení ekonomických aspektů protierozní ochrany zemědělské půdy. Brno, 50 s. Dostupné z: <http://www.vumop.cz/index.php?p=metodiky_studie&site=default>

Konečným dopadem do území je v tomto případě změna kvality a tím pádem výnosnosti půdy v důsledku eroze, které bude provedeno dle postupů uvedených v Metodice.

Současně se tyto dopady projeví i v ceně půdy, která reflektuje její využitelnost i výnosnost. Pro odhad dopadu na ceny půdy budou použity postupy uvedené v metodice ocenění půdy pro bonitované půdně-ekologické jednotky (tzv. BPEJ)¹¹⁴, které reflektují ekonomický efekt zemědělské výroby. S pomocí uvedené Metodiky lze stanovit tzv. Hrubý roční rentní efekt (tzv. HRRE vychází ze zjištěných výnosů plodin a nákladů na jejich pěstování na základě standardizovaných půdně-klimatických podmínek) a od toho odvozenou základní cenu půdy BPEJ. Dopady opatření tedy budou vyčísleny v souladu s Metodikou jako změna ceny půdy (odvozené z BPEJ) a výnosnosti půdy dle HRRE.

K dopadům na kvalitu a znečištění půdy může docházet i v důsledku antropogenní činnosti, například výstavby a záboru zemědělské půdy. Tento dopad je řešen v jiné části hodnocení. Obdobný způsobem může být kvalita půdy ovlivněna znečištěním z ovzduší, které je také řešeno v jiné části navrhované metodiky a aby byl dodržen požadavek na duplicitní započtení, nebudou tyto vlivy v této části zohledňovány.

Pomocné otázky: Bude projekt vyžadovat zábor dosud nevyužitých půdy? Nebo naopak přispěje k opětovnému využití půdy, která je nevyužitelná v důsledku kontaminace či jiné bariéry?

V případě záboru dosud nevyužitých půdy lze předpokládat primárně vliv na předmětné pozemky dotčené realizací projektu a potažmo i na sousední pozemky ve smyslu změny jejich ekonomické hodnoty. V daném případě jde o dopad, který by měl být řešen v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území – tzn. vliv projektu/opatření na cenu nemovitostí v území – a kvantifikován postupem popsáním v této části.

Zábor nevyužitých půdy může mít dále ze své podstaty, v závislosti na charakteru a rozsahu předmětného projektu, vliv zejména na:

- fragmentaci krajiny a krajinný ráz
- životní prostředí v dotčeném území, tzn. biodiverzitu, přírodu a krajinu
- využití brownfields (opětovné využití půdy nevyužitelné v důsledku kontaminace či jiné bariéry lze předpokládat např. v případě řešení projektu revitalizace zemědělského brownfieldu)
- zaměstnanost (např. v případě výstavby nového podniku „na zelené louce“)
- retenční schopnost krajiny, rizika apod.

Ve všech případech se jedná o dopady, které by měly být řešeny v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území.

Výsledné hodnocení vlivu projektu/opatření na zábor dosud nevyužitých půdy nebo příspěvku k opětovnému využití nevyužitelné půdy bude představovat slovní popis všech změn (dopadů, které mohou v souvislosti s předmětnou změnou nastat), doplněný o případnou rekapitulaci kvantifikovaných dopadů (na zaměstnanost, daňovou výtěžnost, ceny nemovitostí), s odkazem na příslušnou dílčí část hodnocení (např. hodnocení dopadů na zaměstnanost).

¹¹⁴ Voltr, V. a kol. (2011): Metodika ocenění půdy pro bonitované půdně-ekologické jednotky (BPEJ). Praha, 282 s. Dostupné z: <http://www.uzei.cz/data/usr_001_cz_soubory/metodika_oceneni_bpej.pdf>

Hodnocení bude provedeno v rozsahu a detailu odpovídajícím charakteru a významnosti projektu/opatření.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření vliv na revitalizaci a znovuvyužití brownfieldů?

V rámci hodnocení vlivu projektu/opatření na revitalizaci a znovuvyužití brownfieldů je zapotřebí vzít v úvahu poměrně širokou škálu aspektů, které mohou v souvislosti s jeho realizací, v závislosti na charakteru využití brownfieldu (podnikání vs. civilní využití), nastat.

Vstupní informaci pro kvantifikaci dopadů plynoucích z revitalizace a znovuvyužití brownfieldů představují investiční náklady na revitalizaci (tzn. jednorázové náklady pro investora). Jejich vyčíslení bude provedeno kvalifikovaným odhadem v závislosti na stadiu připravenosti projektu/záměru revitalizace (např. odhad nákladů na odstranění brownfieldu na základě dostupných sekundárních dat, informací o obvyklých průměrných/referenčních nákladech revitalizace 1 ha určitého typu brownfieldu, popř. srovnáním nákladů revitalizace srovnatelných brownfieldů apod., popř. s využitím údajů od investora či projektanta z předběžného rozpočtu zpracovaného na základě dispoziční/územní studie řešení, projektové dokumentace v nižším stupni rozpracovanosti, detailnějšího rozpočtu vypracovaného v pozdějších fázích připravenosti projektu/záměru apod.).

Mezi přímé či vedlejší vlivy plynoucí z revitalizace a opětovného využití brownfieldů lze zařadit zejména dopady na:

- zaměstnanost
- daňovou výtěžnost
- ceny nemovitostí
- atraktivitu území, krajinný ráz, fragmentaci krajiny apod.
- životní prostředí, odstranění znečištění území (kontaminace půdy, ohrožení podzemních vod apod.)

Ve všech případech se jedná o dopady, které by měly být řešeny (kvantifikovány či kvalitativně vyhodnoceny dle příslušných blíže specifikovaných postupů) v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území.

Výsledné hodnocení vlivu projektu/opatření na revitalizaci a znovuvyužití brownfieldů bude představovat slovní popis všech změn, doplněný o případnou rekapitulaci kvantifikovaných dopadů (na zaměstnanost, daňovou výtěžnost, ceny nemovitostí), s odkazem na příslušnou dílčí část hodnocení (např. hodnocení dopadů na zaměstnanost).

Hodnocení bude provedeno v rozsahu a detailu odpovídajícím charakteru a významnosti projektu/opatření.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření vliv na retenční schopnost krajiny?

V této oblasti se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na retenční schopnost krajiny a jak se tento dopad projeví v kvalitě životního prostředí v dotčeném území.

Před hodnocením je třeba zjistit obsah a konkrétní parametry intervence od jejího realizátora. Samotné hodnocení pak provádí expert s relevantními znalostmi pro určení retenční schopnosti krajiny (např. zaměstnanec daného Povodí) z dotčeného či blízkého území, případně se znalostí

dotčeného území. Oslovený odborník provede posouzení dopadu intervence do dotčeného území v intencích teorie změny.

Posouzení odborníkem by mělo pokrývat možný dopad intervence na krajinu a její charakter v dotčeném území komplexně. Mělo by tedy zahrnovat jak možné snížení retenční schopnosti, které se může v území projevit suchem a bleskovými povodněmi, tak i zvýšení, jenž může mít dopad na snížení rizika povodní a pozitivně působit na výskyt živočišných a rostlinných druhů v území a zvyšovat tak kvalitu životního prostředí. Zároveň je nutné v rámci posouzení dopadu na retenční schopnost krajiny zohlednit vliv dalších lokalit v blízkém území.

Výsledkem kvalitativního posouzení bude expertní hodnocení potenciálních změn v retenční schopnosti krajiny vyvolané realizací opatření a toho, jak se tyto změny projeví na kvalitě životního prostředí (snížení či zvýšení rizika sucha a povodní) a ve vztahu k dalšímu rozvoji území (např. omezení retenční schopnosti krajiny povede k poklesu atraktivity území pro život a tím dojde k populačnímu úbytku). Konečný dopad intervence tak bude slovně popsán na základě expertních odhadů změn v retenční schopnosti krajiny a tím vyvolaných dopadů do dotčeného území. Konečný dopad bude zároveň vstupem pro hodnocení dopadů v oblasti výskytu rizik, jako jsou požáry, povodně.

Pomocné otázky: Povede projekt ke změně způsobu využití půdy? Např. změně typu zemědělské aktivity apod.

Změna způsobu využití půdy se může v zásadě projevit ve 2 formách.

V prvním případě půjde o **celkovou změnu způsobu využití** například převodem stávající zemědělské či lesní půdy na stavební pozemky. Důsledkem takového opatření je **zvýšení příjmu státu**, resp. dotčené obce **z poplatků za vynětí příslušných pozemků** ze zemědělského půdního fondu (ZPF), resp. lesního půdního fondu (LPF).

Dalším kvantifikovaným dopadem ze změny využití pozemků bude **změna ceny těchto pozemků**. Ta bude vyčíslena buďto jako rozdíl v porovnání původní ceny pozemků (zemědělské půdy) vyčíslené cenou bonitovaných půdně-ekologických jednotek (BPEJ) a předpokládané nové ceny pozemků pro jejich další využití (např. na základě srovnání cen s okolními pozemky, cenové mapy apod.), anebo postupem blíže specifikovaným v příslušné dílčí části hodnocení týkající se dopadů na změny cen nemovitostí – za předpokladu, že již byl dopad zohledněn v této části (tzn. je potřeba se vyhnout případnému duplicitnímu započtení dopadu).

Ve druhém případě půjde „pouze“ o **změnu využití půdy bez vlivu na hlavní účel jejího využití**. To se týká zejména zemědělské půdy, kdy se může jednat o využití pro jiný druh zemědělské činnosti (např. zornění půdy dosud využívané jako trvalý travní porost či naopak změna orné půdy na trvalý travní porost), přičemž konečným kvantifikovaným dopadem této změny by měla být **změna výtěžnosti zemědělské půdy** (přínos/ztráta na zemědělské produkci). Tato změna bude vyčíslena např. s využitím sekundárních dat Ústavu zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI) o průměrné hodnotě zemědělské produkce (Kč/ha) zjišťované v rámci Výběrového šetření hospodářských výsledků zemědělských podniků v síti FADN CZ¹¹⁵. Z těchto informací bude jednoduchým výpočtem (rozloha

¹¹⁵ <http://www.vsbox.cz/fadn/INDEX.htm>

dotčených pozemků x změna průměrné hodnoty produkce) kvantifikován přínos/ztráta na zemědělské produkci a z toho odvozena **změna daňové výtěžnosti** v důsledku změny příjmů zemědělských podniků.

Dalším potenciálním dopadem této změny může, v závislosti na charakteru a rozsahu projektu, být kupříkladu dopad na změnu zaměstnanosti (v důsledku úbytku zemědělské produkce a tedy nižší potřeby pracovníků v zemědělství v dotčeném území, popř. naopak). Tento by měl v případě vzniku být řešen v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území (tzn. hodnocení dopadů na zaměstnanost).

Obdobně i další potenciální dopady (vlivy na krajinný ráz, biodiverzitu, retenční schopnost krajiny apod.) by měly být řešeny v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území.

Dopad na obnovitelné a neobnovitelné zdroje

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký dopad na využití obnovitelných zdrojů energií na takové úrovni, kdy se daný zdroj nedokáže obnovovat?

V této části se bude hodnocení zaměřovat na to, zda může v důsledku realizace projektu dojít k tak intenzivnímu využívání obnovitelných zdrojů energií, že se tyto nedokážou dostatečně rychle obnovovat a bude docházet ke snižování jejich zásob.

Obnovitelné zdroje energie jsou definovány jako takové zdroje, které se přirozeně obnovují rychlostí vyšší, než mohou být spotřebovávány, případně jsou ze své podstaty nevyčerpatelné (slunce, vítr). Jediným obnovitelným zdrojem energie, u kterého teoreticky může dojít k situaci, že bude spotřebován rychleji, než je možná jeho obnova, je biomasa získávaná nejčastěji z lesních ekosystémů případně z energeticky využitelných plodin.

Hodnocení se v prvním kroku zaměří na poznání povahy a konkrétních parametrů projektu, kterými budou doplněny informace z teorie změny, a bude odhadnut potenciální rozsah ovlivnění míry spotřeby biomasy v dotčeném území.

Expertním zhodnocením situace bude proveden odhad kvantifikace změny spotřeby biomasy vyvolané realizovaným opatřením. K tomu budou použity referenční hodnoty z podobných projektů realizovaných v jiném území nebo v zahraničí případně budou použity průměrné hodnoty spotřeby biomasy v ČR a vztaheny ke konkrétnímu opatření. Bude proveden odhad, zda je reálné pokrýt případný nárůst spotřeby biomasy dovozem nebo z jiných zdrojů (jiných typů biomasy).

Hodnocení bude obsahovat odhad dopadů do území, které mohou být vyvolány postupným odlesňováním krajiny v souvislosti s rostoucí spotřebou biomasy nad úroveň, kdy se ještě lesní ekosystémy dokážou dostatečnou rychlostí obnovovat. Odlesňování krajiny má řadu různých dopadů, přičemž jeho společenské sociálně-ekonomické újmy lze kvantifikovat a finančně vyjádřit dle dostupné Metodiky¹¹⁶. Ta rozlišuje a kvantifikuje dopady a ceny v několika dílčích oblastech, které lze

¹¹⁶ Šišák, L. a kol. (2010): Metodika hodnocení společenské sociálně-ekonomické významnosti funkcí lesa. Praha, 32 s.; metodický postup uvedený v této metodice je popsán v dokumentu Šišák, L. a kol. (2012): Metodický postup vyjádření společenské sociálněekonomické významnosti funkcí lesa včetně praktických příkladů. Praha, 68 s. Dostupné z: <http://vulhm.opocno.cz/download/metodiky/Metodicky_postup_vyjadrovani_funkci_lesa.pdf>

rozdělit na základní společenské tržní a netržní obnovitelné funkce. Hodnocení bude z této metodiky vycházet a bude proveden odhad dopadů v základních oblastech.

Současně bude mít odlesňování vyvolané realizací opatření i řadu dopadů, které jsou již řešeny v jiných částech předkládané metodiky (např. na krajinný ráz, erozi, retenční schopnost krajiny), a proto budou pro jejich podrobnou kvantifikaci využity navrhované postupy v jiné části metodiky.

Pomocné otázky: Bude mít projekt nějaký dopad na využití neobnovitelných zdrojů? (podzemní vody, minerály, uhlí, atd.)

V této části bude hodnocena změna využívání neobnovitelných zdrojů v důsledku realizace konkrétního projektu, kdy dojde ke zvýšení/snížení nároků na objem a využívání těchto zdrojů v území. Díky tomu bude ovlivněna poptávka po konkrétních neobnovitelných zdrojích a v konečném důsledku mohou být lokality, kde se tyto zdroje získávají, vystaveny tlaku na zvýšení těžby/produkce. Pokud není možné jejich produkci zvýšit, případně dojde k jejich postupnému vyčerpání, je dopadem růst jejich ceny nebo náhrada za jiný zdroj, analogicky při snížení poptávky po těchto zdrojích může docházet ke snížení ceny.

Pro samotné hodnocení dopadu bude nutné získat informace o projektu/opatření a jeho potenciálním vlivu na využití/spotřebu neobnovitelných zdrojů. Tyto údaje budou verifikovány expertem v dané oblasti, který provede kvalifikovaný odhad změny spotřeby neobnovitelných zdrojů (jednotlivých typů) během realizace projektu a v době jeho životnosti.

Současně bude proveden expertní odhad objemu dostupných zásob neobnovitelných zdrojů v lokalitách, odkud jsou čerpány a bude vyhodnocen dopad změněného využívání těchto zdrojů na dostupné zásoby a jejich bilanci – zda je reálné zajistit jejich dodávky z dostupných zdrojových lokalit. Pokud dojde k situaci, že budou lokality vystaveny zvýšené poptávce po těchto zdrojích a bude nutná a současně i možná jejich zvýšená produkce (např. rozšíření těžby v povrchovém dole), budou dopady tohoto zásahu hodnoceny dle patřičných metod popsanych v jiných částech této metodiky¹¹⁷.

V případě, že budou postupně vyčerpávány zásoby tohoto zdroje (a nebude ho možné jinak zajistit), může dojít k růstu ceny této komodity. V rámci hodnocení bude expertním odhadem na základě dostupných informací vyčísleno, zda taková situace může nastat a jak to může ovlivnit cenu této komodity. V opačném případě, pokud v souvislosti s realizací opatření dojde k poklesu využívání neobnovitelného zdroje v území, může dojít rovněž k ovlivnění jeho ceny (pravděpodobnému poklesu). Konečným dopadem budou změněné náklady uživatelů/spotřebitelů této suroviny, které budou ve finančním vyjádření odhadnuty a také výnosy/tržby producentů/distributorů těchto neobnovitelných zdrojů. Současně bude slovně na základě expertního odhadu popsáno, zda může být tento zdroj, u něhož dochází k postupnému vyčerpání, nahrazen a za jakých podmínek.

¹¹⁷ Např. dopad na kvalitu půdy, krajinný ráz, retenční schopnost krajiny, emise a kvalitu ovzduší apod.

Produkce odpadů a jejich recyklace

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký dopad na nakládání s odpady (TKO, zemědělský, průmyslový, toxický odpad apod.) nebo jeho další využití (recyklace)?

V dané oblasti bude posuzována změna množství produkce či případně struktury a dalšího využití odpadů v souvislosti s realizací projektu/opatření.

Na základě informací o projektu popsaných v rámci teorie změny hodnotitel provede kvalifikovaný odhad celkové změny – souhrnně bez detailnějšího členění dle struktury produkovaných odpadů – v oblasti odpadového hospodářství v cílové skupině, resp. území dotčeném realizací projektu. Odhad produkce odpadů ve variantě bez projektu bude proveden sběrem stávajících dat o nakládání s odpady v dotčeném území (v obci/ORP, kraji apod.) z Informačního systému odpadového hospodářství¹¹⁸, anebo formou rámcového průzkumu/šetření hodnotitele v území (dotazování u dotčených subjektů – např. obecní úřady, provozovatelé místního odpadového hospodářství) za účelem zpřesnění dat za konkrétní dotčené území. Odhad změny produkce odpadů v množstevních jednotkách (např. kg, t) či poměrových ukazatelích (kg/obyv., t/obyv.) bude proveden jako rozdíl varianty s projektem a bez projektu.

Pro vyčíslení celkové změny nákladů spojených s likvidací/nakládáním s odpady bude využita průměrná („referenční“) sazba nákladů na likvidaci odpadů (souhrnná jednotková sazba za všechny sledované činnosti v odpadovém hospodářství – tj. zejména sběr SKO, tříděného odpadu, BRKO, objemného odpadu, činnost sběrných dvorů apod.) např. s využitím údajů z Hodnocení nákladů na hospodaření s komunálními odpady v obcích ČR¹¹⁹.

V případě, že s ohledem na charakter a rozsah projektu/opatření dojde také k úpravě/změně dalšího využití odpadů (např. recyklace části původně nerecyklovaných odpadů), budou v rámci kvantifikace zohledněny i případné náklady či příjmy související s recyklací, stejně tak jako další potenciální dopady (např. dopady na zaměstnanost – nová pracovní místa v důsledku zřízení nové recyklační linky; vlivy na krajinný ráz, fragmentaci krajiny, biodiverzitu, rizika apod.) – tyto by měly být řešeny v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území tak, aby nedocházelo k jejich případnému duplicitnímu započtení.

¹¹⁸ <https://isoh.mzp.cz/>

¹¹⁹ hodnocení Institutu pro udržitelný rozvoj měst a obcí, o.p.s. zpracovávané každoročně od r. 2012, dostupné z: <www.institut-urmo.cz/cz/projekty/18-odpadove-hospodarstvi>

5.12 Detailní popis hodnocení jednotlivých dopadů v rámci varianty B

Následující komentáře uvádí stručný popis metodických postupů směřujících ke stanovení a kvantifikaci, popř. zpracování kvalitativního hodnocení konkrétních dopadů.

V případě, že pro stanovení finálního dopadu existuje certifikovaná metodika či obdobný materiál popisující metodický postup jeho stanovení, obsahují komentáře příslušný odkaz na tento materiál.

Pokud takováto metodika neexistuje, je v komentářích uváděn konkrétnější postup, jak by mělo hodnocení a kvantifikace dopadu probíhat.

Tento přehled představuje závazný návod, kterým by se hodnotitelé měli řídit v rámci zpracování hodnocení jednotlivých identifikovaných dopadů.

Dopad na trh a konkurenční prostředí

Pomocné otázky: Povede projekt/investice/opatření ke změně možností volby spotřebitelů, změně cen v důsledku změny konkurence, nebo k vytvoření bariér pro dodavatele a poskytovatele služeb? Může projekt vést k vzniku chování potlačujícího konkurenci, vzniku monopolů nebo ohrožení trhu?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jestli opatření/intervence/projekt povede ke změně možností volby spotřebitelů nebo povede ke změně cen v území pro konečné spotřebitele v důsledku vytvoření situace, kdy se změní konkurence na trhu, případně vznikne monopolní postavení určitého subjektu. Současně bude hodnocen potenciální dopad na firmy, zda projekt povede k vytvoření bariér pro dodavatele nebo poskytovatele služeb.

Pro zajištění potřebných dat a informací je nutné kontaktovat subjekt odpovědný za realizaci intervence/projektu, u něhož je předpoklad ovlivnění volby spotřebitelů případně vzniku monopolní či jiné situace na trhu, která má dopad na koncové spotřebitele. Současně (je-li to možné) je třeba zajistit informace o podobném projektu v referenčním území, který již byl realizován a u něhož také byly předpokládány dopady na podmínky koncových spotřebitelů. Pokud bude dle informací od realizátora projektu/intervence předpokládán dopad na konkurenci a situaci na trhu a tím na firmy, bude proveden průzkum mezi cílovou skupinou firem.

Od investora/realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném zaměření investice/intervence, jejich rozsahu, charakteristikách a konkrétních parametrech. Zejména bude nutné zajistit informace o konkurenci na stejném/podobném trhu a jak realizace intervence ovlivní tuto konkurenci a promítne se do možností volby koncových spotřebitelů a cenové hladiny (například příchod pobočky maloobchodního řetězce do periferního území a ovlivnění ostatních subjektů zde působících a z toho plynoucí změna cenové hladiny pro koncové spotřebitele). Současně hodnotitel průzkumem u realizátora opatření/projektu zjistí, jaké konkrétní skupiny obyvatel mohou být nejčastěji/nejvíce ovlivněny a doplní tím informace popsané v teorii změny. V případě zjištěného potenciálního dopadu na firmy, dodavatele/poskytovatele služeb, je nutné získat informace o tom, jaký typ firem bude ovlivněn (v jakém oboru), jakým způsobem se změní jejich náklady v důsledku vytvoření bariér případně změny cen určitých dodavatelských vstupů apod. Pokud je k dispozici studie nebo alespoň informace a data o dopadu podobné intervence na možnosti volby spotřebitelů

a na cenovou hladinu v referenčním území (s podobnými charakteristikami), je možné ji využít pro odhad dopadů v daném území s přihlédnutím ke konkrétní situaci v daném případě.

Pokud bude v předchozím kroku zjištěn potenciální dopad na firmy, provede hodnotitel terénní šetření v dotčené skupině firem. Šetření bude zahrnovat firmy, na něž bude mít realizace opatření dopad. Vzorek firem bude diferencován alespoň dle základních parametrů (velikost firem, jejich vlastnictví a další dle charakteru projektu¹²⁰) tak aby byly pokryty rámcově všechny skupiny firem, na něž může mít opatření odlišný dopad. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit několik zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřený na zjištění informací a dat o tom, zda a za jakých podmínek lze předpokládat, že realizace projektu/opatření při daném nastavení opravdu povede k vytvoření bariér pro dodavatele a poskytovatele služeb nebo povede ke vzniku situace potlačující konkurenci a vzniku monopolní situace na trhu, v jakém smyslu bude soutěž na trhu ovlivněna a jaké to bude mít důsledky pro různé typy firem a které z nich budou touto situací nejvíce ovlivněny. Průzkum by současně měl vést ke zjištění míry a povahy ovlivnění fungování firem, zejména jejich růstových charakteristik (tržby/výkony resp. náklady a zaměstnanost) a potenciálu dalšího rozvoje.

Informace a data získaná v předchozích krocích budou využity k odhadu konečných dopadů. V případě změny cen pro koncové spotřebitele bude konečným dopadem pokles/růst disponibilních příjmů spotřebitelů, k němuž budou použity průměrné hodnoty příjmů/mezd v daném území a zjištění o očekávané změně cenové hladiny. Budou zohledněny základní skupiny obyvatel, na které může mít intervence/projekt odlišný vliv (minimálně lidé v produktivním a postproduktivním věku).

U firem budou konečné dopady odhadnuty z očekávané změny cen vstupů, které povedou ke změně v ziskovosti a tržbách/výkonech firem a tudíž ke změně v jejich daňové výtěžnosti. K výpočtu budou použity průměrné informace o firmách v daném odvětví v území dopadu a jejich tržbách, průměrné hodnoty vstupů budou odvozeny z input-output tabulek (SIOT) poskytovaných ČSÚ¹²¹, z nichž je možné určit podíl daného typu vstupů na výkonové spotřebě a tržbách a tím odhadnout z agregátních dat dopad na firmy v konkrétním odvětví v území dopadu. Současně bude odhadnut dopad na zaměstnanost v přímo ovlivněných firmách a tedy na disponibilní příjmy obyvatel porovnáním průměrné mzdy v odvětví v území dopadu a průměrných dávek v nezaměstnanosti (dostupných z Úřadu práce) při předpokladu, že zaměstnanci ze zrušených pracovních pozic přejdou mezi nezaměstnané. Zdrojem dat pro výpočet budou informace získané v průzkumu.

Pomocné otázky: Bude projekt znamenat snížení/zvýšení konkurence pro již existující subjekty poskytující stejné produkty / fungující na stejných cílových trzích?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak opatření/intervence změní konkurenci na trhu pro již existující subjekty, které poskytují stejné nebo obdobné produkty/služby nebo fungují na stejných cílových trzích.

¹²⁰ Dle uvážení a podle věcného zaměření intervence mohou být těmito kritérii např. obor působení firem, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.)

¹²¹ Dostupné na: http://apl.czso.cz/pll/rocnka/rocnkaout.dod_uziti?mylang=CZ

Pro získání dat a informací potřebných k vyhodnocení dopadů je nutné kontaktovat cílovou skupinu firem, bude ovlivněna zvýšením nebo naopak snížením konkurence na trhu, na kterém působí. Současně bude kontaktován investor/realizátor opatření, které svou realizací povede ke zvýšení konkurence na trhu v daném území.

Od investora/realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném zaměření investice/intervence, jejich rozsahu, charakteristikách a konkrétních parametrech, což budou základní informace pro vyhodnocení, k jak velkému dopadu na již existující firmy na daném trhu může dojít a jaké typy firem postihne nejpravděpodobněji a s jakou intenzitou. Budou tak doplněny a rozšířeny informace o intervenci uvedené v teorii změny v předchozích krocích hodnocení.

S těmito informacemi provede hodnotitel podrobné kvalitativní šetření (terénní šetření doplněné případně on-line dotazníkovým šetřením) v území dopadu a v cílové skupině ovlivněných subjektů identifikovaných dle parametrů projektu uvedených v teorii změny¹²². V průzkumu budou zohledněny všechny druhy/typy dotčených subjektů, u nichž z intervenční logiky projektu vyplývá, že mohou být ovlivněny¹²³. Minimálním požadavkem je členění firem dle velikosti a vlastnictví, územního rozložení a dalších parametrů, které vyplývají z povahy intervence a jejich očekávaných projevů v území¹²⁴. Průzkum musí pokrývat nejčtenější druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců kvůli ověření relevance získaných informací. Výběr vzorku musí být dostatečně rozsáhlý, aby bylo možno dostatečně přesně popsat parametry variability působení intervence a postihnout různorodost dopadů na různé typy firem.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o tom, zda a za jakých podmínek lze předpokládat, že realizace projektu/opatření při daném nastavení opravdu změní konkurenci již existujících subjektů fungujících na stejných trzích / poskytujících stejné produkty/služby. Případně pokud ano, jakého druhu tato změna bude, v jakém rozsahu a v jakých aspektech podnikání ovlivní fungování dotčených subjektů, jak změněná konkurence na trhu ovlivní růst a rozvoj firem a v jakých oblastech, např. nižší/vyšší poptávka po zboží/službách a tím snížení/zvýšení odbytu apod., a jak se to může projevit na jejich výkonech, případně tvorbě pracovních míst.

Výstupem bude hodnocení popisující, zda daný projekt/opatření ovlivní konkurenci pro již existující subjekty působící na stejných trzích nebo poskytujících služby/produkty stejným cílovým skupinám. Současně hodnocení na základě dostupných informací a dat popíše, do jaké míry může ovlivnit realizace projektu změnu odbytu/poptávky po zboží/službách (a jakým konkrétním způsobem) a hodnotitel provede kvantifikaci (odhad) dopadu a jeho dopočetní na celou předpokládanou cílovou skupinu dle rozsahu a zaměření opatření popsanych v teorii změny, zejména s důrazem na změnu tržeb/výkonů firem a tvorbu/zánik pracovních míst, ke kterým přispěje realizace opatření/projektu.

Výsledné hodnoty předpokládaného dopadu na zaměstnanost a výkonnost firem (tržby), budou sloužit k přepočtu na koncové dopady, kterými jsou zejména změněná daňová výtěžnost v důsledku změny tržeb/ziskovosti dotčených firem, změna výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti

¹²² např. mezi společnostmi provozujícími lyžařské areály a ostatní aktivity zimních sportů při hodnocení dopadů investice do rozšíření/vybudování nového skiareálu

¹²³ např. investice do velkého skiareálu může určitým způsobem působit na menší skiareály v okolí, ale jiným způsobem na ostatní poskytovatele služeb v cestovním ruchu v daném území

¹²⁴ Dle uvážení a podle věcného zaměření intervence mohou být těmito kritérii např. obor působení firem, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.)

vyvolané snížením/zvýšením počtu zaměstnanců v důsledku dopadů intervence a tím změny příjmů obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změna daňové výtěžnosti v důsledku změny zaměstnanosti.

Dopad na konkurenceschopnost firem a tok investic

Pomocné otázky: Jaký bude mít daný projekt dopad na konkurenceschopnost firem v dotčeném území? Bude nějak ovlivněna produktivita firem například v důsledku změny kvalifikace a odbornosti/schopnosti pracovní síly v regionu?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak ovlivní projekty/intervence různého zaměření¹²⁵ konkurenceschopnost firem, tedy zejména jejich produktivitu, prosazení se na nových trzích (produktově i geograficky), zavádění nových nebo inovovaných produktů apod.

Pro získání potřebných informací a dat je třeba získat údaje jednak od subjektu, který bude realizátorem opatření (např. od SŠ v regionu při opatření zaměřeného na vzdělávání) a jednak od potenciální cílové skupiny firem, na které je opatření/ projekt primárně zaměřen a bude na ni mít předpokládaný dopad.

Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní konkurenceschopnost firem v daném území.

S těmito informacemi hodnotitel provede podrobný kvalitativní průzkum (terénní šetření případně doplněné on-line dotazníkovým šetřením) mezi firmami v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. firmy v určitém odvětví, které budou benefitovat z intervence zaměřené na vzdělávání v určitém konkrétním oboru apod.). Průzkum by měl s ohledem na intervenční logiku projektu/opatření popsanou v teorii změny zohledňovat vnitřní členění dotčených firem. Minimálním požadavkem je zahrnutí struktury firem dle jejich velikosti, vlastnictví (domácí vs. firmy pod zahraniční kontrolou) a dalších důležitých parametrů, které budou vyplývat z charakteru intervence¹²⁶ tak, aby vzorek pokrýval všechny druhy/typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že mechanismus působení intervence bude odlišný. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat rozdílný mechanismus působení intervence na různé typy subjektů.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o tom, zda a za jakých podmínek lze předpokládat, že dané opatření opravdu při jeho konkrétním nastavení ovlivní konkurenceschopnost firem v cílové skupině. Pokud ano, pak jakým konkrétním způsobem bude konkurenceschopnost a rozvojové podmínky firem změněny, v jakém rozsahu, jaké dílčí aspekty fungování firem budou ovlivněny¹²⁷,

¹²⁵ např. intervence zaměřené na technologickou modernizaci firemních provozů, zlepšení marketingu firem ale i na zkvalitnění vzdělávání a odbornosti/schopnosti pracovní síly ve vztahu k potřebám trhu práce

¹²⁶ např. obor působení, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.)

¹²⁷ Např. snížení nákladů na zaučení nových zaměstnanců při intervenci zaměřené na zlepšení relevance vzdělávání vzhledem k potřebám trhu práce.

v jaké míře a jak bude opatření/projektu působit na změnu výkonů nebo produktivity firem, jejich schopnost prosadit se na nových trzích nebo s novými produkty a jak to ovlivní zaměstnanost v dotčených firmách.

Získané informace a data v průzkumu budou použity pro hodnocení, jakým způsobem daný projekt/opatření přispěje ke změně konkurenceschopnosti a rozvoji u předmětného vzorku firem (a v jakých konkrétních oblastech) a jak se případně budou tyto dopady lišit u různých typů subjektů v různých cílových skupinách. Hodnotitel provede na základě získaných informací odhad kvantifikace dopadu a jeho dopočtení na celou předpokládanou cílovou skupinu firem dle rozsahu a zaměření opatření popsaných v teorii změny, zejména s důrazem na změnu výkonů firem, úspory nebo naopak náklady, které jim opatření přinese a případnou tvorbu/zánik pracovních míst, ke kterým přispěje realizace opatření/projektu. Výsledné hodnoty předpokládaného dopadu na výkonnost firem, budou sloužit k přepočtu na skutečné koncové dopady, kterými jsou změna daňové výtěžnosti v souvislosti s růstem výkonů firem nebo poklesem nákladů a tím zvýšení jejich ziskovosti. Dopady na zaměstnanost a tvorbu pracovních míst budou přepočteny na změnu výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti v území, odkud se budou rekrutovat zaměstnanci a zvýšení/snížení příjmů obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změnu daňové výtěžnosti v důsledku změny zaměstnanosti.

Pomocné otázky: Povede projekt k podpoře přílivu investic, a to jak nových, tak realokaci stávajících (přesun z jiných regionů než je území dopadu)?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak ovlivní intervence příliv investic do území (a to jak nových – zahraničních i domácích, tak i relokaci stávajících z jiných regionů). Do této oblasti dopadů není zahrnuto hodnocení projektů představujících přímo příchod nového investora do území, ale pouze hodnocení intervencí a opatření, které k přílivu investic mají napomáhat¹²⁸ případně situaci, kdy nově přichodí investor může vzhledem ke své velikosti a širším vazbám vyvolat významnější zatraktivnění území/regionu a tím přilákat další na sebe navázané investice.

Od realizátora opatření budou získány a vyhodnoceny informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření intervence/opatření, které budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní příliv nových investic do území a v jakém rozsahu. Zejména se jedná o rozsah intervence (např. kapacita průmyslové zóny nebo finanční objem investičních pobídek) a její zaměření (podporované obory, typy firem apod.). Tím budou doplněny informace o projektu popsané v teorii změny v úvodu hodnocení.

Vyhodnocení parametrů intervence povede ke zjištění předpokládaného rozsahu přilákaných nových investic do území, přičemž bude zohledněn i mechanismus působení dané intervence uvedený v teorii změny (jaké jsou podmínky úspěchu intervence, očekávané zaměření apod.). Současně bude zjištěn potenciální dopad příchodu nových investic na již existující firmy, pro něž to může znamenat zhoršení situace v souvislosti s přetahováním zaměstnanců nebo obtížnějším získáním kvalitních lidí na trhu práce v potřebné kvalitaci. Dopady mohou být také pozitivní ve smyslu navázání nových obchodních vazeb existujících firem jako subdodavatelů pro nově přichodí investory.

Budou zjištěna data a informace o předpokládaném počtu nově přilákaných investorů v souvislosti s realizací opatření, jejich velikosti, oborovém zaměření (alespoň v hrubé struktuře – zda se bude

¹²⁸ např. průmyslová zóna, systém regionálních investičních pobídek nebo asistenční nástroje přímo zaměřené na lákání investorů do území

jednat o průmyslové podniky a v jakých oborech, nebo o investory ve službách) a očekávanému počtu nově vzniklých pracovních míst v podrobnosti dle hlavních tříd zaměstnání¹²⁹. Informace o potenciálních dopadech na již existující firmy budou získány terénním šetřením (v případě potřeby doplněným on-line průzkumem), které bude zahrnovat dostatečný počet již existujících firem v území a to v oborech, u nichž je předpoklad potenciálně největších dopadů na jejich fungování. Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně a měl by zohledňovat různé typy firem dle jejich velikosti a vlastnictví.

K tomu mohou být jako doplněk využity podklady a informace z jiných regionů, kde se podobná opatření/intervence realizovaly v minulosti. Vždy však musí být přihlédnuto k charakteru území a mechanismu působení intervence, jež by měly být zohledňovány při přepočtu dopadů na konkrétní území v hodnocení.

Zjištěné informace o potenciálně nově vzniklých pracovních místech v důsledku realizace opatření budou použity ke kalkulaci předpokládaných mezd zaměstnanců na nově vzniklých pracovních pozicích na základě dostupných údajů (ČSÚ, MPSV, Úřad práce v regionu apod.) o průměrné čisté mzdě v daném odvětví v regionu dopadu a dle konkrétních typů pracovních pozic, které se předpokládají otevřít v nově vzniklých firmách. Bude provedena rovněž kalkulace průměrných ročních příjmů v nezaměstnanosti – na základě dostupných údajů (ČSÚ, MPSV, ÚP, popř. specifických studií – např. studie Unicorn College¹³⁰) o výplatách podpor v nezaměstnanosti. Při předpokladu obsazení nových pozic nezaměstnanými osobami bude porovnáním průměrné čisté mzdy v daném odvětví a průměrné výše podpory v nezaměstnanosti proveden hrubý propočet dopadů intervence v území, kterými je zvýšená koupěschopnost obyvatel, kteří získají zaměstnání u nově příchozích investorů. Obdobně bude vypočten koncový dopad změny zaměstnanosti na státní rozpočet porovnáním uspořené finanční prostředků na výplaty dávek v nezaměstnanosti a daňové výtěžnosti obyvatel v souvislosti se získáním nového zaměstnání.

Současně budou s využitím předpokládaných parametrů projektu (dle teorie změny a rozhovoru s realizátorem opatření) odhadnuty předpokládané výkony nově příchozích firem a z toho odvozeny koncové dopady na zvýšení daňových příjmů státu¹³¹.

Stejná kalkulace, jako je výše uvedena pro investice přímo vzniklé díky dopadům intervence, bude provedena také pro nepřímé dopady na již existující firmy v dotčeném území, jejichž podnikání bude (dle předpokladů na základě průzkumu) ovlivněno příchodem nových investorů.

¹²⁹ Jaký bude odhadem poměr jednotlivých pozic v nově vzniklých/přesídlených firmách s využitím obvyklého poměru u podobných investorů v jiných regionech (minimální požadavek je rozlišení pozic zhruba dle klasifikace ISCO na 1 místo – tedy na řídicí pracovníky/management, administrativní pozice, technické pracovníky, výrobní a obslužné pozice ve výrobě)

¹³⁰ ČADIL, J. a kol. (2011): Odhad nákladů nezaměstnanosti z pohledu veřejných rozpočtů, Politická ekonomie, č. 5, s. 618-637. Dostupné z: <www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=811.pdf>

¹³¹ V případě hodnocení opatření typu investičních pobídek nebo jakýchkoliv daňových nebo finančních úlev, musí být tento efekt brán v potaz, neboť může značně ovlivňovat výši konečných příjmů státního rozpočtu z činnosti podpořených firem

Dopad na operativní náklady a chování podnikatelů a MSP

Pomocné otázky: Bude mít projekt nějaký dopad na dostupnost a ceny základních výrobních zdrojů (energie, suroviny, pohonné hmoty) včetně subdodávek, či dodávek dílů?

V této oblasti dopadu se bude hodnotit, jak ovlivní opatření/intervence dostupnost a ceny základních výrobních zdrojů (energie, suroviny, pohonné hmoty) případně dílčích subdodávek a jak se to projeví na operativních nákladech a fungování podnikatelů a malých a středních firem (MSP).

V úvodu hodnocení je třeba získat podrobné informace o nastavení a rozsahu opatření/intervence od organizace, která jeho realizaci navrhuje nebo má na starosti její přípravu a rozšířit tím již údaje uvedené v teorii změny. Současně je nutné získat informace také od potenciální cílové skupiny, na kterou bude mít opatření/intervence dopad.

Klíčovým vstupem budou informace o nastavení a konkrétních parametrech opatření, které má potenciální vliv na ceny a dostupnost základních výrobních zdrojů či subdodávek. S vědomím těchto informací provede hodnotitel podrobné terénní šetření (v případě potřeby doplněné on-line dotazníkovým šetřením) mezi firmami v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny. Průzkum by měl zohledňovat minimálně členění firem dle jejich velikosti, vlastnictví a také dalších relevantních parametrů vzhledem k zaměření intervence¹³² tak, aby pokrýval všechny možné typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o tom, zda a za jakých podmínek lze předpokládat, že dané opatření/intervence opravdu při daném nastavení přinese změnu v dostupnosti a ceně základních výrobních zdrojů nebo subdodávek v cílové skupině a jakého rozsahu/významu tato změna bude a jakých aspektů fungování firem se dotkne, jaké skupiny/typy firem postihne nejčastěji/v nejvyšší míře. A jak tyto změny budou působit na změnu výkonové spotřeby dotčených firem, případně jestli ovlivní samotné fungování firmy a její produktové portfolio (v případě, že intervence má potenciál ovlivnit samotnou dostupnost některé klíčové subdodávky, kterou je obtížné snadno, rychle a v potřebné kvalitě nahradit).

V případě, že jsou dostupné konkrétní datové podklady o způsobu a míře ovlivnění ceny nebo dostupnosti určitého druhu zdrojů/surovin (např. i ze studie dopadů referenčního projektu v podobném území), lze počítat s průměrnou procentuální změnou cen těchto zdrojů jako vstupů do produkce u firem v konkrétním odvětví. Následně je možné využít statistiky input-output tabulek (SIOT) poskytovaných ČSÚ¹³³ a určit podíl daného typu vstupů na výkonové spotřebě a tržbách a tím odhadnout z agregátních dat potenciální dopad na firmy v konkrétním odvětví.

Výstupem bude hodnocení, zda intervence/opatření může ovlivnit cenu nebo dostupnost základních výrobních zdrojů nebo subdodávek a tím výkonovou spotřebu firem a u jakých typů firem to bude nejčastější. Následně bude provedeno dopočtení na základní soubor všech dotčených firem v území

¹³² např. obor působení, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.) a dalších potřebných parametrů.

¹³³ Dostupné na: http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkaout.dod_uziti?mylang=CZ

dopadu a proveden přepočten na koncové dopady, jimiž bude změna ziskovosti firem a tím změněná daňová výtěžnost a příjmy pro státní rozpočet.

Pomocné otázky: Ovlivní realizace projektu/opatření dostupnost možností financování pro MSP?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak ovlivní dostupnost financování (např. cena získání financí, objem financí dostupných pro určitou skupinu, změna/výše rizika spojená s financováním) podnikání a rozvojové možnosti malých a středních podniků (MSP).

Pro získání potřebných informací a dat je třeba získat údaje jednak od banky nebo jiného subjektu, který bude poskytovatelem financování, jednak od potenciální cílové skupiny, na kterou bude mít opatření/ projekt dopad.

Od banky/poskytovatele budou získány informace o předpokládaném zaměření intervence, podmínkách a konkrétních parametrech poskytování financování, kterými budou doplněny informace o intervenční logice opatření uvedené v teorii změny. To budou klíčové vstupy pro určení, zda a případně v jakém rozsahu projekt ovlivní dostupnost financování.

S těmito informacemi hodnotitel provede kvalitativní průzkum (terénní šetření/on-line dotazníkové šetření) mezi firmami v dotčeném území a v cílové skupině subjektů, na něž by mělo být opatření zaměřeno (např. MSP v případě programu zaručených úvěrů, nebo u firem poptávajících spolupráci ve VaV v případě inovačních voucherů). Průzkum by měl s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat alespoň základní členění dotčených firem dle jejich velikosti a vlastnictví tak, aby pokrýval nejčtenější druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit několik zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o tom, zda a za jakých podmínek lze předpokládat, že daný projekt opravdu při daném nastavení přinese změnu dostupnosti financování, případně pokud ano, jakého druhu tato změna bude, jakého rozsahu, jak změněná dostupnost financování ovlivní růst a rozvoj firem a v jakých oblastech (např. usnadnění vstupu na nové trhy, vyšší produktivita, apod.) a jak se to může projevit na jejich výkonech, případně tvorbě pracovních míst.

Výstupem bude hodnocení, zda daný projekt/opatření přispěje ke změně dostupnosti financování u předmětného vzorku firem a do jaké míry může přispět opatření k rozvoji dotazovaných firem (a v jakých konkrétních oblastech). Bude proveden odhad kvantifikace dopadu (jeho dopočtení) na celou předpokládanou cílovou skupinu dle rozsahu a zaměření opatření uvedeného v teorii změny, zejména s důrazem na dopad intervence na změnu výkonů firem a tvorbu/zánik pracovních míst. Výsledné hodnoty předpokládaného dopadu na zaměstnanost a výkonnost firem (tržby), budou sloužit k jednoduchému přepočtu na koncové dopady, jako je změna výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti, změna příjmů obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změna daňové výtěžnosti jak v důsledku změny zaměstnanosti, tak v důsledku změněné výkonnosti firem.

Pomocné otázky: Může projekt/opatření přispět k větší míře podnikavosti lidí/častějšímu zakládání podniků, nebo naopak způsobit vyšší míru ukončení podnikání?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak ovlivní realizace konkrétního opatření/intervence (např. podnikatelských inkubátor nebo program zaručených úvěrů pro začínající podnikatele) podnikavost lidí a častější zakládání firem nebo naopak, jak může přispět k vyšší míře ukončování podnikání.

Před samotným hodnocením je třeba získat podrobné informace a data o parametrech intervence od subjektu, který její realizaci navrhuje nebo ji má na starosti. Zejména údaje o předpokládaném počtu podpořených podnikatelů/začínajících firem, jakého budou typu/zaměření (např. kolik firem může obsluhovat nový podnikatelský inkubátor, nebo jaká je kapacita programu zaručených úvěrů pro začínající podnikatele – kolik jich může být v průměru podpořeno), případně jaký je očekávaný dopad na zaměstnanost v důsledku intervence. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a v jakém rozsahu opatření ovlivní míru podnikavosti a zakládání nových firem případně častější ukončování podnikání.

U regulatorních/měkkých opatření bude proveden odhad změny míry podnikatelské aktivity vyvolané podobným opatřením v jiném území/zahraníčí (je-li dostupné) a bude jím doplněn údaj o očekávaných efektech intervence. Tyto údaje o dopadech podobného opatření v jiných regionech/zahraníčí budou doplněny o informace získané průzkumem mezi cílovou skupinou (např. mezi studenty/absolventy při opatření zaměřeném na zvýšení podnikavosti absolventů VŠ). Ten by měl pokrývat základní skupiny osob v cílové skupině diferencované minimálně dle věku a vzdělání, na něž je opatření cíleno a u nichž mohou být dopady odlišné. Z každé této skupiny musí být vybrán dostatečný počet respondentů, aby bylo možné zachytit variabilitu působení intervence. Průzkum by měl být zaměřen na zjištění konkrétních informací o tom, jak bude opatření působit na změnu podnikavosti ve vymezené cílové skupině, jaké jsou očekávané přínosy/usnadnění nebo naopak ztížení vstupu do podnikání/jeho rozvoje, jaké skupiny začínajících podnikatelů budou opatřením nejvíce ovlivněny a jakým způsobem apod.

Ze statistiky (např. Registr ekonomických subjektů - ČSÚ) bude zjištěn průměrný počet nově vznikajících podnikatelských subjektů v daném území v minulých letech, případně v daném oboru a u specifických podpor, např. pro inovační firmy, též u daného druhu firem. Tento údaj bude porovnán s tím, jak míru podnikatelské aktivity zvýší/sníží realizace opatření dle zjištěných parametrů v předchozím kroku. V případě specifických podpor, např. inovačních inkubátorů, bude srovnání provedeno pouze s příslušným typem firem (např. jen s nově vzniklými firmami v určitém oboru, pokud je inovační inkubátor oborově zaměřen). Z toho bude odvozen čistý příspěvek opatření ke změně intenzity zakládání nových podnikatelských subjektů v území.

Získané údaje o vlivu opatření na míru podnikatelské aktivity (zakládání nových firem/častější ukončování podnikání) a jejich srovnání s intenzitou vzniku nových firem v území budou přepočtena na skutečné koncové dopady a to s využitím dat o průměrných daňových výnosech podnikatelských subjektů z DPH a DPFO/DPPO v konkrétním území (dostupná na vyžádání z Generálního finančního ředitelství ČR – GFŘ ČR). Bude odhadnut průměrný výnos/ztráta pro státní rozpočet dle očekávaného nárůstu/poklesu počtu podnikatelských subjektů v souvislosti s realizací opatření a to s využitím průměrného daňového výnosu pro podnikatelský subjekt odvozený z dat GFŘ ČR.

U dopadů na zaměstnanost budou využity odhady o očekávaném počtu nově vzniklých pracovních míst (jsou-li k dispozici). Předpokladem je, že budou obsazeny nezaměstnanými osobami. K přepočtu

na koncové dopady poslouží data o průměrných ročních příjmech v nezaměstnanosti na základě dostupných údajů (ČSÚ, MPSV, ÚP, popř. specifických studií – např. studie Unicorn College¹³⁴) o výplatách podpor v nezaměstnanosti a jejich porovnání s údaji o průměrné mzdě v daném území. Výsledné hodnoty předpokládaného dopadu na zaměstnanost budou sloužit k přepočtu na koncové dopady, jako je změna výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti, změna příjmů obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změna daňové výtěžnosti v důsledku změny zaměstnanosti.

Pomocné otázky: Povede projekt/opatření k zvýhodnění nějaké skupiny podnikatelů?

V této oblasti dopadu se bude hodnocení zaměřovat na to, jestli realizace konkrétního opatření/intervence povede ke zvýhodnění určité skupiny podnikatelů a firem na úkor jiných, například při poskytování dotace, zakázání určitého typu/způsobu poskytování služeb/výroby apod.

Před samotným hodnocením je třeba získat podrobné informace a data o parametrech intervence od subjektu, který její realizaci navrhuje nebo je za ni zodpovědný. Především se jedná o odhad, jakým konkrétním způsobem bude určitá skupina podnikatelů/firem zvýhodněna, jaké bude mít toto zvýhodnění parametry a rozsah (vzhledem k rozsahu opatření/intervence) a jaké bude vymezení a charakter skupiny firem, které působí na stejném trhu/nabízí produkty pro podobnou cílovou skupinu a zvýhodněné konkrétním opatřením nebudou – bude tedy identifikována skupina znevýhodněných firem. Tyto informace musí být v souladu s mechanismem intervence popsaným v teorii změny a budou je dále rozšiřovat a zpřesňovat.

V dalším kroku je s využitím zjištěných informací o opatření nutné provést terénní šetření (případně doplněné on-line průzkumem) mezi cílovou skupinou zvýhodněných firem/podnikatelů a analogicky mezi vybranou skupinou znevýhodněných podnikatelů/firem působících na podobném trhu (oborově i územně). Tento průzkum by měl s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat u obou skupin firem (zvýhodněné a znevýhodněné) jejich dílčí členění minimálně s ohledem na jejich velikost, vlastnictví a další parametry vzhledem k charakteru zaměření intervence¹³⁵ tak, aby pokrýval nejčtetnější druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval u zvýhodněných i znevýhodněných firem různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišným způsobem. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na zjištění způsobu a míry zvýhodnění firem v cílové skupině, zejména ovlivnění jejich růstového potenciálu, možností expandovat na nové trhy (produktově i geograficky), zavádění nových nebo inovovaných výrobků/služeb a to analogicky i u znevýhodněných firem. Zejména je cílem získat konkrétní kvantifikované informace o rozsahu přínosů zvýhodnění firem ve výše popsaných aspektech a jejich dopad na výkony firem a případnou tvorbu pracovních míst a současně u znevýhodněných firem informace o nákladech, které jim opatření způsobí a případné ztráty pracovních míst, a to alespoň v hrubé struktuře.

¹³⁴ ČADIL, J. a kol. (2011): Odhad nákladů nezaměstnanosti z pohledu veřejných rozpočtů, Politická ekonomie, č. 5, s. 618-637. Dostupné z: <www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=811.pdf>

¹³⁵ např. obor působení, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.) a dalších potřebných parametrů

Takto získané údaje a data z průzkumu o změně výkonů budou dopočteny na základní soubor všech firem, které mohou být opatřením ovlivněny v daném území. Poté budou použita k hrubému přepočtu na koncové dopady v území. Těmi jsou zvýšená daňová výtěžnost zvýhodněných firem v souvislosti s růstem jejich výkonů a zisků a současně snížená daňová výtěžnost znevýhodněných firem v souvislosti s jejich zvýšenými náklady, které jim realizace opatření přinesla. Hodnocení by mělo oba tyto dopady porovnat a odhadnout čistý příspěvek dopadů do území.

Obdobně by mělo hodnocení postupovat i u dopadů na zaměstnanost a tvorbu/zánik pracovních míst v důsledku intervence u obou skupin firem (zvýhodněných i znevýhodněných). Předpokladem je, že nově vzniklé pracovní pozice budou obsazeny nezaměstnanými osobami. K přepočtu na koncové dopady poslouží data o průměrných ročních příjmech v nezaměstnanosti. Tyto dostupné údaje (z ČSÚ, MPSV, ÚP, popř. specifických studií – např. studie Unicorn College¹³⁶) o výplatách podpor v nezaměstnanosti budou porovnány s údaji o průměrné mzdě v daném území a tím zjištěn rozdíl v příjmech nově zaměstnaných osob vůči jejich předchozí podpoře v nezaměstnanosti. Výsledné hodnoty předpokládaného dopadu na zaměstnanost, budou sloužit k přepočtu na koncové dopady, kterými jsou změna výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti, změna příjmů obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změna daňové výtěžnosti v důsledku změny zaměstnanosti.

Dopad na snížení nebo zvýšení administrativní zátěže podnikatelů

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření povinnosti podnikatelů? (struktura, rozsah a četnost odevzdávání dat, výkazů, dokladů apod.).

Daný dopad se promítá v podobě změny (snížení nebo zvýšení) zátěže podnikatelů, kterou jim přináší nové administrativní povinnosti a s tím souvisejících dopadů v podobě změny (snížení/zvýšení) administrativních nákladů, potenciálních změn zaměstnanosti a zisků/tržeb podnikatelů a od toho odvozených dopadů na stát (nárůst/úspora výdajů na podporách v nezaměstnanosti, změny daňové výtěžnosti).

Pro účely kvantifikace administrativní zátěže (stanovení průměrné časové náročnosti jednotlivých úkonů v souvislosti s opatřením/projektem, průměrných nákladů na tyto úkony a jejich četnosti) se předpokládá průzkum přímo u vybraného segmentu firem v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (se zohledněním velikosti firem a odvětví). Vzorek firem pro průzkum je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude projekt/opatření působit odlišně. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit několik zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Součástí průzkumu bude podrobnější šetření směřující ke zjištění výše stávajících nákladů a výnosů/tržeb v tomto segmentu firem, na jejichž základě budou při zohlednění úspory či navýšení administrativních nákladů vyčísleny potenciální dopady na zaměstnanost a velikost jejich daňové povinnosti a zjištěna změna daňové výtěžnosti státu.

¹³⁶ ČADIL, J. a kol. (2011): Odhad nákladů nezaměstnanosti z pohledu veřejných rozpočtů, Politická ekonomie, č. 5, s. 618-637. Dostupné z: <www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=811.pdf>

Postup stanovení nákladů, které podnikatelé uspoří, nebo které budou muset nově vynaložit, vychází z mezinárodní metodiky International Standard Cost Model Manual¹³⁷, která specifikuje postup pro ověření, jakého množství subjektů se projekt dotkne a postup pro zjištění nákladů vyvolaných konkrétními administrativními opatřeními. S využitím této metodiky bude provedena zejména identifikace a kvantifikace relevantních administrativních úkonů a dotčených relevantních segmentů podniků (stanovení cílové skupiny, její podrobnější struktury, velikosti atd.), sběr dat o časové náročnosti a nákladech relevantních administrativních činností přímo u vybraných subjektů atd.

Náklady na administrativní činnosti budou vyčísleny s využitím sebraných dat o administrativní zátěži z průzkumu pomocí tzv. standardního nákladového modelu s využitím metodiky MPO¹³⁸.

Takto kvantifikované náklady budou sloužit jako vstup pro následné odvození (kvantifikaci) finálních dopadů, kterými mohou být dopady na zaměstnanost (např. v důsledku nárůstu/poklesu počtu zaměstnanců ve firmách v důsledku zavedení/úpravy/zrušení konkrétních administrativních agend) a s tím související dopady na stát (např. v důsledku nárůstu/úspory výdajů na podpory v nezaměstnanosti), případně změny daňové výtěžnosti plynoucí ze zisků/tržeb podnikatelů do státního rozpočtu.

Tyto dopady budou kvantifikovány s využitím dalších dat z průzkumu ve firmách, týkajících se zjištění výše jejich stávajících nákladů a výnosů/tržeb a odhadu jejich předpokládané změny (nárůstu/poklesu zisků/tržeb podnikatelů) a předpokládaných dopadů projektu/opatření na zaměstnanost ve firmách.

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření jakýmkoliv způsobem snížení, nebo zvýšení vstupních bariér pro podnikání?

V této oblasti dopadu se bude hodnocení zaměřovat na to, jestli realizace konkrétního opatření/intervence povede ke snížení nebo zvýšení vstupních bariér pro podnikání a to pouze bariér administrativní povahy (např. různá povolení a úkony nutné k založení živnosti/firmy apod.). Smyslem hodnocení je určit, jak a do jaké míry ovlivní opatření intenzitu zakládání nových firem a vstup lidí do podnikání.

Informace a data potřebná pro provedení hodnocení budou zajištěna jednak od realizátora opatření a poté v terénním šetření mezi podnikatelskými subjekty v daném území, které v nedávné době zahájily své podnikání.

Před samotným hodnocením je třeba získat podrobné informace a data o parametrech intervence od subjektu, který její realizaci navrhuje nebo je za ni zodpovědný. Zejména informace o rozsahu a povaze intervence, jejím obsahu a konkrétním způsobu, kterým bude podle předpokladů ovlivňovat zakládání firem/vstup do podnikání a na jaké úkony/procesy bude působit. Tím budou doplněny informace uvedené v teorii změny. Současně je nutné průzkumem mezi podnikatelskými subjekty zjistit, jak by jejich vstup do podnikání byl ovlivněn realizací intervence případně zavedením změn s ní souvisejících.

¹³⁷ Standard Cost Model Network (2004): International Standard Cost Model Manual. Measuring and reducing administrative burdens for businesses. OECD. 63 s. Dostupné z: <www.oecd.org/gov/regulatory-policy/34227698.pdf>

¹³⁸ MPO (2013): Metodika měření a přeměrování administrativní zátěže podnikatelů. Verze 2.0. 29 s. Dostupné z: <www.mpo.cz/dokument142876.html>

Hodnotitel provede průzkum formou terénního šetření (v případě potřeby doplněného online dotazníkovým šetřením) zaměřeného na nově založené podnikatelské subjekty (maximálně do 3 let stáří) v území, které bude realizací intervence ovlivněno. Při výběru subjektů musí být zohledněno zaměření intervence a její případná specifická působnost na určitý typ podnikatelských subjektů (např. bude se týkat jen určitého oboru nebo velikostní kategorie firem či pouze živnostníků apod.), která je popsána v teorii změny a měla by být ověřena v úvodu hodnocení rozhovorem s realizátorem opatření. Průzkum by měl zohledňovat vnitřní členění podnikatelských subjektů zejména dle jejich velikosti, vlastnictví a dalších relevantních parametrů vzhledem k charakteru zaměření intervence¹³⁹. Vzorek v průzkumu by měl být diferenciován podle různých typů subjektů, u nichž lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišným způsobem. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat vnitřní variabilitu působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na objasnění, jakým konkrétním způsobem opatření ovlivní osoby nebo subjekty vstupující do podnikání a jaký aspekt procesu zakládání firmy bude ovlivněn nově vzniklými případně naopak odstraněnými administrativními bariérami či zjednodušením určitých postupů a úkonů apod. Hodnotitel pomocí průzkumu zjistí rozsah a dodatečné náklady/úspory, které v procesu zakládání firmy/živnosti vzniknou díky opatření a zejména, jaký dopad na začínající podnikatele to bude mít ve smyslu, zda bude zcela ohroženo zahájení jejich podnikání nebo vzniknou pouze dodatečné náklady/úspory v tomto procesu. Pomocí průzkumu by měly být zjištěny průměrné časové případně jiné nároky na administrativní úkony při zahajování podnikání, které budou intervencí zavedeny/eliminovány. Současně bude průzkumem zjištěn potenciální vliv zavedení opatření na vznik, případně zánik pracovních míst.

Data a informace zjištěné průzkumem budou využity pro odhad dopadů do území. Bude zjištěna průměrná intenzita zakládání nových podnikatelských subjektů v území dopadu v posledních třech letech a to celkem (pokud nemá intervence dopady oborově nebo jinak specifické) nebo pouze podnikatelských subjektů určitého typu (např. spin-off firem při intervenci zjednodušující pravidla pro komercializaci výsledků výzkumu na VŠ/výzkumné organizaci formou zakládání nových spin-off firem). K tomu budou použita data z Registru ekonomických subjektů (ČSÚ) nebo z jiných informačních databází ekonomických subjektů. Tento údaj bude porovnán se zjištěním v průzkumu, které vyjadřuje, jakým způsobem je ovlivněno snížení/zvýšení počtu nově zakládaných podnikatelských subjektů (v procentuálním vyjádření) v souvislosti se snížením nebo zvýšením administrativní zátěže v důsledku realizace intervence. Z toho bude odvozen čistý přírůstek/úbytek počtu nově zakládaných podnikatelských subjektů. Konečným dopadem do území bude daňová výtěžnost těchto firem vypočtená z jejich průměrné změny výkonů/zisků. Ta bude odhadnuta s využitím dat o daňových výnosech podnikatelských subjektů z DPH a DPFO/DPPO v konkrétním území (dostupná na vyžádání z Generálního finančního ředitelství ČR – GFŘ ČR). Bude vypočten průměrný výnos/ztráta pro státní rozpočet dle očekávaného nárůstu/poklesu počtu podnikatelských subjektů v souvislosti s realizací opatření a to s využitím průměrného daňového výnosu pro podnikatelský subjekt odvozený z dat GFŘ ČR.

Současně bude odhadnut konečný dopad na zaměstnanost v souvislosti s realizací opatření. Zjištěné informace o vlivu na zaměstnanost v průzkumu budou dopočteny na základní soubor všech

¹³⁹ např. obor působení, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.) a dalších potřebných parametrů

dotčených firem s využitím informační databáze ekonomických subjektů (RES – ČSÚ nebo jiný zdroj). Z toho bude vypočten průměrný počet pracovních míst, které díky realizaci opatření vznikly nebo naopak zanikly. Předpokladem bude, že tyto osoby pocházely z řad nezaměstnaných nebo poté byly zařazeny mezi uchazeče o zaměstnání na Úřadu práce (ÚP). Údaje o průměrné mzdě v území dopadu (dostupné z ČSÚ nebo ÚP) a průměrných nákladech státu na podporu v nezaměstnanosti (ČSÚ, MPSV, ÚP, popř. specifických studií – např. studie Unicorn College¹⁴⁰) budou sloužit k přepočtu na koncové dopady, jako je změna výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti, zvýšení/snížení příjmů obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změna daňové výtěžnosti v důsledku změny zaměstnanosti.

Dopad na zatížení a náklady veřejné správy

Pomocné otázky: Povede projekt/opatření k zvýšení nebo snížení zatížení veřejné správy v důsledku nových agend, nebo naopak k zvýšení efektivity vyřizování některých agend?

V dané oblasti je hodnocena změna časového zatížení úřadů v důsledku zavedení nových agend, popř. změny ve vyřizování agend.

Postup pro vyčíslení nákladů veřejné správy je uváděn např. v materiálu Ministerstva vnitra „Metodika stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy“¹⁴¹.

Za účelem zjištění vstupních údajů (zejm. informací o časové náročnosti na výkon příslušné agendy, cílové skupině a počtu klientů, frekvenci agendy dle kapitoly 4.2 citované metodiky) se s ohledem na významnost projektu/opatření předpokládá provedení šetření/rozhovorů se zástupci dotčených územně samosprávných celků (ÚSC) identifikovaných dle parametrů projektu uvedených v teorii změny. V závislosti na počtu dotčených ÚSC, popř. jejich velikostní kategorii (budou-li se ÚSC odlišovat) bude šetření provedeno na větším vzorku těchto ÚSC (předpoklad oslovení minimálně 2 ÚSC za každou relevantní velikostní kategorii; počet zástupců každé kategorie bude nicméně zohledňovat celkový počet ÚSC zařazených do velikostní kategorie – viz také příloha č. 3 citované metodiky).

Konečný dopad na změnu (snížení/zvýšení) časové náročnosti vyřizování agend je vyčíslen ve formě změny celkových nákladů regulace v 1. roce platnosti regulace a v dalších letech platnosti regulace.

Pomocné otázky: Vyžaduje projekt vytvoření zcela nového nebo zásadní restrukturalizaci stávajícího úřadu?

V dané oblasti dopadu bude posuzováno, jaký vliv bude mít vytvoření nového či zásadní restrukturalizace stávajícího úřadu zejména na změnu (nárůst/úbytek) počtu pracovníků ve veřejné správě (např. v souvislosti se zavedením nových agend, popř. úpravou stávajících agend – digitalizace apod.), případně na změnu nákladů spojených se zřízením/restrukturalizací a fungováním úřadu

¹⁴⁰ ČADIL, J. a kol. (2011): Odhad nákladů nezaměstnanosti z pohledu veřejných rozpočtů, Politická ekonomie, č. 5, s. 618-637. Dostupné z: <www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=811.pdf>

¹⁴¹ Ministerstvo vnitra (2007): Metodika stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy. MVČR. 17 s. Dostupné z: <www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/doprovodne-metodiky-procesu-ria-134038/>

(může souviset se změnou počtu pracovníků, ale případně také se změnou rozsahu či administrativní/časové náročnosti vykonávaných agend¹⁴²).

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude proveden průzkum (např. formou dotazníkového šetření/ osobních konzultací) u vybraného reprezentativního vzorku úřadů ovlivněných projektem/opatřením v dotčeném území (výběr minimálně 1 či omezeného vzorku úřadů v rámci dané velikostní kategorie dle četnosti zastoupení jednotlivých velikostních kategorií úřadů ve výběrovém vzorku). Z průzkumu by měla vzejít informace o:

- celkové změně počtu dotčených pracovníků v členění dle hlavních tříd zaměstnání,
- popř. celkové změně nákladů spojených se zřízením/restrukturalizací a fungováním úřadu

Tyto údaje budou následně použity jako vstupy pro kvantifikaci konečných dopadů na:

- změnu (nárůst/pokles) disponibilních příjmů zaměstnanců v členění dle hlavních tříd zaměstnání a tomu odpovídajícího platového ohodnocení (v důsledku nábory nových/propouštění stávajících zaměstnanců) a
- v kontextu změny (nárůst/úbytek) počtu pracovníků ve veřejné správě současně dopad na státní rozpočet (SR) spočívající ve změně (nárůst/pokles) výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti a ve změně (nárůst/pokles) daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) z daní z příjmů fyzických osob,
- popř. změnu výdajů veřejné správy spojených se zřízením/restrukturalizací a fungováním úřadu / změnu efektivity veřejné (státní) správy

Kalkulace změny disponibilních příjmů zaměstnanců (nárůst/pokles disponibilních příjmů obyvatel) bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce apod.) o průměrné čisté mzdě ve veřejné správě dle hlavních tříd zaměstnání a tomu odpovídajícího platového ohodnocení – na pozici/-ích, jejichž vznik/zánik lze předpokládat v souvislosti s vytvořením či restrukturalizací úřadu –, popřípadě na základě údajů o skutečné výši platového ohodnocení dle hlavních tříd zaměstnání zjištěných v rámci provedeného průzkumu.

Kalkulace průměrných ročních příjmů v nezaměstnanosti bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce, popř. specifických studií a publikací – např. studie Unicorn College¹⁴³, publikace VÚPSV¹⁴⁴) o výplatách podpor v nezaměstnanosti.

Následně bude vyčíslen rozdíl ročních čistých mezd nových/propuštěných zaměstnanců ve veřejné správě dle zjištěných sekundárních dat či údajů z provedeného průzkumu a průměrného ročního příjmu ubyvsích/přibyvších nezaměstnaných z výplat podpor v nezaměstnanosti. Výsledkem bude vyčíslení a) celkové změny výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti, b) celkové změny disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) dotčených projektem/opatřením. Z těchto disponibilních příjmů (které lze vnímat jako transfery s ohledem na předpoklad, že je obyvatelé dále utratí za zboží či služby a tyto prostředky se tedy přesunou k podnikatelům či dalším institucím) bude následně jako konečný dopad vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) v souvislosti s výběrem daní z příjmů fyzických osob.

¹⁴² Zde je potřeba vyhnout se případnému duplicitnímu započtení dopadů na zatížení veřejné správy v důsledku zavádění nových agend / zvýšení efektivity vyřizování agend v případě, že již byly tyto dopady kvantifikovány s využitím metodiky Ministerstva vnitra „Metodika stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy“.

¹⁴³ Čadil, J. (2011): Analýza nákladů veřejných rozpočtů na středního nezaměstnaného. 49 s. Dostupné z: <http://server.universium.cz/publikace/10_analyza_nakladu_ver_rozpocpu_stredni_nezamestnany.pdf>

¹⁴⁴ Jahoda, R., Godarová, J. (2016): Odhad nákladů veřejných rozpočtů vynakládaných na jednoho nezaměstnaného. VÚPSV, v.v.i., Praha. 47 s. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_412.pdf>

Případná změna efektivity veřejné (státní) správy bude vyčíslena jako rozdíl mezi stávajícím a plánovaným rozpočtem nového/restrukturalizovaného úřadu s využitím průzkumu provedeného u vybraného vzorku úřadů (zjištění stávajících nákladů na realizaci agend a předpokládaných nových nákladů/úspory).

Dopad na vlastnická práva a vývoj cen nemovitostí v dotčeném území

Pomocné otázky: Dotkne se projekt/opatření vlastnických práv (půda, nemovitý majetek) soukromých osob a subjektů? Bude nějakým způsobem omezovat nákup, prodej nebo nakládání s majetkem soukromých osob a subjektů?

V této části se bude hodnotit dopad opatření/intervence na vlastnická práva soukromých osob a subjektů k půdě nebo jinému nemovitému majetku, a také bude hodnoceno to, jestli se realizací projektu změní podmínky vlastníků pro nakládání s tímto majetkem (nákup, prodej, přestavba, využívání k podnikatelské činnosti apod.).

Pro zajištění potřebných informací a dat je třeba získat údaje od realizátora samotného opatření, poté od vlastníků nemovitostí v dotčeném území a tyto informace budou doplněny expertním posouzením očekávaného/předpokládaného vývoje na trhu nemovitostí od vybraných realitních kanceláří působících v území.

Před samotným hodnocením bude nutné získat podrobné informace o parametrech projektu/opatření od subjektu, který její realizaci navrhuje nebo ji má na starosti. Zejména je nutné zjistit konkrétní nastavení projektu, jeho zaměření (o jaký typ projektu se jedná, jaké jsou jeho dílčí části apod.), rozsah a očekávaný dopad na vlastnická práva a nakládání s majetkem přímo dotčených subjektů v území, které bude projekt ovlivňovat, tak jak je vidí samotný realizátor opatření. Tím budou doplněny informace o opatření uvedené v teorii změny.

S těmito informacemi bude proveden podrobný průzkum (terénní šetření) mezi vlastníky nemovitostí v bezprostředním okolí realizace projektu. Průzkum musí zahrnovat různé typy subjektů, které se v bezprostředním okolí realizace projektu nachází (např. nejen soukromé fyzické osoby zde bydlící, ale i případné podnikatelské subjekty, které zde mají své provozovny). Vzorek by měl být diferenciován podle různých typů subjektů, u nichž lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišným způsobem¹⁴⁵. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na předpokládané ovlivnění vlastnických práv dotčených subjektů a jejich subjektivní percepci dílčích aspektů, které se váží ke způsobu nakládání s vlastním majetkem (např. ztížená/zlepšená možnost prodeje/pronájmu, restrikce/zlepšení týkající se rekonstrukce/přestavby nebo rozšíření, provozování podnikatelských činností apod.). U podnikatelských subjektů provozujících v území dopadu svou činnost budou otázky zaměřeny na získání informací a dat o tom, jakým konkrétním způsobem bude jejich podnikání ovlivněno (např. při vybudování obchvatu obce/rychlostní komunikace nahrazující současnou silnici se rapidně sníží počet projíždějících osob, kterým může podnik nabízet své služby apod.) a jak se to může projevit na jejich výnosech/obratech.

¹⁴⁵ Například různé typy firem dle rozdílné velikosti podnikajících v různých oborech, fyzické osoby členěné podle jejich věku a sociálního postavení (např. osoby v postproduktivním věku, rodiny s dětmi apod.), případně dalších potřebných parametrů vzhledem k charakteru a povaze intervence.

Informace získané průzkumem v terénu a rozhovorem s realizátorem opatření/projektu budou využity k rámcovému popisu toho, jestli dojde ke zhoršení/zlepšení nakládání s nemovitým majetkem, v jakých konkrétních oblastech a s jakou intenzitou (formou slovního hodnocení). Toto hodnocení bude doplněno vyčíslením předpokládaných dopadů na změnu ceny nemovitostí na základě průzkumu a verifikace vůči parametrům projektu (opětovný rozhovor s jeho realizátorem), případně, je-li dostupná, vůči studii popisující vliv podobného projektu na způsob nakládání s nemovitým majetkem v referenčním území. Je možno využít i dat z inzertních serverů nemovitostí nebo využít expertní zhodnocení situace vybranými realitními kancelářemi působícími v území dopadu.

U podnikatelských subjektů provozujících v území dopadu svou činnost bude hodnocení doplněno o vyčíslení změny výnosů/obratu při změně možností a podmínek využití jejich nemovitostí k podnikání, a to na základě dat z rozhovorů s vlastníky firem, přičemž dopady budou dopočteny na celý základní soubor podnikatelských subjektů, které mohou být v území intervencí ovlivněny. Z toho budou odvozeny koncové dopady, jimiž je změněná daňová výtěžnost a tím změněné příjmy státního rozpočtu. Výstupy mohou být srovnány se studií popisující dopady na podobné firmy v jiné lokalitě (je-li dostupná).

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření cenu nemovitostí v území?

V této části se bude hodnotit dopad opatření/intervence na cenu nemovitostí v území, tedy na to, jak jeho realizace konkrétně ovlivní hodnotu nemovitého majetku vlastníků v dotčeném území dopadu.

Pro získání potřebných informací a dat je třeba získat údaje od realizátora opatření a posléze i od realitních kanceláří případně makléřů pohybujících se na trhu s nemovitostmi v referenčním území.

Před samotným hodnocením bude nutné od subjektu, který realizaci opatření navrhuje nebo ji má na starosti, získat podrobné informace o parametrech projektu/opatření. Zejména je nutné zjistit konkrétní nastavení projektu, jeho zaměření (o jaký typ projektu se jedná, jaké jsou jeho dílčí části apod.), rozsah či způsoby, jimiž se bude projevovat dopad na cenu nemovitostí v území. Tím budou doplněny informace o projektu uvedené v teorii změny. Současně budou kontaktovány subjekty na realitním trhu (makléři, realitní kanceláře) pro získání expertních informací o cenách a poměrech, které ceny ovlivňují v dané lokalitě.

Jako první krok v samotném hodnocení bude provedeno porovnání s několika vybranými referenčními lokalitami s podobnými charakteristikami, kde byl realizován obdobný projekt, přičemž musí být zajištěna vzájemná porovnatelnost, tedy minimálně musí jít o území s příbuznými charakteristikami ve smyslu rozdělení venkovské vs. městské území a velikosti daného sídla, s podobnou strukturou dotčených subjektů. Retrospektivně bude v referenčních územích zjištěn vývoj cen nemovitostí před a po realizaci a totéž bude provedeno i u komerčních ploch sloužících k pronájmu. Bude k tomu využita cenová mapa (je-li dostupná) v kombinaci s dotazem na několik různých realitních kanceláří působících v daných oblastech. Toto zjištění bude provedeno u souboru nemovitostí, který bude pokrývat strukturu různých typů nemovitostí v území dopadu (alespoň v členění na rodinné domy, bytové domy, podnikatelské nemovitosti, dle velikosti a ceny nemovitostí apod.).

Vzorek by měl být diferenciován podle různých typů subjektů, u nichž lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišným způsobem. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný

počet zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Informace získané tímto průzkumem „od stolu“ ve více lokalitách budou zprůměrovány a využity k dopočtu na celý soubor dotčených nemovitostí v území dopadu a hodnotitel provede kvantifikaci (odhad) dopadů – tedy vypočtení snížení/zvýšení hodnoty majetku vlastníků v území dopadu o určitou část (vyjádřenou procentuálním nárůstem/poklesem). U komerčních ploch sloužících k pronájmu provede hodnotitel odhad pomocí porovnání s vývojem v referenčních lokalitách. Průměrnou změnu ceny použije k vyčíslení ušlého zisku z pokleslé ceny nájmu nebo naopak zvýšení zisku při vyšších cenách pronájmu a tím vyjádří změnu zisku subjektů a z toho odvozenou změnu daňové výtěžnosti, které představují koncový dopad. Při kvantifikaci bude uvažovat časový úsek po dobu existence omezení nebo životnosti projektu.

Tyto údaje spolu s informacemi o povaze opatření použije hodnotitel k slovnímu popisu hodnocení možných koncových dopadů a projevů na cílové skupině – např. zhoršená/zlepšená finanční situace domácností vlastníků nemovitostí, zhoršená/zlepšená dostupnost úvěrů kvůli nižší možnosti ručení apod., nižší/vyšší potenciální příjmy při prodeji/pronájmu nemovitostí, potenciálně jiný typ subjektů pronajímajících si nemovitosti (vzhledem ke změně její ceny), což může mít dopady v lokalitě – např. s negativními vlivy na životní prostředí (hlučné/prašné provozy apod.).

Dopad na intenzitu vědy a výzkumu

Pomocné otázky: Bude mít realizace projektu/opatření dopad na zvýšení rozsahu/kvality výzkumných aktivit ve výzkumných organizacích (zahrnuje akademické instituce i veřejné výzkumné instituce)?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak se změní ekonomický přínos uplatnění absolventů (výzkumníků) na trhu práce, přínos vzniku spin-off/spin-out firem v dotčeném území a nepřímé dopady do území (např. vyšší útrata studentů, větší koncentrace osob s vyšším platem apod.) v důsledku změny kvality nebo rozsahu výzkumu ve výzkumných organizacích.

Pro zjištění potřebných informací a dat je nutné kontaktovat dotčené výzkumné organizace a v případě intervencí zaměřených na aplikovaný či orientovaný výzkum také dotčené firmy, na které bude mít intervence dopad. Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

Od výzkumných organizací a firem budou získány informace o předpokládaných dopadech na rozsah/kvalitu výzkumných aktivit ve výzkumných organizacích, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají, nebo ji mohou omezovat. Otázky budou směřovat také na důsledky změn pro výzkumnou organizaci a na to, jak se změny vyvolané intervencí projeví v chování výzkumné organizace jako celku, v jejím postavení, apod. Dále budou otázky směřovat na konkrétní přínosy změn ve výzkumné pro území, které je intervencí ovlivněno.

Hodnotitel provede kvalitativní průzkum (terénní šetření v případě potřeby doplněné on-line dotazníkovým šetřením) mezi výzkumnými organizacemi, případně také firmami v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. výzkumné

organizace orientované na přírodní vědy v případě intervencí zaměřených na odvětví life-sciences a firmy podnikající v oblasti spojené s life-science nebo využívající jeho výstupy). V průzkumu budou zohledněny všechny druhy/typy dotčených subjektů vyplývající z teorie změny. Členění dotčených výzkumných organizací a firem by mělo splňovat minimální požadavky, které zohlední jejich zaměření, velikost, územní rozložení a obor tak, aby pokrývalo nejčtenější druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců kvůli ověření relevance získaných informací. Výběr vzorku musí být dostatečně rozsáhlý, aby bylo možno popsat parametry variability působení intervence a postihnout různorodost dopadů na různé typy firem.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o spolupráci firem s akademickou sférou a uplatnění absolventů VŠ v praxi (tj. v případě VŠ, kam absolventi odcházejí a v případě firem, odkud absolventy získávají a jak jim vyhovují). V případě změn v kvalitě výzkumu, které se nedotýkají bezprostředně firem/aplikací, se musí otázkami zjistit, jaké jiné konkrétní přínosy ze změny kvality/rozsahu výzkumu pro území plynou či jak se mohou projevit. Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změny kvality/rozsahu výzkumu (např. výdaje/útraty studentů, zaměstnanců a akcí, jež vznikly či případně nevznikly v důsledku změny kvality/rozsahu výzkumu ve výzkumných organizacích), které budou odpovídat intervenční logice projektu popsané v teorii změny.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálně dopad na změnu kvality výzkumu a jak se tato změna v území projeví (tedy například přilákáním studentů a jejich udržením v území po absolvování studia, častějším pořádáním prestižních akcí v oblasti vědy, apod.). To bude provedeno kvantifikací ekonomických dopadů změny kvality/rozsahu výzkumu, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území prostřednictvím udržení/přilákání absolventů v území a jejich uplatnění na trhu práce, případně zvýšení počtu/kvality vědeckých pracovníků a tím jejich platů. Tyto hodnoty předpokládaného dopadu budou přepočteny na skutečný konečný dopad v podobě ekonomického přínosu, tedy na změnu výše platů (průměrná výše platu bez ohledu na pozici ale s ohledem na dané odvětví), koupěschopnosti těchto osob, a tedy daňové výtěžnosti, stejně jako daňové výtěžnosti spin-off společností a start-upů vzniklých v důsledku změny kvality a rozsahu výzkumu na VO. Výsledkem bude zjištění rozsahu přínosů výsledků VaV z VO pro firmy, což představuje nepřímý dopad zvýšení kvality a rozsahu výzkumu ve VO. Faktický dopad bude hodnocen ve finančním vyjádření a na základě informací z průzkumu bude odhadnuta změna tržeb v důsledku inovací produktů/procesů založených na výstupech VaV z VO). Dále bude zjištěna a vycíslena daňová výtěžnost předpokládaných spin-off firem výzkumných organizací, k jejichž založení může intervence dle jejího zaměření pravděpodobně v přímém či nepřímém důsledku vést (dle parametrů a obsahu intervence), a dále daňová výtěžnost existujících podniků zejména v oblasti služeb v dotčeném území. Dopady budou měřeny v oborovém členění jak dle NACE (firmy), tak CEP & CEZ & RIV¹⁴⁶ (výzkumné týmy).

¹⁴⁶ <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=1374>

Pomocné otázky: Bude mít realizace projektu/opatření dopad na zvýšení rozsahu a kvality výzkumných aktivit ve firemním sektoru?

V této části hodnocení se bude analyzovat, jaký dopad bude mít opatření/intervence na změnu kvality nebo rozsahu firemních výzkumných aktivit, jak se tato změna projeví na ekonomické výkonnosti dotčených firem a jaké budou konkrétní dopady v území.

Pro zjištění potřebných informací a dat o obsahu intervence a jejích předpokládaných dopadech na cílovou skupinu je nutné kontaktovat nejprve samotného realizátora opatření a pak také dotčené firmy v cílové skupině, na které bude mít intervence dopad. Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

Od firem budou získány informace o předpokládaných dopadech na rozsah výzkumných aktivit ve firmě, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají, nebo ji mohou omezovat. Otázky budou směřovat také na důsledky změn pro samotnou firmu a na to, jak se změny vyvolané intervencí projeví v chování firmy jako celku, v jejím postavení na trhu, ekonomických charakteristikách, apod. Dále budou otázky směřovat na konkrétní přínosy změn vyvolaných intervencí ve firmách, které se mohou projevit v území dopadu.

Hodnotitel provede kvalitativní průzkum (terénní šetření v případě potřeby doplněné on-line dotazníkovým šetřením) mezi firmami v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. zaměření projektu na podporu VaV aktivit určité velikostní skupiny firem, oborového zaměření či regionu – strukturálně postižené regiony apod.). Členění dotčených firem v průzkumu by mělo splňovat minimální požadavky, které zohlední jejich velikost, vlastnictví případně další parametry vzhledem k zaměření projektu¹⁴⁷ tak, aby pokrývalo všechny druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně, tedy například firmy, které VaV vykonávají soustavně a dlouhodobě a vedle nich i firmy, které VaV aktivity dosud nevykonávaly (nebo pouze příležitostně) a opatření by pravidelné VaV aktivity mohlo podnítit. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o změně rozsahu a kvality výzkumných aktivit v dotčených firmách vyvolaných realizací opatření a jak se tyto změny projeví ve fungování firmy (např. rychlejší/efektivnější vyvinutí nové technologie používané ve firmě, rychlejší zavádění produktových inovací apod.). V případě změn v rozsahu/kvalitě výzkumu, které se nedotýkají bezprostředně aplikací výsledků výzkumu do komerční praxe, se musí otázkami zjistit, jaké jiné konkrétní přínosy ze změny rozsahu/kvality výzkumu pro firmy a zprostředkovaně pro území plynou či jak se mohou v budoucnu projevit. Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změny rozsahu výzkumu (např. výdaje/útraty zaměstnanců, kteří do území přišli či případně nepřišli v důsledku změny rozsahu výzkumu ve firmách), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny.

¹⁴⁷ např. obor působení, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.) a dalších potřebných parametrů

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálně dopad na zvýšení rozsahu/kvality výzkumu ve firmách a jak se tato změna výzkumných aktivit firem v území projeví (např. zvýšenou konkurenceschopností firem v důsledku růstu vytvořené přidané hodnoty na základě výstupů výzkumu aplikovaného ve firemních aktivitách, či ve změně koupěschopnosti dané růstem platů VaV zaměstnanců). To bude provedeno kvantifikací (odhadem) ekonomických dopadů změny rozsahu výzkumných aktivit ve firmách, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území prostřednictvím změny vytvořené přidané hodnoty/zisků firem a změny výše mezd osob zaměstnaných ve VaV ve srovnání s ostatním personálem. Tyto hodnoty předpokládaného dopadu budou přepočteny na skutečný konečný dopad v podobě ekonomického přínosu pro dané území, tedy prostřednictvím změny počtu VaV pracovníků či jejich mezd, což povede ke změně koupěschopnosti těchto osob a potažmo změně kupní síly v dotčeném území. V kombinaci se změnou vytvořené přidané hodnoty a zisků/výkonů dotčených firem bude vyjádřena změněná daňová výtěžnost v území. V rámci nepřímých dopadů vzniklých především v důsledku zvýšené koupěschopnosti, budou kvantifikovány změny v růstu zisku existujících podniků zejména v oblasti služeb v dotčeném území prostřednictvím konečného dopadu v podobě daňové výtěžnosti. Tyto konečné dopady budou sledovány s ohledem na vnitřní diferenciaci dotčených subjektů, a to dle velikosti (dle počtu zaměstnanců) a vlastnictví firem a vnitřního členění VaV zaměstnanců dle ISCO¹⁴⁸ klasifikace (rozčlenění VaV zaměstnanců do kategorií ISCO 2 a 3).

Pomocné otázky: Povede projekt k intenzivnější spolupráci firemního sektoru s akademickými/výzkumnými institucemi?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít realizovaná intervence na změnu intenzity a povahy spolupráce akademického a soukromého sektoru a jaký to přinese oběma stranám ekonomický přínos v dotčeném území a jak to ovlivní realizaci inovací (produktů/procesů) ve firmách vzniklých v důsledku spolupráce s výzkumnými organizacemi (VO¹⁴⁹).

Pro zjištění potřebných informací a dat o obsahu intervence a jejích předpokládaných dopadech na cílovou skupinu je nutné provést průzkum mezi dotčenými výzkumnými organizacemi a firmami, na které bude mít intervence dopad. Současně také rozhovorem s realizátorem intervence bude ověřeno zaměření a charakter samotné intervence a její konkrétní parametry a očekávané výstupy a způsoby ovlivnění cílové skupiny. Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

Od výzkumných organizací a firem budou získány informace o předpokládaných dopadech intervence na intenzitu jejich současné či potenciální spolupráce s VO, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají, nebo ji mohou omezovat. Otázky budou směřovat také na důsledky změn pro výzkumné organizace a firmy a na to, jak se změny vyvolané intervencí projeví

¹⁴⁸

https://www.czso.cz/documents/10180/23172001/klasifikace_zamestnani_systemacka_cast_2015_07_01.pdf/d021dc22-a5f0-4d1c-b20e-42ce49daba51?version=1.0

¹⁴⁹ Zahrnuje akademické výzkumné organizace, veřejné i soukromé výzkumné instituce

v chování výzkumných organizací a firem jako celku, v jejich postavení, apod. Dále budou otázky směřovat na konkrétní přínosy změn ve výzkumných organizacích a firmách pro území, které je intervencí ovlivněno.

Hodnotitel provede kvalitativní průzkum (terénní šetření doplněné v případě potřeby on-line dotazníkovým šetřením) mezi výzkumnými organizacemi a firmami v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. výzkumné organizace orientované na strojírenství v případě intervencí zaměřených na strojírenský průmysl a firmy podnikající v oblasti spojené se strojírenstvím nebo firmy, které jsou na jeho výstupech závislé). Průzkum by měl s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat alespoň základní členění dotčených výzkumných organizací a firem, minimálně s ohledem na jejich velikost, vlastnictví případně další parametry vzhledem k charakteru a zaměření intervence¹⁵⁰ tak, aby pokrýval nejčtenější druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit několik zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o intenzitě a povaze výzkumné spolupráce firem s akademickou sférou a mechanismu působení intervence ve smyslu ovlivnění rozsahu, předmětu a výsledků této spolupráce. Zejména bude průzkum zjišťovat konkrétní projevy zlepšené spolupráce obou sektorů na ekonomickou výkonnost a konkurenceschopnost firem (efektivnější vyvinutí inovací a jejich ekonomický přínos pro firmu, zajištění kvalitnějších lidských zdrojů, vyřešení konstrukčních či vývojových problémů apod.), konkrétně jak jsou v tomto důsledku ovlivněny výkony/tvorba přidané hodnoty firem. V případě změn v intenzitě vzájemné spolupráce, které se nedotýkají bezprostředně firem/VO, se musí otázkami zjistit, jaké jiné konkrétní přínosy ze změny intenzity spolupráce pro území plynou či jak se mohou projevit. Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změny spolupráce firem a VO (např. zvýšení atraktivity území v důsledku pozitivní „atmosféry“ pro spolupráci příchodem VaV center zahraničních firem¹⁵¹), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálně dopad na změnu intenzity a povahy spolupráce firem a výzkumných organizací a jak se změna intenzity jejich spolupráce v území projeví (tedy například vznikem spin-off firem, které přispějí k růstu regionálně zakořeněného sektoru domácích firem, zlepšením kvality VaV ve firmách a v jeho důsledku vyšší inovační výkonnosti apod.). To bude provedeno kvantifikací (odhadem) ekonomických dopadů změny intenzity a povahy spolupráce, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území prostřednictvím (potenciálního) vzniku spin-off firem a inovací (produktů/procesů) ve firmách vzniklých v důsledku spolupráce s VO. Tyto hodnoty předpokládaného dopadu budou přepočteny na skutečný konečný dopad v podobě ekonomického přínosu, kdy na základě informací zjištěných v průzkumu bude odhadnuta změna tržeb v důsledku inovací produktů/procesů, k nimž mohou přispět výstupy VaV z VO a v tomto

¹⁵⁰ např. obor působení, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.) a dalších potřebných parametrů

¹⁵¹ Jedná se především o posun stávajících poboček v rámci firemní hierarchie (hodnotového řetězce), což vede k růstu/poklesu vytvořené přidané hodnoty, či přilákáním zcela nových společností, které budou v území realizovat aktivity s vysokou/nízkou přidanou hodnotou (např. vývoj nebo podnikový výzkum).

důsledku daňové výtěžnosti firem. Dále bude zjištěna a vyčíslena daňová výtěžnost předpokládaných spin-off firem, k jejichž založení může intervence dle jejího zaměření pravděpodobně v přímém či nepřímém důsledku vést (dle parametrů a obsahu intervence). Výsledky hodnocení budou interpretovány v kontextu vnitřní diferenciaci jak firem (velikost dle počtu zaměstnanců a oborového zaměření dle klasifikace NACE), tak výzkumných organizací, resp. výzkumných týmů či skupin, jež spolupráce reálně uskutečňují (dle dat CEP & CEZ & RIV¹⁵²) s cílem odhalit, jestli dopady budou odlišné dle různých typů firem případně výzkumných týmů uvnitř výzkumné organizace.

Dopad na inovační výkonnost

Pomocné otázky: Ovlivní projekt inovační výkonnost - zavádění nových/inovovaných produktů, technologií, výrobních procesů, nových způsobů přístupu k zákazníkům?

V této oblasti se bude analyzovat to, jakým způsobem ovlivňuje realizace opatření/intervence inovační výkonnost podniků v území a tím přispívá k zavádění inovovaných produktů, procesů a inovacím jiných aspektů fungování firem (např. způsobu přístupu k zákazníkům), jež ovlivňují jejich růstovou dynamiku a celkovou ekonomickou výkonnost.

Pro samotné hodnocení dopadů do území je nutné získat podrobné informace a data od subjektu, jenž je zodpovědný za přípravu a realizaci opatření/intervence a také od firem, na něž má toto opatření působit a které jsou cílovou skupinou pro realizaci intervence. Určení této skupiny firem/podnikatelů by mělo vycházet z obsahu samotné intervence a předpokládaného mechanismu působení, který je popsán v teorii změny sestavené v úvodu celého hodnocení a mělo by být ověřeno rozhovorem s realizátorem intervence.

Od realizátora opatření je nutné získat informace o konkrétním obsahu dané intervence (jakým způsobem a jakými nástroji bude vyšší inovační výkonnost firem podporována, jak budou tyto nástroje fungovat), jaký je rozsah intervence a očekávané cílové skupiny firem, které budou z realizace opatření benefitovat. Tím budou doplněny informace o projektu uvedené v teorii změny. Současně jaké jsou podmínky úspěšnosti intervence a naopak bariéry, které její fungování mohou ohrozit. Průzkumem mezi firmami z cílové skupiny je nutné získat konkrétní informace o očekávaných změnách v jejich fungování, které intervence vyvolá a jak tyto změny budou působit na zvýšení inovační výkonnosti podniků a přispívat tak k růstu jejich konkurenceschopnosti a ekonomické výkonnosti, případně tvorbě/zániku pracovních míst a jak se tyto změny projeví v území.

Bude proveden průzkum ve formě terénního šetření (v případě potřeby doplněného on-line dotazníkovým šetřením) mezi firmami v cílové skupině, které budou identifikovány v souladu s teorií změny a na základě obsahu a zaměření intervence (např. MSP s potenciálem využití výsledků výzkumu/služeb výzkumných organizací pro zvýšení své inovační výkonnosti v případě projektu inovačních voucherů v určitém území). Průzkum by měl s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat vnitřní členění dotčených firem, vzorek by měl být strukturován minimálně s ohledem na jejich velikost, vlastnictví a další parametry vyplývající z charakteru a zaměření intervence¹⁵³ tak, aby pokrýval všechny druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv a u nichž je předpoklad,

¹⁵² <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=1374>

¹⁵³ např. obor působení, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.) a dalších potřebných parametrů

že na ně bude opatření působit odlišně. Z každé takové skupiny by měl být pro průzkum vybrán dostatečný počet zástupců s cílem postihnout variabilitu působení dané intervence.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o tom, jak čelní představitelé firem (majitelé, manažeři řídící podnik) hodnotí příspěvek intervence k růstu inovační výkonnosti firmy, v jakých konkrétních aspektech fungování firmy bude inovační výkonnost díky intervenci ovlivněna (budou snadněji/ve větší míře zaváděny inovované produkty/procesy nebo dojde k obsazení nových trhů v produktovém nebo geografickém smyslu, změní se přístup k zákazníkům) nebo zdali budou odstraněny bariéry, které vzniku nebo využívání inovací brání. A jak se tyto změny, ke kterým intervence přispěje, projeví na celkovém fungování firmy, zejména na jejích růstových charakteristikách (jak např. přispěje zavedení produktové inovace k růstu tržeb firmy) – jak se změní exportní výkonnost, tržby/výkony firmy, případně zda intervence povede ve svém důsledku ke vzniku/zániku pracovních míst a jaká bude jejich hrubá struktura.

Získané informace a data budou využity k odhadu dopadu intervence do území. Na základě zjištěného způsobu ovlivnění inovační výkonnosti v dotazovaných firmách bude proveden dopočet na celý základní soubor firem (vzhledem k předpokládanému rozsahu intervence) a bude kvantifikován (odhadnut) vliv na změnu jejich výkonů. Konečným dopadem do území bude v tomto případě změna v daňové výtěžnosti firem v souvislosti se změnami v jejich výkonech/ziscích a tím změna v příjmech státního rozpočtu.

U vlivu na zaměstnanost bude dopadem do území zvýšená/snížená koupěschopnost obyvatel v důsledku tvorby/zániku pracovních míst. Předpokladem při kvantifikaci dopadů je, že nová pracovní místa budou obsazena nezaměstnanými osobami. K přepočtu na koncové dopady poslouží data o průměrných ročních příjmech v nezaměstnanosti. Tyto údaje (dostupné z ČSÚ, MPSV, ÚP, popř. specifických studií – např. studie Unicorn College¹⁵⁴) o výplatách podpor v nezaměstnanosti, které představují náklady veřejných rozpočtů, budou porovnány s údaji o průměrné mzdě v daném území (s využitím dat o průměrných mzdách v regionu z ČSÚ případně ÚP). Průměrné mzdy budou zohledňovat alespoň zhruba strukturu nově vzniklých/zaniklých pracovních míst v důsledku intervence, které budou získány terénním šetřením. Při výpočtu koncových dopadů bude hodnotitel pracovat s průměrnou mzdou v regionu v daném odvětví, v němž firma působí. Tímto porovnáním bude zjištěn rozdíl v příjmech nově zaměstnaných osob vůči jejich předchozí podpoře v nezaměstnanosti. Pokud intervence povede ke ztrátě pracovních míst, bude hodnotitel postupovat opačným způsobem a budou tak odhadnuty vzniklé náklady státního rozpočtu v souvislosti se změnou zaměstnanosti.

Dopad na zaměstnanost a trh práce

Pomocné otázky: Povede projekt/opatření přímo či nepřímo k vzniku nebo zániku pracovních míst?

V dané oblasti dopadu bude posuzováno, jaký vliv bude mít projekt/opatření na změnu (nárůst/pokles) zaměstnanosti.

¹⁵⁴ ČADIL, J. a kol. (2011): Odhad nákladů nezaměstnanosti z pohledu veřejných rozpočtů, Politická ekonomie, č. 5, s. 618-637. Dostupné z: <www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=811.pdf>

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude proveden průzkum (např. formou dotazníkového šetření/ osobních konzultací) v území dopadu a v cílové skupině ovlivněných subjektů identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny.

Z šetření/průzkumu by měla vzejít informace o celkovém počtu nově vzniklých či zaniklých pracovních míst, a to jak přímo v dotčených oblastech/sektorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sektorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených¹⁵⁵. Průzkum by měl pokrývat dodavatelský řetězec minimálně v základní úrovni¹⁵⁶ včetně návazných odvětví.

Tyto údaje budou následně použity jako vstupy pro kvantifikaci konečných dopadů na:

- změnu (nárůst/pokles) disponibilních příjmů zaměstnanců v členění dle hlavních tříd zaměstnání a tomu odpovídajícího platového ohodnocení (v důsledku nábory nových/propouštění stávajících zaměstnanců) a
- v kontextu změny (nárůst/úbytek) počtu pracovníků současně dopad na státní rozpočet (SR) spočívající ve změně (nárůst/pokles) výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti a ve změně (nárůst/pokles) daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) z daní z příjmů fyzických osob

Kalkulace změny disponibilních příjmů zaměstnanců (nárůst/pokles disponibilních příjmů obyvatel) bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce apod.) o průměrné čisté mzdě dle hlavních tříd zaměstnání a tomu odpovídajícího platového ohodnocení – v přímo v dotčených oblastech/sektorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sektorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených –, popřípadě na základě údajů o skutečné výši platového ohodnocení hlavních tříd zaměstnání zjištěných v rámci provedeného průzkumu.

Kalkulace průměrných ročních příjmů v nezaměstnanosti bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce, popř. specifických studií a publikací – např. studie Unicorn College¹⁵⁷, publikace VÚPSV¹⁵⁸) o výplatách podpor v nezaměstnanosti.

Následně bude vyčíslen rozdíl ročních čistých mezd nových/propuštěných zaměstnanců dle hlavních tříd zaměstnání v přímo v dotčených oblastech/sektorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sektorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených dle zjištěných sekundárních dat či údajů z provedeného průzkumu a průměrného ročního příjmu ubývajících/přibývajících nezaměstnaných z výplat podpor v nezaměstnanosti. Výsledkem bude vyčíslení a) celkové změny výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti, b) celkové změny disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) dotčených projektem/opatření. Z těchto disponibilních příjmů (které lze vnímat jako transfery s ohledem na předpoklad, že je obyvatelé dále

¹⁵⁵ např. projekt zaměřený na vybudování nové investice – výrobního závodu – předpokládá vytvoření přímých nových pracovních míst v tomto závodě a po přechodné období výstavby závodu také ve stavebních firmách realizujících tuto investici, dále lze očekávat zprostředkovaně vznik pracovních míst u subdodavatelů, popř. odběratelů a v návazných odvětvích (např. stravovací služby, ubytovací služby apod.)

¹⁵⁶ Např. v případě investice do dřevozpracujícího závodu obdobné výrobní závody v dotčeném území a dále také veškeré potenciální dodavatele (těžební společnosti, dopravci) a odběratele (velkoobchody se dřevem a stavebním materiálem, hobbymarkety apod.) na 1. úrovni – tzn. dodavatele/odběratele dodávající/odebírající vstupy/výstupy přímo do/z těchto závodů.

¹⁵⁷ Čadil, J. (2011): Analýza nákladů veřejných rozpočtů na středního nezaměstnaného. 49 s. Dostupné z: <http://server.universium.cz/publikace/10_analyza_nakladu_ver_rozpocpu_stredni_nezamestnany.pdf>

¹⁵⁸ Jahoda, R., Godarová, J. (2016): Odhad nákladů veřejných rozpočtů vynakládaných na jednoho nezaměstnaného. VÚPSV, v.v.i., Praha. 47 s. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_412.pdf>

utrátí za zboží či služby a tyto prostředky se tedy přesunou k podnikatelům či dalším institucím) bude následně jako konečný dopad vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) v souvislosti s výběrem daní z příjmů fyzických osob.

Pomocné otázky: Ovlivňuje projekt/opatření nějakým způsobem zaměstnatelnost vybraných cílových skupin? (handicapovaní, matky po mateřské dovolené, absolventi, pracující v předdůchodovém věku apod.)

V dané oblasti dopadu bude posuzováno, jaký vliv bude mít projekt/opatření na změnu (nárůst/pokles) zaměstnanosti (zaměstnatelnosti) tzv. ohrožených cílových skupin.

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů se předpokládá provedení šetření na trhu práce v území dopadu ve vybraných ohrožených cílových skupinách (handicapovaní, matky po mateřské dovolené, absolventi, pracující v předdůchodovém věku apod.) s využitím dostupných sekundárních dat, popř. průzkumu ve firmách dotčených projektem/opatřením, zaměřeného na zjišťování ochoty zaměstnavatelů zaměstnat ohrožené cílové skupiny.

Z šetření/průzkumu by měla vzejít informace o celkové situaci na trhu práce ve vazbě na dotčené cílové skupiny (tzn. např. údaje o počtu evidovaných absolventů, osob v předdůchodovém věku, handicapovaných atd. na úřadech práce v dotčeném území, údaje o zaměstnávání těchto cílových skupin – např. počet zaměstnaných v daných cílových skupinách za uplynulý rok apod.), z níž bude hodnotitel moci odvodit předpokládaný trend vývoje (tj. např. k jaké změně zaměstnatelnosti těchto cílových skupin – v % či absolutních hodnotách – může dojít v důsledku realizace projektu/opatření).

Na základě těchto údajů dojde ke kvantifikaci počtu nově vzniklých či zaniklých pracovních míst u ohrožených cílových skupin, a to jak přímo v dotčených oblastech/sektorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sektorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených¹⁵⁹.

Tyto údaje budou následně použity jako vstupy pro kvantifikaci konečných dopadů na:

- změnu (nárůst/pokles) disponibilních příjmů zaměstnanců (v důsledku nábory nových/propouštění stávajících zaměstnanců) a
- v kontextu změny (nárůst/úbytek) počtu pracovníků současně dopad na státní rozpočet (SR) spočívající ve změně (nárůst/pokles) výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti, popř. dalších pobíraných dávek podpor (např. invalidní důchod, dávky pomoci v hmotné nouzi apod.), a ve změně (nárůst/pokles) daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) z daní z příjmů fyzických osob

Kalkulace změny disponibilních příjmů zaměstnanců v rámci vybraných cílových skupin (nárůst/pokles disponibilních příjmů obyvatel) bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce apod.) o průměrné čisté mzdě dle hlavních tříd zaměstnání – na pozici/-ích, jejichž vznik/zánik lze předpokládat v souvislosti s realizací projektu/opatření –, popřípadě na základě údajů o skutečné výši platového ohodnocení hlavních tříd zaměstnání zjištěných v rámci provedeného průzkumu.

¹⁵⁹ např. projekt zaměřený na vybudování nové investice – výrobního závodu – předpokládá vytvoření přímých nových pracovních míst v tomto závodě a po přechodné období výstavby závodu také ve stavebních firmách realizujících tuto investici, dále lze očekávat zprostředkovaně vznik pracovních míst u subdodavatelů, popř. odběratelů a v návazných odvětvích (např. stravovací služby, ubytovací služby apod.)

Kalkulace průměrných ročních příjmů v nezaměstnanosti bude provedena opětovně na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce, popř. specifických studií a publikací – např. studie Unicorn College¹⁶⁰, publikace VÚPSV¹⁶¹) o výplatách podpor v nezaměstnanosti, popř. dalších pobíraných dávek podpor (např. invalidní důchod, dávky pomoci v hmotné nouzi apod.).

Následně bude vyčíslen rozdíl ročních čistých mezd nových/propuštěných zaměstnanců v rámci vybraných cílových skupin dle zjištěných sekundárních dat a průměrného ročního příjmu ubyvších/přibyvších nezaměstnaných z výplat podpor v nezaměstnanosti. Výsledkem bude vyčíslení a) celkové změny výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti, b) celkové změny disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) z ohrožených cílových skupin dotčených projektem/opatřením. Z těchto disponibilních příjmů (které lze vnímat jako transfery s ohledem na předpoklad, že je obyvatelé dále utratí za zboží či služby a tyto prostředky se tedy přesunou k podnikatelům či dalším institucím) bude následně jako konečný dopad vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) v souvislosti s výběrem daní z příjmů fyzických osob.

Dopad na strukturu/kvalitu pracovních míst

Pomocné otázky: Ovlivňuje projekt/opatření kvalitu pracovních míst v dotčeném území?

V dané oblasti bude hodnoceno, zda a případně jakou měrou může projekt/opatření kvalitativně ovlivnit změnu struktury pracovních pozic v dotčeném území, tzn. například, zda realizace projektu přispěje k nárůstu potřeby pracovních pozic s vyšší kvalifikací.¹⁶²

Tato potřeba by se měla projevit ve změně disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) v dotčeném území v důsledku změny (předpoklad zvýšení) požadované kvalifikace a v konečném důsledku pak ve změně daňové výtěžnosti státu z odváděných daní z příjmů fyzických osob (kdy lze předpokládat, že vyšší požadovaná kvalifikace se promítne do vyššího platového ohodnocení zaměstnanců).

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude proveden průzkum (např. formou dotazníkového šetření/ osobních konzultací) v území dopadu a v cílové skupině ovlivněných subjektů identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (výběr minimálně 1 či omezeného vzorku firem v rámci dané velikostní kategorie dle četnosti zastoupení jednotlivých velikostních kategorií firem ve výběrovém vzorku, popř. v rámci zastoupených dotčených odvětví).

Z šetření/průzkumu hodnotitel stanoví velikost dotčené cílové skupiny – tzn. počet pracovních pozic ve firmách v dotčeném území, u nichž je reálný předpoklad, že budou vyžadovat pracovní sílu s vyšší kvalifikací oproti kvalifikaci stávající.

¹⁶⁰ Čadil, J. (2011): Analýza nákladů veřejných rozpočtů na středního nezaměstnaného. 49 s. Dostupné z: <http://server.universium.cz/publikace/10_analyza_nakladu_ver_rozpocpu_stredni_nezamestnany.pdf>

¹⁶¹ Jahoda, R., Godarová, J. (2016): Odhad nákladů veřejných rozpočtů vynakládaných na jednoho nezaměstnaného. VÚPSV, v.v.i., Praha. 47 s. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_412.pdf>

¹⁶² Fakticky by se nemělo jednat o vytvoření nových pracovních pozic (případný vznik nových pracovních míst by měl být předmětem hodnocení v rámci jiného dopadu: „Dopad na zaměstnanost a trh práce“), ale například o změnu pracovního zařazení zaměstnance na stávající pozici či spíše náhradu stávajícího pracovníka s nižší kvalifikací pracovníkem s kvalifikací vyšší, resp. „restrukturalizaci“ pracovních pozic v rámci firmy (např. snížení počtu pozic v dělnických profesích a navýšení počtu pozic v odborných/specializovaných profesích v důsledku pořízení nových technologií ve firmě apod.) bez vlivu na celkový počet pracovních pozic.

Dále hodnotitel s využitím sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce apod.) o průměrné čisté mzdě dle hlavních tříd zaměstnání – na pozicích dotčených změnou kvalifikace –, popřípadě na základě údajů o skutečné výši platového ohodnocení dle hlavních tříd zaměstnání zjištěných v rámci provedeného průzkumu, vyčíslí rozdíl ve mzdách současných pracovních pozic (se stávající kvalifikací) a nových pracovních pozic (po změně kvalifikace), z něhož bude vyčíslena celková změna disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců).

Z této změny bude následně vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu z odváděných daní z příjmů fyzických osob.

Pomocné otázky: Ovlivňuje projekt/opatření nějakým způsobem přístup pracujících a nezaměstnaných k dalšímu vzdělávání a rekvalifikacím?

V této oblasti bude zjišťováno, jak intervence ovlivní nabídku (kapacitu), přístupnost a využívání kurzů celoživotního vzdělávání (CŽV) či rekvalifikací a jaký bude jejich dopad na uplatnitelnost absolventů kurzů CŽV/rekvalifikací na trhu práce. V konečném důsledku bude tedy zjišťován dopad na změnu nezaměstnanosti dotčených osob a z toho vyplývající daňovou výtěžnost státu (jako důsledek změny výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti a změny daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) z daní z příjmů fyzických osob, vyvolané změnou jejich disponibilních příjmů).

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude proveden průzkum v území dopadu a v cílové skupině potenciálně dotčených osob identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (nezaměstnaní evidovaní na ÚP, zařazení do některého z rekvalifikačních kurzů).

K zjišťování samotného vlivu rekvalifikací na uchazeče o zaměstnání na lokálním trhu práce bude realizována sumativní evaluace ex-post, přičemž budou zkoumány rekvalifikační programy započaté a zároveň i ukončené za určité vybrané konkrétní období – optimálně za 1 kalendářní rok. Pro zhodnocení účinků rekvalifikací bude zapotřebí získat nejprve údaje o charakteristikách konkrétního/-ích rekvalifikačního/-ch programu a trhu práce, aby bylo možné zhodnotit dopad rekvalifikací v lokálním/regionálním kontextu (v závislosti na parametrech projektu uvedených v teorii změny).¹⁶³

Průzkumem (předpoklad dotazníkové šetření u vybraného vzorku absolventů rekvalifikačních kurzů) bude zjišťován výskyt v nezaměstnanosti ke konci měsíce, ve kterém byla ukončena účast v rekvalifikačním programu, a dále po dobu následujících 6 měsíců po ukončení programu a srovnání s výskytem v nezaměstnanosti v kontrolní skupině.

Konečnou velikost skupiny dotčených osob budou představovat osoby, které po absolvování rekvalifikačních kurzů našly zaměstnání a kterým se podařilo toto zaměstnání udržet, tzn. nebyly opětovně zařazeny (nevrátily se) do evidence úřadu práce.

U těchto osob bude následně jednoduchým výpočtem kvantifikován finanční dopad spočívající v celkové změně disponibilních příjmů (rozdíl mezi čistými mzdami a průměrnými výplatami podpor v nezaměstnanosti) a následně vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu z odváděných daní z příjmů

¹⁶³ Karásková, I. (2011): Rekvalifikace a jejich vliv na zaměstnatelnost uchazečů o zaměstnání v okrese Brno-venkov. FÓRUM sociální politiky, odborný recenzovaný časopis, 04/2011, s. 2-12. Dostupné z: <www.vupsv.cz/sites/File/forum_socialni_politiky/Casopis_FSP_4_2011.pdf>

fyzických osob. Tuto změnu (předpokládaný nárůst příjmů státu z daní) je nicméně potřeba ještě dále očistit o průměrné náklady na zajištění rekvalifikačních kurzů.

Pomocné otázky: Ovlivní projekt nějakým způsobem bezpečnost, zdraví a důstojnost pracujících?

V dané oblasti budou hodnoceny zejména potenciální dopady projektu na bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Tyto dopady budou s využitím sekundárních dat a případně dat z vlastních průzkumů provedených hodnotitelem kvantifikovány v podobě změny (nárůst/úspora) nákladů a ztrát vyplývajících z pracovních úrazů a nemocí z povolání.

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude provedeno šetření s využitím dostupných sekundárních dat, popř. průzkum v území dopadu a v cílové skupině ovlivněných subjektů (zaměstnavatelů) identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny.

Cílem šetření bude vyhodnocení míry účinnosti projektu/opatření na změnu bezpečnosti a ochranu zdraví při práci, resp. změnu pracovní úrazovosti a nemocí z povolání – tzn. srovnání varianty „bez projektu“ a varianty „s projektem“ (jak se změní pracovní úrazovost/nemocnost po realizaci projektu) a z toho vyplývající změny nákladů.

Za účelem získání vstupních údajů pro vybrané proměnné (smrtné nehody, úmrtí, absence nebo nemocenská, fluktuace kvůli špatnému pracovnímu prostředí nebo předčasnému odchodu do důchodu a invaliditě, předčasný odchod do důchodu nebo invalidita) budou použity snadno dostupné údaje z firemních záznamů a účetního systému, případně odhady epidemiologických studií, údaje vnějších zdrojů, vyvozování z firemních údajů. Odhadem nebo použitím analytických technik bude určena míra účinků (poranění, nemocí a/nebo intervencí) např. použitím informací obdobných případů, kalkulace pomocí scénářů či analýzy dopadu (vyvozování podle intervenčních cílů).¹⁶⁴

Pro účely zpracování ekonomických analýz účinnosti preventivních opatření nebo prevence úrazovosti z ekonomického hlediska (analýza nákladů na náhrady) lze využít kupříkladu postup publikovaný agenturou EU-OSHA – informační agenturou Evropské unie pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci – v rámci factsheetu 28 „Hodnocení prevence pracovních úrazů na firemní úrovni z ekonomického hlediska“¹⁶⁵.

S využitím výše uvedeného metodického postupu by tedy hodnotitel měl u vybraného vzorku ovlivněných subjektů (zaměstnavatelů) dle parametrů projektu uvedených v teorii změny provést šetření, z něhož zjistí počty nehod, poranění a nemocí, popř. předčasných odchodů do důchodu a invalidity a jednotkové náklady na řešení jejich následků, následně provede kvalifikovaný odhad změny pracovní úrazovosti a nemocnosti – tzn. srovnání varianty „bez projektu“ a varianty „s projektem“ (jak se změní pracovní úrazovost/nemocnost po realizaci projektu) –, na základě čehož

¹⁶⁴ Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (2007): FACTS - Hodnocení prevence pracovních úrazů na firemní úrovni z ekonomického hlediska. 4 s. Dostupné z: <https://osha.europa.eu/sites/default/files/publications/documents/cs/publications/factsheets/cs_28.pdf/cs_28.pdf>

¹⁶⁵ Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (2007): FACTS - Hodnocení prevence pracovních úrazů na firemní úrovni z ekonomického hlediska. 4 s. Dostupné z: <https://osha.europa.eu/sites/default/files/publications/documents/cs/publications/factsheets/cs_28.pdf/cs_28.pdf>

bude reálné dopočítat (odhadnout) celkové náklady na úrazovost za dané časové období u celé dotčené cílové skupiny v území dopadu projektu (všichni dotčení zaměstnavatelé).

Dopad na rovné příležitosti a sociální inkluzi

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký dopad na přístupnost trhu práce, případně na vstup nebo opuštění trhu práce?

V dané oblasti dopadu bude posuzováno, jaký vliv bude mít projekt/opatření na změnu (nárůst/pokles) zaměstnanosti (zaměstnatelnosti) osob.

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude proveden průzkum (např. formou dotazníkového šetření/ osobních konzultací) v území dopadu a v cílové skupině ovlivněných subjektů identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny.

Z šetření/průzkumu by měla vzejít informace o celkovém počtu nově vzniklých či zaniklých pracovních míst, a to jak přímo v dotčených oblastech/sectorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sectorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených¹⁶⁶. Průzkum by měl pokrývat dodavatelský řetězec minimálně v základní úrovni¹⁶⁷ včetně návazných odvětví.

Tyto údaje budou následně použity jako vstupy pro kvantifikaci konečných dopadů na:

- změnu (nárůst/pokles) disponibilních příjmů zaměstnanců v členění dle hlavních tříd zaměstnání a tomu odpovídajícího platového ohodnocení (v důsledku nábory nových/propouštění stávajících zaměstnanců) a
- v kontextu změny (nárůst/úbytek) počtu pracovníků současně dopad na státní rozpočet (SR) spočívající ve změně (nárůst/pokles) výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti a ve změně (nárůst/pokles) daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) z daní z příjmů fyzických osob

Kalkulace změny disponibilních příjmů zaměstnanců (nárůst/pokles disponibilních příjmů obyvatel) bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce apod.) o průměrné čisté mzdě dle hlavních tříd zaměstnání a tomu odpovídajícího platového ohodnocení – na pozici/-ích, jejichž vznik/zánik lze předpokládat v souvislosti s realizací projektu/opatření –, popřípadě na základě údajů o skutečné výši platového ohodnocení hlavních tříd zaměstnání zjištěných v rámci provedeného průzkumu.

Kalkulace průměrných ročních příjmů v nezaměstnanosti bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce, popř. specifických studií a publikací – např. studie Unicorn College¹⁶⁸, publikace VÚPSV¹⁶⁹) o výplatách podpor v nezaměstnanosti.

¹⁶⁶ např. projekt zaměřený na vybudování nové investice – výrobního závodu – předpokládá vytvoření přímých nových pracovních míst v tomto závodě a po přechodné období výstavby závodu také ve stavebních firmách realizujících tuto investici, dále lze očekávat zprostředkovaně vznik pracovních míst u subdodavatelů, popř. odběratelů a v návazných odvětvích (např. stravovací služby, ubytovací služby apod.)

¹⁶⁷ Např. v případě investice do dřevozpracujícího závodu obdobné výrobní závody v dotčeném území a dále také veškeré potenciální dodavatele (těžební společnosti, dopravci) a odběratele (velkoobchody se dřevem a stavebním materiálem, hobbymarkety apod.) na 1. úrovni – tzn. dodavatele/odběratele dodávající/odebírající vstupy/výstupy přímo do/z těchto závodů.

¹⁶⁸ Čadil, J. (2011): Analýza nákladů veřejných rozpočtů na středního nezaměstnaného. 49 s. Dostupné z: <http://server.universium.cz/publikace/10_analyza_nakladu_ver_rozpocet_stredni_nezamestnany.pdf>

Následně bude vyčíslen rozdíl ročních čistých mezd nových/propuštěných zaměstnanců dle zjištěných sekundárních dat či údajů z provedeného průzkumu a průměrného ročního příjmu ubyvších/přibyvších nezaměstnaných z výplat podpor v nezaměstnanosti. Výsledkem bude vyčíslení a) celkové změny výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti, b) celkové změny disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) dotčených projektem/opatřením. Z těchto disponibilních příjmů (které lze vnímat jako transfery s ohledem na předpoklad, že je obyvatelé dále utratí za zboží či služby a tyto prostředky se tedy přesunou k podnikatelům či dalším institucím) bude následně jako konečný dopad vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) v souvislosti s výběrem daní z příjmů fyzických osob.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na dostupnost služeb a zboží v území, případně dostupnost služeb a zboží pro nějakou skupinu obyvatel? (pošta, úřady, internet, obchod, lékař)

Dopady na dostupnost služeb komerčního charakteru (obchod, komerční služby) budou vyčísleny jako změna časového zatížení v důsledku změny dostupnosti – tzn. docházkové či dojížděkové doby za příslušnou službou – a z toho vyplývající změna (úspora/nárůst) finančních nákladů.¹⁷⁰

Pro hodnocení je doporučováno využít kupříkladu:

- Metodiku kvantifikace externalit z dopravy¹⁷¹
- popř. dílčí výstupy zpracované v rámci mezinárodního projektu HEATCO¹⁷², na něž se česká metodika odvolává, resp. pracuje s aktualizovanými výstupy z této metodiky

Pro výpočet finanční hodnoty změny časové zátěže v souvislosti s projektem/opatřením se z těchto materiálů použije hodnota času za rok (resp. sledované období) ze změny (zkrácení/prodloužení) jízdní doby za osobní dopravu – s ohledem na charakter hodnoceného dopadu by se mělo jednat o ukazatele tzv. krátké dojížděky, popř. ostatní cesty – krátké, a jim odpovídající hodnoty ocenění cestovního času.

Dále bude s využitím dostupných sekundárních dat (srovnatelné studie a šetření, odhady změny časové dostupnosti služeb), popř. podrobnějšího průzkumu (zohledňujícího všechny hlavní typy komerčních služeb poskytovaných v území dopadu – např. maloobchody, osobní služby, banky, stravovací zařízení apod.) zpracován odhad velikosti dotčené populace a změny časové dostupnosti vybraných služeb dotčených projektem/opatřením v území dopadu a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny.

¹⁶⁹ Jahoda, R., Godarová, J. *Odhad nákladů veřejných rozpočtů vynakládaných na jednoho nezaměstnaného*. VÚPSV, v.v.i., Praha, 2016. 47 s. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_412.pdf>

¹⁷⁰ Zde je potřeba vyhnout se případnému duplicitnímu započtení dopadů na změnu časového zatížení obyvatel v případě, že tyto dopady byly/budou kvantifikovány v rámci dopadů na dopravu a využití energií (vlivy na dostupnost území či plynulost dopravy), kde by měl být postup kvantifikace minimálně u části dopadů (dopady krátké dojížděky/docházky) analogický.

¹⁷¹ Máca, V., Melichar, J. (2013): *Metodika kvantifikace externalit z dopravy*. Praha. 47 s. Dostupné z: <https://www.tacr.cz/dokums_raw/Certifikovan%C3%A9%20metodiky/TB010MD017-Metodika_externality_fin.pdf>

¹⁷² HEATCO Developing Harmonised European Approaches for Transport Costing and Project Assessment (2006): Deliverable 5, Proposal for Harmonised Guidelines (actual submission date 02/2006, Second revision). 193 s.

Vyčíslení celkové změny (úspory/nárůstu) ve finančních nákladech bude provedeno jako násobek velikosti dotčené populace, změny (úspory/nárůstu) časové zátěže a doporučených finančních hodnot cestovního času v osobní dopravě (krátká dojíždka, popř. ostatní cesty – krátké) uváděných v certifikované metodice (případně upravených na cenovou úroveň aktuálního/sledovaného roku).

V případě **dopadů na dostupnost služeb veřejného charakteru** – zejména služeb poskytovaných úřady – pro hodnocení změny časového zatížení obyvatel a s tím související změny výše finančních nákladů administrativní zátěže obyvatel využít standardního nákladového modelu (Standard Cost Model - SCM) modifikovaného na výpočet administrativní zátěže občanů (Standard Cost Model for citizens) dle „Metodiky hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí“¹⁷⁴, která podrobněji specifikuje postup hodnocení dopadu.

Vstupní data a informace pro kvantitativní hodnocení celkové administrativní zátěže budou dle specifik dané problematiky a řešeného problému získávána přednostně z primárních zdrojů – tzn. získáváním přímo od dotčených zainteresovaných subjektů (jednotlivců či skupin občanů). Pro tyto účely se tedy předpokládá realizace strukturovaných rozhovorů či dotazníkových šetření u výběrového souboru respondentů reflektujícího teorii změny.

Konečný dopad – celková administrativní zátěž – bude vyčíslen v časových a finančních nákladech na vypořádání administrativních úkonů.

Dopad na soukromí, správu a bezpečnost soukromých dat

Pomocné otázky: Ovlivní nějakým způsobem projekt/opatření administrativní zátěž jednotlivců či skupin?

V této oblasti bude hodnocena změna časového zatížení obyvatel v důsledku zavedení nových agend, popř. změny ve vyřizování agend. V konečném důsledku bude kvantifikován dopad na změnu (snížení/zvýšení) časové náročnosti vyřizování agend a v souvislosti s tím na změnu výše finančních nákladů administrativní zátěže obyvatel.

Hodnocení dopadu bude provedeno s využitím standardního nákladového modelu (Standard Cost Model - SCM) modifikovaného na výpočet administrativní zátěže občanů (Standard Cost Model for citizens) dle „Metodiky hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí“¹⁷⁵.

Vstupní data a informace pro kvantitativní hodnocení celkové administrativní zátěže budou dle specifik dané problematiky a řešeného problému získávána přednostně z primárních zdrojů – tzn. získáváním přímo od dotčených zainteresovaných subjektů (jednotlivců či skupin občanů). Pro tyto

¹⁷³ Vláda ČR. (2015): Metodika hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí. 37 s. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/doprovodne-metodiky-procesu-ria-134038/>>

¹⁷⁴ Vláda ČR. (2015): Metodika hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí. 37 s. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/doprovodne-metodiky-procesu-ria-134038/>>

¹⁷⁵ Vláda ČR. (2015): Metodika hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí. 37 s. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/doprovodne-metodiky-procesu-ria-134038/>>

účely se tedy předpokládá realizace strukturovaných rozhovorů či dotazníkových šetření u výběrového souboru respondentů reflektujícího teorii změny.

Konečný dopad – celková administrativní zátěž – bude vyčíslen v časových a finančních nákladech na vypořádání administrativních úkonů.

Pomocné otázky: Bude mít projekt nějaký dopad na ochranu soukromí jednotlivců?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít změna ochrany soukromí jednotlivců v důsledku realizace opatření na percepci pocitu bezpečí cílovou skupinou v dotčeném území.

Pro zjištění potřebných informací a dat je nutné realizovat anketu mezi cílovou skupinou v dotčeném území, na které bude mít intervence dopad, a kontaktovat zástupce Policie ČR, jež jsou schopni kvalifikovaně odhadnout přínosy a rizika intervence a jejich dopad na oblast ochrany soukromí. Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

Od jednotlivců v rámci cílové skupiny budou získány informace o předpokládaných dopadech na ochranu soukromí a s tím spojeným pocitem bezpečí cílovou skupinou (např. zda nebude narušeno soukromí při zavedení kamerového systému sledujícího pouliční kriminalitu apod.), o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají, nebo ji mohou omezovat. Otázky budou směřovat také na důsledky těchto změn pro každodenní chování jednotlivců a na to, jak se změny v chování jednotlivců mohou v území projevit (např. odliv obyvatel z určitých částí území, vznik sociálně vyloučených lokalit apod.). Sledovány budou jak pozitivní, tak negativní dopady intervence.

Hodnotitel provede detailní anketu (formou terénního průzkumu v případě potřeby doplněného online dotazníkovým šetřením) mezi osobami v dotčeném území strukturovanou na přímo a nepřímo ovlivněné jednotlivce a jednotlivce s užitkem a bez užitku z plánové intervence, dále pak také v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. obyvatelé určité místní části či například obchodníci v dotčeném území). Anketa by měla s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat alespoň základní členění dotčených jednotlivců dle věku, pohlaví, vzdělání či bydliště v území, na které by mělo mít opatření vliv. Vzorek pro anketu je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy jednotlivců, kteří tak mohou vykazovat odlišnou percepci v případě dané intervence. Z každé typově odlišné skupiny jednotlivců je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby byla anketa relevantní a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Anketa bude zaměřena na zjištění informací a dat o změně percepce bezpečí jednotlivci ve veřejném prostoru a jejich vnímání ochrany soukromí, v souvislosti např. se zaváděním monitorovacích systémů, které zvyšují bezpečnost, ale současně mohou vést k pocitu narušení soukromí osob v daném území. Průzkum se zaměří na potenciální hodnocení lokality obyvateli a změny její atraktivity pro bydlení a pohyb ve veřejném prostoru v souvislosti s realizací opatření. V průzkumu se bude rozlišovat mezi jednotlivými sociálními skupinami tak, aby bylo patrné, u kterých skupin dochází k pozitivní/neutrální a u kterých k negativní změně pocitu soukromí a bezpečí. Současně budou dotázáni zástupci Policie ČR a zjištěn jejich odborný názor na potenciální dopad intervence na ochranu bezpečí a zároveň zajištění soukromí jednotlivců v území. Prostřednictvím šetření budou

také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změn v ochraně soukromí (např. zvýšení atraktivity území v důsledku většího pocitu bezpečí obyvatel a vyšší kvality života) a to jak ovlivňují společnost v území.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na změnu ochrany soukromí jednotlivců a jejich vnímání bezpečí a jak se tyto změny v území projeví (tedy například vznikem sociálně vyloučených lokalit či naopak růstem populace v důsledku větší bezpečnosti a atraktivity pro život rodin s dětmi v dotčeném území). To bude provedeno kvantifikací (odhadem) ekonomických dopadů změny ochrany soukromí jednotlivců a jejich vnímání bezpečí, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území prostřednictvím (potenciálního) přírůstku či naopak úbytku obyvatel, kteří do/z území v důsledku intervence přijdou/odejdou a to s pomocí informací a dat získaných v průzkumu. Tyto hodnoty předpokládaného dopadu budou přepočteny na skutečný konečný dopad v podobě ekonomického přínosu, kdy na základě informací zjištěných v průzkumu bude odhadnuta změna velikosti populace v území. Dále bude zjištěna a vyčíslena změna daňové výtěžnosti¹⁷⁶ způsobená změnou velikosti populace trvale pobývajících v dotčeném území, a to ve struktuře uvedené výše. K tomu budou využity zjištěné informace o dopadech opatření na různé sociální skupiny vymezené výší jejich příjmů.

Pomocné otázky: Bude projekt vyžadovat sběr, uchovávání a zpracování osobních dat nebo přístup k osobním datům?

Hodnocení v této oblasti se bude zabývat tím, jaký dopad bude mít intervence zaměřená na změnu ochrany soukromí na percepce pocitu bezpečí a náklady cílové skupiny ve vztahu ke sběru, uchovávání a zpracování osobních údajů v dotčeném území.

Pro zjištění potřebných informací a dat je nutné nejprve provést rozhovor s realizátorem opatření s cílem poznat obsah a zaměření intervence a definovat cílovou skupinu – zda se bude jednat o jednotlivce, podnikatelské subjekty nebo obě skupiny. Poté hodnotitel provede průzkum mezi cílovou skupinou v dotčeném území, na které bude mít intervence dopad, a kontaktuje zástupce Policie ČR v dotčeném území, kteří jsou schopni kvalifikovaně odhadnout přínosy a rizika intervence a jejich dopad na oblast ochrany osobních dat. Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

V rámci cílové skupiny budou získány informace o předpokládaných dopadech intervence na vnímání bezpečnosti cílovou skupinou v souvislosti se sběrem, uchováváním a zpracováním osobních dat, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které tuto změnu vyvolávají. Otázky budou směřovat také na důsledky těchto změn pro každodenní chování členů cílové skupiny a na to, jak se změny v jejich chování mohou v území projevit (např. zvýšení atraktivity dotčeného území v důsledku poklesu administrativní zátěže vzniklým vyšší efektivitou sdílení osobních údajů mezi orgány veřejné správy apod.). Sledovány budou jak pozitivní, tak negativní dopady intervence.

¹⁷⁶ dle Rozpočtového určení daní

Hodnotitel provede podrobný průzkum (formou terénního šetření v případě potřeby doplněného online dotazníkových šetřením) mezi členy cílové skupiny identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. obyvatelé určité místní části či například obchodníci v dotčeném území) strukturovanou na přímo a nepřímo ovlivněné jednotlivce a jednotlivce s užitkem a bez užitku z plánové intervence. Průzkum by měl s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat členění cílové skupiny dle věku, pohlaví, vzdělání či rozmístění v případě jednotlivců a velikost a oborové zaměření v případě podnikatelských subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Vzorek pro anketu je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy jednotlivců a podnikatelských subjektů, kteří tak mohou vykazovat odlišné dopady a vnímání změn v případě dané intervence. Z každé typově odlišné skupiny jednotlivců/podniků je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby bylo možno spolehlivě popsat základní parametry variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o změně percepce bezpečí jednotlivci/podniky ve vztahu ke sběru, sdílení a uchovávání osobních údajů v cílové skupině vymezené v teorii změny. Současně budou dotázáni zástupci Policie ČR a zjištěn jejich odborný názor na potenciální dopad intervence na způsob získávání, zpracovávání a uchovávání dat a jejich vliv na vnímání bezpečí jednotlivými zástupci cílové skupiny. Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změn v ochraně osobních údajů, kterými jsou zejména úspory plynoucí z efektivnější komunikace nebo činnosti, výměny dat mezi různými registry a dalšími konkrétními způsoby využití osobních dat a údajů (např. efektivnější komunikace s orgány veřejné správy v dalších oblastech jejich působnosti v důsledku rozvoje e-governmentu jako jednoho z prostředků sdílení a uchovávání osobních údajů), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na změnu ochrany osobních údajů jednotlivců/podniků a jejich vnímání bezpečí v souvislosti s nakládáním s osobními daty a jak se tyto změny v území projeví (tedy např. efektivnějším výkonem veřejné správy či samosprávy z důvodu sdílení dat klientů a menší čekací dobou na přepážkách úřadů). To bude provedeno kvantifikací ekonomických dopadů změny ochrany osobních údajů jednotlivců/podniků a jejich vnímání bezpečí ve vztahu k uchovávání a sdílení citlivých dat, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území prostřednictvím (potenciálních) úspor či ztrát času a finančních prostředků v důsledku realizace intervence. Tyto hodnoty předpokládaného dopadu budou přepočteny na skutečný konečný dopad v podobě ekonomického přínosu, kdy na základě informací zjištěných v průzkumu bude prostřednictvím modelu Standart cost model¹⁷⁷ spočítána změna nákladů spojená s benefity, které opatření přináší v souvislosti se sběrem a nakládáním s osobními údaji. Současně bude s využitím informací z průzkumu v cílové skupině a rozhovorem se zástupci Policie ČR provedeno slovní hodnocení konečných dopadů intervence na hrozbu zneužití osobních údajů – tedy jaké mohou být potenciální dopady zneužití získaných osobních údajů (jak pravděpodobné a jak závažné) a v jakých oblastech mohou být tato data zneužita (např. krádež osobní identity, odcizení platebních/bankovních údajů, zveřejnění citlivých informací obchodní povahy apod.).

¹⁷⁷ Ministerstvo průmyslu a obchodu. Metodika měření a přeměňování administrativní zátěže podnikatelů. Verze 2.0. Červen 2013. 29 s. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/doprovodne-metodiky-procesu-ria-134038/>>

Dopad na bezpečnost a zdraví

Pomocné otázky: Bude mít projekt nějaký dopad na kvalitu života v dotčeném území?

V této oblasti se hodnocení bude zaměřovat na to, jaký dopad bude mít intervence na změnu zdraví, bezpečnosti, úmrtnosti, úrazovosti, naděje na dožití, dostupnosti a kvality vzdělávání a dalších souvisejících faktorů spojených s lepšími socioekonomickými podmínkami, tedy kvalitou života v dotčeném území.

Před samotným hodnocením bude proveden rozhovor s realizátorem opatření pro získání přesných informací o obsahu a parametrech intervence. Pro zjištění potřebných informací a dat je nutné realizovat průzkum mezi cílovou skupinou v dotčeném území, na které bude mít intervence dopad, a dle teorie změny zvolit vhodnou metodu pro odhad rozsahu a povahy dopadů do území odrážející intervenční mechanismus konkrétního hodnoceného projektu. Přehled vhodných metod kvantifikace lze nalézt mezi ostatními navrhovanými metodami hodnocení a to podle toho, na jaký konkrétní aspekt kvality života, je projekt zaměřen. Pro měření by měly být vybrány vždy ty oblasti dopadu, které přímo vycházejí ze zaměření intervence popsané v teorii změny a ověřené před samotným hodnocením rozhovorem s realizátorem projektu.

V rámci cílové skupiny budou získány informace o předpokládaných dopadech intervence na jednotlivé aspekty kvality života, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají, nebo ji mohou omezovat. Otázky budou směřovat také na důsledky těchto změn pro každodenní chování členů cílové skupiny a na to, jak se změny v jejich chování mohou v území projevit (např. zvýšení atraktivity dotčeného území a tím přílivu obyvatel v důsledku lepších podmínek pro život odrážejících zlepšující se kvalitu životního prostředí, dostupnost služeb apod.). Sledovány budou jak pozitivní, tak negativní dopady intervence.

Hodnotitel provede průzkum (terénní šetření v případě potřeby doplněné online průzkumem) většího rozsahu mezi členy cílové skupiny identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. v oblasti zdraví mezi občany a poskytovateli zdravotní péče na téma životního stylu, stravování apod.) v dotčeném území strukturovanou na přímo a nepřímo ovlivněné osoby. Anketa by měla s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat všechny hlavní skupiny dotčených osob a to dle věku, pohlaví, vzdělání, sociální stratifikace či rozmístění v území. V případě dopadu na podnikatelské subjekty či subjekty veřejného a neziskového sektoru, pak jejich obor působení a velikost. Vzorek pro průzkum je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy aktérů, kteří tak mohou vykazovat odlišné dopady v souvislosti se změnami v kvalitě života a jejich jednotlivých aspektech. Z každé typově odlišné skupiny aktérů je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby bylo možné popsat základní parametry variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o konkrétních aspektech kvality života v cílové skupině a to dle mechanismu působení intervence vymezené v teorii změny, podle kterého budou vybrány konkrétní oblasti sledování (např. bezpečnost veřejného prostoru, hluk, dostupnost a kvalita vzdělávání apod.). Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změn v kvalitě života nejen na cílovou skupinu, ale i v širším slova smyslu například na veřejné rozpočty případně společnost (např. nižší výdaje na zdravotní a sociální péči), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny. Bude brán v potaz také širší dopad na fungování podnikatelských subjektů nebo veřejných či neziskových subjektů, jejichž

fungování a rozvoj mohou být nepřímo kvalitou života ovlivněny. Průzkum by se měl zaměřit na zjištění konkrétních oblastí jejich působení, které může být touto změnou ovlivněno a jak se to projeví zpětně v území dopadu.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na změnu kvality života, na jaké konkrétní aspekty související s kvalitou života a jak se tyto změny v území projeví (např. vyšší atraktivitou dotčeného místa a růstem populace). To bude provedeno odhadem dopadů změny kvality života, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území, a to prostřednictvím metod popsaných v ostatních typech dopadů v kombinaci s šetřením v cílové skupině. Jelikož oblast kvality života zahrnuje široké spektrum dílčích tematických oblastí a také dopadů, nelze předem omezit hodnocení pouze na některé z nich. Z tohoto důvodu hodnotitel vybere na základě intervenční logiky a očekávaných dopadů pouze ty relevantní, které nejvíce odpovídají charakteru plánované intervence. Výsledné hodnocení tedy bude vždy odpovídat postupu v ostatních typech dopadů a bude zohledňovat informace získané v průběhu šetření mezi cílovou skupinou. Závěrem bude provedeno souhrnné slovní hodnocení s využitím výstupů z měření ostatních oblastí dopadů, které bude popisovat celkový rozsah a způsob změny kvality života v dané lokalitě a jak se tyto změny mohou projevit na chování a projevech cílové skupiny v území.

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření zdraví a bezpečnost obyvatel v důsledku změny dopravní bezpečnosti, nebo změny vlivů na okolní prostředí (emise, čistota vody apod.)?

V této oblasti budou hodnoceny dopady dopravy na obyvatelstvo a okolní prostředí. Jako stěžejní dopady dopravy, které lze s využitím dostupných metodiky kvantifikovat, lze přitom vnímat zejména:

- dopady na bezpečnost v dopravě – změny (snížení/zvýšení) nákladů v souvislosti se změnami v dopravní nehodovosti (újma na životech, náklady na léčení zranění, hmotné škody)
- změnu hlukové zátěže z dopravy – sestává z vyčíslení obtěžování hlukem, rušení spánku, kardiovaskulárních nemocí (riziko infarktu) a pravděpodobnosti hypertenze, tzn. finančních dopadů spojených se změnou velikosti/rozsahu těchto dílčích faktorů na obyvatele
- změnu emisní zátěže z dopravy – sestává ze 4 oblastí dopadů emisní zátěže a s nimi souvisejících nákladů: 1) efekty na lidské zdraví, 2) snížení úrody zemědělských plodin / škody na zemědělské produkci, 3) znehodnocení kovových, stavebních a nátěrových materiálů, 4) dopady emisí skleníkových plynů

Podrobnější postup kvantifikace jednotlivých výše uváděných typů externích nákladů z dopravy je uveden v „Metodice kvantifikace externalit z dopravy“¹⁷⁸.

Stanovení změny nákladů souvisejících s bezpečností dopravy bude provedeno na základě vyčíslení změny nehodovosti, tj. změny počtu dopravních nehod a průměrných nákladů na dopravní nehodu dle jejího typu (smrtelná, těžké/lehké zranění, pouze hmotná škoda).

Za tímto účelem bude proveden sběr statistických dat o nehodovosti – např. na základě údajů z Jednotné dopravní vektorové mapy (www.jdvm.cz) – a případné korekce o podhodnocení. Dále bude provedeno ocenění rizika/následků nehod (úmrtí, těžký úraz, lehký úraz, škody na majetku) a odhad

¹⁷⁸ Máca, V., Melichar, J. (2013): Metodika kvantifikace externalit z dopravy. Praha. 47 s. Dostupné z: <https://www.tacr.cz/dokums_raw/Certifikovan%C3%A9%20metodiky/TB010MD017-Metodika_externality_fin.pdf>

snížení rizika nehod. Změna celkových nákladů nehod bude kalkulována jako součin předpokládaného počtu nehod a ocenění rizika/následků nehod, přičemž bude provedena v detailnějším členění např. na osobní a nákladní dopravu (dle hodnocení struktury dopravních toků např. na základě výsledků sčítání dopravy).

Stanovení změny nákladů souvisejících se změnou hlukové zátěže z dopravy bude provedeno určením velikosti dotčené populace (pro každou z kategorií dopadu, tzn. obtěžování, rušení spánku, riziko infarktu a hypertenze), odvozením % lehce, středně a silně ovlivněných osob v případě obtěžování a vynásobením počtů těchto osob referenčními hodnotami jednotkových externích nákladů pro lehce, středně a silně ovlivněné, resp. pro rušení spánku, riziko vzniku infarktu a hypertenze.

Za účelem kvantifikace nákladů emisní zátěže z dopravy bude proveden odhad celkové změny koncentrace znečišťujících látek, velikosti dotčené populace, resp. rozsahu dotčené úrody, materiálů a množství skleníkových plynů. Dále bude provedeno vynásobení jednotkovými referenčními náklady pro jednotlivé hodnocené oblasti (dopad na zdraví, zemědělské produkci, materiály, skleníkové plyny) uváděnými v Metodice kvantifikace externalit z dopravy.

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření nějakým způsobem pravděpodobnost výskytu rizik jako jsou požáry, povodně, exploze apod.?

Dopad projektu na pravděpodobnost výskytu rizik bude vyjádřen pravděpodobností, resp. změnou pravděpodobnosti jejich vzniku (tzn. srovnáním „nulové varianty/bez projektu“ a „investiční varianty/s projektem“) v určitém období.

Na základě informací o projektu popsaných v rámci teorie změny hodnotitel provede kvalifikovaný odhad výskytu příslušných rizik, která mohou v závislosti na charakteru a významnosti projektu v dotčeném území vzniknout (např. požáry, povodně) a stanoví míru jejich frekvence. Kvalifikovaný odhad bude proveden s využitím dostupných sekundárních dat z relevantních dokumentů (např. z havarijních plánů, povodňových plánů apod.), popř. informací poskytnutých od většího počtu relevantních subjektů, v jejichž kompetenci je řešení problematiky rizik v dotčeném území (např. hasičský záchranný sbor, příslušný odbor krajského úřadu, ORP, obecní úřady apod.).

Na základě stanovení předpokládané změny míry rizika bude proveden odhad velikosti (plochy) dotčeného území a předpokládané výše škod v tomto území při zohlednění frekvence vzniku škod (např. v případě vzniku povodní odhad/prognóza na základě dřívějšího výskytu povodňových situací se zohledněním provedených protipovodňových opatření ke zmírnění rozsahu škod apod.)

Kvalifikovaný odhad bude proveden **v detailnějším členění dle struktury (druhu) a rozlohy dotčených pozemků** a ploch (např. v rozlišení dle rozdělení na tzv. funkční plochy dle ÚPD – polyfunkční území – obytné plochy, plochy pro sport a rekreaci, pro výrobu a služby; monofunkční území – veřejná vybavenost, doprava, technická vybavenost atd.) a zjištění jejich obvyklé (průměrné/referenční) ceny (s využitím cenových map, průzkumů u realitních kanceláří apod.), na základě čehož budou určeny předpokládané náklady potenciálně vzniklých škod.

Dopad na kriminalitu, terorismus a bezpečnost

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na bezpečnost, kriminalitu nebo hrozbu terorismu?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na kriminalitu, terorismus a bezpečnost a jak se tyto změny konkrétně projeví v území změnou podnikatelské aktivity a fungování firem a cen nemovitostí jako indikátorů rozvoje území.

Pro zjištění potřebných informací a dat provede realizátor hodnocení srovnáním s lokalitou s podobnými znaky, kde byla stejná či podobná intervence uskutečněna v minulosti s předpokládaným dopadem na kriminalitu, bezpečnost nebo hrozbu terorismu. Využije k tomu existujících cenových map (referenčního území a území dopadu) a znalostí aktérů realitního trhu (makléři, realitní kanceláře, jichž se bude tázat na rámcové (očekávané) změny/dopady v důsledku intervence na výběrovém souboru nemovitostí). Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

Jako první krok v samotném hodnocení bude provedeno porovnání s referenčními lokalitami s podobnými charakteristikami, kde byl realizován obdobný projekt, u něhož byl předpoklad, že ovlivní úroveň kriminality a bezpečnosti v území. Musí být zajištěna porovnatelnost, tedy minimálně musí jít o typ území s příbuznými charakteristikami ve smyslu rozdělení venkovské vs. městské území a velikosti daného sídla, s podobnou strukturou dotčených subjektů. Retrospektivně bude v referenčních územích zjištěn vývoj cen nemovitostí před a po realizaci a totéž bude provedeno i u komerčních ploch sloužících k pronájmu. Bude k tomu využita cenová mapa (je-li dostupná) v kombinaci s dotazem na několik různých realitních kanceláří působících v daných oblastech. Toto zjištění bude provedeno u souboru nemovitostí, který bude pokrývat strukturu typů nemovitostí v území dopadu (alespoň v členění na rodinné domy, bytové domy, podnikatelské nemovitosti, dle velikosti a ceny nemovitostí apod.).

Dále bude proveden průzkum (terénní šetření/online dotazníkové šetření) mezi podnikatelskými subjekty v referenčním území, kde došlo realizací opatření ke změně v oblasti bezpečnosti, kriminality nebo hrozby terorismu. Vzorek bude vybrán tak, aby zahrnoval subjekty dle jejich velikosti, oboru působení a lokalizace v území a pokrýval všechny nejčastější typy subjektů, u nichž je předpoklad, že budou na intervenci reagovat odlišně. Z každé takové skupiny bude vybrán dostatečný počet zástupců, aby byla pokryta vnitřní variabilita. Průzkum bude zjišťovat, jestli a jakým a způsobem podnikatelské subjekty pocítily intervenci, v jejímž důsledku došlo ke zhoršení bezpečnostní situace v území a zda to ovlivnilo jejich fungování – zejména jejich výkony/zisky případně zda jim v této souvislosti vznikly nějaké dodatečné náklady (např. na kompenzaci zhoršené bezpečnosti).

Vzorek pro určení změny ceny nemovitostí v důsledku intervence zaměřené na bezpečnost, kriminalitu či hrozbu terorismem by měl být diferenciovaný podle různých typů subjektů, u nichž lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišným způsobem. Z každé takovéto skupiny je třeba vybrat několik zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Informace získané tímto průzkumem „od stolu“ ve více lokalitách budou zprůměrovány a využity k dopočtu na celý soubor dotčených nemovitostí v území dopadu a hodnotitel provede kvantifikaci

(odhad) dopadů – tedy vypočtení snížení/zvýšení hodnoty majetku vlastníků v území dopadu o určitou část (vyjádřenou procentuálním nárůstem/poklesem). U komerčních ploch sloužících k pronájmu provede hodnotitel odhad pomocí porovnání s vývojem v referenčních lokalitách. Průměrnou změnu ceny použije k vyčíslení ušlého zisku z pokleslé ceny nájmu nebo naopak zvýšení zisku při vyšších cenách pronájmu a tím vyjádří změnu zisku subjektů a z toho odvozenou změnu daňové výtěžnosti, které představují koncový dopad. Při kvantifikaci bude uvažovat časový úsek po dobu existence omezení nebo životnosti projektu.

Dále provede hodnotitel odhad konečného dopadu prostřednictvím změn v ekonomických charakteristikách firem v dotčeném území, které odhadne na základě zjištění o vývoji firem v referenčním území. Na základě toho provede hodnotitel odhad změny ve výkonech/ziscích firem a z toho odvozenou změnu daňové výtěžnosti, případně dojde k vyčíslení nákladů na kompenzaci vzniklých bezpečnostních rizik.

Tyto údaje spolu s informacemi o povaze opatření použije hodnotitel k slovnímu popisu hodnocení možných koncových dopadů a projevů na cílové skupině (např. zhoršená/zlepšená finanční situace domácností vlastníků nemovitostí, zhoršená/zlepšená dostupnost úvěrů kvůli nižší možnosti ručení apod., nižší/vyšší příjmy obcí v území z daní z příjmu z podnikání; vliv na výkonnost podnikatelských subjektů a tím i na pracovní trh a v důsledku na celý socioekonomický systém území atd.).

Dopad na kvalitu a dostupnost vzdělávání

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření jakýmkoliv způsobem přístup jednotlivců či skupin k veřejnému/soukromému vzdělávání a celoživotnímu učení?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na dostupnost vzdělávání a celoživotního vzdělávání (CŽV) a jak se tento dopad projeví na uplatnitelnosti absolventů vzdělávacího systému na trhu práce.

Pro samotné hodnocení dopadů do území je nutné nejprve prověřit informace o obsahu a parametrech opatření od jeho realizátora. Poté je třeba získat informace a data prostřednictvím průzkumu od ředitelů vzdělávacích zařízení, na které je intervence zaměřena, studentů a jejich rodičů, na něž má toto opatření působit a kteří jsou cílovou skupinou pro realizaci intervence. V případě intervencí zaměřených na CŽV budou v rámci ankety dotázáni i personalisté firem užívajících nejčastěji CŽV v dotčeném území. Určení této cílové skupiny by mělo vycházet z obsahu samotné intervence a předpokládaného mechanismu působení, který je popsán v teorii změny sestavené v úvodu celého hodnocení. Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

V rámci cílové skupiny budou získány informace o předpokládaných dopadech na dostupnost a přístupnost specifických forem vzdělávání a CŽV pro cílovou skupinu, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají, nebo ji mohou omezovat (prostorové, sociální a ekonomické bariéry či jejich kombinace). Otázky budou směřovat také na důsledky těchto změn pro každodenní chování členů cílové skupiny a na to, jak se změny v jejich chování mohou v území projevit (např. zvýšení atraktivity dotčeného území v důsledku vyšší kvality vzdělávacích zařízení, kvalitních vzdělávacích programů a jejich úspěšného naplňování a omezeným výskytem či absencí

sociálně patologických jevů, jejichž znakem je mimo jiné také nízké vzdělání populace, v které se vyskytují). Sledovány budou jak pozitivní, tak negativní dopady intervence.

Hodnotitel provede kvalitativní průzkum (terénní šetření v případě potřeby doplněné online dotazníkovým šetřením) většího rozsahu mezi členy cílové skupiny identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. při intervencích na střední vzdělávání bude vzorek dotazovaných subjektů zahrnovat jak ředitele dotčených vzdělávacích zařízení, tak i rodiče a žáky, kteří dotčené vzdělávací zařízení navštěvují) v dotčeném území. Průzkum by měl zohledňovat podrobnější členění dotčených členů cílové skupiny dle věku nebo třídy, do níž dochází, pohlaví, sociální skupinu a rozmístění v území v případě jednotlivců a velikost, oborové zaměření v případě vzdělávacích zařízení, na které může mít opatření vliv. Vzorek pro průzkum je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy aktérů, kteří tak mohou vykazovat odlišnou percepci v případě dané intervence. Z každé typově odlišné skupiny aktérů je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o změně přístupu jednotlivců či skupin ke vzdělávání a ČŽV v cílové skupině vymezené v teorii změny (např. podpora on-line výukových metod umožňující efektivnější přístup širší skupině uživatelů ČŽV nebo zavedení podnikových kurzů ČŽV přímo na pracovišti apod.). Zejména to, jakým konkrétním způsobem bude přístup zlepšen, jaké jsou pro to podmínky v území a v cílové skupině, jaký je očekávaný výstup a výsledek zlepšení přístupu ke vzdělávání ve vztahu k uplatnění na trhu práce a nezaměstnanosti absolventů vzdělávání a kurzů ČŽV. V případě změn v přístupu ke vzdělávání a ČŽV, které se jich bezprostředně nedotýkají, se musí otázkami zjistit, jaké jiné konkrétní přínosy/dopady ze změny v přístupu ke vzdělávání pro území plynou či jak se mohou projevit (například růst populace v důsledku zvýšení kvality vzdělávání). Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změn v přístupu ke vzdělávání a ČŽV (např. nižší výdaje na programy spojené se sociální exkluzí určité skupiny obyvatel), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na změnu přístupu ke vzdělávání a ČŽV a jak se tyto změny v území projeví (např. vyšší atraktivitou dotčeného místa a růstem populace). To bude provedeno kvantifikací (odhadem) dopadů změny přístupu ke vzdělávání a ČŽV, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území, kterým je zlepšení uplatnitelnosti absolventů vzdělávání a kurzů ČŽV na trhu práce a to prostřednictvím změny výdajů státu na dávky v nezaměstnanosti a zvýšením koupěschopnosti obyvatel při získání zaměstnání. Kvantifikace (odhad) konečného dopadu bude provedena jako výpočet/odhad potenciálních úspor/výdajů státu na základě informací zjištěných od respondentů v rámci průzkumu. Například pokud se v rámci ČŽV podaří dlouhodobě uplatnit X absolventů tohoto typu vzdělávání na trhu práce, bude to pro stát představovat úsporu ve výši X průměrných dávek v nezaměstnanosti v daném území, současně to zvýší koupěschopnost obyvatel a jejich daňovou výtěžnost a to tím, že budou disponovat většími finančními prostředky (pro výpočet bude uvažována průměrná mzda v regionu dopadu). Slovně budou popsány širší společenské dopady realizace opatření na zvýšení atraktivity dotčeného území v důsledku vyšší kvality vzdělávacích zařízení a omezeným výskytem či absencí sociálně patologických jevů a to dle rozsahu intervence a povahy území.

Pomocné otázky: Ovlivní projekt kvalitu a zaměření vzdělávacího systému ve vztahu k potřebám trhu práce a zaměstnavatelů?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na kvalitu a zaměření vzdělávacího systému a jak se tento dopad projeví na uplatnitelnosti absolventů vzdělávacího systému na trhu práce.

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na kvalitu a zaměření vzdělávacího systému a jak se tento dopad projeví na uplatnitelnosti absolventů vzdělávacího systému na trhu práce.

Pro samotné hodnocení dopadů do území je nutné získat nejprve přesný obsah a parametry intervence od jejího realizátora. Poté je nutné zajistit informace a data prostřednictvím průzkumu od ředitelů vzdělávacích zařízení, na které je intervence zaměřena, od personalistů firem, jež zaměstnávají absolventy, kteří jsou cílovou skupinou pro realizaci intervence, a od pracovníků úřadu práce, jež disponují přehledem o přebytku a nedostatku konkrétních pracovních pozic v ekonomice dotčeného místa. Pokud to podstata intervence a její teorie změny vyžadují, je možné realizovat anketu také mezi studenty a jejich rodiči, neboť i na ně má v závislosti na povaze intervence změna kvality a zaměřené vzdělávacího systému dopad. Určení této cílové skupiny by mělo vycházet z obsahu samotné intervence a předpokládaného mechanismu působení, který je popsán v teorii změny sestavené v úvodu celého hodnocení.

V rámci cílové skupiny budou získány informace o předpokládaných dopadech na kvalitu a zaměření vzdělávacího systému pro cílovou skupinu, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají, nebo ji mohou omezovat (získané kompetence a znalosti v průběhu procesu vzdělávání). Otázky budou směřovat také na důsledky těchto změn pro každodenní chování členů cílové skupiny a na to, jak se změny v jejich chování mohou v území projevit (např. zvýšení atraktivity dotčeného území v důsledku vyšší kvality vzdělávacích zařízení, kvalitních vzdělávacích programů a jejich úspěšného naplňování, které povedou k růstu podnikového sektoru a v důsledku celé ekonomiky dotčeného území). Sledovány budou jak pozitivní, tak negativní dopady intervence.

Hodnotitel provede kvalitativní průzkum (formou terénního šetření v případě potřeby doplněného online průzkumem) většího rozsahu mezi členy cílové skupiny identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. při intervencích na střední odborné vzdělávání v oblasti strojírenství bude vzorek dotazovaných subjektů zahrnovat jak ředitele dotčených vzdělávacích zařízení, tak i personalisty firem působících ve strojírenství a získávajících absolventy z dotčených vzdělávacích zařízení) v dotčeném území. Průzkum by měl zohledňovat minimálně členění dotčených členů cílové skupiny dle velikosti, oborového zaměření v případě podnikatelských subjektů a vzdělávacích zařízení, na které má mít opatření vliv. V případě dopadů na jednotlivce by pak měla anketa zohledňovat věk/třídu, do níž jednotlivec dochází, pohlaví, dosažené vzdělání či rozmístění. Vzorek pro anketu je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy aktérů, kteří tak mohou vykazovat odlišnou percepci v případě dané intervence. Z každé typově odlišné skupiny aktérů je třeba oslovit dostatečný počet zástupců tak, aby bylo možné popsat různé způsoby dopadů na odlišné typy subjektů a jejich vnitřní variabilitu.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o kvalitě a zaměření vzdělávacích zařízení, jak je mohou dopady plánované intervence ovlivnit a jak se projeví v cílové skupině a území vymezeném v teorii změny. Zejména tedy bude nutné získat informace o tom, jaké konkrétní aspekty vzdělávacího procesu budou ovlivněny (např. praxe studentů ve firmách, oborové zaměření studia

apod.) a jakou mají potenciální vazbu na zlepšení uplatnitelnosti absolventů na trhu práce a jejich lepšímu připravení na požadavky zaměstnavatelů. Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změn v kvalitě a zaměření vzdělávání (např. nižší výdaje státu na podporu v nezaměstnanosti mladých v důsledku větší uplatnitelnosti absolventů na trhu práce), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny. Průzkum mezi firmami v území dopadu, které budou nejčastěji absolventy využívat, se zaměří na konkrétní přínosy změn pro fungování a rozvoj firmy – tedy např. snížené náklady na zaučení nových zaměstnanců, zvýšená produktivita práce, růst zaměstnanost v důsledku možnosti otevření nových pracovních pozic, pro něž nebyli dostupné adekvátně vzdělané osoby apod.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na změnu kvality a zaměření vzdělávacího systému a jak se tyto změny v území projeví (např. růstem produktivity místních firem v důsledku vhodnějších kompetencí získaných v průběhu vzdělávání). To bude provedeno kvantifikací dopadů změny kvality a zaměření vzdělávacího systému, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území, a to prostřednictvím změny výdajů státu na podporu v nezaměstnanosti mladých absolventů a změnou ve fungování dotčených firem. Konečným dopadem změny kvality vzdělávání a jeho zaměření je totiž uplatnitelnost absolventů na trhu práce a růst produktivity firem v důsledku zaměstnávání pracovní síly s vhodnějšími kompetencemi. Kvantifikace konečného dopadu bude provedena jako výpočet/odhad potenciálních úspor/výdajů státu a růstu produktivity firem na základě informací zjištěných od respondentů v rámci ankety. Například pokud se díky intervenci podaří snížit míru nezaměstnanosti absolventů, bude to pro stát představovat úsporu v souvislosti s uspořenémi dávkami v nezaměstnanosti v daném území a současně růst koupěschopnosti obyvatel v důsledku vyšších příjmů (bude uvažována průměrná mzda v regionu a v daném odvětví). Zároveň pokud se podaří vzdělávacímu systému produkovat absolventy s vhodnějšími kompetencemi, povede to k úsporám a vyšší produktivitě firem, což lze vyjádřit změnou jejich výkonů/zisků a daňovou výtěžností.

Dopad na kulturu

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký dopad na zachování kulturního dědictví?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na zachování kulturního dědictví a jak se tento dopad projeví na ekonomickém rozvoji dotčeného území.

Nejprve je potřeba získat informace o povaze a zaměření intervence od jejího realizátora. Pro samotné hodnocení dopadů do území je nutné získat informace a data prostřednictvím ankety od návštěvníků kulturní památky či akce, kteří jsou cílovou skupinou pro realizaci intervence, a z dokumentů souvisejících s realizací či provozem dané kulturní památky či akce (např. návštěvnost). Určení cílové skupiny by mělo vycházet z obsahu samotné intervence a předpokládaného mechanismu působení, který je popsán v teorii změny sestavené v úvodu celého hodnocení.

Průzkum bude zaměřen na návštěvníky kulturní památky/kulturní akce a měl by zohledňovat jejich členění alespoň dle věku a původu (domácí vs. zahraniční) a vzdělání. Průzkum by měl zahrnovat dostatečný počet respondentů v každém z dílčích typů/skupin návštěvníků, u nichž je předpokládaný odlišný dopad intervence tak, aby bylo možné popsat vnitřní variabilitu každé z těchto skupin. Průzkum bude také proveden u vybraného vzorku podnikatelských subjektů v území, které budou

zvýšeným počtem návštěvníků či jejich delším pobytem (a jejich vyššími výdaji) ovlivněny. Bude zjištěno, jakým způsobem díky realizaci intervence vzrostou jejich příjmy/výkony a jestli se to projeví ve vzniku nových pracovních míst.

V rámci cílové skupiny návštěvníků budou pomocí průzkumu získány informace o jejich původu (z daného místa, kraje, ČR či ze zahraničí) a nákladech/výdajích spojených s kulturní akcí (náklady na dopravu, vstupné či stravu apod.) a v neposlední řadě také o velikosti cílové skupiny (tj. počtu návštěvníků). Dále bude průzkum obsahovat otázky zaměřené na motivaci návštěvníků kulturní památky/akce navštívit. V rámci průzkumu osloví hodnotitel také odborníka na památkovou péči s otázkami vázanými na zachování kulturního dědictví v kontextu současného ekonomického využití dědictví a jeho přínosu pro území.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na zachování kulturního dědictví a jak se intervence v území projeví (např. růstem zisku podnikatelských subjektů v dotčeném území v důsledku růstu návštěvnosti kulturního dědictví). To bude provedeno kvantifikací dopadů intervence na zachování kulturního dědictví, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území, a to prostřednictvím dopadu na ekonomický rozvoj dotčeného území větším počtem návštěvníků a jejich zvýšenou útratou, které představují příjmy pro místní podnikatele. Kvantifikace těchto konečných dopadů bude probíhat na základě certifikované metodiky pro výpočet ekonomických dopadů kulturní organizace¹⁷⁹. Hodnotitel může pro výpočet využít internetové aplikace¹⁸⁰, která popsané konečné dopady kvantifikuje. Výsledné hodnocení tak bude obsahovat kvantifikované dopady na ekonomický rozvoj v dotčeném území a bude také obsahovat slovní hodnocení dopadu na zachování kulturního dědictví ve smyslu, zda nebude intervencí ovlivněno a případně jaké z toho mohou plynout důsledky pro místní komunitu a pro návštěvnost dané kulturní památky. Toto slovní hodnocení bude využívat i poznatků zjištěných v referenční lokalitě, kde podobná intervence byla realizována již dříve.

Současně bude zahrnovat i odhad vlivu na vznik nových pracovních míst u místních podnikatelů, kde konečným dopadem bude jejich zvýšená koupěschopnost a daňová výtěžnost a související uspořené náklady na dávky v nezaměstnanosti (předpokladem je, že nová pracovní místa budou obsazena nezaměstnanými osobami). Data pro kvantifikaci budou zjištěna v rámci průzkumu mezi cílovou skupinou, kdy výpočet bude zohledňovat průměrné hodnoty daného pracovního místa¹⁸¹.

Pomocné otázky: Ovlivní nějakým způsobem projekt/opatření kulturní rozmanitost a angažovanost obyvatel v kulturním dění, dostupnost kultury a rozsah kulturní nabídky?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na kulturní rozmanitost angažovanost obyvatel v kulturním dění, dostupnost kultury a rozsah kulturní nabídky a jak se tento dopad projeví na ekonomickém rozvoji dotčeného území.

¹⁷⁹ Raabová, T. Návrh certifikované metodiky pro výpočet ekonomických dopadů kulturní organizace. Institut umění – Divadelní ústav. 33 s. Dostupné z: <www.idu.cz/media/document/metodika_vypocet_ek_dopadu_df11p01ovv031.pdf>

¹⁸⁰ <http://kulkal.cz>

¹⁸¹ Vnitřní dělení pracovních míst dle klasifikace ISCO na jedno místo (hlavní kategorie)

Před hodnocením je třeba zjistit obsah a konkrétní parametry intervence od jejího realizátora. Pro samotné hodnocení dopadů do území je nutné získat informace a data prostřednictvím ankety od návštěvníků kulturních akcí¹⁸² v dotčeném území, kteří jsou cílovou skupinou pro realizaci intervence, obyvatel dotčeného území a z dokumentů souvisejících z realizací či provozem kulturních akcí (např. návštěvnost). Určení cílové skupiny by mělo vycházet z obsahu samotné intervence a předpokládaného mechanismu působení, který je popsán v teorii změny sestavené v úvodu celého hodnocení.

V rámci průzkumu u cílové skupiny návštěvníků budou získány informace o jejich původu (z daného místa, kraje, ČR či ze zahraničí) a nákladech/výdajích spojených s kulturní akcí (náklady na dopravu, vstupné či stravu apod.) a v neposlední řadě také o velikosti cílové skupiny. Dále se bude v rámci cílové skupiny návštěvníků i obyvatel zjišťovat poptávka (tj., které kulturní akce z pohledu svého zaměření v území chybí) a nabídka (počet kulturních akcí, o kterých cílová skupina ví) kulturních akcí. Od několika vybraných pořadatelů největších kulturních akcí v dotčeném území budou sbírány informace o chování cílové skupiny návštěvníků a plánech a vizích pořadatelů akcí do budoucna. Mezi obyvateli se také budou prostřednictvím ankety sbírat odpovědi na otázky zapojení místních obyvatel do kulturního dění a aktivitu místních spolků.

Bude proveden také průzkum mezi podnikatelskými subjekty, které budou benefitovat z rozšířené nabídky kulturních akcí a z jejich zvýšené návštěvnosti. Průzkum by měl zahrnovat alespoň základní členění subjektů, dle jejich velikosti, územního rozmístění a zaměření a měl by obsahovat různé typy subjektů, u nichž je předpokládán různý dopad intervence na jejich fungování.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na kulturní rozmanitost a angažovanost obyvatel v kulturním dění a jak se intervence v území projeví (např. růstem zisku podnikatelských subjektů v dotčeném území v důsledku větší nabídky kulturních akcí). To bude provedeno kvantifikací dopadů intervence na změnu kulturní rozmanitosti, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území, a to prostřednictvím dopadu na ekonomický rozvoj dotčeného území měřeného zisky podnikatelů v souvislosti s rozšířenou kulturní nabídkou v území. Kvantifikace těchto konečných dopadů bude probíhat na základě certifikované metodiky pro výpočet ekonomických dopadů kulturní organizace¹⁸³, kdy budou použity celkové hodnoty za všechny pořádané akce v území. Hodnotitel může pro výpočet využít i internetové aplikace¹⁸⁴, která popsané konečné dopady kvantifikuje. V neposlední řadě hodnotitel provede slovní hodnocení vnímání poptávky a nabídky po kulturních akcích cílovou skupinou obyvatel a jejich aktivitu a angažovanost v kulturním životě v území, motivaci návštěvníků akcí a další plány pořadatelů akcí v souvislosti s kulturní rozmanitostí a angažovaností v kulturním dění a jejími potenciálními ekonomickými přínosy pro území.

¹⁸² Mezi kulturní akce patří události v oblasti umění a společenského života vyjma události sportovních.

¹⁸³ Raabová, T. Návrh certifikované metodiky pro výpočet ekonomických dopadů kulturní organizace. Institut umění – Divadelní ústav. 33 s. Dostupné z: <www.idu.cz/media/document/metodika_vypocet_ek_dopadu_df11p01ovv031.pdf>

¹⁸⁴ <http://kulkal.cz>

Dopad na dopravu a využití energií

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření dopad na zvýšení nebo snížení poptávky po energiích nebo pohonných hmotách?

V dané oblasti bude hodnoceno, jak projekt/opatření ovlivní změnu spotřeby energií či pohonných hmot (PHM).

Dopady spočívající ve změně spotřeby energií lze očekávat zejména u projektů/opatření zaměřených například na snižování energetické náročnosti (v budovách, v průmyslové výrobě apod.), výstavby, rekonstrukce či likvidace energetických zařízení (elektrárny, teplárny apod), zavádění limitů spotřeby energií či limitů na povolenou maximální energetickou náročnost v souvislosti s provozem nejrůznějších zařízení apod.

Dopady spočívající ve změně spotřeby PHM lze předpokládat primárně u dopravních investic (např. výstavba, rekonstrukce či modernizace silniční a dálniční sítě apod.).

Dopady na změnu spotřeby energií se projevují zejména ve vlivech na znečištění ovzduší, což se přeneseně projevuje ve vlivech na zdraví obyvatelstva (změny úmrtnosti, nemocnosti, nemoci z povolání) a životní prostředí (zemědělská produkce, materiály, lesy a ekosystémy). Dopady na zdraví a životní prostředí by nicméně měly být řešeny v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území (tzn. v rámci hodnocení dopadů na kvalitu ovzduší) tak, aby nedocházelo k jejich případnému duplicitnímu započtení.

V rámci hodnocení **vlivů na poptávku po energiích** bude na základě odhadu velikosti cílové skupiny dle informací o projektu popsaných v rámci teorie změny proveden odhad celkové změny (nárůst/snížení) spotřeby energií v relevantních jednotkách.

Předpokládá se provedení podrobnějšího průzkumu u dotčené cílové skupiny (u hlavních segmentů, u nichž lze předpokládat různou míru působení intervence), v rozsahu dle charakteru a významnosti intervence.

Na základě odhadu změny spotřeby energií bude následně jednoduchým přepočtem s využitím jednotkových cen spotřebované energie vyčíslena změna ročních výdajů vymezené cílové skupiny (soukromých osob/domácností, podnikatelů apod.) na energie (např. při úvaze, že zavedení opatření stanovujícího limity na maximální povolený příkon u vysavačů pro domácnosti se ročně dotkne cca 1/10 domácností – uvažováno s postupnou obnovou/vyřazováním starých a nákupem nových vysavačů v průběhu nadcházejících cca 10 let, tzn. každý rok cca u 1/10 domácností –, a u 1 domácnosti tak dojde k roční průměrné úspoře ve výši X % (X kWh/rok), bude celková roční úspora energií¹⁸⁵ činit X Kč), popř. změna příjmů státu z hrazených daní provozovatelů energetických sítí (DzP PO) vyplývající ze změny konečné spotřeby a v důsledku toho z předpokládané změny příjmů těchto subjektů.

Za účelem hodnocení **dopadů na změnu spotřeby pohonných hmot (PHM)** v dopravě bude hodnotitel s využitím informací o parametrech projektu v území dopadu uvedených v teorii změny,

¹⁸⁵ při zjednodušené úvaze, že touto úsporou dojde ke snížení celkové spotřeby energií domácnosti, a tudíž i celkové kumulované spotřeby energií v hospodářství

popř. z informací z dostupných relevantních sekundárních dat (již existující studie, analýzy či hodnocení zpracovaná v rámci investic srovnatelných parametrů, výsledky celostátního sčítání dopravy, materiály ŘSD – např. „Příloha C – Prováděcích pokynů pro hodnocení ekonomické efektivity projektů silničních a dálničních staveb“) zjišťovat informace o ekonomických cenách PHM a o předpokládaných dopravních výkonech (např. vyhodnocení změny ujetých vozokilometrů na úseku/-cích komunikace/-í dotčených realizací projektu). Odhad předpokládaných dopravních výkonů bude proveden v rozdělení minimálně na hlavní dopravní segmenty – tzn. na osobní a nákladní dopravu (zastoupení OA a NA bude stanoveno např. na základě údajů z celostátního sčítání dopravy na dané komunikaci, popř. v případě výstavby nové komunikace bude předpokládaná skladba dopravního proudu stanovena s využitím údajů z celostátního sčítání dopravy na parametrických srovnatelných komunikacích).

Z informací o předpokládaných dopravních výkonech v souvislosti s hodnoceným projektem/opatřením, resp. jejich změně (nárůst/úspora ujetých vozokm na dotčeném úseku komunikace) budou odvozeny předpokládané změny spotřeby PHM pro jednotlivé hlavní dopravní segmenty – osobní a nákladní automobily – a z jejich součtu stanovena změna celkové spotřeby PHM.

Zjištěné ekonomické ceny PHM (ceny za 1 l PHM) a zpracovaný odhad změny celkové spotřeby PHM pro jednotlivé hlavní dopravní segmenty pak budou využity pro jednoduchou kvantifikaci změny (nárůstu/snížení) nákladů souvisejících se spotřebou PHM (součin ceny a změny celkové spotřeby PHM), případně změny příjmů státu z výběru spotřební daně¹⁸⁶.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na závislost ekonomiky na energiích?

Závislost ekonomiky na energiích se promítá v několika dílčích aspektech, zejména v:

- změně nákladů uživatelů (dopad řešený v rámci hodnocení dopadů na poptávku po energiích)
- dopadech na životní prostředí (řešeny v rámci hodnocení dopadů na životní prostředí – např. dopady na kvalitu ovzduší, biodiverzitu apod.)
- dopadech na soběstačnost ekonomiky (např. v důsledku zvýšení dovozů ropy či zemního plynu může dojít ke změně struktury/objemu dovozu a v důsledku toho ke zvýšení závislosti ekonomiky na těchto surovinách a potenciálnímu ohrožení stability ekonomiky)

V dané oblasti bude hodnoceno, jakým způsobem a měrou se realizace projektu/opatření promítne do změny tzv. míry energetické závislosti¹⁸⁷ dotčeného území (stát, kraj, město/obec – v závislosti na vymezení dotčeného území a cílové skupiny identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny) a jaký tedy bude dopad případných změn v dovozu energií na ceny energií a v důsledku toho na hospodářský vývoj v území (daný zejména vývojem/změnou HDP).

Vzhledem k charakteru hodnoceného dopadu se přitom předpokládá provedení hodnocení formou kvalitativního posouzení či expertního odhadu v rozsahu a detailu odpovídajícím charakteru a významnosti projektu/opatření. V rámci hodnocení bude popsán možný dopad ve smyslu změny cen

¹⁸⁶ při zjednodušené úvaze, že touto úsporou PHM u dotčené cílové skupiny dojde také ke snížení celkové spotřeby PHM v hospodářství

¹⁸⁷ Míra energetické závislosti, s níž pracuje např. Eurostat, ukazuje, do jaké míry závisí daná ekonomika na dovozu, aby uspokojila svou energetickou poptávku.

energií a následných dopadů na obyvatelstvo či podnikatelskou sféru (slovní/kvalitativní hodnocení toho, jak intervence ovlivní spotřebu energií domácností/firem).

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na podíl využití obnovitelných zdrojů energií? Bude mít nějaký dopad na strukturu využívaných paliv a energií?

V dané oblasti bude hodnoceno, jak projekt v daném území a dotčené cílové skupině vymezené v teorii změny ovlivní využití obnovitelných zdrojů energie (OZE) na výrobě/spotřebě elektrické energie, případně jaký bude mít dopad na strukturu využívaných paliv a energií.

Kvantifikace změny v podobě nárůstu či poklesu podílu OZE bude provedena s využitím jednoduché kontrafaktuální analýzy (srovnání stávající situace před realizací projektu/opatření s předpokládaným stavem po realizaci projektu/opatření) využívající jako vstupní informace pro srovnání údaje o celkovém instalovaném výkonu zařízení využívajících OZE vzniklých realizací projektu/opatření (dle údajů poskytnutých investorem, popř. z technické dokumentace, pokud již ve stadiu přípravy projektu je k dispozici apod.) a stávajícím instalovaném výkonu všech existujících zařízení na výrobu energií v dotčeném území, a informace o odhadované předpokládané spotřebě zařízení využívajících OZE vzniklých realizací projektu/opatření a stávající spotřebě všech existujících zařízení na výrobu energií v území dopadu.

Pro stanovení dosažené změny v podílu využití OZE bude zapotřebí v rámci zjišťování informací o stávajících zařízeních na výrobu energií v dotčeném území zjistit jejich strukturu dle zdrojů energie – minimálně v členění na energii z obnovitelných a neobnovitelných zdrojů. Za účelem zjištění potřebných informací o stávajícím stavu v oblasti výroby energií provede hodnotitel sběr dostupných sekundárních dat, popř. rámcový průzkum v dotčeném území (šetření u provozovatelů energetických zařízení za účelem zjištění základních dat o instalovaném výkonu zařízení a dosahované spotřebě/odběru energií, expertní odhad dopadů na ceny energií).

Provedený sběr dat či průzkum by měl odpovídat charakteru a významnosti projektu v kontextu jeho potenciálních dopadů do dotčeného území, resp. na cílovou skupinu.

Na základě kvantifikace změny ve využití OZE bude následně vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu ze změny (předpoklad zvýšení) příjmů vlastníků/provozovatelů zařízení na výrobu OZE na základě jednoduchého propočtu změny objemu energie dodávané do sítě a její ceny a z toho odvozené změny příjmů (v případě, že změna daňové výtěžnosti není kvantifikována již v rámci některého z jiných, dříve hodnocených dopadů – např. dopadů na trh a konkurenční prostředí, dopadů na konkurenceschopnost firem a tok investic, popř. dopadů na operativní náklady a chování podnikatelů a MSP).

Další externí dopady (např. na kvalitu ovzduší, zdraví obyvatelstva, biodiverzitu, krajinu, popř. dopady na zaměstnanost za předpokladu, že projektu bude mít vliv na tvorbu/vznik pracovních míst, apod.) budou v případě jejich výskytu řešeny vždy v rámci kvantifikace daného konkrétního dopadu tak, aby se zabránilo vzniku duplicit (duplicitnímu započtení těchto dopadů).

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na objem dopravy v dotčeném území? Ovlivní nějakým způsobem dělbu přepravní práce?

V dané oblasti bude hodnocen dopad projektu/opatření na změnu přepravních dob, tzn. bude posuzována změna časové zátěže (úspora/nárůst času přepravního času) z dopravy v souvislosti s realizací projektu/opatření a v důsledku toho změna (úspora/nárůst) souvisejících nákladů.

V závislosti na charakteru/typu investice (silniční či železniční infrastruktura, popř. letecká) hodnotitel využije některou z relevantních metodik, zejména:

- Metodiku pro hodnocení ekonomické efektivity a ex-post posuzování nákladů a výnosů, projektů železniční infrastruktury, pozemních komunikací a dopravně významných vodních cest¹⁸⁸
- Metodiku hodnocení efektivity investic projektů železniční infrastruktury¹⁸⁹
- Metodiku kvantifikace externalit z dopravy¹⁹⁰
- popř. dílčí výstupy zpracované v rámci mezinárodního projektu HEATCO¹⁹¹, na něž se většina českých metodik v oblasti dopravy odvolává či pracuje s aktualizovanými výstupy z této metodiky

Z těchto metodik budou převzaty jednotkové hodnoty času pro různé druhy dopravy a v rozdělení na nákladní a osobní dopravu, přičemž tyto hodnoty budou přepočteny na aktuální cenovou úroveň, a následně bude vyčíslena finanční hodnota změny časové zátěže v souvislosti s projektem/opatřením.

Pro výpočet finanční hodnoty změny časové zátěže v souvislosti s projektem/opatřením se použije hodnota času za rok (resp. sledované období) ze změny (zkrácení/prodloužení) jízdní doby za osobní a nákladní přepravu.

V případě silniční dopravy bude proveden odhad změny časové zátěže s využitím předpokládané změny (zrychlení/zpomalení) dopravy na nových, popř. rekonstruovaných silnicích a odhad intenzit dopravy např. s využitím údajů z celostátního sčítání dopravy (pro konkrétní existující úseky silnic), popř. údajů z dostupných studií a metodik uvádějících např. průměrné/referenční intenzity dopravních toků pro určité kategorie silnic (pro nově navržené úseky silnic). Odhady budou provedeny minimálně v členění dle základních typů dopravy (osobní, nákladní).

V případě železniční dopravy se odhad časové úspory pro jednotlivé typy dopravy (existující, převedená a vytvořená nebo indukovaná doprava) a prognóza vývoje dopravy provede dle postupů

¹⁸⁸ MD ČR. Metodika pro hodnocení ekonomické efektivity a ex-post posuzování nákladů a výnosů, projektů železniční infrastruktury, pozemních komunikací a dopravně významných vodních cest. 32 s. Dostupné z: <<http://www.szdc.cz/modernizace-drahy/ekonomicke-hodnoceni.html>>

¹⁸⁹ MD ČR. (2013): Věstník dopravy, Informace z resortu ministerstva dopravy. Číslo 11/2013. Metodika hodnocení efektivity investic – železniční infrastruktura. 22. května 2013. 74 s. Dostupné z: <http://www.mdcz.cz/NR/ronlyres/1184767E-37D5-4111-BCA0-605F802FFB4B/0/130522_Vestnik_dopravy_11.pdf>

¹⁹⁰ Máca, V., Melichar, J. (2013): Metodika kvantifikace externalit z dopravy. Praha. 47 s. Dostupné z: <https://www.tacr.cz/dokums_raw/Certifikovan%C3%A9%20metodiky/TB010MD017-Metodika_externality_fin.pdf>

¹⁹¹ HEATCO Developing Harmonised European Approaches for Transport Costing and Project Assessment (2006): Deliverable 5, Proposal for Harmonised Guidelines (actual submission date 02/2006, Second revision). 193 s.

uváděných v Metodice hodnocení efektivity investic projektů železniční infrastruktury (str. 40 – 41, resp. 19 – 21)¹⁹².

Kalkulace změny nákladů souvisejících se změnou časové zátěže z dopravy bude provedena jako součin vyčíslené změny časové zátěže pro jednotlivé kategorie vozidel/typy dopravy v relevantních jednotkách (např. osobohodiny/rok, tunohodiny/rok apod.), prognózovaných intenzit dopravy (opět v relevantních jednotkách – např. počet přepravených osob či tun materiálu/zboží na daném úseku dopravní sítě) a příslušných jednotkových hodnot času.

Kalkulace by měly zohledňovat také dopady případných kongescí (týká se zejména silniční dopravy), v případě, že k nim v souvislosti s projektem/opatřením bude (může) docházet. Postup kvantifikace, resp. zohlednění kongescí, je součástí kupříkladu výše zmiňovaných metodik kvantifikace externalit z dopravy či HEATCO.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na dostupnost území? Bude mít projekt nějaký vliv na plynulost dopravy?

V dané oblasti bude hodnocen dopad projektu/opatření na změnu přepravních dob, tzn. bude posuzována změna časové zátěže (úspora/nárůst času přepravního času) z dopravy v souvislosti s realizací projektu/opatření a v důsledku toho změna (úspora/nárůst) souvisejících nákladů.

V závislosti na charakteru/typu investice (silniční či železniční infrastruktura, popř. letecká) hodnotitel využije některou z relevantních metodik, zejména:

- Metodiku pro hodnocení ekonomické efektivity a ex-post posuzování nákladů a výnosů, projektů železniční infrastruktury, pozemních komunikací a dopravně významných vodních cest¹⁹³
- Metodiku hodnocení efektivity investic projektů železniční infrastruktury¹⁹⁴
- Metodiku kvantifikace externalit z dopravy¹⁹⁵
- popř. dílčí výstupy zpracované v rámci mezinárodního projektu HEATCO¹⁹⁶, na něž se většina českých metodik v oblasti dopravy odvolává či pracuje s aktualizovanými výstupy z této metodiky

¹⁹² MD ČR. (2013): Věstník dopravy, Informace z resortu ministerstva dopravy. Číslo 11/2013. Metodika hodnocení efektivity investic – železniční infrastruktura. 22. května 2013. 74 s. Dostupné z: <http://www.mdcr.cz/NR/ronlyres/1184767E-37D5-4111-BCA0-605F802FFB4B/0/130522_Vestnik_dopravy_11.pdf>

¹⁹³ MD ČR. Metodika pro hodnocení ekonomické efektivity a ex-post posuzování nákladů a výnosů, projektů železniční infrastruktury, pozemních komunikací a dopravně významných vodních cest. 32 s. Dostupné z: <<http://www.szdc.cz/modernizace-drahy/ekonomicke-hodnoceni.html>>

¹⁹⁴ MD ČR. (2013): Věstník dopravy, Informace z resortu ministerstva dopravy. Číslo 11/2013. Metodika hodnocení efektivity investic – železniční infrastruktura. 22. května 2013. 74 s. Dostupné z: <http://www.mdcr.cz/NR/ronlyres/1184767E-37D5-4111-BCA0-605F802FFB4B/0/130522_Vestnik_dopravy_11.pdf>

¹⁹⁵ Máca, V., Melichar, J. (2013): Metodika kvantifikace externalit z dopravy. Praha. 47 s. Dostupné z: <https://www.tacr.cz/dokums_raw/Certifikovan%C3%A9%20metodiky/TB010MD017-Metodika_externality_fin.pdf>

¹⁹⁶ HEATCO Developing Harmonised European Approaches for Transport Costing and Project Assessment (2006): Deliverable 5, Proposal for Harmonised Guidelines (actual submission date 02/2006, Second revision). 193 s.

Z těchto metodik budou převzaty jednotkové hodnoty času pro různé druhy dopravy a v rozdělení na nákladní a osobní dopravu, přičemž tyto hodnoty budou přepočteny na aktuální cenovou úroveň, a následně bude vyčíslena finanční hodnota změny časové zátěže v souvislosti s projektem/opatřením.

Pro výpočet finanční hodnoty změny časové zátěže v souvislosti s projektem/opatřením se použije hodnota času za rok (resp. sledované období) ze změny (zkrácení/prodloužení) jízdní doby za osobní a nákladní přepravu.

V případě silniční dopravy bude proveden odhad změny časové zátěže s využitím předpokládané změny (zrychlení/zpomalení) dopravy na nových, popř. rekonstruovaných silnicích a odhad intenzit dopravy např. s využitím údajů z celostátního sčítání dopravy (pro konkrétní existující úseky silnic), popř. údajů z dostupných studií a metodik uvádějících např. průměrné/referenční intenzity dopravních toků pro určité kategorie silnic (pro nově navržené úseky silnic). Odhady budou provedeny minimálně v členění dle základních typů dopravy (osobní, nákladní).

V případě železniční dopravy se odhad časové úspory pro jednotlivé typy dopravy (existující, převedená a vytvořená nebo indukovaná doprava) a prognóza vývoje dopravy provede dle postupů uváděných v Metodice hodnocení efektivnosti investic projektů železniční infrastruktury (str. 40 – 41, resp. 19 – 21)¹⁹⁷.

Kalkulace změny nákladů souvisejících se změnou časové zátěže z dopravy bude provedena jako součin vyčíslené změny časové zátěže pro jednotlivé kategorie vozidel/typy dopravy v relevantních jednotkách (např. osobohodiny/rok, tunohodiny/rok apod.), prognózovaných intenzit dopravy (opět v relevantních jednotkách – např. počet přepravených osob či tun materiálu/zboží na daném úseku dopravní sítě) a příslušných jednotkových hodnot času.

Kalkulace by měly zohledňovat také dopady případných kongescí (týká se zejména silniční dopravy), v případě, že k nim v souvislosti s projektem/opatřením bude (může) docházet. Postup kvantifikace, resp. zohlednění kongescí, je součástí kupříkladu výše zmiňovaných metodik kvantifikace externalit z dopravy či HEATCO.

Dopad na kvalitu ovzduší

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na kvalitu ovzduší v dotčeném území? Ovlivní projekt jakýmkoliv způsobem množství či strukturu znečišťujících látek v ovzduší včetně produkce skleníkových plynů?

V dané oblasti bude provedena kvantifikace vlivu projektu/opatření na kvalitu ovzduší v dotčeném území, resp. u dotčené populace, podrobněji vymezených a popsanych v rámci teorie změny.

Fyzické dopady budou následně přepočteny na ekonomické škody (externí náklady) pomocí jednotkových hodnot stanovených pomocí oceňovacích metod pro následující dílčí kategorie efektů (v případě, že budou s ohledem na charakter projektu/opatření relevantní):

- efekty na lidské zdraví (úmrtnost, nemocnost)

¹⁹⁷ MD ČR. (2013): Věstník dopravy, Informace z resortu ministerstva dopravy. Číslo 11/2013. Metodika hodnocení efektivnosti investic – železniční infrastruktura. 22. května 2013. 74 s. Dostupné z: <http://www.mdcz.cz/NR/rdonlyres/1184767E-37D5-4111-BCA0-605F802FFB4B/0/130522_Vestnik_dopravy_11.pdf>

- efekty na zemědělskou produkci (snížení úrody zemědělských plodin / škody na zemědělské produkci)
- znehodnocení kovových, stavebních a nátěrových materiálů
- efekty na emise skleníkových plynů

Odhad změny množství a struktury znečišťujících látek bude proveden buďto s využitím údajů z technické dokumentace projektu (údaje o základních parametrech projektu – např. o předpokládané míře emisního zatížení ovzduší hlavními sledovanými polutanty v souvislosti s provozem nově vybudované teplárny), v případě že tato v době zpracování hodnocení existuje, popř. s využitím dostupných hodnocení typově a velikostně srovnatelných projektů apod.

Obdobně další vstupní data potřebná pro provedení kvantifikace změny externích nákladů jednotlivých výše uváděných dílčích efektů (informace o prostorovém rozložení či věkovém složení dotčené populace, zastoupení rizikových skupin, rozložení zemědělských plodin a materiálů v území dopadu) budou zjištěna kvalifikovaným odhadem či průzkumem v dotčeném území.

Podrobnější informace o potřebných vstupních datech pro zpracování kvantifikace změny externích nákladů z emisí do ovzduší, stejně tak jako postup samotné kvantifikace dílčích dopadů na ovzduší, jsou uváděny např. v Metodice kvantifikace externalit z dopravy¹⁹⁸. Postupy kvantifikace externalit popsané v předmětné metodice lze přitom uplatnit nejen u projektů v oblasti dopravy, ale i u projektů/opatření z jiných oblastí, jelikož jde o postupy vycházející z evropské metodiky ExternE, které jsou obecně platné pro hodnocení externalit v zásadě v jakékoli oblasti ekonomických činností.

Dopad na biodiverzitu, přírodu a krajinu

Pomocné otázky: Může mít projekt nějaký dopad na biodiverzitu v dotčeném území, množství živočichů a rostlin v území, případně jejich rozmanitost a strukturu?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na biodiverzitu, množství živočichů a rostlin, jejich rozmanitost a strukturu v dotčeném a jak se tento dopad projeví v kvalitě životního prostředí v dotčeném území.

Před hodnocením je třeba zjistit obsah a konkrétní parametry intervence od jejího realizátora. Samotné hodnocení pak provádí expert na biodiverzitu z dotčeného či blízkého území, případně kvalifikovaná osoba s hlubokou znalostí dotčeného území. Oslovený odborník provede posouzení dopadů intervence do dotčeného území a na základě metodiky¹⁹⁹ provede kvantifikaci průměrných ročních N na jednotku (m, m², km) infrastruktury jako kompenzace za ztrátu původních biotopů.

Posouzení intervence odborným subjektem by mělo pokrývat biodiverzitu v dotčeném území komplexně. Mělo by tedy zahrnovat hodnocení dopadů intervence na všechny živočišné a rostlinné druhy včetně jejich vzájemných konkurenčních a kooperačních vztahů, a to v kontextu jejich přirozeného vývoje. Zároveň je nutné v rámci posouzení biodiverzity zohlednit vliv dalších biomů v blízkém území, které mohou na konkrétní lokalitu působit, a nebo mohou být naopak ovlivněny

¹⁹⁸ Máca, V., Melichar, J. (2013): Metodika kvantifikace externalit z dopravy. Praha. 47 s. Dostupné z: <https://www.tacr.cz/dokums_raw/Certifikovan%C3%A9%20metodiky/TB010MD017-Metodika_externality_fin.pdf>

¹⁹⁹ např. CE Delft (2008): Handbook on estimation of external costs in the transport sector. Produced within the study Internalisation Measures and Policies for All external Cost of Transport (IMPACT). Version 1.1. Delft, February 2008, s. 275-279

změnami vyvolanými realizovaným opatřením. Posouzení dopadů intervence do území bude zohledňovat kvantifikaci kompenzací spojených s budovanou infrastrukturou, která ovlivní biodiverzitu v území.

Výsledkem tohoto kvalitativního posouzení bude hodnocení potenciálních změn v druhové rozmanitosti jak živočichů, tak rostlin a jak se tyto změny projeví na kvalitě životního prostředí ve vztahu k dalšímu rozvoji území (např. omezení biodiverzity spolu s homogenizací funkce krajiny povede k poklesu atraktivity krajinného rázu a tím možnému odlivu turistů z dané lokality). Konečný dopad intervence tak bude slovně popsán na základě expertních odhadů změn biodiverzity a jejich dopadů do dotčeného území a kvantifikací kompenzací vzniklých v důsledku nové infrastruktury.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření dopad na chráněné nebo ohrožené druhy a jejich přírodní stanoviště a biotopy?

V této oblasti se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na chráněné nebo ohrožené druhy a jejich přírodní stanoviště a biotopy a jak se tento dopad projeví v kvalitě životního prostředí v dotčeném území.

Před hodnocením je třeba zjistit obsah a konkrétní parametry intervence od jejího realizátora. Samotné hodnocení pak provádí expert na konkrétní chráněné nebo ohrožené druhy z dotčeného či blízkého území, případně kvalifikovaná osoba s hlubokou znalostí dotčeného území. Oslovený odborník provede posouzení dopadu intervence do dotčeného území v intencích teorie změny a na základě metodiky²⁰⁰ provede kvantifikaci průměrných ročních N na jednotku (m, m², km) infrastruktury jako kompenzace za ztrátu ohrožených nebo chráněných druhů v důsledku intervence.

Hodnocení by mělo pokrývat možný dopad na ohrožené a chráněné druhy v dotčeném území komplexně. Mělo by tedy zahrnovat dotčené ohrožené a chráněné živočišné a rostlinné druhy včetně jejich vzájemných konkurenčních a kooperačních vztahů, a to v kontextu jejich přirozeného vývoje. Zároveň je nutné v rámci posouzení dopadu na chráněné a ohrožené druhy zohlednit vliv dalších biomů v blízkém území. Posouzení dopadů intervence do území bude zohledňovat kvantifikaci kompenzací spojených s budovanou infrastrukturou, která ovlivní chráněné nebo ohrožené druhy v území.

Výsledkem expertního posouzení dopadů na dotčené chráněné a ohrožené druhy bude kvalitativní hodnocení potenciálních změn ve výskytu ohrožených a chráněných živočichů a rostlin, jejich životních podmínek a toho, jak se tyto změny projeví na kvalitě životního prostředí ve vztahu k dalšímu rozvoji území (např. nenávratná ztráta ohroženého druhu povede k poklesu atraktivity krajiny/území a tím k možnému odlivu turistů z dané lokality). Konečný dopad intervence tak bude slovně popsán na základě expertních odhadů změn v rozšíření ohrožených a chráněných druhů a jejich dopadů do dotčeného území a současně bude provedena kvantifikace kompenzací vzniklých v důsledku nové infrastruktury a to v souladu s uvedenou Metodikou.

²⁰⁰ např. CE Delft (2008): Handbook on estimation of external costs in the transport sector. Produced within the study Internalisation Measures and Policies for All external Cost of Transport (IMPACT). Version 1.1. Delft, February 2008, s. 275-279

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření vliv na fragmentaci krajiny, nebo narušení či jiné ovlivnění migračních koridorů nebo jejich ochranných pásem?

V dané oblasti se bude hodnotit míra vlivu intervence na fragmentaci krajiny či narušení migračních koridorů živočichů nebo jejich ochranných pásem. S ohledem na skutečnost, že u vlivů tohoto typu lze očekávat vysokou míru subjektivity hodnocení (v závislosti na tom, kdo bude hodnocení provádět), lze v případě jejich posuzování očekávat spíše kvalitativní hodnocení.

Dopad na fragmentaci krajiny, tzn. rozdělení určitého dotčeného území (např. v důsledku výstavby liniové stavby typu dálnice, železničního koridoru apod., ale i např. vybudováním výrobního závodu „na zelené louce“ s vlivem na okolní území apod.) se může projevit také v několika dalších oblastech, mezi něž lze zejména zařadit:

- 1) vliv na migrační koridory a ochranná pásma
- 2) vliv na krajinný ráz (měl by být řešen v rámci hodnocení jiného dopadu)
- 3) vliv na narušení stávajících biotopů v dotčeném území (měl by být řešen v rámci hodnocení jiného dopadu)

Je přitom velmi pravděpodobné, že výše uvedené dílčí vlivy nastanou u mnoha projektů souběžně, jelikož se v mnoha případech jedná v podstatě o „spojité nádoby“. Hodnocení dopadů projektu/opatření na fragmentaci krajiny by tudíž mělo být prováděno nikoli izolovaně, ale v kontextu dalších dopadů na biodiverzitu, přírodu a krajinu – tedy jakožto ucelené, souhrnné hodnocení všech relevantních dopadů tohoto typu, jež v důsledku projektu/opatření nastanou.

Výsledkem bude expertní hodnocení založené na odborném kvalitativním posouzení předpokládaného vlivu na fragmentaci krajiny a následný popis dopadů do území.

Expertní posouzení bude provedenou formou **oslovení více odborníků** na danou problematiku se znalostí příslušného dotčeného území – **sestavení „focus group“** (např. zpracovatel ÚPD obce/ORP/kraje, urbanista, environmentalista, odborník na dopravu, starosta obce/zástupce veřejného sektoru, zástupce místních obyvatel, zástupce firemní sféry apod.).

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na ráz krajiny?

V dané oblasti se bude hodnotit míra vlivu intervence na krajinný ráz, tzn. charakter krajiny, kterým je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti. S ohledem na skutečnost, že u vlivů tohoto typu lze očekávat vysokou míru subjektivity hodnocení (v závislosti na tom, kdo bude hodnocení provádět), lze v případě jejich posuzování očekávat spíše kvalitativní hodnocení.

Dopad na krajinný ráz určitého dotčeného území se může v závislosti na charakteru a rozsahu realizovaného projektu/opatření projevit také v několika dalších oblastech, mezi něž lze zejména zařadit:

- 1) vliv na fragmentaci krajiny, migrační koridory a ochranná pásma
- 2) vliv na narušení stávajících biotopů v dotčeném území (měl by být řešen v rámci hodnocení jiného dopadu)

Je přitom velmi pravděpodobné, že výše uvedené dílčí vlivy nastanou u mnoha projektů souběžně, jelikož se v mnoha případech jedná v podstatě o „spojité nádoby“. Hodnocení dopadů projektu/opatření na krajinný ráz by tudíž mělo být prováděno nikoli izolovaně, ale v kontextu dalších

dopadů na biodiverzitu, přírodu a krajinu – tedy jakožto ucelené, souhrnné hodnocení všech relevantních dopadů tohoto typu, jež v důsledku projektu/opatření nastanou.

Výsledkem bude expertní hodnocení založené na odborném kvalitativním posouzení předpokládaného vlivu na krajinný ráz a následný popis dopadů do území.

Expertní posouzení bude provedeno formou **oslovení více odborníků** na danou problematiku se znalostí příslušného dotčeného území – **sestavení „focus group“** (např. zpracovatel ÚPD obce/ORP/kraje, urbanista, environmentalista, odborník na dopravu, starosta obce/zástupce veřejného sektoru, zástupce místních obyvatel, zástupce firemní sféry apod.).

Dopad na kvalitu a zdroje vody

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření kvalitu a množství povrchových a podzemních vod, včetně dostupnosti a kvality pitné vody?

V této oblasti budou hodnoceny dopady projektu/intervence na povrchové a podzemní vody, zejména jejich kvalitu a množství. S využitím dostupné certifikované Metodiky²⁰¹, která popisuje způsob vyčíslení ekonomické hodnoty jednotlivých typů ekosystémových služeb (mj. i kvality a dodávek vody), bude nejprve stanoven výchozí stav daného vodního ekosystému, který bude plánovaným projektem ovlivněn. K tomu budou využity údaje o stavu konkrétní lokality dostupné z relevantních zdrojů²⁰² a budou doplněny zpřesněnými daty z měření v dané lokalitě před zahájením realizace projektu na základě postupů doporučených Metodikou.

Následně budou identifikovány a odborně způsobilou osobou kvalitativně posouzeny možné dopady projektu/opatření na kvalitu a dostupnost podzemních/povrchových vod, tedy bude odhadnuta změna, která bude v dané lokalitě realizací opatření vyvolána. K tomu budou použity informace o zaměření a rozsahu intervence uvedené v teorii změny a měly by být doplněny informacemi a daty z referenční lokality, kde byl podobný projekt realizován dříve.

Slovně budou posouzeny dopady na kvalitu lidského života v důsledku změn vodních ekosystémů a jejich služeb ovlivňujících kvalitu života. S využitím přístupů uvedených v Metodice budou zhodnoceny možné dopady na společnost a její přínosy nebo náklady, které není možné vyjádřit finančně.

Současně bude s využitím Metodiky a v ní uvedených referenčních ekonomických hodnot ekosystémových služeb (EUR/ha) vyčíslen koncový dopad v území, kterým budou peněžní užitky společnosti poskytované vodními ekosystémovými službami, které lze rozdělit na:

- produkci vody (množství povrchové nebo podpovrchové vody)
- regulaci odtoku vody
- regulaci kvality vody (včetně kvality pitné vody)

Expertním posouzením bude kvantifikována celková změna ekosystémových služeb a ekonomické zhodnocení jejich peněžních užitků, přičemž hodnotitel bude rozlišovat dle Metodiky užitné hodnoty

²⁰¹ Vačkář, D. a kol. (2014): Metodologický rámec integrovaného hodnocení ekosystémových služeb v České republice. Praha, 35 s. Dostupné z: <<http://www.ecosystemservices.cz/cs/metodologicky-ramec-integrovaneho-hodnoceni-ekosystemovych-sluzeb-v-ceske-republice/>>

²⁰² Například Český hydrometeorologický ústav, státní podnik konkrétního Povodí apod.

(hmotné i nehmotné povahy) a neužitné hodnoty. Hodnocení bude závěrem obsahovat konečný slovní souhrnný popis dopadů v území s kvantifikovanými peněžními užitky ekosystémových služeb.

Dopad na kvalitu a využití půdy

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření kvalitu či znečištění půdy? Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na erozi půdy?

V této oblasti budou hodnoceny dopady projektu/intervence na kvalitu či znečištění půdy, případně na její erozi. Jako hlavní projevy těchto dopadů do území je možné s využitím dostupných metodik vnímat především změnu využitelnosti půdy, její výnosnost a s tím související cenu.

V případě identifikovaných potenciálních dopadů projektu na erozi půdy v dotčeném území bude využito postupu hodnocení navrhovaného Metodikou²⁰³. Hodnocení bude provedeno relevantním odborným subjektem, který odhadne ekonomickou bilanci protierozních opatření. To bude spočívat v porovnání nákladů na jejich výstavbu a údržbu a přínosů plynoucích z těchto opatření. Pro stanovení nákladů na výstavbu (a údržbu) stejně jako nákladů spojených s úpravou hospodaření a nákladů na odstranění škod souvisejících s erozí budou využity specifické ceny dle zdrojů dat uvedených v metodice – např. šetření o nákladech dostupné na www.uzei.cz a současně budou použity konkrétní zjištěné výnosy z půdy v místě dopadu (ty budou zjištěny terénním šetřením u vybraných subjektů hospodařících na půdě v dané lokalitě). Přínosy budou vyjádřeny ve škodách, které v důsledku zavedení protierozní ochrany nenastanou. Pokud by nastaly, měly by být adekvátní finanční prostředky vynaloženy na nápravu (využita metoda tzv. replacement costs). Ve finančním vyjádření je možné kvantifikovat odnesený objem půdy erozí s pomocí její tržní ceny dle konkrétního typu půdy v místě dopadu, což je jedním z přínosů realizace těchto opatření.

Konečným dopadem do území je v tomto případě změna kvality a tím pádem výnosnosti půdy v důsledku eroze, které bude provedeno dle postupů uvedených v Metodice.

Současně se tyto dopady projeví i v ceně půdy, která reflektuje její využitelnost i výnosnost. Pro odhad dopadu na ceny půdy budou použity postupy uvedené v metodice ocenění půdy pro bonitované půdně-ekologické jednotky (tzv. BPEJ)²⁰⁴, které reflektují ekonomický efekt zemědělské výroby. S pomocí uvedené Metodiky lze stanovit tzv. Hrubý roční rentní efekt (vychází ze zjištěných výnosů plodin a nákladů na jejich pěstování na základě standardizovaných půdně-klimatických podmínek) a od toho odvozenou základní cenu půdy BPEJ. Dopady opatření tedy budou vyčísleny v souladu s Metodikou jako změna ceny půdy (odvozené z BPEJ) a výnosnosti půdy dle HRRE.

K dopadům na kvalitu a znečištění půdy může docházet i v důsledku antropogenní činnosti, například výstavby a záboru zemědělské půdy. Tento dopad je řešen v jiné části hodnocení. Obdobný způsobem může být kvalita půdy ovlivněna znečištěním z ovzduší, které je také řešeno v jiné části navrhované metodiky a aby byl dodržen požadavek na duplicitní započtení, nebudou tyto vlivy v této části zohledňovány.

²⁰³ Konečná, J. a kol. (2014): Hodnocení ekonomických aspektů protierozní ochrany zemědělské půdy. Brno, 50 s. Dostupné z: <http://www.vumop.cz/index.php?p=metodiky_studie&site=default>

²⁰⁴ Voltr, V. a kol. (2011): Metodika ocenění půdy pro bonitované půdně-ekologické jednotky (BPEJ). Praha, 282 s. Dostupné z: <http://www.uzei.cz/data/usr_001_cz_soubory/metodika_oceneni_bpej.pdf>

Pomocné otázky: Bude projekt vyžadovat zábor dosud nevyužitých půdy? Nebo naopak přispěje k opětovnému využití půdy, která je nevyužitelná v důsledku kontaminace či jiné bariéry?

V případě záboru dosud nevyužitých půdy lze předpokládat primárně vliv na předmětné pozemky dotčené realizací projektu a potažmo i na sousední pozemky ve smyslu změny jejich ekonomické hodnoty. V daném případě jde o dopad, který by měl být řešen v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území – tzn. vliv projektu/opatření na cenu nemovitostí v území – a kvantifikován postupem popsaným v této části.

Zábor nevyužitých půdy může mít dále ze své podstaty, v závislosti na charakteru a rozsahu předmětného projektu, vliv zejména na:

- fragmentaci krajiny a krajinný ráz
- životní prostředí v dotčeném území, tzn. biodiverzitu, přírodu a krajinu
- využití brownfields (opětovné využití půdy nevyužitelné v důsledku kontaminace či jiné bariéry lze předpokládat např. v případě řešení projektu revitalizace zemědělského brownfieldu)
- zaměstnanost (např. v případě výstavby nového podniku „na zelené louce“)
- retenční schopnost krajiny, rizika apod.

Ve všech případech se jedná o dopady, které by měly být řešeny v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území.

Výsledné hodnocení vlivu projektu/opatření na zábor dosud nevyužitých půdy nebo příspěvku k opětovnému využití nevyužitelné půdy bude představovat slovní popis všech změn (dopadů, které mohou v souvislosti s předmětnou změnou nastat), doplněný o případnou rekapitulaci kvantifikovaných dopadů (na zaměstnanost, daňovou výtěžnost, ceny nemovitostí), s odkazem na příslušnou dílčí část hodnocení (např. hodnocení dopadů na zaměstnanost).

Hodnocení bude provedeno v rozsahu a detailu odpovídajícím charakteru a významnosti projektu/opatření.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření vliv na revitalizaci a znovuvyužití brownfieldů?

V rámci hodnocení vlivu projektu/opatření na revitalizaci a znovuvyužití brownfieldů je zapotřebí vzít v úvahu poměrně širokou škálu aspektů, které mohou v souvislosti s jeho realizací, v závislosti na charakteru využití brownfieldu (podnikání vs. civilní využití), nastat.

Vstupní informaci pro kvantifikaci dopadů plynoucích z revitalizace a znovuvyužití brownfieldů představují investiční náklady na revitalizaci (tzn. jednorázové náklady pro investora). Jejich vyčíslení bude provedeno kvalifikovaným odhadem v závislosti na stadiu připravenosti projektu/záměru revitalizace (např. odhad nákladů na odstranění brownfieldu na základě dostupných sekundárních dat, informací o obvyklých průměrných/referenčních nákladech revitalizace 1 ha určitého typu brownfieldu, popř. srovnáním nákladů revitalizace srovnatelných brownfieldů apod., popř. s využitím údajů od investora či projektanta z předběžného rozpočtu zpracovaného na základě dispoziční/územní studie řešení, projektové dokumentace v nižším stupni rozpracovanosti, detailnějšího rozpočtu vypracovaného v pozdějších fázích připravenosti projektu/záměru apod.).

Mezi přímé či vedlejší vlivy plynoucí z revitalizace a opětovného využití brownfieldů lze zařadit zejména dopady na:

- zaměstnanost
- daňovou výtěžnost
- ceny nemovitostí
- atraktivitu území, krajinný ráz, fragmentaci krajiny apod.
- životní prostředí, odstranění znečištění území (kontaminace půdy, ohrožení podzemních vod apod.)

Ve všech případech se jedná o dopady, které by měly být řešeny (kvantifikovány či kvalitativně vyhodnoceny dle příslušných blíže specifikovaných postupů) v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území.

Výsledné hodnocení vlivu projektu/opatření na revitalizaci a znovuvyužití brownfieldů bude představovat slovní popis všech změn, doplněný o případnou rekapitulaci kvantifikovaných dopadů (na zaměstnanost, daňovou výtěžnost, ceny nemovitostí), s odkazem na příslušnou dílčí část hodnocení (např. hodnocení dopadů na zaměstnanost).

Hodnocení bude provedeno v rozsahu a detailu odpovídajícím charakteru a významnosti projektu/opatření.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření vliv na retenční schopnost krajiny?

V této oblasti se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na retenční schopnost krajiny a jak se tento dopad projeví v kvalitě životního prostředí v dotčeném území.

Před hodnocením je třeba zjistit obsah a konkrétní parametry intervence od jejího realizátora. Samotné hodnocení pak provádí vybraní odborníci s relevantními znalostmi pro určení retenční schopnosti krajiny (např. zaměstnanec daného povodí a zaměstnanec odboru ŽP krajského úřadu) z dotčeného či blízkého území, případně se znalostí dotčeného území. Ti pracují s dostupnými daty, případně provádí i měření v terénu, pokud jsou k hodnocení nutná.

Posouzení odborníky by mělo pokrývat možné dopady realizace opatření na krajinu a její charakter v dotčeném území komplexně. Mělo by tedy zahrnovat jak možné snížení retenční schopnosti, které se může v území projevit suchem a bleskovými povodněmi, tak i zvýšení, jenž může vést ke snížení rizika povodní a pozitivně působit na výskyt na živočišných a rostlinných druhů v území a zvyšovat tak kvalitu životního prostředí. Zároveň je nutné v rámci posouzení dopadu na retenční schopnost krajiny zohlednit vliv dalších lokalit v blízkém území.

Výsledkem kvalitativního posouzení bude expertní hodnocení potenciálních změn v retenční schopnosti krajiny vyvolané realizací opatření a toho, jak se tyto změny projeví na kvalitě životního prostředí (snížení či zvýšení rizika sucha a povodní) a ve vztahu k dalšímu rozvoji území (např. omezení retenční schopnosti krajiny povede k poklesu atraktivity území pro život a tím dojde k populačnímu úbytku). Konečný dopad intervence tak bude popsán na základě syntézy závěrů vycházejících z posouzení odborníky na základě jejich expertních odhadů a kvantifikací změn v retenční schopnosti kraji a jejich dopadů do dotčeného území. Konečný dopad bude zároveň vstupem pro hodnocení dopadů v oblasti výskytu rizik, jako jsou požáry, povodně.

Pomocné otázky: Povede projekt ke změně způsobu využití půdy? Např. změně typu zemědělské aktivity apod.

Změna způsobu využití půdy se může v zásadě projevit ve 2 formách.

V prvním případě půjde o **celkovou změnu způsobu využití** například převodem stávající zemědělské či lesní půdy na stavební pozemky. Důsledkem takového opatření je **zvýšení příjmu státu**, resp. dotčené obce z **poplatků za vynětí příslušných pozemků** ze zemědělského půdního fondu (ZPF), resp. lesního půdního fondu (LPF).

Dalším kvantifikovaným dopadem ze změny využití pozemků bude **změna ceny těchto pozemků**. Ta bude vyčíslena buďto jako rozdíl v porovnání původní ceny pozemků (zemědělské půdy) vyčíslené cenou bonitovaných půdně-ekologických jednotek (BPEJ) a předpokládané nové ceny pozemků pro jejich další využití (např. na základě srovnání cen s okolními pozemky, cenové mapy apod.), anebo postupem blíže specifikovaným v příslušné dílčí části hodnocení týkající se dopadů na změny cen nemovitostí – za předpokladu, že již byl dopad zohledněn v této části (tzn. je potřeba se vyhnout případnému duplicitnímu započtení dopadu).

Ve druhém případě půjde „pouze“ o **změnu využití půdy bez vlivu na hlavní účel jejího využití**. To se týká zejména zemědělské půdy, kdy se může jednat o využití pro jiný druh zemědělské činnosti (např. zornění půdy dosud využívané jako trvalý travní porost či naopak změna orné půdy na trvalý travní porost), přičemž konečným kvantifikovaným dopadem této změny by měla být **změna výtěžnosti zemědělské půdy** (přínos/ztráta na zemědělské produkci). Tato změna bude vyčíslena buďto s využitím sekundárních dat Ústavu zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI) o průměrné hodnotě zemědělské produkce (Kč/ha) zjišťované v rámci Výběrového šetření hospodářských výsledků zemědělských podniků v síti FADN CZ²⁰⁵, anebo rámcovým průzkumem u zemědělských podniků v dotčeném území za účelem zpřesnění vstupních dat o zemědělské produkci v daném území. Z těchto informací bude jednoduchým výpočtem (rozloha dotčených pozemků x změna průměrné hodnoty produkce) kvantifikován přínos/ztráta na zemědělské produkci a z toho odvozena **změna daňové výtěžnosti** v důsledku změny příjmů zemědělských podniků.

Dalším potenciálním dopadem této změny může, v závislosti na charakteru a rozsahu projektu, být kupříkladu dopad na změnu zaměstnanosti (v důsledku úbytku zemědělské produkce a tedy nižší potřeby pracovníků v zemědělství v dotčeném území, popř. naopak). Tento by měl v případě vzniku být řešen v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území (tzn. hodnocení dopadů na zaměstnanost).

Obdobně i další potenciální dopady (vlivy na krajinný ráz, biodiverzitu, retenční schopnost krajiny apod.) by měly být řešeny v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území.

²⁰⁵ <http://www.vsbox.cz/fadn/INDEX.htm>

Dopad na obnovitelné a neobnovitelné zdroje

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký dopad na využití obnovitelných zdrojů energií na takové úrovni, kdy se daný zdroj nedokáže obnovovat?

V této části se bude hodnocení zaměřovat na to, zda může v důsledku realizace projektu dojít k tak intenzivnímu využívání obnovitelných zdrojů energií, že se tyto nedokážou dostatečně rychle obnovovat a bude docházet ke snižování jejich objemu.

Obnovitelné zdroje energie jsou definovány jako takové zdroje, které se přirozeně obnovují rychlostí vyšší, než mohou být spotřebovávány, případně jsou ze své podstaty nevyčerpatelné (slunce, vítr). Jediným obnovitelným zdrojem energie, u kterého teoreticky může dojít k situaci, že bude spotřebován rychleji, než je možná jeho obnova, je biomasa získávaná nejčastěji z lesních ekosystémů případně z energeticky využitelných plodin.

Hodnocení se v prvním kroku zaměří na poznání povahy a konkrétních parametrů projektu, kterými budou doplněny informace z teorie změny, a bude odhadnut potenciální rozsah ovlivnění míry spotřeby biomasy v dotčeném území.

Bude proveden průzkum u cílové skupiny subjektů (formou terénního či online dotazníkového šetření), u nichž dojde ke změně spotřeby biomasy v důsledku realizace projektu (např. u domácností/firem při intervenci podporující zavádění kotlů na biomasu v určitém území). Průzkum bude zahrnovat vždy alespoň několik zástupců z hlavních typů dotčených subjektů (v tomto případě zástupci firem a domácností), tak aby bylo možné popsat odlišné dopady u různých subjektů. Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o tom, jak se změní poptávka po biomase v souvislosti s realizací opatření, jaké to bude mít podmínky a odkud budou subjekty biomasy získávat. Zjištěné informace a data budou dopočteny na celý základní soubor všech dotčených subjektů dle rozsahu a nastavení opatření v území.

Bude proveden odhad kvantifikace změny spotřeby biomasy vyvolané realizovaným opatřením. K tomu budou použity informace a data zjištěné v průzkumu u dotčených subjektů. Bude proveden odhad, zda je reálné pokrýt případný nárůst spotřeby biomasy dovozem (a z jakého území) nebo z jiných zdrojů (jiných typů biomasy).

Hodnocení bude obsahovat odhad dopadů do území, které mohou být vyvolány postupným odlesňováním krajiny v souvislosti s rostoucí spotřebou biomasy nad úroveň, kdy se ještě lesní ekosystémy dokážou dostatečnou rychlostí obnovovat. Odlesňování krajiny má řadu různých dopadů, přičemž jeho společenské sociálně-ekonomické újmy lze kvantifikovat a finančně vyjádřit dle dostupné Metodiky²⁰⁶. Ta rozlišuje a kvantifikuje dopady a ceny v několika dílčích oblastech, které lze rozdělit na základní společenské tržní a netržní obnovitelné funkce. Hodnocení bude z této metodiky vycházet a bude provedena kvantifikace finančních dopadů v relevantních oblastech dle nastavení opatření a konkrétních podmínek v území, odkud bude biomasa získávána. Expertním posouzením bude odhadnut dopad na cenu biomasy, pokud nastane situace, že ji v konkrétním případě nelze

²⁰⁶ Šišák, L. a kol. (2010): Metodika hodnocení společenské sociálně-ekonomické významnosti funkcí lesa. Praha, 32 s.; metodický postup uvedený v této metodice je popsán v dokumentu Šišák, L. a kol. (2012): Metodický postup vyjádření společenské sociálněekonomické významnosti funkcí lesa včetně praktických příkladů. Praha, 68 s. Dostupné z: <http://vulhm.opocno.cz/download/metodiky/Metodicky_postup_vyjadrovani_funkci_lesa.pdf>

nahradiť z iného zdroja a jej dostupnosť sa bude snižovať, čo môže mať za následok rast jej ceny na trhu a tým zvýšených nákladů pro spotřebitele.

Současne bude mít odlesňování vyvolané realizací opatření i řadu dopadů, které jsou již řešeny v jiných částech předkládané metodiky (např. na krajinný ráz, erozi, retenční schopnost krajiny), a proto budou pro jejich podrobnou kvantifikaci využity navrhované postupy v jiné části metodiky.

Pomocné otázky: Bude mít projekt nějaký dopad na využití neobnovitelných zdrojů? (podzemní vody, minerály, uhlí, atd.)

V této části bude hodnocena změna využívání neobnovitelných zdrojů v důsledku realizace konkrétního projektu, kdy dojde ke zvýšení/snížení nároků na objem a využívání těchto zdrojů v území. Díky tomu bude ovlivněna poptávka po konkrétních neobnovitelných zdrojích a v konečném důsledku mohou být lokality, kde se tyto zdroje získávají, vystaveny tlaku na zvýšení těžby/produkce. Pokud není možné jejich produkci zvýšit, případně dojde k jejich postupnému vyčerpání, je dopadem růst jejich ceny nebo náhrada za jiný zdroj, analogicky při snížení poptávky po těchto zdrojích může docházet ke snížení ceny.

Pro samotné hodnocení dopadu bude nutné získat informace o projektu/opatření a jeho potenciálním vlivu na využití/spotřebu neobnovitelných zdrojů. S těmito informacemi bude proveden průzkum (terénní šetření/online dotazníkové šetření) v dotčeném území mezi zástupci cílové skupiny, kteří budou opatřením ovlivněni. Průzkum se zaměří na všechny hlavní typy dotčených subjektů (např. domácnosti, firmy), kteří mohou být ovlivněni rozdílným způsobem. Z každé takové skupiny musí být vybrán dostatečný počet zástupců. Průzkum se zaměří na zjištění informací o vyvolané změně spotřeby neobnovitelných zdrojů (jednotlivých typů) během realizace projektu a v době jeho životnosti, za jakých podmínek k tomu může dojít a z jakých lokalit jsou tyto zdroje získávány.

Současne bude proveden expertní odhad (dle dostupných informací) objemu dostupných zásob neobnovitelných zdrojů v lokalitách, odkud jsou čerpány a bude vyhodnocen dopad změněného využívání těchto zdrojů na dostupné zásoby a jejich bilanci – zda je reálné zajistit jejich dodávky z dostupných zdrojových lokalit. Pokud dojde k situaci, že budou lokality vystaveny zvýšené poptávce po těchto zdrojích a bude nutná a současně i možná jejich zvýšená produkce (např. rozšíření těžby v povrchovém dole), budou dopady tohoto zásahu hodnoceny dle patřičných metod popsaných v jiných částech této metodiky²⁰⁷.

V případě, že budou postupně vyčerpávány zásoby tohoto zdroje (a nebude ho možné jinak zajistit), může dojít k růstu ceny této komodity. V rámci hodnocení bude expertním odhadem na základě dostupných informací vyčísleno, zda taková situace může nastat a jak to může ovlivnit cenu této komodity. V opačném případě, pokud v souvislosti s realizací opatření dojde k poklesu využívání neobnovitelného zdroje v území, může dojít rovněž k ovlivnění jeho ceny (pravděpodobnému poklesu). Konečným dopadem budou změněné náklady uživatelů/spotřebitelů této suroviny, které budou ve finančním vyjádření odhadnuty a také výnosy/tržby producentů/distributorů těchto neobnovitelných zdrojů. Současne bude slovně na základě expertního odhadu popsáno, zda může být tento zdroj, u něhož dochází k postupnému vyčerpání, nahrazen a za jakých podmínek.

²⁰⁷ Např. dopad na kvalitu půdy, krajinný ráz, retenční schopnost krajiny, emise a kvalitu ovzduší apod.

Produkce odpadů a jejich recyklace

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký dopad na nakládání s odpady (TKO, zemědělský, průmyslový, toxický odpad apod.) nebo jeho další využití (recyklace)?

V dané oblasti bude posuzována změna množství produkce či případně struktury a dalšího využití odpadů v souvislosti s realizací projektu/opatření.

Na základě informací o projektu popsaných v rámci teorie změny hodnotitel provede kvalifikovaný odhad celkové změny – v podrobnějším členění dle struktury produkovaných odpadů (minimálně v základním členění na SKO, tříděný odpad a BRKO) – v oblasti odpadového hospodářství v cílové skupině, resp. území dotčeném realizací projektu. Odhad produkce odpadů a jejich struktury ve variantě bez projektu bude proveden buďto sběrem stávajících dat o nakládání s odpady v dotčeném území (v obci/ORP, kraji apod.) z Informačního systému odpadového hospodářství²⁰⁸, anebo formou rámcového průzkumu/šetření hodnotitele v území (dotazování u dotčených subjektů – např. obecní úřady, provozovatelé místního odpadového hospodářství) za účelem zpřesnění dat za příslušné dotčené území. Odhad změny produkce odpadů v množstevních jednotkách (např. kg, t) či poměrových ukazatelích (kg/obyv., t/obyv.) bude proveden jako rozdíl varianty s projektem a bez projektu.

Pro vyčíslení celkové změny nákladů spojených s likvidací/nakládáním s odpady budou využity referenční sazby nákladů na likvidaci odpadů dle jejich dříve zvolené podrobnější struktury (jednotkové sazby za příslušné činnosti v odpadovém hospodářství – tj. minimálně v členění na sběr SKO, tříděného odpadu a BRKO, objemného odpadu, činnost sběrných dvorů apod.) např. s využitím údajů z Hodnocení nákladů na hospodaření s komunálními odpady v obcích ČR²⁰⁹, popř. sazby nákladů zjištěné přímo z vlastního šetření hodnotitele u dotčených subjektů za účelem zpřesnění dat za příslušné dotčené území.

V případě, že s ohledem na charakter a rozsah projektu/opatření dojde také k úpravě/změně dalšího využití odpadů (např. recyklace části původně nerecyklovaných odpadů), budou v rámci kvantifikace zohledněny i případné náklady či příjmy související s recyklací, stejně tak jako další potenciální dopady (např. dopady na zaměstnanost – nová pracovní místa v důsledku zřízení nové recyklační linky; vlivy na krajinný ráz, fragmentaci krajiny, biodiverzitu, rizika apod.) – tyto by měly být řešeny v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území tak, aby nedocházelo k jejich případnému duplicitnímu započtení.

²⁰⁸ <https://isoh.mzp.cz/>

²⁰⁹ hodnocení Institutu pro udržitelný rozvoj měst a obcí, o.p.s. zpracovávané každoročně od r. 2012, dostupné z: <www.institut-urmo.cz/cz/projekty/18-odpadove-hospodarstvi>

5.13 Detailní popis hodnocení jednotlivých dopadů v rámci varianty C

Následující komentáře uvádí stručný popis metodických postupů směřujících ke stanovení a kvantifikaci, popř. zpracování kvalitativního hodnocení konkrétních dopadů.

V případě, že pro stanovení finálního dopadu existuje certifikovaná metodika či obdobný materiál popisující metodický postup jeho stanovení, obsahují komentáře příslušný odkaz na tento materiál.

Pokud takováto metodika neexistuje, je v komentářích uváděn konkrétnější postup, jak by mělo hodnocení a kvantifikace dopadu probíhat.

Tento přehled představuje závazný návod, kterým by se hodnotitelé měli řídit v rámci zpracování hodnocení jednotlivých identifikovaných dopadů.

Dopad na trh a konkurenční prostředí

Pomocné otázky: Povede projekt/investice/opatření ke změně možností volby spotřebitelů, změně cen v důsledku změny konkurence, nebo k vytvoření bariér pro dodavatele a poskytovatele služeb? Může projekt vést k vzniku chování potlačujícího konkurenci, vzniku monopolů nebo ohrožení trhu?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jestli opatření/intervence/projekt povede ke změně možností volby spotřebitelů nebo povede ke změně cen v území pro konečné spotřebitele v důsledku vytvoření situace, kdy se změní konkurence na trhu, případně vznikne monopolní postavení určitého subjektu. Současně bude hodnocen potenciální dopad na firmy, zda projekt povede k vytvoření bariér pro dodavatele nebo poskytovatele služeb.

Pro zajištění potřebných dat a informací je nutné kontaktovat subjekt odpovědný za realizaci intervence/projektu, u něhož je předpoklad ovlivnění volby spotřebitelů případně vzniku monopolní či jiné situace na trhu, která má dopad na koncové spotřebitele. Budou reflektovány dopady na obyvatele v dotčeném území, kteří budou opatřením/projektem jako spotřebitelé ovlivněni. Současně (je-li to možné) je třeba zajistit informace o podobném projektu v referenčním území, který již byl realizován a u něhož také byly předpokládány dopady na podmínky koncových spotřebitelů. Pokud bude dle informací od realizátora projektu/intervence předpokládán dopad na konkurenci a situaci na trhu a tím na firmy, bude proveden průzkum mezi cílovou skupinou firem.

Od investora/realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném zaměření investice/intervence, jejich rozsahu, charakteristikách a konkrétních parametrech. Zejména bude nutné zajistit informace o konkurenci na stejném/podobném trhu a jak realizace intervence ovlivní tuto konkurenci a promítne se do možností volby koncových spotřebitelů a cenové hladiny (například příchod pobočky maloobchodního řetězce do periferního území a ovlivnění ostatních subjektů, zde působících a změna cenové hladiny). Současně hodnotitel průzkumem u realizátora opatření/projektu zjistí, jaké konkrétní skupiny obyvatel mohou být nejčastěji/nejvíce ovlivněny. Tyto informace budou ověřeny průzkumem mezi dotčenými skupinami obyvatel. Vzorek pro průzkum by měl být vybrán tak, aby byly pokryty všechny skupiny obyvatel, na něž může působit změna spotřebitelských cen vyvolaná intervencí/projektem různým způsobem a v různé míře (např. lidé v důchodovém věku, nízkopříjmové skupiny obyvatel, obyvatelé v produktivním věku, rodiny s dětmi apod.). Z každé takové skupiny by měl být vybrán dostatečný počet respondentů, aby byla zachycena variabilita působení intervence. Průzkum by měl s využitím např. odlišného spotřebitelského koše

jednotlivých skupin obyvatel zjistit, jaké skupiny se opatření/projekt dotkne nejvíce, jaké jsou podmínky a mechanismy tohoto ovlivnění a jak se dotkne změna spotřebitelských cen jejich disponibilních příjmů.

V případě zjištěného potenciálního dopadu na firmy, dodavatele/poskytovatele služeb, je nutné získat informace o tom, jaký typ firem bude ovlivněn (v jakém oboru), jakým způsobem se změni jejich náklady v důsledku vytvoření bariér případně změny cen určitých dodavatelských vstupů apod. Tyto informace je nutné ověřit a zpřesnit terénním šetřením ve firmách v předpokládané oblasti dopadu (dle mechanismu působení intervence popsaného v teorii změny a ověřeného rozhovorem s realizátorem opatření). Šetření bude zahrnovat firmy, na něž bude mít opatření dopad a vzorek firem bude diferencován dle základních parametrů (velikost firem a jejich vlastnictví) a současně dle dalších parametrů vyplývajících ze zaměření intervence²¹⁰. Měly by být rámcově pokryty všechny skupiny firem, na něž může mít opatření různý dopad. Z každé takové skupiny je třeba oslovit několik zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence. Současně bude průzkum zaměřen i na hlavní subdodavatele přímo dotčených firem, kteří budou případným změnami v daných firmách v souvislosti s realizací opatření rovněž ovlivněni. Za ně se považují takoví, jejichž produkce je tvořena z velké části subdodávkami přímo ovlivněným firmám²¹¹ nebo se jedná o takové subdodávky, které lze vzhledem k jejich povaze obtížně nahradit v krátké době.

Průzkum bude zaměřený na zjištění informací a dat o tom, zda a za jakých podmínek lze předpokládat, že realizace projektu/opatření při daném nastavení opravdu povede k vytvoření bariér pro dodavatele a poskytovatele služeb nebo povede ke vzniku situace potlačující konkurenci a vznik monopolní situace na trhu, v jakém smyslu bude soutěž na trhu ovlivněna a jaké to bude mít důsledky pro různé typy firem a které z nich budou touto situací nejvíce ovlivněny. Průzkum by současně měl vést ke zjištění míry a povahy ovlivnění fungování firem, zejména jejich růstových charakteristik (tržby/výkony resp. náklady a zaměstnanost) a potenciálu dalšího rozvoje. Pokud je k dispozici studie nebo alespoň informace a data o dopadu podobné intervence na možnosti volby spotřebitelů a na cenovou hladinu v referenčním území (s podobnými charakteristikami), je možné ji využít s přihlédnutím ke konkrétní situaci v daném případě a její závěry kombinovat se zjištěními z terénního šetření.

Informace a data získaná v předchozích krocích budou využity k odhadu konečných dopadů. V případě změny cen pro koncové spotřebitele bude konečným dopadem pokles/růst disponibilních příjmů spotřebitelů, k němuž budou použity průměrné hodnoty příjmů/mezd v daném území a zjištění o očekávané změně cenové hladiny. V hodnocení budou zohledněny různé skupiny obyvatel, na které může mít intervence/projekt odlišný vliv (minimálně lidé v produktivním a postproduktivním věku, nízkopříjmové skupiny obyvatel, rodiny s dětmi, případně další skupiny dle charakteru intervence).

U firem budou konečné dopady odhadnuty z očekávané změny cen vstupů, které povedou ke změně v ziskovosti a tržbách/výkonech firem a tudíž ke změně v jejich daňové výtěžnosti. K výpočtu budou

²¹⁰ Dle uvážení a podle věcného zaměření intervence mohou být těmito kritérii např. obor působení firem, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.)

²¹¹ Jak daleko v subdodavatelském řetězci bude průzkum prováděn, záleží na rozsahu investice a míře ovlivnění subdodavatelů

použity průměrné informace o firmách v daném odvětví v území dopadu a jejich tržbách, průměrné hodnoty vstupů budou odvozeny z input-output tabulek (SIOT) poskytovaných ČSÚ²¹², z nichž je možné určit podíl daného typu vstupů na výkonové spotřebě a tržbách a tím odhadnout z agregátních dat dopad na přímo ovlivněné firmy v konkrétním odvětví v území dopadu. Současně bude odhadnut dopad na zaměstnanost (při zohlednění konkrétních typů pracovních pozic, kterých se opatření/projekt dotkne) a tedy disponibilní příjmy obyvatel porovnáním průměrné mzdy na dané pracovní pozici v odvětví v území dopadu a průměrných dávek v nezaměstnanosti (dostupných z Úřadu práce). Zdrojem dat pro výpočet budou informace získané v průzkumu. Tyto konečné dopady budou zhodnoceny i u klíčových subdodavatelů identifikovaných v předchozích krocích.

Pomocné otázky: Bude projekt znamenat snížení/zvýšení konkurence pro již existující subjekty poskytující stejné produkty / fungující na stejných cílových trzích?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak opatření/intervence změní konkurenci na trhu pro již existující subjekty, které poskytují stejné nebo obdobné produkty/služby nebo fungují na stejných cílových trzích.

Pro získání dat a informací potřebných k vyhodnocení dopadů je nutné kontaktovat cílovou skupinu firem, která bude ovlivněna zvýšením nebo naopak snížením konkurence na trhu, na kterém působí a současně investora/realizátora opatření, které svou realizací povede ke zvýšení konkurence na trhu v daném území.

Od investora/realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném zaměření investice/intervence, jejich rozsahu, charakteristikách a konkrétních parametrech, což budou základní informace pro vyhodnocení, k jak velkému dopadu na již existující firmy na daném trhu může dojít a jaké typy firem postihne nejpravděpodobněji a s jakou intenzitou. Budou tak doplněny a rozšířeny informace o intervenci uvedené v teorii změny v předchozích krocích hodnocení.

S těmito informacemi provede hodnotitel podrobné kvalitativní šetření (terénní šetření doplněné případně on-line dotazníkovým šetřením) v území dopadu a v cílové skupině ovlivněných subjektů identifikovaných dle parametrů projektu uvedených v teorii změny²¹³. V průzkumu budou zohledněny všechny druhy/typy dotčených subjektů, u nichž z intervenční logiky projektu vyplývá, že mohou být jeho realizací ovlivněny²¹⁴. Minimálním požadavkem je členění firem dle velikosti a vlastnictví, územního rozložení a dalších parametrů, které vyplývají z povahy intervence a jejich očekávaných projevů v území²¹⁵. Kromě oslovení přímo dotčených firem bude průzkum zaměřen i na hlavní subdodavatele dotčených firem případně firmy, které jsou na ně jiným způsobem navázány, a které budou případným **růstem, či naopak útlumem** v dané firmě vyvolaným změnou konkurence rovněž ovlivněny. Za ně se považují takoví, jejichž produkce je tvořena z velké části subdodávkami přímo

²¹² Dostupné na: http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkaout.dod_uziti?mylang=CZ

²¹³ např. mezi společnostmi provozujícími lyžařské areály a ostatní aktivity zimních sportů při hodnocení dopadů investice do rozšíření/vybudování nového skiareálu

²¹⁴ např. investice do velkého skiareálu může určitým způsobem působit na menší skiareály v okolí, ale jiným způsobem na ostatní poskytovatele služeb v cestovním ruchu v daném území

²¹⁵ Dle uvážení a podle věcného zaměření intervence mohou být těmito kritérii např. obor působení firem, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.)

ovlivněným firmám²¹⁶ nebo se jedná o takové subdodávky, které lze vzhledem k jejich povaze obtížně nahradit v krátké době, případně jsou na fungování firmy jiným způsobem silně závislé (např. poskytováním svých služeb společně/na stejném místě jako firmy přímo ovlivněné změnou konkurence).

Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval všechny možné typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců kvůli ověření relevance získaných informací. Výběr vzorku musí být dostatečně rozsáhlý, aby bylo možno dostatečně přesně popsat parametry variability působení intervence a postihnout různorodost dopadů na různé typy firem.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o tom, zda a za jakých podmínek lze předpokládat, že realizace projektu/opatření při daném nastavení opravdu změní konkurenci již existujících subjektů fungujících na stejných trzích / poskytujících stejné produkty/služby a jaké subdodavatele a v jakém rozsahu změna konkurence na trhu u přímo dotčených subjektů ovlivní. Případně pokud ano, jakého druhu tato změna bude, v jakém rozsahu a v jakých aspektech podnikání ovlivní fungování přímo i nepřímo dotčených subjektů, jak změněná konkurence na trhu ovlivní růst a rozvoj firem a v jakých oblastech, např. nižší/vyšší poptávka po zboží/službách a tím snížení/zvýšení odbytu apod., a jak se to může projevit na jejich výkonech, případně tvorbě pracovních míst.

Výstupem bude hodnocení popisující, zda daný projekt/opatření ovlivní konkurenci pro již existující subjekty působící na stejných trzích nebo poskytujících služby/produkty stejným cílovým skupinám. Současně hodnocení na základě dostupných informací a dat popíše, do jaké míry může ovlivnit realizace projektu změnu odbytu/poptávky po zboží/službách u přímo dotčených subjektů i jejich klíčových subdodavatelů případně jinak silně navázaných firem (a jakým konkrétním způsobem). Hodnotitel provede kvantifikaci (odhad) dopadu a jeho dopočetní na celou předpokládanou cílovou skupinu dle rozsahu a zaměření opatření popsaných v teorii změny, zejména s důrazem na změnu tržeb/výkonů firem a tvorbu/zánik pracovních míst, ke kterým přispěje realizace opatření/projektu.

Výsledné hodnoty předpokládaného dopadu na zaměstnanost a výkonnost firem (tržby), budou sloužit k přepočtu na koncové dopady, kterými jsou zejména změněná daňová výtěžnost v důsledku změny tržeb/ziskovosti přímo dotčených firem a jejich klíčových subdodavatelů případně jinak navázaných firem. Budou hodnoceny změny výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti vyvolané snížením/zvýšením počtu zaměstnanců v důsledku dopadů intervence a tím změny příjmů obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změna daňové výtěžnosti v důsledku změny zaměstnanosti.

²¹⁶ Jak daleko v subdodavatelském řetězci bude průzkum prováděn, záleží na rozsahu investice a míře ovlivnění subdodavatelů

Dopad na konkurenceschopnost firem a tok investic

Pomocné otázky: Jaký bude mít daný projekt dopad na konkurenceschopnost firem v dotčeném území? Bude nějak ovlivněna produktivita firem například v důsledku změny kvalifikace a odbornosti/schopnosti pracovní síly v regionu?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak ovlivní projekty/intervence různého zaměření²¹⁷ konkurenceschopnost firem, tedy zejména jejich produktivitu, prosazení se na nových trzích (produktově i geograficky), zavádění nových nebo inovovaných produktů apod.

Pro získání potřebných informací a dat je třeba získat údaje jednak od subjektu, který bude realizátorem opatření (např. od SŠ v regionu při opatření zaměřeného na vzdělávání) a jednak od potenciální cílové skupiny firem, na které je opatření/ projekt primárně zaměřen a bude na ni mít předpokládaný dopad a rovněž u jejich nejvýznamnějších subdodavatelů, kteří budou dopadem nepřímo ovlivněni.

Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní konkurenceschopnost firem v daném území.

S těmito informacemi hodnotitel provede podrobný kvalitativní průzkum (terénní šetření případně doplněné on-line dotazníkovým šetřením) mezi firmami v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. firmy v určitém odvětví, které budou benefitovat z intervence zaměřené na vzdělávání v určitém konkrétním oboru apod.). Průzkum by měl s ohledem na intervenční logiku projektu/opatření popsanou v teorii změny zohledňovat vnitřní členění dotčených firem. Minimálním požadavkem je zahrnutí struktury firem dle jejich velikosti, vlastnictví (domácí vs. firmy pod zahraniční kontrolou) a dalších důležitých parametrů, které budou vyplývat z charakteru intervence²¹⁸ tak, aby vzorek pokrýval beze zbytku všechny druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření odlišný dopad vzhledem k jejich charakteristikám. Kromě oslovení přímo dotčených firem bude průzkum zaměřen i na jejich **hlavní subdodavatele**, kteří budou případným změnami v daných firmách v souvislosti s realizací opatření rovněž ovlivněni. Za ně se považují takoví, jejichž produkce je tvořena z velké části subdodávkami přímo ovlivněným firmám²¹⁹ nebo se jedná o takové subdodávky, které lze vzhledem k jejich povaze obtížně nahradit v krátké době.

Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval všechny možné typů subjektů, u kterých lze předpokládat, že mechanismus působení bude odlišný. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat rozdílný mechanismus působení intervence na různé typy subjektů.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o tom, zda a za jakých podmínek lze předpokládat, že dané opatření opravdu při jeho konkrétním nastavení ovlivní firmy v jednotlivých cílových

²¹⁷ např. intervence zaměřené na technologickou modernizaci firemních provozů, zlepšení marketingu firem ale i na zkvalitnění vzdělávání a odbornosti/schopnosti pracovní síly ve vztahu k potřebám trhu práce

²¹⁸ např. obor působení, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.) a dalších potřebných parametrů.

²¹⁹ Jak daleko v subdodavatelském řetězci bude průzkum prováděn, záleží na rozsahu investice a míře ovlivnění subdodavatelů

skupinách, což bude mít vliv na jejich konkurenceschopnost. A také zda a jakým způsobem ovlivní tyto změny u přímo dotčených firem i jejich nejvýznamnější subdodavatele (a jací to budou).

Zjištění se budou zaměřovat na to, jakým konkrétním způsobem bude konkurenceschopnost a rozvojové podmínky firem změněny v důsledku intervence, v jakém rozsahu, jaké dílčí aspekty fungování firem budou ovlivněny²²⁰, v jaké míře a jak budou dopady opatření/projektu působit na změnu výkonů nebo produktivity firem, jejich schopnost prosadit se na nových trzích nebo s novými produkty a jak to ovlivní zaměstnanost a strukturu pracovních míst v dotčených podnicích. Podobné hodnocení bude provedeno u klíčových subdodavatelů identifikovaných v předchozím kroku.

Získané informace a data z průzkumu budou použity pro hodnocení, jakým způsobem daný projekt/opatření přispěje ke změně konkurenceschopnosti a rozvoji u předmětného vzorku firem (a v jakých konkrétních oblastech) a jak se případně budou tyto dopady lišit u různých typů subjektů v různých cílových skupinách. Hodnotitel provede na základě získaných informací odhad kvantifikace dopadu a jeho dopočetění na celou předpokládanou cílovou skupinu přímo dotčených firem i jejich subdodavatelů dle rozsahu a zaměření opatření popsaných v teorii změny, zejména s důrazem na změnu výkonů firem, úspory případně náklady, které jim opatření přinese a tvorbu/zánik pracovních míst (a jejich struktury), ke kterým realizace opatření/projektu povede. Výsledné hodnoty předpokládaného dopadu na výkonnost firem, budou sloužit k přepočtu na skutečné koncové dopady, kterými jsou změna daňové výtěžnosti v souvislosti se změnou výkonů firem nebo změnou nákladů a tím změnou jejich ziskovosti. Dopady na zaměstnanost a pracovní místa budou přepočteny na změnu výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti v území, odkud se budou rekrutovat zaměstnanci a zvýšení/snížení příjmů obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změnu daňové výtěžnosti v důsledku změny zaměstnanosti. Při výpočtu bude zohledněna předpokládaná struktura nově vzniklých/zaniklých pracovních míst a jejich průměrná mzdová úroveň v území dopadu.

Pomocné otázky: Povede projekt k podpoře přílivu investic, a to jak nových, tak realokaci stávajících (přesun z jiných regionů než je území dopadu)?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak ovlivní intervence příliv investic do území (a to jak nových – zahraničních i domácích, tak i relokaci stávajících z jiných regionů). Do této oblasti dopadů není zahrnuto hodnocení projektů představujících přímo příchod nového investora do území, ale pouze hodnocení intervencí a opatření, které k přílivu investic mají napomáhat²²¹ případně situaci, kdy nově přichodí investor může vzhledem ke své velikosti a širším vazbám vyvolat významnější atraktivitu území/regionu a tím přilákat další na sebe navázané investice.

Od realizátora opatření budou získány a vyhodnoceny informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření intervence/opatření, které budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní příliv nových investic do území a v jakém rozsahu. Zejména se jedná o rozsah intervence (např. kapacita průmyslové zóny nebo finanční objem investičních pobídek) a její zaměření (podporované obory, typy firem apod.). Tím budou doplněny informace o projektu popsané v teorii změny v úvodu hodnocení.

²²⁰ Např. snížení nákladů na zaučení nových zaměstnanců při intervenci zaměřené na zlepšení relevance vzdělávání vzhledem k potřebám trhu práce.

²²¹ např. průmyslová zóna, systém regionálních investičních pobídek nebo asistenční nástroje přímo zaměřené na lákání investorů do území

Vyhodnocení parametrů intervence povede ke zjištění předpokládaného rozsahu přilákaných nových investic do území, přičemž bude zohledněn i mechanismus působení dané intervence uvedený v teorii změny. Samotné vyhodnocení dostupných informací o parametrech intervence bude doplněno situační analýzou v území, která bude zaměřena na zhodnocení toho, zda jsou očekávané dopady reálné vzhledem k situaci na trhu práce (např. bude zajištěn dostatek zaměstnanců pro očekávaný rozsah nových investic nebo budou pocházet i z širšího regionu), ekonomické struktury regionu a jeho atraktivitě. Informace ze situační analýzy budou sloužit k ověření reálnosti předpokládaných dopadů (a jejich rozsahu) a k jejich případným korekcím.

Současně bude zjištěn potenciální dopad příchodu nových investic na již existující firmy, pro něž to může znamenat zhoršení situace v souvislosti s přetahováním zaměstnanců nebo obtížnějším získáním kvalitních lidí na trhu práce v potřebné kvalifikaci. Dopady mohou být také pozitivní ve smyslu navázání nových obchodních vazeb existujících firem jako subdodavatelů pro nově přichozí investory.

Budou zjištěna data a informace o předpokládaném počtu nově přilákaných investorů, jejich velikosti, oborovém zaměření (alespoň v hrubé struktuře – zda se bude jednat o průmyslové podniky a v jakých oborech, nebo o investory ve službách) a očekávanému počtu nově vzniklých pracovních míst v podrobnosti dle hlavních tříd zaměstnání²²². Informace o dopadech na již existující firmy budou získány terénním šetřením (v případě potřeby doplněným on-line průzkumem), které bude zahrnovat dostatečný počet již existujících firem v území a to v oborech, u nichž bude předpokládaný dopad na jejich fungování a měl by zohledňovat různé typy firem dle jejich velikosti a vlastnictví případně dalších charakteristik, které budou pro dané opatření relevantní²²³. Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišným způsobem i s různou intenzitou. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců kvůli ověření relevance získaných informací.

K tomu mohou být jako doplněk využity podklady a informace z jiných regionů, kde se podobná opatření/intervence realizovaly v minulosti. Vždy však musí být přihlédnuto k charakteru území a mechanismu působení intervence, jež by měly být zohledňovány při přepočtu dopadů na konkrétní území v hodnocení.

Zjištěné informace o potenciálně nově vzniklých pracovních místech v důsledku realizace opatření budou použity ke kalkulaci předpokládaných mezd zaměstnanců na nově vzniklých pracovních pozicích na základě dostupných údajů (ČSÚ, MPSV, Úřad práce v regionu apod.) o průměrné čisté mzdě v daném odvětví a dle konkrétních typů pracovních pozic, které se předpokládají otevřít v nově vzniklých firmách. Současně budou využity informace ze situační analýzy a zohledněno to, jestli a v jakém rozsahu bude možné nové zaměstnance zajistit na lokálním trhu práce nebo budou muset být přilákáni z jiných regionů (případně zahraničí). Bude provedena rovněž kalkulace průměrných

²²² Jaký bude odhadem poměr jednotlivých pozic v nově vzniklých/přesídlených firmách s využitím obvyklého poměru u podobných investorů v jiných regionech (minimální požadavek je rozlišení pozic zhruba dle klasifikace ISCO na 1 místo – tedy na řídicí pracovníky/management, administrativní pozice, technické pracovníky, výrobní a obslužné pozice ve výrobě)

²²³ Např. umístění v území, typ aktivit, které firmy realizují (výrobní/montážní aktivity, obchodní aktivity, VaV apod.)

ročních příjmů v nezaměstnanosti – na základě dostupných údajů (ČSÚ, MPSV, ÚP, popř. specifických studií – např. studie Unicorn College²²⁴) o výplatách podpor v nezaměstnanosti.

Porovnáním průměrné čisté mzdy v daném odvětví a průměrné výše podpory v nezaměstnanosti bude proveden přepočítaný koncový dopad, jimiž je zvýšená koupěschopnost obyvatel, kteří získají zaměstnání u nově přichozích investorů. Bude zohledněn předpokládaný způsob obsazení nových pozic nejen nezaměstnanými osobami, ale vzhledem k možnému nedostatku adekvátně kvalifikovaných osob mezi uchazeči o práci²²⁵ musí být zohledněno i možná potřeba získávání zaměstnanců z jiných firem v regionu případně z jiných území než je území dopadu. V tomto případě budou brány jako referenční průměrné platy na obdobných pozicích v území dopadu (dostupné z ČSÚ nebo ÚP). Obdobně bude vypočten koncový dopad změny zaměstnanosti na státní rozpočet porovnáním uspořené finanční prostředků na výplaty dávek v nezaměstnanosti a daňové výtěžnosti obyvatel.

Současně budou s využitím předpokládaných parametrů projektu (dle teorie změny a rozhovoru s realizátorem opatření) odhadnuty předpokládané výkony nově přichozích firem a z toho odvozeny koncové dopady na zvýšení daňových příjmů státu²²⁶.

Stejná kalkulace, jako je výše uvedena pro investice přímo vzniklé díky dopadům intervence, bude provedena také pro nepřímé dopady na již existující firmy v dotčeném území, jejichž podnikání bude (dle předpokladů na základě průzkumu) ovlivněno příchodem nových investorů.

Dopad na operativní náklady a chování podnikatelů a MSP

Pomocné otázky: Bude mít projekt nějaký dopad na dostupnost a ceny základních výrobních zdrojů (energie, suroviny, pohonné hmoty) včetně subdodávek, či dodávek dílů?

V této oblasti dopadu se bude hodnotit, jak ovlivní opatření/intervence dostupnost a ceny základních výrobních zdrojů (energie, suroviny, pohonné hmoty) případně dílčích subdodávek a jak se to projeví na operativních nákladech a fungování podnikatelů a malých a středních firem (MSP).

V úvodu hodnocení je třeba získat podrobné informace o nastavení a rozsahu opatření/intervence od organizace, která jeho realizaci navrhuje nebo má na starosti její přípravu a rozšířit tím již údaje uvedené v teorii změny. Současně je nutné získat informace také od potenciální cílové skupiny, na kterou bude mít opatření/intervence dopad.

Klíčovým vstupem budou informace o parametrech opatření, které má potenciální vliv na ceny a dostupnost základních výrobních zdrojů či subdodávek. S vědomím těchto informací provede hodnotitel podrobné terénní šetření (v případě potřeby doplněné on-line dotazníkovým šetřením) mezi firmami v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny. Průzkum by měl zohledňovat minimálně členění firem dle jejich velikosti, vlastnictví a

²²⁴ ČADIL, J. a kol. (2011): Odhad nákladů nezaměstnanosti z pohledu veřejných rozpočtů, Politická ekonomie, č. 5, s. 618-637. Dostupné z: <www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=811.pdf>

²²⁵ Bude zjištěno v situační analýze v úvodu hodnocení

²²⁶ V případě hodnocení opatření typu investičních pobídek nebo jakýchkoliv daňových nebo finančních úlev, musí být tento efekt brán v potaz, neboť může značně ovlivňovat výši konečných příjmů státního rozpočtu z činnosti podpořených firem

také dalších relevantních parametrů vzhledem k zaměření intervence²²⁷ tak, aby pokrýval všechny možné typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně. Z každé takové skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Kromě oslovení přímo dotčených firem bude průzkum zaměřen i na jejich hlavní subdodavatele, na nichž se může promítnout změna cen nebo dostupnosti základních výrobních zdrojů například tak, že přímo dotčené firmy jsou nuceny snižovat své náklady a v této souvislosti tlačít na snižování cen subdodavatelských firem. Za klíčové subdodavatele se považují takové firmy, jejichž produkce je tvořena z velké části subdodávkami přímo ovlivněným firmám²²⁸ nebo se jedná o takové subdodávky, které lze vzhledem k jejich povaze obtížně nahradit v krátké době.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o tom, zda a za jakých podmínek lze předpokládat, že opatření/intervence opravdu při daném nastavení přinese změnu v dostupnosti a ceně základních výrobních zdrojů nebo subdodávek v cílové skupině a jakého rozsahu/významu tato změna bude a jakých aspektů fungování firem se dotkne, jaké skupiny/typy firem postihne nejčastěji/v nejvyšší míře. A jak tyto změny budou působit na změnu výkonové spotřeby dotčených firem, případně jestli ovlivní samotné fungování firmy a její produktové portfolio (v případě, že intervence má potenciál ovlivnit samotnou dostupnost některé klíčové subdodávky, kterou je obtížné snadno, rychle a v potřebné kvalitě nahradit). Současně bude průzkum sledovat v podobné struktuře i dopady na klíčové subdodavatele identifikované v předchozím kroku.

V případě, že jsou dostupné konkrétní datové podklady o způsobu a míře ovlivnění dostupnosti nebo ceny určitého druhu zdrojů/surovin (např. i ze studie dopadů referenčního projektu v podobném území), lze počítat s průměrnou procentuální změnou cen těchto zdrojů jako vstupů do produkce u firem v konkrétním odvětví. Následně je možné využít statistiky input-output tabulek (SIOT) poskytovaných ČSÚ²²⁹ a určit podíl daného typu vstupů na výkonové spotřebě a tržbách a tím odhadnout z agregátních dat potenciální dopad na firmy v konkrétním odvětví.

Výstupem bude hodnocení, zda je reálné, aby intervence/opatření mohlo ovlivnit cenu nebo dostupnost základních výrobních zdrojů nebo subdodávek a tím výkonovou spotřebu firem a u jakých typů firem toto bude nejčastější. Následně bude provedeno dopočetění na základní soubor všech dotčených firem v území dopadu a proveden přepočít na koncové dopady, jimiž bude změna ziskovosti firem a tím změněná daňová výtěžnost a příjmy pro státní rozpočet. Tentýž postup bude aplikován i na klíčové subdodavatele, pokud průzkum odhalí, že budou i tyto firmy nepřímo ovlivněny, například tím, že přímo ovlivněné firmy své zvýšené náklady související s cenami základních výrobních zdrojů budou kompenzovat formou tlaku na zlevnění jiných klíčových subdodávek.

²²⁷ např. obor působení, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.) a dalších potřebných parametrů.

²²⁸ Jak daleko v subdodavatelském řetězci bude průzkum prováděn, záleží na rozsahu investice a míře ovlivnění subdodavatelů

²²⁹ Dostupné na: http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkaout.dod_uziti?mylang=CZ

Pomocné otázky: Ovlivní realizace projektu/opatření dostupnost možností financování pro MSP?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak ovlivní dostupnost financování (např. cena získání financí, objem financí dostupných pro určitou skupinu, změna/výše rizika spojená s financováním) podnikání a rozvojové možnosti malých a středních podniků (MSP).

Pro získání potřebných informací a dat je třeba získat údaje jednak od banky nebo jiného subjektu, který bude poskytovatelem financování, jednak od potenciální cílové skupiny, na kterou bude mít opatření/ projekt dopad.

Od banky/poskytovatele budou získány informace o předpokládaném zaměření intervence, podmínkách a konkrétních parametrech poskytování financování, kterými budou doplněny informace o intervenční logice opatření uvedené v teorii změny. To budou klíčové vstupy pro určení, zda a případně v jakém rozsahu projekt ovlivní dostupnost financování.

S těmito informacemi hodnotitel provede podrobný průzkum (terénní šetření, případně doplněné on-line dotazníkovým šetřením) mezi firmami v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. MSP v případě programu zaručených úvěrů, nebo u firem poptávajících spolupráci ve VaV v případě inovačních voucherů). V průzkumu budou zohledněny všechny kategorie/typy dotčených subjektů vyplývající z teorie změny. Jako minimum lze předpokládat zohlednění členění dotčených firem dle jejich velikosti, vlastnictví a dalších parametrů vycházejících z charakteru a zaměření projektu²³⁰. Kromě oslovení přímo dotčených firem bude průzkum zaměřen i na jejich hlavní subdodavatele, kteří budou případným **růstem, či naopak útlumem** v dané firmě rovněž ovlivněni. Za klíčové subdodavatele se považují takové firmy, jejichž produkce je tvořena z velké části subdodávkami přímo ovlivněným firmám²³¹ nebo se jedná o takové subdodávky, které lze vzhledem k jejich povaze obtížně nahradit v krátké době.

Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců kvůli ověření relevance získaných informací. Výběr vzorku musí být dostatečně rozsáhlý, aby bylo možno popsat parametry variability působení intervence a postihnout různorodost dopadů na různé typy firem.

Průzkum bude zaměřen na 3 hlavní body, a to zda a do jaké míry lze při znalosti nastavení nástroje očekávat ovlivnění dostupnosti financování u dotčené cílové skupiny firem, jaké subdodavatele a v jakém rozsahu může změna financování nepřímo ovlivnit a jakým způsobem a v jakém rozsahu může ovlivnit přímo dotčenou firmu.

Průzkum bude zaměřen na zjištění, jak změna dostupnosti financování ovlivní růst a rozvoj firem (v jakých oblastech) a jak se to může projevit na jejich výkonech, případně tvorbě pracovních míst, schopnosti firmy změnit své produktové portfolio nebo dostat se na jiné trhy (produktově i geograficky). Stejné hodnocení bude provedeno následně u subdodavatelů, kteří byli identifikováni v první části průzkumu.

²³⁰ např. obor působení, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.) a dalších potřebných parametrů

²³¹ Jak daleko v subdodavatelském řetězci bude průzkum prováděn, záleží na rozsahu investice a míře ovlivnění subdodavatelů

Výsledné hodnoty předpokládaného dopadu na zaměstnanost a výkonnost firem (tržby), pak budou sloužit k přepočtu na koncové dopady jako je změna výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti, změněné příjmy obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změna daňové výtěžnosti jak v důsledku změny zaměstnanosti, tak v důsledku změny výkonnosti firem, a to jak u přímo dotčených firem, tak u jejich hlavních subdodavatelů.

Pomocné otázky: Může projekt/opatření přispět k větší míře podnikavosti lidí/častějšímu zakládání podniků, nebo naopak způsobit vyšší míru ukončení podnikání?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak ovlivní realizace konkrétního opatření/intervence (např. podnikatelských inkubátor nebo program zaručených úvěrů pro začínající podnikatele) podnikavost lidí a častější zakládání firem nebo naopak, jak může přispět k vyšší míře ukončování podnikání.

Před samotným hodnocením je třeba získat podrobné informace a data o parametrech intervence od subjektu, který její realizaci navrhuje nebo ji má na starosti. Zejména údaje o předpokládaném počtu podpořených podnikatelů/začínajících firem, jakého budou typu/zaměření (např. kolik firem může obsluhovat nový podnikatelský inkubátor, nebo jaká je kapacita programu zaručených úvěrů pro začínající podnikatele – kolik jich může být v průměru podpořeno), v jakém oboru budou působit případně jiné specifické charakteristiky cílové skupiny podnikatelů a současně jaký je očekávaný dopad na zaměstnanost v důsledku intervence. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a v jakém rozsahu opatření ovlivní míru podnikavosti a zakládání nových firem případně častější ukončování podnikání.

U regulatorních/měkkých opatření bude proveden odhad změny míry podnikatelské aktivity vyvolané podobným opatřením v jiném území/zahraníčí (je-li dostupné) a bude jím doplněn údaj o očekávaných efektech intervence, získaný od subjektu, který její realizaci navrhuje nebo ji má na starosti. Tyto dostupné údaje o dopadech podobného opatření v jiných regionech/zahraníčí budou doplněny informacemi zjištěnými podrobným průzkumem (relevantní sociologické šetření) mezi cílovou skupinou (např. mezi studenty/absolventy při opatření zaměřeném na zvýšení podnikavosti absolventů VŠ). Šetření by mělo pokrývat všechny relevantní skupiny osob (minimálně dle věku, vzdělání, předchozí podnikatelské zkušenosti a dalších relevantních charakteristik vzhledem k zaměření intervence), na něž je opatření cíleno a u nichž mohou být dopady odlišné. Z každé této skupiny musí být vybrán dostatečný počet respondentů, aby bylo možné zachytit variabilitu působení intervence. Šetření by mělo být zaměřeno na zjištění konkrétních informací o tom, jak bude opatření působit na změnu podnikavosti ve vymezené cílové skupině, jaké jsou očekávané přínosy/usnadnění nebo naopak ztížení vstupu do podnikání/jeho rozvoje, jaké skupiny začínajících podnikatelů budou opatřením nejvíce ovlivněny a jakým způsobem apod.

Ze statistiky (např. Registr ekonomických subjektů - ČSÚ) bude zjištěn průměrný počet nově vznikajících podnikatelských subjektů v daném území v minulých letech, případně v daném oboru a u specifických podpor, např. pro inovační firmy, též u daného druhu firem. Tento údaj bude porovnán s tím, jak míru podnikatelské aktivity zvýší/sníží realizace opatření dle zjištěných parametrů v předchozím kroku. V případě specifických podpor, např. inovačních inkubátorů, bude srovnání provedeno pouze s příslušným typem firem (např. jen s nově vzniklými firmami v určitém oboru, pokud je inovační inkubátor oborově zaměřen). Z toho bude odvozen čistý příspěvek opatření ke změně intenzity zakládání nových podnikatelských subjektů v území.

Získané údaje o vlivu opatření na míru podnikatelské aktivity (zakládání nových firem/častější ukončování podnikání) a jejich srovnání s intenzitou vzniku nových firem v území budou přepočtena na skutečné koncové dopady a to s využitím dat o daňových výnosech podnikatelských subjektů z DPH a DPFO/DPPO v konkrétním území (dostupná na vyžádání z Generálního finančního ředitelství ČR – GŘ ČR). Bude odhadnut průměrný výnos/ztráta pro státní rozpočet dle očekávaného nárůstu/poklesu počtu podnikatelských subjektů v souvislosti s realizací opatření a to s využitím průměrného daňového výnosu pro podnikatelský subjekt odvozený z dat GŘ ČR.

Bude odhadnut počet nově vzniklých pracovních míst porovnáním se situací u referenčního projektu (je-li k dispozici), nebo aproximací s použitím dat o průměrném počtu zaměstnanců²³² nových podnikatelských subjektů (stáří 3-5 let) v daném území a v případě specifických podpor, např. inovačních inkubátorů, bude srovnání provedeno pouze s příslušným typem firem (např. jen s nově vzniklými firmami v určitém oboru, pokud je inovační inkubátor oborově zaměřen).

Předpokladem je, že nově vzniklé pracovní pozice budou obsazeny nezaměstnanými osobami. K přepočtu na koncové dopady poslouží data o průměrných ročních příjmech v nezaměstnanosti na základě dostupných údajů (ČSÚ, MPSV, ÚP, popř. specifických studií – např. studie Unicorn College²³³) o výplatách podpor v nezaměstnanosti a jejich porovnání s údaji o průměrné mzdě v daném území. Výsledné hodnoty předpokládaného dopadu na zaměstnanost budou sloužit k přepočtu na koncové dopady, jako je změna výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti, změna příjmů obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změna daňové výtěžnosti v důsledku změny zaměstnanosti.

Pomocné otázky: Povede projekt/opatření k zvýhodnění nějaké skupiny podnikatelů?

V této oblasti dopadu se bude hodnocení zaměřovat na to, jestli realizace konkrétního opatření/intervence povede ke zvýhodnění určité skupiny podnikatelů a firem na úkor jiných, například při poskytování dotace, zakázání určitého typu/způsobu poskytování služeb/výroby apod.

Před samotným hodnocením je třeba získat podrobné informace a data o parametrech intervence od subjektu, který její realizaci navrhuje nebo je za ni zodpovědný. Především se jedná o odhad, jakým konkrétním způsobem bude určitá skupina podnikatelů/firem zvýhodněna, jaké bude mít toto zvýhodnění parametry a rozsah (vzhledem k rozsahu opatření/intervence) a jaké bude vymezení a charakter skupiny firem, které působí na stejném trhu/nabízí produkty pro podobnou cílovou skupinu a zvýhodněné konkrétním opatřením nebudou – bude tedy identifikována skupina znevýhodněných firem. Tyto informace musí být v souladu s mechanismem intervence popsáním v teorii změny a budou je dále rozšiřovat a zpřesňovat.

V dalším kroku je s využitím zjištěných informací o opatření nutné provést detailní terénní šetření (případně doplněné on-line průzkumem) mezi cílovou skupinou zvýhodněných firem/podnikatelů a analogicky mezi skupinou znevýhodněných podnikatelů/firem působících na podobném trhu (oborově i územně). Tento průzkum by měl s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat u obou skupin firem (zvýhodněné a znevýhodněné) jejich dílčí členění minimálně s ohledem na jejich velikost, vlastnictví a další parametry vzhledem k charakteru zaměření

²³² Údaje jsou dostupné ze statistických databází firem (např. ČSÚ - RES; MagnusWeb, Albertina nebo podobné)

²³³ ČADIL, J. a kol. (2011): Odhad nákladů nezaměstnanosti z pohledu veřejných rozpočtů, Politická ekonomie, č. 5, s. 618-637. Dostupné z: <www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=811.pdf>

intervence²³⁴ tak, aby pokrýval všechny druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Průzkum by měl být u obou skupin stejně rozsáhlý, tedy zahrnovat přibližně stejný počet respondentů z řad zvýhodněných i znevýhodněných firem/podnikatelů. Kromě oslovení přímo dotčených zvýhodněných a znevýhodněných firem bude průzkum zaměřen i na jejich hlavní subdodavatele, kteří budou případným růstem, či naopak útlumem v dané firmě rovněž ovlivněni. Za klíčové subdodavatele se považují takové firmy, jejichž produkce je tvořena z velké části subdodávkami přímo ovlivněným firmám²³⁵ nebo se jedná o takové subdodávky, které lze vzhledem k jejich povaze obtížně nahradit v krátké době.

Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval ze zvýhodněných i znevýhodněných firem/podnikatelů různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišným způsobem. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na zjištění způsobu a míry zvýhodnění firem v cílové skupině, zejména ovlivnění jejich růstového potenciálu, možností expandovat na nové trhy (produktově i geograficky), zavádění nových nebo inovovaných výrobků/služeb a to analogicky i u znevýhodněných firem. Zejména je cílem získat konkrétní kvantifikované informace o rozsahu přínosů zvýhodnění firem ve výše popsaných aspektech a jejich dopad na výkony firem a případnou tvorbu pracovních míst a současně u znevýhodněných firem informace o nákladech, které jim opatření způsobí a případné ztráty pracovních míst a jejich struktury (o jaká konkrétní pracovní místa se bude jednat²³⁶). Informace ve výše uvedené struktuře je třeba průzkumem získat i u klíčových subdodavatelů zvýhodněných a znevýhodněných firem identifikovaných v předchozím kroku.

Takto získané údaje a data z průzkumu budou dopočteny na základní soubor všech firem, které mohou být opatřením ovlivněny v daném území. Poté budou použita k hrubému přepočtu na koncové dopady v území. Těmi jsou zvýšená daňová výtěžnost zvýhodněných firem v souvislosti s růstem jejich výkonů a zisků a současně snížená daňová výtěžnost znevýhodněných firem v souvislosti s jejich zvýšenými náklady, které jim realizace opatření přinesla. Hodnocení by mělo oba tyto dopady porovnat a odhadnout čistý příspěvek dopadů do území.

Obdobně by mělo hodnocení postupovat i u dopadů na zaměstnanost a tvorbu/zánik pracovních míst. Předpokladem je, že nově vzniklé pracovní pozice budou obsazeny nezaměstnanými osobami. K přepočtu na koncové dopady poslouží data o průměrných ročních příjmech v nezaměstnanosti – na základě dostupných údajů (ČSÚ, MPSV, ÚP, popř. specifických studií – např. studie Unicorn College²³⁷) o výplatách podpor v nezaměstnanosti a ty budou porovnány s údaji o průměrné mzdě v daném území a tím zjištěn rozdíl v příjmech nově zaměstnaných osob vůči jejich předchozí podpoře v nezaměstnanosti. Výpočet bude zohledňovat typ pracovních míst, která budou nejčastěji vznikat a průměrnou úroveň mezd na těchto pozicích v území (dle dat ČSÚ nebo ÚP). Výsledné hodnoty

²³⁴ např. obor působení, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.) a dalších potřebných parametrů

²³⁵ Jak daleko v subdodavatelském řetězci bude průzkum prováděn, záleží na rozsahu investice a míře ovlivnění subdodavatelů

²³⁶ Rozlišovat by se mělo mezi základními skupinami pracovních pozic zhruba odpovídající klasifikaci CZ-ISCO (v podrobnosti 1-digit)

²³⁷ ČADIL, J. a kol. (2011): Odhad nákladů nezaměstnanosti z pohledu veřejných rozpočtů, Politická ekonomie, č. 5, s. 618-637. Dostupné z: <www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=811.pdf>

předpokládaného dopadu na zaměstnanost, budou sloužit k přepočtu na koncové dopady, kterými jsou změna výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti, změna příjmů obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změna daňové výtěžnosti v důsledku změny zaměstnanosti, jenž bude zohledňovat strukturu nově vzniklých pracovních míst a jejich průměrné mzdy v daném území (dle dat ČSÚ nebo ÚP).

Dopad na snížení nebo zvýšení administrativní zátěže podnikatelů

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření povinnosti podnikatelů? (struktura, rozsah a četnost odevzdávání dat, výkazů, dokladů apod.).

Daný dopad se promítá v podobě změny (snížení nebo zvýšení) zátěže podnikatelů, kterou jim přináší nové administrativní povinnosti a s tím souvisejících dopadů v podobě změny (snížení/zvýšení) administrativních nákladů, potenciálních změn zaměstnanosti a zisků/tržeb podnikatelů a od toho odvozených dopadů na stát (nárůst/úspora výdajů na podporách v nezaměstnanosti, změny daňové výtěžnosti).

Pro získání potřebných informací a dat provede uživatel detailní průzkum (terénní šetření) ve firmách v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny. V průzkumu budou zohledněny veškeré kategorie/typy dotčených subjektů vyplývající z teorie změny. Vzorek firem pro provedení průzkumu je třeba vybrat tak, aby byl dostatečně rozsáhlý a zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude projekt/opatření působit odlišně. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců kvůli ověření relevance získaných informací. Jako základní minimum lze předpokládat zohlednění členění dotčených firem dle jejich velikosti, územního rozložení a oborové působnosti.

Součástí průzkumu bude podrobnější šetření směřující ke zjištění výše stávajících nákladů a výnosů/tržeb firem, na jejichž základě budou při zohlednění úspory či navýšení administrativních nákladů vyčísleny potenciální dopady na zaměstnanost a velikost jejich daňové povinnosti a zjištěna změna daňové výtěžnosti státu.

Postup stanovení nákladů, které podnikatelé uspoří, nebo které budou muset nově vynaložit, vychází z mezinárodní metodiky International Standard Cost Model Manual²³⁸, která specifikuje postup pro ověření, jakého množství subjektů se projekt dotkne a postup pro zjištění nákladů vyvolaných konkrétními administrativními opatřeními. S využitím této metodiky bude provedena zejména identifikace a kvantifikace relevantních administrativních úkonů a dotčených relevantních segmentů podniků (stanovení cílové skupiny, její podrobnější struktury, velikosti atd.), sběr dat o časové náročnosti a nákladech relevantních administrativních činnostech přímo u vybraných subjektů atd.

Náklady na administrativní činnosti budou vyčísleny s využitím sebraných dat o administrativní zátěži z průzkumu pomocí tzv. standardního nákladového modelu s využitím metodiky MPO²³⁹.

Takto kvantifikované náklady budou sloužit jako vstup pro následné odvození (kvantifikaci) finálních dopadů, kterými mohou být dopady na zaměstnanost (např. v důsledku nárůstu/poklesu počtu

²³⁸ Standard Cost Model Network (2004): International Standard Cost Model Manual. Measuring and reducing administrative burdens for businesses. OECD. 63 s. Dostupné z: <www.oecd.org/gov/regulatory-policy/34227698.pdf>

²³⁹ MPO (2013): Metodika měření a přeměňování administrativní zátěže podnikatelů. Verze 2.0. 29 s. Dostupné z: <www.mpo.cz/dokument142876.html>

zaměstnanců ve firmách v důsledku zavedení/úpravy/zrušení konkrétních administrativních agend) a s tím související dopady na stát (např. v důsledku nárůstu/úspory výdajů na podpory v nezaměstnanosti), případně změny daňové výtěžnosti plynoucí ze zisků/tržeb podnikatelů do státního rozpočtu.

Tyto dopady budou kvantifikovány s využitím dalších dat z průzkumu ve firmách, týkajících se zjištění výše jejich stávajících nákladů a výnosů/tržeb a odhadu jejich předpokládané změny (nárůstu/poklesu zisků/tržeb podnikatelů) a předpokládaných dopadů projektu/opatření na zaměstnanost ve firmách.

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření jakýmkoliv způsobem snížení, nebo zvýšení vstupních bariér pro podnikání?

V této oblasti dopadu se bude hodnocení zaměřovat na to, jestli realizace konkrétního opatření/intervence povede ke snížení nebo zvýšení vstupních bariér pro podnikání a to pouze bariér administrativní povahy (např. různá povolení a úkony nutné k založení živnosti/firmy apod.). Smyslem hodnocení je určit, jak a do jaké míry ovlivní opatření intenzitu zakládání nových firem a vstup lidí do podnikání.

Informace a data potřebná pro provedení hodnocení budou zajištěna jednak od realizátora opatření a poté v terénním šetření mezi podnikatelskými subjekty v daném území, které v nedávné době zahájily své podnikání.

Před samotným hodnocením je třeba získat podrobné informace a data o parametrech intervence od subjektu, který její realizaci navrhuje nebo je za ni zodpovědný. Zejména informace o rozsahu a povaze intervence, jejím obsahu a konkrétním způsobu, kterým bude podle předpokladů ovlivňovat zakládání firem/vstup do podnikání a na jaké úkony/procesy bude působit. Tím budou doplněny informace uvedené v teorii změny. Současně je nutné průzkumem mezi podnikatelskými subjekty zjistit, jak by jejich vstup do podnikání byl ovlivněn realizací intervence případně zavedením změn s ní souvisejících.

Hodnotitel provede průzkum formou terénního šetření (v případě potřeby doplněného online dotazníkovým šetřením) zaměřeného na nově založené podnikatelské subjekty (maximálně do 3 let stáří) v území, které bude realizací intervence ovlivněno. Při výběru subjektů musí být zohledněno zaměření intervence a její případná specifická působnost na určitý typ podnikatelských subjektů (např. bude se týkat jen určitého oboru nebo velikostní kategorie firem či pouze živnostníků apod.), která je popsána v teorii změny a měla by být ověřena v úvodu hodnocení rozhovorem s realizátorem opatření. Průzkum by měl zohledňovat vnitřní členění podnikatelských subjektů zejména dle jejich velikosti, vlastnictví a dalších relevantních parametrů vzhledem k charakteru zaměření intervence²⁴⁰. Vzorek v průzkumu by měl zahrnovat všechny relevantní typy subjektů, u nichž lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišným způsobem. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat vnitřní variabilitu působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na objasnění, jakým konkrétním způsobem opatření ovlivní osoby nebo subjekty vstupující do podnikání a jaký aspekt procesu zakládání firmy bude ovlivněn nově vzniklými

²⁴⁰ např. obor působení, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.) a dalších potřebných parametrů

případně naopak odstraněnými administrativními bariérami či zjednodušením určitých postupů a úkonů apod. Hodnotitel pomocí průzkumu zjistí rozsah a dodatečné náklady/úspory, které v procesu zakládání firmy/živnosti vzniknou díky opatření a zejména, jaký dopad na začínající podnikatele to bude mít ve smyslu, zda bude zcela ohroženo zahájení jejich podnikání nebo vzniknou pouze dodatečné náklady/úspory v tomto procesu. Pomocí průzkumu by měly být zjištěny průměrné časové případně jiné nároky na administrativní úkony při zahajování podnikání, které budou intervencí zavedeny/eliminovány. Současně bude zjištěna velikost subjektů z hlediska zaměstnanosti a potenciální vliv zavedení opatření na vznik, případně zánik pracovních míst.

Data a informace zjištěné průzkumem budou využity pro odhad dopadů do území. Bude zjištěna průměrná intenzita zakládání nových podnikatelských subjektů v území dopadu v uplynulých třech letech a to celkem (pokud nemá intervence dopady oborově nebo jinak specifické) nebo pouze podnikatelských subjektů určitého typu (např. spin-off firem při intervenci zjednodušující pravidla pro komercializaci výsledků výzkumu na VŠ/výzkumné organizaci formou zakládání nových spin-off firem). K tomu budou použita data z Registru ekonomických subjektů (ČSÚ) nebo z jiných informačních databází ekonomických subjektů. Tento údaj bude porovnán se zjištěním v průzkumu, které vyjadřuje, jakým způsobem dojde k ovlivnění snížení/zvýšení počtu nově zakládaných podnikatelských subjektů (v procentuálním vyjádření) v souvislosti se snížením nebo zvýšením administrativní zátěže v důsledku realizace intervence. Z toho bude odvozen čistý přírůstek/úbytek počtu nově zakládaných podnikatelských subjektů. Konečným dopadem do území bude daňová výtěžnost těchto firem vypočtená z jejich průměrné změny výkonů/zisků. Ta bude odhadnuta s využitím dat o daňových výnosech podnikatelských subjektů z DPH a DPFO/DPPO v konkrétním území (dostupná na vyžádání z Generálního finančního ředitelství ČR – GFŘ ČR). Bude vypočten průměrný výnos/ztráta pro státní rozpočet dle očekávaného nárůstu/poklesu počtu podnikatelských subjektů v souvislosti s realizací opatření a to s využitím průměrného daňového výnosu pro podnikatelský subjekt odvozený z dat GFŘ ČR.

V případě, že dopadem budou pouze dodatečné náklady nebo naopak úspory podnikatelských subjektů v procesu zahajování podnikání, budou kvantifikovány (odhadnuty) tyto náklady nebo úspory ve finančním vyjádření s použitím dostupné metodiky²⁴¹. Metodika určuje náklady ve finančním vyjádření pro určité typy administrativních úkonů, které mohou být použity pro výpočet konkrétních dopadů na začínající firmy. Využity pro to budou informace získané v průzkumu u vybraných dotčených subjektů, zejména informace o časové náročnosti konkrétních administrativních činností v dané firmě/odvětví, které budou nuceny podnikatelské subjekty podstupovat (nebo naopak jich budou ušetřeny) v souvislosti s realizací opatření.

Konečný dopad na intenzitu zakládání firem bude využit i pro odhad dopadů na zaměstnanost v souvislosti s realizací opatření. Zjištěné informace o vlivu na zaměstnanost v průzkumu budou dopočteny na základní soubor všech dotčených firem s využitím informační databáze ekonomických subjektů (RES – ČSÚ nebo jiný zdroj). Z toho bude vypočten průměrný počet pracovních míst, které díky realizaci opatření vznikly nebo naopak nevznikly. Předpokladem bude, že tyto osoby pocházely z řad nezaměstnaných nebo poté byly zařazeny mezi uchazeče o zaměstnání na Úřadu práce (ÚP).

²⁴¹ Standard Cost Model Network (2004): International Standard Cost Model Manual. Measuring and reducing administrative burdens for businesses. OECD. 63 s. Dostupné z: <www.oecd.org/gov/regulatory-policy/34227698.pdf>; výše uvedená metodika je dále rozvedena pro použití v podmínkách ČR v dokumentu MPO (2013): Metodika měření a přeměrování administrativní zátěže podnikatelů. Verze 2.0. 29 s. Dostupné z: <www.mpo.cz/dokument142876.html>

Údaje o průměrné mzdě v území dopadu (dostupné z ČSÚ nebo ÚP) a průměrných nákladech státu na podporu v nezaměstnanosti (ČSÚ, MPSV, ÚP, popř. specifických studií – např. studie Unicorn College²⁴²) budou sloužit k přepočtu na koncové dopady, jako je změna výdajů státu v důsledku změny nezaměstnanosti, zvýšení/snížení příjmů obyvatel v důsledku získání/ztráty zaměstnání a změna daňové výtěžnosti v důsledku změny zaměstnanosti.

Dopad na zatížení a náklady veřejné správy

Pomocné otázky: Povede projekt/opatření k zvýšení nebo snížení zatížení veřejné správy v důsledku nových agend, nebo naopak k zvýšení efektivity vyřizování některých agend?

V dané oblasti je hodnocena změna časového zatížení úřadů v důsledku zavedení nových agend, popř. změny ve vyřizování agend.

Postup pro vyčíslení nákladů veřejné správy je uváděn např. v materiálu Ministerstva vnitra „Metodika stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy“²⁴³.

Za účelem zjištění vstupních údajů (zejm. informací o časové náročnosti na výkon příslušné agendy, cílové skupině a počtu klientů, frekvenci agendy dle kapitoly 4.2 citované metodiky) se s ohledem na významnost projektu/opatření předpokládá provedení šetření/rozhovorů se zástupci dotčených územně samosprávných celků (ÚSC) identifikovaných dle parametrů projektu uvedených v teorii změny. V závislosti na počtu dotčených ÚSC, popř. jejich velikostní kategorii (budou-li se ÚSC odlišovat) bude šetření provedeno na větším vzorku těchto ÚSC (předpoklad oslovení alespoň 3 ÚSC za každou relevantní velikostní kategorii; počet zástupců každé kategorie bude nicméně zohledňovat celkový počet ÚSC zařazených do velikostní kategorie – viz také příloha č. 3 citované metodiky).

Konečný dopad na změnu (snížení/zvýšení) časové náročnosti vyřizování agend je vyčíslen ve formě změny celkových nákladů regulace v 1. roce platnosti regulace a v dalších letech platnosti regulace.

Pomocné otázky: Vyžaduje projekt vytvoření zcela nového nebo zásadní restrukturalizaci stávajícího úřadu?

V dané oblasti dopadu bude posuzováno, jaký vliv bude mít vytvoření nového či zásadní restrukturalizace stávajícího úřadu zejména na změnu (nárůst/úbytek) počtu pracovníků ve veřejné správě (např. v souvislosti se zavedením nových agend, popř. úpravou stávajících agend – digitalizace apod.), případně na změnu nákladů spojených se zřízením/restrukturalizací a fungováním úřadu (může souviset se změnou počtu pracovníků, ale případně také se změnou rozsahu či administrativní/časové náročnosti vykonávaných agend²⁴⁴).

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude proveden rozsáhlejší průzkum (např. formou dotazníkového šetření/ osobních konzultací) u vybraného reprezentativního

²⁴² ČADIL, J. a kol. (2011): Odhad nákladů nezaměstnanosti z pohledu veřejných rozpočtů, Politická ekonomie, č. 5, s. 618-637. Dostupné z: <www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=811.pdf>

²⁴³ Ministerstvo vnitra (2007): Metodika stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy. MVČR. 17 s. Dostupné z: <www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/doprovodne-metodiky-procesu-ria-134038/>

²⁴⁴ Zde je potřeba vyhnout se případnému duplicitnímu započtení dopadů na zatížení veřejné správy v důsledku zavádění nových agend / zvýšení efektivity vyřizování agend v případě, že již byly tyto dopady kvantifikovány s využitím metodiky Ministerstva vnitra „Metodika stanovení plánovaných nákladů na výkon státní správy“.

vzorku úřadů ovlivněných projektem/opatřením v dotčeném území (výběr většího počtu úřadů v rámci dané velikostní kategorie dle četnosti zastoupení jednotlivých velikostních kategorií úřadů ve výběrovém vzorku). Z tohoto průzkumu by měla vzejít informace o:

- celkové změně počtu dotčených pracovníků v členění dle konkrétních pracovních pozic,
- popř. celkové změně nákladů spojených se zřízením/restrukturalizací a fungováním úřadu

Tyto údaje budou následně použity jako vstupy pro kvantifikaci konečných dopadů na:

- změnu (nárůst/pokles) disponibilních příjmů zaměstnanců v členění dle konkrétních pracovních pozic a tomu odpovídajícího platového ohodnocení (v důsledku naboru nových/propouštění stávajících zaměstnanců) a
- v kontextu změny (nárůst/úbytek) počtu pracovníků ve veřejné správě současně dopad na státní rozpočet (SR) spočívající ve změně (nárůst/pokles) výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti a ve změně (nárůst/pokles) daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) z daní z příjmů fyzických osob,
- popř. změnu výdajů veřejné správy spojených se zřízením/restrukturalizací a fungováním úřadu / změnu efektivity veřejné (státní) správy

Kalkulace změny disponibilních příjmů zaměstnanců (nárůst/pokles disponibilních příjmů obyvatel) bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce apod.) o průměrné čisté mzdě ve veřejné správě dle konkrétních pracovních pozic a tomu odpovídajícího platového ohodnocení – na pozici/-ích, jejichž vznik/zánik lze předpokládat v souvislosti s vytvořením či restrukturalizací úřadu –, popřípadě na základě údajů o skutečné výši platového ohodnocení dle konkrétních pracovních pozic zjištěných v rámci provedeného průzkumu.

Kalkulace průměrných ročních příjmů v nezaměstnanosti bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce, popř. specifických studií a publikací – např. studie Unicorn College²⁴⁵, publikace VÚPSV²⁴⁶) o výplatách podpor v nezaměstnanosti.

Následně bude vyčíslen rozdíl ročních čistých mezd nových/propuštěných zaměstnanců ve veřejné správě dle zjištěných sekundárních dat či údajů z provedeného průzkumu a průměrného ročního příjmu ubyvších/přibyvších nezaměstnaných z výplat podpor v nezaměstnanosti. Výsledkem bude vyčíslení a) celkové změny výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti, b) celkové změny disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) dotčených projektem/opatřením. Z těchto disponibilních příjmů (které lze vnímat jako transfery s ohledem na předpoklad, že je obyvatelé dále utratí za zboží či služby a tyto prostředky se tedy přesunou k podnikatelům či dalším institucím) bude následně jako konečný dopad vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) v souvislosti s výběrem daní z příjmů fyzických osob.

Případná změna efektivity veřejné (státní) správy bude vyčíslena jako rozdíl mezi stávajícím a plánovaným rozpočtem nového/restrukturalizovaného úřadu s využitím průzkumu přímo na vybraných úřadech (zjištění stávajících nákladů na realizaci agend a předpokládaných nových nákladů/úspory).

²⁴⁵ Čadil, J. (2011): Analýza nákladů veřejných rozpočtů na středního nezaměstnaného. 49 s. Dostupné z: <http://server.universium.cz/publikace/10_analyza_nakladu_ver_rozpocpu_stredni_nezamestnany.pdf>

²⁴⁶ Jahoda, R., Godarová, J. (2016): Odhad nákladů veřejných rozpočtů vynakládaných na jednoho nezaměstnaného. VÚPSV, v.v.i., Praha. 47 s. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_412.pdf>

Dopad na vlastnická práva a vývoj cen nemovitostí v dotčeném území

Pomocné otázky: Dotkne se projekt/opatření vlastnických práv (půda, nemovitý majetek) soukromých osob a subjektů? Bude nějakým způsobem omezovat nákup, prodej nebo nakládání s majetkem soukromých osob a subjektů?

V této části se bude hodnotit dopad opatření/intervence na vlastnická práva soukromých osob a subjektů k půdě nebo jinému nemovitému majetku, a také bude hodnoceno to, jestli se realizací projektu změní podmínky vlastníků pro nakládání s tímto majetkem (nákup, prodej, přestavba, využívání k podnikatelské činnosti apod.).

Před samotným hodnocením bude nutné získat podrobné informace o parametrech projektu/opatření od subjektu, který její realizaci navrhuje nebo ji má na starosti. Zejména je nutné zjistit konkrétní nastavení projektu, jeho zaměření (o jaký typ projektu se jedná, jaké jsou jeho dílčí části apod.), rozsah a očekávaný dopad na vlastnická práva a způsob nakládání s majetkem přímo dotčených subjektů v území, které bude projekt ovlivňovat, tak jak je vidí samotný realizátor opatření. Tím budou doplněny informace o opatření uvedené v teorii změny. Současně je nutné získat informace také od vlastníků nemovitostí přímo dotčených realizací projektu a také výběrově dle typu projektu a jeho působení (popsaného v teorii změny) i od nepřímo dotčených vlastníků v širším zázemí. Tyto informace budou doplněny expertním posouzením očekávaného/předpokládaného vývoje na trhu nemovitostí od vybraných realitních kanceláří působících v území.

S těmito informacemi bude proveden detailní průzkum (terénní šetření) mezi vlastníky nemovitostí v bezprostředním okolí realizace projektu, kteří jsou projektem přímo ovlivněni a také v širším zázemí mezi nepřímo dotčenými subjekty – jejich výběr bude probíhat na základě konkrétních parametrů projektu (popsaných v teorii změny), podle nichž se určí, zda a jaké subjekty mohou být s největší pravděpodobností ovlivněny nepřímo (z důvodu jejich vazeb na přímo ovlivněné subjekty, nebo kvůli specifickému zaměření projektu či oboru působení subjektů apod.).

Průzkum musí zahrnovat různé typy subjektů, které se v bezprostředním okolí realizace projektu nachází (např. nejen soukromé fyzické osoby zde bydlící, ale i případné podnikatelské subjekty, které zde mají své provozovny nebo pronajímatele komerčních ploch či soukromých nemovitostí k bydlení) a také vzorek diferenciovaný podle různých typů subjektů, u nichž lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišným způsobem (např. různé typy firem dle rozdílné velikosti podnikajících v různých oborech). Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence. Kromě oslovení přímo dotčených firem bude průzkum zaměřen i na jejich hlavní subdodavatele, kteří budou případným růstem, či naopak útlumem v dané firmě rovněž ovlivněni. Za hlavní dodavatele se považují takoví, kteří dodávají podstatné části dodávek nebo takové dodávky, které lze obtížně nahradit v krátké době.

Průzkum bude zaměřen na předpokládané ovlivnění vlastnických práv dotčených subjektů a jejich subjektivní percepci dílčích aspektů, které se váží ke způsobu nakládání s vlastním majetkem (např. ztížená/zlepšená možnost prodeje/pronájmu, restrikce/zlepšení týkající se rekonstrukce/přestavby nebo rozšíření, provozování podnikatelských činností apod.). U podnikatelských subjektů provozujících v území dopadu svou činnost budou otázky zaměřeny na získání informací a dat o tom, jakým konkrétním způsobem bude jejich podnikání ovlivněno (např. při vybudování obchvatu obce/rychlostní komunikace nahrazující současnou silnici se rapidně sníží počet projíždějících osob,

kterým může podnik nabízet své služby apod.) a jak se to může projevit na jejich výnosech/obratech. Totéž proběhne i u jejich klíčových subdodavatelů (identifikovaných v předchozím kroku). Průzkum se zaměří i na nižší obsazenost komerčních ploch nebo soukromých nemovitostí k bydlení v důsledku projektu.

Informace získané průzkumem v terénu a rozhovorem s realizátorem opatření/projektu budou využity k popisu toho, jestli dojde ke zhoršení/zlepšení způsobu nakládání s nemovitým majetkem, v jakých konkrétních oblastech a s jakou intenzitou (formou slovního hodnocení). Toto hodnocení bude doplněno vyčíslením předpokládaných dopadů na změnu ceny nemovitostí na základě průzkumu a verifikace vůči parametrům projektu (opětovný rozhovor s jeho realizátorem), případně, je-li dostupná, vůči studii popisující vliv podobného projektu na způsob nakládání s nemovitým majetkem v referenčním území. Zjištění budou ověřena i pomocí inzertních serverů nemovitostí (a retrospektivním porovnáním změn cen nemovitostí v referenčním území, kde došlo k realizaci podobného projektu) nebo rozhovorem/dotazem na několik vybraných realitních kanceláří s využitím jejich expertního zhodnocení situace.

U podnikatelských subjektů provozujících v území dopadu svou činnost bude hodnocení doplněno o vyčíslení změny výnosů/obratu při změně možností využít nemovitost k podnikání a to na základě dat z rozhovorů s vlastníky firem. Dopady budou dopočteny na celý základní soubor podnikatelských subjektů, které mohou být v území intervencí ovlivněny. Z toho budou odvozeny koncové dopady, jimiž je změněná daňová výtěžnost a s tím související změna příjmů státního rozpočtu. Výstupy mohou být srovnány se studií popisující dopady na podobné firmy v jiné lokalitě (je-li dostupná). Bude také vyčíslen ušlý zisk z obvyklé ceny pronájmu v místě v případě subjektů pronajímajících komerční plochy nebo soukromé nemovitosti k bydlení na základě informací zjištěných v průzkumu o potenciálním ovlivnění tohoto trhu. Při kvantifikaci (odhadu) těchto dopadů bude brán v potaz časový úsek po dobu existence omezení nebo životnosti projektu.

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření cenu nemovitostí v území?

V této části se bude hodnotit dopad opatření/intervence na cenu nemovitostí v území, tedy na to, jak jeho realizace konkrétně ovlivní hodnotu nemovitého majetku vlastníků v dotčeném území dopadu.

Pro získání potřebných informací a dat je třeba získat údaje od subjektu, který je za její realizaci zodpovědný nebo ji navrhuje a posléze i od realitních kanceláří případně makléřů pohybujících se na trhu s nemovitostmi v referenčním území.

Před samotným hodnocením bude nutné od subjektu, který realizaci opatření navrhuje nebo ji má na starosti, získat podrobné informace o parametrech projektu/opatření. Zejména je nutné zjistit konkrétní nastavení projektu, jeho zaměření (o jaký typ projektu se jedná, jaké jsou jeho dílčí části apod.), rozsah či způsoby, jimiž se bude projevovat dopad na cenu nemovitostí v území. Tím budou doplněny informace o projektu uvedené v teorii změny. Současně budou kontaktovány subjekty na realitním trhu (makléři, realitní kanceláře) pro získání expertních informací o cenách a poměrech, které ceny ovlivňují v dané lokalitě.

Pro samotné hodnocení bude nutné vypracovat znaleckou studii na odhad tržních cen nemovitostí, a to subjektem disponujícím řádným oprávněním provádět takové studie. Studie by měla zahrnovat porovnání s několika vybranými referenčními lokalitami s podobnými charakteristikami, kde byl realizován obdobný projekt, přičemž musí být zajištěna vzájemná porovnatelnost, tedy minimálně

musí jít o území s velmi příbuznými charakteristikami ve smyslu rozdělení venkovské vs. městské území a velikosti daného sídla, s podobnou strukturou dotčených subjektů. Retrospektivně bude v referenčních územích zjištěn vývoj cen nemovitostí před a po realizaci a to nejen nemovitostí v nejbližším okolí přímo ovlivněných realizací projektu/opatření, ale i u subjektů v širším okolí, které mohou být ovlivněny nepřímo. Totéž bude provedeno i u komerčních ploch sloužících k pronájmu. Bude k tomu využita cenová mapa (je-li dostupná) v kombinaci s dotazem na několik realitních kanceláří působících v daných oblastech. Toto zjištění bude provedeno u souboru nemovitostí, který bude pokrývat strukturu typů nemovitostí v území dopadu (členění na rodinné domy, bytové domy, podnikatelské nemovitosti a také dle jejich různé velikosti a tržní ceny, rozmístění v území apod.).

Vzorek by měl být diferenciován podle různých typů subjektů, u nichž lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišným způsobem. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Informace získané touto znaleckou studií na odhad tržní ceny ve více lokalitách budou zprůměrovány a využity k dopočtu na celý soubor dotčených nemovitostí v území dopadu. Hodnotitel provede kvantifikaci (odhad) dopadů – tedy vypočtení snížení/zvýšení hodnoty majetku vlastníků v území dopadu o určitou část (vyjádřenou procentuálním nárůstem/poklesem). U komerčních ploch sloužících k pronájmu provede hodnotitel odhad pomocí porovnání s vývojem v referenčních lokalitách. Průměrnou změnu ceny použije k vyčíslení ušlého zisku z pokleslé ceny nájmu nebo naopak zvýšení zisku při vyšších cenách pronájmu a tím vyjádří změnu zisku subjektů a z toho odvozenou změnu daňové výtěžnosti, která představuje koncový dopad do území. Při kvantifikaci bude uvažovat časový úsek po dobu existence omezení nebo životnosti projektu.

Tyto údaje spolu s informacemi o povaze opatření použije hodnotitel k závěrečnému shrnujícímu slovnímu popisu hodnocení možných koncových dopadů a projevů na cílové skupině – např. zhoršená/zlepšená finanční situace domácností vlastníků nemovitostí, zhoršená/zlepšená dostupnost úvěrů kvůli nižší možnosti ručení apod., nižší/vyšší potenciální příjmy při prodeji/pronájmu nemovitostí (vzhledem ke změně její ceny), potenciálně jiný typ subjektů pronajímajících si nemovitosti, což může mít dopady v lokalitě – např. s negativními vlivy na životní prostředí (hlučné/prašné provozy apod.).

Dopad na intenzitu vědy a výzkumu

Pomocné otázky: Bude mít realizace projektu/opatření dopad na zvýšení rozsahu/kvality výzkumných aktivit ve výzkumných organizacích (zahrnuje akademické instituce i veřejné výzkumné instituce)?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jak se změní ekonomický přínos uplatnění absolventů (výzkumníků) na trhu práce, přínos vzniku spin-off/spin-out firem v dotčeném území a nepřímé dopady do území (např. vyšší útrata studentů, větší koncentrace osob s vyšším platem apod.) v důsledku změny kvality nebo rozsahu výzkumu ve výzkumných organizacích.

Pro zjištění potřebných informací a dat je nutné kontaktovat dotčené výzkumné organizace a v případě intervencí zaměřených na aplikovaný či orientovaný výzkum také dotčené firmy, na které bude mít intervence dopad. Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice

projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

Hodnotitel provede podrobný kvalitativní průzkum (terénní šetření doplněné v případě potřeby on-line dotazníkovým šetřením) mezi výzkumnými organizacemi, případně také firmami v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. výzkumné organizace orientované na přírodní vědy v případě intervencí zaměřených na odvětví life-sciences a firmy podnikající v oblasti spojené s life-science nebo využívající jeho výstupy). Členění dotčených výzkumných organizací a firem v průzkumu by mělo splňovat minimální požadavky, které zohlední jejich zaměření, velikost, územní rozložení a obor tak, aby pokrývalo nejčtenější druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Kromě oslovení přímo dotčených subjektů bude průzkum zaměřen i na významné instituce sekundárního vzdělání (gymnázia, střední odborné školy apod.) a hlavní dodavatele²⁴⁷ výzkumných organizací, kteří budou v případě dopadů změny kvality výzkumu také nepřímo ovlivněni.

Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců kvůli ověření relevance získaných informací. Výběr vzorku musí být dostatečně rozsáhlý, aby bylo možno popsat parametry variability působení intervence a postihnout různorodost dopadů na různé typy firem.

Průzkum bude zaměřen na 3 hlavní body, a to zda a do jaké míry lze při znalosti nastavení nástroje očekávat ovlivnění (i) kvality kompetencí a zaměření absolventů, (ii) kvality spolupráce firem a výzkumných organizací v oblasti VaV, včetně počtu a úspěšnosti spin-off firem a (iii) velikosti nepřímých dopadů na firmy komerčních služeb (obchod, pohostinství, apod.) v území, které nepřímo budou benefitovat z rozvoje výzkumných organizací a zlepšení kvality/rozsahu výzkumu. Stejně hodnocení bude provedeno následně u dodavatelů výzkumných organizací, kteří byli identifikováni v první části průzkumu.

Průzkum tedy bude zaměřen na zjištění informací a dat o spolupráci firem s akademickou sférou a uplatnění absolventů VŠ v praxi (tj. v případě VŠ, kam absolventi odcházejí a v případě firem, odkud absolventy získávají a jak jim vyhovují). V případě změn v kvalitě/rozsahu výzkumu, které se nedotýkají bezprostředně firem/aplikací, se musí otázkami zjistit, jaké jiné konkrétní přínosy z této změny pro území plynou či jak se mohou projevit. Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změny kvality/rozsahu výzkumu (např. výdaje/útraty studentů, zaměstnanců a akcí, jež vznikly či případně nevznikly v důsledku změny kvality/rozsahu výzkumu ve výzkumných organizacích), které budou odpovídat intervenční logice projektu popsanému v teorii změny.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálně dopad na změnu kvality výzkumu a jak se změna kvality/rozsahu výzkumu v území projeví (tedy například přilákáním studentů a jejich udržením v území po absolvování studia, častějším pořádáním prestižních akcí v oblasti vědy, apod.). To bude provedeno detailní kvantifikací ekonomických dopadů změny kvality/rozsahu výzkumu, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

²⁴⁷ Za hlavní subdodavatele se považují takoví, jež je vzhledem k povaze jejich produktů obtížné v krátké době nahradit.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území prostřednictvím udržení/přilákání absolventů v území a jejich uplatnění na trhu práce případně zvýšení počtu/kvality vědeckých pracovníků a tím jejich platů. Tyto hodnoty předpokládaného dopadu budou přepočteny na skutečný konečný dopad v podobě ekonomického přínosu, tedy na změnu výše platů (průměrná výše platu s ohledem na typ pracovní pozice a na dané odvětví), koupěschopnosti těchto osob, a tedy daňové výtěžnosti, stejně jako daňové výtěžnosti spin-off společností a start-upů vzniklých v důsledku změny kvality a rozsahu výzkumu na VO. Výsledkem bude zjištění rozsahu přínosů výsledků VaV z VO pro firmy, což představuje nepřímý dopad zvýšení kvality a rozsahu výzkumu ve VO. Faktický dopad bude hodnocen ve finančním vyjádření a na základě informací z průzkumu bude odhadnuta změna tržeb v důsledku inovací produktů/procesů založených na výstupech VaV z VO. Dále bude zjištěna a vyčíslena daňová výtěžnost předpokládaných spin-off firem výzkumných organizací, k jejichž založení může intervence dle jejího zaměření pravděpodobně v přímém či nepřímém důsledku vést (dle parametrů a zaměření intervence) a existujících podniků zejména v oblasti služeb v dotčeném území. Dopady budou měřeny v oborovém rozčlenění jak dle NACE (firmy), tak CEP & CEZ & RIV²⁴⁸ (výzkumné týmy).

Pomocné otázky: Bude mít realizace projektu/opatření dopad na zvýšení rozsahu a kvality výzkumných aktivit ve firemním sektoru?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít opatření/intervence na změnu kvality nebo rozsahu firemních výzkumných aktivit, jak se tato změna projeví na ekonomické výkonnosti dotčených firem a jak se to projeví v území.

Pro zjištění potřebných informací a dat o obsahu intervence a jejích předpokládaných dopadech na cílovou skupinu je nutné kontaktovat nejprve samotného realizátora opatření a pak také dotčené firmy v cílové skupině, na které bude mít intervence dopad. Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

Od firem budou získány informace o předpokládaných dopadech na rozsah výzkumných aktivit ve firmě, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají, nebo ji mohou omezovat. Otázky budou směřovat také na důsledky změn pro firmu a na to, jak se změny vyvolané intervencí projeví v chování firmy jako celku, v jejím postavení na trhu, ekonomických charakteristikách, apod. Dále budou otázky směřovat na konkrétní přínosy změn vyvolaných intervencí ve firmách, které se mohou projevit v území dopadu.

Hodnotitel provede kvalitativní průzkum (terénní šetření v případě potřeby doplněné on-line dotazníkovým šetřením) mezi firmami v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. zaměření projektu na podporu VaV aktivit určité velikostní skupiny firem, oborového zaměření či regionu – strukturálně postižené regiony apod.). V průzkumu budou zohledněny všechny druhy/typy dotčených subjektů vyplývající z teorie změny. Členění dotčených firem by mělo zohledňovat minimálně jejich velikost, vlastnictví případně další

²⁴⁸ <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=1374>

parametry vzhledem k charakteru a zaměření intervence²⁴⁹ tak, aby pokrývalo všechny druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Kromě oslovení přímo dotčených subjektů bude průzkum zaměřen i na hlavní subdodavatele dotčených firem a výzkumné organizace jako současné/potenciální partnery v oblasti výzkumu, kteří budou v případě dopadů změny rozsahu/kvality výzkumu také nepřímo ovlivněni. Hlavními dodavateli se rozumí takové firmy, jejichž vstupy představují buď zásadní část produkce dotčených podniků, nebo jsou obtížně nahraditelní.

Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně, tedy například firmy, které VaV vykonávají soustavně a dlouhodobě a vedle nich i firmy, které VaV aktivity dosud nevykonávaly (nebo pouze příležitostně) a realizace opatření by pravidelné VaV aktivity mohlo podnítit. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit několik zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na 2 hlavní body, a to zda a do jaké míry lze při znalosti nastavení nástroje očekávat ovlivnění (i) konkurenceschopnosti firmy a (ii) kupní síly v dotčeném území. Stejně hodnocení bude provedeno následně u subdodavatelů, kteří byli identifikováni v první části průzkumu.

Hodnotitel pomocí průzkumu získá data a informace o změně rozsahu/kvality výzkumných aktivit v dotčených firmách vyvolaných realizací opatření a jak se tyto změny projeví ve fungování firmy (např. rychlejší/efektivnější vyvinutí nové technologie používané ve firmě, rychlejší zavádění produktových inovací apod.). V případě změn v rozsahu/kvalitě výzkumu, které se nedotýkají bezprostředně aplikací výsledků výzkumu do komerční praxe, se musí otázkami zjistit, jaké jiné konkrétní přínosy ze změny rozsahu/kvality výzkumu pro firmy a zprostředkovaně pro území plynou či jak se mohou v budoucnu projevit. Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změny rozsahu výzkumu (např. výdaje/útraty zaměstnanců, kteří do území přišli či případně nepřišli v důsledku změny rozsahu výzkumu ve firmách), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny. Současně bude zjištěn rozsah a povaha ovlivnění klíčových subdodavatelů v důsledku změny kvality/rozsahu výzkumu v přímo dotčených firmách.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území prostřednictvím změny vytvořené přidané hodnoty/zisků firem a změny výše mezd osob zaměstnaných ve VaV ve srovnání s ostatním personálem. Tyto hodnoty předpokládaného dopadu budou přepočteny na skutečný konečný dopad v podobě ekonomického přínosu pro dané území, tedy prostřednictvím změny počtu VaV pracovníků či jejich mezd, což povede ke změně koupěschopnosti těchto osob a potažmo změně kupní síly v dotčeném území. V kombinaci se změnou vytvořené přidané hodnoty a zisků/výkonů dotčených firem bude vyjádřena změněná daňová výtěžnost v území a totéž bude provedeno pro jejich klíčové subdodavatele. V rámci nepřímých dopadů vzniklých především v důsledku zvýšené koupěschopnosti, budou kvantifikovány změny v růstu zisku existujících podniků zejména v oblasti služeb v dotčeném území prostřednictvím konečného dopadu v podobě daňové výtěžnosti. Tyto konečné dopady budou sledovány s ohledem na vnitřní diferenciaci dotčených firem, a to dle

²⁴⁹ např. obor působení, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.) a dalších potřebných parametrů

velikosti (dle počtu zaměstnanců) a vlastnictví firem a vnitřního členění VaV zaměstnanců dle ISCO²⁵⁰ klasifikace (rozčlenění VaV zaměstnanců do kategorií ISCO 2 a 3) a ISCED²⁵¹ klasifikace (rozčlenění VaV zaměstnanců do kategorií ISCED 3 – 6).

Pomocné otázky: Povede projekt k intenzivnější spolupráci firemního sektoru s akademickými/výzkumnými institucemi?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít realizovaná intervence na změnu intenzity a povahy spolupráce akademického a soukromého sektoru a jaký to přinese oběma stranám ekonomický přínos v dotčeném území a jak to ovlivní realizaci inovací (produktů/procesů) ve firmách vzniklých v důsledku spolupráce s výzkumnými organizacemi (VO²⁵²).

Pro zjištění potřebných informací a dat o obsahu intervence a jejích předpokládaných dopadech na cílovou skupinu je nutné provést průzkum mezi dotčenými výzkumnými organizacemi a firmami, na které bude mít intervence dopad. Současně také rozhovorem s realizátorem intervence bude ověřeno zaměření a charakter samotné intervence a její konkrétní parametry a očekávané výstupy a způsoby ovlivnění cílové skupiny. Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

Od výzkumných organizací a firem budou získány informace o předpokládaných dopadech intervence na intenzitu jejich současné či potenciální spolupráce s VO, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají, nebo ji mohou omezovat. Otázky budou směřovat také na důsledky změn pro výzkumné organizace a firmy a na to, jak se změny vyvolané intervencí projeví v chování výzkumné organizace a působení firmy na trhu, v jejím postavení vůči zákazníkům, apod. Dále budou otázky směřovat na konkrétní přínosy změn ve výzkumných organizacích a firmách pro území, které je intervencí ovlivněno.

Hodnotitel provede kvalitativní průzkum (terénní šetření v případě potřeby doplněné on-line dotazníkovým šetřením) mezi výzkumnými organizacemi a firmami v dotčeném území a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. výzkumné organizace orientované na strojírenství v případě intervencí zaměřených na strojírenský průmysl a firmy podnikající v oblasti spojené se strojírenstvím nebo jsou na jeho výstupech závislé). V průzkumu budou zohledněny všechny druhy/typy dotčených subjektů vyplývající z teorie změny. Členění dotčených výzkumných organizací a firem by mělo zohledňovat jejich velikost, vlastnictví a další parametry vzhledem k charakteru a zaměření intervence²⁵³ tak, aby pokrývalo nejčtenější druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Kromě oslovení přímo dotčených subjektů bude průzkum zaměřen i na hlavní dodavatele dotčených firem, kteří budou v případě dopadů změny

²⁵⁰

https://www.czso.cz/documents/10180/23172001/klasifikace_zamestnani_systematicka_cast_2015_07_01.pdf/d021dc22-a5f0-4d1c-b20e-42ce49daba51?version=1.0

²⁵¹

<https://www.czso.cz/documents/10180/23169548/cz-isced+2011.pdf/fa446ca2-e212-4dd8-a61e-a80a3152f7cb?version=1.0>

²⁵² Zahrnuje akademické výzkumné organizace, veřejné i soukromé výzkumné instituce

²⁵³ např. obor působení, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.) a dalších potřebných parametrů

intenzity spolupráce firem a výzkumných organizací také nepřímo ovlivnění. Klíčovými subdodavateli se rozumí firmy, jejichž dodávky tvoří podstatnou část hodnoty produktu dané firmy, nebo jsou tyto subdodávky jen velmi obtížně nahraditelné

Vzorek je třeba vybrat tak, aby zahrnoval různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně. Z každé takovéto skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců kvůli ověření relevance získaných informací. Výběr vzorku musí být dostatečně rozsáhlý, aby bylo možno popsat parametry variability působení intervence a postihnout různorodost dopadů na různé typy firem.

Průzkum bude zaměřen na 2 hlavní body, a to zda a do jaké míry lze při znalosti nastavení nástroje očekávat ovlivnění (i) konkurenceschopnosti a ekonomické výkonnosti firem a (ii) posílení endogenního²⁵⁴ sektoru firem v dotčeném území. Stejně hodnocení bude provedeno následně u subdodavatelů, kteří byli identifikováni v první části průzkumu.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o intenzitě a povaze výzkumné spolupráce firem s akademickou sférou a mechanismu působení intervence ve smyslu ovlivnění rozsahu, předmětu a výsledků této spolupráce. Zejména bude průzkum zjišťovat konkrétní projevy zlepšené spolupráce obou sektorů na ekonomickou výkonnost a konkurenceschopnost firem (efektivnější vyvinutí inovací a jejich ekonomický přínos pro firmu, zajištění kvalitnějších lidských zdrojů, vyřešení konstrukčních či vývojových problémů apod.), konkrétně jak jsou v tomto důsledku ovlivněny výkony/tvorba přidané hodnoty firem. Otázky budou směřovat i na behaviorální faktory spolupráce jako je motivace ke spolupráci a strategie rozvoje dotčených společností a jakou roli v těchto strategiích spolupráce s VO hraje. V případě změn v intenzitě vzájemné spolupráce, které se nedotýkají bezprostředně firem/VO, se musí otázkami zjistit, jaké jiné konkrétní přínosy ze změny intenzity spolupráce pro území plynou či jak se mohou projevit. Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změny spolupráce firem a VO (např. zvýšení atraktivity území v důsledku pozitivní „atmosféry“ pro spolupráci příchodem VaV center zahraničních firem²⁵⁵), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálně dopad na změnu intenzity a povahy spolupráce firem a výzkumných organizací a jak se tato změna projeví v ekonomických charakteristikách a růstovém potenciálu firem a potažmo v území (tedy například vznikem spin-off firem, které přispějí k růstu regionálně zakořeněného sektoru domácích firem, zlepšením kvality VaV ve firmách a v jeho důsledku vyšší inovační výkonnosti apod.). To bude provedeno kvantifikací ekonomických dopadů změny intenzity spolupráce, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území prostřednictvím (potenciálního) vzniku spin-off firem a inovací (produktů/procesů) ve firmách vzniklých v důsledku spolupráce s VO. Tyto hodnoty předpokládaného dopadu budou přepočteny na skutečný konečný dopad v podobě ekonomického přínosu, kdy na základě informací zjištěných v průzkumu bude odhadnuta změna tržeb/výkonů v důsledku inovací produktů/procesů, k nimž mohou přispět výstupy VaV z VO a jak se

²⁵⁴ Endogenní sektor firem je charakterizován jako soubor podnikatelských subjektů, které mají sídlo a rozhodovací funkce lokalizovány v Česku.

²⁵⁵ Jedná se především o posun stávajících poboček v rámci firemní hierarchie (hodnotového řetězce), což vede k růstu/poklesu vytvořené přidané hodnoty, či přilákáním zcela nových společností, které budou v území realizovat aktivity s vysokou/nízkou přidanou hodnotou (např. vývoj nebo podnikový výzkum).

změní daňová výtěžnost segmentu dotčených firem. Dále bude zjištěna a vyčíslena daňová výtěžnost předpokládaných spin-off firem, k jejichž založení může intervence dle jejího zaměření pravděpodobně v přímém či nepřímém důsledku vést (dle parametrů a obsahu intervence), a taktéž budou slovně zhodnoceny potenciální dopady na fungování a ekonomickou výkonnost klíčových subdodavatelů identifikovaných v předchozích krocích. Výsledky hodnocení budou interpretovány v kontextu vnitřní diferenciaci jak firem (velikost dle počtu zaměstnanců, vlastnictví a oborové zaměření dle klasifikace NACE), tak výzkumných organizací, resp. výzkumných týmů či skupin, jež spolupráce reálně uskutečňují (dle dat CEP & CEZ & RIV²⁵⁶) s cílem odhalit, jestli dopady budou odlišné dle různých typů firem případně výzkumných týmů uvnitř výzkumné organizace.

Dopad na inovační výkonnost

Pomocné otázky: Ovlivní projekt inovační výkonnost - zavádění nových/inovovaných produktů, technologií, výrobních procesů, nových způsobů přístupu k zákazníkům?

Hodnocení v této oblasti se bude zaměřovat na to, jakým způsobem ovlivňuje realizace opatření/intervence inovační výkonnost podniků v území a tím přispívá k zavádění inovovaných produktů, procesů a inovacím jiných aspektů fungování firem (např. způsobu přístupu k zákazníkům), jež ovlivňují jejich celkovou ekonomickou výkonnost.

Pro samotné hodnocení dopadů do území je nutné získat podrobné informace a data od subjektu, jenž je zodpovědný za přípravu a realizaci opatření/intervence a také od firem, na něž má toto opatření působit a které jsou cílovou skupinou pro realizaci intervence. Určení této skupiny firem/podnikatelů by mělo vycházet z obsahu samotné intervence a předpokládaného mechanismu působení, který je popsán v teorii změny a mělo by být ověřeno rozhovorem s realizátorem intervence.

Od subjektu zodpovědného za realizaci opatření je nutné získat informace o konkrétním obsahu dané intervence (jakým způsobem a jakými nástroji bude vyšší inovační výkonnost firem podporována, jak budou tyto nástroje fungovat), jaký je rozsah intervence a očekávané cílové skupiny firem, které budou z realizace opatření benefitovat, jaké jsou podmínky úspěšnosti intervence a naopak bariéry, které její fungování mohou ohrozit. Tím budou doplněny informace o projektu uvedené v teorii změny. Současně je nutné v průzkumu mezi firmami z cílové skupiny získat konkrétní informace o očekávaných změnách ve fungování firem, které intervence vyvolá a jak tyto změny budou působit na zvýšení inovační výkonnosti podniků a přispívat tak k růstu jejich konkurenceschopnosti a ekonomické výkonnosti, případně tvorbě/zániku pracovních míst a jak se tyto změny projeví v území.

Hodnotitel provede průzkum ve formě terénního šetření (v případě potřeby doplněného on-line dotazníkovým šetřením) mezi firmami v cílové skupině, které budou identifikovány v souladu s teorií změny a na základě obsahu a zaměření intervence (např. MSP s potenciálem a motivací využití výsledků výzkumu/služeb výzkumných organizací pro zvýšení své inovační výkonnosti v případě projektu inovačních voucherů v určitém území). Vzorek firem v průzkumu by měl zohledňovat jejich vnitřní členění a měl by být strukturován zejména s ohledem na jejich velikost, vlastnictví a další charakteristiky vyplývající z charakteru a povahy intervence²⁵⁷ tak, aby pokrýval všechny druhy/typy

²⁵⁶ <http://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=1374>

²⁵⁷ např. obor působení, konkrétní lokalizace dotčeného subjektu v území (metropolitní/jádrové oblasti vs. periferie a venkovské území), převažující pozice v hodnotovém řetězci a z toho vyplývající aktivity, které firma

subjektů, na které by mělo mít opatření vliv. Vzorek by měl obsahovat různé typy subjektů, u kterých lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišně, a to v dostatečném počtu tak, aby byla postižena vnitřní variabilita působení intervence. Kromě oslovení přímo dotčených firem bude průzkum zaměřen i na jejich hlavní subdodavatele, kteří budou případnou změnou inovační výkonnosti v dané firmě rovněž ovlivněni. Za klíčové subdodavatele se považují takové firmy, jejichž produkce je tvořena z velké části subdodávkami přímo ovlivněným firmám²⁵⁸ nebo se jedná o takové subdodávky, které lze vzhledem k jejich povaze obtížně nahradit v krátké době.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o tom, jak čelní představitelé firem (majitelé, manažeři řídící podnik) hodnotí příspěvek intervence k růstu inovační výkonnosti firmy, v jakých konkrétních aspektech fungování firmy bude inovační výkonnost díky intervenci ovlivněna (budou snadněji/ve větší míře zaváděny inovované produkty/procesy nebo dojde k obsazení nových trhů v produktovém nebo geografickém smyslu, změní se přístup k zákazníkům), jak bude tento mechanismus probíhat, nebo zdali budou odstraněny bariéry, které vzniku nebo využívání a tržnímu úspěchu inovací brání a jaké jsou podmínky odstranění těchto překážek. Cílem průzkumu je zjistit, jak se tyto změny, ke kterým intervence přispěje, mohou projevit na celkovém fungování firmy, zejména na jejích růstových charakteristikách – jak se změní exportní výkonnost, tržby/výkony firmy, případně jestli intervence povede ve svém důsledku ke vzniku/zániku nových pracovních míst a o jaká pracovní místa se bude jednat.

Získané informace a data budou využity k odhadu potenciálního dopadu intervence do území. Na základě zjištěného ovlivnění inovační výkonnosti v dotazovaných firmách bude proveden dopočet na celý základní soubor firem (vzhledem k předpokládanému rozsahu intervence) a bude kvantifikován (odhadnut) vliv na změnu výkonů firem. Konečným dopadem do území bude v tomto případě změna v daňové výtěžnosti firem v souvislosti se změnami v jejich výkonech/ziscích a tím změna v příjmech státního rozpočtu.

U vlivu na zaměstnanost bude dopadem do území zvýšená/snížená koupěschopnost obyvatel v důsledku tvorby/zániku pracovních míst a tím zprostředkovaně náklady/příjmy pro státní rozpočet. Předpokladem při kvantifikaci dopadů je, že nová pracovní místa budou obsazena nezaměstnanými osobami. K přepočtu na koncové dopady poslouží data o průměrných ročních příjmech v nezaměstnanosti. Tyto údaje (dostupné z ČSÚ, MPSV, ÚP, popř. specifických studií – např. studie Unicorn College²⁵⁹) o výplatách podpor v nezaměstnanosti, které představují náklady veřejných rozpočtů, budou porovnány s údaji o průměrné mzdě v daném území (s využitím dat z ČSÚ případně ÚP). Průměrné mzdy budou zohledňovat strukturu nově vzniklých/zaniklých pracovních míst v důsledku intervence, které budou získány terénním šetřením. Při výpočtu koncových dopadů bude hodnotitel pracovat s průměrnou mzdou v regionu v daném odvětví, v němž firma působí a umožňují-li to získané informace, pak i s typem pracovních míst²⁶⁰. Tímto porovnáním bude zjištěn rozdíl v příjmech nově zaměstnaných osob vůči jejich předchozí podpoře v nezaměstnanosti. Pokud

vykonává (montáž/výroba, prodej/marketing, výzkum/vývoj apod.), inovačního potenciálu firem a dalších potřebných parametrů

²⁵⁸ Jak daleko v subdodavatelském řetězci bude průzkum prováděn, záleží na rozsahu investice a míře ovlivnění subdodavatelů

²⁵⁹ ČADIL, J. a kol. (2011): Odhad nákladů nezaměstnanosti z pohledu veřejných rozpočtů, Politická ekonomie, č. 5, s. 618-637. Dostupné z: <www.vse.cz/polek/download.php?jnl=polek&pdf=811.pdf>

²⁶⁰ Odpovídající alespoň hrubé struktuře v členění CZ-ISCO 1-digit

intervence povede ke ztrátě pracovních míst, bude hodnotitel postupovat opačným způsobem a budou tak odhadnuty vzniklé náklady státního rozpočtu v souvislosti se změnou zaměstnanosti.

Dopad na zaměstnanost a trh práce

Pomocné otázky: Povede projekt/opatření přímo či nepřímo k vzniku nebo zániku pracovních míst?

V dané oblasti dopadu bude posuzováno, jaký vliv bude mít projekt/opatření na změnu (nárůst/pokles) zaměstnanosti.

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude proveden rozsáhlejší průzkum (např. formou dotazníkového šetření/ osobních konzultací) v území dopadu a v cílové skupině ovlivněných subjektů identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny.

Z průzkumu by měla vzejít informace o celkovém počtu nově vzniklých či zaniklých pracovních míst, a to jak přímo v dotčených oblastech/sektorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sektorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených²⁶¹. Průzkum by měl pokrývat celý dodavatelský řetězec²⁶² včetně návazných odvětví.

Tyto údaje budou následně použity jako vstupy pro kvantifikaci konečných dopadů na:

- změnu (nárůst/pokles) disponibilních příjmů zaměstnanců v členění dle konkrétních pracovních pozic a tomu odpovídajícího platového ohodnocení (v důsledku nábory nových/propouštění stávajících zaměstnanců) a
- v kontextu změny (nárůst/úbytek) počtu pracovníků současně dopad na státní rozpočet (SR) spočívající ve změně (nárůst/pokles) výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti a ve změně (nárůst/pokles) daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) z daní z příjmů fyzických osob

Kalkulace změny disponibilních příjmů zaměstnanců (nárůst/pokles disponibilních příjmů obyvatel) bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce apod.) o průměrné čisté mzdě v členění dle konkrétních pracovních pozic a tomu odpovídajícího platového ohodnocení – v přímo v dotčených oblastech/sektorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sektorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených –, popřípadě na základě údajů o skutečné výši platového ohodnocení konkrétních pracovních pozic zjištěných v rámci provedeného průzkumu.

Kalkulace průměrných ročních příjmů v nezaměstnanosti bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce, popř. specifických studií a publikací – např. studie Unicorn College²⁶³, publikace VÚPSV²⁶⁴) o výplatách podpor v nezaměstnanosti.

²⁶¹ Např. projekt zaměřený na vybudování nové investice – výrobního závodu – předpokládá vytvoření přímých nových pracovních míst v tomto závodě a po přechodné období výstavby závodu také ve stavebních firmách realizujících tuto investici, dále lze očekávat zprostředkovaně vznik pracovních míst u subdodavatelů, popř. odběratelů a v návazných odvětvích (např. stravovací služby, ubytovací služby apod.)

²⁶² Např. v případě investice do dřevozpracujícího závodu nejen obdobné závody v dotčeném území, ale také veškeré dodavatele (těžební společnosti, dopravci) a jejich subdodavatele, a odběratele (velkoobchody se dřevem a stavebním materiálem, hobbymarkety apod.) až do úrovně koncových zákazníků (např. stavební firmy).

²⁶³ Čadil, J. (2011): Analýza nákladů veřejných rozpočtů na středního nezaměstnaného. 49 s. Dostupné z: <http://server.universium.cz/publikace/10_analyza_nakladu_ver_rozpoctu_stredni_nezamestnany.pdf>

²⁶⁴ Jahoda, R., Godarová, J. (2016): Odhad nákladů veřejných rozpočtů vynakládaných na jednoho nezaměstnaného. VÚPSV, v.v.i., Praha. 47 s. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_412.pdf>

Následně bude vyčíslen rozdíl ročních čistých mezd nových/propuštěných zaměstnanců dle konkrétních pracovních pozic v přímo v dotčených oblastech/sectorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sectorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených dle zjištěných sekundárních dat či údajů z provedeného průzkumu a průměrného ročního příjmu ubyvších/přibyvších nezaměstnaných z výplat podpor v nezaměstnanosti. Výsledkem bude vyčíslení a) celkové změny výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti, b) celkové změny disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) dotčených projektem/opatřením. Z těchto disponibilních příjmů (které lze vnímat jako transfery s ohledem na předpoklad, že je obyvatelé dále utratí za zboží či služby a tyto prostředky se tedy přesunou k podnikatelům či dalším institucím) bude následně jako konečný dopad vyčíslena změna daňové výtežnosti státu (státního rozpočtu) v souvislosti s výběrem daní z příjmů fyzických osob.

Pomocné otázky: Ovlivňuje projekt/opatření nějakým způsobem zaměstnatelnost vybraných cílových skupin? (handicapovaní, matky po mateřské dovolené, absolventi, pracující v předdůchodovém věku apod.)

V dané oblasti dopadu bude posuzováno, jaký vliv bude mít projekt/opatření na změnu (nárůst/pokles) zaměstnanosti (zaměstnatelnosti) tzv. ohrožených cílových skupin.

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů se předpokládá provedení šetření na trhu práce v území dopadu ve vybraných ohrožených cílových skupinách (handicapovaní, matky po mateřské dovolené, absolventi, pracující v předdůchodovém věku apod.) s využitím dostupných sekundárních dat, popř. průzkumu ve firmách dotčených projektem/opatřením, zaměřeného na zjišťování ochoty zaměstnavatelů zaměstnat ohrožené cílové skupiny.

Z šetření/průzkumu by měla vzejít informace o celkové situaci na trhu práce ve vazbě na dotčené cílové skupiny (tzn. např. údaje o počtu evidovaných absolventů, osob v předdůchodovém věku, handicapovaných atd. na úřadech práce v dotčeném území, údaje o zaměstnávání těchto cílových skupin – např. počet zaměstnaných v daných cílových skupinách za uplynulý rok apod.), z níž bude hodnotitel moci odvodit předpokládaný trend vývoje (tj. např. k jaké změně zaměstnatelnosti těchto cílových skupin – v % či absolutních hodnotách – může dojít v důsledku realizace projektu/opatření).

Na základě těchto údajů dojde ke kvantifikaci počtu nově vzniklých či zaniklých pracovních míst u ohrožených cílových skupin, a to jak přímo v dotčených oblastech/sectorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sectorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených²⁶⁵.

Tyto údaje budou následně použity jako vstupy pro kvantifikaci konečných dopadů na:

- změnu (nárůst/pokles) disponibilních příjmů zaměstnanců (v důsledku nábory nových/propouštění stávajících zaměstnanců) a
- v kontextu změny (nárůst/úbytek) počtu pracovníků současně dopad na státní rozpočet (SR) spočívající ve změně (nárůst/pokles) výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti, popř. dalších pobíraných dávek podpor (např. invalidní důchod, dávky pomoci v hmotné nouzi

²⁶⁵ např. projekt zaměřený na vybudování nové investice – výrobního závodu – předpokládá vytvoření přímých nových pracovních míst v tomto závodě a po přechodné období výstavby závodu také ve stavebních firmách realizujících tuto investici, dále lze očekávat zprostředkovaně vznik pracovních míst u subdodavatelů, popř. odběratelů a v návazných odvětvích (např. stravovací služby, ubytovací služby apod.)

apod.), a ve změně (nárůst/pokles) daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) z daní z příjmů fyzických osob

Kalkulace změny disponibilních příjmů zaměstnanců v rámci vybraných cílových skupin (nárůst/pokles disponibilních příjmů obyvatel) bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce apod.) o průměrné čisté mzdě v členění dle konkrétních pracovních pozic – na pozici/-ích, jejichž vznik/zánik lze předpokládat v souvislosti s realizací projektu/opatření –, popřípadě na základě údajů o skutečné výši platového ohodnocení konkrétních pracovních pozic zjištěných v rámci provedeného průzkumu.

Kalkulace průměrných ročních příjmů v nezaměstnanosti bude provedena opětovně na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce, popř. specifických studií a publikací – např. studie Unicorn College²⁶⁶, publikace VÚPSV²⁶⁷) o výplatách podpor v nezaměstnanosti, popř. dalších pobíraných dávek podpor (např. invalidní důchod, dávky pomoci v hmotné nouzi apod.).

Následně bude vyčíslen rozdíl ročních čistých mezd nových/propuštěných zaměstnanců v rámci vybraných cílových skupin dle zjištěných sekundárních dat a průměrného ročního příjmu ubyvších/přibyvších nezaměstnaných z výplat podpor v nezaměstnanosti. Výsledkem bude vyčíslení a) celkové změny výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti, b) celkové změny disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) z ohrožených cílových skupin dotčených projektem/opatřením. Z těchto disponibilních příjmů (které lze vnímat jako transfery s ohledem na předpoklad, že je obyvatelé dále utratí za zboží či služby a tyto prostředky se tedy přesunou k podnikatelům či dalším institucím) bude následně jako konečný dopad vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) v souvislosti s výběrem daní z příjmů fyzických osob.

Dopad na strukturu/kvalitu pracovních míst

Pomocné otázky: Ovlivňuje projekt/opatření kvalitu pracovních míst v dotčeném území?

V dané oblasti bude hodnoceno, zda a případně jakou měrou může projekt/opatření kvalitativně ovlivnit změnu struktury pracovních pozic v dotčeném území, tzn. například, zda realizace projektu přispěje k nárůstu potřeby pracovních pozic s vyšší kvalifikací.²⁶⁸

Tato potřeba by se měla projevit ve změně disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) v dotčeném území v důsledku změny (předpoklad zvýšení) požadované kvalifikace a v konečném důsledku pak ve změně daňové výtěžnosti státu z odváděných daní z příjmů fyzických osob (kdy lze předpokládat, že vyšší požadovaná kvalifikace se promítne do vyššího platového ohodnocení zaměstnanců).

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude proveden rozsáhlejší průzkum v území dopadu a v cílové skupině ovlivněných subjektů identifikované dle parametrů

²⁶⁶ Čadil, J. (2011): Analýza nákladů veřejných rozpočtů na středního nezaměstnaného. 49 s. Dostupné z: <http://server.universium.cz/publikace/10_analyza_nakladu_ver_rozpocpu_stredni_nezamestnany.pdf>

²⁶⁷ Jahoda, R., Godarová, J. (2016): Odhad nákladů veřejných rozpočtů vynakládaných na jednoho nezaměstnaného. VÚPSV, v.v.i., Praha. 47 s. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_412.pdf>

²⁶⁸ Fakticky by se nemělo jednat o vytvoření nových pracovních pozic (případný vznik nových pracovních míst by měl být předmětem hodnocení v rámci jiného dopadu: „Dopad na zaměstnanost a trh práce“), ale například o změnu pracovního zařazení zaměstnance na stávající pozici či spíše náhradu stávajícího pracovníka s nižší kvalifikací pracovníkem s kvalifikací vyšší, resp. „restrukturalizaci“ pracovních pozic v rámci firmy (např. snížení počtu pozic v dělnických profesích a navýšení počtu pozic v odborných/specializovaných profesích v důsledku pořízení nových technologií ve firmě apod.) bez vlivu na celkový počet pracovních pozic.

projektu uvedených v teorii změny (výběr většího počtu firem v rámci dané velikostní kategorie dle četnosti zastoupení jednotlivých velikostních kategorií firem ve výběrovém vzorku, popř. v rámci zastoupených dotčených odvětví).

Z šetření/průzkumu hodnotitel stanoví velikost dotčené cílové skupiny – tzn. počet pracovních pozic ve firmách v dotčeném území, u nichž je reálný předpoklad, že budou vyžadovat pracovní sílu s vyšší kvalifikací oproti kvalifikaci stávající.

Dále hodnotitel s využitím sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce apod.) o průměrné čisté mzdě dle konkrétních pracovních pozic – na pozicích dotčených změnou kvalifikace –, popřípadě na základě údajů o skutečné výši platového ohodnocení dle konkrétních pracovních pozic zjištěných v rámci provedeného průzkumu, vyčíslí rozdíl ve mzdách současných pracovních pozic (se stávající kvalifikací) a nových pracovních pozic (po změně kvalifikace), z něhož bude vyčíslena celková změna disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců).

Z této změny bude následně vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu z odváděných daní z příjmů fyzických osob.

Pomocné otázky: Ovlivňuje projekt/opatření nějakým způsobem přístup pracujících a nezaměstnaných k dalšímu vzdělávání a rekvalifikacím?

V této oblasti bude zjišťováno, jak intervence ovlivní nabídku (kapacitu), přístupnost a využívání kurzů celoživotního vzdělávání (CŽV) či rekvalifikací a jaký bude jejich dopad na uplatnitelnost absolventů kurzů CŽV/rekvalifikací na trhu práce. V konečném důsledku bude tedy zjišťován dopad na změnu nezaměstnanosti dotčených osob a z toho vyplývající daňovou výtěžnost státu (jako důsledek změny výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti a změny daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) z daní z příjmů fyzických osob, vyvolané změnou jejich disponibilních příjmů).

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude proveden průzkum v území dopadu a v cílové skupině potenciálně dotčených osob identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (nezaměstnaní evidovaní na ÚP, zařazení do některého z rekvalifikačních kurzů).

K zjišťování samotného vlivu rekvalifikací na uchazeče o zaměstnání na lokálním trhu práce bude realizována sumativní evaluace ex-post, přičemž budou zkoumány rekvalifikační programy započaté a zároveň i ukončené za určité vybrané konkrétní období – optimálně za 1 kalendářní rok. Pro zhodnocení účinků rekvalifikací bude zapotřebí získat nejprve údaje o charakteristikách konkrétního/-ích rekvalifikačního/-ch programu a trhu práce, aby bylo možné zhodnotit dopad rekvalifikací v lokálním/regionálním kontextu (v závislosti na parametrech projektu uvedených v teorii změny).²⁶⁹

Průzkumem (předpoklad dotazníkové šetření u absolventů rekvalifikačních kurzů – ideálně u kompletního vzorku, popřípadě u většího reprezentativního vzorku) bude zjišťován výskyt v nezaměstnanosti ke konci měsíce, ve kterém byla ukončena účast v rekvalifikačním programu, a dále po dobu následujících 6 měsíců po ukončení programu a srovnání s výskytem v nezaměstnanosti v kontrolní skupině.

²⁶⁹ Karásková, I. (2011): Rekvalifikace a jejich vliv na zaměstnatelnost uchazečů o zaměstnání v okrese Brno-venkov. FÓRUM sociální politiky, odborný recenzovaný časopis, 04/2011, s. 2-12. Dostupné z: <www.vupsv.cz/sites/File/forum_socialni_politiky/Casopis_FSP_4_2011.pdf>

Konečnou velikost skupiny dotčených osob budou představovat osoby, které po absolvování rekvalifikačních kurzů nalezly zaměstnání a kterým se podařilo toto zaměstnání udržet, tzn. nebyly opětovně zařazeny (nevrátily se) do evidence úřadu práce.

U těchto osob bude následně jednoduchým výpočtem kvantifikován finanční dopad spočívající v celkové změně disponibilních příjmů (rozdíl mezi čistými mzdami a průměrnými výplatami podpor v nezaměstnanosti) a následně vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu z odváděných daní z příjmů fyzických osob. Tuto změnu (předpokládaný nárůst příjmů státu z daní) je nicméně potřeba ještě dále očistit o průměrné náklady na zajištění rekvalifikačních kurzů.

Pomocné otázky: Ovlivní projekt nějakým způsobem bezpečnost, zdraví a důstojnost pracujících?

V dané oblasti budou hodnoceny zejména potenciální dopady projektu na bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Tyto dopady budou s využitím sekundárních dat a případně dat z vlastních průzkumů provedených hodnotitelem kvantifikovány v podobě změny (nárůst/úspora) nákladů a ztrát vyplývajících z pracovních úrazů a nemocí z povolání.

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude provedeno šetření s využitím dostupných sekundárních dat, popř. průzkum v území dopadu a v cílové skupině ovlivněných subjektů (zaměstnavatelů) identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny.

Cílem šetření bude vyhodnocení míry účinnosti projektu/opatření na změnu bezpečnosti a ochranu zdraví při práci, resp. změnu pracovní úrazovosti a nemocí z povolání – tzn. srovnání varianty „bez projektu“ a varianty „s projektem“ (jak se změní pracovní úrazovost/nemocnost po realizaci projektu) a z toho vyplývající změny nákladů.

Za účelem získání vstupních údajů pro vybrané proměnné (smrtelné nehody, úmrtí, absence nebo nemocenská, fluktuace kvůli špatnému pracovnímu prostředí nebo předčasnému odchodu do důchodu a invaliditě, předčasný odchod do důchodu nebo invalidita) budou použity snadno dostupné údaje z firemních záznamů a účetního systému, případně odhady epidemiologických studií, údaje vnějších zdrojů, vyvozování z firemních údajů. Odhadem nebo použitím analytických technik bude určena míra účinků (poranění, nemocí a/nebo intervencí) např. použitím informací obdobných případů, kalkulace pomocí scénářů či analýzy dopadu (vyvozování podle intervenčních cílů).²⁷⁰

Pro účely zpracování ekonomických analýz účinnosti preventivních opatření nebo prevence úrazovosti z ekonomického hlediska (analýza nákladů na náhrady) lze využít kupříkladu postup publikovaný agenturou EU-OSHA – informační agenturou Evropské unie pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci – v rámci factsheetu 28 „Hodnocení prevence pracovních úrazů na firemní úrovni z ekonomického hlediska“²⁷¹.

²⁷⁰ Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (2007): FACTS - Hodnocení prevence pracovních úrazů na firemní úrovni z ekonomického hlediska. 4 s. Dostupné z: <https://osha.europa.eu/sites/default/files/publications/documents/cs/publications/factsheets/cs_28.pdf/cs_28.pdf>

²⁷¹ Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (2007): FACTS - Hodnocení prevence pracovních úrazů na firemní úrovni z ekonomického hlediska. 4 s. Dostupné z: <https://osha.europa.eu/sites/default/files/publications/documents/cs/publications/factsheets/cs_28.pdf/cs_28.pdf>

S využitím výše uvedeného metodického postupu tedy hodnotitel u vybraného vzorku ovlivněných subjektů (zaměstnavatelů) dle parametrů projektu uvedených v teorii změny provede šetření, z něhož zjistí počty nehod, poranění a nemocí, popř. předčasných odchodů do důchodu a invalidity a jednotkové náklady na řešení jejich následků, následně provede kvalifikovaný odhad změny pracovní úrazovosti a nemocnosti – tzn. srovnání varianty „bez projektu“ a varianty „s projektem“ (jak se změní pracovní úrazovost/nemocnost po realizaci projektu) –, na základě čehož bude reálné dopočítat (odhadnout) celkové náklady na úrazovost za dané časové období u celé dotčené cílové skupiny v území dopadu projektu (všichni dotčení zaměstnavatelé).

Dopad na rovné příležitosti a sociální inkluzi

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký dopad na přístupnost trhu práce, případně na vstup nebo opuštění trhu práce?

V dané oblasti dopadu bude posuzováno, jaký vliv bude mít projekt/opatření na změnu (nárůst/pokles) zaměstnanosti (zaměstnatelnosti) osob.

Za účelem zjištění potřebných dat pro kvantifikaci relevantních dopadů bude proveden rozsáhlejší průzkum (např. formou dotazníkového šetření/ osobních konzultací) v území dopadu a v cílové skupině ovlivněných subjektů identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny.

Z průzkumu by měla vzejít informace o celkovém počtu nově vzniklých či zaniklých pracovních míst, a to jak přímo v dotčených oblastech/sektorech/odvětvích ekonomiky, tak také nepřímo (zprostředkovaně) v oblastech/sektorech/odvětvích realizací projektu/opatření bezprostředně dotčených²⁷². Průzkum by měl pokrývat celý dodavatelský řetězec²⁷³ včetně návazných odvětví.

Tyto údaje budou následně použity jako vstupy pro kvantifikaci konečných dopadů na:

- změnu (nárůst/pokles) disponibilních příjmů zaměstnanců v členění dle konkrétních pracovních pozic a tomu odpovídajícího platového ohodnocení (v důsledku nábory nových/propouštění stávajících zaměstnanců) a
- v kontextu změny (nárůst/úbytek) počtu pracovníků současně dopad na státní rozpočet (SR) spočívající ve změně (nárůst/pokles) výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti a ve změně (nárůst/pokles) daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) z daní z příjmů fyzických osob

Kalkulace změny disponibilních příjmů zaměstnanců (nárůst/pokles disponibilních příjmů obyvatel) bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce apod.) o průměrné čisté mzdě v členění dle konkrétních pracovních pozic a tomu odpovídajícího platového ohodnocení – na pozici/-ích, jejichž vznik/zánik lze předpokládat v souvislosti s realizací projektu/opatření –, popřípadě na základě údajů o skutečné výši platového ohodnocení konkrétních pracovních pozic zjištěných v rámci provedeného průzkumu.

²⁷² Např. projekt zaměřený na vybudování nové investice – výrobního závodu – předpokládá vytvoření přímých nových pracovních míst v tomto závodě a po přechodné období výstavby závodu také ve stavebních firmách realizujících tuto investici, dále lze očekávat zprostředkovaně vznik pracovních míst u subdodavatelů, popř. odběratelů a v návazných odvětvích (např. stravovací služby, ubytovací služby apod.)

²⁷³ Např. v případě investice do dřevozpracujícího závodu nejen obdobné závody v dotčeném území, ale také veškeré dodavatele (těžební společnosti, dopravci) a jejich subdodavatele, a odběratele (velkoobchody se dřevem a stavebním materiálem, hobbymarkety apod.) až do úrovně koncových zákazníků (např. stavební firmy).

Kalkulace průměrných ročních příjmů v nezaměstnanosti bude provedena na základě dostupných sekundárních dat (údaje ČSÚ, MPSV, úřadů práce, popř. specifických studií a publikací – např. studie Unicorn College²⁷⁴, publikace VÚPSV²⁷⁵) o výplatách podpor v nezaměstnanosti.

Následně bude vyčíslen rozdíl ročních čistých mezd nových/propuštěných zaměstnanců dle zjištěných sekundárních dat či údajů z provedeného průzkumu a průměrného ročního příjmu ubyvších/přibyvších nezaměstnaných z výplat podpor v nezaměstnanosti. Výsledkem bude vyčíslení a) celkové změny výše výdajů na podpory v nezaměstnanosti, b) celkové změny disponibilních příjmů obyvatel (zaměstnanců) dotčených projektem/opatřením. Z těchto disponibilních příjmů (které lze vnímat jako transfery s ohledem na předpoklad, že je obyvatelé dále utratí za zboží či služby a tyto prostředky se tedy přesunou k podnikatelům či dalším institucím) bude následně jako konečný dopad vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu (státního rozpočtu) v souvislosti s výběrem daní z příjmů fyzických osob.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na dostupnost služeb a zboží v území, případně dostupnost služeb a zboží pro nějakou skupinu obyvatel? (pošta, úřady, internet, obchod, lékař)

Dopady na dostupnost služeb komerčního charakteru (obchod, komerční služby) budou vyčísleny jako změna časového zatížení v důsledku změny dostupnosti – tzn. docházkové či dojížděkové doby za příslušnou službou – a z toho vyplývající změna (úspora/nárůst) finančních nákladů.²⁷⁶

Pro hodnocení je doporučováno využít kupříkladu:

- Metodiku kvantifikace externalit z dopravy²⁷⁷
- popř. dílčí výstupy zpracované v rámci mezinárodního projektu HEATCO²⁷⁸, na něž se česká metodika odvolává, resp. pracuje s aktualizovanými výstupy z této metodiky

Pro výpočet finanční hodnoty změny časové zátěže v souvislosti s projektem/opatřením se z těchto materiálů použije hodnota času za rok (resp. sledované období) ze změny (zkrácení/prodloužení) jízdní doby za osobní dopravu – s ohledem na charakter hodnoceného dopadu by se mělo jednat o ukazatele tzv. krátké dojížděky, popř. ostatní cesty – krátké, a jim odpovídající hodnoty ocenění cestovního času.

Dále bude s využitím detailního průzkumu (zohledňujícího všechny hlavní typy komerčních služeb poskytovaných v území dopadu – např. maloobchody, osobní služby, banky, stravovací zařízení apod.

²⁷⁴ Čadil, J. (2011): Analýza nákladů veřejných rozpočtů na středního nezaměstnaného. 49 s. Dostupné z: <http://server.universium.cz/publikace/10_analyza_nakladu_ver_rozpocetu_stredni_nezamestnany.pdf>

²⁷⁵ Jahoda, R., Godarová, J. (2016): Odhad nákladů veřejných rozpočtů vynakládaných na jednoho nezaměstnaného. VÚPSV, v.v.i., Praha. 47 s. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_412.pdf>

²⁷⁶ Zde je potřeba vyhnout se případnému duplicitnímu započtení dopadů na změnu časového zatížení obyvatel v případě, že tyto dopady byly/budou kvantifikovány v rámci dopadů na dopravu a využití energií (vlivy na dostupnost území či plynulost dopravy), kde by měl být postup kvantifikace minimálně u části dopadů (dopady krátké dojížděky/docházky) analogický.

²⁷⁷ Máca, V., Melichar, J. (2013): Metodika kvantifikace externalit z dopravy. Praha. 47 s. Dostupné z: <https://www.tacr.cz/dokums_raw/Certifikovan%C3%A9%20metodiky/TB010MD017-Metodika_externality_fin.pdf>

²⁷⁸ HEATCO Developing Harmonised European Approaches for Transport Costing and Project Assessment (2006): Deliverable 5, Proposal for Harmonised Guidelines (actual submission date 02/2006, Second revision). 193 s.

– a jednotlivé segmenty cílové skupiny) zpracován odhad velikosti dotčené populace a změny časové dostupnosti vybraných služeb dotčených projektem/opatřením v území dopadu a v cílové skupině identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny.

Vyčíslení celkové změny (úspory/nárůstu) ve finančních nákladech bude provedeno jako násobek velikosti dotčené populace, změny (úspory/nárůstu) časové zátěže a doporučených finančních hodnot cestovního času v osobní dopravě (krátká dojíždka, popř. ostatní cesty – krátké) uváděných v certifikované metodice (případně upravených na cenovou úroveň aktuálního/sledovaného roku).

V případě **dopadů na dostupnost služeb veřejného charakteru** – zejména služeb poskytovaných úřady – pro hodnocení změny časového zatížení obyvatel a s tím související změny výše finančních nákladů administrativní zátěže obyvatel využít standardního nákladového modelu (Standard Cost Model - SCM) modifikovaného na výpočet administrativní zátěže občanů (Standard Cost Model for citizens) dle „Metodiky hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí“²⁸⁰, která podrobněji specifikuje postup hodnocení dopadu.

Vstupní data a informace pro kvantitativní hodnocení celkové administrativní zátěže budou dle specifik dané problematiky a řešeného problému získávána přednostně z primárních zdrojů – tzn. získáváním přímo od dotčených zainteresovaných subjektů (jednotlivců či skupin občanů). Pro tyto účely se tedy předpokládá realizace strukturovaných rozhovorů či dotazníkových šetření u výběrového souboru respondentů reflektujícího teorii změny.

Konečný dopad – celková administrativní zátěž – bude vyčíslen v časových a finančních nákladech na vypořádání administrativních úkonů.

Dopad na soukromí, správu a bezpečnost soukromých dat

Pomocné otázky: Ovlivní nějakým způsobem projekt/opatření administrativní zátěž jednotlivců či skupin?

V této oblasti bude hodnocena změna časového zatížení obyvatel v důsledku zavedení nových agend, popř. změny ve vyřizování agend. V konečném důsledku bude kvantifikován dopad na změnu (snížení/zvýšení) časové náročnosti vyřizování agend a v souvislosti s tím na změnu výše finančních nákladů administrativní zátěže obyvatel.

Hodnocení dopadu bude provedeno s využitím standardního nákladového modelu (Standard Cost Model - SCM) modifikovaného na výpočet administrativní zátěže občanů (Standard Cost Model for

²⁷⁹ Vláda ČR. (2015): Metodika hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí. 37 s. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/doprovodne-metodiky-procesu-ria-134038/>>

²⁸⁰ Vláda ČR. (2015): Metodika hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí. 37 s. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/doprovodne-metodiky-procesu-ria-134038/>>

citizens) dle „Metodiky hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí“²⁸¹.

Vstupní data a informace pro kvantitativní hodnocení celkové administrativní zátěže budou dle specifik dané problematiky a řešeného problému získávána přednostně z primárních zdrojů – tzn. získáváním přímo od dotčených zainteresovaných subjektů (jednotlivců či skupin občanů). Pro tyto účely se tedy předpokládá realizace strukturovaných rozhovorů či dotazníkových šetření u výběrového souboru respondentů reflektujícího teorii změny.

Konečný dopad – celková administrativní zátěž – bude vyčíslen v časových a finančních nákladech na vypořádání administrativních úkonů.

Pomocné otázky: Bude mít projekt nějaký dopad na ochranu soukromí jednotlivců?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít změna ochrany soukromí jednotlivců v důsledku realizace opatření na percepci pocitu bezpečí cílovou skupinou v dotčeném území.

Pro zjištění potřebných informací a dat je nutné realizovat sociologický průzkum mezi cílovou skupinou v dotčeném území, na které bude mít intervence dopad, a kontaktovat zástupce Policie ČR, jež jsou schopni kvalifikovaně odhadnout přínosy a rizika intervence a jejich dopad na oblast ochrany soukromí. Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

Od jednotlivců v rámci cílové skupiny budou získány informace o předpokládaných dopadech na ochranu soukromí a s tím spojeným pocitem bezpečí cílovou skupinou (např. zda nebude narušeno soukromí při zavedení kamerového systému sledujícího pouliční kriminalitu apod.), o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají, nebo ji mohou omezovat. Otázky budou směřovat také na důsledky těchto změn pro každodenní chování jednotlivců a na to, jak se změny v chování jednotlivců mohou v území projevit (např. odliv obyvatel z určitých částí území, vznik sociálně vyloučených lokalit apod.). Sledovány budou jak pozitivní, tak negativní dopady intervence.

Hodnotitel provede reprezentativní sociologický průzkum mezi osobami v dotčeném území strukturovanou na přímo a nepřímo ovlivněné osoby a jednotlivce s užitkem a bez užitku z plánové intervence. Průzkum bude brát v potaz také cílové skupiny identifikované na základě obsahu a zaměření projektu (např. obyvatelé určité místní části či například obchodníci v dotčeném území). Na specifické otázky týkající se konkrétních charakteristik intervence budou tázáni rovněž zástupci Policie ČR. Členění dotčených jednotlivců by mělo splňovat minimální požadavky, které zohlední jejich věk, pohlaví, dosažené vzdělání, rozmístění a charakter zaměstnání (zaměstnanec/OSVČ) tak, aby pokrývalo nejčtenější druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření vliv.

Vzorek pro průzkum je třeba strukturovat tak, aby byl reprezentativní a zároveň zahrnoval různé typy osob, které mohou vykazovat odlišnou percepci v případě dané intervence. Z každé typově odlišné skupiny jednotlivců je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby průzkum splňoval předpoklady

²⁸¹ Vláda ČR. (2015): Metodika hodnocení dopadů regulace na administrativní zátěž občanů, včetně dopadů na soukromí. 37 s. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/doprovodne-metodiky-procesu-ria-134038/>>

reprezentativnosti a aby bylo možno popsat širší spektrum parametrů variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na 2 hlavní body, a to zda a do jaké míry lze při znalosti nastavení nástroje očekávat ovlivnění (i) změny vnímání bezpečnosti dotčenými osobami a (ii) reálné bezpečnosti v kontextu ochrany soukromí jednotlivců v dotčeném území. Stejně hodnocení bude provedeno následně také u aktérů firemního sektoru, kde se průzkum u podnikatelských subjektů bude zaměřovat na to, jak změny v ochraně soukromí a pocitu bezpečí mohou projevit na atraktivitě lokality pro nové podnikatelské aktivity, případně jestli může intervence nepřímo vést i k vyšším výnosům např. obchodníků v souvislosti s větším bezpečím ve veřejném prostoru.

Průzkum tedy bude zaměřen na zjištění informací a dat o změně percepce bezpečí jednotlivci ve veřejném prostoru a jejich vnímání ochrany soukromí, v souvislosti např. se zaváděním monitorovacích systémů, které zvyšují bezpečnost, ale současně mohou vést k pocitu narušení soukromí osob v daném území. Průzkum se zaměří na potenciální hodnocení lokality obyvateli a změny její atraktivity pro bydlení a pohyb ve veřejném prostoru v souvislosti s realizací opatření. V průzkumu se bude rozlišovat mezi jednotlivými sociálními skupinami tak, aby bylo patrné, u kterých skupin dochází k pozitivní/neutrální a u kterých k negativní změně pocitu soukromí a bezpečí. Současně budou dotázáni zástupci Policie ČR a zjištěn jejich odborný názor na potenciální dopad intervence na ochranu bezpečí a zároveň zajištění soukromí jednotlivců v území. Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změn v ochraně soukromí (např. zvýšení atraktivity území v důsledku většího pocitu bezpečí obyvatel a vyšší kvality života), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na změnu ochrany soukromí jednotlivců a jejich vnímání bezpečí a jak se tyto změny v území projeví (tedy například vznikem sociálně vyloučených lokalit či naopak růstem populace v důsledku větší bezpečnosti a atraktivity pro život rodin s dětmi v dotčeném území). To bude provedeno kvantifikací ekonomických dopadů změny ochrany soukromí jednotlivců a jejich vnímání bezpečí, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území prostřednictvím (potenciálního) přírůstku či naopak úbytku obyvatel, kteří do/z území v důsledku intervence přijdou/odejdou a to s pomocí informací a dat získaných v průzkumu. Tyto hodnoty předpokládaného dopadu budou přepočteny na skutečný konečný dopad v podobě ekonomického přínosu, kdy na základě informací zjištěných v průzkumu bude odhadnuta změna velikosti populace v území. Dále bude zjištěna a vyčíslena změna daňové výtěžnosti²⁸² způsobená změnou velikosti populace trvale pobývajících v dotčeném území. K tomu budou využity zjištěné informace o dopadech opatření na různé sociální skupiny vymezené výší jejich příjmů. Ve vyčíslení daňové výtěžnosti bude zohledněna možnost nárůstu a úbytku podnikatelů v území (OSVČ) prostřednictvím procentuální změny ze současné výše DPFO²⁸³ a DPPO²⁸⁴ na základě informací zjištěných v průzkumu mezi podnikateli v území a s využitím průměrných daňových výnosů v lokalitě.

²⁸² dle Rozpočtového určení daní

²⁸³ Daň z příjmu fyzických osob.

²⁸⁴ Daň z příjmu právnických osob.

Pomocné otázky: Bude projekt vyžadovat sběr, uchovávání a zpracování osobních dat nebo přístup k osobním datům?

Hodnocení v této oblasti se bude zabývat tím, jaký dopad bude mít intervence zaměřená na změnu ochrany soukromí na percepci pocitu bezpečí a náklady cílové skupiny ve vztahu ke sběru, uchovávání a zpracování osobních údajů v dotčeném území.

Pro zjištění potřebných informací a dat je nutné nejprve provést rozhovor s realizátorem opatření s cílem poznat obsah a zaměření intervence a definovat cílovou skupinu – zda se bude jednat o jednotlivce, podnikatelské subjekty nebo obě skupiny. Poté hodnotitel provede průzkum mezi cílovou skupinou v dotčeném území, na které bude mít intervence dopad, a kontaktuje zástupce Policie ČR v dotčeném území, kteří jsou schopni kvalifikovaně odhadnout přínosy a rizika intervence a jejich dopad na oblast ochrany osobních dat. Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

V rámci cílové skupiny budou získány informace o předpokládaných dopadech intervence na vnímání bezpečnosti cílovou skupinou v souvislosti se sběrem, uchováváním a zpracováním osobních dat, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají. Otázky budou směřovat také na důsledky těchto změn pro každodenní chování členů cílové skupiny a na to, jak se změny v jejich chování mohou v území projevit (např. zvýšení atraktivity dotčeného území v důsledku poklesu administrativní zátěže vzniklým vyšší efektivitou sdílení osobních údajů mezi orgány veřejné správy apod.). Sledovány budou jak pozitivní, tak negativní dopady intervence.

Hodnotitel provede reprezentativní sociologický průzkum mezi členy cílové skupiny identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. obyvatelé určité místní části či například obchodníci v dotčeném území) strukturovanou na přímo a nepřímo ovlivněné jednotlivce a jednotlivce s užitkem a bez užitku z plánové intervence. Výběr zástupců cílové skupiny by měl zohledňovat v případě jednotlivců jejich věk, pohlaví, dosažené vzdělání, rozmístění a v případě podnikatelských subjektů jejich velikost, obor, vlastnictví a rozmístění v území, aby pokrývalo všechny druhy/typy subjektů, na které by mělo mít opatření rozdílný dopad. Kromě oslovení přímo dotčených jednotlivců/podniků bude průzkum zaměřen na aktéry neziskového a veřejného²⁸⁵ sektoru, kteří se problematice sběru, uchovávání a zpracování osobních dat nebo přístupu k osobním datům věnují a pro samotné hodnocení mohou poskytnout užitečné informace verifikující zjištění z průzkumu.

Vzorek pro průzkum je třeba strukturovat tak, aby byl reprezentativní a zároveň zahrnoval různé typy jednotlivců/podniků, kteří tak mohou vykazovat odlišnou percepci v případě dané intervence. Z každé typově odlišné skupiny jednotlivců/podniků je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby průzkum splňoval předpoklady reprezentativnosti a aby bylo možno popsat širší spektrum parametrů variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na 2 hlavní body, a to zda a do jaké míry lze při znalosti nastavení nástroje očekávat ovlivnění (i) změny vnímání ochrany osobních údajů jednotlivci a podniky (ii) a jak se tyto změny projeví nepřímo na fungování firem/jednotlivců v dotčeném území. Toto hodnocení bude provedeno následně také u aktérů veřejného a neziskového sektoru.

²⁸⁵ včetně subjektů v oblasti zdravotnictví a sociální péče.

Průzkum tedy bude zaměřen na zjištění informací a dat změně percepce bezpečí jednotlivci/podniky ve vztahu ke sběru, sdílení a uchovávání osobních údajů v cílové skupině vymezené v teorii změny. Současně budou dotázáni zástupci Policie ČR a zjištěn jejich odborný názor na potenciální dopad intervence na způsob získávání, zpracovávání a uchovávání dat a jejich vliv na vnímání bezpečí jednotlivými zástupci cílové skupiny. Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změn v ochraně osobních údajů, kterými jsou zejména úspory plynoucí z efektivnější komunikace nebo činnosti, výměny dat mezi různými registry a dalšími konkrétními způsoby využití osobních dat a údajů (např. efektivnější komunikace s orgány veřejné správy v dalších oblastech jejich působnosti v důsledku rozvoje e-governmentu jako jednoho z prostředků sdílení a uchovávání osobních údajů), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na změnu ochrany osobních údajů jednotlivců/podniků a jejich vnímání bezpečí v souvislosti s nakládáním s osobními daty a jak se tyto změny v území projeví (tedy např. efektivnějším výkonem veřejné správy či samosprávy z důvodu sdílení dat klientů a menší čekací dobou na přepážkách úřadů). To bude provedeno kvantifikací ekonomických dopadů změny ochrany osobních údajů jednotlivců/podniků a jejich vnímání bezpečí ve vztahu k uchovávání a sdílení citlivých dat, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území prostřednictvím (potenciálních) úspor či ztrát času a finančních prostředků v důsledku realizace intervence. Tyto hodnoty předpokládaného dopadu budou přepočteny na skutečný konečný dopad v podobě ekonomického přínosu, kdy na základě informací zjištěných v průzkumu bude prostřednictvím modelu Standart cost model²⁸⁶ spočítána změna nákladů spojená s benefity, které opatření přináší v souvislosti se sběrem a nakládáním s osobními údaji. Současně bude s využitím informací z průzkumu v cílové skupině a rozhovorem se zástupci Policie ČR provedeno slovní hodnocení konečných dopadů intervence na hrozbu zneužití osobních údajů – tedy jaké mohou být potenciální dopady zneužití získaných osobních údajů a jak se liší podle jednotlivých typů subjektů/osob v cílové skupině. Jak pravděpodobné a jak závažné mohou dopady být, v jakých oblastech mohou být tato data zneužita (např. krádež osobní identity, odcizení platebních/bankovních údajů, zveřejnění citlivých informací obchodní povahy apod.).

Dopad na bezpečnost a zdraví

Pomocné otázky: Bude mít projekt nějaký dopad na kvalitu života v dotčeném území?

V této oblasti se hodnocení bude zaměřovat na to, jaký dopad bude mít intervence na změnu zdraví, bezpečnosti, úmrtnosti, úrazovosti, naděje na dožití, dostupnosti a kvality vzdělávání a dalších souvisejících faktorů spojených s lepšími socioekonomickými podmínkami, tedy kvalitou života v dotčeném území.

Před samotným hodnocením bude proveden rozhovor s realizátorem opatření pro získání přesných informací o obsahu a parametrech intervence. Pro zjištění potřebných informací a dat je nutné

²⁸⁶ Ministerstvo průmyslu a obchodu. Metodika měření a přeměňování administrativní zátěže podnikatelů. Verze 2.0. Červen 2013. 29 s. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/ria/metodiky/doprovodne-metodiky-procesu-ria-134038/>>

realizovat průzkum mezi cílovou skupinou v dotčeném území, na které bude mít intervence dopad, a dle teorie změny zvolit vhodnou metodu pro odhad rozsahu a povahy dopadů do území odrážející intervenční mechanismus konkrétního hodnoceného projektu. Přehled vhodných metod kvantifikace lze nalézt mezi ostatními navrhovanými metodami hodnocení a to podle toho, na jaký konkrétní aspekt kvality života, je projekt zaměřen. Pro měření by měly být vybrány vždy ty oblasti dopadu, které přímo vycházejí ze zaměření intervence popsané v teorii změny a ověřené před samotným hodnocením rozhovorem s realizátorem projektu.

V rámci cílové skupiny budou získány informace o předpokládaných dopadech intervence na jednotlivé aspekty kvality života, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají a nebo ji mohou omezovat. Otázky budou směřovat také na důsledky těchto změn pro každodenní chování členů cílové skupiny a na to, jak se změny v jejich chování mohou v území projevit (např. zvýšení atraktivity dotčeného území a tím přílivu obyvatel v důsledku lepších podmínek pro život odrážejících zlepšující se kvalitu životního prostředí, dostupnost služeb apod.). Sledovány budou jak pozitivní, tak negativní dopady intervence.

Hodnotitel provede reprezentativní sociologický průzkum mezi členy cílové skupiny identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. v oblasti zdraví mezi občany a poskytovateli zdravotní péče na téma životního stylu, stravování apod.) v dotčeném území strukturovanou na přímo a nepřímo ovlivněné jednotlivce a aktéry. Na specifické otázky týkající se konkrétních charakteristik intervence budou tázáni další dotčení aktéři z řad veřejné správy či neziskových organizací, aby byla zajištěna maximální relevance odpovědí. Členění dotčených členů cílové skupiny by mělo odrážet věk, pohlaví, vzdělání či rozmístění v případě jednotlivců a velikost, vlastnictví a oborové zaměření v případě podnikatelských subjektů či subjektů veřejného a neziskového sektoru, na které může mít opatření vliv. Kromě oslovení přímo dotčených členů cílové skupiny bude průzkum zaměřen na aktéry neziskového a veřejného sektoru, kteří budou v případě dopadů těmito změnami taktéž nepřímo ovlivněni.

Vzorek pro průzkum je třeba strukturovat tak, aby byl reprezentativní a zároveň zahrnoval různé typy aktérů, na něž může mít intervence odlišný dopad. Z každé typově odlišné skupiny je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby průzkum splňoval předpoklady reprezentativnosti a aby bylo možno popsat širší spektrum parametrů variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na hlavní tematické oblasti související s kvalitou života, v nichž lze při znalosti nastavení nástroje očekávat dopady do území. Tato témata budou vycházet z teorie změny a budou v souladu s metodickým postupem popsaným v ostatních dopadech, a to v závislosti na typu intervence. Stejně hodnocení bude provedeno následně také u ostatních nepřímo dotčených aktérů.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o konkrétních aspektech kvality života v cílové skupině a to dle mechanismu působení intervence vymezené v teorii změny, podle kterého budou vybrány konkrétní oblasti sledování (např. bezpečnost veřejného prostoru, hluk, dostupnost a kvalita vzdělávání apod.). Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změn v kvalitě života nejen na cílovou skupinu, ale i v širším slova smyslu například na veřejné rozpočty případně společnost (např. nižší výdaje na zdravotní a sociální péči), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny. Bude brán v potaz také širší dopad na fungování podnikatelských subjektů nebo veřejných či neziskových subjektů, jejichž fungování a rozvoj mohou být nepřímo kvalitou života ovlivněny. Průzkum by se měl zaměřit na

zjištění konkrétních oblastí jejich působení, které může být touto změnou ovlivněno a jak se to projeví zpětně v území dopadu.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na změnu kvality života, na jaké konkrétní aspekty související s kvalitou života a jak se tyto změny v území projeví (např. vyšší atraktivitou dotčeného místa a růstem populace). To bude provedeno odhadem dopadů změny kvality života, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území, a to prostřednictvím metod popsaných v ostatních typech dopadů v kombinaci s šetřením v cílové skupině. Jelikož oblast kvality života zahrnuje široké spektrum dílčích tematických oblastí a také dopadů, nelze předem omezit hodnocení pouze na některé z nich. Z tohoto důvodu hodnotitel vybere na základě intervenční logiky a očekávaných dopadů pouze ty relevantní, které nejvíce odpovídají charakteru plánované intervence. Výsledné hodnocení tedy bude vždy odpovídat postupu v ostatních typech dopadů a bude zohledňovat informace získané v průběhu šetření mezi cílovou skupinou. Závěrem bude provedeno souhrnné slovní hodnocení s využitím výstupů z měření ostatních oblastí dopadů, které bude popisovat celkový rozsah a způsob změny kvality života v dané lokalitě a jak se tyto změny mohou projevit na chování a projevech cílové skupiny v území.

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření zdraví a bezpečnost obyvatel v důsledku změny dopravní bezpečnosti, nebo změny vlivů na okolní prostředí (emise, čistota vody apod.)?

V této oblasti budou hodnoceny dopady dopravy na obyvatelstvo a okolní prostředí. Jako stěžejní dopady dopravy, které lze s využitím dostupných metodiky kvantifikovat, lze přitom vnímat zejména:

- dopady na bezpečnost v dopravě – změny (snížení/zvýšení) nákladů v souvislosti se změnami v dopravní nehodovosti (újma na životech, náklady na léčení zranění, hmotné škody)
- změnu hlukové zátěže z dopravy – sestává z vyčíslení obtěžování hlukem, rušení spánku, kardiovaskulárních nemocí (riziko infarktu) a pravděpodobnosti hypertenze, tzn. finančních dopadů spojených se změnou velikosti/rozsahu těchto dílčích faktorů na obyvatele
- změnu emisní zátěže z dopravy – sestává ze 4 oblastí dopadů emisní zátěže a s nimi souvisejících nákladů: 1) efekty na lidské zdraví, 2) snížení úrody zemědělských plodin / škody na zemědělské produkci, 3) znehodnocení kovových, stavebních a nátěrových materiálů, 4) dopady emisí skleníkových plynů

Podrobnější postup kvantifikace jednotlivých výše uváděných typů externích nákladů z dopravy je uveden v „Metodice kvantifikace externalit z dopravy“²⁸⁷.

Stanovení změny nákladů souvisejících s bezpečností dopravy bude provedeno na základě vyčíslení změny nehodovosti, tj. změny počtu dopravních nehod a průměrných nákladů na dopravní nehodu dle jejího typu (smrtelná, těžké/lehké zranění, pouze hmotná škoda).

Za tímto účelem bude proveden sběr statistických dat o nehodovosti – např. na základě údajů z Jednotné dopravní vektorové mapy (www.jdvm.cz) – a případné korekce o podhodnocení. Dále bude provedeno ocenění rizika/následků nehod (úmrť, těžký úraz, lehký úraz, škody na majetku) a odhad snížení rizika nehod. Změna celkových nákladů nehod bude kalkulována jako součin

²⁸⁷ Máca, V., Melichar, J. (2013): Metodika kvantifikace externalit z dopravy. Praha. 47 s. Dostupné z: <https://www.tacr.cz/dokums_raw/Certifikovan%C3%A9%20metodiky/TB010MD017-Metodika_externality_fin.pdf>

předpokládaného počtu nehod a ocenění rizika/následků nehod, přičemž bude provedena v detailním členění pro specifický druh dopravy a v alokaci na různé typy vozidel (dle detailního hodnocení struktury dopravních toků např. na základě výsledků sčítání dopravy).

Za účelem kvantifikace nákladů hlukové zátěže z dopravy se předpokládá zpracování hlukové studie, na jejímž základě dojde ke stanovení změny nákladů souvisejících se změnou hlukové zátěže z dopravy určením velikosti dotčené populace (pro každou z kategorií dopadu, tzn. obtěžování, rušení spánku, riziko infarktu a hypertenze), odvozením % lehce, středně a silně ovlivněných osob v případě obtěžování a vynásobením počtů těchto osob referenčními hodnotami jednotkových externích nákladů pro lehce, středně a silně ovlivněné, resp. pro rušení spánku, riziko vzniku infarktu a hypertenze, s využitím postupů uváděných v Metodice kvantifikace externalit z dopravy.

Za účelem kvantifikace nákladů emisní zátěže z dopravy se předpokládá zpracování rozptylové studie a na jejím základě ocenění všech relevantních oblastí dopadů emisní zátěže z dopravy. Na základě rozptylové studie bude stanovena celková změna koncentrace znečišťujících látek, velikost dotčené populace, resp. rozsah dotčené úrody, materiálů a množství skleníkových plynů. S využitím postupů uváděných v Metodice kvantifikace externalit z dopravy budou vyčísleny pro každý typ dopadů emisní zátěže (efekty na lidské zdraví, snížení úrody zemědělských plodin / škody na zemědělské produkci, znehodnocení kovových, stavebních a nátěrových materiálů, dopady emisí skleníkových plynů) vyčísleny celkové náklady.

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření nějakým způsobem pravděpodobnost výskytu rizik jako jsou požáry, povodně, exploze apod.?

Dopad projektu na pravděpodobnost výskytu rizik bude vyjádřen pravděpodobností, resp. změnou pravděpodobnosti jejich vzniku (tzn. srovnáním „nulové varianty/bez projektu“ a „investiční varianty/s projektem“) v určitém období.

Na základě informací o projektu popsaných v rámci teorie změny bude **zpracována odborná studie**, řešící prognózu výskytu příslušných rizik (např. požáry, povodně) a míru frekvence jejich výskytu detailně např. s využitím odborných modelů (např. povodňové modely, mapy povodňových rizik apod.), v jejímž rámci bude provedeno také vyčíslení předpokládaných nákladů potenciálně vzniklých škod na majetku v detailním členění dle struktury (druhu) dotčených pozemků a ploch (např. v rozlišení dle rozdělení na tzv. funkční plochy dle ÚPD – polyfunkční území – obytné plochy, plochy pro sport a rekreaci, pro výrobu a služby; monofunkční území – veřejná vybavenost, doprava, technická vybavenost atd., a v detailním rozlišení jednotlivých dotčených pozemků dle účelové kategorizace pozemků pro evidenci v katastru nemovitostí v souladu s katastrálním zákonem – zastavěné plochy, lesní pozemky, trvalé travní porosty, zahrady atd.).

Dopad na kriminalitu, terorismus a bezpečnost

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na bezpečnost, kriminalitu nebo hrozbu terorismu?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na kriminalitu, terorismus a bezpečnost a jak se tyto změny konkrétně projeví v území změnou podnikatelské aktivity a fungování firem a cen nemovitostí jako indikátorů rozvoje území.

Pro zjištění potřebných informací a dat provede realizátor hodnocení srovnáním s lokalitou s podobnými znaky, kde byla stejná či podobná intervence uskutečněna v minulosti s předpokládaným dopadem na kriminalitu, bezpečnost nebo hrozbu terorismu. Využije k tomu existujících cenových map (referenčního území a území dopadu) a znalostí aktérů realitního trhu (makléři, realitní kanceláře, jichž se bude tázat na rámcové (očekávané) změny/dopady v důsledku intervence na výběrovém souboru nemovitostí). Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

Pro samotné hodnocení bude nutné vypracovat znaleckou studii na odhad tržních cen nemovitostí, a to subjektem disponujícím řádným oprávněním provádět takové studie. Studie by měla zahrnovat porovnání s několika vybranými referenčními lokalitami s podobnými charakteristikami, kde byl realizován obdobný projekt, přičemž musí být zajištěna vzájemná porovnatelnost, tedy minimálně musí jít o území s velmi příbuznými charakteristikami ve smyslu rozdělení venkovské vs. městské území a velikosti daného sídla, s podobnou strukturou dotčených subjektů. Retrospektivně bude v referenčních územích zjištěn vývoj cen nemovitostí před a po realizaci a to nejen nemovitostí v nejbližším okolí přímo ovlivněných realizací projektu/opatření, ale i u subjektů v širším okolí, které mohou být ovlivněny nepřímo. Totéž bude provedeno i u komerčních ploch sloužících k pronájmu. Bude k tomu využita cenová mapa (je-li dostupná) v kombinaci s dotazem na několik realitních kanceláří působících v daných oblastech. Toto zjištění bude provedeno u souboru nemovitostí, který bude pokrývat strukturu typů nemovitostí v území dopadu (členění na rodinné domy, bytové domy, podnikatelské nemovitosti a také dle jejich různé velikosti a tržní ceny, rozmístění v území apod.).

Dále bude proveden průzkum (terénní šetření/online dotazníkové šetření) mezi podnikatelskými subjekty v referenčním území, kde došlo realizací opatření ke změně v oblasti bezpečnosti, kriminality nebo hrozby terorismu. Vzorek bude vybrán tak, aby zahrnoval subjekty dle jejich velikosti, oboru působení a lokalizace v území a pokrýval všechny nejčastější typy subjektů, u nichž je předpoklad, že budou na intervenci reagovat odlišně. Z každé takové skupiny bude vybrán dostatečný počet zástupců, aby byla pokryta vnitřní variabilita. Průzkum bude zjišťovat, jestli a jakým a způsobem podnikatelské subjekty pocítily intervenci, v jejímž důsledku došlo ke zhoršení bezpečnostní situace v území a zda to ovlivnilo jejich fungování – zejména jejich výkony/zisky případně zda jim v této souvislosti vznikly nějaké dodatečné náklady (např. na kompenzaci zhoršené bezpečnosti).

Vzorek pro určení změny ceny nemovitostí v důsledku intervence zaměřené na bezpečnost, kriminalitu či hrozbu terorismem by měl být diferenciován podle různých typů subjektů, u nichž lze předpokládat, že na ně bude opatření působit odlišným způsobem. Z každé takovéto skupiny je třeba vybrat několik zástupců, aby se ověřila relevance získaných informací a aby bylo možno popsat základní parametry variability působení intervence.

Informace získané znaleckou studií na odhad tržní ceny ve více lokalitách budou zprůměrovány a využity k dopočtu na celý soubor dotčených nemovitostí v území dopadu a hodnotitel provede kvantifikaci (odhad) dopadů – tedy vypočtení snížení/zvýšení hodnoty majetku vlastníků v území dopadu o určitou část (vyjádřenou procentuálním nárůstem/poklesem). U komerčních ploch sloužících k pronájmu provede hodnotitel odhad pomocí porovnání s vývojem v referenčních lokalitách. Průměrnou změnu ceny použije k vyčíslení ušlého zisku z pokleslé ceny nájmu nebo naopak zvýšení zisku při vyšších cenách pronájmu a tím vyjádří změnu zisku subjektů a z toho odvozenou změnu daňové výtěžnosti, které představují koncový dopad. Při kvantifikaci bude uvažovat časový úsek po dobu existence omezení nebo životnosti projektu.

Dále provede hodnotitel odhad konečného dopadu prostřednictvím změn v ekonomických charakteristikách firem v dotčeném území, které odhadne na základě zjištění o vývoji firem v referenčním území. Na základě toho provede hodnotitel odhad změny ve výkonech/ziscích firem a z toho odvozenou změnu daňové výtěžnosti, případně dojde k vyčíslení nákladů na kompenzaci vzniklých bezpečnostních rizik.

Tyto údaje spolu s informacemi o povaze opatření použije hodnotitel k závěrečnému shrnujícímu slovnímu popisu hodnocení možných koncových dopadů a projevů na cílové skupině (např. zhoršená/zlepšená finanční situace domácností vlastníků nemovitostí, zhoršená/zlepšená dostupnost úvěrů kvůli nižší možnosti ručení apod., nižší/vyšší příjmy obcí v území z daní z příjmu z podnikání; vliv na výkonnost podnikatelských subjektů a tím i na pracovní trh a v důsledku na celý socioekonomický systém území atd.).

Dopad na kvalitu a dostupnost vzdělávání

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření jakýmkoliv způsobem přístup jednotlivců či skupin k veřejnému/soukromému vzdělávání a celoživotnímu učení?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na dostupnost vzdělávání a celoživotního vzdělávání (CŽV) a jak se tento dopad projeví na uplatnitelnosti absolventů vzdělávacího systému na trhu práce.

Pro samotné hodnocení dopadů do území je nutné nejprve prověřit informace o obsahu a parametrech opatření od jeho realizátora. Poté je třeba získat informace a data prostřednictvím průzkumu od ředitelů vzdělávacích zařízení, na které je intervence zaměřena, studentů a jejich rodičů, na něž má toto opatření působit a kteří jsou cílovou skupinou pro realizaci intervence. V případě intervencí zaměřených na CŽV budou v rámci ankety dotázáni i personalisté firem užívajících nejčastěji CŽV v dotčeném území. Určení této cílové skupiny by mělo vycházet z obsahu samotné intervence a předpokládaného mechanismu působení, který je popsán v teorii změny sestavené v úvodu celého hodnocení. Od realizátora opatření budou získány informace o předpokládaném rozsahu, povaze a zaměření opatření a budou jimi doplněny informace o intervenční logice projektu/opatření uvedené v teorii změny. Tyto údaje budou klíčovým vstupem pro určení, zda a jakým způsobem intervence ovlivní rozvoj v daném území.

V rámci cílové skupiny budou získány informace o předpokládaných dopadech na dostupnost a přístupnost specifických forem vzdělávání a CŽV pro cílovou skupinu, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají, nebo ji mohou omezovat (prostorové, sociální a ekonomické bariéry či jejich kombinace). Otázky budou směřovat také na důsledky těchto změn pro

každodenní chování členů cílové skupiny a na to, jak se změny v jejich chování mohou v území projevit (např. zvýšení atraktivity dotčeného území v důsledku vyšší kvality vzdělávacích zařízení, kvalitních vzdělávacích programů a jejich úspěšného naplňování a omezeným výskytem či absencí sociálně patologických jevů, jejichž znakem je mimo jiné také nízké vzdělání populace, v které se vyskytují). Sledovány budou jak pozitivní, tak negativní dopady intervence.

Hodnotitel provede reprezentativní sociologický průzkum mezi členy cílové skupiny identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. při intervencích na střední vzdělávání bude vzorek dotazovaných subjektů zahrnovat jak ředitele dotčených vzdělávacích zařízení, tak i rodiče a žáky, kteří dotčené vzdělávací zařízení navštěvují) v dotčeném území, jež bude vnitřně strukturovaná na přímo a nepřímo ovlivněné jednotlivce/skupiny a jednotlivce/skupiny s užitkem a bez užitku z plánové intervence. Průzkum by měl s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat minimálně členění cílové skupiny dle věku/třídy, do níž dochází, pohlaví, příjmovou skupinu, dosažené vzdělání či rozmístění v případě jednotlivců a velikost, oborové zaměření a vlastnictví v případě podnikatelských subjektů a vzdělávacích zařízení, na které může mít opatření vliv.

Vzorek pro průzkum je třeba strukturovat tak, aby byl reprezentativní a zároveň zahrnoval různé typy aktérů, kteří tak mohou vykazovat odlišnou percepci v případě dané intervence. V každé typově odlišné skupině je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby průzkum splňoval předpoklady reprezentativnosti a aby bylo možno popsat širší spektrum parametrů variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na hlavní dvě hlavní témata, která lze při znalosti nastavení nástroje očekávat, a to (i) změny v přístupu ke vzdělávání a CŽV cílové skupiny a (ii) jak se tyto změny mohou promítnout do uplatnitelnosti absolventů na trhu práce v dotčeném území. Průzkum bude proveden i mezi vybranými podniky na základě oborového zaměření, u nichž je důvodný předpoklad, že budou takto vzdělané osoby zaměstnávat. Průzkumem mezi nimi bude ověřen dopad na jejich uplatnitelnost a zaměstnatelnost a jaké pro to existují další podmínky.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o změně přístupu jednotlivců či skupin ke vzdělávání a CŽV v cílové skupině vymezené v teorii změny (např. podpora on-line výukových metod umožňující efektivnější přístup širší skupině uživatelů CŽV nebo zavedení podnikových kurzů CŽV přímo na pracovišti apod.). Zejména to, jakým konkrétním způsobem bude přístup zlepšen, jaké jsou pro to podmínky v území a v cílové skupině, jaký je očekávaný výstup a výsledek zlepšení přístupu ke vzdělávání ve vztahu k uplatnění na trhu práce a nezaměstnanosti absolventů vzdělávání a kurzů CŽV. V případě změn v přístupu ke vzdělávání a CŽV, které se jich bezprostředně nedotýkají, se musí otázkami zjistit, jaké jiné konkrétní přínosy/dopady ze změny v přístupu ke vzdělávání pro území plynou či jak se mohou projevit (například růst populace v důsledku zvýšení kvality vzdělávání). Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změn v přístupu ke vzdělávání a CŽV (např. nižší výdaje na programy spojenými se sociální exkluzí určité skupiny obyvatel), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na změnu přístupu ke vzdělávání a CŽV a jak se tyto změny v území projeví (např. vyšší atraktivitou dotčeného místa a růstem populace). To bude provedeno kvantifikací (odhadem) dopadů změny přístupu ke vzdělávání a CŽV, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území, kterým je zlepšení uplatnitelnosti absolventů vzdělávání a kurzů ČŽV na trhu práce a to prostřednictvím změny výdajů státu na dávky v nezaměstnanosti a zvýšením koupěschopnosti obyvatel při získání zaměstnání. Kvantifikace (odhad) konečného dopadu bude provedena jako výpočet potenciálních úspor/výdajů státu na základě informací zjištěných od respondentů v rámci průzkumu. Například pokud se v rámci ČŽV podaří dlouhodobě uplatnit X absolventů tohoto typu vzdělávání na trhu práce, bude to pro stát představovat úsporu ve výši X průměrných dávek v nezaměstnanosti v daném území, současně to zvýší koupěschopnost obyvatel a jejich daňovou výtěžnost a to tím, že budou disponovat většími finančními prostředky (pro výpočet bude uvažována průměrná mzda v regionu dopadu). Slovně budou popsány širší společenské dopady realizace opatření na zvýšení atraktivity dotčeného území v důsledku vyšší kvality vzdělávacích zařízení a omezeným výskytem či absencí sociálně patologických jevů a to dle rozsahu intervence a povahy území.

Pomocné otázky: Ovlivní projekt kvalitu a zaměření vzdělávacího systému ve vztahu k potřebám trhu práce a zaměstnavatelů?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na kvalitu a zaměření vzdělávacího systému a jak se tento dopad projeví na uplatnitelnosti absolventů vzdělávacího systému na trhu práce.

Pro samotné hodnocení dopadů do území je nutné získat nejprve přesný obsah a parametry intervence od jejího realizátora. Poté je nutné zajistit informace a data prostřednictvím průzkumu od ředitelů vzdělávacích zařízení, na které je intervence zaměřena, od personalistů firem, jež zaměstnávají absolventy, kteří jsou cílovou skupinou pro realizaci intervence, a od pracovníků úřadu práce, jež disponují přehledem o přebytku a nedostatku konkrétních pracovních pozic v ekonomice dotčeného místa. Pokud to podstata intervence a její teorie změny vyžadují, je možné realizovat anketu také mezi studenty a jejich rodiči, neboť i na ně má v závislosti na povaze intervence změna kvality a zaměřené vzdělávacího systému dopad. Určení této cílové skupiny by mělo vycházet z obsahu samotné intervence a předpokládaného mechanismu působení, který je popsán v teorii změny sestavené v úvodu celého hodnocení.

V rámci cílové skupiny budou získány informace o předpokládaných dopadech intervence na kvalitu a zaměření vzdělávacího systému pro cílovou skupinu, o povaze této změny a jejím rozsahu a o faktorech, které změnu vyvolávají, nebo ji mohou omezovat (získané kompetence a znalosti v průběhu procesu vzdělávání). Otázky budou směřovat také na důsledky těchto změn pro každodenní chování členů cílové skupiny a na to, jak se změny v jejich chování mohou v území projevit (např. zvýšení atraktivity dotčeného území v důsledku vyšší kvality vzdělávacích zařízení, kvalitních vzdělávacích programů a jejich úspěšného naplňování, které povedou k růstu podnikového sektoru a v důsledku celé ekonomiky dotčeného území). Sledovány budou jak pozitivní, tak negativní dopady intervence.

Hodnotitel provede reprezentativní sociologický průzkum mezi členy cílové skupiny v dotčeném území identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny (např. při intervencích na střední odborné vzdělávání v oblasti strojírenství bude vzorek dotazovaných subjektů zahrnovat jak ředitele dotčených vzdělávacích zařízení, tak i personalisty firem působících ve strojírenství a získávajících absolventy z dotčených vzdělávacích zařízení). Průzkum by měl s ohledem na teorii změny projektu/opatření zohledňovat minimálně členění aktérů cílové skupiny dle velikosti,

oborového zaměření a vlastnictví v případě podnikatelských subjektů a vzdělávacích zařízení, na které má mít opatření vliv. V případě dopadů na jednotlivce by pak měl průzkum zohledňovat věk/třídu, do níž jednotlivci dochází, pohlaví, dosažené vzdělání či rozmístění v území. Kromě oslovení přímo dotčených členů cílové skupiny bude průzkum zaměřen na klíčové subdodavatele dotčených podniků, kteří budou v případě dopadů těmito změnami taktéž nepřímo ovlivněni. Klíčoví subdodavatelé jsou ti, kteří dodávají podstatnou součást hodnoty produktů dané firmy nebo subdodávky, které je obtížné nahradit v krátkém čase a v potřebné kvalitě.

Vzorek pro je třeba strukturovat tak, aby byl reprezentativní a zároveň zahrnoval různé typy aktérů, kteří tak mohou vykazovat odlišnou percepci v případě dané intervence. Z každé typově odlišné skupině je třeba oslovit dostatečný počet zástupců, aby průzkum splňoval předpoklady reprezentativnosti a aby bylo možno popsat širší spektrum parametrů variability působení intervence.

Průzkum bude zaměřen na hlavní dvě hlavní témata, která lze při znalosti nastavení nástroje očekávat, a to na změny (i) kvality vzdělávacího systému a (ii) na změnu oborového zaměření a jak se tyto změny mohou promítnout do uplatnitelnosti absolventů na trhu práce v dotčeném území. Stejně hodnocení bude provedeno následně také u klíčových subdodavatelů dotčených podniků identifikovaných v předchozím kroku.

Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o kvalitě a zaměření vzdělávacích zařízení, jak je mohou dopady plánované intervence ovlivnit a jak se projeví v cílové skupině a území vymezeném v teorii změny. Zejména tedy bude nutné získat informace o tom, jaké konkrétní aspekty vzdělávacího procesu budou ovlivněny (např. praxe studentů ve firmách, oborové zaměření studia apod.) a jakou mají potenciální vazbu na zlepšení uplatnitelnosti absolventů na trhu práce a jejich lepšímu připravení na požadavky zaměstnavatelů. Prostřednictvím šetření budou také kladeny otázky směřující na nepřímé dopady změn v kvalitě a zaměření vzdělávání (např. nižší výdaje státu na podporu v nezaměstnanosti mladých v důsledku větší uplatnitelnosti absolventů na trhu práce), které budou odpovídat mechanismu působení projektu/intervence popsanému v teorii změny. Průzkum mezi firmami v území dopadu, které budou nejčastěji absolventy využívat, se zaměří na konkrétní přínosy změn pro fungování a rozvoj firmy – tedy např. snížené náklady na zaučení nových zaměstnanců, zvýšená produktivita práce, růst zaměstnanost v důsledku možnosti otevření nových pracovních pozic, pro něž nebyli dostupné adekvátně vzdělané osoby apod.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na změnu kvality a zaměření vzdělávacího systému a jak se tyto změny v území projeví (např. růstem produktivity místních firem v důsledku vhodnějších kompetencí získaných v průběhu vzdělávání). To bude provedeno kvantifikací dopadů změny kvality a zaměření vzdělávacího systému, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území, a to prostřednictvím změny výdajů státu na podporu v nezaměstnanosti mladých absolventů a změnou ve fungování dotčených firem. Konečným dopadem změny kvality vzdělávání a jeho zaměření je totiž uplatnitelnost absolventů na trhu práce a růst produktivity firem v důsledku zaměstnávání pracovní síly s vhodnějšími kompetencemi. Kvantifikace konečného dopadu bude provedena jako výpočet/odhad potenciálních úspor/výdajů státu a růstu produktivity firem na základě informací zjištěných od respondentů v rámci ankety. Například pokud se díky intervenci podaří snížit míru nezaměstnanosti absolventů, bude to pro stát představovat úsporu v souvislosti s uspořenémi dávkami v nezaměstnanosti v daném území a

současně růst koupěschopnosti obyvatel v důsledku vyšších příjmů (bude uvažována průměrná mzda v regionu a v daném odvětví). Zároveň pokud se podaří vzdělávacímu systému produkovat absolventy s vhodnějšími kompetencemi, povede to k úsporám a vyšší produktivitě firem, což lze vyjádřit změnou jejich výkonů/zisků a daňovou výtěžností. V případě, že budou vznikat nová pracovní místa v souvislosti se zlepšenou kvalitou absolventů a jejich relevancí vůči potřebám trhu práce, bude konečným dopadem do území jejich zvýšená koupěschopnost a daňová výtěžnost (při zohlednění průměrné mzdy v daném oboru v regionu).

Dopad na kulturu

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký dopad na zachování kulturního dědictví?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na zachování kulturního dědictví a jak se tento dopad projeví na ekonomickém rozvoji dotčeného území.

Nejprve je potřeba získat informace o povaze a zaměření intervence od jejího realizátora. Pro samotné hodnocení dopadů do území je nutné získat informace a data prostřednictvím ankety od návštěvníků kulturní památky či akce, kteří jsou cílovou skupinou pro realizaci intervence, a z dokumentů souvisejících s realizací či provozem dané kulturní památky či akce (např. návštěvnost). Určení cílové skupiny by mělo vycházet z obsahu samotné intervence a předpokládaného mechanismu působení, který je popsán v teorii změny sestavené v úvodu celého hodnocení. To samé realizuje hodnotitel i pro lokalitu s podobnými znaky, kde byla stejná či podobná intervence již dříve uskutečněna. V rámci porovnávaných lokalit musí být zajištěna srovnatelnost, tedy minimálně musí jít o typ území s příbuznými charakteristikami a o typově podobnou kulturní památku/kulturní akci.

Průzkum bude zaměřen na návštěvníky kulturní památky/kulturní akce a měl by zohledňovat jejich členění alespoň dle věku a původu (domácí vs. zahraniční) a vzdělání. Průzkum by měl zahrnovat dostatečný počet respondentů v každém z dílčích typů/skupin návštěvníků, u nichž je předpokládán odlišný dopad intervence tak, aby bylo možné popsat vnitřní variabilitu každé z těchto skupin. Průzkum bude také proveden u vybraného vzorku podnikatelských subjektů v území, které budou zvýšeným počtem návštěvníků či jejich delším pobytem (a jejich vyššími výdaji) ovlivněny.

V rámci průzkumu u cílové skupiny návštěvníků budou získány informace o jejich původu (z daného místa, kraje, ČR či ze zahraničí) a nákladech/výdajích spojených s kulturní akcí (náklady na dopravu, vstupné či stravu apod.) a v neposlední řadě také o velikosti cílové skupiny (tj. počtu návštěvníků). Dále bude průzkum obsahovat otázky zaměřené na motivaci návštěvníků kulturní památku/akci navštívit. V rámci průzkumu osloví hodnotitel také odborníka na památkovou péči s otázkami vázanými na zachování kulturního dědictví v kontextu současného ekonomického využití dědictví a jeho přínosu pro území. Současně bude zjištěno, jakým způsobem se intervence projeví v atraktivitě kulturní památky/akce pro její návštěvníky a jaké skupiny návštěvníků budou jakým způsobem ovlivněny. Zejména bude kladen důraz na zjištění informací např. o tom, zda budou návštěvníci v území pobývat delší dobu, budou zde spokojenější, což se projeví na jejich výdajích a případně se budou do území opětovně vracet.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na zachování kulturního dědictví a jak se intervence v území projeví (např. růstem zisku podnikatelských subjektů v dotčeném území v důsledku růstu návštěvnosti kulturní památky). To bude provedeno kvantifikací dopadů intervence

na zachování kulturního dědictví, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území, a to prostřednictvím dopadu na ekonomický rozvoj dotčeného území větším počtem návštěvníků a jejich zvýšenou útratou, které představují příjmy pro místní podnikatele. Kvantifikace těchto konečných dopadů bude probíhat na základě certifikované metodiky pro výpočet ekonomických dopadů kulturní organizace²⁸⁸. Hodnotitel může pro výpočet využít internetové aplikace²⁸⁹, která popsané konečné dopady kvantifikuje. Výsledné hodnocení tak bude obsahovat kvantifikované dopady na ekonomický rozvoj v dotčeném území a bude také obsahovat slovní hodnocení dopadu na zachování kulturního dědictví ve smyslu, zda nebude intervencí ovlivněno a případně jaké z toho mohou plynout důsledky pro místní komunitu a pro návštěvnost dané kulturní památky. Toto slovní hodnocení bude využívat i poznatků zjištěných v referenční lokalitě, kde podobná intervence byla realizována již dříve.

Současně bude zahrnovat i odhad vlivu na vznik nových pracovních míst u místních podnikatelů, kde konečným dopadem bude jejich zvýšená koupěschopnost a daňová výtěžnost a související uspořené náklady na dávky v nezaměstnanosti (předpokladem je, že nová pracovní místa budou obsazena nezaměstnanými osobami). Data pro kvantifikaci budou zjištěna v rámci průzkumu mezi cílovou skupinou, kdy výpočet bude zohledňovat průměrné hodnoty daného pracovní pozice v dotčeném území.

Pomocné otázky: Ovlivní nějakým způsobem projekt/opatření kulturní rozmanitost a angažovanost obyvatel v kulturním dění, dostupnost kultury a rozsah kulturní nabídky?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na kulturní rozmanitost angažovanost obyvatel v kulturním dění, dostupnost kultury a rozsah kulturní nabídky a jak se tento dopad projeví na ekonomickém rozvoji dotčeného území.

Před hodnocením je třeba zjistit obsah a konkrétní parametry intervence od jejího realizátora. Pro samotné hodnocení dopadů do území je nutné získat informace a data prostřednictvím ankety od návštěvníků kulturních akcí²⁹⁰ v dotčeném území, kteří jsou cílovou skupinou pro realizaci intervence, obyvatel dotčeného území a z dokumentů souvisejících z realizací či provozem kulturních akcí (např. návštěvnost). Určení cílové skupiny by mělo vycházet z obsahu samotné intervence a předpokládaného mechanismu působení, který je popsán v teorii změny sestavené v úvodu celého hodnocení. To samé realizuje hodnotitel i pro lokalitu s podobnými znaky, kde byla stejná či podobná intervence uskutečněna. V rámci porovnávaných lokalit musí být zajištěna srovnatelnost, tedy minimálně musí jít o typ území s příbuznými charakteristikami ve smyslu rozdělení venkovské vs. městské území a velikosti daného sídla, s podobnou strukturou dotčených subjektů.

V rámci průzkumu u cílové skupiny návštěvníků budou získány informace o jejich původu (z daného místa, kraje, ČR či ze zahraničí) a nákladech/výdajích spojených s kulturní akcí (náklady na dopravu, vstupné či stravu apod.) a v neposlední řadě také o velikosti cílové skupiny. Dále se bude v rámci

²⁸⁸ Raabová, T. Návrh certifikované metodiky pro výpočet ekonomických dopadů kulturní organizace. Institut umění – Divadelní ústav. 33 s. Dostupné z: <www.idu.cz/media/document/metodika_vypocet_ek_dopadu_df11p01ovv031.pdf>

²⁸⁹ <http://kulkal.cz>

²⁹⁰ Mezi kulturní akce patří události v oblasti umění a společenského života vyjma události sportovních.

cílové skupiny návštěvníků i obyvatel zjišťovat poptávka (tj., které kulturní akce z pohledu svého zaměření v území chybí) a nabídka (počet kulturních akcí, o kterých cílová skupina ví) kulturních akcí. Od několika vybraných pořadatelů největších kulturních akcí v dotčeném území budou sbírány informace o chování cílové skupiny návštěvníků a plánech a vizích pořadatelů akcí do budoucna. Mezi obyvateli se také budou prostřednictvím ankety sbírat odpovědi na otázky zapojení místních obyvatel do kulturního dění a aktivitu místních spolků.

Bude proveden také průzkum mezi podnikatelskými subjekty, které budou benefitovat z rozšířené nabídky kulturních akcí a z jejich zvýšené návštěvnosti. Průzkum by měl zahrnovat alespoň základní členění subjektů, dle jejich velikosti, územního rozmístění a zaměření a měl by obsahovat různé typy subjektů, u nichž je předpokládán různý dopad intervence na jejich fungování.

Výstupem bude hodnocení projektu, zdali má reálný dopad na kulturní rozmanitost a angažovanost obyvatel v kulturním dění a jak se intervence v území projeví (např. růstem zisku podnikatelských subjektů v dotčeném území v důsledku větší nabídky kulturních akcí). To bude provedeno kvantifikací dopadů intervence na změnu kulturní rozmanitosti, a to jak v přímém, tak nepřímém důsledku intervence, jak je popsáno dále.

Výsledkem bude zjištění rozsahu konečného dopadu do území, a to prostřednictvím dopadu na ekonomický rozvoj dotčeného území měřeného zisky podnikatelů v souvislosti s rozšířenou kulturní nabídkou v území. Kvantifikace těchto konečných dopadů bude probíhat na základě certifikované metodiky pro výpočet ekonomických dopadů kulturní organizace²⁹¹, kdy budou použity celkové hodnoty za všechny pořádané akce. Hodnotitel může pro výpočet využít i internetové aplikace²⁹², která popsané konečné dopady kvantifikuje. V neposlední řadě hodnotitel proveden slovní hodnocení vnímání poptávky a nabídky po kulturních akcích cílovou obyvatel a jejich aktivitu a angažovanost v kulturním životě území, motivaci návštěvníků akcí a další plány pořadatelů akcí v souvislosti s kulturní rozmanitostí a angažovaností v kulturním dění a jejími potenciálními ekonomickými přínosy pro území. Hodnocení bude také obsahovat srovnání s referenční lokalitou, které bude zahrnovat identifikace společných a rozdílných znaků/výsledků obou lokalit. Výsledné hodnocení tak bude obsahovat kvantifikované dopady na ekonomický rozvoj a slovní hodnocení dopadu na změnu kulturní rozmanitosti.

Dopad na dopravu a využití energií

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření dopad na zvýšení nebo snížení poptávky po energiích nebo pohonných hmotách?

V dané oblasti bude hodnoceno, jak projekt/opatření ovlivní změnu spotřeby energií či pohonných hmot (PHM).

Dopady spočívající ve změně spotřeby energií lze očekávat zejména u projektů/opatření zaměřených kupříkladu na snižování energetické náročnosti (v budovách, v průmyslové výrobě apod.), výstavby, rekonstrukce či likvidace energetických zařízení (elektrárny, teplárny apod), zavádění limitů spotřeby

²⁹¹ Raabová, T. Návrh certifikované metodiky pro výpočet ekonomických dopadů kulturní organizace. Institut umění – Divadelní ústav. 33 s. Dostupné z: <www.idu.cz/media/document/metodika_vypocet_ek_dopadu_df11p01ovv031.pdf>

²⁹² <http://kulkal.cz>

energií či limitů na povolenou maximální energetickou náročnost v souvislosti s provozem nejrůznějších zařízení apod.

Dopady spočívající ve změně spotřeby PHM lze předpokládat primárně u dopravních investic (např. výstavba, rekonstrukce či modernizace silniční a dálniční sítě apod.).

Dopady na změnu spotřeby energií se projevují zejména ve vlivech na znečištění ovzduší, což se přeneseně projevuje ve vlivech na zdraví obyvatelstva (změny úmrtnosti, nemocnosti, nemoci z povolání) a životní prostředí (zemědělská produkce, materiály, lesy a ekosystémy). Dopady na zdraví a životní prostředí by nicméně měly být řešeny v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území (tzn. v rámci hodnocení dopadů na kvalitu ovzduší) tak, aby nedocházelo k jejich případnému duplicitnímu započtení.

V rámci hodnocení **vlivů na poptávku po energiích** bude na základě odhadu velikosti cílové skupiny dle informací o projektu popsaných v rámci teorie změny proveden odhad celkové změny (nárůst/snížení) spotřeby energií v relevantních jednotkách.

Předpokládá se provedení detailního průzkumu/šetření u dotčené cílové skupiny, v rozsahu odpovídajícím charakteru a významnosti intervence.

Na základě odhadu změny spotřeby energií bude následně jednoduchým přepočtem s využitím jednotkových cen spotřebované energie vyčíslena změna ročních výdajů vymezené cílové skupiny (soukromých osob/domácností, podnikatelů apod.) na energie (např. při úvaze, že zavedení opatření stanovujícího limity na maximální povolený příkon u vysavačů pro domácnosti se ročně dotkne cca 1/10 domácností – uvažováno s postupnou obnovou/vyřazováním starých a nákupem nových vysavačů v průběhu nadcházejících cca 10 let, tzn. každý rok cca u 1/10 domácností –, a u 1 domácnosti tak dojde k roční průměrné úspoře ve výši X % (X kWh/rok), bude celková roční úspora energií²⁹³ činit X Kč), popř. změna příjmů státu z hrazených daní provozovatelů energetických sítí (DzP PO) vyplývající ze změny konečné spotřeby a v důsledku toho z předpokládané změny příjmů těchto subjektů.

Za účelem hodnocení **dopadů na změnu spotřeby pohonných hmot (PHM)** v dopravě bude hodnotitel s využitím informací o parametrech projektu v území dopadu uvedených v teorii změny, popř. z informací z dostupných relevantních sekundárních dat (již existující studie, analýzy či hodnocení zpracovaná v rámci investic srovnatelných parametrů, výsledky celostátního sčítání dopravy, materiály ŘSD – např. „Příloha C – Prováděcích pokynů pro hodnocení ekonomické efektivnosti projektů silničních a dálničních staveb“) zjišťovat informace o ekonomických cenách PHM a o předpokládaných dopravních výkonech (např. vyhodnocení změny ujetých vozokilometrů na úseku/-cích komunikace/-í dotčených realizací projektu). Odhad předpokládaných dopravních výkonů bude proveden v rozdělení na jednotlivé dílčí segmenty/ typy dopravy (např. osobní automobily, lehká/střední/těžká nákladní vozidla, autobusy atd.) buďto s využitím údajů z celostátního sčítání dopravy na dané komunikaci, nebo s využitím vlastního šetření (sčítání dopravy), popř. v případě výstavby nové komunikace bude předpokládaná skladba dopravního proudu stanovena s využitím

²⁹³ při zjednodušené úvaze, že touto úsporou dojde ke snížení celkové spotřeby energií domácnosti, a tudíž i celkové kumulované spotřeby energií v hospodářství

údajů z celostátního sčítání dopravy na parametrově srovnatelných komunikacích, popř. **s využitím dopravního modelování** apod. – míra detailnosti odhadu a tedy i volba relevantních metod by měla záviset na charakteru a rozsahu projektu.

Z informací o předpokládaných dopravních výkonech v souvislosti s hodnoceným projektem/opatřením, resp. jejich změně (nárůst/úspora ujetých vozokm na dotčeném úseku komunikace) budou odvozeny předpokládané změny spotřeby PHM pro jednotlivé dílčí segmenty/typy dopravy (osobní automobily, lehká/střední/těžká nákladní vozidla, autobusy atd.) – a z jejich součtu stanovena změna celkové spotřeby PHM.

Zjištěné ekonomické ceny PHM (ceny za 1 l PHM) a zpracovaný odhad změny celkové spotřeby PHM pak budou využity pro jednoduchou kvantifikaci změny (nárůstu/snížení) nákladů souvisejících se spotřebou PHM (součin ceny a změny celkové spotřeby PHM), případně změny příjmů státu z výběru spotřební daně²⁹⁴.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na závislost ekonomiky na energiích?

Závislost ekonomiky na energiích se promítá v několika dílčích aspektech, zejména v:

- změně nákladů uživatelů (dopad řešený v rámci hodnocení dopadů na poptávku po energiích)
- dopadech na životní prostředí (řešeny v rámci hodnocení dopadů na životní prostředí – např. dopady na kvalitu ovzduší, biodiverzitu apod.)
- dopadech na soběstačnost ekonomiky (např. v důsledku zvýšení dovozů ropy či zemního plynu může dojít ke změně struktury/objemu dovozu a v důsledku toho ke zvýšení závislosti ekonomiky na těchto surovinách a potenciálnímu ohrožení stability ekonomiky)

V dané oblasti bude hodnoceno, jakým způsobem a měrou se realizace projektu/opatření promítne do změny tzv. míry energetické závislosti²⁹⁵ dotčeného území (stát, kraj, město/obec – v závislosti na vymezení dotčeného území a cílové skupiny identifikované dle parametrů projektu uvedených v teorii změny) a jaký tedy bude dopad případných změn v dovozu energií na ceny energií a v důsledku toho na hospodářský vývoj v území (daný zejména vývojem/změnou HDP).

Vzhledem k charakteru hodnoceného dopadu se přitom předpokládá provedení hodnocení formou kvalitativního posouzení či expertního odhadu v rozsahu a detailu odpovídajícím charakteru a významnosti projektu/opatření. V rámci hodnocení bude popsán možný dopad ve smyslu změny cen energií a následných dopadů na obyvatelstvo či podnikatelskou sféru (slovní/kvalitativní hodnocení toho, jak intervence ovlivní spotřebu energií domácností/firem).

²⁹⁴ při zjednodušené úvaze, že touto úsporou PHM u dotčené cílové skupiny dojde také ke snížení celkové spotřeby PHM v hospodářství

²⁹⁵ Míra energetické závislosti, s níž pracuje např. Eurostat, ukazuje, do jaké míry závisí daná ekonomika na dovozu, aby uspokojila svou energetickou poptávku.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na podíl využití obnovitelných zdrojů energií? Bude mít nějaký dopad na strukturu využívaných paliv a energií?

V dané oblasti bude hodnoceno, jak projekt v daném území a dotčené cílové skupině vymezené v teorii změny ovlivní využití obnovitelných zdrojů energie (OZE) na výrobě/spotřebě elektrické energie, případně jaký bude mít dopad na strukturu využívaných paliv a energií.

Kvantifikace změny v podobě nárůstu či poklesu podílu OZE bude provedena s využitím jednoduché kontrafaktuální analýzy (srovnání stávající situace před realizací projektu/opatření s předpokládaným stavem po realizaci projektu/opatření) využívající jako vstupní informace pro srovnání údaje o celkovém instalovaném výkonu zařízení využívajících OZE vzniklých realizací projektu/opatření (dle údajů poskytnutých investorem, popř. z technické dokumentace, pokud již ve stadiu přípravy projektu je k dispozici apod.) a stávajícím instalovaném výkonu všech existujících zařízení na výrobu energií v dotčeném území, a informace o odhadované předpokládané spotřebě zařízení využívajících OZE vzniklých realizací projektu/opatření a stávající spotřebě všech existujících zařízení na výrobu energií v území dopadu.

Pro stanovení dosažené změny v podílu využití OZE bude zapotřebí v rámci zjišťování informací o stávajících zařízeních na výrobu energií v dotčeném území zjistit jejich strukturu dle zdrojů energie – minimálně v členění na energii z obnovitelných a neobnovitelných zdrojů. Za účelem zjištění potřebných informací o stávajícím stavu v oblasti výroby energií provede hodnotitel sběr dostupných sekundárních dat, popř. rámcový průzkum v dotčeném území (šetření u provozovatelů energetických zařízení za účelem zjištění základních dat o instalovaném výkonu zařízení a dosahované spotřebě/odběru energií, expertní odhad dopadů na ceny energií).

Provedený sběr dat či průzkum by měl odpovídat charakteru a významnosti projektu v kontextu jeho potenciálních dopadů do dotčeného území, resp. na cílovou skupinu.

Na základě kvantifikace změny ve využití OZE bude následně vyčíslena změna daňové výtěžnosti státu ze změny (předpoklad zvýšení) příjmů vlastníků/provozovatelů zařízení na výrobu OZE na základě jednoduchého propočtu změny objemu energie dodávané do sítě a její ceny a z toho odvozené změny příjmů (v případě, že změna daňové výtěžnosti není kvantifikována již v rámci některého z jiných, dříve hodnocených dopadů – např. dopadů na trh a konkurenční prostředí, dopadů na konkurenceschopnost firem a tok investic, popř. dopadů na operativní náklady a chování podnikatelů a MSP).

Další externí dopady (např. na kvalitu ovzduší, zdraví obyvatelstva, biodiverzitu, krajinu, popř. dopady na zaměstnanost za předpokladu, že projektu bude mít vliv na tvorbu/vznik pracovních míst, apod.) budou v případě jejich výskytu řešeny vždy v rámci kvantifikace daného konkrétního dopadu tak, aby se zabránilo vzniku duplicit (duplicitnímu započtení těchto dopadů).

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na objem dopravy v dotčeném území? Ovlivní nějakým způsobem dělbu přepravní práce?

V dané oblasti bude hodnocen dopad projektu/opatření na změnu přepravních dob, tzn. bude posuzována změna časové zátěže (úspora/nárůst času přepravního času) z dopravy v souvislosti s realizací projektu/opatření a v důsledku toho změna (úspora/nárůst) souvisejících nákladů.

V závislosti na charakteru/typu investice (silniční či železniční infrastruktura, popř. letecká) hodnotitel využije některou z relevantních metodik, zejména:

- Metodiku pro hodnocení ekonomické efektivity a ex-post posuzování nákladů a výnosů, projektů železniční infrastruktury, pozemních komunikací a dopravně významných vodních cest²⁹⁶
- Metodiku hodnocení efektivity investic projektů železniční infrastruktury²⁹⁷
- Metodiku kvantifikace externalit z dopravy²⁹⁸
- popř. dílčí výstupy zpracované v rámci mezinárodního projektu HEATCO²⁹⁹, na něž se většina českých metodik v oblasti dopravy odvolává či pracuje s aktualizovanými výstupy z této metodiky

Z těchto metodik budou převzaty jednotkové hodnoty času pro různé druhy dopravy a v rozdělení na nákladní a osobní dopravu, přičemž tyto hodnoty budou přepočteny na aktuální cenovou úroveň, a následně bude vyčíslena finanční hodnota změny časové zátěže v souvislosti s projektem/opatřením.

Pro výpočet finanční hodnoty změny časové zátěže v souvislosti s projektem/opatřením se použije hodnota času za rok (resp. sledované období) ze změny (zkrácení/prodloužení) jízdní doby za osobní a nákladní přepravu.

V případě silniční dopravy bude proveden odhad změny časové zátěže s využitím předpokládané změny (zrychlení/zpomalení) dopravy na nových, popř. rekonstruovaných silnicích a odhad intenzit dopravy buďto s využitím údajů z celostátního sčítání dopravy, nebo s využitím vlastního šetření (sčítání dopravy), popř. v případě výstavby nové komunikace bude předpokládaná skladba dopravního proudu stanovena s využitím údajů z celostátního sčítání dopravy na parametricky srovnatelných komunikacích, popř. údajů z dostupných studií a metodik uvádějících např. průměrné/referenční intenzity dopravních toků pro určité kategorie silnic. Odhady budou provedeny v rozdělení na jednotlivé dílčí segmenty/ typy dopravy (např. osobní automobily, lehká/střední/těžká nákladní vozidla, autobusy atd.).

V případě železniční dopravy se odhad časové úspory pro jednotlivé typy dopravy (existující, převedená a vytvořená nebo indukovaná doprava) a prognóza vývoje dopravy provede dle postupů uváděných v Metodice hodnocení efektivity investic projektů železniční infrastruktury (str. 40 – 41, resp. 19 – 21)³⁰⁰.

²⁹⁶ MD ČR. Metodika pro hodnocení ekonomické efektivity a ex-post posuzování nákladů a výnosů, projektů železniční infrastruktury, pozemních komunikací a dopravně významných vodních cest. 32 s. Dostupné z: <<http://www.szdc.cz/modernizace-drahy/ekonomicke-hodnoceni.html>>

²⁹⁷ MD ČR. (2013): Věstník dopravy, Informace z resortu ministerstva dopravy. Číslo 11/2013. Metodika hodnocení efektivity investic – železniční infrastruktura. 22. května 2013. 74 s. Dostupné z: <http://www.mdcz.cz/NR/rdonlyres/1184767E-37D5-4111-BCA0-605F802FFB4B/0/130522_Vestnik_dopravy_11.pdf>

²⁹⁸ Máca, V., Melichar, J. (2013): Metodika kvantifikace externalit z dopravy. Praha. 47 s. Dostupné z: <https://www.tacr.cz/dokums_raw/Certifikovan%C3%A9%20metodiky/TB010MD017-Metodika_externality_fin.pdf>

²⁹⁹ HEATCO Developing Harmonised European Approaches for Transport Costing and Project Assessment (2006): Deliverable 5, Proposal for Harmonised Guidelines (actual submission date 02/2006, Second revision). 193 s.

³⁰⁰ MD ČR. (2013): Věstník dopravy, Informace z resortu ministerstva dopravy. Číslo 11/2013. Metodika hodnocení efektivity investic – železniční infrastruktura. 22. května 2013. 74 s. Dostupné z: <http://www.mdcz.cz/NR/rdonlyres/1184767E-37D5-4111-BCA0-605F802FFB4B/0/130522_Vestnik_dopravy_11.pdf>

Kalkulace změny nákladů souvisejících se změnou časové zátěže z dopravy bude provedena jako součin vyčíslené změny časové zátěže pro jednotlivé kategorie vozidel/typy dopravy v relevantních jednotkách (např. osobohodiny/rok, tunohodiny/rok apod.), prognózovaných intenzit dopravy (opět v relevantních jednotkách – např. počet přepravených osob či tun materiálu/zboží na daném úseku dopravní sítě) a příslušných jednotkových hodnot času.

Kalkulace by měly zohledňovat také dopady případných kongescí (týká se zejména silniční dopravy), v případě, že k nim v souvislosti s projektem/opatřením bude (může) docházet. Postup kvantifikace, resp. zohlednění kongescí, je součástí kupříkladu výše zmiňovaných metodik kvantifikace externalit z dopravy či HEATCO.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na dostupnost území? Bude mít projekt nějaký vliv na plynulost dopravy?

V dané oblasti bude hodnocen dopad projektu/opatření na změnu přepravních dob, tzn. bude posuzována změna časové zátěže (úspora/nárůst času přepravního času) z dopravy v souvislosti s realizací projektu/opatření a v důsledku toho změna (úspora/nárůst) souvisejících nákladů.

V závislosti na charakteru/typu investice (silniční či železniční infrastruktura, popř. letecká) hodnotitel využije některou z relevantních metodik, zejména:

- Metodiku pro hodnocení ekonomické efektivity a ex-post posuzování nákladů a výnosů, projektů železniční infrastruktury, pozemních komunikací a dopravně významných vodních cest³⁰¹
- Metodiku hodnocení efektivity investic projektů železniční infrastruktury³⁰²
- Metodiku kvantifikace externalit z dopravy³⁰³
- popř. dílčí výstupy zpracované v rámci mezinárodního projektu HEATCO³⁰⁴, na něž se většina českých metodik v oblasti dopravy odvolává či pracuje s aktualizovanými výstupy z této metodiky

Z těchto metodik budou převzaty jednotkové hodnoty času pro různé druhy dopravy a v rozdělení na nákladní a osobní dopravu, přičemž tyto hodnoty budou přepočteny na aktuální cenovou úroveň, a následně bude vyčíslena finanční hodnota změny časové zátěže v souvislosti s projektem/opatřením.

Pro výpočet finanční hodnoty změny časové zátěže v souvislosti s projektem/opatřením se použije hodnota času za rok (resp. sledované období) ze změny (zkrácení/prodloužení) jízdní doby za osobní a nákladní přepravu.

³⁰¹ MD ČR. Metodika pro hodnocení ekonomické efektivity a ex-post posuzování nákladů a výnosů, projektů železniční infrastruktury, pozemních komunikací a dopravně významných vodních cest. 32 s. Dostupné z: <<http://www.szdc.cz/modernizace-drahy/ekonomicke-hodnoceni.html>>

³⁰² MD ČR. (2013): Věstník dopravy, Informace z resortu ministerstva dopravy. Číslo 11/2013. Metodika hodnocení efektivity investic – železniční infrastruktura. 22. května 2013. 74 s. Dostupné z: <http://www.mdcz.cz/NR/rdonlyres/1184767E-37D5-4111-BCA0-605F802FFB4B/0/130522_Vestnik_dopravy_11.pdf>

³⁰³ Máca, V., Melichar, J. (2013): Metodika kvantifikace externalit z dopravy. Praha. 47 s. Dostupné z: <https://www.tacr.cz/dokums_raw/Certifikovan%C3%A9%20metodiky/TB010MD017-Metodika_externality_fin.pdf>

³⁰⁴ HEATCO Developing Harmonised European Approaches for Transport Costing and Project Assessment (2006): Deliverable 5, Proposal for Harmonised Guidelines (actual submission date 02/2006, Second revision). 193 s.

V případě silniční dopravy bude proveden odhad změny časové zátěže s využitím předpokládané změny (zrychlení/zpomalení) dopravy na nových, popř. rekonstruovaných silnicích a odhad intenzit dopravy buďto s využitím údajů z celostátního sčítání dopravy, nebo s využitím vlastního šetření (sčítání dopravy), popř. v případě výstavby nové komunikace bude předpokládaná skladba dopravního proudu stanovena s využitím údajů z celostátního sčítání dopravy na parametricky srovnatelných komunikacích, popř. údajů z dostupných studií a metodik uvádějících např. průměrné/referenční intenzity dopravních toků pro určité kategorie silnic. Odhady budou provedeny v rozdělení na jednotlivé dílčí segmenty/ typy dopravy (např. osobní automobily, lehká/střední/těžká nákladní vozidla, autobusy atd.).

V případě železniční dopravy se odhad časové úspory pro jednotlivé typy dopravy (existující, převedená a vytvořená nebo indukovaná doprava) a prognóza vývoje dopravy provede dle postupů uváděných v Metodice hodnocení efektivnosti investic projektů železniční infrastruktury (str. 40 – 41, resp. 19 – 21)³⁰⁵.

Kalkulace změny nákladů souvisejících se změnou časové zátěže z dopravy bude provedena jako součin vyčíslené změny časové zátěže pro jednotlivé kategorie vozidel/typy dopravy v relevantních jednotkách (např. osobohodiny/rok, tunohodiny/rok apod.), prognózovaných intenzit dopravy (opět v relevantních jednotkách – např. počet přepravených osob či tun materiálu/zboží na daném úseku dopravní sítě) a příslušných jednotkových hodnot času.

Kalkulace by měly zohledňovat také dopady případných kongescí (týká se zejména silniční dopravy), v případě, že k nim v souvislosti s projektem/opatřením bude (může) docházet. Postup kvantifikace, resp. zohlednění kongescí, je součástí kupříkladu výše zmiňovaných metodik kvantifikace externalit z dopravy či HEATCO.

Dopad na kvalitu ovzduší

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na kvalitu ovzduší v dotčeném území? Ovlivní projekt jakýmkoliv způsobem množství či strukturu znečišťujících látek v ovzduší včetně produkce skleníkových plynů?

V dané oblasti bude provedena kvantifikace vlivu projektu/opatření na kvalitu ovzduší v dotčeném území, resp. u dotčené populace, podrobněji vymezených a popsanych v rámci teorie změny.

Fyzické dopady budou následně přepočteny na ekonomické škody (externí náklady) pomocí jednotkových hodnot stanovených pomocí oceňovacích metod pro následující dílčí kategorie efektů (v případě, že budou s ohledem na charakter projektu/opatření relevantní):

- efekty na lidské zdraví (úmrtnost, nemocnost)
- efekty na zemědělskou produkci (snížení úrody zemědělských plodin / škody na zemědělské produkci)
- znehodnocení kovových, stavebních a nátěrových materiálů
- efekty na emise skleníkových plynů

³⁰⁵ MD ČR. (2013): Věstník dopravy, Informace z resortu ministerstva dopravy. Číslo 11/2013. Metodika hodnocení efektivnosti investic – železniční infrastruktura. 22. května 2013. 74 s. Dostupné z: <http://www.mdcr.cz/NR/rdonlyres/1184767E-37D5-4111-BCA0-605F802FFB4B/0/130522_Vestnik_dopravy_11.pdf>

Za účelem stanovení množství a struktury znečišťujících látek (pro „nulovou variantu“ i variantu „s projektem“) se předpokládá **zpracování detailní rozptylové studie**, která bude modelovat atmosférickou disperzi primárních znečišťujících látek, jako jsou prachové částice, oxidy dusíku, oxid siřičitý, těkavé organické látky, těžké kovy a další škodliviny.

Další vstupní data potřebná pro provedení kvantifikace změny externích nákladů jednotlivých výše uváděných dílčích efektů (informace o prostorovém rozložení či věkovém složení dotčené populace, zastoupení rizikových skupin, rozložení zemědělských plodin a materiálů v území dopadu) budou zjištěna **podrobnějším průzkumem v území**.

Podrobnější informace o potřebných vstupních datech pro zpracování kvantifikace změny externích nákladů z emisí do ovzduší, stejně tak jako postup samotné kvantifikace dílčích dopadů na ovzduší, jsou uváděny např. v Metodice kvantifikace externalit z dopravy³⁰⁶. Postupy kvantifikace externalit popsané v předmětné metodice lze přitom uplatnit nejen u projektů v oblasti dopravy, ale i u projektů/opatření z jiných oblastí, jelikož jde o postupy vycházející z evropské metodiky ExternE, které jsou obecně platné pro hodnocení externalit v zásadě v jakékoli oblasti ekonomických činností.

Dopad na biodiverzitu, přírodu a krajinu

Pomocné otázky: Může mít projekt nějaký dopad na biodiverzitu v dotčeném území, množství živočichů a rostlin v území, případně jejich rozmanitost a strukturu?

V této oblasti dopadu se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na biodiverzitu, množství živočichů a rostlin, jejich rozmanitost a strukturu v dotčeném a jak se tento dopad projeví v kvalitě životního prostředí v dotčeném území.

Před hodnocením je třeba zjistit obsah a konkrétní parametry intervence od jejího realizátora. Samotné hodnocení pak provádí skupina kvalifikovaných expertů na biodiverzitu se specializací pokrývající všechny různé biotypy v dotčeném území. Skupina odborníků provede podrobné posouzení dopadu intervence v intencích teorie změny do dotčeného území, jehož rozsah, hloubka a obsah budou zhruba odpovídat studii EIA.

Hodnocení biodiverzity skupinou odborníků by mělo být prováděno na základě principů a metod standardně používaných při zpracování EIA. Studie by tedy měla zahrnovat všechny živočišné a rostlinné druhy včetně jejich vzájemných konkurenčních a kooperačních vztahů, a to v kontextu jejich přirozeného vývoje. Zároveň je nutné v rámci posouzení biodiverzity zohlednit vliv dalších biomů v blízkém území.

Výsledkem tohoto odborného posouzení bude studie zahrnující jednotlivé části dle metodiky EIA popisující možné potenciální dopady zamýšlené intervence do dotčeného území. Konečný dopad bude vyjádřen jako popis dopadů na biodiverzitu vycházející ze zpracované studie a jejich možných projevů v kvalitě životního prostředí a v důsledku také v možnostech a potenciálu dalšího rozvoje dotčeného území.

³⁰⁶ Máca, V., Melichar, J. (2013): Metodika kvantifikace externalit z dopravy. Praha. 47 s. Dostupné z: <https://www.tacr.cz/dokums_raw/Certifikovan%C3%A9%20metodiky/TB010MD017-Metodika_externality_fin.pdf>

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření dopad na chráněné nebo ohrožené druhy a jejich přírodní stanoviště a biotopy?

V této oblasti se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na chráněné nebo ohrožené druhy a jejich přírodní stanoviště a biotopy a jak se tento dopad projeví v kvalitě životního prostředí v dotčeném území.

Před hodnocením je třeba zjistit obsah a konkrétní parametry intervence od jejího realizátora. Samotné hodnocení pak provádí skupina expertů na ohrožené a chráněné druhy se specializací pokrývající všechny druhy vyskytující se v dotčeném území. Skupina odborníků provede podrobné posouzení dopadu intervence v intencích teorie změny do dotčeného území, jehož rozsah, hloubka a obsah budou odpovídat studii EIA.

Toto hodnocení by mělo být prováděno na základě principů a metod standardně používaných při zpracování studie EIA. Studie by tedy měla zahrnovat všechny ohrožené a chráněné živočišné a rostlinné druhy včetně jejich vzájemných konkurenčních a kooperačních vztahů, a to v kontextu jejich přirozeného vývoje. Zároveň je nutné v rámci posouzení dopadu na chráněné a ohrožené druhy zohlednit vliv dalších biomů v blízkém území

Výsledkem tohoto odborného posouzení bude studie zahrnující jednotlivé části dle metodiky EIA popisující možné potenciální dopady zamýšlené intervence do dotčeného území. Konečný dopad bude vyjádřen jako popis a kvantifikace dopadů na ohrožené a chráněné druhy vycházející ze zpracované EIA a jejich možných projevů v kvalitě životního prostředí a v důsledku také v možnostech a potenciálu dalšího rozvoje dotčeného území.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření vliv na fragmentaci krajiny, nebo narušení či jiné ovlivnění migračních koridorů nebo jejich ochranných pásem?

V dané oblasti se bude hodnotit míra vlivu intervence na fragmentaci krajiny či narušení migračních koridorů živočichů nebo jejich ochranných pásem. S ohledem na skutečnost, že u vlivů tohoto typu lze očekávat vysokou míru subjektivity hodnocení (v závislosti na tom, kdo bude hodnocení provádět), lze v případě jejich posuzování očekávat spíše kvalitativní hodnocení.

Dopad na fragmentaci krajiny, tzn. rozdělení určitého dotčeného území (např. v důsledku výstavby liniové stavby typu dálnice, železničního koridoru apod., ale i např. vybudováním výrobního závodu „na zelené louce“ s vlivem na okolní území apod.) se může projevit také v několika dalších oblastech, mezi něž lze zejména zařadit:

- 1) vliv na migrační koridory a ochranná pásma
- 2) vliv na krajinný ráz (měl by být řešen v rámci hodnocení jiného dopadu)
- 3) vliv na narušení stávajících biotopů v dotčeném území (měl by být řešen v rámci hodnocení jiného dopadu)

Je přitom velmi pravděpodobné, že výše uvedené dílčí vlivy nastanou u mnoha projektů souběžně, jelikož se v mnoha případech jedná v podstatě o „spojité nádoby“. Hodnocení dopadů projektu/opatření na fragmentaci krajiny by tudíž mělo být prováděno nikoli izolovaně, ale v kontextu dalších dopadů na biodiverzitu, přírodu a krajinu – tedy jakožto ucelené, souhrnné hodnocení všech relevantních dopadů tohoto typu, jež v důsledku projektu/opatření nastanou.

Výsledkem bude **detailní odborná studie dopadů na fragmentaci krajiny** založená na odborném kvalitativním posouzení předpokládaného vlivu na fragmentaci krajiny (expertní posouzení větším počtem odborníků na danou problematiku se znalostí příslušného dotčeného území – „focus group“ tvořené např. zpracovatelem ÚPD obce/ORP/kraje, urbanistou, environmentalistou, odborníkem na dopravu, starostou obce/zástupcem veřejného sektoru apod.), doplněném o průzkum/šetření přímo v dotčeném území u místních obyvatel či zástupců firemní sféry (za účelem zjištění jejich názorů – kvalitativního hodnocení) a hodnocení dopadů projektu/opatření do území.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na ráz krajiny?

V dané oblasti se bude hodnotit míra vlivu intervence na krajinný ráz, tzn. charakter krajiny, kterým je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti. S ohledem na skutečnost, že u vlivů tohoto typu lze očekávat vysokou míru subjektivity hodnocení (v závislosti na tom, kdo bude hodnocení provádět), lze v případě jejich posuzování očekávat spíše kvalitativní hodnocení.

Dopad na krajinný ráz určitého dotčeného území se může v závislosti na charakteru a rozsahu realizovaného projektu/opatření projevit také v několika dalších oblastech, mezi něž lze zejména zařadit:

- 1) vliv na fragmentaci krajiny, migrační koridory a ochranná pásma
- 2) vliv na narušení stávajících biotopů v dotčeném území (měl by být řešen v rámci hodnocení jiného dopadu)

Je přitom velmi pravděpodobné, že výše uvedené dílčí vlivy nastanou u mnoha projektů souběžně, jelikož se v mnoha případech jedná v podstatě o „spojité nádoby“. Hodnocení dopadů projektu/opatření na krajinný ráz by tudíž mělo být prováděno nikoli izolovaně, ale v kontextu dalších dopadů na biodiverzitu, přírodu a krajinu – tedy jakožto ucelené, souhrnné hodnocení všech relevantních dopadů tohoto typu, jež v důsledku projektu/opatření nastanou.

Výsledkem bude **detailní odborná studie dopadů na krajinný ráz** založená na odborném kvalitativním posouzení předpokládaného vlivu na krajinný ráz (expertní posouzení větším počtem odborníků na danou problematiku se znalostí příslušného dotčeného území – „focus group“ tvořené např. zpracovatelem ÚPD obce/ORP/kraje, urbanistou, environmentalistou, odborníkem na dopravu, starostou obce/zástupcem veřejného sektoru apod.), doplněném o průzkum/šetření přímo v dotčeném území u místních obyvatel či zástupců firemní sféry (za účelem zjištění jejich názorů – kvalitativního hodnocení) a hodnocení dopadů projektu/opatření do území.

Dopad na kvalitu a zdroje vody

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření kvalitu a množství povrchových a podzemních vod, včetně dostupnosti a kvality pitné vody?

V této oblasti budou hodnoceny dopady projektu/intervence na povrchové a podzemní vody, zejména jejich kvalitu a množství. S využitím dostupné certifikované Metodiky³⁰⁷, která popisuje

³⁰⁷ Vačkář, D. a kol. (2014): Metodologický rámec integrovaného hodnocení ekosystémových služeb v České republice. Praha, 35 s. Dostupné z: <<http://www.ecosystemservices.cz/cs/metodologicky-ramec-integrovaneho-hodnoceni-ekosystemovych-sluzeb-v-ceske-republice/>>

způsob vyčíslení ekonomické hodnoty jednotlivých typů ekosystémových služeb (mj. i kvality a dodávek vody), bude realizována detailní odborná studie, kterou provede autorizovaný subjekt s relevantními zkušenostmi a expertízou v dané oblasti.

V této odborné studii bude nejprve analyzován a detailně exaktně popsán výchozí stav daného vodního ekosystému, který bude plánovaným projektem ovlivněn. K tomu budou využity údaje o stavu konkrétní lokality dostupné z relevantních zdrojů³⁰⁸ a budou doplněny zpřesněnými daty z biofyzikálního hodnocení v dané lokalitě před zahájením realizace projektu na základě postupů doporučených Metodikou.

Následně budou identifikovány a kvalitativně posouzeny možné dopady projektu/opatření na kvalitu a dostupnost podzemních/povrchových vod, tedy bude odhadnuta změna, která bude v dané lokalitě realizací opatření vyvolána. K tomu budou použity informace o zaměření a rozsahu intervence uvedené v teorii změny a měly by být doplněny informacemi a daty z referenční lokality, kde byl podobný projekt realizován dříve a modelově upraveny pro podmínky dané konkrétní lokality.

Slovně budou posouzeny dopady na kvalitu lidského života v důsledku změn vodních ekosystémů a jejich služeb ovlivňujících kvalitu života. S využitím přístupů uvedených v Metodice budou zhodnoceny možné dopady na společnost a její přínosy nebo náklady, které není možné vyjádřit finančně.

Současně bude s využitím Metodiky a v ní uvedených referenčních ekonomických hodnot ekosystémových služeb (EUR/ha) vyčíslen koncový dopad v území, kterým budou peněžní užítky společnosti poskytované vodními ekosystémovými službami, které lze rozdělit na:

- produkci vody (množství povrchové nebo podpovrchové vody)
- regulaci odtoku vody
- regulaci kvality vody (včetně kvality pitné vody)

Detailní odborná studie bude ve svém závěru obsahovat kvantifikovanou celkovou změnu ekosystémových služeb a ekonomické zhodnocení jejich peněžních užitků, přičemž hodnotitel bude rozlišovat dle Metodiky užité hodnoty (hmotné i nehmotné povahy) a neužité hodnoty. Hodnocení bude závěrem obsahovat konečný slovní souhrnný popis dopadů v území s kvantifikovanými peněžními užitky ekosystémových služeb.

Dopad na kvalitu a využití půdy

Pomocné otázky: Ovlivní projekt/opatření kvalitu či znečištění půdy? Bude mít projekt/opatření nějaký vliv na erozi půdy?

V této oblasti budou hodnoceny dopady projektu/intervence na kvalitu či znečištění půdy, případně na její erozi. Jako hlavní projevy těchto dopadů do území je možné s využitím dostupných metodik vnímat především změnu využitelnosti půdy, její výnosnost a s tím související cenu.

V případě identifikovaných potenciálních dopadů projektu na erozi půdy v dotčeném území bude využito postupu hodnocení navrhovaného Metodikou³⁰⁹. Bude provedena detailní odborná studie, která kvantifikuje ekonomickou bilanci protierozních opatření. To bude spočívat v porovnání nákladů

³⁰⁸ Například Český hydrometeorologický ústav, státní podnik konkrétního Povodí apod.

³⁰⁹ Konečná, J. a kol. (2014): Hodnocení ekonomických aspektů protierozní ochrany zemědělské půdy. Brno, 50 s. Dostupné z: <http://www.vumop.cz/index.php?p=metodiky_studie&site=default>

na jejich výstavbu a údržbu a přínosů plynoucích z těchto opatření. Pro stanovení nákladů na výstavbu (a údržby) stejně jako nákladů spojených s úpravou hospodaření a nákladů na odstranění škod souvisejících s erozí budou využity specifické ceny dle zdrojů dat uvedených v metodice – např. šetření o nákladech dostupné na www.uzei.cz a současně budou použity konkrétní zjištěné výnosy z půdy v místě dopadu (ty budou zjištěny terénním šetřením u vybraných subjektů hospodařících na půdě v dané lokalitě). Přínosy budou vyjádřeny ve škodách, které v důsledku zavedení protierozní ochrany nenastanou. Pokud by nastaly, měly by být adekvátní finanční prostředky vynaloženy na nápravu (využita metoda tzv. replacement costs). Ve finančním vyjádření je možné kvantifikovat odnesený objem půdy erozí s pomocí její tržní ceny dle konkrétního typu půdy v místě dopadu, což je jedním z přínosů realizace těchto opatření.

Konečným dopadem do území je v tomto případě změna kvality a tím pádem výnosnosti půdy v důsledku eroze, které bude provedeno dle postupů uvedených v Metodice.

Současně se tyto dopady projeví i v ceně půdy, která reflektuje její využitelnost i výnosnost. Pro odhad dopadu na ceny půdy budou použity postupy uvedené v metodice ocenění půdy pro bonitované půdně-ekologické jednotky (tzv. BPEJ)³¹⁰, které reflektují ekonomický efekt zemědělské výroby. S pomocí uvedené Metodiky lze stanovit tzv. Hrubý roční rentní efekt (vychází ze zjištěných výnosů plodin a nákladů na jejich pěstování na základě standardizovaných půdně-klimatických podmínek) a od toho odvozenou základní cenu půdy BPEJ. Dopady opatření tedy budou vyčísleny v souladu s Metodikou jako změna ceny půdy (odvozené z BPEJ) a výnosnosti půdy dle HRRE.

K dopadům na kvalitu a znečištění půdy může docházet i v důsledku antropogenní činnosti, například výstavby a záboru zemědělské půdy. Tento dopad je řešen v jiné části hodnocení. Obdobný způsobem může být kvalita půdy ovlivněna znečištěním z ovzduší, které je také řešeno v jiné části navrhované metodiky a aby byl dodržen požadavek na duplicitní započtení, nebudou tyto vlivy v této části zohledňovány.

Pomocné otázky: Bude projekt vyžadovat zábor dosud nevyužitých půdy? Nebo naopak přispěje k opětovnému využití půdy, která je nevyužitelná v důsledku kontaminace či jiné bariéry?

V případě záboru dosud nevyužitých půdy lze předpokládat primárně vliv na předmětné pozemky dotčené realizací projektu a potažmo i na sousední pozemky ve smyslu změny jejich ekonomické hodnoty. V daném případě jde o dopad, který by měl být řešen v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území – tzn. vliv projektu/opatření na cenu nemovitostí v území – a kvantifikován postupem popsáním v této části.

Zábor nevyužitých půdy může mít dále ze své podstaty, v závislosti na charakteru a rozsahu předmětného projektu, vliv zejména na:

- fragmentaci krajiny a krajinný ráz
- životní prostředí v dotčeném území, tzn. biodiverzitu, přírodu a krajinu
- využití brownfields (opětovné využití půdy nevyužitelné v důsledku kontaminace či jiné bariéry lze předpokládat např. v případě řešení projektu revitalizace zemědělského brownfieldu)

³¹⁰ Voltr, V. a kol. (2011): Metodika ocenění půdy pro bonitované půdně-ekologické jednotky (BPEJ). Praha, 282 s. Dostupné z: <http://www.uzei.cz/data/usr_001_cz_soubory/metodika_oceneni_bpej.pdf>

- zaměstnanost (např. v případě výstavby nového podniku „na zelené louce“)
- retenční schopnost krajiny, rizika apod.

Ve všech případech se jedná o dopady, které by měly být řešeny v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území.

Výsledné hodnocení vlivu projektu/opatření na zábor dosud nevyužité půdy nebo příspěvku k opětovnému využití nevyužitelné půdy bude představovat slovní popis všech změn (dopadů, které mohou v souvislosti s předmětnou změnou nastat), doplněný o případnou rekapitulaci kvantifikovaných dopadů (na zaměstnanost, daňovou výtěžnost, ceny nemovitostí), s odkazem na příslušnou dílčí část hodnocení (např. hodnocení dopadů na zaměstnanost).

Hodnocení bude provedeno v rozsahu a detailu odpovídajícím charakteru a významnosti projektu/opatření.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření vliv na revitalizaci a znovuvyužití brownfieldů?

V rámci hodnocení vlivu projektu/opatření na revitalizaci a znovuvyužití brownfieldů je zapotřebí vzít v úvahu poměrně širokou škálu aspektů, které mohou v souvislosti s jeho realizací, v závislosti na charakteru využití brownfieldu (podnikání vs. civilní využití), nastat.

Vstupní informaci pro kvantifikaci dopadů plynoucích z revitalizace a znovuvyužití brownfieldů představují investiční náklady na revitalizaci (tzn. jednorázové náklady pro investora). Jejich vyčíslení bude provedeno kvalifikovaným odhadem v závislosti na stadiu připravenosti projektu/záměru revitalizace (např. odhad nákladů na odstranění brownfieldu na základě dostupných sekundárních dat, informací o obvyklých průměrných/referenčních nákladech revitalizace 1 ha určitého typu brownfieldu, popř. srovnáním nákladů revitalizace srovnatelných brownfieldů apod., popř. s využitím údajů od investora či projektanta z předběžného rozpočtu zpracovaného na základě dispoziční/územní studie řešení, projektové dokumentace v nižším stupni rozpracovanosti, detailnějšího rozpočtu vypracovaného v pozdějších fázích připravenosti projektu/záměru apod.).

Mezi přímé či vedlejší vlivy plynoucí z revitalizace a opětovného využití brownfieldů lze zařadit zejména dopady na:

- zaměstnanost
- daňovou výtěžnost
- ceny nemovitostí
- atraktivitu území, krajinný ráz, fragmentaci krajiny apod.
- životní prostředí, odstranění znečištění území (kontaminace půdy, ohrožení podzemních vod apod.)

Ve všech případech se jedná o dopady, které by měly být řešeny (kvantifikovány či kvalitativně vyhodnoceny dle příslušných blíže specifikovaných postupů) v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území.

Výsledné hodnocení vlivu projektu/opatření na revitalizaci a znovuvyužití brownfieldů bude představovat slovní popis všech změn, doplněný o případnou rekapitulaci kvantifikovaných dopadů (na zaměstnanost, daňovou výtěžnost, ceny nemovitostí), s odkazem na příslušnou dílčí část hodnocení (např. hodnocení dopadů na zaměstnanost).

Hodnocení bude provedeno v rozsahu a detailu odpovídajícím charakteru a významnosti projektu/opatření.

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření vliv na retenční schopnost krajiny?

V této oblasti se bude analyzovat, jaký dopad bude mít intervence na retenční schopnost krajiny a jak se tento dopad projeví v kvalitě životního prostředí v dotčeném území.

Před hodnocením je třeba zjistit obsah a konkrétní parametry intervence od jejího realizátora. Samotné hodnocení pak provádí skupina odborníků se specializací na analýzu retenční schopnosti krajiny. Skupina odborníků provede podrobné posouzení dopadu intervence v intencích teorie změny do dotčeného území formou detailní studie, jejíž rozsah, hloubka a obsah budou odpovídat rozsahu zamýšlené intervence.

Hodnocení skupinou odborníků by mělo být prováděno na základě principů a metod standardně používaných při detailních studiích retenčních schopností krajiny. Studie by tedy zahrnovat jak možné snížení retenční schopnosti, které se může projevit suchem a bleskovými povodněmi, tak i zvýšení, jenž může vést ke snížení rizika povodní a pozitivně působit na výskyt živočišných a rostlinných druhů v území a zvyšovat tak kvalitu životního prostředí, a to v dostatečné míře detailu odpovídající rozsahu projektu. Zároveň je nutné v rámci posouzení dopadu na retenční schopnost krajiny zohlednit vliv dalších lokalit v blízkém území.

Výsledkem kvalitativního posouzení skupinou odborníků bude detailní studie dopadů zamýšlené intervence do dotčeného území. Konečný dopad bude vyjádřen a kvantifikován jako popis dopadů intervence na retenční schopnost krajiny vycházející ze studie v rozsahu odpovídající významu intervence a jejich možných projevů v kvalitě životního prostředí a v důsledku také v možnostech a potenciálu dalšího rozvoje dotčeného území. Vyjádřený konečný dopad bude zároveň vstupem pro hodnocení dopadů v oblasti výskytu rizik, jako jsou požáry, povodně.

Pomocné otázky: Povede projekt ke změně způsobu využití půdy? Např. změně typu zemědělské aktivity apod.

Změna způsobu využití půdy se může v zásadě projevit ve 2 formách.

V prvním případě půjde o **celkovou změnu způsobu využití** například převodem stávající zemědělské či lesní půdy na stavební pozemky. Důsledkem takového opatření je **zvýšení příjmu státu**, resp. dotčené obce **z poplatků za vynětí příslušných pozemků** ze zemědělského půdního fondu (ZPF), resp. lesního půdního fondu (LPF).

Dalším kvantifikovaným dopadem ze změny využití pozemků bude **změna ceny těchto pozemků**. Ta bude vyčíslena buďto jako rozdíl v porovnání původní ceny pozemků (zemědělské půdy) vyčíslené cenou bonitovaných půdně-ekologických jednotek (BPEJ) a předpokládané nové ceny pozemků pro jejich další využití (např. na základě srovnání cen s okolními pozemky, cenové mapy apod.), anebo postupem blíže specifikovaným v příslušné dílčí části hodnocení týkající se dopadů na změny cen nemovitostí – za předpokladu, že již byl dopad zohledněn v této části (tzn. je potřeba se vyhnout případnému duplicitnímu započtení dopadu).

Ve druhém případě půjde „pouze“ o **změnu využití půdy bez vlivu na hlavní účel jejího využití**. To se týká zejména zemědělské půdy, kdy se může jednat o využití pro jiný druh zemědělské činnosti (např. zornění půdy dosud využívané jako trvalý travní porost či naopak změna orné půdy na trvalý travní porost), přičemž konečným kvantifikovaným dopadem této změny by měla být **změna výtěžnosti zemědělské půdy** (přínos/ztráta na zemědělské produkci). Tato změna bude vyčíslena průzkumem u zemědělských podniků v dotčeném území za účelem zjištění vstupních dat o zemědělské produkci (hodnotě zemědělské produkce – Kč/ha – dle hlavních pěstovaných plodin a její změně v důsledku realizace projektu) v daném území. Z těchto informací bude jednoduchým výpočtem (rozloha dotčených pozemků x změna hodnoty produkce) kvantifikován přínos/ztráta na zemědělské produkci a z toho odvozena **změna daňové výtěžnosti** v důsledku změny příjmů zemědělských podniků.

Dalším potenciálním dopadem této změny může, v závislosti na charakteru a rozsahu projektu, být kupříkladu dopad na změnu zaměstnanosti (v důsledku úbytku zemědělské produkce a tedy nižší potřeby pracovníků v zemědělství v dotčeném území, popř. naopak). Tento by měl v případě vzniku být řešen v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území (tzn. hodnocení dopadů na zaměstnanost).

Obdobně i další potenciální dopady (vlivy na krajinný ráz, biodiverzitu, retenční schopnost krajiny apod.) by měly být řešeny v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území.

Dopad na obnovitelné a neobnovitelné zdroje

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký dopad na využití obnovitelných zdrojů energií na takové úrovni, kdy se daný zdroj nedokáže obnovovat?

V této části se bude hodnocení zaměřovat na to, zda může v důsledku realizace projektu dojít k tak intenzivnímu využívání obnovitelných zdrojů energií, že se tyto nedokážou dostatečně rychle obnovovat a bude docházet ke snižování jejich objemu.

Obnovitelné zdroje energie jsou definovány jako takové zdroje, které se přirozeně obnovují rychlostí vyšší, než mohou být spotřebovávány, případně jsou ze své podstaty nevyčerpatelné (slunce, vítr). Jediným obnovitelným zdrojem energie, u kterého teoreticky může dojít k situaci, že bude spotřebován rychleji, než je možná jeho obnova, je biomasa získávaná nejčastěji z lesních ekosystémů případně z energeticky využitelných plodin.

Hodnocení se v prvním kroku zaměří na poznání povahy a konkrétních parametrů projektu, kterými budou doplněny informace z teorie změny, a bude odhadnut potenciální rozsah ovlivnění míry spotřeby biomasy v dotčeném území.

Bude proveden podrobný průzkum v terénu u cílové skupiny subjektů, u nichž dojde ke změně spotřeby biomasy v důsledku realizace projektu (např. u domácností/firem při intervenci podporující zavádění kotlů na biomasu v určitém území). Průzkum bude zahrnovat vždy dostatečný počet zástupců ze všech různých typů dotčených subjektů³¹¹, tak aby bylo možné popsat odlišné dopady u různých subjektů. Průzkum bude zaměřen na zjištění informací a dat o tom, jak se změní poptávka po biomase v souvislosti s realizací opatření, jaké to bude mít podmínky a odkud budou subjekty

³¹¹ například různé typy domácností (dle umístění v území, velikosti nemovitosti případně dalších relevantních parametrů dle zaměření projektu) případně různých typů firem (dle velikosti, vlastnictví, oboru či dalších relevantních parametrů vycházejících z charakteru a zaměření projektu)

biomasy získávat. Zjištění budou dopočtena na celý základní soubor všech dotčených subjektů dle rozsahu a nastavení opatření v území.

Bude proveden odhad kvantifikace nárůstu spotřeby biomasy vyvolané realizovaným opatřením. K tomu budou použity informace a data zjištěné v průzkumu u dotčených subjektů. Bude proveden odhad, zda je reálné pokrýt nárůst spotřeby biomasy dovozem (a z jakého území) případně z jiných zdrojů (jiných typů biomasy).

Hodnocení bude obsahovat odhad dopadů do území, které mohou být vyvolány postupným odlesňováním krajiny v souvislosti s rostoucí spotřebou biomasy nad úroveň, kdy se ještě lesní ekosystémy dokážou obnovovat. Odlesňování krajiny má řadu různých dopadů, přičemž jeho společenské sociálně-ekonomické újmy lze kvantifikovat a finančně vyjádřit dle dostupné Metodiky³¹². Ta rozlišuje a kvantifikuje dopady a ceny v několika dílčích oblastech, které lze rozdělit na základní společenské tržní a netržní obnovitelné funkce. Hodnocení bude z této metodiky vycházet a bude provedena kvantifikace finančních dopadů v relevantních oblastech dle nastavení opatření a konkrétních podmínek v území, odkud bude biomasa získávána. Rovněž bude slovně popsána možnost uspokojení rostoucí poptávky po biomase dodávkami jiného typu biomasy (např. kukuřice či jiných plodin místo dřevní biomasy). A budou okomentovány podmínky, za jakých je to možné (např. zvýšení rozlohy orné půdy oseté těmito plodinami) a dopady, které to může v území mít (např. zvýšené riziko eroze při pěstování kukuřice apod.). Expertním posouzením bude odhadnut dopad na cenu biomasy, pokud nastane situace, že ji v konkrétním případě nelze nahradit z jiného zdroje a její dostupnost se bude snižovat, což může mít za následek růst její ceny na trhu a tím zvýšených nákladů pro spotřebitele.

Současně bude mít odlesňování vyvolané realizací opatření i řadu dopadů, které jsou již řešeny v jiných částech předkládané metodiky (např. na krajinný ráz, erozi, retenční schopnost krajiny), a proto budou pro jejich podrobnou kvantifikaci využity navrhované postupy v jiné části metodiky.

Pomocné otázky: Bude mít projekt nějaký dopad na využití neobnovitelných zdrojů? (podzemní vody, minerály, uhlí, atd.)

V této části bude hodnocena změna využívání neobnovitelných zdrojů v důsledku realizace konkrétního projektu, kdy dojde ke zvýšení/snížení nároků na objem a využívání těchto zdrojů v území. Díky tomu bude ovlivněna poptávka po konkrétních neobnovitelných zdrojích a v konečném důsledku mohou být lokality, kde se tyto zdroje získávají, vystaveny tlaku na zvýšení těžby/produkce. Pokud není možné jejich produkci zvýšit, případně dojde k jejich postupnému vyčerpání, je dopadem růst jejich ceny nebo náhrada za jiný zdroj, analogicky při snížení poptávky po těchto zdrojích může docházet ke snížení ceny.

Pro samotné hodnocení dopadu bude nutné získat informace o projektu/opatření a jeho potenciálním vlivu na využití/spotřebu neobnovitelných zdrojů. S těmito informacemi bude proveden detailní průzkum formou terénního šetření (případně on-line dotazníkového šetření) v dotčeném

³¹² Šišák, L. a kol. (2010): Metodika hodnocení společenské sociálně-ekonomické významnosti funkcí lesa. Praha, 32 s.; metodický postup uvedený v této metodice je popsán v dokumentu Šišák, L. a kol. (2012): Metodický postup vyjádření společenské sociálněekonomické významnosti funkcí lesa včetně praktických příkladů. Praha, 68 s. Dostupné z: <http://vulhm.opocno.cz/download/metodiky/Metodicky_postup_vyjadrovani_funkci_lesa.pdf>

území mezi zástupci cílové skupiny, kteří budou opatřením ovlivněni. Průzkum se zaměří na všechny hlavní typy dotčených subjektů (např. domácnosti, firmy³¹³), kteří mohou být ovlivněni rozdílným způsobem. Z každé takové skupiny musí být vybrán dostatečný počet zástupců. Průzkum se zaměří na zjištění informací o vyvolané změně spotřeby neobnovitelných zdrojů (jednotlivých typů) během realizace projektu a v době jeho životnosti, za jakých podmínek k tomu může dojít a z jakých lokalit jsou tyto zdroje získávány.

S využitím dostupných informací v případě potřeby doplněných studií v konkrétní lokalitě bude proveden expertní odhad objemu dostupných zásob neobnovitelných zdrojů v lokalitách, odkud jsou čerpány a bude vyhodnocen dopad změněného využívání těchto zdrojů na dostupné zásoby a jejich bilanci – zda je reálné zajistit jejich dodávky z dostupných zdrojových lokalit. Pokud dojde k situaci, že budou lokality vystaveny zvýšené poptávce po těchto zdrojích a bude nutná a současně i možná jejich zvýšená produkce (např. rozšíření těžby v povrchovém dole), budou dopady tohoto zásahu hodnoceny dle patřičných metod popsanych v jiných částech této metodiky³¹⁴.

V případě, že budou postupně vyčerpávány zásoby tohoto zdroje (a nebude ho možné jinak zajistit), může dojít k růstu ceny této komodity. V rámci hodnocení bude expertním odhadem na základě zjištěných dat a informací vyčísleno, zda taková situace může nastat a jak to může ovlivnit cenu této komodity. V opačném případě, pokud v souvislosti s realizací opatření dojde k poklesu využívání neobnovitelného zdroje v území, může dojít rovněž k ovlivnění jeho ceny (pravděpodobnému poklesu). Konečným dopadem budou změněné náklady uživatelů/spotřebitelů této suroviny, které budou ve finančním vyjádření odhadnuty a také výnosy/tržby producentů/distributorů těchto neobnovitelných zdrojů. Současně bude slovně na základě expertního odhadu popsáno, zda může být tento zdroj, u něhož dochází k postupnému vyčerpání, nahrazen a za jakých podmínek.

Produkce odpadů a jejich recyklace

Pomocné otázky: Bude mít projekt/opatření nějaký dopad na nakládání s odpady (TKO, zemědělský, průmyslový, toxický odpad apod.) nebo jeho další využití (recyklace)?

V dané oblasti bude posuzována změna množství produkce či případně struktury a dalšího využití odpadů v souvislosti s realizací projektu/opatření.

Na základě informací o projektu popsanych v rámci teorie změny hodnotitel provede kvalifikovaný odhad celkové změny – v podrobném členění dle struktury produkovaných odpadů (v členění např. na SKO, tříděný odpad, BRKO, objemný odpad, činnost sběrných dvorů atd.) – v oblasti odpadového hospodářství v cílové skupině, resp. území dotčeném realizací projektu. Odhad produkce odpadů a jejich struktury ve variantě bez projektu bude proveden buďto sběrem stávajících dat o nakládání s odpady v dotčeném území (v obci/ORP, kraji apod.) z Informačního systému odpadového hospodářství³¹⁵, anebo formou průzkumu/šetření hodnotitele v území (dotazování u dotčených subjektů – např. obecní úřady, provozovatelé místního odpadového hospodářství) za účelem zpřesnění dat za příslušné dotčené území. Odhad změny produkce odpadů v množstevních

³¹³ Vzorek bude i v rámci těchto hlavních skupin členěn dle dílčích charakteristik (např. dle oboru působení firem, jejich konkrétního umístění v území, u domácností např. dle jejich socioekonomického postavení apod.), které budou vyplývat ze zaměření intervence a její intervenční logiky.

³¹⁴ Např. dopad na kvalitu půdy, krajinný ráz, retenční schopnost krajiny, emise a kvalitu ovzduší apod.

³¹⁵ <https://isoh.mzp.cz/>

jednotkách (např. kg, t) či poměrových ukazatelích (kg/obyv., t/obyv.) bude proveden jako rozdíl varianty s projektem a bez projektu.

Pro vyčíslení celkové změny nákladů spojených s likvidací/nakládáním s odpady budou využity referenční sazby nákladů na likvidaci odpadů dle jejich dříve zvolené podrobné struktury (jednotkové sazby za příslušné činnosti v odpadovém hospodářství – tj. v členění na sběr SKO, tříděného odpadu a BRKO, objemného odpadu, činnost sběrných dvorů apod.) např. s využitím údajů z Hodnocení nákladů na hospodaření s komunálními odpady v obcích ČR³¹⁶, popř. sazby nákladů zjištěné přímo z vlastního šetření hodnotitele u dotčených subjektů za účelem zpřesnění dat za příslušné dotčené území.

V případě, že s ohledem na charakter a rozsah projektu/opatření dojde také k úpravě/změně dalšího využití odpadů (např. recyklace části původně nerecyklovaných odpadů), budou v rámci kvantifikace zohledněny i případné náklady či příjmy související s recyklací, stejně tak jako další potenciální dopady (např. dopady na zaměstnanost – nová pracovní místa v důsledku zřízení nové recyklační linky; vlivy na krajinný ráz, fragmentaci krajiny, biodiverzitu, rizika apod.) – tyto by měly být řešeny v příslušné části zabývající se daným koncovým dopadem do území tak, aby nedocházelo k jejich případnému duplicitnímu započtení.

³¹⁶ hodnocení Institutu pro udržitelný rozvoj měst a obcí, o.p.s. zpracovávané každoročně od r. 2012, dostupné z: <www.institut-urmo.cz/cz/projekty/18-odpadove-hospodarstvi>